Når mennesker trues af en stor fare fra en kant de ikke venter, eller bliver vildledt af nogen de betragter som deres venner, er det så uvenligt at advare dem? De foretrækker måske ikke at tro på advarselen. De tager den måske oven i købet ilde op. Men frigør det en for det moralske ansvar at advare dem?

VAGTTÅRNET, 1.MAJ 1974.

Menneskelivet er flygtigt, og når vi dør, så dør vor viden med os – med mindre vi da har givet den videre forinden.

Jeg har skrevet denne bog, fordi jeg følte mig forpligtet dertil, overfor dem som jeg holder oprigtigt af, og jeg kan sige med god samvittighed, at hensigten er at hjælpe dem, ikke skade dem. Hvis det gør ondt at læse visse afsnit, så husk, at det har ikke gjort mindre ondt at skrive dem. Jeg håber, læseren vil forstå, at en oprigtig søgen efter sandheden ikke behøver at skade éns tro, men at alle éns anstrengelser for at finde og fastholde sandheden vil styrke den sande tros grundvold. Hvordan læserne vil reagere på disse oplysninger, er naturligvis deres egen sag. Men nu har jeg i det mindste givet min viden videre, og dermed gjort min moralske pligt.

Samvittighedskrise

Raymond Franz

Tidligere medlem af
Jehovas Vidners Styrende Råd

KOMMENTAR-FORLAGET
JUELSMINDE · 1991

Hvor intet andet angives, er den anvendte bibeloversættelse *Ny Verden-oversættelsen af De hellige Skrifter*, 1985, udgivet af VAGTTÅRNETS FORLAGS- OG TRYKKERISELSKAB ApS.

Forkortelsen »*da.aut.*« henviser til den danske autoriserede oversættelse af 1931 og 1948.

Øvrige anvendte bibeloversættelser er anført med fuldt navn.

Citater fra andre publikationer er, i den udstrækning det er muligt, gengivet i form af fotokopier. Dette er sket for at vise, at citaterne er autentiske. Eftersom nogle af disse publikationer er helt op til 50 år gamle eller endnu ældre, er trykkvaliteten ikke altid den bedste.

Raymond Franz: SAMVITTIGHEDSKRISE
Første danske oplag 1991
Oversat fra andet engelske oplag (udg. 1985)
Udgivet af Kommentar-forlaget, Birkevænget 1,
DK 7130 Juelsminde, tlf. 75 69 50 60

Originalens titel: CRISIS OF CONSCIENCE
Første oplag 1983
Udgivet af Commentary Press,
P.O.Box 43532, Atlanta, Georgia 30336, USA

KOMMENTAR-FORLAGET, Juelsminde
ISBN 87-983798-0-1
Sats og tryk: Werks Offset, Århus

INDHOLD

1

SAMVITTIGHEDENS PRIS

MORALSKE UDFORDRINGER møder vi alle, hvad enten vi vil eller ej – ingen af os kan undgå disse bittersøde oplevelser, der kan berige vort liv eller forarme det, og som kan være prøvestenen på vort forhold til dem, som kender os. Det hele afhænger af vor reaktion på udfordringen – vi må vælge, selvom det til tider kan være svært.

Vi kan naturligvis foretrække i stedet at omgive vor samvittighed med en kokon af selvtilfredshed, så vi passivt lader stå til, idet vi beskytter vore inderste følelser mod alt, hvad der ellers kunne forstyrre dem. Når der så opstår problemer, så kan vi undlade at tage stilling til dem og i stedet sige som så: »Det her holder jeg mig udenfor – selv om det berører andre og måske sårer dem, så kommer det ikke mig ved!« Der er nogen, der indtager en sådan 'afventende' holdning hele livet. Men når alt er sagt og gjort, og livet nærmer sig sin afslutning, så må det trods alt være mere tilfredsstillende for dem, der havde sine meningers mod, end for dem, der næsten altid veg tilbage fra ansvaret.

Til tider kunne man ligefrem tro, at folk med stærke overbevisninger er ved at dø ud, at de er et fænomen fra fortiden, der nu næsten er forsvundet. De fleste af os har også rimeligt let ved at følge samvittighedens bud, så længe der ikke står for meget på spil; men når der står meget på spil, når omkostningerne er høje, så kan det være svært at følge sin samvittighed, at bedømme tingene rigtigt moralsk set og at tage følgerne. Når prisen er høj, står vi på moralens skillevej – så står vi overfor en ægte krisesituation.

Denne bog handler om sådanne kriser og om nogle menneskers måde at løse dem på – og virkningerne heraf på deres liv.

Det skal indrømmes, at det, bogens personer har været udsat for, langt fra er så dramatisk som f.eks. kætterprocessen mod John Wycliffe, den rænkefulde jagt fra land til land på William Tyndale eller Miguel Servetos rædselsfulde død på bålet. De kampe og lidelser, bogens personer er udsat for, er ikke desto mindre lige så intense på deres måde. Kun få af dem formår at udtrykke deres synspunkter på samme veltalende måde som Luther, skønt deres standpunkt er meget lig hans, da han sagde til de 70 mænd, der dømte ham:

»Dersom jeg ikke overbevises af Vidnesbyrd fra Skriften eller af klare Grunde, kan jeg ikke vige. Thi jeg tror hverken paa Pavens eller Kirkemødernes Ufejlbarhed, eftersom det er aabenlyst, at de ofte har taget fejl og modsagt sig selv. Jeg er blevet

overbevist af de Skriftsteder, jeg har nævnt, og min Samvittighed er bundet til Guds Ord. Jeg kan ikke og vil ikke tilbagekalde noget, thi det er farligt og urigtigt at handle imod sin Samvittighed. Gud hjælpe mig. Amen.«[1]

For mere end 1900 år siden, længe før nogle af disse mennesker levede, blev apostlene Peter og Johannes stillet ansigt til ansigt med næsten det samme problem, da de blev stævnet for en domstol bestående af de mest respekterede medlemmer af det religiøse samfund, de havde tilhørt hele deres liv, og de stod frem og sagde frimodigt:

»Døm selv om det er ret i Guds øjne at høre mere efter jer end efter Gud. Men vi for vort vedkommende kan ikke holde op med at tale om det vi har set og hørt.«[2]

De mennesker, jeg skriver om, hører til blandt mine nærmeste venner, og de har tilhørt trossamfundet Jehovas Vidner. Meget tyder på, at deres oplevelser på ingen måde er enestående, og at der inden for mange andre trosretninger findes mennesker, der slås med lignende samvittighedsspørgsmål. De står overfor det samme problem som Peter og Johannes og flere andre efter dem, nemlig: *kampen for at holde fast ved sin personlige overbevisning under pres fra religiøse autoriteter*.

Det er for mange et følelsesmæssigt tovtrækkeri. På den ene side vil de helst undsige den menneskelige autoritet, der har lagt sig mellem dem og deres Skaber, vrage religiøs dogmatisme, lovtrældom og blind autoritetstro, for i stedet at holde sig til læren om, at Jesus Kristus og ikke et menneskeskabt, religiøst råd er »hver mands hoved«.[3] På den anden side risikerer de derved at måtte sige farvel til livslange venskaber, at opleve at familiebånd bliver skåret over, og at måtte afskrive flere generationers religiøse arv. Ved en sådan skillevej er der ingen lette løsninger.

Det er derfor ikke blot »en storm i et glas vand« eller et større stridsspørgsmål i et mindre trossamfund, der her er tale om. Selv om kun få personer er direkte involverede, så tror jeg, at ethvert menneske kan drage fordel af at læse denne beretning, for det er stridsspørgsmål af vital interesse, som gennem tiden tit og ofte har forårsaget alvorlige samvittighedskriser hos mange. Det drejer sig om friheden til at søge sandheden uden snærende bånd og om retten til at have et personligt forhold til Gud og hans Søn uden præstelig indblanding fra menneskelige autoriteter. Medens det meste af det her beskrevne overfladisk set synes at være møntet på Jehovas vidners organisation, berører de grundlæggende, principielle spørgsmål i virkeligheden alle, der kalder sig kristne.

Nogle af de mennesker, jeg kender, har måttet betale en høj pris for at holde fast ved deres overbevisning om, at »det er farligt og urigtigt at handle imod sin Samvittighed«. Som et resultat af en religiøs proces finder de sig pludselig adskilt fra deres familie – afskåret fra forældre, sønner og døtre, brødre og søstre, ja, selv bedsteforældre eller børnebørn. De kan ikke længere nyde samværet med dem, der har været deres venner hele livet, og som de holder meget af, for hvis deres venner bliver ved med at komme sammen med dem, risikerer

de selv at blive udsat for den samme proces. De må se på, at deres gode navn og rygte, som de har været et helt liv om at opbygge, svines til, og de bliver berøvet enhver mulighed for at have positiv indflydelse på de mennesker, de kender allerbedst i deres samfund, i deres land, i hele verden. Materielle tab, ja, selv fysisk mishandling og tortur, kan være lettere at klare end den slags behandling.

Hvad kan bevæge et menneske til at løbe en sådan risiko? Hvor mange ville gøre det i dag? Der findes selvfølgelig som altid mennesker, der på grund af hårdnakket stolthed, begær efter materiel vinding, magt, prestige, en fremtrædende stilling eller endog sanselige nydelser, er villige til at udsætte sig for sådanne ting. Men når alt tyder på, at det er lige det modsatte, de kan vente sig – hvad er det så, der driver dem?

Det, der er sket blandt Jehovas vidner, giver et usædvanligt og tankevækkende indblik i den menneskelige natur. For udover de mennesker, der er villige til at se en udstødelse i øjnene for at bevare en god samvittighed, hvad så med det langt større antal, der føler sig forpligtet til at støtte en sådan udstødelse og dermed acceptere, at familiebånd og mangeårige venskaber bliver brudt? Der er ingen tvivl om disse menneskers oprigtighed, eller at de er kede af at skulle udføre, hvad de anser for en nødvendig religiøs pligt. Men hvilken overbevisning og hvilke ræsonnementer motiverer dem da?

Det er værd at lægge mærke til, at de involverede personer ikke er yderligtgående elementer indenfor Jehovas vidner, men mennesker der har været tilsluttet organisationen i tyve, tredive, fyrre, ja måske flere år. Fremtrædende medlemmer af Jehovas vidners internationale hovedkvarters stab i Brooklyn, New York; mænd, der har fungeret som rejsende tilsynsførende eller ældste; kvinder, der har været mange år i missionærtjenesten. Da de i sin tid blev Jehovas vidner, opgav de tit venskaber med personer af en anden tro, fordi sådanne forbindelser ikke er velsete indenfor vidnerne. Herefter var deres eneste venner at finde inden for den samme tro. Deres liv blev bygget op omkring de mål, organisationen satte; ligesom de lod den bestemme, hvilken uddannelse eller hvilket arbejde de skulle vælge. Deres »investering« var kolossal, det dyrebareste de ejede. Og nu måtte de se alt dette gå tabt, miste enhver værdi på nogle få timer.

Jeg finder det besynderligt, at meget af den værste undertrykkelse af personlig frihed i vor tid kommer fra religiøse grupper, der engang udmærkede sig som forsvarere for menneskers ret til at følge deres samvittighed.

For at illustrere dette vil jeg i det følgende beskrive, hvad der indenfor samme år hændte tre mænd, alle ansete lærere indenfor deres trossamfund:

Én skrev i løbet af ti år bøger og holdt foredrag, hvori han angreb selve grundlaget for sin kirkes autoritære opbygning.

En anden holdt et foredrag for et tusindtalligt publikum, hvor han satte spørgsmålstegn ved sin kirkes lære om et nøgleår og dette års betydning for opfyldelsen af Bibelens profetier.

Den tredie derimod udtalte sig ikke offentligt. Kun overfor sine allernærmeste venner gav han udtryk for divergerende synspunkter angående visse lærepunkter.

Ikke desto mindre var graden af de respektive trossamfunds sanktioner mod disse mænd omvendt proportionale med omfanget af deres handlinger; den største strenghed blev udvist, hvor man mindst havde ventet det.

Den første person er Hans Küng, romersk-katolsk præst og professor ved Tübingen universitet i Vesttyskland. Efter i ti år at have givet sin kritik til kende og herunder benægtet dogmet om pavens og biskoppernes ufejlbarlighed, behandlede selve Vatikanet hans sag, og i 1980 fratog man ham hans status som katolsk teolog. Han er dog stadig præst og en af de ledende skikkelser indenfor universitetets økumeniske forskningscenter. Selv kommende præster kan gå til hans forelæsninger, uden at de derved udsætter sig for kirketugt.[4]

Den anden er den australsk fødte professor Desmond Ford, der er syvendedagsadventist. I en tale han holdt for ca. tusind adventister på et californisk universitet, satte han spørgsmålstegn ved et af adventisternes kardinalpunkter, nemlig året 1844, hvilket førte til en kirkelig høring. Man bevilgede ham seks måneders orlov, for at han kunne forberede sit forsvar; og i 1980 mødtes han med ét hundrede repræsentanter for kirken, der hørte på hans vidnesbyrd i halvtreds timer. Adventkirkens embedsmænd besluttede herefter at afsætte ham fra hans lærerpost og fratage ham hans status som præst. Han er dog ikke blevet udstødt eller udelukket fra sin kirke, skønt han har offentliggjort sine synspunkter og fortsætter med at tale om dem i adventistkredse.[5]

Den tredie er Edward Dunlap, som i mange år var administrator ved Jehovas vidners eneste missionærskole, »Watchtower Bible Scool of Gilead«. Tillige en af hovedkræfterne bag organisationens bibelordbog, *Aid to Bible Understanding* [dansk: Hjælp til forståelse af Bibelen], og forfatter til Selskabets eneste rigtige bibelkommentar, *Commentary on the Letter of James* [Kommentar til Jakobs brev]. Sine divergerende meninger angående visse lærepunkter udtrykte han kun overfor sine allernærmeste venner. I foråret 1980 blev han indkaldt til et lukket møde med et udvalg på fem mænd, ingen af dem medlemmer af organisationens Styrende Råd, hvor han i nogle timer blev forhørt om sine synspunkter. Efter at have været tilknyttet organisationen i over fyrretyve år blev han frataget sit arbejde og sit hjem på det internationale hovedkontor og udstødt af organisationen.

Således viste det sig, at det trossamfund, der for mange havde stået som det mest autoritære, var det, der udviste den største tolerance. Hvorimod den organisation, der havde fremhævet sig selv som forkæmper for religions- og talefrihed, udviste den mindste.

Heri ligger der et paradoks. Til trods for, at vidnerne meget ihærdigt besøger folk ved dørene, er det ganske få, der ved andet om dem, end at de nægter at modtage blodtransfusion, ikke vil hilse flaget eller andre symboler, nægter militærtjeneste og deltagelse i politisk virksomhed. Men de, der kender noget til kampen for frihed i amerikanske retssale, ved, at Jehovas vidner har ført omkring 50 sager helt op til De Forenede Staters Højesteret, alle for friheden til at følge sin samvittighed, herunder også retten til at forkynde for andre på trods af modstand og misbilligelse. I lande, hvor forfatningen giver denne samvittighedsfrihed, kan de uhindret benytte sig af disse rettigheder. I andre lande har de været genstand for svære forfølgelser i form af arrestationer, fængsling, mobning, prygling og forbud mod deres forkyndelse og litteratur.

Hvordan kan det da være, at hvis nogen blandt Jehovas vidner i dag giver udtryk for divergerende opfattelser angående organisationens lære, kan de være næsten sikre på at blive udsat for religiøs retsforfølgelse med udstødelse til følge, med mindre de da trækker deres ord tilbage? Hvordan kan de, der praktiserer disse metoder, give en fornuftig forklaring på en så åbenlys selvmodsigende holdning? Det vil være naturligt at spørge, om Jehovas vidner udholder forfølgelse og mishandling fra deres modstanderes side, *udelukkende* fordi de anser det for at være af vital betydning for deres samvittighed – eller om de gør det af ren og skær angst for at overtræde deres organisations lærepunkter, hvilket de ved kan medføre alvorlige disciplinære konsekvenser for dem.

Nogle vil sikkert sige, at problemet ikke er helt så enkelt, som det fremstilles her, at der er andre, mere afgørende faktorer at tage hensyn til. Er det ikke nødvendigt med religiøs enhed og orden? Er det ikke nødvendigt med beskyttelse mod mennesker, der spreder falsk, splittende og ødelæggende lære? Er det ikke nødvendigt med tilbørlig respekt for autoritet?

At ignorere disse faktorer ville være tegn på en højst urealistisk indstilling til tingene.

Kan frihed, hvis den misbruges, ikke føre til uansvarlighed og forvirring, måske endda ende i anarki? Tålmodighed og tolerance kan ligeledes vise sig kun at være en undskyldning for ubeslutsomhed og uvirksomhed og en sænkning af det moralske niveau. Selv kærlighed kan vise sig at være ren og skær sentimentalitet, afsporede følelser, der negligerer de egentlige behov, og dermed fører til sorg og ulykke. Alt dette er sandt, og det er, hvad de, der i kraft af religiøs autoritet ønsker at beherske andres samvittighed, fokuserer på.

Hvad bliver imidlertid konsekvensen, hvis åndelig »ledelse« udvikler sig til mentalt herredømme, ja, endog åndeligt tyranni? Hvad sker der, hvis den så ønskværdige enhed og orden søges opnået gennem krav om organisatorisk ensretning og ved et regimente, der bygger på paragrafrytteri? Hvad bliver resultatet, når tilbørlig respekt for autoritet forvandles til blind lydighed og krybende underdanighed, så man helt opgiver sit personlige ansvar ind for Gud til at træffe sine egne afgørelser, dikteret af ens egen samvittighed?

Disse aspekter må tages i betragtning for ikke at give et falsk og fordrejet billede. I resten af denne bog vil jeg forsøge at belyse disse problemers indvirkning på menneskelige forhold, belyse ensidige personers usædvanlige indstilling og handlemåde og de yderligheder, de vil gå til, for at opretholde deres ensidige syn på sagen.

Det er min mening, at forståelse af disse ting også kan føre til forståelse af de egentlige stridsspørgsmål på Jesu og apostlenes tid, og af, hvordan og hvorfor der på så relativ kort tid og på så underfundig en måde kom afvigelser ind i deres lære. Læsere fra andre religiøse retninger, der kunne fristes til hurtigt at dømme Jehovas vidner, gjorde måske klogt i først at se nærmere på deres eget religiøse tilhørsforhold i lyset af de holdninger og den adfærd, der her lægges for dagen.

For at få svar på de rejste spørgsmål er det nødvendigt at gå bagom enkeltpersonerne i organisationens indercirkel, sætte sig ind i dens lære- og kontrolsystem og finde ud af, på hvilket grundlag lederne kommer frem til deres afgørelser og erklærede fremgangsmåde – samt i nogen udstrækning at undersøge organisationens historie og oprindelse. Vore konklusioner kan forhåbentlig hjælpe til at afsløre de egentlige grunde til den religiøse uro og vise, hvad der er nødvendigt, for at de, der prøver på at være oprigtige Kristi efterfølgere, kan leve i fred og enhed.

2

MINE FORUDSÆTNINGER OG BEVÆGGRUNDE

»Jeg siger sandheden i Kristus; jeg lyver ikke, da min samvittighed vidner sammen med mig i hellig ånd, at jeg i mit hjerte har stor bedrøvelse og uophørlig smerte.... For jeg kunne ønske at jeg selv som bandlyst var skilt fra Messias til gavn for mine brødre, mine slægtninge efter kødet.«
Romerne 9:1,3.

Jeg synes, det foregående kapitel klart tilkendegiver, at der er gode grunde til at skrive denne bog. Spørgsmålet er bare, hvorfor det er mig, der gør det.

Der er for det første min baggrund og de forudsætninger, den medfører. Fra min spæde barndom og helt op til mit tresindstyvende år tilbragte jeg al min tid sammen med Jehovas vidner. Skønt mange andre kan sige det samme, er det næppe sandsynligt, at de har høstet de samme erfaringer som jeg i løbet af disse år.

En vægtigere årsag er, at omstændighederne gav mig kendskab til informationer, som langt størsteparten af Jehovas vidner absolut ingen adgang har til. Disse informationer kom oftest helt uventet, uden at jeg selv var herre over det, og de virkede tit foruroligende på mig.

En endelig grund, som et resultat af de to foregående, er samvittigheden. Hvad gør man, når man ser tydelige beviser for, at mennesker bliver forurettede, dybt forurettede, uden nogen virkelig begrundelse? Hvilken forpligtelse har enhver af os – overfor Gud og overfor vores næste – hvis vi ser, at oplysninger, som kunne have den mest vidtrækkende betydning for de mennesker, de angår, bliver holdt tilbage fra dem? Det var sådanne spørgsmål, jeg kæmpede med.

I det følgende vil jeg prøve at *uddybe* mine bevæggrunde.

Jeg ville ønske, jeg kunne springe over den første af disse, da den har at gøre med min egen »fortid«. Det synes imidlertid nødvendigt at fortælle om den, næsten på samme måde, som da Paulus følte sig tvunget til at berette om sine personlige erfaringer overfor de kristne i Korint, hvorefter han skrev:

»Jeg er blevet ufornuftig. I tvang mig til det, for jeg burde have været anbefalet af jer. Jeg har jo ikke på noget punkt vist mig at være ringere end [jeres] overmåde store apostle, selv om jeg intet er.«[6]

Jeg giver mig ikke ud for at være nogen Paulus; men jeg tror, mine bevæggrunde og motiver kan sidestilles med hans.

Min far og mor (og tre af mine fire bedsteforældre) var Jehovas vidner. Min far blev døbt i 1913, dengang vidnerne var kendt som bibelstudenterne. Jeg blev først selv et *aktivt* vidne som sekstenårig. Skønt jeg stadig gik i skole, brugte jeg snart en 20-30 timer om måneden på at »vidne« fra dør til dør, »gadearbejde« med blade og uddeling af løbesedler, mens jeg bar plakater, hvorpå der stod: »Religionen er en Snare, Bibelen fortæller hvorfor. Tjen Gud og Kongen Kristus.«

Jeg var det år, 1938, med til et stævne i Cincinnati (lige overfor, hvor vi boede, på den anden side af Ohio-floden) og lyttede der til et foredrag af Vagttårnsselskabets præsident, dommer Joseph F.Rutherford, der talte via radiotelefon fra London, England. I den betydningsfulde tale, som havde titlen »Se Kendsgerningerne i Øjnene«, indledte Rutherford med disse ord:

»At en klar Fremstilling af Kendsgerningerne muligvis vil støde nogle Menneskers Følelser er ingen Undskyldning for at holde dem skjult for Befolkningen, særlig ikke naar det drejer sig om Folks Ve og Vel....Ens tidligere Trosretning eller Mening bør paa ingen Maade have Lov til at hindre en i at lytte til og overveje en Fremstilling af Kendsgerningerne.«[7]

Dette virkede tiltalende på mig, som et værdifuldt princip at følge i livet. Jeg følte mig modtagelig for de kendsgerninger, han ville fremsætte. Blandt de væsentligste punkter fremhævede han følgende:

»Nu har Gud ladet dem, der med Iver søger efter Sandheden, faa Lov til at forstaa, at Religion er en Form for Gudsdyrkelse, som fornægter Guds Kraft og leder Mennesker bort fra Gud, medens Kristendom derimod betyder afgjort Lydighed mod Guds Befalinger. *Religion og Kristendom er med andre Ord hinanden fuldstændig modsatte.*«[8]

»Hvilke Begivenheder kan da ifølge Jesu Profeti ventes, naar Satans Verden skal til at ende? Svaret er: En Verdenskrig, Hungersnød, Pest, Nød over Nationerne. Foruden andre Ting, som Jesus nævnte, fremgaar det ogsaa af hans Ord, at der da skulle være et frygteligt Uhyre paa Jorden....*Det er uomstødelige, fysiske Kendsgerninger, som fastslaar, at Satans Verden er kommet til sin Ende*, og saadanne Kendsgerninger kan ikke ignoreres.«[9]

»Nu har Tyskland sluttet Forbund med Pavedømmet, og Storbritannien bevæger sig hastigt i samme Retning. Amerikas Forenede Stater, der engang var Demokratiets faste Borg, har al mulig Udsigt til at blive en Del af det totalitære Regimente....Det er med andre Ord en uomstødelig Kendsgerning, at Satans diktatoriske Uhyre nu findes paa Jorden, at det trodser og bekæmper Jehovas Rige under Kristus.... *De forenede totalitære Kræfter vil sikkert faa Magten i England og Amerika. I kan ikke forhindre det. Prøv heller ikke paa det.* Tryghed og Sikkerhed finder I kun ved at være paa Herrens Side.«[10]

Jeg har kursiveret de udtalelser, som dengang gjorde stærkest indtryk på mig. De fremkaldte intense følelser, næsten ophidselse, i mig, på en måde jeg ikke før havde kendt til.

I Rutherfords næste betydningsfulde tale »Opfyld Jorden« fremkom det synspunkt, at Guds budskab nu også (fra 1935) henvendte sig til de »andre får«. Hidtil havde det udelukkende henvendt sig til en »lille skare«, der skulle regere med Kristus i himmelen. Disse »andre får«, den jordiske skare, skulle efter den forestående krig ved Harmagedon bo på jorden og opfylde den med retfærdigt afkom. Om dem sagde han videre:

»De maa finde Beskyttelse i Guds Organisation, hvilket viser, at de skal nedsænkes, døbes eller skjules i denne Organisation. Arken, som Noa byggede paa Guds Befaling, var et Billede paa Guds Organisation.«[11]

Idet han påpegede, at Noas tre sønner øjensynligt først begyndte at frembringe afkom to år efter vandfloden, fortsatte Vagttårnspræsidenten nu henvendt til dem, der har et jordisk håb i vor tid:

»Er det da ret ud fra Bibelen for dem at indgaa Ægteskab nu og begynde at sætte Børn i Verden? Nej, lyder Svaret, og det med Støtte i Bibelen....Det vil være langt bedre at være fri og uhindret af Byrder, saa de nu kan gøre Herrens Vilje, som han befaler, og at være uden Hindringer under Slaget ved Harmagedon.«[12]

Joseph Rutherford talte magtfuldt og med et specielt tonefald, der afskar enhver videre diskussion. Dette var *kendsgerninger*, grundfæstede sandheder, som man kunne bygge sit livs vigtigste beslutninger på. Organisationens betydning som afgørende for frelse fæstnede sig dybt i mig – også det, at vidnearbejdet måtte sættes først og skubbe personlige interesser som ægteskab og børn i baggrunden. [13]

Jeg blev døbt i 1939, og da jeg i juni 1940 havde taget min studentereksamen, tog jeg straks heltidstjenesten som forkynder op. Det var et stormfuldt år, både for verden og for Jehovas vidner. Anden verdenskrig var begyndt, Jehovas vidners arbejde blev forbudt i adskillige lande, og hundredvis af Jehovas vidner blev fængslet. I De Forenede Stater blev børn af Jehovas vidner udelukkede fra skoler, fordi de nægtede at hilse flaget (det blev betragtet som en slags afgudsdyrkelse); vidnernes neutrale standpunkt til krig gav ofte anledning til voldelig modstand fra mennesker, der var stolte af deres patriotiske loyalitet. Grimme pøbeloverfald begyndte at høre til dagens orden.

Præcis den sommer deltog min familie og jeg i et stævne i Detroit, Michigan. Der herskede en spændt stemning – en følelse af at være under belejring. Ved stævnets afslutning antydede dommer Rutherford, at 'dette kunne vise sig at være det sidste stævne, vi havde, før den store trængsel satte ind.' Da efteråret 1940 kom, og jeg lagde mit sommertøj væk, kan jeg huske, at jeg tænkte, at jeg højst sandsynligt aldrig ville komme til at tage det frem igen – for enten ville Harmagedon være kommet inden, eller også ville vi alle være havnet i koncentrationslejre, ligesom mange vidner i Nazi-Tyskland.

Pøbelvolden nåede et højdepunkt i begyndelsen af fyrrerne. I Connersville, Indiana, overværede jeg en retssag mod to kvindelige Jehovas vidner, anklaget for tilskyndelse til oprør ('oprørsk sammensværgelse') ganske enkelt fordi de studerede Vagttårnslitteratur sammen med andre i en bogstudiegruppe i et privat hjem. Retssagen strakte sig over fem dage, og den sidste dag om aftenen afgav juryen sin kendelse: »skyldig«. Da forsvareren (et vidne ved navn Victor Schmidt) og hans kone forlod retssalen, blev de voldeligt overfaldet af en ophidset menneskemængde, og de tvang dem til at gå hele vejen gennem byen og ud til bygrænsen, medens regnen silede ned. På vejen begyndte Schmidts kone pludselig at menstruere af bare skræk og rædsel over den truende situation. Vi var flere vidner, der langsomt fulgte efter i vore biler for at se, hvad vi kunne gøre. Med os i vores bil havde vi et vidne ved navn Jack Rainbow, som tidligere var blevet truet på livet af disse mennesker, dersom han oftere viste sig i »deres by«. En af bilerne forsøgte at samle Schmidt og hans kone op, men det eneste, de fik ud af deres anstrengelser, var en smadret bilrude. Da vi nåede til bygrænsen, og den ophidsede skare efterhånden var ved at svinde ind, syntes jeg, jeg måtte gøre et nyt forsøg på at få dem ind i bilen – og denne gang lykkedes det. Schmidts ansigt var helt oversmurt med blod fra dybe snitsår, han havde fået ved at blive slået med knojern, og da vi endelig fik dem ind i bilen, begyndte hans kone at skrige hysterisk. [14]

Denne oplevelse af rå og brutal intolerance prentede sig dybt i mit unge sind. Jeg blev endnu mere overbevist om, at disse mennesker var Guds sande tjenere, og at den vej, jeg var slået ind på sammen med dem, var den eneste rigtige.

Et stykke tid efter rejste 75 Jehovas vidner fra Ohio-området til Connersville som led i en taktik, foreslået af Hayden Covington, Vagttårnsselskabets juridiske rådgiver; og mine forældre, to søstre og jeg selv var med. Det var hensigten, at vi gennem en stor vidneindsats skulle føre en form for »blitzkrig«; men med undtagelse af én blev vi alle arresteret. Mænd, kvinder og børn blev lukket inde i forskellige fængsler i en hel uge, indtil der kunne stilles kaution for os. Selv om jeg stadig kun var teenager, oplevede jeg nu, hvad det vil sige at få frataget sin bevægelsesfrihed og hvilke følelser, der opstår, når en tung jerndør lukkes bag én, og boltene skydes på plads.

Nogle måneder senere var jeg i Indianapolis, Indiana, for at overvære en retshøring ved en højere domstol angående begivenhederne i Connersville. Min onkel, Fred Franz, der havde tilhørt staben på Vagttårnets hovedkontor siden 1920, og som arbejdede nært sammen med dommer Rutherford, var kommet fra Brooklyn for at repræsentere Selskabet. Den lokale menighed bad ham om at komme og tale til dem om aftenen, og det indvilgede han i. Undervejs i sit foredrag begyndte han at gå imod den udbredte opfattelse, at vidnearbejdet nærmede sig sin afslutning og næsten var fuldført. For at sige det mildt, var jeg lamslået over at høre min onkel nu sige lige det modsatte – nemlig, at man i Brooklyn ikke forventede at indstille virksomheden lige med det samme – og 'hvis nogen ønskede at tegne abonnement på *Vagttårnet*, behøvede de ikke nøjes med at gøre det for et halvt år – de kunne tegne det for ét eller to år, hvis de ønskede det!'

Min onkels udtalelser var så fuldstændig modsatte det, Selskabets præsident havde sagt ved stævnet i Detroit, at det var indlysende for mig, at min onkel måtte tale for egen regning, at hans budskab ikke kunne være behørigt autoriseret af Selskabet. Jeg mente ligefrem, jeg burde opfordre ham til forsigtighed, for at hans bemærkninger ikke skulle nå tilbage til Brooklyn og der blive betragtet som illoyale, fordi de havde en underminerende virkning på den stærke fornemmelse af, at nu hastede det, der var opstået rundt omkring i menighederne. Min onkel var dengang sidst i fyrrerne og en relativt ung mand, sammenlignet med dommer Rutherford. Jeg var meget usikker på, om jeg skulle tro på hans bemærkninger – eller ignorere dem som et udslag af en uafhængig, noget ubesindig, holdning.

Samme år rejste jeg hjemmefra og begyndte at arbejde sammen i forkyndelsen med et andet ungt vidne i et kulmineområde i West Virginia og det østlige Kentucky, hvor vold var en næsten dagligdags foreteelse. Nogle minelejre bestod af lange »rækkehuse« af træ langs hovedvejen. Når vi var nået til det sidste i en sådan sektion af huse i vores vidnearbejde, kunne vi sommetider se mænd og drenge løbe ophidsede rundt, der hvor vi var begyndt, for at samle en pøbelsværm, der kunne overfalde os.

Ved minelejren »Octavia J« i Kentucky blev vores gamle Ford A omringet af en flok vrede minearbejdere, og vi blev bedt om at 'skrubbe ud af staten Kentucky og ikke komme tilbage, hvis vi havde vort liv kært'. Forsøg på at bringe dem til fornuft bevirkede kun, at de blev endnu mere ophidsede. Alligevel vendte vi tilbage nogle måneder senere, og da blev vi forfulgt og beskudt, og det lykkedes os kun at undslippe ved hjælp af et kneb, der førte os ad en bagvej og op over et bjerg, før vi endelig kunne vende hjem. Det var vist ikke så meget fædrelandskærlighed, der var drivkraften bag disse minearbejderes vrede; jeg tror mere, det var religiøs fanatisme. Det, at vi ikke troede på et brændende helvede som et pinested (hvad der fik store drenge til at råbe »helvedesfornægtere« efter os), vejede næsten lige så tungt som vores neutrale indstilling til krig.

Jeg fandt dengang denne snæversynede, blinde tro forfærdelig. Jeg var lykkelig over at tilhøre en organisation, der var fri for en sådan intolerance.

Sommeren 1941 kom, og stik imod alle mine forventninger deltog jeg nu i et nyt stævne, holdt i St.Louis, Missouri. Jeg kan stadig huske, hvordan jeg så hele skarer samle sig rundt om dommer Rutherfords store bil, da denne kom kørende ind på stævnepladsen med Hayden Covington og vicepræsident Nathan Knorr, begge mænd af kraftig bygning, stående på bilens trinbrætter som livvagter. På stævnets sidste dag fik Rutherford placeret alle børn og unge fra fem til atten år lige foran talerstolen. Efter sin forberedte tale holdt han et improviseret foredrag for denne gruppe. Han var en høj mand, der både så streng ud og også talte i et strengt tonefald. Nu talte han på en faderlig, overbevisende måde til disse børn og rådede dem til at slå giftermål ud af hovedet, indtil Abraham, Isak, Jakob og andre trofaste mænd og kvinder fra fortiden, som snart ville blive oprejst fra de døde, vendte tilbage og kunne vejlede dem i deres valg af ægtefælle. Et gratis eksemplar af en ny bog med titlen *Children*

[Børn] blev givet til hver af dem. Som et middel til at gøre materialet forståeligt fremstiller den for læserne et fiktivt, ungt vidnepar, John og Eunike, som er forlovede, og som har besluttet at udsætte deres bryllup, indtil den nye orden – som er så tæt på – er kommet. John siger til Eunike:

»Om faa Aar kan vi gifte os, og ved Herrens Naade skal vi faa dejlige Børn, som vil blive til Ære for Herren. Vi maa hellere udsætte vort Bryllup, indtil den evige Fred er kommet på Jorden. Det er ikke værd, vi føjer nye Byrder til dem, vi allerede har; vi maa hellere være helt frie, saa vi kan tjene Herren. Naar først hans Rige er helt oprettet, vil det ikke være nogen Byrde at have Familie.«[15]

Jeg var dengang nitten, og i dag som enogtres-årig kan jeg stadig huske den stærke sindsbevægelse, en underlig blanding af ophidselse og nedtrykthed, disse udtalelser fremkaldte i mig. Det blev faktisk forlangt, at jeg som 19-årig skulle tage en afgørende beslutning om ikke at ville gifte mig på ubestemt tid. Jeg var meget foruroliget. Jeg kunne nu måske bedre forstå, hvilke overvejelser unge mænd, der tænker på at blive katolske præster, gør sig. Forventningen om den korte tid, der var tilbage før Harmagedon, gav naturligvis præsidentens ord forøget styrke. Bladet *Vagttaarnet* beskrev i sit nummer for 1.februar 1942 (eng.udg.15.sept.1941) begivenheden således:

»Da de modtog Gaven [bogen *Children*], trykkede de den fast ind til sig. Det var ikke et Stykke Legetøj, der skulle anvendes til unyttigt Tidsfordriv, men et Redskab, som Herren havde udstyret dem med til virksom Tjeneste i de forestaaende Maaneder før det store Slag ved Harmagedon.«[16]

Nogle år senere fik jeg at vide, at dommer Rutherford på det tidspunkt var døende af cancer. Han havde været separeret fra sin kone i mange år. Hun var invalid og boede i Californien og var også et vidne. Da hans eneste søn blev voksen, tabte han interessen for sin fars religion. Min onkel, Fred Franz, sagde, at dommerens svækkede tilstand sammen med hans stærke ønske om, at »enden« ville komme, medens han endnu var i live og kunne opleve den, var årsagen til mange udtalelser som de ovennævnte i 1940 og 1941. Jeg har siden tænkt på, at hvis parret i bogen havde været virkelige mennesker og ikke opdigtede, ville deres forlovelsestid have været temmelig lang – faktisk ville de stadigt være forlovede. Alle de unge piger, der var til stede ved det stævne, ville nu være ude over den fødedygtige alder; de yngste ville være sidst i fyrrerne [i 1983]. Nogle af børnene fra dengang fulgte imidlertid loyalt det råd, de fik, og forblev ugifte igennem hele den såkaldt giftefærdige alder, for at ende som pebersvende eller pebermøer.

I 1942 bragte mine opgaver som »specialpioner« i Wellston, Ohio, mig nye erfaringer.[17] Sammen med et andet ungt vidne boede jeg i en lille trailer, en hjemmelavet »kasse på hjul«, ca. 2 meter bred og 5 meter lang. Den var overhovedet ikke isoleret, og vores lille kakkelovn kunne kun holde ild nogle få timer ad gangen. Mange vinternætter frøs vandet i spanden *inde* i traileren til is, og vi vågnede tit op og kunne ikke falde i søvn igen, fordi det prikkede og

stak i fødderne af kulde. Vi kunne ikke få råd til noget bedre, for foruden vores del af de bidrag, folk gav for litteraturen, fik vi en godtgørelse fra Selskabet på højst 15 dollars hver pr. måned. [18]. Det meste af året bestod vores daglige hovedmåltid sædvanligvis af kogte kartofler, margarine og daggammelt brød (der kun kostede det halve af frisk brød). Min partner havde en gammel bil, men det var sjældent, vi havde råd til at fylde benzin på den.

Også i denne by blussede fjendtligheder mod os op. Ind imellem skete det, at unge fyre smadrede alle vinduerne i vores trailer, og én aften, jeg kom hjem, var den væltet helt om på siden. Jeg oplevede igen at blive arresteret og tilbragte en nat i det lokale fængsel. Cellen vrimlede med væggelus, og jeg kunne ikke få mig selv til at lægge mig på fængselsbriksen; derfor sad jeg hele natten midt på gulvet på en tom blikdåse, en eller anden havde efterladt.

I 1944 blev jeg indbudt til at deltage i et fem-måneders kursus på en missionærskole, Vagttårnets bibelskole Gilead. Da jeg havde taget eksamen herfra, og medens jeg gik og ventede på at få tildelt en missionæropgave – arbejdede jeg halvandet år i rejsetjenesten, hvorunder jeg besøgte menigheder i en »kreds«, der omfattede staten Arizona samt en stor del af Californien. Under et besøg i Californien i San Diego-området tilbragte jeg fem nætter i »Beth Sarim« (»Fyrsternes Hus«). Dette var et stort hjem, bygget af Selskabet, der, som man sagde, skulle »være til disposition« for de trofaste mennesker fra fortiden, lige fra Abels tid, så de kunne benytte det, når de opstod fra de døde.[19] Dommer Rutherford, som havde dårlige lunger, tilbragte vinteren der, sålænge han levede. Jeg kan huske den følelse, huset gav mig af uvirkelighed. San Diego var en dejlig by, hjemmet var en fornem rigmandsvilla. Men jeg kunne ikke se, at de mennesker, jeg havde læst om i Bibelen, skulle have nogen interesse i at bo der; der var noget, der ikke rigtig stemte.[20]

Jeg skulle sendes til Frankrig som missionær, men kunne ikke få tilladelse til at tage afsted af sessionsmyndighederne. Det blev så bestemt, at jeg skulle til øen Puerto Rico i stedet for. Det var i 1946. Selskabets daværende præsident, Nathan Knorr (Rutherford var død i begyndelsen af 1942), talte til os unge mænd, der skulle sendes ud for at overvåge arbejdet i forskellige lande som »afdelings-tilsynsmænd« [i Danmark kaldet »landstjenere«], og blandt de ting han fremhævede kraftigst, var dette, at vi skulle undgå situationer og følelser, der kunne føre til ægteskab, dersom vi ønskede at forblive i vores missionærtjeneste. Parolen var: hvis man giftede sig, mistede man sin status som missionær.[21]

Betelfamilien i Puerto Rico bestod inden længe af ét ægtepar, syv unge piger i tyverne – og mig; og vi boede allesammen i et toetagers hus med seks soveværelser. Skønt jeg fulgte Knorrs råd om at være travlt optaget (undertiden ledte jeg op til femten bibelstudier om ugen), blev Selskabets krav om ikke at gifte sig en næsten uudholdelig pine for mig; og det gjorde det ikke bedre, at vi levede så tæt op og ned ad hinanden på missionærhjemmet. Svære anfald af dysenteri, derefter en paratyfusinfektion med mavesmerter og blodig afføring og senere et tilfælde af smitsom leverbetændelse, hjalp ikke på mit problem. (Jeg arbejdede på kontoret, medens jeg havde dysenteri og paratyfus og for-

sømte kun én uge på grund af leverbetændelsen, skønt jeg følte mig så svag, at jeg dårligt kunne gå op ad trapperne til kontoret). Efter otte år havde den fysiske og psykiske belastning bragt mig til randen af et nervesammenbrud. Da jeg skrev til præsidenten om mine problemer, blev jeg fritaget for min opgave som afdelingstilsynsmand (hvad jeg ikke havde bedt om), og fik tilbudt at vende tilbage til Staterne for at udføre rejsearbejde der. Jeg bad i stedet om at måtte blive i mit anviste distrikt, Puerto Rico, og blot blive forflyttet til en anden by. Skønt byen, Aguadilla, ikke var en by, jeg personligt brød mig meget om, havde jeg anmodet om at blive sendt dertil, fordi behovet syntes at være stort der.

Efter et års tid blev jeg udpeget til rejsende tilsynsmand og skulle besøge menigheder på hele øen og på naboøerne Virgin Islands (øst for Puerto Rico). Som en væsentlig tilføjelse hertil bad Selskabet mig om lejlighedsvis at tage en tur til Den Dominikanske Republik, hvor Jehovas vidners arbejde var blevet forbudt af diktatoren, Rafael Trujillos, regering. Hovedformålet med disse rejser var at smugle eksemplarer af Vagttårnsselskabets litteratur ind i landet.[22] Jeg foretog en del af disse rejser, og i 1955 blev jeg så bedt om at prøve på at aflevere et andragende til diktatoren personlig. Jeg modtog opgaven med et vist mål af bange anelser, eftersom jeg vidste, at folk, der pådrog sig hans mishag, havde det med simpelthen at forsvinde. Da jeg ankom til hovedstaden Ciudad Trujillo (nu Santo Domingo), sendte jeg et telegram til generalissimussen og præsenterede mig slet og ret som en »nordamerikansk lærer i besiddelse af nogle oplysninger af den største betydning for Dem og Deres land«. Jeg kom så i audiens hos præsidenten på National Palace, og jeg fik overrakt bønskriftet til ham.[23] Til min overraskelse blev jeg ikke udvist af landet, og jeg fortsatte mine periodiske »smuglerture« uden at blive arresteret.

Så i 1957 blev alle Jehovas vidners amerikanske missionærer udvist af Den Dominikanske Republik i kølvandet på en voldelig forfølgelse, hvor mange lokale vidner brutalt blev overfaldet og kastet i fængsel. Den væsentligste årsag hertil var, at de mandlige vidner havde nægtet at deltage i »øvelsesmarcher«, som det blev forlangt i loven om militær uddannelse; men der blev også lagt betydelig religiøs modstand for dagen, idet præster og andre fremsatte opflammende udtalelser i aviserne. Selskabet bad mig rejse ind, og se hvordan de dominikanske vidner havde det. Jeg havde kort forinden været der med instrukser til missionærerne og havde fået detaljerede beretninger om forfølgelsen med tilbage, og disse var blevet bragt i stor opsætning i Puerto Rico aviser. Fra en kilde tæt på Trujillo fik vi at vide, at denne ugunstige omtale havde gjort diktatoren rasende. Jeg følte mig derfor som en mærket mand, og jeg husker, at jeg den første nat på hotellet i Ciudad Trujillo havde fået et værelse i stueetagen med franske vinduer lige ud for min seng. Min fornemmelse af fare var så stærk, at jeg formede en skikkelse i sengen og selv sov på gulvet bag ved. Der skete dog ingenting, og jeg kom hjem igen uden uheld og foretog flere ture ind og ud i de følgende år.

Senere ændrede Selskabet sine regler om ægteskab, og tretten år efter min ankomst til Puerto Rico giftede jeg mig. Min kone, Cynthia, fulgte mig i rejsearbejdet. Med økonomien på øerne stod det dårligt til, betydeligt ringere end i dag. Vi levede sammen med de mennesker, vi betjente, delte deres små hjem med dem, sommetider med rindende vand og elektricitet, sommetider uden; nogle gange med masser af privatliv, men ofte med meget lidt. Vi tilpassede os, relativt unge som vi var; men min kones helbred begyndte at skrante alvorligt.

Kun få måneder efter at vi var blevet gift og tjente på en lille ø, blev min kone ramt af et alvorligt tilfælde af mave/tarmkatar, øjensynligt fremkaldt af dårligt vand eller inficeret mad. Vi boede på det tidspunkt hos et dejligt, vestindisk ægtepar med nogle elskelige børn. Uheldigvis var deres lejede hus overrendt af kakerlakker, et dyr, som næsten kan få min kone til at gå i panik. Om aftenen undersøgte vi metodisk vores seng for kakerlakker, før vi lod moskitonettet falde ned. Da jeg havde mistanke om, at en stor kasse i et hjørne, som indeholdt noget tøj, var krybenes hovedkvarter, tog jeg en dag noget insektspray og gik hen til kassen og løftede låget. Jeg fik det hurtigt smækket ned igen, for kassen var levende og vrimlede med hundredvis af små kakerlakker, og jeg frygtede, de ville sprede sig overalt, hvis jeg brugte min spray. For at gøre målet fuldt kom der hver nat en stor rotte ind i køkkenet, der lå op til vores værelse og husets eneste badeværelse. Rotten var så stor, at den kunne få konservesdåserne på hylderne til at flytte sig.

Under disse forhold forværredes min kones sygdom, så den nu fremkaldte kraftig diarré og vedvarende opkastninger. Det lykkedes mig at få hende bragt hen til øens eneste læge, og en indsprøjtning standsede midlertidigt opkastningerne. Senere samme nat begyndte de igen, og dette sammen med konstant diarré bragte Cynthia til randen af dehydrering. Jeg løb næsten to kilometer for at vække lægen, og i hans jeep kørte vi hende til en lille klinik. Hendes årer var faldet så meget sammen, at sygeplejersken næsten ikke kunne få en nål ind for at give hende en saltopløsning. Nogle dage senere var hun i stand til at forlade klinikken, men hendes helbred blev aldrig helt det samme. Senere pådrog hun sig en parasitinfektion (piskeorm), hvilket ikke gjorde situationen bedre.

Vi fortsatte i rejsearbejdet indtil 1961 og blev så forflyttet til Den Dominikanske Republik. Trujillo var blevet snigmyrdet kort før vores ankomst.

I løbet af de næste fem år var vi vidne til fire regeringers fald, og i april 1965 udbrød en krig, hvis midtpunkt var hovedstaden, hvor vi boede. De fleste amerikanere og andre fastboende udlændinge flygtede fra landet. Vores missionærgruppe syntes ikke, vi ville svigte de dominikanske Jehovas vidner og vores opgave; vi fandt derfor ud af, hvad krig er. Natten var fyldt med maskingeværsalver og drøn fra bazookaer og andre tunge våben. Om dagen var der ophold i kampene, og vi kunne gå ud og udføre noget vidnearbejde; men af og til var vi tæt på at blive mejet ned, når der pludselig udbrød ildkampe. Siden har jeg ofte spekuleret på, hvor tæt kuglerne passerer, når de giver denne meget specielle summelyd, den samme, man hører, når vrede bier flyver tæt forbi ens hoved. En soldat sagde trøstende til mig: »Det er der ingen grund til at bekymre sig om. Du vil overhovedet ikke høre den, der rammer dig.«

De resterende femten år i heltidstjenesten var af en helt anden karakter, idet de blev tilbragt på det internationale hovedkontor i Brooklyn, New York. Grunden til, at jeg beskriver de tidlige år op til 1965 så detaljeret, er, at de synes at indeholde nogle af de samme erfaringer, apostelen fokuserer på (naturligvis på et langt ringere plan), da han fremsatte beviset for sin oprigtige tjeneste for Gud og Kristus med disse ord:

»Men som Guds tjenere anbefaler vi os i enhver henseende ved stor udholdenhed i trængsler, under nød og angst.«

I det følgende nævner han ikke noget om de mange taler, han havde holdt, eller om hvor kolossalt mange tilhørere, der havde været til stede; og han omtaler heller ikke organisatoriske bedrifter i form af at samle et stadig større antal troende.[24]

Jeg vil ikke påstå, at det, jeg har været igennem, er værre end det, mange andre har oplevet, enten som missionærer for Jehovas vidner eller en anden religiøs retning. Jeg har ene og alene beskrevet mine oplevelser, for at læseren herudfra kan vurdere værdien og hæderligheden af de oplysninger, der fremsættes i resten af denne bog.

FORHOLD OG KONSEKVENSER

»Men vi for vort vedkommende kan ikke holde op med at tale om det vi har set og hørt.«
Apostelgerninger 4:20.

Hvad jeg så, hørte og oplevede i løbet af de næste femten år havde stor indvirkning på mig. Om læserens følgeslutninger vil være de samme som mine, kan jeg naturligvis ikke vide. Det er dog givet, at ingen vil kunne forstå min krisesituation uden at blive delagtiggjort i mine erfaringer fra disse år. Som ordsproget siger så rammende: »Om nogen svarer, før han hører, regnes det ham til dårskab og skændsel.«[25]

Året før krigen i Den Dominikanske Republik (og efter et angreb af denguefeber, der forårsagede, at mine nervespidser blev overfølsomme) havde jeg deltaget i et timåneders kursus på Gilead-skolen.[26] Ved afslutningen på dette kursus henvendte præsident N.H.Knorr sig til mig og bad mig om at forlade min missionærtjeneste på De Caribiske Øer og sammen med min kone flytte til det internationale hovedkvarter (kaldet Betel) i Brooklyn. Her skulle jeg tjene i redaktionen. Skønt dette uden tvivl ville blive betragtet som en stor ære af mange, havde jeg ærlig talt ikke spor lyst til at forlade det sted, jeg var. I samtalen med broder Knorr forklarede jeg ham, hvor lykkelig jeg var for mit nuværende tjenestested, befolkningen og mit arbejde der. Han opfattede det øjensynligt som, at jeg ikke forstod at værdsætte tilbudet, og han så lidt fornærmet ud. Jeg sagde derfor til ham, at jeg blot havde ønsket, han skulle kende mine følelser og min kærlighed til missionærtjenesten; og at jeg accepterede at skifte til en anden tjenestegren.

Nogle måneder efter vores ankomst til Betel, og efter at jeg havde lavet en del skriftlige arbejder, blev jeg af præsident Knorr vist ind på et kontor med et stort skrivebord, der var overdænget med stakkevis af maskinskrevne ark, og han bad mig om at påtage mig arbejdet med at udarbejde en bibelordbog. Papirerne på bordet var resultatet af opgaver, der havde været sendt ud til 250 personer verden over. Opgaverne var imidlertid i al almindelighed tildelt dem på grundlag af deres organisatoriske tilknytning (f.eks. afdelingskontorpersonale eller trykkeriledere). Der var ikke mange af dem, der havde erfaring i at skrive, og endnu færre havde både erfaringen, tiden og de boglige faciliteter til at udføre et videnskabeligt forskningsarbejde. Løst anslået tror jeg, jeg kan sige, at over 90 % af det indsendte materiale aldrig blev brugt.

Jeg begyndte med »Aaron« og fortsatte med »Aaronites«, »Ab«, »Abaddon« o.s.v.; men det blev hurtigt klart, at opgaven var for stor for én mand. Først blev et af Vagttårnsselskabets bestyrelsesmedlemmer, Lyman Swingle, udpeget til opgaven og kort derefter Gileadskolens administrator, Edward Dunlap. Til sidst blev Reinhard Lengtat og John Wischuk fra henholdsvis tjenesteafdelingen og redaktionen tilsluttet projektgruppen. I perioder hjalp andre til; men disse fem gennemførte projektet, indtil det 1696 sider store opslagsværk, *Aid to Bible Understanding* [Hjælp til forståelse af Bibelen], var færdigt fem år senere.[27]

Umiddelbart før vi påbegyndte arbejdet, fremsatte præsident Knorr en udtalelse, der ved en ren og skær misforståelse blev et nøgleprincip for os i vort forhold til projektet. Han sagde til os: »Vi ønsker blot at fremføre, hvad Bibelen siger. Der er ingen grund til at slå alting op i Selskabets litteratur.« Senere fandt vi ud af, at hans mening med dette var, at det skulle være et forholdsvis beskedent og hurtigt gennemført projekt, der kunne give os »en lille håndbog«, som han udtrykte det. Ved blot at citere skriftsteder med relation til emnet og næsten udelade tilføjende forklaringer ville den påkrævede tid til efterforskning blive minimal. Vi misforstod ham til at mene, at vi skulle stræbe efter altid at fremsætte, hvad Bibelen *i virkeligheden* sagde, frem for at føle os forpligtede til at fremføre tingene på samme måde som Vagttårnslitteraturen. Resultatet blev et betydeligt anderledes værk, end det ellers ville være blevet. Det materiale, der var indsendt af de 250 skribenter, stemte næsten uden undtagelse overens med »det vedtagne synspunkt« i Selskabets litteratur. Vore undersøgelser afslørede ofte, at tingene forholdt sig anderledes.

Selskabets vicepræsident, Fred Franz, var anerkendt som organisationens mest bibelkyndige person. Jeg gik af og til ind på hans kontor og spurgte ham til råds angående visse punkter. Til min overraskelse henviste han mig ofte til forskellige bibelkommentatorer: »Hvorfor slår du ikke op og ser, hvad Adam Clarke siger, eller hvad Cooke siger«, eller hvis emnet primært havde tilknytning til de hebraiske skrifter (Gamle Testamente): »hvad Soncino-kommentarerne siger«. Biblioteket på Betel indeholdt den ene hylde efter den anden

fyldt med sådanne kommentarer. Eftersom de var et produkt af lærde fra andre trosretninger, havde jeg imidlertid ikke tillagt dem nogen særlig betydning, og ligesom andre i afdelingen havde jeg haft visse betænkeligheder ved at bruge dem, ja, faktisk haft mistillid til dem. Som Karl Klein, seniormedlem af redaktionen, af og til ret så bramfrit udtrykte det, at bruge disse kommentarer var »som at die Babylon den Stores bryster«. Babylon den Store var den falske religions verdensrige, ifølge Selskabets fortolkning af den store skøge i Åbenbaringen.[28]

Efterhånden som jeg søgte oplysninger i disse kommentarer, gjorde det et stadigt større indtryk på mig, at de fleste af dem udtrykte en stærk tro på Bibelens guddommelige inspiration. Til trods for at nogle var skrevet så tidligt som i det attende århundrede, var oplysningerne for det meste særdeles værdifulde og nøjagtige. Jeg kunne ikke lade være med at sammenligne med vore egne udgivelser, der tit blev »forældede« inden for nogle få år og ophørte med at udkomme. Jeg syntes naturligvis ikke, at disse kommentarer var helt fejlfri, men deres fortrin syntes helt klart at opveje deres mangler.

Da emnerne »tilsynsmand« og »ældste« blev tildelt mig, stod det hurtigt klart ud fra mine undersøgelser i selve Bibelen, at vores måde at føre tilsyn med menighederne på ikke stemte overens med de første kristnes måde. (Vi havde ikke ældsteråd i vore menigheder; én mand alene var tilsynsmand i hver menighed). Noget forvirret henvendte jeg mig til min onkel med materialet. Hans svar kom igen som en overraskelse for mig. »Prøv ikke på at forstå Skrifterne ud fra organisationen i dag«, sagde han og tilføjede: »Hold *Aid*-bogen ren«. Jeg havde altid betragtet organisationen som Guds eneste kanal for udbredelse af sandheden, og derfor lød dette råd besynderligt i mine ører. Da jeg påpegede overfor ham, at Selskabets *New World Translation* (Ny Verden-oversættelsen) i sin gengivelse af Apostelgerninger, kapitel fjorten, vers 23, øjensynligt havde tilføjet ordene »to office« [til at bestride et embede] i forbindelse med udnævnelse af ældste, og at dette i nogen grad forstyrrede meningen, sagde han: »Hvorfor efterprøver du det ikke i nogle andre oversættelser, som måske ikke er så partiske?«.[29] Jeg gik undrende ud af hans kontor og spurgte mig selv, om jeg virkelig havde hørt rigtigt. Senere måtte jeg under møder i Det Styrende Råd mere end én gang minde min onkel om hans udtalelser.

Netop denne samtale påvirkede i høj grad min holdning til Skriften. Jeg satte stor pris på den troskab mod de bibelske sandheder, hans bemærkninger tilkendegav. Jeg forstod bedre end nogensinde, hvor overordentlig betydningsfuld *sammenhængen* var for forståelsen af meningen alle steder i Bibelen, og samme erkendelse syntes de andre i *Aid*-projektet at være kommet til. Vi indså også nødvendigheden af at lade Bibelen fortolke sig selv frem for at lægge sig fast på et tidligere antaget synspunkt eller en engelsk ordbogsdefinition. Vi begyndte at gøre mere brug af de hebraiske og græske leksika på Betels bibliotek og konkordanser baserede på originalsproget frem for engelske oversættelser.

Det var meget belærende, og det gjorde os også ydmyge, for vi måtte erkende, at vores forståelse af Skriften var langt ringere, end vi havde troet; at vi slet

ikke var de højt uddannede bibelkyndige, vi troede, vi var. Jeg selv havde været i en sådan »trædemølle« af aktiviteter i de sidste 25 år – at, skønt jeg havde læst Bibelen igennem flere gange, havde jeg dog aldrig været i stand til at foretage en så seriøs, grundig undersøgelse af Skriften; ja, faktisk aldrig ment det nødvendigt at gøre det, fordi jeg troede, andre gjorde det for mig. De to kurser på Gilead-skolen, jeg havde deltaget i, var så stramt programmerede, at der næsten ikke var tid til eftertanke og dyberegående analyser.

Det var en stor hjælp, at jeg nu havde både tiden og bibelske hjælpemidler: leksika, kommentarer, hebraiske og græske konkordanser m.v. Men dette at indse nødvendigheden af altid at lade sammenhængen i teksten være afgørende, lade Bibelen selv vise vej, gjorde den store forskel. Ændringen kom ikke fra den ene dag til den anden; men gradvist, gennem nogle år, voksede forståelsen for det afgørende nødvendige i at lade Guds ord tale for sig selv i videst mulig udstrækning. Nu forstod jeg , hvorfor de ét- og tohundrede år gamle kommentarer i vort Betel-bibliotek var så forholdsvis tidløse. Dette, at de gik frem efter vers-for-vers metoden, forpligtede dem mere eller mindre til at holde sig til den betydning, der fremgik af sammenhængen, og forhindrede dem i høj grad i at foretage afstikkere til sekteriske synspunkter og fantasifulde fortolkninger.

Det materiale i *Aid*-bogen, der handlede om ældste og menighedsledelse på Bibelens tid var derfor meget forskelligt fra Jehovas vidners daværende synspunkter, hvor mere eller mindre »monarkiske« ordninger herskede. Den bibelske ordning med ældsteråd var brat blevet afsluttet af dommer Rutherford i 1932 på grund af nogle ældstes manglende samarbejdsvilje overfor Selskabets program og fremgangsmåde. [30]. Rutherfords stilling som præsident gav ham den nødvendige autoritet til at foretage et sådant skridt; og alle menighederne blev nu inviteret til at stemme for afskaffelse af ældsteråd og i stedet for det indsættelse af en af Selskabet udnævnt »tjenesteleder« [i Danmark kaldet en »arbejdsdirektør«]. I de næste fyrretyve år var der ingen ældsteråd i menighederne. Det er årsagen til, at *New World Translation* [Ny Verden-oversættelsen] af Bibelen, udgivet af Selskabet i 1950'erne, almindeligvis brugte oversættelsen »ældre mænd« i stedet for »ældste«, et dengang officielt miskrediteret udtryk.[31]

Efter at jeg havde færdigbehandlet emnerne »tilsynsmand« og »ældste«, forelagde jeg disse for lederne. Normalt gjorde præsident Knorr og vicepræsident Franz ikke noget forsøg på at læse de mange manuskripter til *Aid*-projektet igennem. Imidlertid fortalte Karl Adams, lederen af redaktionen, mig, at han, efter at have læst disse oplysninger, gik til broder Knorr og sagde: »Jeg tror, du skal læse dette. Det vender op og ned på mange ting.« Noget opbragt efter at have læst materialet gik Knorr til Fred Franz' kontor og sagde: »Hvad skal dette betyde? Skal vi til at lave om på alting på dette sene tidspunkt?« Fred Franz svarede Nej, det troede han ikke ville blive nødvendigt; den bestående ordning kunne fortsætte uden problemer.

Da Karl Adams senere fortalte mig dette, havde jeg svært ved at tro det og gik hen på min onkels værelse en aften for at forhøre mig nærmere om det. Han bekræftede, at han ikke fandt det påkrævet at foretage ændringer. Da jeg

vidste, at den komplette *Aid*-bog skulle udgives ved sommerens stævner, spurgte jeg ham, hvilken virkning, han mente, det ville have på brødrene at læse beviserne for, at der fandtes ældsteråd i de første kristne menigheder, at alle ældste tjente som tilsynsmænd, og så finde ud af, at vi ikke havde til hensigt at følge dette bibelske eksempel? Han svarede ganske roligt, at han mente ikke, der ville blive nogen problemer: at den bestående ordning kunne »tillempes« informationerne i *Aid*. Jeg udtrykte min store bekymring for, at denne tilsidesættelse af bibelsk præcedens ville virke foruroligende på brødrene. Men han holdt fast ved sit og fortalte nu om, hvordan brødrene i de foregående årtier havde ræsonneret som så, at der sagtens kunne ske ændringer i forhold til tidligere tider i den måde, tingene blev administreret på her på jorden, efter at Kristus havde overtaget kongemagten i 1914. Han havde altid troet og troede stadig, at Kristus Jesus ville lede og administrere sine tjeneres anliggender på hele jorden ved at gøre brug af, eller gennem, én enkelt persons embede, og at dette ville være tilfældet, lige til den nye orden kom. Holdningen i disse udtalelser var så forskellig fra nogle af hans tidligere udtalelser, at jeg havde svært ved at forene dem. Imidlertid udarbejdede vicepræsidenten et stykke tid senere noget materiale til et stævne, som kunne tyde på, at en ændring i menighedernes ledelse *ville* finde sted. Da manuskriptet nåede Karl Adams, så han straks, hvad det indebar, og han kontaktede præsident Knorr og sagde: »Du må hellere tale med broder Franz igen; jeg tror, han har forandret mening.« Det gjorde broder Knorr så – og broder Franz *havde* forandret mening. Og den fyrretyve år gamle ordning blev ændret som en følge heraf.

Da emnet »kronologi« blev overdraget til mig, førte dette ligeledes til alvorlige tvivlsspørgsmål.[32] En af Jehovas vidners vigtigste doktriner går ud på, at bibelprofetien har peget på året 1914 som udløbet af »hedningernes tider« eller »nationernes fastsatte tider«, som omtales i Lukas 21:24, og at i det år overtog Jesus Kristus sin kongemagt og begyndte at regere, usynligt for det menneskelige øje. De »syv tider« i Daniel, kapitel 4, danner grundlaget for de udregninger, der fører frem til dette årstal, idet disse »syv tider« ved hjælp af andre skriftsteder bliver omregnet til 2520 år, der begyndte i 607 f.Kr og endte i 1914 e.Kr. Den babyloniske erobrer, Nebukadnezars, ødelæggelse af Jerusalem, 607 f.Kr., regnedes for at være begyndelsesåret. Jeg vidste godt, at året 607 f.Kr. var noget særligt i vores litteratur, men vidste egentligt ikke rigtig hvorfor.

Måneders efterforskning blev brugt på dette ene emne »kronologi« og resulterede i det længste afsnit i *Aid*-bogen.[33] Meget af tiden gik med at forsøge at finde støtte i historien for året 607 f.Kr, der er så afgørende for vore udregninger op til 1914. Charles Ploeger fra hovedkontoret arbejdede på den tid som min sekretær, og han gennemsøgte alle bibliotekerne i byen New York for at finde et eller andet, der kunne dokumentere vort årstal historisk.

Vi fandt absolut intet til støtte for 607 f.Kr. Alle historikere pegede på et årstal 20 år senere. Hvad jeg aldrig havde været klar over var, at der fandtes titusinder af brændte lertavler med kileskrift fra tiden helt tilbage til oldtidens Babylon, fundet i Mesopotamien. På ingen af disse var der noget, der tydede på, at det nybabyloniske imperiums periode (hvori Nebukadnezars regeringstid faldt), havde en udstrækning, så det kunne komme til at passe med vores årstal 607 f.Kr. som året for Jerusalems ødelæggelse. Alt tydede på en periode tyve år kortere end hævdet i vor kronologi. Skønt dette foruroligede mig, ville jeg helst tro, at vores kronologi var rigtig til trods for alle tegn på det modsatte. Megen tid og mange kræfter blev derfor brugt i forsøg på at afsvække troværdigheden af de arkæologiske og historiske vidnesbyrd, der ville gøre vort årstal 607 f.Kr. fejlagtigt og give et andet starttidspunkt for vore kalkulationer og dermed også et andet sluttidspunkt end 1914.

Charles Ploeger og jeg tog en tur til Brown-universitetet i Providence, Rhode Island, for at interviewe professor Abraham Sachs, der var specialist i de gamle kileskrifttekster. Vi ønskede at få at vide, om der kunne være nogen som helst svagheder eller fejl, lige meget hvilke, i det astronomiske antal data i teksterne; data, der viste, at vort årstal 607 f.Kr. var forkert. Til sidst stod det os klart, at man måtte beskylde samtlige oldtidens skrivere for at forvanske kendsgerningerne – og hvilket tænkeligt motiv kunne de have til det? – dersom vort årstal skulle være det rigtige. Som en sagfører, stillet ansigt til ansigt med bevismateriale han ikke kan gendrive, gik mine bestræbelser igen ud på at svække tilliden til de vidner fra oldtiden, der fremførte disse vidnesbyrd, der bestod af historiske tekster, der havde forbindelse med det nybabyloniske imperium.[34] De argumenter, jeg fremførte, var ærlige nok; men jeg ved, at hensigten med dem var at opretholde et årstal, for hvilket der ikke var nogen historisk støtte.

Så derfor indeholder *Aid*-bogen, på trods af vor voksende forståelse af visse principper, mange eksempler på vore anstrengelser for at være tro mod Selskabets lære. Hvad vi lærte igennem vore erfaringer, betød i mange henseender mere for os end for bogen. Dog virkede *Aid to Bible Understanding* ansporende på vidnernes interesse for at læse Bibelen. Dens største fordele var nok dens måde at behandle emnerne på, tonen i den, de bestræbelser, der blev udfoldet af de fleste af skribenterne, for at undgå dogmatisme og erkende, at der kunne være mere end én måde at anskue tingene på – og ikke at lægge mere i en ting, end bevismaterialet ærligt og redeligt tillod. Men af og til forfejlede vi målet ved at lade forudfattede meninger være bestemmende i stedet for at holde os strengt til Bibelen. Jeg ved, at det var tilfældet for mit vedkommende, da jeg behandlede emner som »nationernes fastsatte tider«, »den trofaste og kloge træl« og »den store skare«, der alle indeholder argumenter til støtte for den gældende lære i Vagttårnsselskabets litteratur. Simpelthen fordi jeg på dette tidspunkt stadig betragtede Selskabets lære som identisk med fakta, greb jeg mig selv i at gøre, hvad jeg i forordet havde sagt ikke var hensigten. På side 6 hedder det: »*Aid to Bible Understanding* skal ikke være en dogmatisk kommentar eller et fortolkende værk«. Det blev også bemærket, at de steder, hvor billedlige eller symbolske udtryk blev fortolket, skete det, uden at vi »følte os bundet af bestemte regler eller forpligtede til at støtte en trosbekendelse«. I det store og hele var dette sandt; men indgroet overbevisning tilsidesatte sommetider vore bestræbelser for at holde denne standard.

Samme år, som den færdiggjorte *Aid*-bog blev frigivet, blev jeg opfordret til

at blive medlem af Jehovas Vidners Styrende Råd, det råd, der nu leder Jehovas vidners virksomhed i 205 lande verden over. Indtil da havde det været sammensat af syv medlemmer, som var identiske med de syv bestyrelsesmedlemmer i Watchtower Bible and Tract Society [Vagttårnets Bibel og Traktatselskab], et aktieselskab, der oprindelig blev stiftet i Pennsylvania af den første præsident, Charles Taze Russell. Sammen med tre andre blev jeg den 20.oktober 1971 udnævnt til medlem af det nu udvidede Styrende Råd. Denne omstændighed var mere end noget andet årsag til, at jeg blev konfronteret med nogle kendsgerninger, jeg aldrig havde forventet.

Mange Jehovas vidner tog anstød af en artikel i tidsskriftet *Time* (22.februar 1982), hvori mit navn havde en fremtrædende plads. Artiklens forfattere omtalte Jehovas vidners organisation som »hemmelighedsfuld«. Det kan synes besynderligt at bruge et sådant udtryk om en organisation, der kraftigt opfordrer til et arbejde af den mest offentlige slags – forkyndelse fra hus til hus i by og på land overalt i verden. Time's reportere skrev åbenbart således, fordi de fandt det yderst besværligt at få bare den mindste kommentar fra det internationale hovedkvarter omkring den situation, jeg har fortalt om i første kapitel her i bogen.

Men i virkeligheden er der meget få, selv indenfor Jehovas vidner, der ved noget om, hvordan den centrale del af organisationen fungerer. De ved ikke, hvordan afgørelser om lærespørgsmål bliver truffet, hvorledes Det Styrende Råd, der leder alle deres aktiviteter over hele jorden, fører sine drøftelser, om dets afgørelser altid er enstemmige, eller hvad der sker, hvis de ikke er det. Alt dette er en velbevaret hemmelighed, eftersom Det Styrende Råds møder altid er lukkede. Jeg kan kun huske to eller tre tilfælde fra de ni år, jeg havde sæde i rådet, hvor andre personer end medlemmerne fik tilladelse til at være til stede, og i de tilfælde var grunden simpelthen den, at de skulle afgive en rapport, som rådet havde bedt om. Derefter blev de sendt ud, og Det Styrende Råd fortsatte sine hemmelige drøftelser – selv om disse menneskers rapporter havde stor betydning, gav det dem ingen adgang til at deltage i den videre diskussion. Der bliver heller aldrig givet specifikke oplysninger til vidnerne i almindelighed angående Selskabets indtægter og udgifter, værdier og investeringer. (I *Jehovas Vidners Årbog* er der dog én gang om året en kortfattet rapport over udgifter).[35]

Talrige faktorer, der er almindeligt kendte i mange andre religiøse organisationer, har størsteparten af Jehovas vidner således kun et svagt eller slet intet kendskab til. Og den lille gruppe mænd, der udgør Det Styrende Råd, træffer dog beslutninger, der kan have den mest indgående virkning på deres liv – og også ofte har det – og som forventes at blive fulgt over hele jorden. Og det bringer mig så frem til den sidste og afgørende grund for mig til at skrive denne bog; den vigtigste, for uden den ville de foregående være af ringe betydning.

MIN MORALSKE FORPLIGTELSE

»Derfor, alt hvad I ønsker at folk skal gøre mod jer, skal I også gøre mod dem; det er i virkeligheden dét Loven og Profeterne siger.«
Mattæus 7:12.

Dette princip, fremsat af Jesus Kristus, forpligter enhver af os, der hævder at være kristne, i alt hvad vi gør. Intet ærligt menneske kan gøre krav på at opfylde disse ord hundrede procent, og det kan jeg heller ikke. Men det, jeg her har skrevet, har jeg skrevet ud fra et inderligt ønske om at følge dette princip.

Apostelen Paulus talte om sig selv som »forpligtet« overfor alle slags mennesker.[36] Han følte en forpligtelse overfor dem, og det samme føler jeg. Hvis et andet menneske sad inde med en viden, der havde betydning for afgørende beslutninger, jeg skulle træffe, ville jeg ønske, han ville delagtiggøre mig i denne viden – ikke træffe mine beslutninger for mig, men gøre sin viden tilgængelig for mig og overlade til mig at afgøre dens værdi eller betydning. Jeg tror, han ville gøre det, hvis han var en virkelig ven.

De ni år, jeg var medlem af Det Styrende Råd, havde stor indvirkning på mig og i særdeleshed på min samvittighed. Jeg kom til at stå ansigt til ansigt med den største krise i mit liv, idet jeg stod ved en korsvej, som jeg aldrig havde forventet at nå frem til. Den beslutning, jeg måtte træffe, var helt min egen, og den pris, jeg måtte betale, var høj. Men jeg fortryder den ikke, og jeg er heller ikke fortrydelig over at have fået den viden, der førte til min beslutning. Andre ville måske have besluttet anderledes, det er der da også nogen, der har. Men det har de ret til, for det er en sag mellem dem og Gud.

Efter at jeg havde trukket mig tilbage som medlem af Det Styrende Råd i maj 1980, blev jeg bestormet med opringninger fra aviser og tidsskrifter, der ønskede oplysninger om den aktuelle situation indenfor organisationen. Jeg henviste konsekvent spørgerne til hovedkontoret i Brooklyn. Spørgerne sagde til gengæld lige så konsekvent, at den vej havde de prøvet, men uden held: »Ingen kommentarer«. Jeg svarede, at jeg ikke kunne være deres informationskilde, og den indstilling holdt jeg fast ved i næsten to år. Hvad der skete i disse to år, ikke bare for mig selv, men også for andre, fik mig til at tage denne holdning op til nyvurdering.

I løbet af disse to år blev personer, der af samvittighedsgrunde ikke var enige med organisationen på alle punkter, skildret med de værst tænkelige udtryk. Deres inderlige ønske om at sætte Guds ord først i deres liv og deres bekymring for, at det skulle blive tilsidesat, blev fremstillet som udslag af ambitioner, oprørskhed, stolthed samt synd mod Gud og Kristus. Der blev ikke levnet rum for den mulighed, at de måske handlede af oprigtighed eller af kærlighed til sandheden, eller fordi de ønskede at bevare en god samvittighed ind for Gud. Der blev ikke gjort noget forsøg på at skelne – alle blev sat i samme bås. En hvilken som helst forseelse eller forkert indstilling fra nogen af deres side, der havde forladt organisationen, blev straks tillagt alle, der var gået.

Hvad angår dem, der virkelig lægger en forkert holdning for dagen, bliver der ikke gjort det ringeste forsøg på at vurdere, om den forkerte holdning kunne være en følge af nederlag, skuffelse eller sårede følelser. En uhyre mængde rygter, ja, selv sladder på rendestensniveau, har verseret blandt vidnerne over hele jorden. Trofaste kristne med en høj moral er blevet beskyldt for konebytning, homoseksualitet, hykleri – egoister, der kun var interesseret i persondyrkelse. Ældre er ofte blevet affærdiget som »mentalt forstyrrede« eller »senile«.

De eneste, der kunne lægge bånd på sladderen – ved ganske enkelt at gøre opmærksom på, at sådanne personer *kunne* være virkelig oprigtige, *kunne* nære oprigtig bekymring med hensyn til deres samvittighed – såvel som ved at minde rygtesprederne om, hvor afskyeligt falsk vidnesbyrd er for Gud – disse mennesker har i virkeligheden *bidraget* til rygtespredningen gennem deres publikationer.[37]

Se f.eks. på følgende materiale fra *The Watchtower* 15.august 1981, udsendt i millionoplag på mange sprog over hele verden, den danske version er i *Vagttårnet* 15.december 1981, side 16:

»Fra tid til anden er der inden for Jehovas folk opstået nogle der, ligesom Satan gjorde, har anlagt en uafhængig, kritisk indstilling. De ønsker ikke at tjene »skulder ved skulder« sammen med det verdensomspændende broderskab. (Jævnfør Efeserbrevet 2:19-22.) De har tværtimod en 'stivnakket' indstilling til Jehovas ord. (Zak.7:11,12) Disse hovmodige spotter det 'rene sprog' som Jehova i dette århundrede så kærligt har lært sit folk, og forsøger at drage »fårene« bort fra den ene internationale »hjord« som Jesus har indsamlet på jorden. (Joh.10:7-10,16) De søger at så tvivl og at lede de uagtsomme bort fra det rigelige »bord« med åndelig føde der dækkes i Jehovas Vidners rigssale. (Sl. 23:1-6) De hævder at det er tilstrækkeligt udelukkende at læse Bibelen, enten alene eller i små grupper i hjemmet. Men mærkeligt nok har deres 'bibellæsning' ført dem direkte tilbage til de frafaldne læresætninger som kristenhedens præsteskab lærte for 100 år siden, og nogle er endog igen begyndt at fejre kristenhedens højtider, som for eksempel den romerske saturnaliefest den 25.december! Jesus og hans apostle advarede imod sådanne lovløse mennesker. – Matt. 24:11-13; Apg. 20:28-30; 2 Pet. 2:1,22.«

Således bliver nogle mennesker i én eneste paragraf beskrevet som: *ligesom Satan, uafhængige, kritiske, stivnakkede, hovmodige, spottende, frafaldne og lovløse.* Hvad havde de egentlig gjort for at 'fortjene' disse betegnelser? Blandt de nævnte 'forseelser' er uenighed på en ikke nærmere angivet måde om en ikke nærmere defineret del af organisationens lære; også deres holdning om at Guds inspirerede ord alene er tilstrækkeligt, og at større møder i en mødesal ikke er absolut nødvendige.

Kunne disse ting da *alene* placere et menneske i denne sataniske kategori? Der siges ingenting, der kunne tyde på noget andet; og hvor utroligt det end må forekomme, så har dette i mange vidners øjne – herunder også ældste og rejsende tilsynsmænd – været tilstrækkeligt til at placere mennesker i en sådan bås og behandle dem derefter.

Nedenstående tabel fra Det Styrende Råds optegnelser over Jehovas vidners verdensomspændende virksomhed viser år for år antallet af døbte personer og det totale antal aktive forkyndere fra årene 1970 til 1979 incl.:

År	Døbte det år	Samlet antal der har rapporteret deres virksomhed det år
1970	164.193	1.384.782
1971	149.808	1.510.245
1972	163.123	1.596.442
1973	193.990	1.656.673
1974	297.872	1.880.713
1975	295.073	2.062.449
1976	196.656	2.138.537
1977	124.459	2.117.194
1978	95.052	2.086.698
1979	113.672	2.097.070

Samlet antal døbte på 10 år: 1.793.898

Dette viser, at i løbet af en ti-årig periode der afsluttedes i 1979, blev ialt 1.793.898 personer døbt. Organisationen anslår, at i gennemsnit 1 % af de tilsluttede hvert år afgår ved døden. Hvis vi regner dette ud år for år, ville det betyde, at man mistede 185.308 på denne måde. Dersom antal døbte reduceres med dette tal, ville det betyde en vækst på 1.608.590 i denne tiårsperiode under forudsætning af, at alle de øvrige forblev i organisationen.

Hvad finder vi i virkeligheden? Hvis vi lægger 1.608.590 til antallet af aktive i året forud for denne ti-års periode: 1.256.784 (i 1969), får vi ialt 2.865.374, som skulle være tilknyttet i 1979. Men rapporten for det år viser kun 2.097.070 tilknyttede. Det betyder, at gennem denne tiårsperiode har sådan noget som 768.304 personer forladt organisationen eller er holdt op med at rapportere. Dette er det samme som *fire ud af hver ti personer,* der blev døbt i den periode. Eller for at sige det på en anden måde: for hver tre personer, der forblev i organisationen, var der én, der gik.

Der er mange forskellige årsager til denne »svingdørssituation«. Jeg gør mig ingen illusioner om, at alle de over en halv million mennesker, der forlod organisationen i de ti år, gjorde det af samvittighedsgrunde, eller at hver eneste én af dem nødvendigvis var en ydmyg, retsindig person, mere bekymret for sandheden end for sig selv. Mange var det helt klart ikke; nogle har fulgt en umoralsk kurs enten før eller efter, de forlod organisationen; nogle, der er gået på grund af meningsforskelle, har gjort sig skyldige i nøjagtig de samme fejl, de i sin tid opponerede imod, idet de er blevet hævngerrige og har benyttet sig af latterliggørelse, halve sandheder og overdrivelser. Der er endda dem, der har skabt forstyrrelser ved Jehovas vidners møder eller stævner, hvad jeg finder meget beklageligt. Men jeg kender personligt mange, mange mennesker, som ikke er sådan, men som tværtimod giver én grund til at tro, at de er hæderlige, gudfrygtige og medfølende personer. Set ud fra et menneskeligt synspunkt havde de alt at tabe og intet at vinde ved det standpunkt, de tog, og ved den handlemåde, de fulgte derefter.

Det var ikke altid det, at de selv fik en uvenlig behandling, der foruroligede dem; men det at de så andre få en dårlig behandling, at se andre lide under stivnakkethed og snæversyn, ja, selv hovmod, fra ældstes og andre ansvarliges side eller erfare de skadelige virkninger af visse organisatoriske forordninger, der ikke hvilede på et solidt bibelsk grundlag. Men i stedet for at blive utilfredse, hævngerrige kritikere har de ganske enkelt gjort sig til talsmænd for større medfølelse, større troskab mod det eksempel, der blev sat af Guds egen Søn, han som er Herre over den kristne tros husholdning.

Denne *følelse for andre,* tror jeg, er afgørende for, om man handler ud fra de rette motiver. På samme måde tror jeg, at ærefrygt for sandheden er afgørende for ens motiv: en frygt for ikke at gøre sig skyldig i at fordreje Guds ord, ikke at hykle ved at give det udseende af at tro noget, man ikke tror; ikke at støtte noget, man med sin samvittighed føler, man ikke kan støtte – eller fordømme noget, man ikke kan se, Skriften fordømmer. Jeg kender mange mennesker, der klart udviser en sådan ærefrygt, og som dog er blevet stemplede som »frafaldne«, »antikrister« og »Satans redskaber«. I den ene sag efter den anden har der kun været én eneste grund til denne fordømmelse, nemlig, at disse mennesker ikke kunne gå helt og fuldt ind for Selskabets lære og regler, hvis de skulle være ærlige.

Jeg føler en forpligtelse overfor sådanne mennesker. I praktisk talt alle de sager, der har været imod dem, har de måttet give møde for en lille gruppe på tre til fem mand (et »dømmende udvalg«) til en afhøring for lukkede døre; hvor selv de, der kom som vidner, kun kunne afgive deres vidneudsagn, men ikke blive og overvære mødet. Senere blev så en kort meddelelse om eventuel udstødelse læst op for menigheden, men uden fremlæggelse af bevismateriale eller vidneudsagn til grund for udstødelsen. Efter oplæsningen af denne bekendtgørelse måtte ingen vidner længere tale med de udstødte, hvorved man lukkede af for enhver mulighed for, at disse kunne forklare deres side af sagen overfor venner og trosfæller. Hvis de havde prøvet på at gøre dette, *før* de blev udstødt, ville de være blevet beskyldt for at være ude på at »hverve proselytter«, »undergrave menighedens enhed«, »så splid« eller »danne en sekt«. Enhver, der talte med dem *efter* udstødelsen, risikerede, at der blev sat spørgsmålstegn ved deres indstilling og udsatte derved sig selv for en lignende udstødelse.

En effektiv »karantæne« er på denne måde blevet gennemført, og der er 'lagt låg' over enhver form for diskussion. Udstødelsespapirerne med det fremførte bevismateriale befinder sig nu i et af de mange omfangsrige arkiver i tjenesteafdelingen i Brooklyn (eller i arkiverne på et afdelingskontor), stemplet »Må ikke tilintetgøres«. Dokumenterne med anklagerne er ligesom forhøret hemmelige og kan ikke tages op til revision.

Bibelen fortæller os at, »En ven viser kærlighed til hver en tid og er en broder som er født med henblik på trængselen«.[38] Jeg troede engang, at jeg havde virkelig mange sådanne venner. Men på et tidspunkt i min personlige krise gik det op for mig, at jeg kun havde ganske få. Disse få er dog dyrebare for mig,

hvad enten de har gjort lidt eller meget for at hjælpe mig. På grund af min tidligere fremtrædende stilling spørger folk til mig. De andre, som ikke havde en fremtrædende stilling, er der næsten ingen, der nogensinde spørger til – skønt de har været igennem de samme bitre erfaringer med stort set de samme omkostninger og kvaler.

Hvordan må det ikke føles for en mor, som har oplevet, at et spædbarn, en lille pige, kom ud af hendes egen krop, og som har passet og plejet dette barn og taget sig af det under sygdom; som har opdraget pigen, mens hun voksede til og blev til den, hun nu er, som har levet med i hendes problemer og fældet tårer sammen med hende – hvordan må det ikke føles for sådan en mor at opleve, at den nu voksne datter pludselig fornægter hende og vender hende ryggen – udelukkende fordi moderen søgte at være tro mod sin samvittighed og mod sin Gud?

Hvad må det ikke betyde for en far eller mor at opleve en søn eller datter blive gift og så få at vide, at 'det ville være bedst, hvis de ikke viste sig ved brylluppet' – eller opleve, at deres datter har født et barn og så få at vide, at de ikke skal komme for at se deres barnebarn?

Dette er ikke fri fantasi. Det er nøjagtigt, hvad der sker for mange forældre, der har været Jehovas vidner.

Prøv at se på dette ene eksempel, en mor i Pennsylvania, der skriver:

> »Jeg har gifte børn i organisationen som, dengang jeg trak mig tilbage, inviterede mig til at komme og slappe af hjemme hos dem et stykke tid. Deres syn på mig var, som det altid havde været. Men da de oplysninger kom frem, blev jeg skyet af dem som pesten. [*The Watchtower* 15. september 1981 (*Vagttårnet* 15. november 1981), der fremsatte detaljerede instruktioner angående samvær med dem, der havde trukket sig tilbage, 'havde afskåret sig selv fra menigheden']. De vil ikke længere tale med mig i telefonen eller have noget som helst med mig at gøre. Jeg synes, jeg må gøre noget, men tør ikke, af skræk for at de skal fjerne sig yderligere fra mig. Jeg ringer ikke, af frygt for at de så vil få hemmeligt nummer, og jeg skriver ikke af frygt for, at de vil opfatte mit brev som et angreb. Jeg har været indlagt på grund af psykisk afkræftelse, og efter hver begivenhed kom jeg ud i en krise, som desværre virkede overvældende på mig.
>
> Måske deler du disse erfaringer. Jeg ved ikke, hvordan jeg skal klare tabet af mine børn (og fremtidige børnebørn). Jeg kan slet ikke overskue dette tab.«

Kunne jeg i kraft af min tidligere så fremtrædende stilling være medvirkende til, at andre ville tage deres holdning overfor sådanne mennesker op til fornyet overvejelse, føler jeg, den har været til lidt gavn, måske den eneste nogensinde.

Jeg tænker her på Paulus' ord, der hvor han siger:

> »Da vi altså kender til at frygte Herren, søger vi at »vinde mennesker«; men for Gud er det åbenbart, hvordan vi er, ja jeg håber, at det også er åbenbart for jeres samvittigheder. Vi søger ikke igen at anbefale os selv til jer; men vi vil give jer anledning til at rose jer af os, for at I kan have noget at svare dem, der roser sig af det udvortes og ikke af hjertet.« »Giv os plads i jeres hjerter! Ingen har vi gjort uret, ingen har vi skadet, ingen har vi udbyttet. Jeg siger det ikke for at dømme jer; jeg har jo allerede sagt, at I er i vore hjerter, så vi hører sammen både i død og i liv.«[39]

Kunne oplysningerne i denne bog hjælpe til, at bare én sådan mor kunne blive betragtet af sine børn – ikke med skam – men med stolthed, fordi hun ikke ville gå på kompromis med sin samvittighed, ville det være alle anstrengelserne værd.

Det er den væsentligste årsag til, at jeg i denne bog vil fremføre ting, jeg så, hørte og oplevede i løbet af mine ni år i Jehovas Vidners Styrende Råd. Det er åbenbart nødvendigt for at nå ind til kernen af det, der er et fortvivlende problem for mange – på begge sider af sagen.

Min bog er ikke tænkt som en slags »afsløring«. Skønt jeg selv var chokeret over meget af det, jeg oplevede, er det ikke derfor, jeg skriver den; men fordi den belyser og giver eksempler på nogle fundamentale problemer af meget alvorlig karakter og viser, hvilke yderligheder »loyalitet mod organisationen« kan føre til. Hvordan i grunden rare og velmenende mennesker kan blive forledt til at træffe afgørelser og foretage handlinger, som er både ubehagelige og uretfærdige, ja, endog grusomme. Almindeligvis vil navne, tid og sted blive anført af hensyn til en nøgtern og troværdig fremstilling. Jeg er helt sikker på, at uden disse oplysninger ville mange betvivle eller benægte korrektheden af det, der fremføres. Hvor disse oplysninger er unødvendige, og hvor de kan medføre unødvendige vanskeligheder for de involverede, har jeg undladt dem. Det handler kun om enkeltpersoner i den udstrækning, de figurerer i den overordnede helhed. Når personer som Nathan Knorr og Fred Franz ret hyppigt er citeret, skyldes det, at de havde ret meget at skulle have sagt, og at deres ord havde større indflydelse og virkning end andres. Lyman Swingle og Karl Adams citeres måske endnu oftere, fordi jeg i mit arbejde havde et nært samarbejde med dem.

Jeg har søgt at være fair i citaterne, så jeg ikke har taget dem ud af sammenhængen, ej heller lagt en betydning ind i dem, der ikke er der. Jeg mener, de anførte citater er typiske for de personer, der citeres, og i fuld overensstemmelse med deres personlighed og livsholdning. Dog har jeg bevaret nogle få citater anonyme, herunder visse fra medlemmer af Det Styrende Råd i et forsøg på at undgå unødvendige vanskeligheder for den enkelte eller hans nærmeste og i betragtning af nogle til tider tragiske omstændigheder i forbindelse med vedkommende. Det er selvfølgelig umuligt at gøre dette i alle tilfælde, for så ville beretningen blive uden mening. Jeg tror heller ikke, nogen af os kan forvente fuldstændig fritagelse for det ansvar, der tilkendegives i følgende udtalelse af Jesus: »Jeg siger jer at menneskene på dommens dag skal aflægge regnskab for hver eneste unyttig udtalelse de fremsætter; for ud fra dine ord vil du blive erklæret retfærdig, og ud fra dine ord vil du blive fordømt.«[40] Vi kan bede om og måske også opnå tilgivelse for forkerte og sårende ting, vi har sagt; men vi er stadig ansvarlige for dem.

Nogle vil sandsynligvis fordømme visse oplysninger som 'storvask for åbent tæppe'. Mærkeligt nok har de selvsamme mennesker tit intet imod andre religioners 'storvask for åbent tæppe', men kan tværtimod udvise stor interesse herfor og fortælle vidt og bredt om det. Men hvad der sker i deres eget trossamfund, mener de ikke bør diskuteres uden for egne rækker.

De barske kendsgerninger er imidlertid, at indenfor Jehovas vidner er der i dag absolut ingen mulighed for at diskutere. Hvis nogen ville forsøge herpå, ville de blive anset for at lægge en oprørsk ånd for dagen, hvad der kun ville føre til flere udstødelser. Men hvis tingene ikke kan diskuteres indenfor, og de ikke må diskuteres udenfor organisationen, ja, så betyder det, at de aldrig bliver diskuteret, at problemerne simpelthen ignoreres. Der er naturligvis nogen, der foretrækker, at det fortsætter sådan; men ville det være rigtigt?

Sandt nok stoler alle kristne med rette på, at Gud ser alt, hvad der foregår, og at han dømmer til sidst med retfærdighed. Han er unægteligt også den eneste, der kan rette op på alle de fejl, der er begået. Hævngerrighed og modbeskyldninger har ingen berettigelse og direkte 'nedrakning' langt mindre. Bibelen lader ingen tvivl tilbage på dette punkt.[41] Betyder det, at vi skal være fuldstændig tavse, når der sker uretfærdigheder? Skal vildfarelser udbredt i Guds navn forties? Er en drøftelse heraf tegn på 'ringeagt for gudgiven myndighed'?[42]

Organisationens holdning er, at der ikke foregår noget uretfærdigt. Alt, hvad der har været gjort og bliver gjort, sker i fuld harmoni med Bibelen, ja hvad mere er: Bibelen *kræver*, at sådanne aktioner foretages. Hvis dette virkelig er tilfældet, skulle der intet være til hinder for en åben drøftelse. Tværtimod skulle man mene, at en sådan drøftelse ville bevirke, at rigtigheden af Selskabets standpunkt blev tydeligere, og dette ville tilbagevise enhver anklage mod Selskabet for uretfærdighed. Kun personer, der virkelig er skyldige i uretfærdighed, foretrækker tavshed og ønsker at gennemtvinge den. Dette har altid været kendetegnende for diktatoriske regeringer og ligeledes indenfor autoritære religioner – i tidligere tider såvel som nu.

Tilskynder Bibelen os til at lukke øjnene for begåede fejl, fordi mænd i høje stillinger er indblandet heri? Nej, tværtimod! De hebraiske profeter gjorde med jævne mellemrum opmærksom på fejl, der var blevet begået, fordi herskerne eller myndighedspersonerne ikke længere rettede sig efter de normer, Gud havde fastsat. Jehovas vidner fremhæver ofte denne oprigtighed og åbenhed som et af beviserne på, at Bibelen er sand, og at den virkelig er Guds ord.[43]

Hvad så med Jesu apostle og disciple? Læg mærke til, at det var hele det autoritære system i Guds pagtsfolk – Sanhedrinet, de ældste, det guddommeligt indstiftede præsteskab – det var alle dem, der protesterede ihærdigt imod, at apostlene offentligt talte om det uretfærdige i sagen mod Jesus.[44] I begge tilfælde, både med de hebraiske profeter og de kristne disciple, var deres handlinger dikteret af lydighed mod *den højeste* autoritet og blev udført i det folks interesse, som de mente havde krav på at få sandheden at vide.

I dag er der helt klart ingen, der har fået overdraget et guddommeligt hverv som profet eller apostel. Men man behøver ikke være en profet for at følge Guds profeters *eksempel*. Ellers ville Jesu ord til dem, der blev skældt ud, og om hvem der løgnagtigt blev sagt alt muligt ondt, miste deres betydning. Han opmuntrede dem til at glæde sig, for »på den måde forfulgte man jo profeterne før jer.«[45] Disse mennesker fulgte samme kurs som profeterne og fik derfor en

behandling, der svarede til deres. Ingen behøver at være en apostel for at følge apostlenes eksempel. Det er heller ikke nødvendigt at give sig ud for at være en Messias for at vandre i Jesu Kristi fodspor.[46]

Der er naturligvis en kolossal forskel på den behandling, Guds Søn fik, og den nutidens mennesker udsættes for – både i betydning og konsekvens. Det er dog nærliggende at tro, at Guds princip i fortiden om, at alt skulle lægges åbent frem, også har sin gyldighed i dag. Det giver os i det mindste et fingerpeg om, at Han på ingen måde har noget imod, at uretfærdigheder og fordrejelser afsløres, når motivet er at hjælpe mennesker og at gøre dem vågne for realiteter, der kan hjælpe dem til at drage de rette konklusioner. Ordsproget »det onde sejrer, når gode mænd tier« synes at passe her.

Uanset alvoren i de sager, der her trækkes frem, så var det ikke dem alene, der førte til min beslutning. Men de var årsagen til, at jeg mere end nogensinde før begyndte at grunde over de centrale dele af Bibelens lære – hvorfor apostelen Paulus lagde så stærk vægt på frelse ved tro, »det skyldes ikke gerninger, for at ikke nogen skulle kunne rose sig«; hvad den egentlige forskel er mellem retfærdiggørelse ved loven og retfærdiggørelse af Guds nåde (eller ufortjente godhed); vigtigheden af den rolle Guds Søn har som hoved for menigheden; hvad der er det virkelige formål med menigheden, grunden til at Gud tillader, at den har en vis myndighed, og hvordan denne myndighed kan misbruges. Hvad jeg så, hørte og oplevede som medlem af Jehovas Vidners Styrende Råd, som del af det centrale ledende organ, overbeviste mig mere end nogensinde før om disse lærepunkters afgørende betydning.

Mange Jehovas vidner, der ikke har haft adgang til de oplysninger, jeg her lægger frem, er kommet til den samme korsvej og har truffet deres egen beslutning, og det har de gjort ene og alene på grundlag af, hvad de har læst i Bibelen. Der er imidlertid andre, der står overfor en samvittighedskrise, der gør dem usikre, giver dem en følelse af smertelig forvirring, ja endog skyldfølelse. Jeg håber, det, jeg skriver i denne bog, kan være en hjælp for dem – jeg føler, jeg skylder dem denne hjælp. Jeg tilbyder denne hjælp, for at de kan gøre brug af den på den måde, som deres samvittighed byder dem, idet de lader sig lede af Guds ånd og ord.

3

DET STYRENDE RÅD

»Ikke at vi er herrer over jeres tro,
men vi er medarbejdere på jeres glæde,
for det er ved jeres tro I står.«
2 Korinther 1:24.

Disse ord af apostelen Paulus faldt mig ofte ind i de ni år, jeg var medlem af Jehovas Vidners Styrende Råd, og jeg ville ønske, at alle vidnerne havde haft mulighed for at sidde i dette råd. Det ville have givet dem baggrund for at forstå det, som ikke kan udtrykkes med ord alene.

Her skal først gøres rede for, hvad Det Styrende Råd er: Jehovas vidner er af den opfattelse, at Jesus Kristus er hovedet for menigheden, som han leder og giver åndelig føde ved hjælp af en kollektiv »trofast og klog træl«. Denne »trofaste og kloge træl« udgøres af en lille rest, nemlig ialt ca. 8.700, af de ialt 144.000 salvede, der siges at være arvinger til Kristi himmelske rige.[47] Ud af denne gruppe har man så udvalgt nogle ganske få mænd, der udgør Det Styrende Råd, som er den centrale styrelse, ikke blot for de ca. 8.700 »salvede«, men også for hele den verdensomspændende menighed på mere end 3 millioner tilsluttede, der ikke betragtes som himmelske arvinger.[48]

Da jeg i 1971 blev valgt ind i Det Styrende Råd, følte jeg, at jeg havde fået overdraget et overvældende ansvar. Dengang var vi elleve, men i 1977 steg antallet af medlemmer i Det Styrende Råd til atten, og i dag er der tolv.[49] De første af de ugentlige møder, jeg deltog i, var dog helt anderledes, end jeg havde forventet.[50]

Der var fornylig trådt en ordning i kraft med skiftende ordstyrere, og dette års ordstyrer var vicepræsident Fred Franz. Det var dog Selskabets præsident, Nathan Knorr, der besluttede, hvilke sager der skulle behandles. Han medbragte gerne de sager, som han mente, at rådet burde drøfte, og det var som regel første gang, vi stiftede bekendtskab med dem. I nogle uger bestod møderne blot i en drøftelse af nogle lister med navne på dem, der blev foreslået som rejsende repræsentanter i forskellige lande. Foruden navnene oplystes alder, dåbsdato, og om de hørte til blandt de »salvede« eller ej, og hvor mange år de havde tilbragt i heltidstjenesten. Alt dette blev læst op; men i langt de fleste tilfælde var det blot navne for os; det var sjældent, vi kendte nogen af dem, det drejede sig om. Så efter at vi havde hørt sådanne lister fra Surinam eller

Zambia eller Sri Lanka læst op, skulle vi stemme om, hvorvidt disse mænd skulle udnævnes. Jeg kan huske, at Thomas Sullivan (sædvanligvis kaldet »Bud«), som dengang var i firserne, næsten blind og ret svagelig, gentagne gange faldt i søvn, og man syntes, at det var synd at vække ham for at stemme om noget, som han næsten intet kendte til. Undertiden varede hele mødet blot nogle få minutter. Jeg husker ét, der kun varede syv minutter, indledningsbønnen iberegnet.

Undertiden fremlagde præsident Knorr også »problembreve«, der drejede sig om tvivlsspørgsmål vedrørende visse vidners opførsel, og rådet skulle så tage stilling til disse sager, hvordan man skulle forholde sig overfor dem, det drejede sig om, om de måske skulle udstødes af menigheden, eller man kunne nøjes med en mindre straf eller slet ingen. I denne periode (dvs frem til 1975) forventede man, at alle beslutninger var enstemmige. Efter at sagen var gennemdrøftet, blev der fremsat et handlingsforslag, og ordstyreren foretog så afstemning ved håndsoprækning. I de tilfælde, hvor et forslag ikke blev enstemmigt vedtaget, fordi én eller flere ikke stemte for forslaget, blev der som regel stillet et kompromisforslag for at opnå enstemmighed. Som naturligt under sådanne omstændigheder var der en vis form for gruppepres, der afholdt én fra at gå imod flertallet og derved komme til at tage sig ud som »løsgænger«, ude af harmoni med resten af gruppen. De få gange, hvor jeg ikke stemte for, hvilket resulterede i, at der blev stillet et kompromisforslag, bøjede jeg mig anden gang og stemte med flertallet, selv om jeg heller ikke var helt tilfreds med kompromisforslaget. Det syntes nødvendigt at indordne sig for at få sagerne afgjort og videreekspederet, fremfor at de blev »syltet«. Der begyndte imidlertid at dukke problemer op, som gjorde dette mere og mere vanskeligt for mig.

Som ugerne gik, blev der diskuteret emner som: Hvorvidt en far er kvalificeret som ældste, hvis han tillader en kun attenårig søn eller datter at gifte sig. Om én er kvalificeret som ældste, hvis han godkender, at hans søn eller datter tager en højere uddannelse.[51] Om én er kvalificeret som ældste, dersom han arbejder på skiftehold og derfor ind imellem må forsømme menighedens møder. Om ældste kan godtage indiciebeviser på ægteskabsbrud, eller vidneudsagn fra en hustru om, at hendes mand har tilstået utroskab overfor hende, og om dette er tilstrækkeligt bibelsk grundlag for at bevilge hende skilsmisse og tillade hende at indgå nyt ægteskab. Hvorvidt en skilmisse i tilfælde af bevisligt ægteskabsbrud er bibelsk acceptabel, dersom det er den skyldige part, der opnår den.[52] Hvilken bibelsk gyldighed en skilsmisse, opnået på et andet grundlag end ægteskabsbrud, har for begge parter, hvis der senere fremkommer beviser for ægteskabsbrud *før* skilsmissen, eller hvad situationen vil være, dersom der kommer beviser på ægteskabsbrud *efter* skilsmissen. Om en uskyldig ægtefælle mister retten til at blive skilt og indgå nyt ægteskab, hvis han eller hun står i forhold til sin utro ægtemage, efter at utroskaben er konstateret. Hvorvidt det er rigtigt af et vidne at betale en bøde, han er blevet idømt for en overtrædelse af loven i forbindelse med sit vidnearbejde eller sin fastholden ved vidnernes tro.[53] Om det er rigtigt at sende fødevarer og anden hjælp til

mennesker i nød gennem Røde Kors (problemet er her, at korset er et religiøst symbol, og at Røde Kors-organisationen derfor måtte betragtes som halvreligiøs; denne diskussion varede ret så længe og blev overført til et senere møde). Spørgsmål om Selskabets eksisterende praksis i brugen af ureglementerede kanaler til indslusning af penge i forskellige lande (f.eks. Indonesien) og på denne måde få mere for den amerikanske dollar – selv om fremgangsmåden var forbudt ved lov i disse lande. Også det at få forskelligt udstyr bragt ind i visse lande uden at betale den høje importtold. Hvorvidt vidner, der er fagforeningsmedlemmer, kan virke som strejkevagter eller måske i stedet udføre rengøringsarbejde i fagforeningens lokaler. Om vidner kan udføre arbejde i bomuldsmarker i stedet for militærtjeneste (dette fra Bolivia).

Dette er kun et udpluk af de ting, vi drøftede de første ca. to år, jeg var medlem af rådet. Vore beslutninger havde vidtrækkende betydning gennem deres indvirkning på andre menneskers liv. I sager om skilsmisse f.eks. tjener de ældste som en slags religiøs domstol, og hvis de ikke er overbeviste om en skilsmisses gyldighed, kan den eller de personer, der har været igennem en sådan skilsmisse og senere gifter sig igen, risikere at blive udstødt.

En sag, som ikke er blandt de førnævne, men som medførte en del diskussion, drejede sig om et californisk vidneægtepar. En eller anden havde i deres soveværelse set en bestemt slags litteratur og billeder, der beskrev usædvanlige sexformer.(Jeg kan ikke mindes, vi fik noget at vide om, hvordan det var gået til, at den person, der anmeldte dette, var kommet ind i deres soveværelse). En undersøgelse og afhøring foretaget af de lokale ældste bekræftede, at ægteparret benyttede sig af andre former for seksuel omgang end lige netop almindeligt samleje.[54] Der kom breve fra de ældste til Brooklyn, og Det Styrende Råd blev kaldt sammen for at afgøre, hvilke skridt – om overhovedet nogen – der skulle tages overfor ægteparret.

Bortset fra præsidenten havde ingen af os haft lejlighed til at tænke over sagen, før brevene den samme morgen blev læst op for os. Alligevel traf vi indenfor et par timer den afgørelse, at ægteparret skulle udstødes. Dette blev herefter fremsat som officiel praksis, anvendelig overfor enhver, der af egen fri vilje deltog i den slags.[55]

Det offentliggjorte materiale blev opfattet og anvendt på en sådan måde, at ægtefæller i stort tal følte sig forpligtet til at rapportere til de ældste, om en sådan praksis eksisterede eller var under udvikling i deres ægteskab, uanset om det var efter gensidigt samtykke eller udelukkende skete på den ene ægtefælles initiativ. (I sidstnævnte tilfælde forventedes det, at den passive ægtefælle henvendte sig til de ældste, hvis initiativtageren var uvillig til at gøre det). Hvis man ikke selv melder sig, tages det som oftest som et tegn på, at man ikke angrer sin handlemåde, og dette vejer tungt for en udstødelse. Troen på, at udstødelse afskærer én fra den eneste organisation, hvorigennem man kan opnå frelse, lægger et hårdt pres på et menneske og får det til lydigt at bekende (eller rapportere) til de ældste, lige meget hvor svært det kan falde én.

Det Styrende Råds beslutning i 1972 resulterede i et anseligt antal »retslige høringer«, når ældste fulgte sager op ud fra rapporter og bekendelser om så-

danne seksualvaner. Kvinder blev bragt en i pinlig forlegenhed ved disse afhøringer, når de skulle svare på de ældstes spørgsmål angående de mest intime ting i deres ægteskabelige forhold. Mange ægteskaber, hvor den ene ægtefælle var et ikke-vidne, gennemgik en stormfuld periode, hvor den part, der var et ikke-vidne, protesterede kraftigt imod, hvad han eller hun betragtede som uberettiget snagen i soveværelsets privatliv. Nogle ægteskaber gik itu, og skilsmisser fulgte.[56]

I løbet af de næste fem år modtog vi en uhørt mængde breve, hvori man efterlyste det bibelske grundlag for Det Styrende Råds indblanding i andres privatliv på denne måde, og hvor mange erklærede sig ude af stand til at se gyldigheden af de argumenter, der var fremsat på tryk til støtte for denne holdning. (Hovedvægten var lagt på skriftstedet i Romerne, kapitel 1, versene 24-27, der omhandler homoseksualitet; og de, der skrev til Selskabet, pegede på, at det ikke kunne være rigtigt at anvende dette skriftsted på et heteroseksuelt forhold mellem mand og kone). Andre breve, især fra ægtehustruer, gav alene udtryk for pinagtig forvirring og usikkerhed om, hvorvidt det var tilladeligt at benytte sig af et »seksuelt forspil«.

En kvinde skrev, at hun havde prøvet at tale med en ældste om disse ting, og at han havde rådet hende til at skrive til Det Styrende Råd for at få »et sikkert svar«. Hun skrev derfor og fortalte, at hun og hendes mand elskede hinanden højt, og hun beskrev herefter et »bestemt forspil«, de plejede at praktisere, og erklærede så: »Jeg tror, det er et samvittighedsspørgsmål; men jeg skriver til jer for at være helt sikker.« Hendes afsluttende ord lød således:

> »Jeg føler mig skræmt og såret, og jeg er nu mere bekymret for min mands holdning til »sandheden«.... Jeg ved, I vil fortælle mig, hvad jeg skal gøre.«

I et andet typisk brev fortalte en ældste, at han havde problemer, han gerne ville have ud af sit hjerte og sind, og for at få det mente han, 'det var bedst at kontakte »moderen« for at få et råd'.[57] Hans problem drejede sig om hans ægteskabelige samliv, og han sagde, at han og hans kone var i vildrede med, 'hvor de skulle trække grænsen i deres forspil inden det egentlige samleje'. Han forsikrede om, at han og hans kone omhyggeligt ville følge 'lige meget hvilket råd, I giver os'.

Disse breve illustrerer den blinde tillid, disse mennesker nærede til Det Styrende Råd, og til at mændene, der udgjorde dette råd, ville være i stand til at fortælle dem, hvor de skulle »trække grænsen«, selv i så intime spørgsmål, og at de rettelig ville holde sig indenfor den 'grænse', de fik udstukket.

Mange svarbreve blev sendt ud fra Selskabet. I disse søgte Selskabet ofte at komme med en noget begrænset afklaring (at sige noget uden *virkelig* at sige noget) af, hvilke seksuelle forspil der faldt inden for grænsen af fordømmelige handlinger, hvorved andre forspil blev fritaget.

Et memorandum fra juni 1976 fra et medlem af Selskabets tjenesteafdeling omtaler en telefonsamtale med en lærer fra et ældsteseminar. Der berettes, at læreren havde ringet og fortalt, at en ældste, der deltog i kurset, havde tilstået visse ikke-godkendte seksualvaner i sit ægteskab. Der siges videre:

> »Broder [lærerens navn] drøftede sagen indgående med ham for at finde ud af, om der virkelig var tale om oralsex....og [læreren] sagde til ham, at han i betragtning af sagens alvor burde gå til de andre medlemmer af ældsteudvalget, og tilfældigvis deltog de to andre medlemmer også i kurset, så han gik til dem og talte med dem. Nu vidste [læreren] ikke rigtig, hvad der ellers skulle gøres....Det blev foreslået ham, at han skulle skrive en rapport om alt dette til Selskabet og få svar, så han i fremtiden, hvis han skulle komme ud for noget sådant igen, ville have en vejledning at gå efter og ikke behøvede at ringe.«

Dette illustrerer, hvilke yderligheder man gik til med hensyn til at udspørge om intime sager, og i hvor udstrakt grad organisationen overvågede hele situationen.

Af mange breve fremgik det, at afsenderne ligefrem følte sig ansvarlige over for Gud til at rapportere til de ældste om enhver afvigelse fra Det Styrende Råds fastsatte normer. En mand fra Midtvesten, som havde tilstået en overtrædelse af Det Styrende Råds bestemmelser om det ægteskabelige samvær, fik at vide af de ældste, at de var ved at skrive om det til Selskabet: han skrev også selv et ledsagende brev. Otte uger gik, og til sidst skrev han igen til Brooklyn, at »den lange ventetid, uroen og de bange anelser er næsten mere, end jeg kan bære.« Han fortalte, at han var blevet frataget alle sine hverv i menigheden, herunder også at bede offentligt ved møderne, og at »næsten hver uge mister jeg noget af det, jeg har arbejdet og bedt for i tredive år.« Han anmodede indtrængende om et snarligt svar og sagde:

> »Jeg har virkelig brug for psykisk lindring med hensyn til, hvor jeg står i Jehovas organisation.«

Nogle af de ældste forsøgte at tage afslappet på sagen. Det kunne imidlertid have medført, at de udsatte sig selv for at få en reprimande fra hovedkontoret. Se engang på dette brev:

> SCE:SSE 4.august 1976.
>
> Ældsterådet i W-------menigheden
> af Jehovas vidner
> W-------M-------
>
> Kære brødre,
> Vi har en kopi af et brev, dateret den 21.juli, fra udvalget i S-----menigheden i Californien, i hvilket de skriver om en sag, hvori J---- er indblandet.
> Vær venlig at lade os vide, om der er ældste i menigheden, som har givet ukorrekte råd med hensyn til sager, hvor oralsex er indblandet. Hvis nogen af de ældste i menigheden har givet gifte personer anvisninger om, at det ikke vil være forkert af dem at dyrke oralsex, vil vi gerne vide, hvad de baserer det på? Hvis nogen har givet forkert vejledning, så lad os vide, om der er taget passende skridt til at få rettet enhver misforståelse overfor de enkeltpersoner, som har modtaget de forkerte råd, og lad os vide, om de ældste, som det drejer sig om, nu er i overensstemmelse med Selskabets publikationer med hensyn til oralsex.

Hvis nogen af jer brødre som ældste har fortalt andre, at oralsex er tilladeligt som forspil før det egentlige samleje, så har I givet et forkert råd.

Tak for jeres opmærksomhed vedrørende ovennævnte sag. Må Jehovas rige velsignelse være med jer i jeres bestræbelser for at varetage jeres ansvar som ældste på en eksemplarisk måde.

Jeres brødre,

Kopi til:
Det dømmende udvalg i
S-----menigheden af Jehovas vidner
Californien.«

Brevet er en kopi af et brev sendt fra Selskabets tjenesteafdeling til ét bestemt ældsteråd (navne og steder er taget ud).[58]

Interessant nok, så var der mange ældste, der faktisk mente, at hvis Det Styrende Råd endelig skulle tage stilling i disse sager, så var dets holdning alt for blød og begrænset. I et brev fra en ældste i De Forenede Stater står der:

»Nogle af de ældste her synes, at Det Styrende Råd kunne være gået langt videre i deres fordømmelse af unaturlig sexpraksis blandt ægtepar til også at omfatte visse særlige stillinger under udøvelsen af kønsakten.«

Bagefter gav denne samme ældste udtryk for sin egen mening med disse ord:

»Når nu Jehova beskriver den seksuelle opførsel så detaljeret i 3 Mosebog, det attende kapitel, såvel som i andre kapitler – hvorfor er der så ikke en redegørelse, der beskriver acceptable og uacceptable samlejeformer for ægtepar? Er det ikke sandsynligt, at Jehova ville have sørget for det, hvis han ønskede, at så personligt og privat et område skulle være åbent for granskning og bedømmelse af »dommere« og »ældste« i Israel, således at der kunne blive skredet ind overfor de personer, der krænkede sådanne bestemmelser?«

Nogle af dem, der blev berørt af Selskabets regler, var mennesker, hvis normale seksuelle funktioner var svækkede som følge af en operation eller en ulykke, og nogle af disse gav udtryk for den håbløse situation, Det Styrende Råds beslutning satte dem i.

En mand, der var blevet impotent på denne måde, havde i de efterfølgende år været i stand til at udføre en seksuel rolle på en af de måder, som Selskabet nu fordømte. Før Det Styrende Råd indførte disse bestemmelser, havde han ikke følt sig som et halvt menneske, fordi han stadig kunne glæde sin kone. Han skrev nu, at han ikke kunne se det bibelske bevis for det standpunkt, der var blevet fremholdt i *Vagttårnet;* men at hans kone følte sig forpligtet til at adlyde, og fordi han elskede hende, indvilgede han heri. Han sagde, han vidste, at han stadig var det samme menneske, dog smuldrede han følelsesmæssigt hen af frygt for, at deres ægteskab ville blive alvorligt påvirket. Han bad indtrængende, om der dog ikke var et »smuthul« i Guds vilje, der kunne tillade ham den tilfredsstillelse at kunne glæde sin kone.

Alle disse situationer lagde et overordentligt stort pres på mange ældstes

samvittighed, når de skulle tage sig af dem, der overtrådte Det Styrende Råds afgørelse. I det før omtalte brev fra en ældste, siger han til slut:

»Jeg er af den mening, at når jeg skal stå som repræsentant for Jehova Gud og Jesus Kristus, så kan jeg kun bruge de bibelske love og regler, som jeg af en ærlig overbevisning virkelig forstår; og når jeg under udøvelsen af mit ansvar som ældste i menigheden skal administrere disse love og regler, så ønsker jeg at gøre det, ikke fordi jeg tager det for givet, at dette er Guds organisation, og den skal jeg følge for enhver pris; men fordi jeg ærligt tror, at dette er bibelsk bevist og korrekt. Jeg har et oprigtigt ønske om fortsat at gøre, hvad Paulus mindede thessalonikerne om i det første brev, det andet kapitel, vers 13: at acceptere Guds ord, ikke som menneskers ord, men, sådan som det i sandhed er, som Guds ord.«

Skønt den omtalte sexpraksis strider fuldstændigt mod mine personlige moralbegreber, kan jeg ærligt sige, at jeg ikke brød mig om rådets beslutning om udstødelse. *Men det er også alt, hvad jeg kan sige.* For da det kom til en afstemning, indordnede jeg mig under flertallets beslutning. Jeg blev ked af det, da rådet valgte mig til at udarbejde materiale til støtte herfor; men jeg tog dog alligevel mod opgaven og skrev den som rådet ønskede det, i overensstemmelse med dets afgørelse. Jeg kan derfor ikke rose mig af det samme udmærkede syn på tingene som den ældste, jeg før citerede. Min tro på organisationen som Guds eneste talerør på jorden fik mig til at handle, som jeg gjorde, uden at det dengang berørte min samvittighed nævneværdigt.

Hovedparten af den indgående korrespondance om dette emne nåede aldrig frem til Det Styrende Råd, men blev behandlet af den stab af medarbejdere, der tog sig af »skrivebordsarbejdet«, eller af medlemmer af tjenesteafdelingen. Jeg er imidlertid sikker på, at de forskellige medlemmmer af rådet gennem samtaler med venner og bekendte må være blevet klar over, at mange mente, de uberettiget havde blandet sig i folks privatliv. Da sagen endelig efter fem års forløb igen kom på dagsordenen, blev udstødelsespolitikken omgjort, og man kan sige, at Det Styrende Råd nu bakkede ud af andre menneskers intime privatliv. Rådet udpegede igen mig til at udarbejde det materiale, der skulle offentliggøres, men denne gang for at underrette om ændringen. Jeg følte det personligt tilfredsstillende at indrømme, omendskønt i temmeligt forblommede vendinger, at organisationen havde taget fejl.

Vagttårnet, 1.juni 1978, siderne 21,22 (eng.udg. 15.febr.1978, s.30,32), bragte stoffet, der bl.a. indeholdt disse punkter:

»..at eftersom der ikke foreligger nogen klar bibelsk vejledning, er dette et område hvor ægtefællerne selv må bære ansvaret over for Gud og at det ikke kan være menighedens ældstes opgave at føre kontrol med disse intime forhold i ægteskabet og foretage udstødelser udelukkende på grundlag af sådanne handlinger...Det er blot et udtryk for et oprigtigt ønske om at lade Bibelen være afgørende og at undlade at tage et dogmatisk standpunkt hvor der ikke synes at være tilstrækkeligt grundlag for det.«

Faktisk syntes jeg, at af de store mængder sager, vi fik forelagt, var der for størstepartens vedkommende ikke bibelske begrundelser for de dogmatiske

standpunkter, vi antog. Jeg gav udtryk for dette synspunkt her, og det blev accepteret af rådet angående denne sag. Senere gav jeg mange gange denne mening til kende, men som oftest uden resultat.

Ved en gennemgang af de foreliggende breve, hvoraf jeg har citeret nogle, forekommer det mig, at det har været en temmelig forloren tilfredsstillelse, jeg har følt ved at skrive det korrigerende materiale. For jeg ved, at lige meget, hvad der blev sagt, så kunne det aldrig på nogen måde kompensere for eller rette op på de skader, der var sket, i form af genvordigheder, psykisk ubalance, emotionel lidelse, skyldfølelse og opløste ægteskaber som et resultat af den først trufne afgørelse – en afgørelse, der blev truffet på nogle få timer af mænd, som næsten alle mødte helt uforberedte op til sagens behandling, de var »kolde«, d.v.s., uden forudgående kendskab til denne sag, de havde ikke overvejet den, der var ikke tale om meditation eller særlige bønner eller nogen granskning af Skriften – men disse globale retningslinier kom til at gælde over hele jorden i fem år og greb ind i mange menneskers tilværelse for resten af livet. Intet heraf havde overhovedet behøvet at ske.

Endnu et problem, med en vis relation til det tidligere, drejede sig om et kvindeligt vidne i Sydamerika, hvis mand havde tilstået et forhold til en anden kvinde. Problemet var, at han sagde, der var tale om analsex og ikke om almindelig kønslig omgang.

Det Styrende Råd afgjorde, at dette ikke kunne betegnes som ægteskabsbrud, da ægteskabsbrud forudsatte en egentlig kønslig forening, 'hvorved man kunne få børn'. Manden var derfor ikke blevet »ét kød« med den anden kvinde, og afgørelsen blev herefter, at hustruen ikke havde noget bibelsk grundlag for skilsmisse og fremtidig indgåelse af nyt ægteskab.

De eksisterende stemmeregler krævede enstemmighed, og jeg bøjede mig for flertallet. Jeg var imidlertid bragt fuldstændig i vildrede ved tanken om, at denne kvinde skulle have at vide, at hun ikke af bibelske grunde kunne opnå skilsmisse fra sin mand, der havde gjort sig skyldig i en sådan synd. Beslutningen måtte også betyde, at ægtemænd kunne involvere sig i homoseksuelle forhold eller endog have omgang med dyr uden at gøre sig skyldige i en forseelse, der gav bibelsk grund til skilsmisse, eftersom det var umuligt for en mand at få børn med en anden mand eller et dyr og på den måde blive »ét kød«. I et *Vagttårn* tidligere på året havde der faktisk været nogle afgørelser i denne retning.[59]

Det følelsesmæssige oprør, jeg blev bragt i, fik mig til at foretage et nøjere studium af de originale sprogudtryk (på græsk), der bruges i Mattæus, kapitel nitten, vers 9. Selskabets *Ny Verden-oversættelse* lader der Jesus sige:

> »Jeg siger jer at enhver der skiller sig fra sin hustru af anden grund end utugt og gifter sig med en anden, begår ægteskabsbrud.«

Der bruges to forskellige ord, nemlig »utugt« og »ægteskabsbrud«. *Vagttårns*litteraturen har imidlertid i mange årtier haft den holdning, at de begge i al væsentligt refererede til den samme ting, at »utugt« betød, at en mand havde uægteskabelige forbindelser med en anden kvinde end sin kone (eller at en hustru havde sådanne forbindelser med en anden mand end sin ægtemand). Men hvorfor, tænkte jeg ved mig selv, brugte Mattæus så to forskellige ord, da han gengav Jesu udtalelse (*porneia* og *moikheia*), hvis det var det samme, nemlig ægteskabsbrud, der var ment i begge tilfælde?

Da jeg gennemsøgte de mange oversættelser, bibelordbøger, kommentarer og leksika i Betels bibliotek, blev årsagen indlysende. Praktisk talt hver eneste bog, jeg åbnede, viste, at det græske udtryk *porneia* (oversat til »utugt« i *Ny Verden-oversættelsen*) var et meget bredt udtryk og blev anvendt om *alle* former for seksuel umoralitet, og at det simpelthen er derfor, mange bibeloversættelser gengiver det med så forskellige ord som »umoralitet«, »seksuel umoralitet«, »urenhed« og »utroskab«. Ordbøgerne viser klart, at udtrykket også anvendes om homoseksuelle forbindelser. Det afgørende punkt for mig kom imidlertid, da jeg blev klar over, at Bibelen selv bruger ordet *porneia* i Judas, vers 7, i beskrivelsen af de velkendte homoseksuelle tilstande i Sodoma og Gomorra.[60]

Jeg udarbejdede en redegørelse på fjorten sider med resultatet af mine undersøgelser og sørgede for kopier til alle medlemmerne af Det Styrende Råd. Men da jeg ikke var helt sikker på, hvordan det ville blive modtaget, gik jeg ind til min onkel, Fred Franz, på hans kontor og forklarede ham, hvad jeg havde foretaget mig, og lod ham forstå, at jeg tvivlede på, om redegørelsen ville blive godt modtaget. Han sagde, »Jeg tror ikke, der bliver nogen vanskeligheder.«

Disse få ord udtalte han i en overbevisende tone. Da jeg spurgte, om han ville se, hvad jeg havde fundet ud af, afslog han og sagde igen, at der blev nok »ingen problemer«. Det var mit indtryk, at han allerede kendte de væsentligste punkter, min undersøgelse havde bragt for dagen, men hvor længe, han havde kendt dem, kunne jeg ikke vide. Som hovedoversætter af Selskabets *Ny Verden-oversættelse* tror jeg i det mindste han må have kendt den rette betydning af ordet *porneia* (»utugt«).[61]

Da sagen kom op ved Det Styrende Råds møde, gav Fred Franz udtryk for, at han støttede min fremlagte redegørelse, og den blev accepteret af rådet. Jeg fik herefter til opgave at skrive nogle Vagttårnsartikler, der skulle oplyse om den holdningsændring, dette ville medføre.[62]

Jeg kan huske, at der nogen tid efter at disse artikler var blevet offentliggjort, kom et brev fra et kvindeligt vidne, der nogle år tidligere havde opdaget, at hendes mand havde seksuel omgang med et dyr. Som hun skrev: »Jeg kunne ikke leve sammen med sådan en mand«, og hun lod sig skille fra ham. Senere giftede hun sig igen, og menigheden udstødte hende, fordi hun ikke var »bibelsk fri« til at gifte sig. Efter at disse *Vagttårns*-artikler kom frem, skrev hun nu og spurgte, om der på baggrund af den ændrede holdning ville blive gjort noget for at rense hendes navn for den skamplet, der var blevet sat på det som følge af hendes udstødelse. Jeg kunne imidlertid ikke gøre andet end at skrive til hende og forklare, at de offentliggjorte artikler i sig selv var et forsvar for hendes handlemåde. Og igen – selv om det havde været tilfredsstillende at udarbejde den redegørelse, der erkendte og rettede organisationens fejl-

agtige synspunkt, så forblev dog den nøgterne kendsgerning tilbage, at dette aldrig kunne råde bod på alle de skader, den forrige indstilling i årtier havde forvoldt over for – Gud alene ved – hvor mange mennesker.

Det Styrende Råd fungerede faktisk på den tid både som en dømmende og en lovgivende magt – idet dets afgørelser og bestemmelser var lov for alle Jehovas vidner. Man kunne ret beset have kaldt Sanhedrinet på Bibelens tid for »Det Styrende Råd«, eftersom dets funktioner var af samme art. Ligesom alle vigtige spørgsmål, der vedrørte Jehovas folk for hans navn på den tid, blev forelagt Sanhedrinet i Jerusalem til afgørelse, således med Jehovas Vidners Styrende Råd i Brooklyn.

Men det var ikke et administrativt råd i ordets egentlige forstand, da administrationen og ansvarligheden udelukkende hvilede på Selskabets præsident, Nathan H.Knorr. Det kom bag på mig, at det hang således sammen, fordi vicepræsident Franz samme år, jeg blev medlem af rådet, havde holdt en tale, hvori han beskrev den rolle, Det Styrende Råd spillede, og satte den op i modsætning til den rolle, Vagttårnets Bibel- og Traktatselskab spillede. Talen blev citeret i *Vagttårnet* 15.februar 1972 (eng.udg. 15.dec.1971, s.754-760), og er af nogen blevet kaldt for »halen der logrer med hunden-talen«. Dens sprog var ualmindelig dristigt og åbenhjertigt, og det blev atter og atter pointeret, at Selskabet ganske enkelt var et 'midlertidigt redskab', brugt af Det Styrende Råd (siderne 89,93,94):

»Denne verdensomspændende, evangelieforkyndende organisation er ikke tilpasset efter noget indregistreret selskab der i dag måtte være nødvendigt ifølge love som er udstedt af menneskeskabte regeringer, der nu snart skal tilintetgøres i »krigen på Guds, den Almægtiges, store dag« ved Harmagedon. (Åb. 16:14-16). Det er ikke et indregistreret jordisk selskab der former den evangelieforkyndende organisation eller leder den. Tværtimod leder den sådanne selskaber og bruger dem som midlertidige redskaber, der er nyttige i arbejdet for den store Teokrat. Den er således opbygget efter hans anvisninger. Det er en teokratisk organisation; den styres ovenfra, fra den guddommelige ledelse, og ikke nedefra, fra medlemmerne. De indviede og døbte medlemmer er underlagt Teokratiet! Indregistrerede jordiske selskaber vil blive opløst når de menneskeskabte regeringer der har anerkendt dem, om kort tid går til grunde.«

»Selskabets stemmeberettigede medlemmer indser derfor at det styrende råd kan gøre mest direkte brug af dette »administrationsredskab« til fremme af 'den tro og kloge tjenerskares' arbejde når medlemmerne af det styrende råd sidder i Selskabets bestyrelse. De forstår at Selskabet ikke er det administrative organ, men at det blot er et redskab hvormed tingene administreres.

Selskabets stemmeberettigede medlemmer ønsker ikke at der skal være noget som helst grundlag for konflikter og splittelser. De ønsker ikke at fremkalde en situation som kunne føre til at 'administrationsredskabet' begyndte at styre og dirigere brugeren af dette redskab, nemlig det styrende råd som repræsenterer 'den tro og kloge tjenerskare'. Det er jo ikke halen der logrer med hunden, men hunden der logrer med halen. Et religiøst redskab eller selskab som er oprettet i henhold til kejserens lov bør ikke gøre forsøg på at dirigere og styre dem der har oprettet det; tværtimod bør *de* styre og dirigere det religiøse selskab.«

Det var magtfulde udtalelser. Problemet var bare, at de præsenterede et billede, der intet som helst havde med virkeligheden at gøre.

Det Styrende Råd dirigerede *ikke* Selskabet – ikke da talen blev holdt, heller ikke da den blev offentliggjort i *Vagttårnet*, og heller ikke de næste fire år.

Det billede, der blev fremsat, *kom* dog til sidst til at passe, men udelukkende som følge af en justering under dramatiske omstændigheder, hvor stor uenighed bragte følelserne i kog. Det kan lyde mærkeligt for mange Jehovas vidner i dag; men et styrende råd som det, der beskrives i talen, *havde aldrig eksisteret i hele organisationens historie.* Det tog mere end halvfems år, før det blev til, og har i dag [1983] kun eksisteret i otte år. Jeg vil i det efterfølgende forklare, hvorfor jeg siger dette, og hvorfor det er i overensstemmelse med sandheden.

TRE ENEHERSKERE

»I ved, at folkenes fyrster er strenge herrer over dem, og de store lader dem føle deres magt. Således skal det ikke være iblandt jer.«
– Mattæus 20:25,26, *da.aut.*

Jehovas vidners historie går langt tilbage, når man tænker på, at det første nummer af bladet *The Watchtower* udkom den 1.juli 1879. Selskabet »Watch Tower Bible and Tract Society« blev dannet i 1881 og indregistreret i 1884. Det er i hvert tilfælde en kendsgerning, at dengang 'formede, styrede eller dirigerede' (for at bruge vicepræsidentens ord) Selskabet ikke Det Styrende Råd; alene af den simple grund, at der slet ikke eksisterede noget »styrende råd« dengang.

Charles Taze Russell begyndte personligt at udgive *The Watchtower* som sit eget blad og var dets eneredaktør. Så længe han levede, blev han af alle, der var tilknyttet »Watch Tower Bible and Tract Society«, betragtet som deres eneste åndelige vejleder. Selskabet havde selvfølgelig en bestyrelse, som Russells hustru fra begyndelsen var medlem af; men den blev ikke betragtet som et styrende råd og tjente heller ikke som et sådant. Alligevel fremsætter *Vagttårnet* fra den 15.februar 1972, side 94 (eng.udg. 15.dec.1971, s.760-761), denne erklæring:

»Ifølge de foreliggende kendsgerninger blev det styrende råd forbundet med Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania. Det er åbenlyst at C.T.Russell tilhørte det styrende råd dengang i den sidste fjerdedel af det nittende århundrede.«

Hvad viser de 'foreliggende kendsgerninger' egentlig?

Russell selv erklærer i et særnummer af *Zions Watch Tower* af 25.april 1894, side 59, angående bestyrelsen:

»Da vi pr. 1.december 1893 er hovedaktionærer med 3705 aktiestemmer ud af ialt 6383, udpeger søster Russell og jeg selv som en naturlig ting bestyrelsens medlemmer og *kontrollerer* således Selskabet. Dette har bestyrelsen haft fuld forståelse for li-

ge fra begyndelsen, og den er indforstået med, at den er der for at træde til i tilfælde af vores død.«[63]

Ud fra den kurs, Russell konsekvent fulgte, er det helt indlysende, at han ikke betragtede bestyrelsesmedlemmerne (eller nogen andre) som et styrende råd sammen med ham selv. *Vagttaarnet* fra maj 1923 siger på side 74 (eng.udg. 1.marts 1923, s.68):

»Ofte, naar nogen spurgte Broder Russell, hvem der var den tro og kloge Tjener, svarede han: »Nogle siger, at jeg er det; medens andre siger, at Selskabet er det.«

Artiklen fortsætter derefter med at sige:

»Begge Erklæringer var sande; thi Broder Russell var i Virkeligheden Selskabet i den mest absolutte Forstand derved, at han ledede Selskabets Fremgangsmaade og Foretagender uden Hensyn til noget andet Menneske paa Jorden. Han søgte undertiden Raad hos andre, der var knyttet til Selskabet, lyttede til deres Henstillinger og handlede derpaa i Overensstemmelse med sin egen Dømmekraft, fordi han troede, at Herren vilde, han skulde gøre saaledes.«

Som svar på et spørgsmål fra nogle *Watch Tower*-læsere, skrev C.T.Russell i 1906:

»Nej, de sandheder, jeg som Guds talerør fremsætter, er ikke åbenbaret mig i syner eller drømme eller ved Guds hørlige stemme; heller ikke på én gang, men lidt efter lidt, især efter 1870 og i endnu højere grad efter 1880. Åbenbaringen af disse klare sandheder skyldes heller ikke menneskelig begavelse eller skarpsindig opfattelsesevne, men den simple kendsgerning, at Guds rette tid er inde; og hvis ikke jeg talte, og ingen anden godsforvalter var at finde, så ville stenene råbe.«[64]

Da han var overbevist om, at han var »Guds talerør« og hans forvalter af åbenbaret sandhed, er det forståeligt, at han ikke kunne se noget behov for et styrende råd. Året efter denne udtalelse skrev Russell sin »sidste Vilje og Testamente«, som blev offentliggjort i *The Watch Tower* 1.december 1916 [*Vagt-Taarnet* januar 1917] efter hans død, og senere på året bag i den danske genudgivelse af bind I af *Studier i Skriften.* Da intet andet så klart belyser den fuldstændige kontrol, Russell udøvede over bladet *The Watch Tower*, er testamentet medtaget i sin fulde ordlyd i tillægget. Vi kan her notere os, hvad der siges i den anden paragraf i dette testamente:

> Da jeg overdrog Bladet *Zions Watch Tower* og Bogserien *Studier i Skriften* tillige med andre Skrifter og Bøger til *Watch Tower Bible & Tract Society*, gjorde jeg det imidlertid under den udtrykkelige Forudsætning, at jeg skulde have fuld Raadighed over disse Skrifter, saa længe jeg levede, og at de efter min Død skulde ledes og udnyttes i Overensstemmelse med mine Ønsker. Jeg fremsætter derfor nu disse mine Ønsker som min sidste Vilje desangaaende:

Skønt han overdrog bladet *The Watch Tower* til Selskabet (da dette blev indregistreret i 1884), så han helt klart sådan på det, at det var *hans blad,* som skulle udgives i overensstemmelse med hans ønsker, selv efter hans død. Han bestemte, at efter hans død skulle en redaktionskomité på fem medlemmer, personligt udvalgt af ham med navns nævnelse, have den fulde redaktionelle ledelse af bladet *The Watch Tower.*[65] Han testamenterede også alle sine aktiestemmer i Selskabet til fem kvinder, der skulle tage sig af hans rettigheder, og bestemte, at dersom noget medlem af redaktionskomitéen blev anklaget for embedsmisbrug, skulle disse kvinder sammen med de øvrige af Selskabets tillidsmænd (øjensynligt bestyrelsesmedlemmerne) samt de resterende medlemmer af redaktionskomitéen fungere som en dommerkomité, der kunne pådømme vedkommendes sag.[66]

Eftersom ét menneske ikke alene kan udgøre et kollektivt råd, så viser kendsgerningerne, at i hele Russells levetid, og det vil sige op til 1916, var der end ikke skyggen af et styrende råd. Nøjagtigt det samme var tilfældet i hans efterfølgers, Joseph F.Rutherfords, præsidentperiode. Man kunne formode, at redaktionskomitéen sammen med Vagttårnsselskabets bestyrelse måske udgjorde et sådant råd; men kendsgerningerne viser, at en sådan formodning ville være forkert.

På den årlige generalforsamling i januar 1917 blev Rutherford valgt til at være Russells afløser som præsident. I begyndelsen af hans præsidentperiode rejste fire ud af de syv bestyrelsesmedlemmer (et flertal) en debat om, hvad de anså for en egenrådig handlemåde fra præsidentens side. Han tog ikke hensyn til bestyrelsen og tog den ikke med på råd, men handlede egenmægtigt og fortalte den først bagefter, hvad han havde foretaget sig. Efter deres mening harmonerede dette overhovedet ikke med, hvad pastor Russell, »den tro og kloge Tjener«, havde afstukket som den kurs, der skulle følges. Deres indvendinger førte til, at de meget hurtigt blev afsat.[67]

Rutherford fandt ud af, at skønt disse fire var personligt udpeget af C.T.Russell som bestyrelsesmedlemmer på livstid, så var deres udnævnelse aldrig blevet stadfæstet på en af Selskabets årlige generalforsamlinger. Ifølge A.H.MacMillan, der dengang var et fremtrædende medlem af hovedkvarterets stab, rådførte Rutherford sig med en advokat udefra. Denne gav ham medhold i, at dette åbnede mulighed for at afsætte disse fire bestyrelsesmedlemmer – det vil sige, altså på et lovligt grundlag.[68]

Rutherford stod således overfor et valg. Han kunne anerkende de fire bestyrelsesmedlemmers protest og søge at gøre skaden god igen. (Havde han anset disse mænd for at være flertallet af et styrende råd som det, der er beskrevet i *Vagttårnet* i 1972, ville han have været moralsk forpligtet til at handle således.) Eller han kunne benytte sig af det nævnte lovlige grundlag og bruge sin autoritet som præsident til at afsætte de bestyrelsesmedlemmer, der var uenige med ham.

Han valgte det sidste og udpegede selv de bestyrelsesmedlemmer, der skulle træde i stedet for dem, han afsatte.

Hvad blev der af redaktionskomitéen? Ifølge en artikel i *Vagttaarnet* 15.au-

gust 1938, side 249 (eng.udg. 15.juni 1938, s.185), modsatte flertallet af denne komité i 1925 sig på det kraftigste offentliggørelsen af en artikel kaldet »Nationens Fødsel« (i den betydning at 'riget var begyndt' i 1914). *Vagttaarnet* beretter om udfaldet for dem, der var uenige med præsidenten:

»....men ved Herrens Naade blev den [artiklen] offentliggjort, og det markerede i Virkeligheden Begyndelsen til Redaktionskomitéens Ophør, hvilket viser, at Herren selv leder sin Organisation.«

Redaktionskomitéen var nu bortelimineret. Rutherford havde effektivt udryddet enhver modstand mod sin fulde kontrol over organisationen.

Et interessant træk ved alt dette er, at gennem hele denne tid havde ikke bare bogen *The Finished Mystery* [dansk: *Den fuldbyrdede Hemmelighed*], som i højeste grad var »stridens æble« i 1917, men også bladet *Vagttaarnet* med stor kraft fremsat den lære, at pastor Russell virkelig var »den tro og kloge Tjener«, omtalt i Bibelen, som Herren ville sætte 'over sine tjenestefolk'.[69] Måden, hvorpå denne lære blev brugt til at kræve fuld lydighed af enhver, belyses godt af denne artikel i *Vagttaarnet* for juli 1922, side 100 (eng.udg. 1.maj 1922, s.132):

Trofasthed er Troskab

At være trofast betyder at være tro. At være Herren tro er det samme som at være lydig mod Herren. At svigte eller fornægte Herrens udvalgte Redskab er det samme som at svigte eller fornægte Herren selv, ifølge den Regel, at den, som forkaster den Tjener, der er sendt af Mesteren, forkaster Mesteren.

Der er ingen af den nærværende Sandheds Venner, som i Dag kan sige med Oprigtighed, at de har faaet Kundskab om Guds Plan fra nogen anden Kilde end gennem Broder Russells Virksomhed, direkte eller indirekte. Ved Profeten Ezekiel afbildede Herren forud en Tjener og hans Virksomhed, og denne Tjener blev fremstillet som klædt i hvide Linklæder og med et Skrivetøj ved sin Lænd. Han blev sendt til at gaa gennem Staden (Kristenheden) og trøste dem, der sukkede, ved at oplyse dem om Guds store Plan. Læg Mærke til, at det var en Gunst, der ikke blev skænket af noget Menneske, men af Herren selv. Men i Overensstemmelse med sin Plan benyttede Herren sig af et Menneske. Det Menneske, som ved Herrens Naade udfyldte denne Stilling, var Broder Russell.

I en artikel kaldet »Loyalitet er Prøvestenen« i *Vagttaarnet* for maj 1923, siderne 73 og 76 (eng.udg. 1.marts 1923, s.68,71), bliver det at indordne sig under

Russells lære og fremgangsmåde sidestillet med at indordne sig under Herrens vilje:

[8]Vi tror, at alle, som nu glæder sig over den nærværende Sandhed, vil indrømme, at Broder Russell trofast udfyldte Embedet som Herrens særlige Tjener, og at han blev sat over alt Herrens Gods.

[38]Enhver af Medtjenerne har vist sin Dueligl.ed eller Evne og har forøget den i samme Forhold som han med Glæde har underkastet sig Herrens Vilje ved at arbejde i Herrens Høstmark *i Overensstemmelse med Herrens Arbejdsmaade,* hvilken Herren brugte Broder Russell til at paapege, fordi Broder Russell beklædte Embedet som »den tro og kloge Tjener«. Han gjorde Herrens Arbejde paa Herrens Maade. Dersom altsaa Broder Russell gjorde Herrens Arbejde paa Herrens Maade, maa enhver anden Maade at gøre det paa være i Modstrid med Herrens Maade og kan derfor ikke være en trofast Varetagelse af Herrens Riges Interesser.

Sagen var ganske klar. Enten kunne man loyalt stille sig på linie med og indordne sig under 'herskeren over alt Herrens gods', Russells, lære og fremgangsmåde, eller man ville gøre sig skyldig i fornægtelse af Kristus Jesus, d.v.s., at man var en frafalden. Sjældent har appel til underkastelse under menneskelig autoritet været stærkere fremsat.

Det, som gør dette så bemærkelsesværdigt, er, at indenfor nogle få år efter Russells død og på den selvsamme tid, som disse udtalelser om ham blev fremsat, tilsidesatte den nye præsident hans forordninger og personlige udvælgelse af tilsynsmænd. De ønsker, Russell havde fremsat i sit testamente, blev ignoreret; de blev ikke betragtet som retsgyldige og åbenbart heller ikke som moralsk gyldige. *Vagttaarnet* fra den 15.februar 1932, siger herom på side 56 (eng.udg. 15.dec.1931, s.376):

[24] De Begivenheder, vi har oplevet, og som svarer til Jesu profetiske Ord, er følgende: I 1914 satte Jehova sin Konge paa Tronen. I de tre og et halvt Aar, der fulgte umiddelbart efter, blev de, der havde fulgt Kaldelsen til Riget, prøvet, for at det kunde blive afgjort, om de var selviske eller

> uselviske. I 1916 døde Præsidenten for Vagttaarnets Bibel- og Traktatselskab. Der blev fundet et Dokument underskrevet af ham, og som blev betegnet som hans „sidste Vilje og Testamente", men det var i Virkeligheden ikke noget Testamente. Det kom da frem, at Broder Russell nogle Aar før sin Død var kommet til Klarhed over, at han ikke kunde gøre et Testamente som dette. Guds Organisations Arbejde er ikke underkastet noget Menneskes Kontrol, saa lidt som nogen Skabnings sidste Vilje eller Testamente. Det var derfor ikke muligt at udføre Selskabets Arbejde til Herrens Ære og Forherligelse, saaledes som det var blevet skitseret i dette Dokument, der blev kaldt for et Testamente.

Bare otte år tidligere havde »Herrens kanal«, *Vagttaarnet*, holdt på, at Russell »gjorde Herrens Arbejde paa Herrens Maade«, og derfor »maa enhver anden Maade at gøre det paa være i Modstrid med Herrens Maade«. Nu, otte år senere, blev enhver, som protesterede imod Rutherfords tilsidesættelse af de anvisninger, der var givet af den, som *Vagttaarnet* så ubøjeligt havde hævdet, var »den tro og kloge Tjener« – eller som *Ny Verden-oversættelsen* siger: »den trofaste og kloge træl« – skildret som »disse, som gør Uret«, »medens de vandrer efter deres [egne selviske] Begæringer«:

> men denne Skare, som er blevet sanket ud og forkastet, græder og jamrer og skærer Tænder imod deres Brødre, thi, siger de, Broder Russells sidste Vilje bliver ikke overholdt, og *Vagttaarnet* udgives ikke saaledes, som han har givet Anvisning paa, og de løfter Hænderne i hellig Rædsel og græder Krokodilletaarer, fordi Herrens Organisation ikke bliver benyttet efter et Menneskes Vilje. De kommer med andre Ord med alle disse Paaskud som en Begrundelse af, hvorfor de græder, jamrer og sørger. Den virkelige Grund til deres Graad og Klage er, at det ikke er lykkedes dem at faa Bestemmelsesret over Selskabet. De skærer Tænder ad dem, der er optaget af Herrens Gerning, og spreder ondsindede og løgnagtige Beretninger om dem, som de en Gang betegnede som deres Brødre. Judas taler om denne Skare og gør nøjagtig Rede for, hvornaar den skulde begynde at græde og jamre, nemlig paa det Tidspunkt, da Herren Jesus Kristus skulde komme til Jehovas Tempel for at dømme. Hans Ord lyder: „Disse er dem, som knurrer, som klager over deres Skæbne, medens de vandrer efter deres [egne selviske] Begæringer, og deres Mund taler overmodige Ord [idet de giver sig ud for at være Guds særlig begunstigede], medens de for Fordels Skyld viser Beundring for Personer." De giver med andre Ord Udtryk for deres Beundring for et Menneskes Person, samtidig med at de selv ønsker at beundres, og hele deres Opførsel stemmer saaledes nøje med Apostelens her anførte Ord. De taler store Ord om, hvor højt de elsker et bestemt Menneske, nemlig Broder Russell, og hvor hengivne de er ham, men det er aabenbart, at de gør dette for at opnaa nogen selvisk Fordel derved. Naar vi her fremfører disse Ting for Herrens Folk, og naar Herren lader sit Folk faa Forstaaelse heraf, er det aabenbart, for at de skal kunne undgaa alle disse, som gør Uret.

(*Vagttaarnet* 15.febr.1932, s.56,57)

En så skiftende, ustabil og uberegnelig kurs er vanskelig at forklare. Og dog skulle dette angiveligt være den kanal, Herren Jesus Kristus havde fundet værdig til at være hans eneste meddelelseskanal til mennesker på jorden.

Fra omkring 1925 var J.F.Rutherford reelt Selskabets ubestridte leder, og hans kontrol med alle organisationens funktioner blev blot yderligere befæstet de følgende år.[70]

Dette indbefattede fuld kontrol med, hvad der måtte skrives i *Vagttårnet* og anden litteratur til tilvejebringelse af åndelig føde til menighederne over hele jorden. Jeg mindes, at min onkel en dag på sit kontor fortalte mig om et tilfælde, hvor Rutherford havde fremlagt en sag, et såkaldt »nyt synspunkt«, for Betelfamilien til drøftelse.[71] Min onkel berettede, at han under drøftelsen havde udtrykt sig negativt om det nye synspunkt og begrundet det ud fra Bibelen. Bagefter, sagde min onkel, havde præsident Rutherford personligt givet ham til opgave at udfærdige materiale *til støtte* for det nye syn, skønt han, Fred Franz, havde gjort det klart, at han ikke anså det for bibelsk korrekt.

Ved en anden lejlighed fortalte han mig, at »dommeren« (Rutherford) senere i sin præsidentperiode havde gjort det til en fast regel, at bladet *Vagttaarnet* kun skulle bringe artikler, der lagde vægt på profeti eller forkyndelsesarbejde. Derfor gik der mange år, hvor artikler med emner som kærlighed, venlighed, barmhjertighed, langmodighed og lignende egenskaber slet ikke forekom i bladet.

Således lagde hver af præsidenterne Russell og Rutherford i næsten tre-

sindstyve år i kraft af deres autoritet som præsidenter vægt på de ting, de selv foretrak – uden antydning af noget styrende råd.

Da dommer Rutherford døde den 8.januar 1942, blev Nathan H.Knorr enstemmigt valgt af bestyrelsen til præsident. Den organisatoriske struktur forblev stort set uforandret, dog med nogle få ændringer, idet Knorr uddelegerede noget af sit ansvar. (Dette blev en nødvendighed, fordi antallet af vidner voksede fra 108.000 ved Rutherfords død til godt 2 millioner i løbet af Knorrs præsidentperiode). Knorr var ikke nogen skribent og heller ikke specielt bibelkyndig, og han støttede sig derfor til Fred Franz (vicepræsidenten) som mere eller mindre den endelige dommer i bibelske sager og som organisationens hovedskribent. Spørgsmål som dem, der blev drøftet ved Det Styrende Råds møder (omtalt tidligere i dette kapitel), blev i årtier forelagt Fred Franz til afgørelse. Hvis præsident Knorr mente, at en afgørelse kunne få betænkelige følger for Selskabets virksomhed i visse lande, plejede han at drøfte det personligt med Fred Franz, og han tøvede ikke med meget bestemt at gøre opmærksom på, hvad han mente var det bedste at gøre i den foreliggende situation, idet han om nødvendigt underkendte vicepræsidenten. Som tidligere nævnt fortsatte denne handlemåde [uden styrende råd] helt op til 1970'erne, hvad man også kan forstå ud fra beslutningen om at vende tilbage til ældsteråd i menighederne. Denne særlige beslutning afhang stort set af én enkelt persons opfattelse og skøn, nemlig vicepræsidentens, og da han skiftede mening og støttede tilbagevenden til ældsterådene, gik præsidenten også ind for det, og det blev gennemført.

Det samme gjorde sig stort set gældende med alt offentliggjort materiale. Artikler fra forskellige skribenter blev forelagt præsidenten, som valgte de hovedartikler ud, der skulle trykkes i *Vagttårnet*, hvorefter de blev overgivet redaktionen til redigering og eventuel nødvendig afpudsning. Til sidst læste vicepræsidenten dem igennem, og hvis han godkendte dem, blev de offentliggjort. Da jeg begyndte på redaktionen i 1965, var Karl Adams leder af den, og han fortalte mig, at præsidenten på daværende tidspunkt havde givet dem betragteligt spillerum med hensyn til at omredigere sådanne artikler. Der var kun én undtagelse, og det var, hvis de var skrevet af vicepræsidenten. Karl Adams sagde: »Det, der kommer fra broder Franz, skal betragtes som »klar til udgivelse« uden nogen form for justeringer.«

Men her kunne præsidenten ikke desto mindre igen underkende afgørelsen. Som eksempel kan jeg nævne, at præsident Knorr i 1967 sendte kopier af et »Spørgsmål fra læserne« til Karl Adams, Ed Dunlap og mig. Fred Franz havde udfærdiget svaret på spørgsmålet og havde sendt det videre til udgivelse.[72] Året før var der udgivet en bog, forfattet af Fred Franz, hvori det blev påpeget, at året 1975 ville markere afslutningen på 6000 år af menneskehedens historie. Han sammenlignede disse 6000 år med seks dage på hver 1000 år og skrev:[73]

> Altså vil vi inden der er gået mange år, i vor egen generations levetid, nå hvad Jehova Gud kunne betragte som den syvende dag af menneskets eksistens.
>
> [43] Hvor ville det passe glimrende om Jehova Gud gjorde denne kommende syvende periode på ét tusind år til en sabbatsperiode med hvile og udfrielse, et stort jubelår hvori der skal forkyndes frihed på hele
>
> 30 EVIGT LIV — I GUDS BØRNS FRIHED
>
> jorden for alle dens beboere! Det ville være højst velkomment for menneskeheden. Det ville også være højst betimeligt set fra Guds standpunkt, for husk på at menneskeheden stadig har det rige i vente som omtales i den sidste bog i Bibelen, Jesu Kristi tusindårige herredømme over jorden, Kristi tusindårsrige. Da Jesus var her på jorden for nitten hundrede år siden sagde han profetisk om sig selv: „Thi Menneskesønnen er herre over sabbaten." (Mattæus 12:8) Det ville ikke være tilfældigt men helt i overensstemmelse med Jehova Guds kærlige hensigt at lade det herredømme som Jesus Kristus, der er „herre over sabbaten", skal udøve over jorden, løbe parallelt med det syvende millennium eller årtusind af menneskets eksistens.

Ikke i mange årtier havde der hersket en sådan spænding blandt Jehovas vidner, som denne fremstilling medførte. En kolossal bølge af forventning, der langt oversteg den, jeg og andre havde oplevet i begyndelsen af fyrrerne, bredte sig.

Vi blev derfor forbløffede over at erfare, at i dette svar på et »Spørgsmål fra læserne«, som Fred Franz havde udarbejdet, hævdedes det nu, at enden på de 6000 år faktisk ville komme *ét år tidligere* end netop offentliggjort i den nye bog, nemlig at den ville komme i 1974 i stedet for 1975. Knorr fortalte Karl Adams, at han havde henvendt sig til Fred Franz, da han modtog materialet og spurgt ham, hvad denne pludselige forandring skyldtes. Franz havde svaret meget bestemt: »Sådan forholder det sig altså. *Det er 1974.*«

Knorr følte sig ikke tryg ved ændringen, og det var derfor, han havde sendt os tre en kopi med anmodning om, at vi fremkom med vore personlige kommentarer. Vicepræsidentens argumentation var næsten udelukkende bygget på brugen af et mængdetal og et ordenstal i beretningen om Vandfloden i 1 Mosebog, kapitel 7, versene 6 og 11 (»seks hundrede år« og »*det* seks hundrede år«). Han søgte at argumentere for, at tidsregningen i den nye bog var ét år forkert med hensyn til Vandfloden, og at det var nødvendigt at lægge ét år til, hvilket medførte, at afslutningen på de 6000 år ville indtræffe ét år tidligere, altså i 1974 i stedet for 1975.

Vi skrev alle tre meget respektfuldt, at vi ikke mente, materialet burde offentliggøres, da det ville have en yderst foruroligende virkning på brødrene.[74] Præsidenten var tilsyneladende enig med os, for materialet blev aldrig offentliggjort, og dette var en ganske sjælden hændelse.

Det var i Knorrs præsidenttid, udtrykket »styrende råd« begyndte at blive brugt ret hyppigt.[75] Litteraturen begyndte nu at forbinde et sådant råd med bestyrelsen for Vagttårnsselskabet. I Selskabets bog *Egnede til at være ordets tjenere*, udgivet på dansk i 1959, står følgende udtalelse på side 328 (eng.udg. 1955, s.381):

> »I de år der er gået siden Herrens komme til sit tempel er det synlige styrende råd blevet på det nærmeste identisk med denne korporations bestyrelse.«

Således blev de syv medlemmer af bestyrelsen betragtet som identiske med de syv medlemmer af Det Styrende Råd.

Virkeligheden var imidlertid den, at deres situation stort set var den samme, som den havde været for bestyrelserne på Russells og Rutherfords tid.

Marley Cole, der skrev en bog (i fuldt samarbejde med Selskabet) med titlen *Jehovah's Witnesses – The New World Society*, pegede på dette.[76] I et afsnit med overskriften »Internt oprør« beskriver han først uoverensstemmelsen i 1917 mellem Rutherford og bestyrelsen:

> »Fire styrelsesmedlemmer forlangte en reorganisation....Som det var i øjeblikket, var det præsidenten, som administrerede. Han rådførte sig ikke med dem. Han lod dem blot vide, hvad han gjorde, efter at det var gjort. Han tildelte dem rollen som rådgivere i juridiske anliggender.« »Rutherford lagde ikke skjul på, at han agtede at fortsætte som før. På den måde havde pastoren handlet før hans tid. Pastoren havde truffet afgørelser, pastoren havde udstedt administrative befalinger uden styrelsens forudgående godkendelse.«

Derefter erklærer Cole i en fodnote:

> »At selskabets direktør herefter fortsat nød en så ubegrænset frihed, kan ses af følgende skildring af N.H.Knorrs handlinger i forbindelse med fremskaffelsen af en ny bibeloversættelse.«[77]

Bogen citerer herefter *The Watchtower* 15.september 1950, side 315 og 316 (*Vagttaarnet* 15.december 1950, side 385, paragraf 10), og her afsløres det, at bestyrelsesmedlemmerne først blev underrettet af præsidenten om, at der forelå en *New World Translation*, efter at den græske del allerede var færdig og klar til trykning (sandsynligvis et af de største projekter Selskabet nogensinde har engageret sig i).

Helt op til 1971, hvor »halen der logrer med hunden-talen« blev holdt, havde bestyrelsen ikke noget fastlagt mødeskema. De mødtes kun, når præsidenten besluttede at sammenkalde dem. Undertiden kunne der gå måneder uden møder. Det, der oftest figurerede på dagsordenen, var køb af ejendomme eller nyt udstyr. Som regel havde de ingen indflydelse på, hvilket bibelsk materiale, der skulle trykkes, og der var heller ingen, der bad om deres godkendelse. At det forholdt sig således, gjorde vicepræsident Franz helt klart, da han vidnede i den såkaldte Walsh-sag ved en domstol i Skotland i 1954. Da han blev spurgt, om bestyrelsen skulle godkende eventuelle væsentlige ændringer i Selskabets lære, svarede han (oversat fra et genoptryk af den officielle engelske retsudskrift, hvor »Sp.« repræsenterer spørgsmål fra advokaten og »Sv.« Fred Franz's svar):

> »Sp. Har alle bestyrelsesmedlemmer ligeberettigede stemmer, når åndelige spørgsmål skal afgøres? Sv. Præsidenten er talerøret. Det er ham, der kommer med de bekendtgørelser, der viser fremgangen i forståelsen af Bibelen. Sommetider udpeger han andre medlemmer af hovedkvarterets stab til at redegøre for dele af Bibelen, som der er kastet yderligere lys over. Sp. Sig mig, denne fremgang i forståelsen, som I kalder det, kommer den til afstemning i bestyrelsen? Sv. Nej. Sp. Hvordan bliver disse bekendtgørelser til? Sv. Det sker gennem redaktionskomitéen. Efter en undersøgelse af de bibelske skriftsteder, giver jeg mit OK. Herefter afleverer jeg dem til præsident Knorr, som har den endelige afgørelse. Sp. Bliver det slet ikke forelagt bestyrelsen? Sv. Nej.«[78]

Jeg vidste personligt, at denne fremstilling var sand, hvad bestyrelsen angik. Jeg deltog nemlig på et tidspunkt før 1971 i et møde sammen med adskillige medlemmer af redaktionen, sammenkaldt af Karl Adams; og det spørgsmål opstod, hvorledes man bedst kunne få præsidenten til at godkende visse foreslåede forbedringer af bladet *The Watchtower.* En eller anden foreslog, at Lyman Swingle, der var til stede som en af skribenterne, forelagde sagen for Knorr. Hans svar viste tydeligt, hvordan situationen var. Han sagde: »Hvorfor mig? Hvad kan jeg gøre? Jeg er jo kun medlem af bestyrelsen.«

Situationen forblev uændret, også efter at Det Styrende Råd blev udvidet til at omfatte flere end Selskabets syv bestyrelsesmedlemmer. Under et møde i 1975 var der en drøftelse af noget materiale, vicepræsidenten havde udfærdiget til et stævneforedrag. Det drejede sig om lignelsen om sennepsfrøet og lignelsen om surdejen (i det trettende kapitel hos Mattæus) og argumenterede detaljeret for, at det »Himlenes rige«, Jesus her talte om, var et »falsk« rige, en efterligning. Et medlem af rådet, som havde gennemlæst stoffet, følte sig ikke overbevist af argumentationen. Efter drøftelsen, hvor der var fjorten medlemmer til stede, stemte ni imod og kun fem (herunder Knorr og Fred Franz) for, at materialet kunne bruges til et stævneforedrag. Det blev derfor ikke brugt – som foredrag – men kom frem i en bog, der blev frigivet ved stævnet, og få måneder efter kom det også i bladet The *Watchtower.*[79] Den kendsgerning, at næsten to trediedele af de tilstedeværende medlemmer af rådet havde givet udtryk for, at de nærede i det mindste nogen tvivl med hensyn til materialets troværdighed, anfægtede ikke præsidentens beslutning om at udgive det.

Det drejede sig ikke bare om indholdet af bladene og al anden litteratur – men alle andre grene af Jehovas vidners verdensomspændende virksomhed: ledelsen af over 90 afdelingskontorer i andre lande (hver eneste afdelingstilsynsmand blev betegnet som »kristendommens tilsynsmand i det område, som er tildelt ham«), tilsynet med de rejsende repræsentanter, missionærskolen Gilead og tildeling af opgaver til missionærerne, planlægning af stævner

og stævneprogrammer – alt dette og meget mere var underlagt ét eneste menneske, præsidenten for Vagttårnsselskabet. Lige meget hvad Det Styrende Råd drøftede eller ikke drøftede indenfor disse områder – så skete det helt og holdent efter hans beslutning eller skøn.

Alt dette var svært at forene med de artikler, der blev offentliggjort efter vicepræsidentens »halen der logrer med hunden-tale«. Tonen heri havde været så magtfuld, så overbevisende:

> »Så selv om der ikke fandtes nogen af Kristi apostle i det nittende århundrede, må Guds hellige ånd også have været virksom i forbindelse med oprettelsen af det styrende råd for den salvede rest af 'den tro og kloge tjenerskare'. Kendsgerningerne taler for sig selv. Der fremstod en gruppe salvede kristne som påtog sig det ansvar at være et styrende organ for Jehovas indviede, døbte og salvede tjenere der fulgte i Jesu Kristi fodspor og bestræbte sig for at fuldføre den gerning Jesus omtalte i sin profeti i Mattæus 24:45-47. Fakta siger mere end ord. Det styrende råd eksisterer. Jehovas kristne vidner er taknemmelige, for de véd – og vil altid understrege – at deres religiøse organisation ikke ledes af et enkelt menneske, men har et styrende råd af åndssalvede kristne.«[80]

Desværre var det billede, der blev fremstillet, simpelthen ikke sandt. De *kendsgerninger*, der her er trukket frem fra Vagttårnets egen godkendte litteratur og gennem udtalelser fra bestyrelsesmedlemmer, viser klart, at der ikke var noget styrende råd i ordets egentlige forstand i det nittende århundrede i Russells præsidentperiode, heller ikke i det tyvende århundrede i Rutherfords præsidentperiode – og der har heller ikke været noget som det, der er beskrevet i denne *Vagttårns*-artikel, i Knorrs præsidentperiode. Det var et betagende billede, der blev fremsat, men det var illusorisk, fiktivt. Kendsgerningerne viser, at det herskende system har været et monarki, et »enevælde«, lige fra organisationens start, (ordet »monark« er af græsk oprindelse og betyder »enehersker«). At den første præsident var mild, den anden streng og enerådig og den tredie meget forretningsmæssig, forandrer ikke det faktum, at de alle tre, hver for sig, var eneherskere. Langt størsteparten af de vidner, som en *Vagttårn*-sartikel har kaldt »de menige medlemmer« – og også langt de fleste af de »salvede«, der udgør »den trofaste og kloge træl«-skare – har været totalt uvidende om dette. De, der befandt sig nær ved autoritetens sæde, vidste, at sådan var det; og jo tættere de kom på, des mere gik sandheden op for dem.

Dette var i særdeleshed sandt for medlemmerne af Det Styrende Råd, og i 1975 besluttede »hunden«, at det var dens tur til at »logre med halen«. De fleste af medlemmerne syntes, at tiden nu var inde til, at virkeligheden endelig skulle begynde at stemme overens med alle de ord, der var talt og skrevet.

Interessant nok, så var det, der nu kom til at ske, nøjagtigt *det samme, som de fire bestyrelsesmedlemmer havde foreslået i 1917*, nemlig en reorganisering. For deres vedkommende havde det forårsaget, at deres bestræbelse siden da er blevet omtalt i Vagttårnslitteraturen som en »ambitiøs sammensværgelse« og et »oprørsk komplot«, som »ved Guds nåde ikke lykkedes«. Fem og halvtreds år senere lykkedes det at komme igennem med stort set det samme forslag, men først efter måneders voldsom uro i Det Styrende Råd.

4

INTERN OMVÆLTNING OG REKONSTRUKTION

»Derfor skal ingen rose sig af mennesker!«
»Ingen af jer skal rose sig af at have haft den eller den læremester.«
– 1 Korinther 3:21, *da.aut.* og *NY Testamente – på hverdagsdansk.*

Det var uden tvivl de oplysninger, *bogen Aid to Bible Understanding* [dansk: *Hjælp til forståelse af Bibelen*] fremkom med angående »ældste«, der satte det hele igang. Indtil da havde menighederne været under tilsyn af et enkelt menneske, en »menighedstilsynsmand« [i Danmark kaldet en »menighedstjener«]. Hans udskiftning med et ældsteråd satte nødvendigvis spørgsmålstegn ved afdelingsorganisationer, hvor ét menneske var »tilsynsmand« for et helt land, på samme måde som en biskop eller ærkebiskop fører tilsyn med et stort område bestående af mange menigheder. Og det centrale hovedkvarter havde sin præsident, som jeg personligt under et seminar for afdelingstilsynsmænd [landstjenere] i Brooklyn havde benævnt som »den præsiderende tilsynsmand for alle menighederne på jorden.«[81]

»Halen der logrer med hunden«-talen og de efterfølgende *Vagttårns*-artikler var åbenbart et forsøg på at bortforklare de iøjnefaldende forskelle på forholdene i menighederne og forholdene på det internationale hovedkontor; og disse artikler var uden tvivl samtidig ment som et budskab til Selskabets stemmeberettigede medlemmer om, at de ikke skulle gøre forsøg på at bruge deres stemme til at udvirke forandringer i hovedkvarterets struktur eller med henblik på Det Styrende Råd og dets administration.

I 1971, det år, hvor ovennævnte tale blev holdt, besluttede præsident Knorr at give Det Styrende Råd lov til at komme med en bedømmelse af bogen *Organization for Kingdom-Preaching and Disciple-Making* [Organiseret til at forkynde riget og gøre disciple], en slags menighedshåndbog, der redegør for de organisatoriske strukturer og fremgangsmåder med hensyn til ledelsen af hele det omfattende arrangement, lige fra hovedkvarteret gennem afdelingskontorerne, områderne og kredsene og videre til menighederne. Det styrende Råd blev ikke bedt om at skrive denne bog – det havde præsidenten overdraget til lederen af redaktionen, Karl Adams (han var ikke medlem af Det Styrende

Råd og bekendte sig heller ikke til at tilhøre »den salvede skare«). Han havde så til gengæld bedt Ed Dunlap og mig om sammen med ham at udarbejde bogen, således at vi hver især skrev ca. en tredjedel af stoffet.[82]

Det materiale, vi udarbejdede, beskrev forholdet mellem Det Styrende Råd og selskaberne i overensstemmelde med »halen der logrer med hunden«-artiklerne. Da visse af disse punkter kom Det Styrende Råd for øre, gav det anledning til en temmelig hidsig debat. Præsident Knorr gav helt klart udtryk for, at han følte, der var bestræbelser igang for at »overtage« hans ansvar og arbejde. Han understregede, at Det Styrende Råd kun skulle interessere sig for »åndelige sager«, alt andet skulle Selskabet nok tage sig af. Men Det Styrende Råd vidste udmærket, at disse »åndelige sager« hovedsagelig bestod af næsten rituelle udnævnelser af stort set ukendte personer, der skulle arbejde som rejsende tilsynsmænd – samt behandling af den konstante strøm af spørgsmål omkring »udstødelsesssager«.

Under diskussionen af visse punkter fremsatte jeg min personlige opfattelse, at også andre sager af åndelig karakter måtte være rådets opgave. (Jeg kunne ikke få den eksisterende enevældige ordning til at stemme overens med Jesu udsagn om, at »I er alle brødre« og »kun een er jeres fører, Kristus« og »folkenes fyrster er strenge herrer over dem, og de store lader dem føle deres magt. Således skal det ikke være iblandt jer«.[83] Det forekom mig simpelthen uærligt at fremføre alt det, der var blevet skrevet i *Vagttårns*-artiklerne fra 1971-72, og så slet ikke føre det ud i livet.

Hver eneste gang jeg kom med en bemærkning, optog præsidenten det imidlertid meget personligt, og med anspændt og følelsesladet stemme talte han længe om, at der 'åbenbart var nogen, der ikke var tilfredse med den måde, han klarede sit job på', ja, han kunne gå ret meget i detaljer om det arbejde, han udførte, og så sige: »nu er der åbenbart nogen, der ikke ønsker, at jeg skal ordne tingene mere« og måske skulle han »nedlægge arbejdet og overgive det til Ray Franz og lade ham ordne det«.

Jeg havde svært ved at fatte, at han så fuldstændigt kunne misforstå kernepunktet i mine kommentarer: at jeg talte til fordel for en ordning med *et råd*, ikke blot om at autoriteten skulle flyttes fra én personlig administrator til en anden. Jeg kunne forklare dette for ham gang på gang og redegøre for, at hvad jeg havde sagt aldrig var ment som noget personligt angreb; at jeg mente, at ansvaret ikke skulle hvile på NOGEN enkeltperson i det hele taget; men at min forståelse ud fra Bibelen og fra *Vagttårnet* snarere var, at det var en opgave for et råd bestående af flere personer. Jeg sagde igen og igen, at hvis sagerne stod sådan, at én enkelt person skulle ordne alting, så ville mit valg falde på ham; at jeg syntes, han simpelthen havde gjort alt, hvad han mente, han burde gøre, og hvad der altid tidligere var blevet gjort, og at jeg ikke havde nogen indvendinger mod hans måde at ordne tingene på. Det syntes imidlertid fuldstændig at prelle af på ham, og da jeg indså, at lige meget hvad jeg sagde, så fremkaldte det kun vrede, gav jeg til sidst op. Ved disse lejligheder sad de andre medlemmer af rådet blot og lyttede og sagde ingenting. Det kom derfor som en overraskelse for mig, hvad der skete nogle få år senere.

I 1975 skrev to ældste fra Betel (den ene var seniormedlem i tjenesteafdelingen, den anden assistent for den ledende beteltilsynsmand) hver et brev til Det Styrende Råd, hvori de udtrykte bekymring over visse tilstande inden for hovedkvarterets stab. De refererede specielt til en atmosfære af frygt, frembragt af dem som førte tilsyn, og en voksende følelse af modløshed med deraf følgende utilfredshed.

På det tidspunkt måtte enhver, der søgte om at tjene på hovedkontoret («beteltjeneste«), gå ind på at blive der i minimum fire år. De fleste ansøgere var unge mænd i alderen 19-20 år. Fire år var lig med en femtedel af det liv, de indtil nu havde levet. Mange gange stillede jeg ved måltiderne dette spørgsmål til min sidemand: »Hvor længe har du været her?« I løbet af de ti år, jeg på daværende tidspunkt havde tilbragt på hovedkontoret, havde jeg aldrig hørt én af disse unge mænd svare mig med et rundt tal, som f.eks. »ca. et år« eller »ca. to år«. Uden undtagelse var svaret »ét år og syv måneder«, »to år og fem måneder«, »tre år og én måned« og så videre, idet de altid angav året eller årene og det nøjagtige antal måneder. Jeg kunne ikke lade være med at tænke på, hvordan mænd, der afsoner en fængselsstraf, har en lignende måde at afmærke tiden på.

Generelt var det vanskeligt at få disse unge mænd til at udtale sig om deres tjeneste ved hovedkontoret. Som jeg erfarede gennem venner, der arbejdede noget tættere sammen med dem, var de uvillige til at udtale sig åbenlyst, fordi de frygtede, at alt, hvad de sagde, der ikke var positivt, kunne føre til, at de blev regnet med dem, der populært blev kaldt »B.A.'ere«, d.v.s., dem med en »bad attitude« [dårlig indstilling].

Mange følte sig som et »tandhjul i en maskine«, en arbejder og ikke et menneske. De følte sig usikre i deres job, da de vidste, at de nårsomhelst kunne blive forflyttet til en anden arbejdsopgave, uden at nogen på forhånd havde talt med dem om det og som regel uden nogen forklaring på hvorfor. Der var trukket en skarp linie mellem »ledelse og ansatte«, og den blev omhyggeligt opretholdt.

Den månedlige godtgørelse på 14 dollars kunne kun lige dække deres transportomkostninger til og fra rigssalen (i nogle tilfælde ikke engang det). Det var ikke noget problem for dem, der havde velhavende familie og venner, da de så fik den fornødne hjælp fra dem. Men for andre betød det, at der kun lige var råd til det allermest nødvendige. Det var bogstaveligt talt umuligt for dem fra fjernere egne, f.eks. fra de vestlige stater, at komme hjem og tilbringe ferien sammen med familien, især hvis det var en fattig familie. Ironisk nok modtog de med jævne mellemrum hilsener gennem medlemmer af Det Styrende Råd og andre, som rejste rundt i landet (eller andre lande) og holdt foredrag. De så Selskabets bestyrelsesmedlemmer køre rundt i nye Oldsmobiler, købt af Selskabet, men vedligeholdt og vasket af arbejdere som dem selv. For mange føltes tilværelsen som en krampagtig og udmattende rutine med en arbejdstid på 8 timer og 40 minutter hver dag og 4 timer om lørdagen. Hertil kom deltagelse i møder 3 gange om ugen plus deres ugentlige »vidne«-arbejde. Men de vidste, at såfremt de nedsatte deres aktivitet på nogle af disse områder, ville de

helt sikkert blive regnet for »B.A.'ere« og til sidst blive indkaldt til et møde med det formål at korrigere deres indstilling.

Brevene fra de to betelældste berørte disse områder, men uden at gå i detaljer. Desværre syntes præsidenten igen at opfatte det som en kritik af hans administration og gav over for Det Styrende Råd udtryk for, at han ønskede en høring om denne sag. Den kom også, den 2.april 1975. En del betelældste tog ordet, og mange af de før omtalte ting blev taget op. Talerne kom ikke ind på personspørgsmål og stillede ikke krav. De pegede derimod på, at der var behov for større hensyntagen til det enkelte individ og bedre kommunikation brødrene imellem; og de lagde vægt på fordelen ved at lade dem, der havde problemerne inde på livet, deltage i beslutninger og løsninger. Som beteltilsynsmandens assistent udtrykte det: »Vi synes at bekymre os mere om produktion end om mennesker.« Betels læge, dr. Dixon, berettede, at han med mellemrum fik besøg af gifte par, der var ulykkelige, fordi konerne ikke kunne klare presset og det stramme tidsskema. Mange af kvinderne begyndte at græde, når han talte med dem.

En uge senere stod der at læse i Det Styrende Råds officielle »protokol«:

»Der blev knyttet kommentarer til forholdet mellem Det Styrende Råd og selskaberne og til, hvad der var blevet offentliggjort i *The Watchtower*, 15.december 1971.[84] Det blev besluttet, at et udvalg på fem, bestående af L.K.Greenlees, A.D.Schroeder, R.V.Franz, D.Sydlik og J.C.Booth, skulle foretage en undersøgelse af dette emne og af selskabernes bestyrelsesmedlemmers beføjelser og de hermed forbundne anliggender; og at de skulle overveje de tanker, der var fremsat af N.H.Knorr, F.W.Franz og G.Suiter, som er bestyrelsesmedlemmer i de to selskaber, og så komme med deres forslag. Tanken med det hele er at styrke organisationens enhed.«

Ved et møde den 30.april, tre uger senere, overraskede præsident Knorr os ved at komme med et forslag om, at alle sager fremover skulle afgøres med et flertal på to tredjedele af de aktive medlemmers stemmer (de aktive medlemmer var på det tidspunkt sytten). Efter dette lød den officielle »protokol« fra mødet således:

»L.K.Greenlees begyndte så sin rapport fra fem-mands-udvalget på broder Knorrs anmodning om, at de skulle fortælle ham, hvad han skulle gøre.[85] »Udvalget har studeret *The Watchtower*, 15.december 1971, meget omhyggeligt, også side 760. Udvalget mener, at det i dag er Det Styrende Råd, der bør lede selskaberne, og ikke omvendt. Selskaberne må erkende, at Det Styrende Råd på sytten medlemmer har ansvaret for at lede arbejdet i menighederne over hele verden. Der har været en nølen med at iværksætte samme ordning på Betel som ude i menighederne. Der har hersket forvirring. Vi ønsker ikke en splittet organisation.«

Der fulgte nu en længere drøftelse af spørgsmål i forbindelse med Det Styrende Råd og selskaberne og præsidenten med kommentarer fra alle de tilstedeværende medlemmer. Ved mødets afslutning blev der fremsat et forslag af N.H.Knorr, efterfulgt af en kommentar fra E.C.Chitty. L.K.Greenlees fremkom også med et forslag. Man blev enige om, at disse tre forslag skulle kopieres, og at hvert medlem skulle have en kopi og møde igen den næste morgen kl.800. Der ville så blive tid til at fremlægge sagen i bøn, hvilket er af største vigtighed.«

De kopierede forslag lød som følger:

»N.H.Knorr: »Jeg foreslår, at Det Styrende Råd overtager ansvaret med at føre tilsyn med det arbejde, som er beskrevet i Pennsylvania-selskabets vedtægter, og påtager sig det ansvar, der er beskrevet i Pennsylvania-selskabets vedtægter og i vedtægterne for alle andre selskaber verden over, der bruges af Jehovas vidner.«

E.C.Chitty: »At overtage betyder at frigøre den anden part. Jeg tror, ansvaret skal blive, hvor det er. Det ville være mere rigtigt at sige »overvåger ansvaret«.«

L.K.Greenlees: »Jeg foreslår, at Det Styrende Råd i harmoni med Bibelen påtager sig det fulde ansvar og den fulde autoritet med henblik på administration og overvågning af Jehovas vidners verdensomspændende samfund og deres virksomhed; at alle medlemmer og bestyrelsesmedlemmer i samtlige selskaber, der bruges af Jehovas vidner, skal handle i harmoni med og under ledelse af Det Styrende Råd: at dette ændrede forhold mellem Det Styrende Råd og selskaberne skal træde i kraft, så snart det med rimelighed kan ske, uden at skade eller ødelægge rigets arbejde.«

Næste dag, den 1.maj, var der igen en lang drøftelse. Især vicepræsidenten, som havde skrevet de omtalte artikler i *Vagttårnet*, gjorde indsigelser mod de stillede forslag og enhver forandring af den eksisterende struktur, alt hvad der kunne reducere præsidentens autoritet. (Det fik mig til at tænke på, og det stemte med, hvad han havde sagt til mig der tilbage i 1971, at han troede, Jesus Kristus ville lede organisationen gennem ét enkelt menneske helt frem til den »Nye Orden«.) Han fremkom ikke med nogen kommentarer angående den åbenlyse uoverensstemmelse mellem, hvad der var blevet fremført i *Vagttårns*-artiklerne (og de frimodige erklæringer om Det Styrende Råds brug af selskaberne som blotte og bare redskaber) og så de tre stillede forslag, som hver især viste, at forslagsstillerne (præsidenten indbefattet) erkendte, at Det Styrende Råd ikke på det tidspunkt havde kontrol over selskaberne.

Diskussionen bølgede frem og tilbage, men syntes til sidst at nå til et vendepunkt med nogle bemærkninger, fremsat af den livligt talende sekretær og kasserer i organisationens betydeligste selskaber, Grant Suiter. Til forskel fra de kommentarer, der indtil nu var fremsat af dem, der gik ind for forandringen, var hans kommentarer meget personlige – tilsyneladende en udløsning af lang tids indestængte følelser omkring præsidentens person, som han direkte nævnte ved navn. Han kommenterede den autoritative struktur, men kom ikke med nogen specifikke anklager, undtagen angående retten til at foretage en bestemt forandring på sit private værelse, som han havde ansøgt om, men som var blevet ham nægtet; men efterhånden som han fortsatte, blev han blussende rød i hovedet, hans kæbemuskler dirrede, og hans tale blev mere og mere intens. Han afsluttede med følgende bemærkning: »Jeg siger, at hvis vi skal være et styrende råd, så lad os komme igang med at styre! Jeg har ikke haft noget med styringen at gøre indtil nu.«

Disse ord ramte mig så hårdt, at jeg er glad for, at jeg huskede dem og fik dem skrevet ned, nøjagtigt som de blev sagt. Om det var meningen, de skulle fremkalde de følelser, de gjorde, kan jeg naturligvis ikke vide: de kan også bare have været resultatet af et øjeblikkeligt indfald uden noget dybere gennemtænkt motiv. Under alle omstændigheder gjorde de sit til, at jeg begyndte at

tænke mere alvorligt på det at have den rette motivation, og jeg fandt det bydende nødvendigt, at hvad der end måtte komme ud af hele denne sag, så skulle det være resultatet af et oprigtigt ønske fra alle de involverede parters side om at holde sig nær til de bibelske principper og forbilleder og ikke af nogen som helst anden årsag. Jeg fandt hele dette møde foruroligende, hovedsagelig fordi den fremherskende ånd var langt fra, hvad man kunne forvente af et kristent råd.

Imidlertid nåede Nathan Knorr åbenbart kort efter til en afgørelse og fremsatte en længere erklæring, der blev stenograferet ned af Milton Henschel, som var sekretær for rådet, og som selv var fremkommet med visse forslag.[86] Ifølge den officielle »protokol« indeholdt præsidentens erklæring disse udtalelser:

> »...Jeg tror, det ville være godt for Det Styrende Råd at følge de retningslinier, broder Henschel har nævnt, og udforme et program, mens de har i tanke, hvad *Vagttårnet* siger, at Det Styrende Råd er styrende råd for Jehovas vidner. Jeg vil ikke argumentere hverken for eller imod det. Efter min mening er det ikke nødvendigt. *Vagttårnet* har forklaret det.
>
> ...Det skal være Det Styrende Råd, der skal have den overordnede magt og indflydelse. De må tage deres ansvar som styrende råd op og styre igennem forskellige afdelinger, de skal oprette, og de må have en organisation.«

Til sidst sagde han: »Jeg fremsætter det som et officielt forslag«. Til min store overraskelse fik hans forslag tilslutning fra vicepræsidenten, F.W.Franz, og det blev enstemmigt vedtaget af hele rådet.

Det frimodige sprog i *Vagttårnet* fire år tidligere syntes nu at blive forvandlet fra tomme ord til kendsgerninger. Hvis man skulle dømme ud fra præsidentens udtalelser, havde vi nu en rolig overgangsperiode foran os. Men det blev i stedet til et kortvarigt vindstille, før den mest stormfulde periode af alle brød ud.

I de følgende måneder mødtes det udpegede femmands-udvalg personligt med hvert eneste medlem af Det Styrende Råd samt med 33 andre seniormedarbejdere på hovedkvarteret, og langt de fleste var stemt for en reorganisering. Udvalget opstillede detaljerede forslag til et arrangement af udvalg under Det Styrende Råd til at lede de forskellige dele af den verdensomspændende virksomhed. Personligt adspurgt gav 11 ud af de 17 medlemmer af Det Styrende Råd udtryk for, at de i alt væsentligt gik ind for forslagene.

Blandt de resterende 6 udviste George Gangas, en varm og livlig græker og et af de ældste medlemmer af rådet, stor usikkerhed og forandrede mening alt efter, hvilken stemning der i øjeblikket var fremherskende. Charles Fekel kom fra Østeuropa og havde for mange år siden været medlem af bestyrelsen, men var blevet fjernet fra sin post, anklaget for at have kompromitteret sin integritet, da han aflagde ed for at opnå amerikansk statsborgerskab. Han var blandt de sidst udpegede til rådet og var meget mild af natur, deltog næsten aldrig i debatten, stemte altid med flertallet og havde i det hele taget meget lidt at sige til dette spørgsmål. Lloyd Barry, der var newzealænder, var også kommet ind i rådet for nylig. Han havde i mange år tjent som afdelingstilsynsmand i Japan, hvor vidneaktiviteten havde oplevet en fænomenal vækst. Han udtrykte sin stærke misbilligelse af forslagene, specielt fordi præsidenten ville få mindre indflydelse. I et brev af 5.september 1975 betegnede han forslagene som »revolutionære«. Bill Jackson, en jordbunden, beskeden mand fra Texas (hvilket ikke er så usædvanligt, som nogen vil gøre det til) havde tilbragt det meste af sit liv på hovedkontoret, og ligesom Barry ønskede han, at tingene skulle forblive stort set, som de var, især på grund af den gode talmæssige forøgelse, der havde været under den eksisterende ledelse.

Men den stærkeste modstand kom fra præsidenten og vicepræsidenten, der havde henholdsvis fremsat og støttet det tidligere citerede forslag!

Imens det udpegede femmandsudvalg var i færd med at interviewe seniormedarbejderne på hovedkvarteret for at høre deres mening, blev det præsidentens tur til at præsidere for bordenden af betelspisebordet i en uge. Adskillige morgener benyttede han lejligheden til over for de mere end 1200 medlemmer af betelfamilien i de forskellige spisesale (alle forbundet med kabelfjernsyn) at kommentere den, som han sagde »undersøgelse«, der var i gang (femmandsudvalgets interviews), idet han påpegede, at »nogle personer« var stemt for at forandre ting, som havde været gjort på en bestemt måde i hele organisationens levetid. Igen og igen spurgte han: »Hvor er deres bevis for, at tingene ikke fungerer – at en ændring er nødvendig?« Han sagde, at »undersøgelsen« søgte at »bevise, at dette er en dårlig familie«: men, sagde han, han var overbevist om, at »nogle få klagere« ikke ville »ødelægge flertallets glæde«. Han anmodede indtrængende alle om at »have tro på Selskabet« og pegede på dets mange resultater. På et tidspunkt sagde han med styrke og patos, at de forandringer, som nogen ønskede at foretage indenfor betelfamilien og dens arbejde og organisation, »vil blive over mit lig«.[87]

Retfærdigvis må det siges om Nathan Knorr, at han utvivlsomt troede, at den eksisterende ordning var den eneste rigtige. Han vidste, at vicepræsidenten, organisationens mest respekterede lærde og den han forlod sig på i bibelske spørgsmål, var af den samme mening. Knorr var inderst inde et venligt, ofte varmhjertet, menneske. Når han ikke var i sin præsident«uniform« eller -rolle, nød jeg virkelig at være sammen med ham. Som det så ofte er tilfældet, tillod hans stilling ham imidlertid sjældent, at man så denne side af ham: og han var tilbøjelig til reagere omgående og heftigt imod enhver formodet krænkelse af hans autoritet som præsident (igen fordi han uden tvivl følte, at den rolle, han spillede, var i overensstemmelse med Guds vilje), og folk lærte at tage sig i agt på dette område. Alligevel tvivler jeg på, at Nathan ville have godkendt visse af de grove angreb, der senere blev udført af det råd, der arvede den myndighed, han havde haft som præsident.

Jeg kan levende sætte mig ind i hans følelser og reaktioner, eftersom jeg i mange år tjente som afdelingstilsynsmand [landstjener], både i Puerto Rico og Den Dominikanske Republik, hvor det var mig, der i henhold til organisationens gældende synspunkt var den »øverste mand« i landet, præsidentens personlige repræsentant. Mine anstrengelser for at handle i overensstemmelse med dette synspunkt gav sig udslag i, at jeg hele tiden var bevidst om min

»position« og nødvendigheden af at opretholde den. Gennem dyrekøbte erfaringer fandt jeg imidlertid ud af, at mine anstrengelser for at leve op til denne organisatoriske idé ikke ligefrem bidrog til et venskabeligt forhold til andre, og at det gjorde livet surt for mig. De konfrontationer, det resulterede i, var helt imod min natur, og efter et stykke tid opgav jeg simpelthen at efterligne det, jeg havde set på hovedkontoret. Min tilværelse blev derved meget rarere, og alt i alt havde det en produktiv og gavnlig virkning.

Præsidentens sidst omtalte ord viste sig at være næsten profetiske. Allerede på det tidspunkt, da han udtalte dem, havde han sandsynligvis udviklet en ondartet svulst på hjernen, skønt dette ikke blev kendt, før reorganiseringen var en fuldbyrdet kendsgerning. Reorganiseringen trådte i kraft den 1.januar 1976, og Knorrs død indtraf halvandet år senere, den 8.juni 1977.

Præsidentens mundtlige protester blev suppleret, ja, man må næsten sige overgået, af vicepræsidentens, da denne den 7.september 1975 holdt en tale ved afslutningshøjtideligheden for missionærskolen Gileads afgangsklasse. Til stede var også betelfamiliens medlemmer samt nogle inviterede gæster (mest slægtninge og venner til dimittenderne).

Fred Franz havde en uforlignelig, ofte dramatisk (endog melodramatisk) måde at tale på. Det følgende er en nøjagtig gengivelse af hans tale; men desværre kan det skrevne ord ikke gengive det tonefald, den ånd, den »aroma«, eller den sarkasme, som lejlighedsvis kom frem i selve talen.

Hans indledende ord gav en klar antydning af, hvem og hvad talen sigtede til. Vi må her huske, at på selvsamme tidspunkt var et udvalg, behørigt udpeget af Det Styrende Råd, i færd med at udarbejde et forslag om, at oplæring, udsendelse og opsyn med missionærerne fremtidig skulle ledes af Det Styrende Råd i stedet for af selskaberne. Fred Franz begyndte med at sige:

> »Denne klasse sendes ud af The Watchtower Bible and Tract Society, Pennsylvania, i samarbejde med A/S The Watchtower Bible and Tract Society, New York. Nu er spørgsmålet i dag: Hvilken ret har The Watch Tower Bible and Tract Society til at sende missionærer ud på arbejdsmarken? ... Hvem har givet The Watch Tower Bible and Tract Society i Pennsylvania autorisation til at sende missionærer ud over hele kloden? Et sådant udfordrende spørgsmål kunne have været rejst ved en tidligere lejlighed. Og det er baseret på det faktum, at The Watchtower Bible and Tract Society blev grundlagt af en mand, som blev en verdenskendt evangelist, en af det tyvende århundredes mest fremragende evangelister, og som især blev verdenskendt, da han foretog sin jordomrejse i 1912. Den mand var Charles Taze Russell fra Allegheny, Pennsylvania.«

Der var klart sat fokus på Selskabet; Det Styrende Råd blev ikke nævnt. Naturligvis havde ingen rejst det »udfordrende spørgsmål«, han selv her rejste. Det virkelige problem for Det Styrende Råd var, hvorvidt man kunne tage den tale alvorligt, som han fire år tidligere havde holdt om forholdet mellem rådet og Selskabet. Imidlertid fortsatte han på sin helt specielle facon:

> »Nu har jeg undret mig over denne sag. Det har I måske også. Hvorledes blev Russell en evangelist? Hvem gjorde ham til evangelist?

> ... Kristenhedens forskellige religiøse systemer var da fuldt etablerede. Der var f.eks. den anglikanske kirke med dens styrelse og den protestantiske episkopale kirke med dens styrelse. Der var metodistkirken med dens konference; der var også den presbyterianske kirke – som Russell havde tilhørt – med dens synode. Så var der også kongregationalistkirken – som Russell tilsluttede sig – med dens centrale styregruppe.
>
> Men det var ikke nogen af disse styrende organer... der gjorde Russell til evangelist eller missionær.«

Uden at nævne Det Styrende Råd direkte var det lykkedes vicepræsidenten at indføre det i drøftelsen ved at referere til disse »styrelser« under forskellige navne. (Han kunne også have nævnt jesuitterne, hvis administration bærer navnet: Styrende Råd). Men pointen var helt tydelig, at intet styrende råd havde noget at gøre med eller udøvede nogensomhelst myndighed over denne stifter af Vagttårnsselskabet. Russell var ikke underlagt nogen styrelse, han var helt »uafhængig«.

Det Styrende Råd havde udpeget »femmandsudvalget«, som havde stillet forslag om, at der dannedes permanente udvalg, som kunne varetage ledelsen af det verdensomspændende arbejde. De følgende ord i vicepræsidentens tale fik således en videre betydning, da han, efter at have talt om de 70 disciple Jesus sendte ud, sagde til dimittenderne:

> »Nu skal vi ikke forestille os, at ved at udsende de halvfjerds evangelister...ved at sende dem ud to og to, at det var »to-mands-udvalg«, Herren Jesus Kristus dannede, så at der ud af de 70 evangelister blev 35 »to-mands-udvalg«.....I bliver sendt ud i dag, efter at I har afsluttet jeres uddannelse som missionærer...to bliver sendt til Bolivia, og så er der andre, der bliver sendt, måske fire eller seks eller otte til et andet land, udpeget til at arbejde der. Tror I missionærer nu, at fordi I bliver sendt ud to og to sammen – eller måske fire eller seks eller otte – at I sendes ud som udvalg, der skal overtage arbejdet i det land, I sendes ud til? Nej, slet ikke! I sendes ud som missionærer hver for sig for at samarbejde med hinanden og med den afdeling af The Watch Tower Bible and Tract Society, som virker og leder arbejdet i det land, I er udpeget til som missionærer. Så få ikke disse udvalgsidéer ind i hovedet....«

I alt dette vedblev Det Styrende Råd at »glimre ved sit fravær«, overstrålet af Selskabet. Ikke ét eneste menneske havde antydet, at missionærerne skulle sendes ud som »udvalg«, eller at de skulle »overtage arbejdet« i de lande, de blev sendt ud til; men alt dette tjente som et middel til at introducere udvalgstanken og bringe den i miskredit.

Talen gik derpå over til at omhandle »evangelisten« Filip og endnu engang rejstes spørgsmålet: »Hvem gjorde ham til en evangelist eller missionær?«.[88] Vicepræsidenten henviste til beretningen i Apostelgerninger, kapitel seks, hvor apostelrådet fandt det nødvendigt at udpege syv mænd, deriblandt Filip, til at tage sig af maduddelingen for at sætte en stopper for nogle klager over diskriminering af nogle enker. Han sagde så:

> »Godt, hvis I slår op i *McClintock and Strong's Cyclopedia of Religious Knowledge*, vil I se, at det arbejde, apostlene tildelte disse syv mænd, benævnes som et »halvverds-

ligt arbejde«. Men apostlene ønskede ikke dette halvverdslige arbejde; de læssede det over på disse syv mænd og sagde 'I må tage jer af det. Vi vil hellige os bøn og lærespørgsmål'. Gjorde nu disse Herren Jesu Kristi tolv apostle sig selv til rene topfigurer i Guds og Jesu Kristi menighed ved at befri sig for dette ansvar med at tage sig af bordene? De gjorde bestemt ikke sig selv til topfigurer, fordi de helligede sig åndelige ting.«

For de medlemmer af Det Styrende Råd, som havde hørt præsidenten pointere, at rådet kun skulle tage sig af de »åndelige sager« og overlade resten til Selskabet, havde vicepræsidentens ord en velkendt klang. Besynderligt nok brugte imidlertid halvdelen af rådets medlemmer deres otte timer og fyrretyve minutter hver dag på netop sådant »halvverdsligt arbejde«. Dan Sydlik og Charles Fekel arbejdede i trykkeriet; Leo Greenlees ordnede forsikringer og lignende sager; John Booth havde opsyn med betelkøkkenet; Bill Jackson tog sig af juridiske sager og dokumenter; Grant Suiter var til daglig optaget af finansielle sager, investeringer, aktier og testamenter; og Milton Henschel og præsidenten selv (som havde overopsynet med alle disse arbejdsopgaver) var engagerede i meget af det »halvverdslige«, administrative arbejde, som vicepræsidenten sagde skulle »læsses over« på andre, så de kunne tage sig af det.

Historien om Paulus, den omvendte Saul, blev nu berettet; hvordan han efter sin omvendelse, da han drog til Jerusalem, kun mødte to af apostlene, ikke hele apostelrådet; hvorledes han til sidst kom til Antiokia i Syrien. Imens han berettede om den hellige ånds kaldelse af Paulus og Barnabas til deres missionærvirksomhed, lagde vicepræsidenten hele tiden vægt på, at alt dette skete i menigheden i *Antiokia* (og derfor *ikke* i Jerusalem, hvor apostelrådet befandt sig).[89] Han sagde:

»Og så pludselig, da han (Paulus) tjente i Antiokia i Syrien – ikke i Israel men i Syrien – talte Guds Ånd til den menighed der i Antiokia og sagde: »Du må udtage mig, DU menighed i Antiokia, du må udtage mig disse to mænd, Barnabas og Saul, til det arbejde jeg har kaldet dem til«. Og det gjorde Antiokia-menigheden, og de lagde deres hænder på Paulus (eller Saul) og Barnabas og sendte dem afsted...og de drog afsted ved den hellige ånd, der virkede gennem Antiokia-menigheden, og de rejste ud på deres første missionsopgave. I ser således, at Herren Jesus Kristus handlede som hoved for menigheden – og handlede direkte, uden at rådføre sig med nogensomhelst her på jorden om, hvad han skulle gøre eller ikke skulle gøre. Og han handlede på denne måde overfor Saul og Barnabas, og de var begge Antiokia-menighedens apostle.«

På dette tidspunkt i talen kan jeg huske, jeg sad der og sagde til mig selv: »Er manden klar over, hvad det er, han siger? Jeg ved, hvad hans mål er, at nedvurdere Det Styrende Råd for at fastholde autoriteten hos Selskabet og dets præsident; men er han klar over, hvad hans udtalelser indebærer? I bestræbelsen på at nå sit mål er han i gang med at underminere hele læren og påstanden om eksistensen af et centralt, styrende råd i det første århundrede, der handlede fra Jerusalem med global myndighed til at overvåge og lede alle menigheder af sande kristne overalt i alle anliggender, et begreb, som Selskabet ved

hjælp af sin litteratur har indarbejdet i alle Jehovas vidners sind, og som langt størsteparten af dem holder fast ved i dag.«

Men vicepræsidenten havde på ingen måde afsluttet sin tale, og han forfulgte sit mål med endnu større styrke. Idet han beskrev afslutningen på Paulus' og Barnabas' første missionsrejse, fortsatte han med voksende intensitet og dramatik:

»...og hvor drog de hen, hvor rapporterede de? Her er beretningen, I kan selv læse den i de afsluttende vers i det fjortende kapitel af Apostelgerningerne. De drog tilbage til Antiokia, til menigheden der, og beretningen siger, at de fortalte alt i detaljer til denne menighed, der havde overgivet dem til Guds ufortjente godhed til den gerning, de havde udført. Så der var det, de rapporterede. Derpå siger beretningen også, at de blev i Antiokia i ikke så kort tid. Hvad skete der så? Pludselig hændte der noget, der førte til, at Paulus og Barnabas drog op til Jerusalem. Hvad var der på færde? Hvad fik dem til at rejse til Jerusalem?

Var det nu apostelrådet og de andre ældste i Jerusalemmenigheden, der indkaldte dem og sagde: »Hør! Vi har hørt, at I to har været ude på en missionsrejse og afsluttet den, og I er ikke kommet herop til Jerusalem for at rapportere til os. VED I HVEM VI ER? Vi er rådet i Jerusalem. ANERKENDER I IKKE HERREN JESU KRISTI LEDELSE? Hvis I ikke kommer herop i en fart, vil vi tugte jer!.«

Er det hvad beretningen siger? *Hvis* de havde handlet på den måde imod Paulus og Barnabas, fordi de havde rapporteret til den menighed, ved hjælp af hvilken den hellige ånd havde sendt dem ud, så ville dette apostelråd i Jerusalem og andre ældste i den jødiske menighed der have sat sig over Herren Jesu Kristi ledelse.«

Hans beviser var fuldstændigt gyldige. De var også fuldstændig modsatte læren i Selskabets litteratur, der præsenterede et billede af Jerusalem som sæde for et styrende råd, der som Kristi repræsentanter med guddommelig autoritet udøvede fuld myndighed over og ledelse af alle kristne. Det er utvivlsomt derfor, at denne tale, i modsætning til så mange andre taler vicepræsidenten havde holdt, aldrig blev brugt som grundlag for artikler i *Vagttårnet.* Hvis et vidne i dag fremførte sådanne argumenter, ville det blive regnet for kættersk og oprørsk tale. Dersom man virkelig havde anvendt vicepræsidentens ord, sådan som de lød, ville det betyde, at en hvilken som helst menighed på jorden kunne sende sine egne missionærer ud, hvis de troede Jesus Kristus og Helligånden befalede det, og de kunne gøre det uden at rådføre sig med nogen andre, hverken i Brooklyn eller på et landskontor. Jeg var ikke i tvivl om, hvilken hurtig og kritisk reaktion dette ville fremkalde fra Selskabets hovedkontors og de øvrige kontorers side. Det ville blive betragtet som en trussel mod Selskabets centraliserede autoritet, og en hvilken som helst menighed, der gjorde dette, ville blive mødt med ordene: »Ved I ikke, hvem vi er? Anerkender I ikke, at Jesu Kristi ledelse kommer til udtryk igennem os?« Alt, hvad han havde sagt i talen, var sandt, umiskendeligt sandt. Men det var åbenbart lige så lidt beregnet på at blive ført ud i praksis som de synspunkter, der var blevet fremført fire år tidligere i »halen der logrer med hunden«-talen – *med undtagelse* af dette, at han ved at referere til Antiokia forsøgte at drage en parallel til Selskabet, når det handler uafhængigt af Det Styrende Råd.

Talen fortsatte med at påvise, at den virkelige grund til, at Paulus og Barna-

bas rejste til Jerusalem, som berettet i Apostelgerningerne kapitel femten, var den, at *Jerusalem* selv havde skabt alvorlige problemer for Antiokiamenigheden; der var nogle mænd, der kom ned fra Jerusalem og skabte tvivl om spørgsmålet om lovoverholdelse og omskærelse. Hensigten med turen til Jerusalem var derfor at modvirke det, disse urostiftere fra Jerusalem havde lært.

Han gik videre med sin argumentation og beskæftigede sig nu med Paulus' anden missionsrejse sammen med den nye partner, Silas; og han understregede endnu engang, at det var fra *Antiokiamenigheden,* de drog ud, så »igen blev Antiokiamenigheden brugt til at sende nogle af Bibelens mest berømte missionærer ud«. At de vendte tilbage til *Antiokia,* og at Paulus påbegyndte sin tredie rejse fra *Antiokia.* Som afslutning på beretningen fra Apostelgerningerne sagde vicepræsidenten:

»Og derfor ser vi, når vi undersøger beretningen om disse to mest fremtrædende missionærer i bibelhistorien, at de blev udsendt specielt af Herren Jesus Kristus, menighedens hoved, en kendsgerning, som Vagttårnets Bibel- og Traktatselskab har accepteret og holdt fast ved, lige siden Selskabet blev stiftet. Og således ser vi, hvorledes Herren Jesus Kristus som hoved for menigheden har ret til at handle direkte uden hensyn til nogensomhelst organisationer, ligemeget hvem de end måtte være. Han er hovedet for menigheden. Vi kan ikke gøre indsigelse imod, hvad HAN GØR.«

De tre sidste sætninger, vicepræsidenten fremkom med, udtrykker faktisk den holdning, som mange Jehovas vidner i dag har indtaget. Men for at indtage denne selvsamme holdning som vicepræsidenten bliver de nu sat i bås som »frafaldne«. Atter må vi konstatere, at disse udtalelser klart ikke var ment, som de blev sagt; for i samme mundfuld sagde vicepræsidenten, at det at gøre indsigelse mod Vagttårnsselskabet og dets præsidents autoritet, var det samme som at gøre indsigelse mod Herren Jesus Kristus. Han troede ikke på, at dette femmandsudvalg, som Det Styrende Råd havde udnævnt, på nogen måde kunne repræsentere menighedens hoveds ledelse, af den simple grund, at Han, Jesus Kristus, var den, der havde sørget for, at Selskabet var blevet dannet og handlede igennem det. Dette forekom mig at være en forvirret form for ræsonnement.

Han var nu kommet til sagens kerne og begyndte at anvende alle disse synspunkter på den nyere tid. Han talte om udvælgelsen af Charles Taze Russell og hans udgivelse af et nyt, religiøst blad, *The Watch Tower,* og spurgte: »Hvem bemyndigede denne mand til at gøre dette?« Dernæst gik han videre til indregistreringen af Zions Watch Tower Bible and Tract Society, og her tilføjede han:

»Og læg mærke til, venner, da han grundlagde det selskab, The Watch Tower Bible and Tract Society, var det ikke et GØR INGENTING-selskab, han grundlagde.«

Herren Jesus Kristus og Guds ånd havde udvalgt Russell, sagde han, og støttede også dannelsen af Selskabet, »dette aktive, *gør-noget-selskab*«. Vicepræsidenten fortalte herefter om Gilead-skolens tilblivelse; at det havde været Selskabets præsidents idé; at bestyrelsen havde støttet idéen, og at det blev bestemt, at præsidenten skulle føre tilsyn med skolen. Nathan Knorr sad på tribunen under vicepræsidentens tale, og Fred Franz foretog en gestus henimod ham, mens han fremsatte disse bemærkninger:

»Så I ser, kære venner, at bestyrelserne for New York- og Pennsylvania-selskaberne på det tidspunkt havde *respekt* for præsidentens embede, og de behandlede ikke disse organisationers præsident som *en stivnet topfigur med pokeransigt,* der præsiderede over et *gør-ingenting*-selskab.«

Lige fra begyndelsen af hans tale havde jeg regnet med, at dette var det mål, han sigtede imod, og det kom derfor ikke som nogen overraskelse for mig; men hans sprog overraskede mig. På dette tidspunkt i talen blev hans tonefald mildt, og han gik over til at fremhæve denne særlige dag, den 7.september 1975:

»Og ved I, hvad det betyder? Ifølge denne kalender, denne hebraiske kalender fra Israel [her henviste han til en lille bog, han holdt i hånden] er dette *den anden dag* i måneden Tishri i måneåret 1976, og ved I, hvad det betyder? At denne dag for jeres eksamen er *den anden dag i det syvende årtusind* af menneskehedens eksistens her på jorden. Er det ikke noget? Er det ikke fantastisk [her blev der klappet], at menneskets indgang i det syvende årtusind af dets historie markeres ved, at Vagttårnsselskabet i fuld overensstemmelse med vedtægterne i dets formålsparagraf nu udsender Gileadskolens nioghalvtredsindstyvende klasse som missionærer?

Jehova Gud har i sandhed velsignet dette selskab på grund af dets frugter, hvorfor det også er blevet kendt som et godkendt redskab i Jehova Guds hånd; og der er derfor ingen grund til at gøre indsigelse mod Selskabets ret og bemyndigelse til at udsende missionærer. Og læg mærke til, venner, at på præcis samme måde, som Gud brugte Antiokia-menigheden til at udsende to af det første århundredes mest fremtrædende missionærer, Paulus og Barnabas, således bruger Jehova Gud i dag Vagttårnets Bibel- og Traktatselskab i Pennsylvania i samarbejde med New York-selskabet til at udsende flere missionærer, og de er besluttede på at fortsætte på denne måde, hvilket er meget, meget opmuntrende.«[90]

Der var ingen tvivl om, at efter vicepræsidentens opfattelse havde nogen »kastet en handske« for at udfordre præsidentembedet. I denne tale var kamplinierne blevet trukket skarpt og eftertrykkeligt op. Selskabet havde sit suveræne territorium, som var forbudt område for Det Styrende Råd. Den sørgelige virkning af alt dette var imidlertid, at mange af vicepræsidentens medbrødre i Det Styrende Råd blev fremstillet som angriberne, der var åbenlyst respektløse over for den myndighed, Herren Jesus Kristus havde udstyret sit »godkendte redskab«, Selskabet, med.

De tilstedeværende gæster, forældre og venner til eleverne i den afgående klasse stod for det meste helt uforstående overfor meget af det, der var blevet sagt, af hele talens tendens og det bidende sprog, der til tider var blevet brugt. Betelfamiliens medlemmer, som ud fra præsidentens og vicepræsidentens kommentarer som ordstyrere ved spisebordet nok havde en vag fornemmelse

af, at der var noget i gære, fik nu deres mistanke bekræftet: at der virkelig var en strid igang i Det Styrende Råd – øjensynlig en magtkamp.

Kontrasten mellem denne tale og »halen der logrer med hunden-talen« fire år tidligere kunne næppe have været større. De blev holdt af den samme mand, og alligevel syntes de at gå i totalt modsatte retninger. Jeg ville være alt andet end ærlig, hvis jeg ikke indrømmede, at jeg følte mig dybt foruroliget og dårligt tilpas, da jeg forlod auditoriet den dag. Det lod til, at Guds ord kunne bruges til at støtte ét argument, når dette var påkrævet, og et andet argument, når noget andet var påkrævet. Dette aspekt fremfor noget andet gjorde mig dybt urolig.

Men ligesom i Nathan Knorrs tilfælde var der også her visse faktorer, der kunne hjælpe én til at forstå Fred Franz' handlemåde. I slutningen af 1941, da dommer Rutherford lå for døden i Beth Sarim, tilkaldte han tre medarbejdere: Nathan Knorr, Fred Franz og Hayden Covington. Han fortalte dem, at han ønskede, de skulle føre arbejdet videre efter hans død, og at de måtte »holde sammen« som et team. Handlingen var en efterligning af pastor Russells »sidste vilje«, bare med den forskel at den her blev givet mundtligt i stedet for skriftligt. Da Fred Franz tyve år senere, i 1961, skrev bogen *Let Your Name Be Sanctified* [Lad dit navn blive helliget], hentydede han til denne begivenhed i beretningen om Elias og Elisa, der hvor Elias overlader sin profetiske kappe («embedsklædning« i Ny Verden-oversættelsen) til sin efterfølger Elisa.[91] Han fremstillede dette som et profetisk drama og skrev:[92]

> [4] Rutherford lå syg i et hus på Nordamerikas vestkyst da De forenede Stater pludselig søndag den 7. december 1941 blev draget med ind i den anden verdenskrig. To mænd der tilhørte den salvede rest (henholdsvis siden 1913 og 1922), og en der tilhørte de „andre får" (siden 1934), blev fra hovedkontoret i Brooklyn kaldt til Rutherfords sygeleje i huset som blev kaldt „Beth-sarim" og lå i San Diego i Californien. Den 24. december 1941 gav han disse tre mænd sine sidste instrukser. I flere år havde han håbet på at blive vidne til at de trofaste profeter, deriblandt Elias og Elisa, blev oprejst fra de døde og indsat som Rigets „fyrster på hele jorden" i Guds nye orden. (Salme 45:16, *NW*) Men torsdag den 8. januar 1942 døde han i en alder af 72 år. Han døde som et trofast vidne for Jehova Gud, en mand der helt og fuldt havde viet sit liv til at tjene Guds riges interesser. Han havde frygtløst kæmpet på Jehovas side i forbindelse med det vigtige stridsspørgsmål om hvem der er universets suveræn.
>
> [5] I betragtning af det der er sket siden den tid, ser det ud til at det var på dette tidspunkt at Elias-gerningen ophørte og Elisa-gerningen begyndte. Det var som dengang da Elias og Elisa havde krydset Jordan og var nået over på den østlige bred efter at Elias havde skilt flodens vande og de nu fulgtes ad mens de ventede på at Elias skulle tages bort.

Da Det Styrende Råd drøftede den foreslåede reorganisering, henviste vicepræsidenten direkte til denne udvælgelse, foretaget af den døende dommer Rutherford. Jeg var ikke i tvivl om, at Fred Franz mente, at en vis »kappeoverdragelse« havde fundet sted på den tid. Som nævnt efterfulgte Nathan Knorr Rutherford på præsidentposten. Hayden Covington, den høje advokat fra Texas, der forsvarede Jehovas vidner i mange sager ved De Forenede Staters Højesteret, blev af Knorr bedt om at blive vicepræsident på trods af den kendsgerning, at Covington ikke bekendte sig til »den salvede skare«. Dette viser, at hverken dommer Rutherford eller naturligvis i første række Nathan Knorr mente, at det var nødvendigt at tilhøre »de salvede« for at lede det verdensomspændende arbejde. Covingtons eget vidneudsagn under Walsh-sagen i Skotland viser, at det først var et par år senere, da der indkom nogle breve med spørgsmål om sagen, at han og Knorr begyndte at drøfte det faktum, at han ikke tilhørte »de salvede«, og Covington besluttede da at træde tilbage.[93] Forholdet mellem de to blev efterhånden dårligt, og Covington forlod til sidst hovedkontoret og startede en privat praksis.[94] Fred Franz blev valgt til ny vicepræsident, efter at Covington havde trukket sig tilbage i 1944.

Skønt de tre arvinger, der havde fået overdraget ansvaret ved dommer Rutherfords dødsleje (hvilket i øvrigt viser, at der ikke var noget »styrende råd« i virksomhed) nu var reduceret til to, havde de åbenbart stadig en klar opfattelse af, at de spillede en rolle i opfyldelsen af en profeti. Ved et stort stævne i 1978 i Cincinnati, Ohio, da Selskabets nuværende præsident, Fred Franz, blev bedt om at tale til et publikum på over 30.000 mennesker om sin livslange erfaring som vidne, valgte han at bruge det meste af tiden til at tale om sit forhold til den nu afdøde Nathan Knorr, og han lagde især vægt på dommer Rutherfords ord til dem på sit dødsleje. Jeg lyver ikke, når jeg siger, at hans tale nærmest tog form af en lovprisning, da han beskrev Knorrs egenskaber, og han lagde stærk vægt på, at han havde holdt fast ved Nathan Knorr lige til det sidste, »nøjagtigt som dommeren havde tilskyndet dem til«, og at han var stolt over at have gjort det.

Noget andet, der måske endnu bedre kan illustrere denne opfattelse af at have fået overdraget »den profetiske kappe«, var en udtalelse ved et møde i det, der nu hedder Det Styrende Råds redaktionsudvalg. Til stede var Lyman Swingle, Ewart Chitty, Lloyd Barry, Fred Franz og jeg selv. En kommentar til Jakobs brev var under udarbejdelse af Ed Dunlap, og Fred Franz havde bedt om en ændring af Dunlaps forklaring til Jakob, kapitel 3, vers 1, hvor disciplen siger:

»Ikke mange af jer bør blive lærere, mine brødre, da I ved at vi vil få en tungere dom.«

I Dunlaps materiale stod der, at dette øjensynligt var en advarsel imod, at uegnede personer søgte at blive lærere, fordi de søgte en fremtrædende stilling. Fred Franz bad om at få det meste af stoffet slettet, men angav ikke nogen bestemt grund udover, at han skriftligt stillede følgende spørgsmål:

»Hvis Jesus gav nogle som lærere, hvor mange skulle han så give? Når det nu var Jesus, der var giveren, hvordan kunne Jakob så sige 'ikke mange af jer bør blive lærere'? Hvordan blev Jakob selv lærer?«

Da jeg var blevet udpeget til at føre tilsyn med dette projekt, nemlig at få denne kommentar skrevet, bad jeg ved udvalgsmødet Fred Franz om at gøre rede for sine indvendinger og fortælle os nøjagtigt, hvilken betydning *han* mente, der lå i verset. Han forklarede, at han troede, der lå den betydning i det, at det var Guds vilje, at der kun var ganske få mænd i hele den kristne menighed, der med rette kunne kaldes »lærere«. Jeg spurgte ham, hvem dette kunne være i vores tid. Hans svar var meget velovervejet:

»Jeg mener, jeg er. I over 50 år har jeg været her på hovedkontoret, og det meste af den tid har jeg været beskæftiget med at skrive og at forske, så jeg tror, jeg er lærer. Men – der er også andre brødre ud over jorden, der er det.«

Her var endnu et tilfælde, hvor hans svar virkede så overraskende på mig, at ordene brændte sig ind i min hukommelse. Jeg var ikke den eneste, der hørte dem; de andre tre medlemmer af redaktionen var der også. Ved denne oplysning havde vi nu fået identificeret én eneste lærer på hele jorden: Fred Franz. Det var så op til os selv at regne ud, hvem de andre var. Som jeg senere ved flere lejligheder sagde til Lyman Swingle, så fortrød jeg, at jeg ikke havde forfulgt sagen og bedt om navne på de andre nutidige »lærere«; men jeg havde i det øjeblik været fuldstændig lamslået over hans svar.

I Fred Franz' kritik af Dunlaps materiale havde han også foreslået tilføjelse af følgende punkter i den kommende kommentar (citeret fra side 2 i hans forslag):

»Vi ved ikke, hvordan Jakob selv blev lærer. Det eneste vi ved er, at hans halvbroder, Jesus Kristus, viste sig for ham efter sin opstandelse. (1 Korinther 15:7; Apostelgerninger 1:14). Det er ikke enhver indviet, døbt, kristen mand, der måtte ønske at 'blive en lærer', der gør det ud fra selviske, ambitiøse motiver. I den 27-årige »redaktør og udgiver« af bladet Zion's Watch Tower and Herald of Christ's Presence så vi i juli 1879 et tilfælde med en lærer med et ret motiv [pastor Russell].«

Dette bragte mindelser om den tale, han havde holdt ved afslutningshøjtideligheden for Gilead-missionærerne i 1975, hvori han klart gav udtryk for sin overbevisning om, at Jesus Kristus personligt havde udvalgt pastor Russell til at udføre en bestemt opgave. Nu tre år senere viste hans materiale, at han

mente, Kristus fortsat udvalgte enkeltpersoner til forskellige opgaver, og som følge heraf var det kun nogle få udvalgte personer, der blev udvalgt som særlige »lærere« for menigheden.[95]

Det foreslåede materiale, der bragte Russell ind i billedet, blev imidlertid ikke brugt, og oplysningerne fra side 99 til begyndelsen af side 102 i *Commentary on the Letter of James* [Kommentar til Jakobs brev] er en omskrivning af Dunlaps materiale, som jeg udarbejdede som en imødegåelse af præsidentens indvendinger. Det var på sin vis en gendrivelse af hans synspunkt, eftersom Jesu ord i Mattæus 23:8, »Men I, I skal ikke lade jer kalde rab'bi, *for én er jeres lærer, og I er alle brødre,*« synes at gå fuldstændig imod tanken om et meget lille antal mænd, der skulle udgøre en eksklusiv gruppe af specielt udvalgte »lærere«, de få udvalgte. Min omskrivning blev forelagt og godkendt i udvalget og derefter taget med i bogen.

Der er også en anden årsag til den åbenbare modsætning mellem visse dristige og magtfulde erklæringer på tryk (som f.eks. »halen der logrer med hunden«-artiklerne) og så den forholdsvis svage og frygtsomme virkelighed. Årsagen er bestyrelsesmedlemmernes ræsonnement, at en ubetydelig ændring eller reform kunne udgøre en tilstrækkelig erstatning for, eller et »symbol« på, en større, gennemgribende og meningsfyldt forandring.

Lad os tage et eksempel. De nøgne kendsgerninger er, at den omstændighed, at præsident Knorr i 1971 havde besluttet at frafalde sit monopol som eneste ordstyrer ved betelspisebordet og dele denne post med de øvrige bestyrelsesmedlemmer, som så også på skift skulle have lov til at tjene som ordstyrere ved Det Styrende Råds møder – denne omstændighed blev nu betragtet som alt, hvad der var nødvendigt for at demonstrere, at selskaberne (og disses bestyrelsesmedlemmer) faktisk var ledet af og underlagt Det Styrende Råd, og at det så sandelig nu var 'hunden der logrede med halen'. Ingen anden håndgribelig eller betydningsfuld forandring havde fundet sted i den autoritative struktur, og man anså det heller ikke for nødvendigt at leve op til det imponerende billede, der var blevet tegnet.

At Fred Franz så således på sagerne syntes åbenbart, især ud fra den kendsgerning, at han over tyve år tidligere, i 1944, havde skrevet nogle artikler i *Vagttårnet*, der indeholdt det selvsamme *grundlæggende* syn på ældste og tilsynsmænd som det, der kom frem i Aid-bogen.[96] Til trods herfor skete der ingensomhelst forandinger i menighedernes ledelse dengang. Men det var blevet *sagt*, det var blevet *trykt*, og det blev anset for tilstrækkeligt.

I de artikler blev 1944 fremstillet som et mærkeår i bibelprofetien, og dette hovedsagelig fordi der var blevet foretaget en ændring, hvorved man ikke længere som tidligere kunne opnå stemmeret i Selskabet ved at give et gavebrev på 10 dollars. I stedet udvalgte bestyrelsen nu et antal på maximum 500 personer, som var de eneste, der havde ret til at stemme. Alle, der har overværet en af Watch Tower Society's generalforsamlinger, hvor valg af bestyrelsesmedlemmer finder sted, ved, at det er utroligt rutinepræget, og at afstemningen er en ren formalitet. Hovedparten af de medlemmer, der har ret til at stemme, aner bogstaveligt talt intet om det arbejde, der foregår i organisationens inderkreds,

og de har hverken indflydelse, taleret eller mulighed for at kontrollere organisationens fremgangsmåde og planer. Den rent *forretningsmæssige* del af mødet plejer ikke at vare over en time; så er det forbi indtil næste år ved samme tid.

Og dog blev indførelsen af denne ændring med hensyn til stemmeberettigede medlemmer fremstillet i artikler i *Vagttårnet,* 1.februar 1972 (eng.udg. 1.dec.1971), (skrevet af Fred Franz) som en begivenhed af så stor betydning, at det blev et afgørende punkt i forklaringen af profetien i Daniel 8:14 om de 2300 profetiske dage i forbindelse med, at 'så skal helligdommen bringes tilbage til sin rette tilstand'. Jeg tvivler på, at der er ét ud af tusind vidner, der nogensinde ville forbinde dette skriftsted med 1944 og de ændringer, Selskabet der foretog, hvis de fik verset forevist i dag. Alligevel er det den officielle forklaring på denne profeti helt op til nu. Det var endnu et eksempel på evnen til at tage en begivenhed af forholdsvis ringe betydning og ved at iklæde den symbolsk værdi få den til at tage sig ud som en sag af stor vigtighed.

Den 15.august 1975 præsenterede »femmandsudvalget« endelig resultatet af sine undersøgelser og fremlagde sine forslag. På udvalgets foranledning udarbejdede jeg et dokument på 45 sider, som redegjorde for de historiske og især de bibelske grunde til at anbefale, at den grundlæggende monarkistiske struktur blev ændret – samt 19 sider, der skitserede et system af udvalg under Det Styrende Råd, der skulle lede de forskellige aktivitetsområder. Dokumentet sluttede med denne paragraf:

»Alle femmandsudvalgets drøftelser og overvejelser er sket under stadig bøn og omhyggelig eftertanke. Vi håber oprigtigt, at Guds Ånd må have ledet os til resultatet og beder til, at det må blive til hjælp for rådet med henblik på at nå til en afgørelse. Vi håber, at de anbefalede ændringer, dersom de bliver godkendt, vil bidrage til et endnu bedre og fredeligere forhold mellem medlemmerne af Det Styrende Råd og hjælpe til at fjerne de spændinger, der til tider er opstået ved vore møder. (Salme 133:1: Jakob 3:17,18). Vi håber også, at de anbefalede ændringer, dersom de acceptetes, vil tjene til at forøge og fremhæve Jesu Kristi ledelse og den sande broderskabs ånd blandt hans disciple.- Markus 9:50.«

De ord udtrykte mine inderste følelser og håb. Jeg kunne ikke se, at de kunne betragtes som en indsigelse mod Jesu Kristi ledelse af sin menighed.[97]

Materialet kom for Det Styrende Råd; og ved mødet den 10.september 1975 blev det klart, at langt de fleste var stemt for de anbefalede grundlæggende forandringer. Et nyt femmandsudvalg blev imidlertid udpeget til at foretage de endelige justeringer.[98] Rådet valgte hverken præsidenten eller vicepræsidenten til dette udvalg, eftersom de havde givet klart udtryk for deres opposition.

På dette tidspunkt udtrykte præsidentens kommentarer hovedsageligt tvivl om det praktiske i ændringen. Vicepræsidenten gjorde det derimod klart, at han betragtede udkastet som »et angreb på præsidentembedet«. Da man læste præsidentens eget forslag op for ham, svarede han, at broder Knorr havde fremsat det »under pres«.

Lyman Swingle sagde, at han mente, alle medlemmerne af rådet havde respekt for præsidenten og ikke betragtede ham som »en stivnet topfigur med pokeransigt, der præsiderede over et gør-ingenting-selskab«, idet han her anvendte vicepræsidentens egne ord fra afslutningshøjtideligheden. Han understregede, at præsidenten stadig kunne bruge sin energi, sit gåpåmod og initiativ inden for den foreslåede ordning. Senere under drøftelsen insisterede vicepræsidenten på, at femmandsudvalgets dokument præciserede netop de ting, han havde sagt allerede var i funktion. Han udtalte, at han ved den kommende generalforsamling ville stemme for, at autoriteten fortsat skulle ligge hos Selskabet, og at hans tale ved Gilead-skolens afslutning alene skyldtes en følelse af forpligtelse overfor brødrene til at oplyse dem om disse ting, så de ikke senere skulle føle sig »ført bag lyset«.

Da det andet udvalg var klar med sine anbefalinger og forelagde disse den 3.december 1975, kom sagen til endelig afstemning.[99] Ordstyreren bad om håndsoprækning. Alle, undtagen to, rakte hænderne op og stemte dermed for at føre de foreslåede ændringer ud i livet. De to, der ikke rakte hånden op, var præsidenten og vicepræsidenten.

Den følgende dag mødtes rådet igen. Vicepræsidenten sagde nu, at han ikke havde taget del i drøftelsen dagen før, fordi han »ikke ønskede at have noget som helst med disse ting at gøre«; at deltage kunne opfattes som om han sympatiserede med forslagene, og det gjorde han ikke – «af samvittighedsgrunde«. Han henviste gang på gang til Nathan Knorr som Selskabets »øverste leder« og »den øverste leder af Herrens folk på jorden« og tilføjede, at »Jesus Kristus er ikke hernede på jorden og bruger derfor menneskelige repræsentanter til at udføre sin vilje«.

Dan Sydlik, en firskåren mand af slavisk afstamning, sagde med sin dybe stemme, at han ville have været »lykkelig, hvis broder Knorr eller broder Franz havde henvist til Bibelen eller bare til *Vagttårnets* litteratur til støtte for deres standpunkt; men dette har ikke været tilfældet«. Leo Greenlees bemærkede, at hvis alle menighederne med glæde støttede Det Styrende Råds ledelse, hvorfor så ikke også selskaberne?

Præsidenten begrænsede sig stort set til at sige, at han troede, Selskabet ville komme til at handle »parallelt« med Det Styrende Råd; men ifølge den foreslåede ordning skulle Selskabet underordnes Det Styrende Råd, »hvilket muligvis er korrekt«. Vicepræsidenten sagde, at han også troede, de to organisationer ville komme til at løbe parallelt (måske som Antiokia og Jerusalem?) og sagde: »Jeg har aldrig haft i tanke, hvad Det Styrende Råd nu ønsker at gøre«.

Det var tydeligt, at præsidenten og vicepræsidenten fortsatte deres modstand. Med anstrengt stemme, rystende af bevægelse, anmodede Lloyd Barry dem nu om, at sagen blev afgjort enstemmigt, eftersom det stod klart, at den i alle tilfælde ville gå igennem.

Endnu en afstemning blev foretaget, og denne gang rakte præsident Knorr hånden op, og vicepræsidenten fulgte straks efter.

Fire år senere udtalte Fred Franz, der nu var blevet præsident, under et møde i Det Styrende Råd, at hans stemme for ændringen dengang blev afgivet »under tvang«. Jeg er enig med ham. Da Nathan Knorr gjorde sin indrømmelse, følte Fred Franz sig tvunget til at følge ham. Han havde ikke været stemt

for ændringen dengang, sagde han, og bagefter havde han indskrænket sig til at »holde øje« med, hvad der skete.

Følgende oversigt, udarbejdet af det andet femmandsudvalg, viser det arrangement, der trådte i kraft den 1.januar 1976:

JEHOVAS VIDNERS STYRENDE RÅD

Tjeneste-udvalg	*Redaktions-udvalg*	*Forlags-udvalg*	*Undervisnings-udvalg*	*Personale-udvalg*	*Ordstyrer-udvalg*
R.Franz[x)]	L.Barry[x)]	G.Suiter[x)]	T.Jaracz[x)]	D.Sydlik[x)]	M.Henschel[x)y)]
T.Jaracz	E.Chitty	L.Barry	A.Schroeder	G.Gangas	L.Greenlees
W.Jackson	F.Franz	F.Franz	K.Klein	C.Fekel	W.Jackson
A.Schroeder	R.Franz	M.Henschel	N.Knorr	G.Suiter	
M.Henschel[y)]	L.Swingle[y)]	W.Jackson	L.Greenlees[y)]	J.Booth[y)]	
		L.Swingle			
		N.Knorr[y)]			

Watchtower Bible and Tract Society of Pennsylvania

Watchtower New York Inc.	I B S A of England	Andre lovlige agenturer

x) ordstyrer y) koordinator

John Booth, der var medlem af det første femmandsudvalg, og som i sin ungdom havde været landmand i staten New York, en venlig mand, som tænkte dybt over tingene, men som normalt havde svært ved at give udtryk for sine tanker, syntes at være den, der var bedst til at beskrive Selskabets nye stilling. Ved et af de første møder i femmandsudvalget havde han sagt:

> »Et aktieselskab er blot et stykke lovligt værktøj. Det er som en pen, der ligger på et skrivebord. Når jeg ønsker at bruge pennen, samler jeg den op. Når jeg er færdig, lægger jeg den blot tilbage, indtil jeg ønsker at bruge den igen.«

Dette blev nu stillingen for The Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania og dets datterselskaber. Det betød uvægerligt, at præsidentembedets magt var indskrænket, ja, i realiteten forsvundet. Embedet havde en nu næsten rent juridisk funktion.

Da Nathan Knorr døde, overvejede Det Styrende Råd, hvem hans efterfølger skulle være. De mest nærliggende kandidater var vicepræsident Franz og Milton Henschel, som havde arbejdet tæt sammen med Knorr i administrationen. Henschel foreslog, at Fred Franz skulle være den nye præsident, og dette blev enstemmigt vedtaget.

Da der skulle findes en afløser for Knorr som koordinator for forlagsudvalget, syntes Henschel at være hans naturlige efterfølger; men den nyvalgte præsident, Fred Franz, talte til fordel for Lloyd Barry. Forholdet mellem Knorr og Henschel havde været dårligt de sidste år, og i et interview med det første femmandsudvalg havde Knorr antydet, at hvis det blev nødvendigt, syntes han, Barry skulle overtage hans job som præsident. Fred Franz betragtede åbenbart dette som noget i retning af dommer Rutherfords instruktioner til dem på sit dødsleje og mente derfor, at en overgivelse af »kappen« til Barry var det helt rigtige; men rådet stemte Henschel ind i stillingen.

I en artikel i bladet *Time*, der fortalte om valget af Fred Franz til ny præsident, stod der at læse:

> »Skønt kun få mennesker kender hans navn, har han opnået mere end pavelig magt over 2,2 millioner sjæle verden over.«[100]

Den udtalelse kunne dårligt have været mere forkert. Det ville have været sandt et årstid før; men præsidentembedet var ikke mere den verdensomspændende magtfaktor, det havde været, skønt det dog stadig indebar et vist mål af prestige og anseelse. Hvor drastisk en forandring, der egentlig havde fundet sted, var der kun få mennesker uden for rådet, som var i stand til at forstå.

Hvis præsidenten virkelig havde haft en magt af pavelig karakter, bortset fra den pomp og pragt, der følger med paveværdigheden, så ville det betyde, at afdelingstilsynsmændene [landstjenerne] ville have de samme rettigheder og pligter som ærkebiskopper; så ville hver især af dem have været »kristendommens tilsynsmand i det område, som er tildelt ham«.[101] Her skete der også en ændring, da afdelingsudvalgene påtog sig dette ansvar.

Årene 1976 og 1977 bragte dejlige tider med sig. Et helt anderledes klima holdt sit indtog på det internationale hovedkontor; en stærkere broderskabsånd, en ånd af åbenhed og lighed. Nogle sammenlignede det med det »vindue«, pave Johannes den treogtyvende havde åbnet i den katolske kirke for at »få et pust af frisk luft ind«.

Det Styrende Råds nye udvalg gennemførte en række forbedringer af betelfamiliernes forhold, både i Brooklyn og på de over 90 afdelingskontorer verden over. Der blev taget større hensyn til de såkaldte »menige« medlemmers finansielle behov, også til kvinder og ældres særlige behov. I løbet af 1976 blev der holdt en lang række møder med mange forskellige af organisationens respekterede og ansete mænd: først repræsentanter for afdelingskontorerne i hele verden, dernæst rejsende repræsentanter fra U.S.A. på kryds og tværs, og til sidst blev menighedsældste fra de forskellige dele af U.S.A. inviteret til Brooklyn.[102] Ved alle møderne var der en frihed til at diskutere og udtale sig, som de fleste fandt forfriskende anderledes og forskelligt fra alt, hvad de tidligere havde oplevet.

På menighedsplan tvivler jeg på, at man fornemmede ret meget af alt dette, eftersom de mange tanker og forslag, der kom fra disse mænd, ikke i nævne-

værdig grad blev til noget. Men mange vidner gav dog udtryk for påskønnelse af, at litteraturen for en tid lagde større vægt på Bibelens autoritet og Jesu Kristi ledelse end på en menneskelig organisations myndighed. Og frem for alt følte man, at der var kommet en mere moderat, velafbalanceret og medfølende holdning. Som et mangeårigt vidne sagde: »Jeg følte altid, at jeg *måtte* gøre det og det; nu føler jeg, at jeg *har lyst til* at gøre det.«

Det Styrende Råds møder afspejlede i nogen grad den ændrede atmosfære. Det lod også til at bane vej for en mere ydmyg indstilling, at det meget opreklamerede år 1975 gik, uden at det forventede tusindårige jubelår indtraf. Man blev mere forsigtig med at tvinge nye leveregler ned over hovedet på folk, og man var knap så tilbøjelig til at specificere visse handlinger som »udstødelsesgrunde«; men helt slog den nye ånd aldrig igennem.

I løbet af 1976 forringedes broder Knorrs helbred. Så længe han var i stand til det, deltog han i drøftelserne, og skønt han helt tydeligt ikke altid var glad for de forandringer, der havde fundet sted, lagde han almindeligvis en samarbejdsvillig og hjælpsom ånd for dagen. Sommetider var det hans udtalelser, der hjalp til at overvinde yderligtgående synspunkter. Selv om de sjældent var baseret på Bibelen, så gav de udtryk for sund fornuft i mange sager. Gennem det meste af denne periode foretrak vicepræsident Franz at sidde og lytte og deltog sjældent i drøftelserne; men når han endelig gjorde det, var det næsten altid lige før en afstemning, når alle vi andre var nået til enighed, og så gik hans synspunkt ofte imod flertallet. Men det siger noget om rådets ændrede tænkemåde, at afstemningen for det meste gik imod vicepræsidentens sidsteøjebliks-udtalelser, selv om det naturligvis også skete, at man forandrede mening på grund af dem. Men alt i alt gav vicepræsidenten i denne periode sjældent udtryk for sin mening før håndsoprækningen; og som man kan se af den officielle mødeprotokol, var det også tit, afstemningen lød således: »16 for [eller hvilket tal det nu kunne være], én undlod at stemme«, og denne ene var vicepræsidenten. Dette var mest, når det gjaldt ændring af fremgangsmåde i udstødelsessager o.lign. Men når det drejede sig om sager af verdslig eller halvverdslig karakter, f.eks. erhvervelse af ejendomme m.m., var afstemningen som regel enstemmig.

Da den nye ordning var en realitet, kunne jeg næsten ikke fatte, at en så stor omvæltning i den autoritative struktur virkelig havde fundet sted, især i betragtning af den massive modstand, ordningen var blevet mødt med fra nogle af organisationens mest fremtrædende mænd, både indenfor og udenfor rådet. Det var mit oprigtige håb, at ordningens 'udlignende og udjævnende' effekt ville medføre en mere moderat indstilling, mindre dogmatisme, større omsorg for det enkelte menneske og deres forskellige baggrund og problemer – og måske endda medføre en fjernelse af den autoritære holdning, der afstedkom så mange regler og tiltog sig så stor magt over andre menneskers liv.

Som allerede fortalt gik mit håb virkelig for en kort periode i nogen grad i opfyldelse. Men som en kølig vind om efteråret lader ane, at vi er på vej mod koldere tider, begyndte der nu atter og atter at dukke ting op, der viste, at de gamle tilstande fra før var ved at vende tilbage.

5

TRADITION OG LOVTRÆLDOM

»På den måde sætter I med jeres hjemmelavede regler Guds bud ud af kraft....Det, de lærer, er kun menneskebud!«
– Mattæus 15:6,9; *NYTestamente – på hverdagsdansk.*

De fleste Jehovas vidner forestiller sig Det Styrende Råds møder som møder mellem mænd, der bruger en stor del af deres tid på omhyggelige studier af Guds ord. De tænker sig, at de mødes for ydmygt at drøfte, hvorledes de bedst kan hjælpe deres brødre til at forstå Bibelen, og overveje konstruktive og positive veje til opbyggelse af tro og kærlighed, som så igen skal give sig udslag i sandt kristent arbejde; og at alt dette foregår ved møder, hvor man hele tiden vender sig til Skriften som den afgørende og højeste autoritet.

Som nævnt tidligere, vidste ingen bedre end Det Styrende Råds medlemmer, at *Vagttårnets* beskrivelse af forholdet mellem Selskabet og Det Styrende Råd ikke havde noget med virkeligheden at gøre. Og på samme måde ved Det Styrende Råds medlemmer også bedre end nogen andre, at det ovenfor beskrevne billede i høj grad adskiller sig fra realiteterne.[103]

Når jeg kigger på mine notater fra en lang række møder i rådet, må jeg konstatere, at en altdominerende, gennemgående og tidrøvende faktor ved alle møderne var de drøftelser, der til slut uvægerligt mundede ud i spørgsmålet: »Er dette udstødelsesgrund?«

Jeg kunne måske sammenligne Det Styrende Råd med en gruppe mænd, stillet op med ryggen mod en mur, mens utallige mennesker kaster bolde hen til dem, for at de skal gribe dem og kaste dem tilbage. Boldene kommer så hurtigt og i så stort et antal, at der næsten ikke bliver tid til noget som helst andet. Det var virkelig, som om hver eneste afgørelse, der blev truffet og sendt ud, blot medførte en ny strøm af spørgsmål, der blev kastet til os fra alle vinkler; og tid til virkelig positiv, konstruktiv tænkning, handling, studium og drøftelse blev der meget lidt tilbage af.

Gennem årene har jeg deltaget i mange møder, hvor vi drøftede spørgsmål, der kunne få stor indflydelse på andre menneskers liv, og hvor Bibelen overhovedet ikke var fremme og langt mindre blev citeret af nogen af de tilstedeværende medlemmer. En kombination af mange ting var forklaringen på dette.

Mange medlemmer af rådet har indrømmet, at de var så optaget af forskelli-

ge gøremål, at der var meget lidt tid til bibelstudium. Jeg tror ikke, det er nogen overdrivelse at sige, at gennemsnitsmedlemmet læste mindre i Bibelen end mange af de såkaldt »menige« Jehovas vidner. Dette gjaldt især medlemmerne fra forlagsudvalget (som indbefattede ledere og bestyrelsesmedlemmer fra Pennsylvania-selskabet), fordi de nærmest blev tynget til jorden af enorme mængder papirarbejde, som de åbenbart mente, de ikke kunne eller burde læsse over på andre, for at disse kunne gennemgå det og fremsætte deres konklusioner eller forslag.

De få gange, hvor en »bibelsk« drøftelse var på programmet, var det slet ikke Bibelen, man drøftede; men det var artikler, beregnede for *Vagttårnet*, som en medarbejder havde skrevet, og som der var rejst indvendinger imod. Skønt emnet havde været bekendtgjort en uge eller to i forvejen, skete det med jævne mellemrum, at Milton Henschel, Grant Suiter eller andre fra forlagsudvalget var nødt til at sige: »Jeg har altså kun fået set overfladisk på det; jeg har haft så travlt«. Der var ingen grund til at betvivle, at de virkelig havde haft travlt. Men det, jeg kom til at tænke på, var: Hvordan kan de med god samvittighed stemme for et materiale, som de ikke har haft tid til at meditere over og undersøge ud fra Skrifterne? Når det først er offentliggjort, skal millioner af mennesker anerkende det som »sandhed«. Hvilket papirarbejde kan være vigtigere end det?

Men det var disse brødre slet ikke ene om; for under møderne kom det tydeligt frem, at størsteparten af medlemmerne slet ikke havde gjort andet end lige at læse materialet løst igennem. Selv om stoffet endda kunne fremføre en »ny forståelse«, var det tit noget, skribenten selv havde taget initiativ til og videreudviklet uden at rådføre sig med rådet, ja, tit havde skribenten færdiggjort materialet med samtlige argumenter uden at have talt med så meget som ét eneste andet menneske om det eller fået nogen til at vurdere det.[104] Argumentationen var tit kompliceret og sammensat og af en sådan beskaffenhed, at overfladisk læsning aldrig kunne være tilstrækkelig til at efterprøve dens gyldighed: om den var bibelsk korrekt – eller den bare var et tilfælde af »akrobat-logik«, en øvet jonglering med skriftsteder, som fik dem til at sige noget andet, end de i virkeligheden sagde. De, der kun løseligt havde læst materialet igennem, stemte som regel for; medens de, der havde foretaget en nøjere granskning af stoffet, godt kunne rejse alvorlige indvendinger imod det.

Efter drøftelsen af en bestemt artikel, der fremsatte det synspunkt, at »indsamlingshøjtiden« (der iflg. Bibelen fejredes ved høstens *afslutning)* var et billede på en begivenhed i vidnernes historie i *begyndelsen* af deres åndelige høsttid, stemte tilstrækkeligt mange medlemmer for, at materialet blev godkendt.[105] Koordinatoren for redaktionsudvalget bemærkede hertil: »Det er i orden. Jeg sender det videre til trykning, hvis det er sådan, I vil have det. Men det betyder ikke, at jeg tror på det. Det er blot endnu en sten føjet til det enorme monument af beviser på, at *Vagttårnet* ikke er ufejlbarligt.«

En anden grund til mangelen på reelle bibelske drøftelser, tror jeg, er en direkte følge af førstnævnte. De fleste af rådsmedlemmerne var i virkeligheden slet ikke særligt velbevandrede i Skriften, for deres travlhed var ikke af ny dato. I mit eget tilfælde havde jeg helt op til 1965 været i en sådan »trædemølle« af aktiviteter, at der var meget lidt tid til virkeligt seriøst studium. Men jeg tror, sagen stikker endnu dybere. Jeg tror, man var overbevist om, at sådanne studier faktisk slet ikke var nødvendige; at organisationens fremgangsmåde og lære – udviklet gennem mange årtier – i sig selv var en sikker rettesnor, så at en hvilken som helst beslutning i rådet måtte være rigtig, så længe den bare rimede tilfredsstillende med den traditionelle fremgangsmåde og lære.

Kendsgerningerne viser rigtigheden af denne konklusion. Ind imellem kunne en lang drøftelse om en »udstødelsessag« pludselig høre op, hvis et medlem havde fundet en eller anden redegørelse med relation til sagen i Selskabets bog *Organisation* eller, hvad der er mere sandsynligt, i den bog, der hedder »*Aid to Answering Branch Office Correspondence*« [Hjælp til besvarelse af afdelingskontorernes korrespondance], en lærebog med svar i alfabetisk orden på spørgsmål om bl.a.: arbejde, blod, fagforeninger, militær, politik, skilsmisser, ægteskab og meget mere. Det lod til at afgøre sagen for de fleste af rådsmedlemmerne, når en sådan forklaring blev fundet, også selv om der ikke blev fremført bibelcitater til støtte for den pågældende fremgangsmåde, og de tøvede i reglen ikke med at stemme ja til det, der svarede til det officielle synspunkt. Jeg oplevede dette ske adskillige gange, og det holdt aldrig op med at gøre indtryk på mig, hvorledes en sådan trykt redegørelse kunne udvirke en pludselig forandring i forløbet og udfaldet af en diskussion.

En endelig grund til, at Bibelen spillede så minimal en rolle i vore drøftelser, er den, at i virkelig mange sager drejede spørgsmålet sig om ting, Bibelen slet ikke omtaler.

For at tage nogle specifikke eksempler, så kunne drøftelsen gå på, hvorvidt serumindsprøjtninger skulle betragtes på samme måde som blodtransfusioner, hvorvidt blodplader skulle anses for lige så uacceptable som koncentrerede røde blodlegemer. Eller diskussionen kunne dreje sig om den politik, at en hustru, som i ét tilfælde havde været utro mod sin mand, var forpligtet til at tilstå det over for ham (selv om han var kendt for at være ekstremt voldelig), dersom hendes påståede anger skulle godkendes som ægte, og man måske ellers ville udstøde hende af menigheden. Hvor i Bibelen står der noget om sådanne ting?

Eller hvad med denne sag, som Det Styrende Råd skulle tage stilling til? Et Jehovas vidne, der kørte en salgsvogn for Coca-Cola-kompagniet, havde på sin rute en stor militærbase, hvor han solgte virkeligt meget. Spørgsmålet er nu: kunne han gøre dette og så stadig være et respekteret vidne eller var dette udstødelsesgrund? (Det afgørende var her, at det drejede sig om *militært* område og personale.)

Igen må man spørge, hvor i Bibelen der står noget om sådanne ting – vel at mærke på en klar og tydelig måde, en måde, der ikke kræver alenlange forklaringer og fortolkninger? Der blev ikke fremført noget ud fra Bibelen under drøftelsen af denne sag, og alligevel besluttede rådet, at dette ikke var et acceptabelt arbejde, og at manden måtte se at få sig en anden rute, hvis han ville forblive et respekteret vidne. En lignende sag drejede sig om et vidne, der som

musiker spillede i et mindre jazzorkester i officersklubben på en militærbase. Dette blev også pådømt som uacceptabelt af et flertal i rådet. Skriften forholdt sig tavs, og menneskelige fornuftslutninger leverede svaret.

Almindeligvis var det sådan under drøftelser af denne art, at *hvis* der endelig blev henvist til Skriften af dem, der var stemt for at fordømme en handling eller opførsel, så var det til skriftsteder med en meget bred betydning, som f.eks. »I er ikke en del af verden« fra Johannes 15:19. Så hvis et medlem af rådet havde betænkeligheder med hensyn til en handling eller opførsel, man drøftede, og han ikke kunne komme i tanker om andre argumenter imod den, så vendte han ofte tilbage til dette skriftsted og brugte det, så det kunne passe til enhver lejlighed. Man fandt det oftest unødvendigt og irrelevant at lade andre dele af Bibelen definere, hvad der var den egentlige tanke i en sådan bred udtalelse, og hvordan den kunne bruges.

En afgørende faktor i Det Styrende Råds beslutningsproces var reglen om to-tredjedeles flertal. Denne medførte til tider nogle ret besynderlige resultater.

Reglen var, at to-tredjedeles flertal (af samtlige medlemmer) var nødvendigt for vedtagelsen af et forslag. Personligt satte jeg stor pris på den mulighed, dette gav et medlem for at »undlade at stemme«, uden at han derfor behøvede at føle, at han »nedlagde veto«. I mindre sager stemte jeg næsten altid med flertallet, selv om jeg måske ikke var fuldstændig enig med det. Men når det drejede sig om sager, der berørte min samvittighed, kom jeg gentagne gange i mindretal – sjældent alene, men oftest sammen med kun ét, to eller tre andre medlemmer, der af samvittighedsmæssige grunde heller ikke kunne stemme for forslaget.[106] Dette skete ikke så ofte de første to år eller deromkring efter den drastiske ændring i den autoritative struktur (der officielt fandt sted den 1.januar 1976). Men de sidste to år af mit medlemskab derimod følte jeg mig stadigt oftere tvunget til at afholde mig fra at stemme på grund af en stigende tendens henimod indførelse af en »hård linie«.

Men prøv nu at se, hvad der kunne ske, når rådet ikke kunne blive enige, hvilket ikke var nær så ualmindeligt, som nogle måske tror.

Man kunne have en sag til behandling, hvori indgik en handlemåde, som tidligere i Selskabets historie var blevet betegnet som udstødelsesgrund; måske det, at en person fik indsprøjtninger med en speciel blodfraktion for at bringe en livstruende sygdom under kontrol; eller tilfældet med en hustru, hvis mand ikke var et Jehovas vidne men var ansat ved hæren, og hvor hustruen arbejdede i kantinen på mandens militærbase.

Den slags situationer kunne fremkalde uenighed i rådet, undertiden dele det op i to lige store lejre. Eller der kunne være flertal for, at den omtalte handlemåde eller beskæftigelse burde fjernes fra listen over udstødelsesgrunde. Hvordan virkede reglen om to-tredjedeles flertal i sådanne tilfælde?

Dersom ni ud af fjorten tilstedeværende medlemmer stemte for ikke at regne den pågældende handlemåde eller beskæftigelse som udstødelsesgrund, og fem mente, den skulle bibeholdes, kunne der ikke ske nogen ændring. Skønt der var et klart flertal for en ændring, var de ni ikke et to-tredjedeles flertal.

(Selv om ti havde stemt for, hvilket var *to-tredjedele* af de fjorten *tilstedeværende*, ville det stadig ikke have været nok, for reglen sagde to-tredjedeles flertal af *samtlige aktive medlemmer*, hvoraf der for det meste var sytten eller atten.) Hvis en af de ni, der var stemt for fjernelse af disse udstødelsesgrunde, stillede dette som et forslag, ville det falde, fordi tolv stemmer var påkrævet, for at det kunne vedtages. Hvis en af de fem stillede et forslag om, at disse ting skulle blive ved med at være udstødelsesgrunde, ville forslaget naturligvis også falde. Men selv om forslaget om at bevare disse udstødelsesgrunde faldt, så ville det ikke føre til, at de blev fjernet som udstødelsesgrunde. Hvorfor ikke? Fordi Selskabets politik var, at et forslag skulle *vedtages*, før der kunne ske ændring i en tidligere fremgangsmåde. En af de første gange, Det Styrende Råd var uenige om en sådan afgørelse, fremkom Milton Henschel med den udtalelse, at med mindre der var to-tredjedeles flertal, ville intet blive ændret, og »status quo« ville blive opretholdt. I sager af denne art var det højst usædvanligt, om et medlem flyttede sin stemme, så derfor endte det næsten altid med »dødvande«.

Det betød, at det vidne, der havde foretaget den specielle handling eller haft den specielle beskæftigelse, der her var tale om, stadig kunne risikere udstødelse, *skønt et flertal af rådet havde tilkendegivet, at sådan skulle det ikke længere være for disse sagers vedkommende!*

Ved mere end én lejlighed, hvor et stort mindretal eller endog et flertal (skønt ikke to-tredjedeles) tilkendegav, at en sag ikke skulle være udstødelsesgrund, gav jeg mine følelser frit løb og udtalte, at vores indstilling var urimelig, ja, uforståelig. Hvordan kunne vi bare lade tingene fortsætte som før – med mennesker der blev udstødte for sådanne ting – når der selv indenfor Det Styrende Råd var mange, sommetider endda et flertal, der mente, at den handling, det drejede sig om, ikke fortjente så hård en dom? Hvad ville disse brødre og søstre dog ikke føle, hvis de vidste, at sådan stod sagerne, og alligevel blev de udstødte-?[107]

Lad os tage et eksempel: Hvis fem ældste i en menighed, der udgør »et dømmende udvalg«, har en sag til behandling, og tre ud af de fem mener, at den pågældende handling eller opførsel ikke er af en sådan art, at den skal medføre udstødelse – ville da den omstændighed, at det kun var et tre-femtedeles og ikke et to-tredjedeles flertal, gøre deres afgørelse ugyldig?[108] Ville den pågældende person da blive udstødt? Bestemt ikke! Hvorledes kunne da vi lade en simpel stemmeregel bevirke, at et traditionelt standpunkt angående udstødelse forblev i kraft, når de fleste af rådets medlemmer var imod det? Burde vi i det mindste ikke i alle *udstødelsessagerne* indtage den holdning, at hvis blot et betragteligt mindretal (og især da et flertal, selv om det var for lille) mente, at der ikke var fyldestgørende grunde til udstødelse – så kunne der ikke foretages en udstødelse på det grundlag?

Disse spørgsmål, stillet til rådet, medførte ingen respons; men gang på gang foretrak man at holde fast ved den tidligere vedtagne, traditionelle fremgangsmåde, og dette blev gjort som den naturligste ting af verden. Indvirkningen på folks liv vejede ikke tungt nok til at formå medlemmerne til at tilsidesætte de-

res »standard-metode« i sådanne sager. På et eller andet tidspunkt i Selskabets historie var en udstødelsesregel blevet formuleret (ofte et produkt af én mands tanker – en mand, der tit var sørgeligt isoleret fra de omstændigheder, hvorom sagerne drejede sig); og den var så blevet sat i kraft; en regel var blevet indført, og denne regel gjaldt, medmindre et to-tredjedeles flertal kunne vælte den.

Der er nok ingen sag, der illustrerer denne mærkelige indstilling bedre, end spørgsmålet om alternativ tjeneste for militærnægtere.

«Alternativ tjeneste« betegner den civile tjeneste, der af en regering tilbydes dem, der af samvittighedsgrunde ikke ønsker at deltage i militærtjeneste. Et stort antal oplyste lande tilbyder dette alternativ til de borgere, der har sådanne synspunkter.

Vagttårnsselskabets officielle standpunkt, udviklet under den anden verdenskrig, er, at dersom et af Jehovas vidner accepterer en sådan alternativ tjeneste, er han gået på kompromis og har brudt sin integritet ind for Gud. Ræsonnementet bag dette er, at fordi denne tjeneste er en »erstatning«, optager den derfor pladsen for, hvad den erstatter, og kommer derved til (således er ræsonnementet åbenbart) at stå for den samme ting. Eftersom den er tilbudt i stedet for militærtjeneste, og eftersom militærtjeneste indebærer (i det mindste muligheden for) blodsudgydelse, så pådrager enhver, der accepterer erstatningstjenesten, sig »blodskyld«. Dette besynderlige synspunkt fremkom, før Det Styrende Råd blev en realitet, og er øjensynligt fastlagt af Fred Franz og Nathan Knorr i den periode, hvor det var dem, der traf alle vigtige afgørelser.

I lydighed mod dette standpunkt er bogstaveligt talt tusinder af Jehovas vidner verden over gennem årene gået i fængsel hellere end at acceptere tilbud om alternativ tjeneste. Der sidder vidner i fængsel lige nu af denne grund. Undladelse af at holde fast ved Selskabets fremgangsmåde ville betyde, at man automatisk ville blive betragtet som en »ikke tilsluttet« og behandlet på samme måde som en udstødt.

I november 1977 blev der i et brev fra et vidne i Belgien sat spørgsmålstegn ved ræsonnementet, som denne fremgangsmåde var bygget på. Dette førte til, at sagen blev taget op i Det Styrende Råd i 1978 – første gang den 28.januar, anden gang den 1.marts, og så igen den 26.september, 11. og 18.oktober og 15.november. Man prøvede først at danne sig et skøn over problemets omfang og indhentede oplysninger fra omkring halvfems afdelingskontorer verden over. De viste, at vidnerne i et betrageligt antal lande havde vanskeligt ved at se et bibelsk grundlag for det vedtagne standpunkt. Læg nu mærke til, hvad der skete i Det Styrende Råd.

Ved mødet den 11.oktober 1978 stemte ni ud af tretten tilstedeværende medlemmer for en ændring af den bestående fremgangsmåde, således at beslutningen om at acceptere eller nægte alternativ tjeneste for fremtiden skulle overlades til den enkeltes egen samvittighed; fire stemte imod. Og resultatet-? Eftersom der på det tidspunkt var seksten aktive medlemmer af rådet, og eftersom ni ikke var to-tredjedele af seksten, blev der ikke foretaget nogen ændring.

Den 15.november var alle seksten medlemmer til stede, og elleve stemte for en ændring af den bestående fremgangsmåde; således at det vidne, der syntes,

han med god samvittighed kunne acceptere alternativ tjeneste, nu ikke mere automatisk behøvede at blive sat i bås som utro mod Gud og »ikke tilsluttet« menigheden. Dette var to-trediedeles flertal! Så var ændringen da nu en realitet-?

Nej! – for efter en kort pause meddelte et af medlemmerne, at han havde fortrudt. Det ødelagde de to-tredjedeles flertal. Ved en efterfølgende afstemning med femten tilstedeværende medlemmer stemte ni for, fem imod og én undlod at stemme.[109]

Endskønt et klart flertal af Det Styrende Råd ved alle disse afstemninger stemte for en ændring af den eksisterende fremgangsmåde, forblev denne fremgangsmåde i kraft; og som et resultat heraf forventedes mandlige vidner fortsat at risikere fængsling fremfor at acceptere alternativ tjeneste – selv om de måske følte med deres samvittighed, at det sidstnævnte var ret i Guds øjne. Hvor utroligt det end må forekomme, blev dette det vedtagne standpunkt; og de fleste af rådets medlemmer syntes at acceptere hele sagen som noget, der ikke var nogen grund til at bekymre sig om. De fulgte, når alt kom til alt, blot de gældende regler.

I alle disse kontroversielle sager var »udstødelsesgrunden« ikke klart specificeret i Skriften som syndig. Den var helt og holdent et resultat af organisatorisk politik. Én gang bekendtgjort blev denne politik pålagt det verdensomspændende broderskab at bære tillige med konsekvenserne heraf. Er det under sådanne omstændigheder helt forkert at mene, at følgende ord af Jesus passer her: »De binder tunge byrder sammen og lægger dem på folks skuldre, men selv vil de ikke røre dem med en finger.«-?[110] Jeg vil overlade til læseren at afgøre dette. Selv ved jeg blot, hvad min samvittighed sagde mig, og hvilket standpunkt dette tvang mig til at indtage.

Ikke desto mindre tror jeg, Det Styrende Råds medlemmer almindeligvis mente, de gjorde det rigtige. Men hvilken tankegang lå bag deres fastholden ved et traditionelt udstødelsesstandpunkt til trods for indvendinger fra en større mindretalsgruppe, måske endda halvdelen eller flere, af deres medbrødre i rådet -?

I ét tilfælde, hvor langvarige drøftelser havde gjort en sådan situation forudsigelig, fremkom Ted Jaracz med et synspunkt, der meget vel også kunne være udtryk for nogle af de andres tanker. Ligesom Dan Sydlik var Ted Jaracz af slavisk afstamning (polsk), men adskilte sig ellers både i bygning og temperament fra ham. Dan Sydlik lod sig tit lede af en indre »gut« fornemmelse af, hvad der var rigtigt eller forkert i en sag, hvorimod Ted Jaracz var af en mere lidenskabsløs natur. Ved dette specielle møde erkendte han, at »den gældende politik måske kunne være et hårdt pres for nogle i den særlige sag, der drøftes i øjeblikket«, og fortsatte: »Det er ikke fordi, vi ikke føler for personerne i denne sag; men vi er nødt til altid at tænke på, at vi ikke blot handler på to eller tre menneskers vegne – vi har en stor, verdensomspændende organisation at tage hensyn til, og vi må tænke på virkningen af vores afgørelse på denne verdensomspændende organisation.«[111]

Dette synspunkt, at hvad der er godt for organisationen, er også godt for

dens medlemmer; og at det enkelte menneskes interesser må vige, når den store organisations interesser synes at kræve det, lod til at blive accepteret som en rigtig indstilling af mange af medlemmerne.

Hertil kom, at nogle fremførte det argument, at enhver mildning af Selskabets holdning kunne »åbne vejen« for en flodbølge af forseelser. Hvis man kendte til et eller flere yderliggående eksempler på dårlig opførsel, som kunne have noget at gøre med det, vi drøftede, blev de ført frem som slående beviser på en muligt overhængende fare. Disse ildevarslende spøgelser blev sædvanligvis trukket frem i sager, hvor vores drøftelser temmeligt åbenlyst viste, at flertallet af rådet var stemt for en ændring, endnu før ændringsforslaget var stillet. Det var ved en sådan lejlighed, at Milton Henschel tog ordet og indtrængende anmodede om, at man udviste forsigtighed, og pointerede, at »hvis vi tillader brødrene at gøre dette, kan man aldrig vide, hvor langt de vil gå.«

Jeg tror, at både han og de andre, der ved tidligere lejligheder havde givet udtryk for samme holdning, oprigtigt følte det nødvendigt at holde fast ved visse traditionelle retningslinier for at 'holde vennerne i snor', holde dem indenfor en beskyttende »indhegning«, så de ikke skulle forvilde sig bort.

Hvis denne politiks beskyttende »indhegning« blot havde været tydeligt skitseret i Guds ord, ville jeg med glæde være gået ind for den. Men som så ofte før var det ikke tilfældet, og det sås også tydeligt af breve fra ældste (ofte udvalgsmedlemmer fra afdelingskontorer), der skrev, at de ikke havde fundet noget i Bibelen, der omhandlede emnet. Det havde rådet heller ikke. Det bevirkede, at medlemmerne måtte tage deres tilflugt til egne ræsonnementer, som blev drøftet og debatteret på langvarige møder.

Ved sidstnævne lejlighed var min kommentar til Milton Henschels udtalelse, at jeg ikke troede, det var op til *os* at »tillade« brødrene at gøre noget som helst. Jeg troede derimod, at det var Gud alene, der »tillod« dem visse ting, enten fordi Hans ord tillader noget eller forholder sig tavs om sagen; og at Han er den eneste, der forbyder noget, nemlig når hans ord fordømmer en handlemåde, enten specifikt, med rene ord om denne sag, eller med klare principper. Jeg sagde også, at jeg ikke troede på, at vi som ufuldkomne mennesker, behæftede med fejl, var blevet bemyndigede af Gud til at afgøre, hvad der var tilladt eller ikke tilladt for andre mennesker. Jeg stillede herefter følgende spørgsmål til rådet: »Når nu emnet ikke er klart defineret i Bibelen, hvorfor skal vi så prøve på at spille Gud? Vi er så elendige til det. Hvorfor lader vi ikke HAM være dommer i sådanne sager?« Dette synspunkt gentog jeg ved andre lejligheder, når lignende argumenter blev fremsat; men jeg tror ikke, flertallet så det på samme måde som jeg, hvilket da også fremgik af de afgørelser, der blev truffet.

At tegne et skræmmende billede af brødres hæmningsløse udskejelser blot fordi vi som Styrende Råd fjernede nogle af de eksisterende regler, var for mig det samme som at sige, at vi mistænkte vore brødre for at mangle sand kærlighed til retfærdighed og for, at de i det skjulte *ønskede* at synde og ene og alene blev holdt i skak af organisatoriske regulativer.

Jeg kom til at tænke på en artikel bragt i Selskabets blad *Vågn op!* nogle år tidligere. Den beskrev en politistrejke i Montreal i Canada og viste, hvorledes mangelen på politi en dag eller to førte til alle slags lovløse handlinger, begået af normalt lovlydige borgere.

Vågn op!-artiklen fremhævede, at sande kristne ikke behøvede at tvinges gennem en håndhævelse af love for at opføre sig lovlydigt.[112]

Hvordan, tænkte jeg, kunne det så være Det Styrende Råds indstilling, at det var farligt at fjerne et traditionelt reglement i den tro, at man derved ville »åbne vejen« for en omfattende umoralitet og dårlig opførsel fra brødrenes side-? Hvad viste det om vores holdning og tiltro til brødrene? Hvor stor forskel mente vi, der var på brødrene og så de personer, der overtrådte loven under politistrejken i Montreal, og hvor dyb og oprigtig troede vi egentlig, deres kærlighed til retfærdighed var? Til tider syntes det, som om den fremherskende ånd i rådet var: Stol ikke på andre end dig selv. Heller ikke dette forekom mig at være et udtryk for en rosværdig beskedenhed.

En nøgle til forståelse af tankegangen i sådanne sager er også den vægt, der tit blev lagt på den pågældende politiks lange gyldighedstid. Også det, at tusinder gennem årene havde rettet sig efter Selskabets politik, selv om det havde forårsaget hårde byrder for dem, måske fængsling eller andre lidelser. Man hævdede, at dersom man ændrede noget nu, kunne det få nogle til at føle, at alt det, de havde gennemlevet, havde været unødvendigt; og eftersom de havde fundet en slags personlig tilfredsstillelse i at lide på denne måde, fordi de betragtede det som 'lidelse for retfærdighedens skyld', kunne de nu føle sig desillusionerede – de kunne måske endda føle det uretfærdigt, at de havde tålt en slags martyrium, medens andre nu kunne slippe.

Jeg fandt det svært at sætte lighedstegn mellem denne tankegang og så den ånd, Bibelen opmuntrer os til at lægge for dagen. Man skulle mene, at sådanne i stedet burde glæde sig over, at andre ikke behøvede at gennemgå disse besværligheder for at bevare deres respekterede stilling i organisationen. For at illustrere, hvad jeg mener, vil jeg nævne et eksempel med en landmand, der har mistet sin gård på grund af høje skatter. Vil han ikke glæde sig på sine venners vegne, som står over for et lignende tab, hvis han får at vide, at skatterne vil falde? Skulle en minearbejder, der lider af en lungesygdom, ikke kunne glæde sig over en forbedring af forholdene i minen, selv om han ikke længere selv kan nyde gavn deraf? Man skulle mene, at en oprigtig kristen ville have en sådan indstilling.

Den holdning, Det Styrende Råds medlemmer var så nervøse for, kommer snarere til udtryk hos arbejderne i Jesu lignelse om vingården. De mænd, som hele dagen havde arbejdet hårdt i den brændende hede, følte det uretfærdigt, at de arbejdere, der først var kommet til i den elvte time, ikke skulle udholde de samme strabadser som de for at få det samme i løn. Eller beretningen om den fortabte søn, hvor den ældre broder siger til faderen: »Se! i så mange år har jeg trællet for dig, og *aldrig har jeg overtrådt dit bud*,« og som følte det uretfærdigt, at hans yngre broder ikke skulle yde det samme for at vinde sin faders gunst.[113] Hvis vi forventede, at brødrene ville blive alt andet end glade, dersom andre ikke skulle lide det samme, som de havde lidt, så så det ud for mig, som

om vi tillagde dem forkerte motiver. Det forekom mig, at vi var nødsaget til at spørge os selv, hvor stor en del af den bekymring, der blev givet udtryk for, der kunne føres tilbage til bekymring for Det Styrende Råds eget »image« og dets troværdighed, og bekymring for ikke at kunne fastholde andre menneskers tillid, hvis det blev indrømmet, at der var blevet begået fejl.

De resultater, der kom ud af disse splittede afgørelser, var på ingen måde ligegyldige. Når en afgørelse, truffet af Det Styrende Råd, var blevet offentliggjort, ville det føre til udstødelse ikke at rette sig efter den. Det betød, at man blev afskåret fra menighed, familie og venner. Hvis man derimod bøjede sig under en afgørelse, kunne det blive krævet af en, at man opgav et bestemt arbejde, selv om det skete på et tidspunkt, hvor det var vanskeligt at finde arbejde, og hvor der var store udgifter forbundet med at sørge for sin familie. Det kunne betyde, at man måtte tage et standpunkt, der gik imod ens ægtefælles ønsker, og som undertiden også kunne føre til skilsmisse, et ødelagt ægteskab, hjem og familie, og børn skilt fra deres far eller mor. Det kunne betyde, at man følte sig nødsaget til ikke at adlyde en bestemt lov og derfor blev arresteret og sendt i fængsel, langt væk fra familien. Faktisk kunne det medføre tabet af ens eget liv, og, hvad der var endnu vanskeligere at bære, at ens kære mistede livet.

For at give et billede af de vanskeligheder, der kunne opstå, selv når en ændring af en tidligere regel *blev* foretaget, så lad os kaste et blik på det organisatoriske standpunkt med henblik på blødere og brugen af blodfraktioner (som f.eks. størkningsmidlet Faktor VIII) for at bringe en livstruende blødning under kontrol.

I mange år blev spørgsmål, sendt af blødere til hovedkontoret eller et af afdelingskontorerne, besvaret med, at dersom de kun modtog en sådan blodfraktion *én gang*, kunne det ikke anses for at være forkasteligt, men faktisk en »medicinsk behandling«. Men at gøre det *mere end én gang* ville blive en »madning« med sådanne blodfraktioner og måtte derfor betragtes som en overtrædelse af Bibelens forbud mod at spise blod.[114]

Nogle år senere blev denne regel ændret. De medarbejdere, der arbejdede med at besvare breve, var klar over, at de havde sendt breve ud med den tidligere vejledning, og at blødere, der havde fået deres »engangs-indsprøjtning«, stadig måtte have den opfattelse, at hvis de gjorde det igen, ville det blive regnet for en overtrædelse af Bibelens ord. De kunne forbløde, hvis de holdt fast ved dette standpunkt.

Ledelsen var ikke stemt for at offentliggøre den nye indstilling på tryk, eftersom den gamle holdning aldrig havde været det, den var kun blevet meddelt til dem, der havde forhørt sig om den. Hvis den ændrede holdning skulle offentliggøres, ville det kræve en redegørelse for den tidligere indstilling og for, at den nu var forældet. Dette syntes ikke ønskværdigt. Korrespondenterne gik derfor deres arkiver omhyggeligt igennem for at finde navne og adresser på alle disse personer, og et nyt brev blev sendt ud til hver eneste af dem for at underrette dem om den ændrede holdning. Herefter følte korrespondenterne sig meget bedre tilpas.

Så kom de imidlertid i tanker om, at mange af spørgerne havde henvendt sig pr.telefon, og at de ingen optagelser havde af sådanne telefonsamtaler og derfor ingen muligheder havde for at vide, hvem disse spørgende blødere var. De vidste ikke, om nogen var døde i intervallet mellem den gamle og den ny regel, eller om nogen af disse, som de jo ikke var i stand til at kontakte, ville dø på grund af deres fastholden ved den gamle regel. Alt, hvad de vidste, var, at de havde fulgt instrukserne og været loyale og lydige mod deres foresatte i organisationen.

Denne ændring i fremgangsmåden angående blødere fandt sted, før jeg blev medlem af rådet i 1971. Men først den 15.september 1978 blev ændringen bekendtgjort i *Vagttårnet,* og da skete det på en temmelig ubemærket og besynderlig måde, idet meddelelsen blev kædet sammen med spørgsmålet om brug af seruminjektioner til sygdomsbekæmpelse (blødere lider ikke af en egentlig sygdom, men af en medfødt defekt). Man sagde imidlertid ikke noget om, at dette var en ændring i forhold til Selskabets tidligere holdning angående blødere gentagne brug af blodfraktioner.

Når jeg hørte nogle af de argumenter, der blev fremført ved Det Styrende Råds møder, kom jeg til at tænke på de mange sager, Jehovas vidner har ført ved De Forenede Staters Højesteret. De sagførere, som var imod os, havde brugt argumenter, der på mange måder mindede om dem, Det Styrende Råd nu selv benyttede. Disse sagførere betonede en *mulig* fare. De sagde, at der var stor risiko for, at hus til hus besøgene ville blive til alvorlig gene eller til skalkeskjul for tyverier og andre kriminelle handlinger; og på baggrund heraf burde der indføres begrænsninger med henblik på vidnernes fortsatte frihed til at udføre denne aktivitet. De mente, at på grund af folks fjendtlige holdning til vidnerne kunne det føre til pøbeloverfald, hvis man tillod vidnerne at fortsætte med disse husbesøg og med at holde foredrag i parker i visse områder, og derfor måtte denne aktivitet begrænses. Det ville være imod samfundets interesser, hvis vidnerne fik lov til at give udtryk for deres holdning til spørgsmålet om flaghilsen og deres syn på regeringer som en »del af Djævelens organisation«.Det kunne føre til omfattende illoyalitet, der igen kunne føre til oprør – begrænsninger var derfor nødvendige.

Højesteretsdommerne viste i mange af sagerne en bemærkelsesværdig klar tankegang og indsigt og skar lige igennem alle sådanne argumenter og påviste, at de kun overfladisk set var rigtige. De var ikke enige i den opfattelse, at enkeltpersoners eller en upopulær minoritetsgruppes rettigheder skulle indskrænkes, blot fordi frygt for en *mulig* eller indbildt fare eller flertallets interesser gjorde dette ønskværdigt. De hævdede, at hvis man med rette skulle begrænse en sådan frihed, måtte der være tale om en fare, der bundede dybere end blot en »frygt« for eller en *formodning* om, at tingene ville udvikle sig i en bestemt retning. Der måtte foreligge beviser for, at denne fare allerede var blevet til virkelighed.[115]

Hvor mange afgørelser ville mon være faldet ud til vidnernes fordel, hvis ikke højesteretsdommerne havde udvist så vis en dømmekraft, så gode evner til at forstå, hvad der egentlig lå bag stridsspørgsmålene og en sådan omsorg

for det enkelte individ? Rettens afgørelser blev rost i Selskabets publikationer. Det er imidlertid sørgeligt, at Højesterets høje standard i domsspørgsmål og rettens hele indstilling til følelsesmæssigt ømtålelige problemer så langt syntes at overstige det niveau, der blev demonstreret ved mange af Det Styrende Råds møder. Jeg mindes en speciel sag, hvor en dommer fra Højesteret fremsatte følgende udtalelse:

»Denne sag er vanskelig. Ikke fordi principperne i den er dunkle; men fordi det er vort eget flag, det drejer sig om. Ikke desto mindre går vi til forfatningens grænser uden frygt for, at friheden til at være anderledes i åndelig og intellektuel henseende, ja, selv til at være kontrær, vil få samfundet til at gå i opløsning....friheden til at være anderledes begrænser sig ikke til nogle ligegyldige ting. Så ville det blot være en skygge af frihed. Prøven på dens inderste væsen er netop retten til at være anderledes, også når det drejer sig om ting, der berører selve hjertet af den gældende sociale orden.«[116]

Den tillid, højesteretsdommeren havde til »den gældende sociale orden« og den frihed, den gik ind for, syntes at være betydelig større end den tillid, nogle af Det Styrende Råds medlemmer havde til deres medvidner og den indflydelse, det ville have på den »gældende teokratiske orden«, hvis de fik frihed til at træffe afgørelser, baseret på deres egen samvittighed. Dersom Højesterets dommere havde ræsonneret som nogle af Det Styrende Råds medlemmer, ville vidnerne højst sandsynligt have tabt den ene sag efter den anden.

Domsafsigelser bedømmes af historien. Bibelens erklæring om, at hver eneste kristen ældste på en bestemt dag skal aflægge regnskab overfor den Højeste Dommer med henblik på sin handlemåde og sin behandling af Guds får, burde sandelig give stof til alvorlig eftertanke hos dem, der udøver så stor en autoritet over deres kristne brødre.[117]

Når jeg tænker på den magt, organisationen udøver over medlemmerne gennem sine afgørelser, og på den enorme indflydelse disse kan have på deres liv, føler jeg det på sin plads at tage det op, jeg efter mine ni år i Det Styrende Råd betragter som det groveste eksempel på inkonsekvent handlemåde. Det synes stadigt svært at tro, at mænd, der så stærkt gik ind for »et kompromisløst standpunkt«, at »organisationen skulle være ren«, og at man for enhver pris skulle undgå at være »en del af denne verden«, samtidigt kunne dække over omstændigheder, der kun kan betegnes som chokerende. Om dette udtryk er korrekt, kan læseren selv bedømme, efter at have læst beretningen i det næste kapitel.

6

DOBBELTMORAL

»På Moses' lærestol sidder de skriftkloge
og farisæerne. Ret jer efter, hvad de siger,
og overhold det; men ret jer ikke efter,
hvad de gør. For nok taler de om det, men
de gør det ikke.«
Mattæus 23:2,3, *Seidelin.*

Der er mange lødige og nyttige artikler i Vagttårnsselskabets publikationer. Ofte finder man artikler, der støtter troen på en Skaber, tilskynder til et sundt familieliv, formaner til ærlighed, lægger vægt på betydningen af ydmyghed og andre dyder – og gør det med Skriften som grundlag. Andre artikler taler stærkt imod religiøst bedrag og hykleri. Se f.eks. det uddrag af en *Vagttårns*-artikel, der gengives på næste side.

Sålænge Vagttårnsselskabet har eksisteret, har det aldrig nogensinde gjort sig skyldig i at »se gennem fingre med eller ligefrem retfærdiggøre den urette adfærd og overtrædelse af Guds retfærdige normer« fra forskellige religiøse organisationers og deres lederes side. Over hele verden har Vagttårnets publikationer ført an med tydeligt og klart at gøre opmærksom på enhver uredelig handling eller tegn på hykleri indenfor disse organisationer. De har peget på parallellen mellem sådanne religiøse lederes vildførelse og farisæernes bedrag på Jesu tid. De har gjort rede før deres egen erklærede indstilling, nemlig streng overholdelse af retfærdige normer, moralsk uangribelighed og en retskaffen og ærlig handlemåde i enhver henseende.

Det var lige nøjagtig dette, som medførte, at visse oplysninger, der kom frem, medens vi diskuterede spørgsmålet om alternativ tjeneste inden for Det Styrende Råd, vakte stor bekymring hos mig. Oplysningerne kom fra Mexico. Men hvor chokerende disse oplysninger end var, så fandt jeg det langt mere foruroligende at blive konfronteret med den skarpe kontrast mellem organisationens standpunkt overfor dette land og så det standpunkt, den havde indtaget overfor et helt andet land – nemlig Malawi (tidl. Nyasaland) i Østafrika.

For at forstå dette, er det nødvendigt at kende noget til baggrunden. I 1964 startede en bølge af forfølgelse og vold mod Jehovas vidner i Malawi i en målestok næsten uden sidestykke i moderne tid. Gentagne gange i løbet af årene

Kan du være tro mod Gud

OG DOG SKJULE KENDSGERNINGERNE?

HVAD fører det til når en løgn går upåtalt hen? Er tavshed ikke medvirkende til at løgnen går for at være sandhed, at den får større magt til at påvirke mange, måske til alvorlig skade for dem?

Hvad sker der når uredelighed og umoralitet får lov at passere uden at blive afsløret eller påtalt? Er det ikke ligesom at dække over en infektion uden at søge at helbrede den eller hindre den i at spredes?

Når mennesker trues af en stor fare fra en kant de ikke venter, eller bliver vildledt af nogen de betragter som deres venner, er det så uvenligt at advare dem? De foretrækker måske ikke at tro på advarselen. De tager den måske oven i købet ilde op. Men frigør det en for det moralske ansvar at advare dem?

Hvis du hører til dem der søger at være tro mod Gud, har de spørgsmål som her tages op, betydning for dig i dag. Hvorfor? Fordi Guds tjenere på ethvert tidspunkt i historien har måttet tage den udfordring op som disse spørgsmål udgør. De har måttet afsløre det der var usandt og forkert, og advare folk om farer og bedrag — ikke blot i almindelig forstand, men på et særligt område, nemlig i forbindelse med den rene tilbedelses interesser. Det ville have været langt lettere for dem at tie eller blot sige det folk ønsker at høre. Men trofasthed mod Gud og kærlighed til næsten tilskyndede dem til at tale. De forstod sandheden i ordsproget: „Hellere åbenlys revselse end kærlighed, der skjules." — Ordsp. 27:5.

Historien gentager sig

Betragt det gamle Israel og det eksempel som Guds profeter dengang satte. Uretten bredte sig i landet. Uærlighed, vold, umoralitet og hykleri vanærede den Guds navn som israelitterne hævdede at tilbede. Tog folket velvilligt imod Guds tugt? Tværtimod; Bibelen viser at de sagde til Guds profeter:

„Se ingen syner! ... Skuer os ikke det rette! Tal smiger til os, skuer os blændværk, vig bort fra vejen, bøj af fra stien." — Es. 30:9-11.

De fleste af de religiøse ledere søgte at blive populære ved at gøre netop dette: se gennem fingre med eller ligefrem retfærdiggøre den urette adfærd og overtrædelsen af Guds retfærdige normer. Men Gud befalede sine sande profeter, som det fremgår af det han sagde til profeten Ezekiel:

„Men dig, menneskesøn, har jeg sat til vægter for Israels hus; hører du et ord af min mund,

FORETRÆKKER DU AT KENDSGERNINGERNE SKJULES ...?

... ELLER ØNSKER DU AT KENDE SANDHEDEN?

VAGTTÅRNET — 1. MAJ 1974 195

1964, 1967, 1972 og 1975 blev vidnerne over hele landet udsat for ondskabsfulde og brutale overgreb fra ophidsede menneskemassers side. Ved det første angreb i 1964 måtte 1081 malawiske familier se deres hjem blive brændt ned eller på anden måde raseret og 588 marker med afgrøde ødelagt. Ved angrebsbølgen i 1967 rapporterede vidnerne, at over ét tusind af deres kvinder var blevet voldtaget. En mor blev skændet af seks forskellige mænd og hendes trettenårige datter af tre mænd. Over fyrre kvinder aborterede som følge af disse overgreb. Under hver voldsbølge fandt der prygling, tortur, ja. selv mord, sted, uden at myndighederne greb ind, og det hele tiltog i en sådan grad, at tusinder af familier til sidst flygtede fra deres hjem og marker til nabolandene. I 1972 blev det officielt anslået, at 8.975 personer var flygtet til Zambia og 11.600 til Mozambique. Når volden stilnede af, flyttede familierne lidt efter lidt tilbage til deres hjemland. Men så satte en ny bølge ind og tvang dem til at flygte igen. Oven i denne tragedie kom så rapporter fra lejrene om, at små børn døde af mangel på medicin og lægebehandling.[118]

Hvad var den dybere årsag til disse tilbagevendende voldsbølger? Dette, at Jehovas vidner nægtede at anskaffe sig et medlemskort til det regerende politiske parti. Malawi er en ét-parti stat, regeret af Det malawiske Kongresparti gennem dets leder, dr. H.Kamuzu Banda, som er »præsident på livstid« i landet. Jehovas vidner, som spurgte Selskabets afdelingskontor, fik den besked, at hvis de købte et sådant medlemskort, ville det være at bryde deres kristne neutralitet, et kompromis, og dermed det samme som troløshed mod Gud. Hovedkvarterets organisation støttede afdelingens holdning, der blev fremstillet detaljeret i Vagttårnsselskabets publikationer. Langt de fleste af Malawis vidner holdt fast ved denne indstilling på trods af den enorme pris, som det kostede dem selv.

Den brutale handlemåde overfor disse forsvarsløse mennesker i Malawi kan aldrig retfærdiggøres. Der hersker ingen tvivl i mit sind om det. Regeringen og partifunktionærerne var fast besluttede på, at for at opnå en total indordning under deres politik, skulle alle mennesker i staten besidde et partikort som et håndgribeligt bevis på deres loyalitet mod den herskende struktur. De metoder, der blev benyttet for at nå dette mål, var både amoralske og kriminelle.

Der er imidlertid alvorlig tvivl i mit sind med hensyn til den holdning, Vagttårnets afdelingskontor indtog, og som blev støttet af det centrale hovedkvarter i Brooklyn. Der er en række grunde til denne tvivl.

I 1975 fik jeg til opgave at skrive om de seneste voldskampagner mod de malawiske vidner. For at forklare, hvorfor Jehovas vidner betragtede det som så alvorlig en sag at besidde et partikort, henviste jeg til nogle tidligere offentliggjorte informationer, der præsenterede nogle historiske kendsgerninger og drog en parallel mellem vidnerne i Malawi og de kristne i det første århundrede, der nægtede at brænde så meget som det mindste gran røgelse på et alter som offer til den romerske kejsers »genius«.[119] Da jeg skrev artiklen, følte jeg mig usikker – var denne parallel nu også *fuldstændig korrekt?* Der var ingen tvivl om, at det at brænde røgelse på et alter blev betragtet som en form for til-

bedelse. Men var det lige så indlysende, at anskaffelsen af et partikort var en slags *tilbedelse?* Jeg kunne faktisk ikke finde noget afgørende argument, der pegede i den retning. Jamen, var det så en krænkelse af den kristne neutralitet, et brud på den kristnes integritet over for Gud?

Jeg kan ikke påstå, at jeg på det tidspunkt havde dannet mig et krystalklart billede af spørgsmålet og er den dag i dag heller ikke fuldstændig sikker på dette punkt. Men jeg begyndte at spekulere på, hvor solidt et grundlag, organisationens Styrende Råd, som jeg nu var medlem af, egentlig havde for så sikkert og ubøjeligt at fordømme anskaffelse af et sådant kort som en utro handling mod Gud.

Det, man hængte sig i, var, at kortet var »politisk« og repræsenterede medlemskab af et »politisk« parti. For mange mennesker er ordet »politisk« uløseligt forbundet med noget dårligt, og især Jehovas vidner har denne opfattelse. Korrupte politikere har i århundredernes løb bidraget til det indtryk af noget usmageligt, ordet i dag indgiver én. Det samme kan imidlertid siges om ordet »hellig«, der tit får én til at tænke på skinhellighed og forstillelse som følge af visse religiøse menneskers hykleri. I virkeligheden er betydningen, når man taler om en »hellig« person: én, der nærer skyldig ærefrygt og oprigtig hengivenhed for Gud; dette er den *grundlæggende betydning.* På samme måde har ordet »politisk« denne grundlæggende betydning:

> »En regerings fastlagte eller lovmæssige system eller administration; interesse i statsanliggender eller nationale målsætninger; hørende til statsligt styre til forskel fra *kommunalt* styre; noget, der omhandler politik eller ledelse; kort sagt: *politiske* partier.«[120]

Jeg vidste, at ordet »politik« og »politisk« stammede fra det græske ord *polis,* der helt enkelt betyder en *by.* Det græske ord *politês* betyder en »borger«, og adjektivet *politikos* betyder »af borgerne, af staten«. Vi har fået disse udtryk gennem latinen, og det latinske udtryk *politia* betyder simpelthen »borgerskab, regering, administration«. Ord som »politi« og »police« stammer fra samme kilde.

Det er helt indlysende, at alle regeringer er *politiske* i den grundlæggende betydning af ordet. Hver eneste regering på jorden er en politisk enhed; ethvert folk organiseret under en eller anden styreform er en »statsorden« eller »stat« (engelsk: »polity«, der stammer fra det græske *politeia).* At være borger i et land, er at være *medlem* af en politisk stat, idet man nyder godt af goderne og er med til at bære de ansvarsbyrder, dette medlemskab medfører. *Grænserne* for, hvor langt, man vil gå for at underkaste sig kravene fra en sådan politisk stat, kan naturligvis variere; men medlemskabet er stadig en kendsgerning.

Det er om sådanne politiske stater og deres regenter, apostlen Paulus skriver i Romerbrevet, det trettende kapitel, og formaner de kristne til at være lydige mod disse som overfor »Guds tjener« eller »redskab«. Det er sandt, at politiske aktiviteter kan blive korrupte – og der er ingen tvivl om, at den politiske stat, Romerriget, blev utrolig korrupt – det er dog ikke ensbetydende med, at alt, hvad der har med politik at gøre, er uløseligt forbundet med noget ondt. Det beviser heller ikke, at statsborgerskab i et land – medlemskab af en politisk stat eller nation – er uløseligt forbundet med noget dårligt. Det er hovedsageligt de politiske partier, der i deres kappestrid om at opnå størst mulig magt er ansvarlige for den nye, underordnede (ikke den *grundlæggende* eller fundamentale) betydning, ordet »politik« har fået som: »udtænkning af intriger og rænkespil af dem, der søger at opnå personlig magt, ære, position m.m.« Den slags er ondt: men derfor er ikke nødvendigvis alt med forbindelse til politik ondt, for i verdslig forstand ville mangel på politisk aktivitet være det samme som mangel på ledelse.

Hvilket fører frem til den næste årsag til min tvivl. Jeg kan sagtens forstå, at en person måske af samvittighedsgrunde ønsker at holde sig udenfor de politiske stridigheder og den voldsomme konkurrence, der almindeligvis karakteriserer *parti*-politik. En af de faktorer, der fik mig til at tænke alvorligt over situationen i Malawi, var imidlertid, at det var, og er, en *ét-parti* stat. Det malawiske Kongresparti er det regerende parti i landet, og andre partier er ikke tilladte. Partiet er derfor faktisk ensbetydende med regeringen selv, 'den højere myndighed'. Hvis en person kan være statsborger og som følge deraf medlem af et politisk samfund uden at krænke sin integritet over for Gud – hvor er så beviserne for, at man – ved at være lydig mod regeringens påbud (som kom fra statens øverste instans) om, at *enhver* skulle anskaffe sig et medlemskort til det regerende parti – dermed krænkede sin integritet over for Gud-? Jeg spekulerede dengang på, og gør det for så vidt endnu, hvor stor forskellen egentlig var i dette tilfælde.

Mest af alt spørger jeg mig selv, hvordan situationen ville have været på bibelsk tid, om Abraham, Daniel og Jesus og hans apostle ville have betragtet lydighed mod sådanne regeringskrav på samme måde som organisationen? Indrømmet, der var ikke i Malawi vedtaget en egentlig *lov* om anskaffelsen af dette kort; men mon Jesus Kristus ville have anset en sådan teknisk formalitet for afgørende, når myndighedernes krav nu var blevet bekendtgjort overalt i landet-?[121] Hvordan ville de kristne i det første århundrede have set på sagen i lyset af apostlens tilskyndelse: »Giv alle hvad der tilkommer dem, ham [der kræver] skat, skat; ham [der kræver] afgift, afgift; ham [der kræver] frygt, frygt; ham [der kræver] ære, ære«?[122]

Nogle vil sikkert, dengang som nu, fordømme det at bøje sig for sådanne forlangender som »at gå på akkord« eller »være slap« over for de politiske myndigheders krav. Men jeg er overbevist om, at der på Jesu tid var mange oprigtige jøder, der følte det lige så afskyeligt at give efter for krav fra en af det forhadte romerske imperiums officerer om, at man skulle bære hans oppakning en mils vej; de ville hellere have tålt en straf eller mishandling end at adlyde. Men alligevel sagde Jesus, at man skulle bøje sig og gå, ikke bare én mil, men to![123] For mange af Jesu tilhørere var dette råd sikkert modbydeligt og smagte af krysteragtig overgivelse i stedet for kompromisløs nægtelse af alt samarbejde med de fremmede, hedenske magter.

Til sidst var jeg sikker på én ting: at et standpunkt, jeg skulle støtte eller

være med til at offentliggøre, skulle være solidt funderet på Bibelens ord og ikke blot på menneskers, især i betragtning af de alvorlige menneskelige konsekvenser, det kunne afstedkomme. Jeg var ikke længere sikker på, at Bibelen fuldstændig *klart og utvetydigt* støttede den fremgangsmåde, der blev fulgt i Malawi. Jeg kunne godt forstå, at man af samvittighedsgrunde kunne føle sig tilskyndet til at nægte at købe et sådant kort, og hvis det var tilfældet, så *skulle* man nægte, i harmoni med Paulus' råd i Romerbrevet, kapitel fjorten, versene 1-3 og 23.[124] Men jeg kunne ikke forstå grunden til, at nogle ville tvinge deres egen samvittighed ned over hovedet på andre i denne sag eller fremkomme med et standpunkt, der skulle følges som en streng regel af andre, især ikke eftersom der hverken i Bibelen eller de faktiske forhold kunne findes nogen særlig støtte herfor.

Læg nu, på baggrund af omstændighederne i Malawi, mærke til de oplysninger, der kom frem under Det Styrende Råds drøftelser om »alternativ tjeneste«. Mange af medlemmernes udtalelser angående dette spørgsmål, afspejlede den samme strenge, ubøjelige indstilling, som man havde udvist over for de malawiske vidner. Der blev fremsat erklæringer som disse:

»Hvis der bare er den ringeste antydning af kompromis, eller tvivl, bør vi ikke gøre det.«

«Kompromis'er må ikke forekomme....Igen må vi gøre det helt klart, at vi må være neutrale, som værende 'ikke en del af verden' må vi holde os fri af verdens fangarme – religion, politik og militær – og hverken støtte dem direkte eller indirekte; for det er et sådant standpunkt, Jehova vil velsigne. Vi ønsker ingen grå områder; vi ønsker at vide nøjagtigt, hvor vi står, som kompromisløse kristne.«[125]

...at udføre civilt arbejde i stedet for militærtjeneste er...en stiltiende og indirekte anerkendelse af éns forpligtelse overfor »kejserens« krigsmaskine....Det kan derfor ikke kræves af en kristen, at han enten direkte eller indirekte støtter militæret.«[126]

»Hvis et Jehovas vidne siger til en dommer, at han er villig til at udføre arbejde på et hospital eller lignende, så har han »handlet« med dommeren og brudt sin integritet overfor Gud.«[127]

»At acceptere alternativ civil tjeneste er det samme som at give moralsk støtte til hele ordningen.«[128]

»Vi bør have en ensartet holdning i hele verden. Vi må være faste i denne sag... Hvis vi gav brødrene denne frihed, ville vi få vanskeligheder....brødrene trænger til at få deres samvittighed oplært.«[129]

»Hvis vi giver efter overfor »kejseren«, bliver der ikke aflagt noget vidnesbyrd.«[130]

»De, der siger ja til denne erstatningstjeneste, skuldrer ikke deres ansvar.«[131]

Hvad jeg finder mest forbløffende ved det hele er, at på samme tid, som disse stærke, ubøjelige erklæringer blev fremsat, var de, der fremsatte dem, fuldt ud på det rene med situationen i Mexico. Da jeg til hver af medlemmerne af Det Styrende Råd uddelte en kopi af en oversigt over afdelingskontorernes indstilling til alternativ tjeneste, afleverede jeg samtidigt noget materiale fra afdelingskontoret i Mexico. Dette indeholdt et afsnit om et »Identitets-cartilla for militærtjeneste« («cartilla« betyder certifikat):

»Et »Identitets-cartilla for militærtjeneste« opnås ved at udføre militærtjeneste i ét år. De, der har et cartilla, er forpligtet til at møde op, når nationen har brug for dem, enten ved en mobilisering af styrkerne eller blot ved en mønstring.« (Artiklerne 136 til 139, side 6).

Men skønt loven forbyder militæret eller ansatte ved sessionsmyndighederne at udstede »cartillas« ved illegale metoder, som f.eks. bestikkelse, gør størsteparten af embedsmændene det alligevel. (Artiklerne 50 og 51, side 21; artikel 3, side 29; Instruks nummer 1 af 16.september 1977, side 2, paragrafferne 3 og 4.)

Næsten enhver kan under et eller andet påskud undgå militærtjeneste ved at betale en embedsmand for at skrive, at han har været til stede ved den ugentlige instruktion (så det ser ud som om han er mødt regelmæssigt op) og samtidigt betale for at få dokumentet udleveret, behørigt legaliseret. I Mexico er dette meget almindeligt. Den mexicanske regering prøver at få embedsmændene til at stoppe denne praksis med at udlevere beviser for udført militærtjeneste til personer, som ikke har udført en sådan, hvis der ikke er nogen hjemmel i loven for det. Da præsidenten for republikken, Licenciado Jose Lopez Portillo den 5.maj 1978 deltog i en ceremoni, hvor der blev aflagt troskabsed til flaget, sagde en general før afslutningen til 100.000 indkaldte unge mænd, at »hæren vil ikke tolerere illegale handlinger for at opnå militærtjeneste-'cartilla'«. Generalen sagde: »Vi har pålagt os selv det ansvar inden for kort tid at få fjernet den sidste rest af lovløshed i tjenesten, og vi vil til sidst få gennemført, at alle unge mænd må gå til de offentlige sessionsmyndigheder for at opnå deres 'cartillas'.«(Se »El Heraldo«, 6.maj 1978.)

Hvordan var Jehovas vidners indstilling til disse »illegale handlinger« i forbindelse med denne lov? Afdelingsudvalgets brev fortsætter:

»Unge forkyndere i Mexico har ikke haft nogen vanskeligheder i forbindelse med militærtjeneste. Skønt lovene om militærtjeneste er meget specifikke, bliver de i almindelighed ikke håndhævet særlig strengt. Når en forkynder, der nærmer sig den værnepligtige alder, ikke frivilligt møder op på sessionen, bliver han ikke anmodet om at møde op. De, der har deres »cartilla« og derved er i reserven, er aldrig blevet indkaldt. De behøver kun at komme og få deres »cartilla« stemplet, når de skal overflyttes fra én reserve til en anden; men der er ingen ceremoni forbundet med det; de skal blot møde op på det kontor, der har med stemplingen af deres »cartilla« at gøre. Cartillaet er blevet et identifikations-dokument. Man bruger det ved ansøgning om arbejde, selv om det ikke her er et absolut krav. Det er det derimod, hvis man ønsker at få et pas. Man kan ikke forlade landet uden at være i besiddelse af et »cartilla«, medmindre der er givet særlig tilladelse fra de militære myndigheder. En forkynder, der ønsker at få et »cartilla«, henvender sig til et af sessionskontorerne for at blive registreret og modtager straks sit »cartilla«. Det er dog ikke tilstrækkeligt, da det ikke er gyldigt ifølge loven. For at få det gjort gyldigt, må man henvende sig til en person med indflydelse eller direkte til en embedsmand. For dette må han betale en vis sum penge (efter hvad der bliver forlangt). På denne måde får forkynderne deres »cartilla«, eller i al fald størsteparten af dem har fået det på den måde.«

Kort fortalt bliver det krævet af de mænd, der har nået den værnepligtige alder i Mexico, at de over en periode på et år gennemgår en militær uddannelse. Når vedkommende lader sig registrere, modtager han et certifikat eller et »cartilla« med plads til at notere deltagelse i de ugentlige militære instruktionskurser. En hvilken som helst embedsmand gør sig skyldig i en ulovlig og strafbar handling ved at notere på vedkommendes kort, at han har fulgt undervisningen, hvis dette ikke er sandt. Men embedsmændene lader sig bestikke, og det er der mange, der benytter sig af. Ifølge udvalget på afdelingskonto-

ret er dette også almindelig praksis blandt Jehovas vidner i Mexico. Hvorfor? Bemærk, hvad afdelingen siger videre:

»De mexicanske brødres stilling i forbindelse med denne sag blev taget op til overvejelse for år tilbage af Selskabet, og vi har oplysninger, som vi siden har fulgt, når brødrene har henvendt sig til Selskabet for at forhøre sig om disse ting. (Se vedlagte fotokopi.)«

Hvad var det for oplysninger, Selskabet havde stillet til rådighed for det mexicanske afdelingskontor, og som de havde benyttet sig af i årevis? Hvordan havde de fået dem? Og hvorledes harmonerede disse oplysninger med den holdning, man havde indtaget i Malawi og med de strenge, ubøjelige udtalelser, fremsat af Det Styrende Råds medlemmer imod »bare den ringeste antydning af kompromis« og imod enhver direkte eller indirekte »moralsk støtte« til militæret?

Jeg tog en tur til Mexico nogle få dage før mødet i Det Styrende Råd den 15.november 1978, der resulterede i »dødt løb« på spørgsmålet om den alternative tjeneste. Jeg var blevet bedt om at besøge det mexicanske afdelingskontor og flere andre lande i Mellemamerika. Under mit møde med det mexicanske afdelingsudvalg bragte de den praksis på bane, som var beskrevet i deres rapport. De sagde, at mange af vidnerne i Mexico havde fået dårlig samvittighed på grund af den forfærdelige forfølgelse, vidnerne i Malawi havde været udsat for som følge af deres nægtelse af at købe et partikort. De understregede imidlertid, at deres råd til de mexicanske brødre var helt i overensstemmelse med det råd, afdelingskontoret havde fået fra verdenshovedkvarteret. Hvad var rådet? Det vil sikkert være svært for nogen at forstå, at de virkelig fik et sådant råd; men her er beviserne, fremlagt af afdelingsudvalget. Først dette brev:

4.februar 1960 Nr.123

N.H.Knorr
124 Columbia Heights
Brooklyn 1, New York

Kære broder Knorr:

Der er to spørgsmål, vi gerne vil høre om Selskabets holdning til. Først har vi en sag, hvor faderen til en ung pige er tjener i menigheden. Pigen er gift, og hun og hendes mand er forkyndere og bor hos faderen, som er menighedstjener. Svigersønnen er udstødt på grund af et forhold til en anden kvinde. I løbet af nogle år har han stiftet to familier – én med sin retmæssige hustru og søster i sandheden, som han lever sammen med i svigerfaderens hus – og på samme tid én med den anden kvinde. Han har naturligvis hele tiden været udstødt. Det, at svigerfaderen har tilladt denne onde mand at blive boende i sit hus sammen med hans datter, har skabt megen uro og splittelse i menigheden, hvor antallet af forkyndere har været dalende gennem årene, og menigheden er i en meget dårlig forfatning. Spørgsmålet er: Har datteren ret til at leve sammen med denne mand? Han er hendes retmæssige ægtemand, det er sandt; men samtidigt beholder han den anden familie. Er det rigtigt af svigerfaderen at tillade manden at blive boende i sit hus sammen med hans datter (en søster) -? Vi vil gerne høre Selskabets syn på en sådan sag, så vi kan tage affære.

En anden ting, vi slås med, er loven om at deltage i øvelser som en del af det militære træningsprogram. Efter at have »marcheret« ét år, får man et kort, der viser, at man har marcheret det år, man skal; og dette kort er ens grunddokument til opnåelse af pas, kørekort og mange andre lovformelige dokumenter. Brødrene ved, at en kristen bør være neutral og derfor ikke kan være med til at marchere. Mange brødre betaler i stedet penge til nogle bestemte embedsmænd, og de skaffer dem så deres marchkort. Er det en rigtig handlemåde? Hvis en broder faktisk »marcherer«, har vi den fremgangsmåde, at vi ikke vil udnævne ham til tjener i mindst 3 år, fordi han er gået på kompromis. Men så kan der være en broder, som måske er tjener eller områdetjener og har sit marchkort, som han af og til bruger, når det kræves til visse dokumenter; men han har ikke »marcheret«. Hvad er korrekt i denne forbindelse? Det har altid været og er stadig almindeligt brugt blandt brødrene at betale et vist beløb for at sikre sig et marchkort, og mange af dem tjener nu som kredstjenere og menighedstjenere. Lever de på en løgn? Eller er det blot én af de ting, vi må affinde os med i dette uhæderlige tingenes system? Skal vi lade det passere, eller skal der gøres noget ved det? Der er så mange uregelmæssigheder i dette land. For eksempel kan man blive stoppet af en politibetjent for en eller anden færdselsforseelse. Han udnytter situationen og afkræver én en mindre bestikkelse på 40 cents. Alle ved, at han ikke har nogen ret til at gøre det; men de giver ham de 5 pesos for at undgå at komme med på stationen og blive pålagt en bøde på 50 pesos og spilde en masse tid. Det er almindelig praksis her i landet. Kan marchkortet betragtes på samme måde? Vi vil sætte pris på at modtage jeres råd angående dette.

Jeres medbrødre i tjenesten for Jehova«

Hvad du lige har læst, er en kopi af et brev fra afdelingskontoret i Mexico til Selskabets præsident. Det andet afsnit heri indeholder spørgsmålet om betaling af bestikkelse for at opnå et militært dokument, og afdelingen anmoder om svar på dette. (Kopien er af afdelingens carbon-kopi og har derfor ingen underskrift, som originalen har).

Og hvilket svar fik de så på deres forespørgsel? Selskabets svar kom i et brev på to sider, dateret den 2.juni 1960. Side 2 omhandler det militære spørgsmål, som der blev spurgt om. Det er den side, afdelingsudvalget viste mig, med Selskabets råd angående problemet:

»La Torre Del Vigia
Calzada Melchor Ocampo No. 71
Mexico 4, D.F.
Mexico

2.juni 1960 (157) side 2

beskrevne kurs ville ikke blive nødvendig. Den væsentligste anstødssten, nemlig mandens ægteskabsbrud, ville være fjernet. Som følge heraf må sagen forklares meget direkte, så den ikke er til at misforstå, for både menighedstjeneren og hans datter. Menighedstjeneren må tage det første skridt i den rigtige retning i menighedens interesse, fordi hans nuværende handlemåde er en anstødssten, dersom han nægter at sætte den svigersøn ud, der har gjort sig skyldig i ægteskabsbrud og fortsætter med at volde anstød i menigheden og forstyrre dens enhed og fred i hjerte og sind. Hvis han ikke vil følge denne kurs, må han fjernes fra sin stilling som menighedstjener.

Med hensyn til dem, der bliver fritaget for militærtjeneste ved hjælp af en pengetransaktion med de heri implicerede embedsmænd, så er dette på linie med, hvad der praktiseres i andre latinamerikanske lande, hvor brødre har betalt nogle embedsmænd inden for militæret for at blive fritaget, så de kunne fortsætte med deres teokratiske aktiviteter. Hvis medlemmer af de militære myndigheder er villige til at acceptere en sådan ordning om betaling af gebyr, så påhviler ansvaret disse repræsentanter for de nationale organisationer. De beløb, der bliver betalt, går ikke til militæret, men til de enkeltpersoner, der har ansvaret for denne ordning. Hvis brødrenes samvittighed tillader dem at deltage i en sådan ordning for at bevare deres fortsatte frihed, har vi intet at indvende. Hvis de løber ind i vanskeligheder på grund af deres handlemåde, må de være klar over, at vi naturligvis ikke kan tilbyde dem nogen form for hjælp; de må selv klare problemerne. Men hvis arrangementet er gængs hos jer og erkendt af de overordnede, og disse ikke stiller spørgsmål om sagens rette sammenhæng, kan sagen passere med de fordele, dette indebærer. Hvis der skulle opstå en militær nødsituation, hvor brødrene bliver konfronterede med deres marchkort, må de træffe en afgørelse, som de ikke kan redde sig ud af ved hjælp af penge. Deres mod vil da blive sat på prøve, og de må stå fuldstændig fast og bevise, at de går ind for kristen neutralitet ved en afgørende prøve.

Jeres trofaste medarbejdere i rigets tjeneste
Watch Tower B.& T.Society
OF PENNSYLVANIA

Selv om afdelingens brev var stilet til præsident Knorr, så var svaret, med Selskabets stempel som underskrift, øjensynligt skrevet af vicepræsident Fred Franz. Som tidligere nævnt benyttede præsident Knorr sig ofte af vicepræsidenten til at udforme Selskabets politik i sådanne sager, og sproget er ret typisk vicepræsidentens.

Ja, læg rigtig mærke til sproget i dette brev. Det ville være umagen værd at give sig tid til at gå tilbage og sammenligne med de tidligere citerede udtalelser af medlemmer af Det Styrende Råd, hvor argumenterne i forbindelse med diskussionen om alternativ tjeneste var i et alt andet end finpudset og smukt sprog, men tværtimod ofte var grove og bombastiske.

I dette svar fra Selskabet på det mexikanske spørgsmål undgår man at bruge ordet »bestikkelse« og erstatter det med »pengetransaktion« og »betaling af gebyr«. Vægten er lagt på den kendsgerning, at pengene går til enkeltpersoner og ikke til »militæret«, hvilket åbenbart skal give indtryk af, at dette på en eller anden måde forskønner »transaktionens« moralske karakter. Brevet taler om, at arrangementet er »gængs« på stedet og siger, at sålænge overordnede ikke stiller spørgsmål om »sagens rette sammenhæng«, kan den »passere med de fordele, dette indebærer«. Det slutter med en bemærkning om at bevare sin integritet i en mulig »afgørende prøve« i fremtiden.

Hvis dette samme svar skulle omskrives til det sprog, der blev benyttet af Det Styrende Råds medlemmer under debatten om alternativ tjeneste, tror jeg, det ville lyde mere henad følgende:

»Jehovas vidner i andre latinamerikanske lande bruger også at betale bestikkelse til korrupte embedsmænd. Hvis mændene i krigsmaskineriet er villige til at lade sig bestikke, er det deres risiko. Det er i det mindste ikke selve krigsmaskineriet, man betaler til – kun til en oberst eller anden embedsmand, der stikker pengene i sin egen lomme. Hvis brødrenes samvittighed tillader dem at »slå en handel af« med nogle embedsmænd, der er »til at tale med«, har vi ikke noget imod det. Hvis der bliver ballade, skal de selvfølgelig ikke regne med vores hjælp. Da alle og enhver dernede gør disse ting, og de overordnede ikke gør noget stort nummer ud af de forfalskede dokumenter, så kan alle I på afdelingskontoret også bare vende hovedet den anden vej. Hvis der bliver krig, vil det være tidligt nok at bekymre sig om neutralitets-spørgsmålet.

Jeres trofaste medarbejdere i rigets tjeneste,«

Det er ikke min mening at være sarkastisk, og jeg tror heller ikke, at hvad jeg her har fremsat, indbyder til sarkasme. Det er efter min bedste overbevisning en reel fremstilling af Selskabets råd til det mexicanske afdelingskontor, sat ned i et mere jordnært sprog og fri for formildende omskrivninger – et sprog, der mere ligner det, der blev brugt ved de omtalte møder i Det Styrende Råd.

En af grundene til, at disse oplysninger virkede så chokerende på mig, var også, at samtidig med, at Selskabet gav meddelelse om, at de ikke havde noget imod, at vidnerne i Mexico benyttede sig af bestikkelse for at blive fri for militær uddannelse, tilbragte masser af unge mænd i Den Dominikanske Republik dyrebare år af deres liv i fængsel – fordi de nægtede at efterkomme den samme slags indkaldelse til militæret. Leon Glass og hans broder Enrique blev f.eks. dømt to eller tre gange for deres nægtelse og tilbragte sammenlagt ni år af deres unge liv i fængsel. Selskabets præsident og vicepræsident besøgte Den Dominikanske Republik i de år, og de aflagde endda besøg i det fængsel, hvor mange af disse unge mænd sad. Hvordan de kunne være bekendt med disse dominikanske vidners situation og så samtidig praktisere en sådan dobbeltmoral – ja, det er komplet uforståeligt for mig.

Fire år efter, at man havde givet dette råd til brødrene i Mexico, kom den første bølge af voldelige angreb (1964) på Jehovas vidner i Malawi, og spørgsmålet om betaling for et partikort opstod. Det malawiske afdelingskontors standpunkt var, at det ville være at øve vold på éns kristne neutralitet at købe et sådant kort, et kompromis, der ikke var en sand kristen værdigt. Verdenshovedkvarteret vidste, at man havde indtaget dette standpunkt. Efter et stykke tid aftog volden, men brød så ud igen i 1967, så voldsomt, at tusinder af vidner blev drevet på flugt fra deres hjemland. Rapporter om frygtelige og oprørende grusomheder strømmede ind til verdenshovedkvarteret i stadig større målestok.

Hvordan påvirkede dette deres samvittighed, når man tænker på den holdning, de havde indtaget i Mexico? I Malawi blev vidner slået og tortureret, kvinder blev voldtaget, hjem og marker blev ødelagt og hele familier flygtede til andre lande – fast besluttede på at holde sig til organisationens standpunkt: at betale for et partikort ville være en moralsk forræderisk handling. På den selvsamme tid *bestak* mandlige vidner i Mexico militære embedsmænd til at udfærdige et certifikat, der falskeligt erklærede, at de havde gennemført deres militæruddannelse; og når de gik til afdelingskontoret, fulgte staben der Selskabets råd og sagde ikke noget, der på nogen måde kunne antyde, at denne praksis stred mod organisationens moral eller Guds ords principper. *Når de nu vidste alt dette,* hvordan påvirkede det da de højeste autoriteter i organisationen? Betragt følgende:

Ni år efter, at afdelingen i Mexico havde afsendt deres første brev, skrev de et andet brev, også adresseret til præsident Knorr, og dateret den 27.august 1969. Denne gang lagde de vægt på et bestemt punkt, de mente var blevet overset. Nedenstående materiale, som er stillet til min rådighed af afdelingsudvalget, er fra side 3 og 4 i brevet. Jeg har kursiveret netop det væsentlige punkt, som afdelingen fokuserer på.

»Spørgsmål. Under afdelingsmøderne i juni drøftede vi en sag, der er omtalt på siderne 34 og 35 i bogen »Hjælp til at besvare spørgsmål«. Jeg henledte brødrenes opmærksomhed på den måde, vi igennem årene her i landet har håndteret militærspørgsmålet på; men eftersom jeg ikke mente, jeg kunne huske alle detaljerne omkring problemet, fandt jeg det bedst at skrive og afvente et eksakt svar. *Efter at vi har ledt tilbage i arkiverne, har vi fundet et brev, dateret 4.februar 1960, nr.123, hvori vi stillede spørgsmål om, hvad vi skulle gøre, fordi mange betalte en sum penge for at opnå det lovbefalede bevis, der kræves af alle mænd i den værnepligtige alder. Vi gjorde imidlertid ikke i spørgsmålet opmærksom på, at når man har opnået dette bevis, placeres man automatisk i hærens første reserve med risiko for indkaldelse, hvis og når der opstår en nødsituation, som den professionelle hær ikke kan klare. Så derfor er vort spørgsmål nu dette: Ændrer dette noget i den fremgangsmåde, der er beskrevet i jeres brev af 2.juni 1960 (157), side 2, der besvarede vort førnævnte brev?*

Jeres brev sagde således: »Med hensyn til dem, der bliver fritaget for militærtjeneste ved hjælp af en pengetransaktion med de heri implicerede embedsmænd, så er dette på linie med, hvad der praktiseres i andre latinamerikanske lande, hvor brødre har betalt nogle embedsmænd indenfor militæret for at blive fritaget, så de kunne fortsætte med deres teokratiske aktiviteter. Hvis medlemmer af de militære myndigheder er villige til at acceptere en sådan ordning om betaling af gebyr, så påhviler ansvaret disse repræsentanter for de nationale organisationer. De beløb, der bliver betalt, går ikke til militæret, men til de enkeltpersoner, der har ansvaret for denne ordning. Hvis brødrenes samvittighed tillader dem at deltage i en sådan ordning for at bevare deres fortsatte frihed, har vi intet at indvende. Hvis de løber ind i vanskeligheder på grund af deres handlemåde, må de være klar over, at vi naturligvis ikke kan tilbyde dem nogen form for hjælp; de må selv klare problemerne. Men hvis arrangementet er gængs hos jer og erkendt af de overordnede, og disse ikke stiller spørgsmål om sagens rette sammenhæng, kan sagen passere med de fordele, dette indebærer. Hvis der skulle opstå en militær nødsituation, hvor brødrene bliver konfronterede med deres marchkort, må de træffe en afgørelse, som de ikke kan redde sig ud af ved hjælp af penge. Deres mod vil da blive sat på prøve, og de må stå fuldstændig fast og bevise, at de går ind for kristen neutralitet ved en afgørende prøve.«

Vi har fulgt det, der er blevet citeret fra jeres brev, men det forekommer os, at der måske skulle ændres noget i denne fremgangsmåde, når man tager i betragtning, at brødrene nu står i hærens første reserve. Det ser naturligvis ud til, at Jehovas velsignelse har været over hans tjenere her, da arbejdet har haft god fremgang gennem årene, og det til trods for, at størsteparten af kreds- og områdetjenerne og brødrene i betelfamilien har fulgt denne procedure. *Hvad enten der skal ske ændringer eller ikke, så vil vi sætte meget stor pris på nogle oplysninger fra jer i denne sag.* Dersom der sker en ændring, så denne procedure ikke længere skal følges, så kan brødrene altså ikke få et pas; men de kan jo altid deltage i stævner indenfor landets grænser. *Og hvis der sker en ændring, hvad vil stillingen så være for dem, som nu står i første reserve?* Hvorledes skal dette håndteres? Vi afventer jeres svar i sagen.

Opførelsen af vores nye bygning skrider godt frem, og vi glæder os til at se den færdig og i brug til Jehovas pris og til brødrenes opbyggelse ved stævnerne der. Vær forvisset om min kærlighed og mine bedste ønsker.

Jeres broder og medtjener,«

Svarbrevet, dateret 5.september 1969, er forsynet med New York-selskabets stempel; og initialerne før datoen viser, at det er skrevet af præsidenten ved en sekretær. (A er præsidentens symbol, AG er symbolet for en af hans sekretærer). Prøv nu at tænke på, at verdenshovedkvarteret var fuldt ud informeret om de frygtelige lidelser, der allerede i 1964 og 1967 var overgået Jehovas vidner i Malawi, fordi de standhaftigt nægtede at betale for det af deres lands regering påtvungne partikort, og betragt herefter det brev af 5.september 1969, der blev sendt til det mexicanske afdelingskontor som svar på deres forespørgsel.

A/AG 5.september 1969.

Afdelingskontoret i Mexico.

Kære brødre,

Vi har modtaget jeres brev af 27.august (182), hvori I stiller et spørgsmål om de brødre, der er blevet registreret i Mexico og nu står i første reserve.

Det brev af 4.februar 1960 (123), som I citerer fra, dækker fuldt ud hele sagen. Der er ikke noget at tilføje. Ansvaret påhviler de enkelte brødre med hensyn til, hvad de skal gøre, hvis de nogensinde bliver indkaldt, og det er tidligt nok at tage stilling, hvis dette sker. I mellemtiden er disse brødre, som er blevet indregistrerede og har betalt gebyr, frie til at fortsætte i tjenesten. Ikke sådan at forstå, at vi giver vores samtykke i denne sag; men det er deres samvittighed, ikke vores, der tillader dem at vælge denne fremgangsmåde. Hvis deres samvittighed tillader dem at gøre, hvad de har gjort, og de ikke på nogen måde går på kompromis, så kan I blot lægge sagen på hylden. Der er ingen grund til, at I stiller spørgsmål eller kommer med kommentarer til enkeltpersoner, heller ikke til at indlade jer i diskussioner med nogen. En skønne dag bliver problemet måske aktuelt, og de kan måske blive tvunget til at træffe en afgørelse, som brevet påpeger, og så er det op til dem at træffe den. Vi kan ikke træffe beslutninger for alle i hele verden. Hvis disse menneskers samvittighed tillod dem at gøre, hvad de gjorde, og blive registrerede i reserven, så må det blive deres problem, hvis det da er et problem for dem. Det kan aldrig blive et problem for Selskabets kontor.

Selskabet har altid sagt, at folk skulle rette sig efter loven; men hvis nogle enkeltpersoner har båret sig ad, som I har beskrevet i jeres brev, og det ikke sårer deres samvittighed, så lad os bare lade sagen ligge. Der er ingen grund til, at vi skulle bestemme over andre menneskers samvittighed, heller ikke til at begynde at argumentere og strides om det. Hvis enkeltpersoner ikke går på kompromis på den måde, at de begynder at tage våben i hånd, og deres handlemåde fortsat tillader dem at smede deres sværd om til vingårdsknive, så lad det være deres egen beslutning. Det er tidligt nok for menighedens tilsynsmænd at tage affære, hvis der sker ændringer i denne livsholdning. Så lad tingene være, som de er, og har været siden februar 1960, uden yderligere tilføjelser.

Må Jehovas rige velsignelse være med jer.

Jeres brødre,
Watchtower B.& T. Society
OF NEW YORK, INC.«

Hele sagen er så fuldstændig utrolig, fordi organisationen altid har betragtet tilknytning til militæret og tilknytning til en politisk organisation som ét og det samme. Et vidne, der går ind i enten det ene eller det andet, vil automatisk blive betragtet som »ikke-tilsluttet« organisationen. Og det mexikanske

afdelingsudvalg havde jo krystalklart fremhævet, at de vidner, som havde opnået det endelige certifikat for udført militærtjeneste (ved hjælp af bestikkelse) nu stod placeret i *militærets første reserve.* Vidnerne i Malawi risikerede liv og lemmer, hjem og jord, for at holde fast ved det standpunkt, organisationen havde indtaget for deres lands vedkommende. I Mexico var der slet ikke tale om nogen risiko ved at nægte – men her gik organisationen frem med den yderste lemfældighed. Her kunne mandlige vidner stå som medlemmer af hærens første reserve og alligevel være kreds- og områdetjenere og medlemmer af betelfamilien! Rapporten fra afdelingsudvalget gør rede for dette (ligesom den viser, hvor almindeligt det var blandt vidnerne at bruge bestikkelse for at opnå certifikatet). Rapporten fortsætter med at sige:

»Som man vil se af det ovenfor nævnte brev fra Brooklyn, skal brødrene følge deres samvittighed i denne sag. Noget, det ikke desto mindre ville være godt at få kastet lys over, er dette, at det er blevet ganske almindeligt i organisationen i Mexico at få sit »cartilla« på denne måde (ved at betale). Men de eneste ulemper ved ikke at have dette »cartilla« er, at man så ikke kan forlade landet (brødrene rejser ofte til stævner i U.S.A.) – eller at man kan have en lille smule besvær med at få et arbejde, hvor dette bevis kræves. Bortset fra det skulle unge mænd ikke have nogen særlig vægtige grunde til at forsøge at få dokumentet. Men det er så uhyre nemt at få det, og hvis man snakker med andre unge mænd, som har fået det, kan de sagtens fortælle, hvordan man gør; og disse unge mænd ikke så meget som reflekterer over, om det er rigtigt af dem hver især at opnå dette bevis på den ovenfor nævnte måde.«

Tusinder af vidner i Mexico ved, at situationen er, som den her er beskrevet. Alle medlemmer af det mexicanske afdelingsudvalg ved det. Alle medlemmer af Jehovas Vidners Styrende Råd ved, hvad verdenshovedkvarterets erklærede holdning var i denne sag. Men udenfor Mexico er der sikkert meget få mennesker, der har kendt noget til denne erklærede holdning. Og sikkert ingen blandt vidnerne i Malawi.

Jeg kan ikke tænke mig en mere åbenlys dobbeltmoral. Jeg kan heller ikke forestille mig et mere fordrejet ræsonnement end det, der tillader holdningen i Mexico, og på samme tid ihærdigt og dogmatisk gør gældende, at det at acceptere alternativ tjeneste er forkasteligt, fordi det »betragtes af regeringen som det samme som udførelse af militærtjeneste« og er en »stiltiende eller indirekte anerkendelse af »kejserens krigsmaskine«. De samme mænd, som fremsatte disse udtalelser ved Det Styrende Råds møder og fremturede med, at »vi ønsker ingen grå områder«, og »brødrene trænger til at få deres samvittighed oplært«, sagde dette, *samtidig med,* at de vidste, at det i over tyve år havde været almindelig praksis blandt Jehovas vidner i Mexico at betale en bestikkelse for et certifikat, der sagde, at de havde fuldført deres militærtjeneste, en praksis, som verdenshovedkvarteret officielt havde meddelt var »op til brødrenes egen samvittighed«.

På trods heraf var der nogle af medlemmerne (heldigvis en minoritet ved de fleste møder), der ønskede at holde fast ved det traditionelle standpunkt, der stempler en mand som »ikke-tilsluttet«, hvis han på en dommers spørgsmål, om han måske kunne arbejde på et hospital, svarede, at det kunne han godt

gøre uden at få samvittighedskvaler. Denne synsmåde gik de ind for, vel vidende, at der i Mexico var kreds- og områdetilsynsmænd og afdelingskontorpersonale, der bestak embedsmænd for at få deres militærtjeneste-certifikat, der godtgjorde, at de havde fuldført deres militærtjeneste og nu stod i første reserve i hæren, »kejserens krigsmaskine«.

Et af rådets medlemmer, der gik ind for det traditionelle standpunkt, citerede et medlem af det danske afdelingsudvalg, Richard Abrahamson, for at have sagt med henblik på alternativ tjeneste: »Jeg gyser ved tanken om at lade disse unge mænd bestemme selv.« Og alligevel var det officielle svar, der blev sendt fra hovedkontoret til afdelingen i Mexico, at det, at unge brødre betalte bestikkelse for et forfalsket dokument, der placerede dem i første reserve, var »deres problem, hvis det da er et problem for dem. Det kan aldrig blive et problem for Selskabets kontor.« Senere siger brevet, at »Der er ingen grund til, at vi skulle bestemme over andre menneskers samvittighed.«

Hvorfor gjorde den samme holdning sig ikke gældende over for brødrene i Malawi? Hvis brødrene der havde fået lov til at rådføre sig med deres egen samvittighed i spørgsmålet om partikortet, så tror jeg alvorligt talt, at kun en minoritet blandt vidnerne der i så fald ville være nået til samme konklusion som afdelingskontorets personale. Jeg tvivler i det hele taget på, om der var én eneste indfødt malawier (landet hed ellers dengang Nyasaland) blandt dem, der traf beslutningen om den fremgangsmåde, der skulle følges.

Hviler der slet ingen ansvarlighed på de ledende indenfor organisationen for den groteske ulighed i de anvisninger, der gives?

Vagttårnsselskabet erklærede, at det fulde ansvar måtte placeres hos præsident Banda, især med henblik på at de malawiske myndigheder slet ikke efterlevede deres forfatnings høje principper. Selskabet udtalte:[132]

> Hvis han er klar over det og tillader det at fortsætte, må han som landets regent og som leder af Malawis kongresparti afgjort bære ansvaret for det der foregår i hans land, og i hans politiske partis navn.
>
> Parlaments- og partimedlemmer som enten har tilskyndet unge til vold eller har lukket øjnene for det der sker, kan heller ikke fritages for ansvar. Kan tjenestemænd, politifolk, dommere og andre ansvarlige, som for deres egen sikkerheds skyld ser gennem fingre med det der sker i Malawi og forholder sig tavse, sige sig fri for ansvar?

Den målestok, organisationen dømte de malawiske myndigheder efter, burde i høj grad også gælde for organisationen selv. Dersom Det Styrende Råd – der ikke blot vidste, hvad der var blevet sagt om de malawiske myndigheder og deres ansvarlighed, men også kendte organisationens holdning i Mexico – virkeligt troede, at det standpunkt, man havde kundgjort blandt brødrene i Malawi, var det rigtige, så burde de absolut have følt sig tvunget til at forkaste den holdning, de havde indtaget i Mexico. For at opretholde den strenge holdning i Malawi, måtte de være absolut overbeviste om, at deres standpunkt var sundt og sikkert baseret på Guds ord som det eneste rigtige for en sand kristen at følge. Men at tolerere holdningen i *Mexico* ville modsat være at fornægte denne overbevisning. Hvis de på den anden side var overbeviste om, at holdningen i Mexico, der tillader mennesker at rådføre sig med deres egen samvittighed med henblik på at opnå et militært certifikat (selv ved ulovlige metoder), var korrekt eller i det mindste acceptabel, så burde de bestemt have tilstået brødrene i Malawi den samme ret til at rådføre sig med deres samvittighed i en sag, der ikke involverede *bestikkelse, ulovligheder og forfalskninger*. Ethvert forsøg på at være neutral og »vende det blinde øje til«, lade dobbeltmoral »gå upåtalt hen«, måske af hensyn til »deres egen stilling«, ville betyde, at de fulgte den samme kurs som den, de fordømte hos de malawiske myndigheder, fra den øverste til den laveste.

Hvad blev der egentlig sagt i Det Styrende Råd under de møder, hvor oplysningerne fra Mexico blev fremlagt? I første række var organisationens politik der blevet fastlagt af bare to mænd; men nu kendte hele rådet til den.[133] Følte de sig ansvarlige, og hvordan reagerede de på den åbenlyse forskel på holdningen der og så holdningen i Malawi?

Da jeg bragte sagen på bane, var der ikke den ringeste antydning af misbilligelse eller moralsk indignation at spore hos nogen af dem, der i så stærke, kompromisløse vendinger havde argumenteret imod alternativ tjeneste. Der var ingen opfordringer til at ændre på den eksisterende politik i Mexico eller én eneste klar og tydelig afstandtagen fra den kompromisløse holdning i Malawi. Skønt den tredje og fjerde bølge af vold havde ramt de malawiske vidner (i 1972 og 1975) hørte jeg ingen bestyrtelse over forskellen på normerne der og dem i Mexico. De fleste af medlemmerne mente åbenbart godt, de kunne acceptere den mexicanske synsvinkel, medens de samtidig insisterede på fuldstændig anderledes normer for mennesker andre steder.

Endnu engang vil jeg sige, at jeg ikke tror, sagen simpelthen er et spørgsmål om personer, heri indbefattet medlemmerne af Det Styrende Råd. Jeg er nået til den konklusion, at dette syn på tingene i realiteten er et typisk produkt af en hvilken som helst autoritær struktur, der anlægger en strengt lovmæssig indfaldsvinkel til kristendommen – hvilket sætter deltagerne i den autoritære struktur i stand til at se på eksisterende dobbeltmoral uden at få samvittighedskvaler. Hvad brødrene i Mexico angår, så skal det fremhæves til deres ros, at de fik samvittighedskvaler, da de hørte om de store lidelser, vidnerne i Malawi blev udsat for, fordi de nægtede at betale et lovligt beløb på en lovmæssig måde til en lovlig regering – medens de selv illegalt fik et militært certifikat ved hjælp af bestikkelse. Dem i »toppen« af det såkaldte »elfenbenstårn« syntes imidlertid besynderligt afsondrede fra den slags følelser, uberørte af en sådan dobbeltmorals konsekvenser for andre mennesker. Dette tror jeg ligeledes er en af systemets virkninger, og det er bare én årsag til, at jeg finder et sådant system frastødende.

I efteråret 1978 var samtlige medlemmer af Det Styrende Råd fuldt på det rene med Selskabets standpunkt i Mexico. Næsten *ét år senere*, i september 1979, genoptog Det Styrende Råd drøftelsen af det uafklarede spørgsmål om alternativ tjeneste, denne gang på foranledning af et brev fra Polen.

Milton Henschel opfordrede til den største forsigtighed og sagde advarende, at alternativ tjeneste kunne gå hen og blive »en fælde til indoktrinering af brødrene«, og var stemt for den praksis, der blev fulgt af mange polske vidner, nemlig at begynde at arbejde i kulminerne for at undgå indkaldelse. Lloyd Barry lagde igen vægt på, at vi holdt fast ved det standpunkt, at vidnerne »skulle holde sig fri af hele den militære organisation«. Ted Jaracz sagde, at »vore brødre er ved at få problemer, og de ser hen til Jehovas organisation efter vejledning«. Det var derfor vigtigt, at vi ikke havde forskellige meninger, for at brødrene ikke skulle få den opfattelse, at Det Styrende Råd sagde: »Værsgo' – gør det bare« om alternative tjenesteordninger. Carey Barber fremsatte det synspunkt, at »her kan der ikke være tale om at følge sin samvittighed, her må vi skære lige igennem« uden at vige en tomme. Fred Franz sagde, at »vores samvittighed må være oplært ud fra Bibelen«, og gav igen udtryk for sin støtte til det traditionelle standpunkt, der gik imod enhver form for alternativ tjeneste.

På dette tidspunkt var Ewart Chitty ikke længere medlem af rådet. Han havde indgivet sin afskedsansøgning i overensstemmelse med Det Styrende Råds ønsker. Grant Suiter var fraværende ved mødet. Både han og Chitty havde stemt for en ændring af Selskabets fremgangsmåde ved mødet den 15.november 1978. Der var to nye medlemmer af rådet, Jack Barr (fra England) og Martin Poetzinger (fra Tyskland), og de var til stede ved mødet den 15.september 1979. Da det til sidst kom til en afstemning, var stemmerne delt lige midt igennem: otte for en ændring af fremgangsmåden og otte imod (heriblandt de to nye medlemmer).

Den 3.februar 1980 kom emnet endnu engang på dagsordenen. På det tidspunkt var der gået over et år, siden mit besøg i Mexico, og Albert Schroeder havde aflagt endnu et af sine årlige besøg der. Afdelingsudvalgets medlemmer i Mexico gav atter udtryk for deres bekymring over den praksis at bruge bestikkelse til opnåelse af falske militærtjeneste-dokumenter, og Schroeder aflagde beretning om denne fortsatte situation for rådet ved sin hjemkomst. Spredte bemærkninger fra forskellige medlemmer under mødet viste helt klart, at der ikke på nogen måde kunne opnås to-tredjedeles flertal i spørgsmålet om alternativ tjeneste, og der blev derfor slet ikke fremsat noget forslag.

Sagen blev henlagt. Fra det tidspunkt, da brevet fra ældste Michel Weber i Belgien blev modtaget i november 1977 og indtil februar 1980, havde Jehovas Vidners Styrende Råd *ved seks forskellige lejligheder* forsøgt at løse problemet, men uden resultat.

Hvad nu med de *mennesker*, der blev berørte af den regel, der vedblev med at være i kraft, dem, som *Vagttårnet* havde kaldt »de menige medlemmer«? Kunne de også bare henlægge problemet ? Tværtimod! Rådets manglende evne til at opnå det absolut nødvendige to-tredjedeles flertal betød, at mandlige Jehovas vidner over hele verden, der handlede i overensstemmelse med deres samvittighed og accepterede alternativ tjeneste som et forsvarligt regeringskrav, stadigt måtte betale den pris automatisk at blive betragtet som »ikke- tilsluttede« organisationen, ligestillede med udelukkede personer. Det betød også, at Det Styrende Råd, taget under ét, var villigt til at lade den tyve år gamle fremgangsmåde fortsætte i Mexico, medens en diamentralt modsat fremgangsmåde forblev uændret i Malawi.

To slags lodder på vægtskålen

»*To slags lodder er en vederstyggelighed for Jehova;*
det er heller ikke godt med svigefulde vægtskåle.«
– Ordsprogene 20:23.

Dersom man betragter nogle andre omstændigheder, som gør sig gældende for Jehovas vidner i Mexico, kunne det måske hjælpe til at forstå nogle af rådsmedlemmernes måde at ræsonnere på. Som et resultat af den mexicanske revolution og på grund af den katolske kirkes tradition for at besidde umådelige rigdomme i form af jord og anden ejendom, er det i den mexicanske forfatning blevet forbudt alle religiøse organisationer at eje noget. Kirkebygninger og andre kirkelige besiddelser er taget i regeringens forvaring; men den giver de religiøse organisationer lov til at bruge disse. Ligeledes på grund af fremmede gejstliges udbytning før i tiden er det ikke tilladt udenlandske præster eller missionærer at virke som sådanne i landet. Hvilke konsekvenser har dette haft for vidnernes organisation?

Administrationen på Jehovas vidners hovedkontor har på grund af denne mexicanske lov for længe siden besluttet, at Jehovas vidner i Mexico ikke skulle præsentere sig selv som en religiøs organisation, men en »kulturel« organisation. Det lokale aktieselskab der, La Torre del Vigia, er indregistreret som en sådan hos de mexicanske myndigheder. Derfor taler Jehovas vidner i Mexico ikke om at holde religiøse møder eller bibelske møder, men derimod om at holde »kulturelle« møder. Ved disse møder er der ingen bønner eller sange, og det samme gælder også ved de store stævner. Når de arbejder fra hus til hus, medbringer de udelukkende Vagttårnets litteratur (som de siger, at Vagttårnsselskabet forsyner dem med »til hjælp for dem i deres kulturelle virksomhed«). De medbringer ikke Bibelen ved disse lejligheder, eftersom det ville vise, at de var engagerede i religiøs aktivitet. En gruppe af vidner i et givent område kaldes ikke en »menighed«, men en »forening«. De taler ikke om at holde dåb, men gør det under navn af at udføre »symbolet«.

Denne »tvetungede tale« er ikke begrundet i, at man lever i et totalitært land, der undertrykker friheden til at tjene Gud.[134] Den er hovedsageligt indført for at unddrage sig regeringens regulativer med henblik på religiøse organisationers besiddelse af ejendom. Man må heller ikke tro, at dette arrangement er noget, der stammer fra de mexicanske vidner selv; det er en ordning, der er udtænkt og sat i værk af det internationale hovedkvarter i Brooklyn.

Det kan være interessant at sammenligne den velovervejede afskaffelse af bønner og sange ved vidnernes møder i Mexico med Selskabets arbejdsmetoder i U.S.A., hvor de er villige til at føre sag efter sag hele vejen op til landets øverste retsinstanser – hellere end at opgive bestemte sædvaner, såsom at kunne tilbyde litteratur fra hus til hus uden tilladelse og uden at være nødt til at melde sig hos politiet, retten til at bruge højtalervogne og afsætte litteratur på gadehjørnerne – og mange andre aktiviteter, der er forfatningsmæssigt sikrede rettigheder i U.S.A.. Organisationen ønskede ikke at opgive nogen af disse ting. Den kæmpede for at fastholde dem, skønt disse aktiviteter bestemt ikke var noget, kristne i det første århundrede beskæftigede sig med, og derfor ikke kan tælles med blandt de oprindelige, kristne skikke.

Men menigheds- eller gruppebøn *var* en oprindelig, religiøs praksis ved de tidlige kristne møder og har været det blandt Guds tjenere fra umindelige tider. Den mexicanske regering har intet imod bønner ved religiøse møder. Jehovas vidner er imidlertid blevet instruerede om at sige, at deres møder *ikke* er religiøse. Der er næsten intet andet, der kan anses for så nært forbundet med tilbedelsen af Gud eller af mere åndelig karakter end netop bønnen. Da et kongeligt dekret engang i oldtidens Persien forbød bøn til nogen anden end kongen i tredive dage, regnede profeten Daniel bøn til Gud for så afgørende, at han brød dekretet, selv om han derved risikerede at miste sin stilling og ejendom, ja, selve livet.[135]

Hovedkvarterets organisation anså det imidlertid for formålstjenligt at ofre menighedsbønnen blandt Jehovas vidner i hele Mexico. Til hvilken nytte – hvilke fordele skulle der være ved det? Ved at opgive menighedsbøn og sang samt brug af Bibelen i den offentlige vidneaktivitet kan organisationen bevare ejendomsretten til Selskabets ejendomme i Mexico og arbejde uden hensyn til regeringens regulativer, som andre trossamfund må underlægge sig. De er villige til at sige, at deres organisation ikke er en religiøs organisation, at deres møder ikke er religiøse møder, at deres vidneaktivitet ikke er religiøs aktivitet, at dåb ikke er en religiøs handling – skønt Jehovas vidner i alle andre lande verden over siger lige det modsatte.

Da Det Styrende Råds medlemmer nu kendte denne ordning, kunne nogle af dem have været tilbøjelige til at godkende bestikkelse for at få falske papirer som noget, der ikke var særlig meget ude af trit med den overordnede politik for Jehovas vidner i dette land. Dette kan måske delvis forklare, hvorfor de på samme tid kunne tale så hårdnakket imod »at gå på kompromis« i andre lande. Det synes klart, at i nogle medlemmers sind er dette ikke et spørgsmål om dobbeltmoral. I deres sind findes der kun én moral. Og denne moral er: *at gøre hvadsomhelst organisationen beslutter og billiger.* Organisationen traf en beslut-

ning med hensyn til det mexicanske militærs bestikkelsespraksis, idet de overlod spørgsmålet til hver enkelts samvittighed; og derfor er det acceptabelt, at en mand kan betale en sådan bestikkelse for et militært certifikat og stadig opnå de mest ansvarsfulde poster inden for organisationen; og de, der ledte arbejdet der, behøvede ikke at bekymre sig om deres ansvar ind for Gud. Organisationen besluttede anderledes med henblik på alternativ tjeneste (som den også gjorde med henblik på Malawi), og derfor er enhver, der undlader at følge denne beslutning, uværdig til at besætte en hvilken som helst post indenfor menigheden; han har faktisk brudt sin integritet overfor Gud.

Jeg kunne ikke dengang forstå, hvordan kristne kunne antage et sådant synspunkt, og jeg kan stadig ikke forstå det. Alle de kraftige, næsten skingrende opfordringer, der blev fremsat, om at »holde sig fri af verden« kom i mine ører til at lyde hule, som blot og bar retorik, højtravende snak, der ikke havde noget med virkeligheden at gøre. Jeg kunne slet ikke se nogen sammenhæng mellem disse udtalelser og så de faktiske forhold, som var velkendte, både blandt dem, der talte, og dem, der hørte på.

I næsten tyve år boede jeg i Latinamerika uden at betale bestikkelse. Men jeg erkender fuldt ud, at der findes steder, ikke bare i Latinamerika, men også andre steder i verden, hvor det er næsten umuligt at komme igennem med noget uden at betale penge til en embedsmand, som ingen ret har til dem – selv om man har loven på sin side, og det, man søger om, er fuldstændig legalt. Det er klart at dette må betragtes som en form for pengeafpresning, på samme måde som da skatteopkrævere og militærpersoner i bibelsk tid opkrævede mere, end de skulle, og således pressede penge af folk. Mig forekommer det ikke retfærdigt at fælde en negativ dom over mennesker, der føler sig tvunget til at bøje sig for denne slags pengeafpresning. Og hvad mere er, jeg drister mig ikke til at dømme dem i Mexico, der ikke havde loven på deres side; men handlede imod loven, og som ikke bare bøjede sig for pengeafpresningen, men med fuldt overlæg *opfordrede* en embedsmand til ulovlige handlinger ved at tilbyde ham penge for et forfalsket dokument. Det er *ikke* det, jeg finder så chokerende og skræmmende ved hele affæren.

Det er derimod det, at mænd i magtfulde stillinger kan tillægge formodede »organisatoriske interesser« en så enorm betydning sammenlignet med almindelige menneskers interesser. Mennesker med børn, hjem og arbejde; personer, hvoraf mange gennem hele deres færd viser, at de er mindst lige så samvittighedsfulde i deres gudsforhold som hver eneste af de mænd, der som en retsinstans sidder og træffer afgørelser på deres vegne om, hvad der er indenfor samvittighedens grænser, og hvad der ikke er det.

Det er mænd i høje stillinger, der tiltager *sig selv* retten til at have divergerende opfattelser, men som kræver fuldstændig enighed af alle andre; mænd, der udtrykker mistro over for andres brug af deres kristne samvittighedsfrihed; men som forventer, at sådanne andre skal nære ubetinget tiltro til dem og deres beslutninger, samtidig med at de bevilger sig selv ret til at bruge deres samvittighed til at lade ulovlige manøvrer og oplagte fordrejelser af kendsgerningerne gå upåtalt hen.

Det er mænd i høje stillinger, der – fordi flytning af én stemme reducerer et flertal fra 66⅔ % til 62½ % – er villige til at opretholde en fremgangsmåde, der kan forårsage, at andre mænd arresteres, bliver skilt fra familie og hjem i månedsvis, ja, endog bliver sendt i fængsel i flere år; selv om disse mænd måske ikke kan se det bibelske grundlag for den fremgangsmåde, de bliver bedt om at følge, og i nogle tilfælde endda tror, at denne fremgangsmåde er forkert.

Det er mænd i høje stillinger, der betjener sig af en fremgangsmåde, der opfordrer almindelige mennesker til at nægte at betale et lovligt gebyr til den organisation, der faktisk er den regerende magt i landet, selv om de ved denne fremgangsmåde stiller mænd, kvinder og børn overfor tabet af deres hjem og jord, prygl, tortur, voldtægt og død – medens de samtidigt siger til mennesker i et andet land, at det er i orden at bestikke embedsmænd til at udstede et kort, der falskeligt erklærer, at de har fuldført deres militærtjeneste og nu står i hærens første reserve.

Det er alt *dette*, jeg finder chokerende. Og ligemeget, hvor oprigtige nogle måske er, så finder jeg det stadigvæk skræmmende.

Personligt kunne jeg ikke forstå, hvordan voksne mennesker kunne undgå at få øje på inkonsekvensen i alt dette, hvordan de kunne undgå at blive berørte af det – og undgå at blive dybt berørte af virkningerne på andre menneskers liv. Til sidst nåede jeg simpelthen til den erkendelse, at »organisatorisk loyalitet« kan få mennesker til at drage de mest utrolige slutninger, kan gøre dem blinde for selv de groveste uretfærdigheder og ufølsomme overfor de lidelser, deres politik forårsager. At organisatorisk loyalitet kan gøre mennesker ufølsomme, er der igennem tiden afgivet talrige beviser på – både i den religøse og den politiske historie – som f.eks. de ekstreme tilfælde med inkvisitionen og naziregimet. Og den kan stadig give én kvalme, når man oplever den på nært hold og på et sted, hvor man aldrig havde forventet det. Efter min mening giver den en magtfuld illustration af, at Gud aldrig havde til hensigt, at nogle mennesker skulle udøve en så overdreven autoritet over deres medmennesker.[135a]

7

FORUDSIGELSER OG FORMASTELIGHED

»Når det som profeten taler i Jehovas navn ikke sker eller går i opfyldelse, da er det et ord som Jehova ikke har talt. Profeten har talt formasteligt. Du skal ikke lade dig skræmme af ham.«
5.Mosebog 18:22.

Entusiasme er helt sikkert at foretrække frem for sløvhed og ligegyldighed, når det drejer sig om vores holdning til Jesu Kristi lovede genkomst. De første kristne var bestemt ikke ligegyldige overfor denne begivenhed, som de ventede med længsel.

Jeg så for nylig en udsendelse i fjernsynet, hvori en PR-mand fra Jehovas vidners canadiske afdelingskontor, Walter Graham, svarede på spørgsmål om, at visse forudsigelser om Kristi genkomst var slået fejl. Han sagde, at hvis der kunne findes fejl hos Jehovas vidner i denne henseende, så skyldtes det ene og alene »vor entusiasme for at se Guds navn blive ophøjet og hans rige herske på jorden«.

De fleste vil nok være enige med mig i, at det kun er menneskeligt på stående fod at sige forskellige ting – at lade ønsketænkning, stærk længsel eller måske entusiasme svække ens dømmekraft og dermed bevirke, at der drages forhastede konklusioner. Det har vi alle prøvet på et eller andet tidspunkt i vort liv. Ja, men hvis det kun var det, det drejede sig om, ville der heller ikke være nogen større grund til bekymring.

Desværre tror jeg bare ikke, at det kun er det, det drejer sig om. Problemerne stikker dybere, og de dermed forbundne faktorer er af langt større betydning end en eller anden banal, tilfældig fejl, som vi alle til tider kan begå. Og det da især, når man tager i betragtning, hvilke vidtgående konsekvenser disse forudsigelser har fået for mange mennesker.

Man kan ikke tage let på den omstændighed, at Det Styrende Råd betragter Jehovas vidner, i det mindste dem fra »den salvede skare« (hvortil Det Styrende Råds medlemmer alle selv hører), som indsat i rollen som »profet«, udpeget til dette ærefrygtindgydende ansvar af Gud selv.

Således var der i bladet *The Watchtower* fra den 1.april 1972, side 197, en artikel med titlen: »De skal vide, at en profet har været iblandt dem.«[136] Artiklen rejste spørgsmålet, om Jehova Gud i nyere tid havde haft en profet til at hjælpe mennesker, »til at advare dem mod farer og fortælle om ting, der skulle komme«. Svaret, der blev givet, var, ja, historien viser, at der var en sådan profet.

»»PROFETEN« IDENTIFICERES

Disse spørgsmål kan besvares bekræftende. Hvem var denne profet? --------

Denne profet var ikke et enkelt menneske, men en gruppe af mænd og kvinder. Det var en lille gruppe mennesker, der gik i Kristi fodspor, på den tid kendt som de internationale bibelstudenter. I dag er de kendt som Jehovas kristne vidner. De forkynder stadig en advarsel, og hundredtusinder af mennesker, som har lyttet til deres budskab og tror på det, har sluttet sig til dem og hjælper dem i det arbejde, de har fået overdraget.

Det er naturligvis en let sag at sige, at denne gruppe handler som Guds »profet«. Noget andet er at bevise det. Den eneste måde, dette kan gøres på, er ved at betragte historien. Hvad viser den?«

Ja, historien er værd at betragte. At den afslører fejltagelser, må selv hovedkvarterets organisation indrømme. En morgen i 1980 fungerede Selskabets præsident, Fred Franz, som ordstyrer under drøftelsen af dagens tekst på betelhjemmet i Brooklyn, og han fortalte ved denne lejlighed noget om, hvad han kunne huske om de forventninger, man havde haft til året 1925, der var forudset til at være det år, hvor tusindårsriget skulle tage sin begyndelse. Han citerede ved samme lejlighed dommer Rutherford for bagefter at have sagt om sine egne fejlslagne forudsigelser: »Jeg ved godt, at jeg har dummet mig.«[137]

Imidlertid betragter organisationen blot disse fejltagelser som et udslag af menneskelig ufuldkommenhed og et udtryk for en stærk længsel efter at se Guds løfter opfyldt.

Men jeg tror, »historien« viser, at der ligger mere i det end bare det. Én ting er, at nogen »dummer sig« af længsel efter at se noget ske. Det er straks en helt anden sag, når man begynder at lægge pres på andre, for at de absolut skal dele denne opfattelse, og kritiserer dem, hvis de ikke gør det – ja, endog begynder at sætte spørgsmålstegn ved deres tro eller betvivle deres motiver, dersom de ikke ser sagen nøjagtigt på samme måde.

Og det er endnu mere alvorligt for en organisation, der præsenterer sig selv som Guds udvalgte talsmand over for hele menneskeheden at gøre dette – og ikke bare gøre det i nogle få dage eller måneder, men i årtier, gang på gang, over hele kloden. Ansvaret for virkningerne heraf kan man ikke blot skyde fra sig ved at sige med et skuldertræk: »Nåh ja, ingen er fuldkommen!«

Det er der ganske rigtigt ingen, der er. Men hver eneste af os er ansvarlig for, hvad vi gør. Og især da, når vore handlinger på dramatisk måde griber ind i noget så betydningsfuldt og personligt som andres gudsforhold.

Og det bliver ikke mindre alvorligt, når en gruppe mennesker har indbyrdes forskellige synspunkter i relation til visse forudsigelser om et bestemt årstal, men alligevel overfor deres tilhængere giver det udseende af enig overbevisning og opmuntrer disse tilhængere til at udvise fast tillid til nævnte forudsigelser.

Jeg tror, at også min erkendelse af realiteterne i disse ting må tilskrives mine erfaringer med Det Styrende Råd. I de første henved tyve år, jeg var aktivt tilknyttet Jehovas vidner, havde jeg en meget tåget forestilling om eventuelle tidligere forudsigelser, der var slået fejl, og tillagde dem ganske enkelt ikke større betydning. Jeg var ikke interesseret i litteratur, der angreb vores lære på dette punkt. Sidst i 1950'erne begyndte en bog om Jehovas vidners historie *Jehovas Vidner og Guds Gerning,* udgivet af Selskabet, og den af Selskabet sponsorerede bog *Faith on the March* [Troen på march] at nævne disse fejlslagne profetier; men de gjorde det på en sådan måde, at de fik dem til at se ud som mindre betydningsfulde, og jeg betragtede dem på samme måde.

Det var ikke før sidst i 70'erne, jeg fandt ud af, hvor betydningsfuld en sag, det i virkeligheden var. Og det var ikke ud fra den såkaldte »oppositionslitteratur«, jeg fandt ud af det; men ud fra Vagttårnets egne udgivelser og gennem aktive respekterede vidner, heri indbefattet medlemmer af Det Styrende Råd.

1914 er et meget betydningsfuldt årstal, som størsteparten af Jehovas vidners læremæssige og autoritative opbygning hviler på. Jehovas vidner har for nuværende følgende lærepunkter tæt forbundet med dette årstal:

At Jesus Kristus i 1914 blev »nærværende«, usynligt for det menneskelige øje; men han indledte da en domsperiode for både sine erklærede tilhængere og for verden.

At Jesus Kristus i 1914 overtog regentskabet over hele verden, hans rige overtog officielt magten.

At 1914 markerer starten på »de sidste dage« eller »endens tid«, forudsagt i Bibelen.

At den generation, der levede i 1914 og var gamle nok til at fatte, hvad der skete, var den generation, »der afgjort ikke skal forsvinde før alt dette sker«, hvilket indbefatter ødelæggelse af det nuværende tingenes system.

At opstandelsen af de kristne, der sov i døden, fra apostlenes tid og fremefter, begyndte tre og et halvt år efter 1914 (i 1918).

At Kristi sande efterfølgere, som da levede, på den samme tid (1918) måtte gå i åndeligt fangenskab hos Babylon den Store; men at de blev frigivet året efter (1919), på hvilket tidspunkt Jesus Kristus anerkendte dem kollektivt som sin »trofaste og kloge træl«, sit godkendte redskab til at lede sit arbejde og og tage vare på sine interesser her på jorden, hans eneste kanal til viderebringelse af lys og ledelse til hans tjenere over hele jorden.

At det afsluttende »høstarbejde« fra dette tidspunkt og fremefter har været i gang med det resultat, at alle mennesker bliver delt i to klasser, nemlig »fårene« og »bukkene« [eller »gederne« som der står i *Ny Verden-oversættelsen*], med enten frelse eller tilintetgørelse som deres respektive bestemmelse.

At svække tiltroen til betydningen af det grundlæggende årstal 1914 ville svække hele den doktrinære overbygning (beskrevet ovenfor), der hviler på dette årstal. Det ville også svække kravet om en særlig autoritet hos dem, der virker som den officielle talsmandsgruppe for »den trofaste og kloge træls« skare.

Helt at *fjerne* dette årstals specielle betydning ville betyde fuldstændigt sammenbrud for hele den doktrinære og autoritative struktur, der er opbygget på det. Så afgørende er det årstal.

Og dog er der i dag meget få vidner, der ved, at i næsten et halvt århundrede – fra 1879 til sidst i 1920'erne – var de tidsprofetier, der blev bekendtgjort i *Vagttårnet* og den øvrige litteratur i alt væsentligt *forskellige fra de netop skitserede trospunkter.* Jeg var ikke selv klar over det før i de seneste år. Da fandt jeg ud af, at i næsten halvtreds år havde *Vagttårns*-kanalen udpeget andre tider og årstal for hver eneste af de netop anførte ting; og at det var det, at alle de oprindelige forventninger om 1914 slog fejl, der førte til udvælgelse af nye årstal for profetiernes påståede opfyldelse.

Som omtalt i et foregående kapitel, overbeviste den efterforskning, jeg måtte foretage i forbindelse med bogen *Aid to Bible Understanding [Hjælp til forståelse af Bibelen],* mig om, at Selskabets årstal 607 f.Kr. for den babyloniske ødelæggelse af Jerusalem blev modsagt af alle kendte, historiske vidnesbyrd. Alligevel blev jeg ved med at tro på dette årstal til trods for beviserne, fordi jeg følte, det havde støtte i Bibelen. Hvis ikke 607 f.Kr. var rigtig, ville der også blive sat spørgsmålstegn ved det afgørende år, 1914 e.Kr. Jeg indtog det synspunkt, at de historiske vidnesbyrd efter al sandsynlighed var behæftede med fejl og argumenterede også på denne måde i *Aid*-bogen.

Så i 1977 sendte et Jehovas vidne i Sverige ved navn Carl Olof Jonsson en hel del materiale til hovedkontoret indeholdende resultaterne af en efterforskning, han havde foretaget, i forbindelse med bibelsk kronologi og kronologiske spekulationer. Jonsson var »ældste« og havde været tilsluttet Jehovas vidner i et par og tyve år. Da jeg nu selv havde fået nogen erfaring i kronologi-efterforskning, var jeg dybt imponeret over, hvor omhyggeligt han havde undersøgt sagen, og også over fuldstændigheden og sagligheden i hans fremstilling. Først og fremmest søgte han at henlede Det Styrende Råds opmærksomhed på svagheden i Selskabets kronologiske beregninger op til året 1914 som udløbet af »hedningernes tider«, omtalt af Jesus i Lukas, kapitel 21, vers 24, (kaldt »nationernes fastsatte tider« i *Ny Verden-oversættelsen).*

Kort fortalt, så er man nået til 1914 ved følgende proces: I det fjerde kapitel af Daniels bog forekommer udtrykket »syv tider« i forbindelse med den babyloniske konge, Nebukadnezar, og betegner en periode på syv år, hvori kongen skulle blive sindssyg.[138] Selskabet lærer, at de »syv tider« er profetiske og peger hen på noget større – nemlig på den tidsperiode, der strækker sig fra Jerusalems ødelæggelse (fastsat af Selskabet til 607 f.Kr.) og til afslutningen på »hedningernes tider«, udlagt som den periode, hvor hedningerne udøver »uindskrænket« herredømme over jorden.

De »syv tider« udlægges i første række som syv år på hver 360 dage. 7 × 360 = 2520 dage. På dette sted refererer man så til andre profetier, der bruger udtrykket »en dag for et år«.[139] Anvendes denne formel, bliver de 2520 dage til 2520 år, som begyndte i 607 f.Kr. og sluttede i året 1914 e.Kr.

Selskabets nuværende lære om starten på Kristi riges regeringstid, »de sidste tider«, den første opstandelse og mange andre ting er som tidligere nævnt

tæt forbundet med denne udregning. Ikke mange Jehovas vidner er i stand til at forklare den temmelig indviklede anvendelse og kombination af de berørte skriftsteder; men de accepterer facit af fremgangsmåden og udregningen.

De fleste Jehovas vidner har den forståelse, at denne procedure, der leder op til 1914, er mere eller mindre enestående for deres organisation, og at den til at begynde med er blevet bekendtgjort af Selskabets første præsident, pastor Russell. På indersiden af omslaget til Selskabets bog *Jehovas Vidner og Guds Gerning* står der følgende:

»1870 Charles Taze Russell begynder at studere Bibelen sammen med en lille gruppe venner.
1877 Bogen »The Three Worlds« udgives og anfører årstallet 1914 som afslutningen på »hedningernes tider«.«

Det indtryk, man får her, såvel som det indtryk, man får inde i bogen, er, at bogen »The Three Worlds« [de tre verdener] (som Russell kun finansierede) var det første trykte skrift, der indeholdt denne lære om 1914.

Dette var også, hvad jeg troede, indtil materialet fra den svenske ældste kom ind til hovedkvarteret. Så blev jeg klar over, hvor mange kendsgerninger, der enten var blevet ignoreret eller bortforklaret i Selskabets litteratur.

Jonsson begyndte med at opspore den kronologiske spekulations lange historie. Han viste, at skikken med vilkårligt at anvende »et år for en dag«-formlen på forskellige anførte tidsperioder i Bibelen fra begyndelsen blev brugt af jødiske rabbinere helt tilbage i det første århundrede e.Kr. I det niende århundrede e.Kr. begyndte »en række jødiske rabbinere« at fremkomme med udregninger og forudsigelser, hvor de benyttede dette »et år for en dag«-princip, i forbindelse med de 1290, 1335 og 2300 dage i Daniels profeti, i alle tilfældene for at anvende slutresultaterne på tiden for Messias' komme.[140]

Blandt bekendende kristne viser skikken sig første gang i det tolvte århundrede, denne gang praktiseret af en romersk-katolsk abbed, Joakim af Floris. Nu var det ikke bare de forskellige tidsperioder fra Daniel, men også perioden på de 1260 dage i Åbenbaringen 11:3 og 12:6, der blev udlagt ved hjælp af »et år for en dag«-metoden. Som tiden gik, nåede forskellige fortolkere frem til en lang række af årstal, deriblandt året 1260, så 1360, og senere forskellige årstal i det sekstende århundrede. Ændringer og nye forudsigelser blev med jævne mellemrum nødvendige, efterhånden som man passerede det ene forudsagte årstal efter det andet, uden at den forudsagte begivenhed fandt sted.

George Bell (som skrev i et Londoner-blad) forudsagde i 1796 »antikrist«s fald (antikrist var efter hans mening paven), og dette skulle ske i 1797 eller 1813. Hans spådom var baseret på en tolkning af de 1260 dage; men han brugte et andet begyndelsestidspunkt end andre fortolkere (nogle begyndte at tælle fra Kristi fødsel, andre fra Jerusalems fald og andre igen fra den katolske kirkes begyndelse). Hans forudsigelser fremkom under den franske revolution; og kort efter, at de var fremkommet, skete der noget chokerende – paven blev taget til fange af franske tropper og tvunget i eksil.

Mange tog dette som en højst bemærkelsesværdig opfyldelse af bibelprofetien, og året 1798 blev af dem accepteret som udløbet af de 1260 dage. Heraf opstod det synspunkt, at det følgende år, 1799, markerede begyndelsen på »de sidste dage«.

Yderligere omvæltninger i Europa førte til en flodbølge af nye spådomme. Mellem spåmændene var der i England en mand ved navn John Aquila Brown. I begyndelsen af 1800-tallet udgav han en fortolkning af de 2300 dage i Daniel 8, der viste, at disse endte i 1844 e.Kr. Denne fortolkning blev også antaget af den amerikanske adventbevægelses pioner, William Miller.

Vi skal nu se, hvorledes disse udregninger senere kom til at spille en rolle i Jehovas vidners historie.

John Aquila Brown fremkom med endnu en udlægning, som er nøje forbundet med 1914, således som dette årstal figurerer i Jehovas vidners lære i dag. Hvordan det?

Jo, Brown er den virkelige ophavsmand til tolkningen af »de syv tider« i Daniel, kapitel fire, den tolkning, der giver de 2520 år ved hjælp af »dag = år«-princippet.

Brown offentliggjorde første gang denne fortolkning i 1823, og hans metode omdanner de syv tider til 2520 år *på nøjagtig samme måde, som det gøres i Vagttårnets litteratur i dag.*

Dette var 29 år, før Charles Taze Russell blev født, 47 år, før han startede sin bibelstudie-gruppe, og mere end 50 år, før bogen »The Three Worlds« udkom.

Jeg var fuldstændig uvidende om dette, før jeg læste det materiale, som blev sendt til Selskabet fra Sverige.

Imidlertid begyndte John Aquila Brown sin 2520-års periode i 604 f.Kr. og endte derfor i 1917 e.Kr. Han forudsagde, at »kongeriget Israel skal til den tid stråle *i sin fulde glans*«.

Jamen, hvorfra kommer da den betydning, man tillægger året 1914?

Efter de fejlslagne forventninger til året 1844 blev adventbevægelsen splittet op i grupper, hvoraf de fleste begyndte at fremsætte nye årstal for Kristi genkomst. En af disse grupper samlede sig om N.H.Barbour fra Rochester, New York.

Barbour studerede John Aquila Browns arbejder, antog meget af hans fortolkning, men ændrede begyndelses-tidspunktet for de 2520 år til 606 f.Kr. og kom således til slutåret 1914 e.Kr. (Faktisk var dette regnet forkert ud, eftersom det kun ville give 2519 år).

Barbour udgav et blad for sine adventisttilhængere, først med titlen *The Midnight Cry* [midnatsråbet] og senere *Herald of the Morning* [morgenens forkynder]. På næste side er der en kopi af titelbladet fra *Herald of the Morning* fra juli 1878, året før udgivelsen af det første nummer af bladet *The Watch Tower.* Bemærk erklæringen i det nederste højre hjørne: »'Hedningernes tider' ender i 1914«.

Kopien på næste side er lavet efter en kopi, der opbevares i arkivet på hovedkvarteret i Brooklyn, dog ikke tilgængelig for almindeligt brug. Dens til-

HERALD OF THE MORNING

GOD IS LOVE

"*All nations whom thou hast made, shall come and worship before thee.*"

Vol. 7. ROCHESTER, N. Y., JULY, 1878. No. 1.

THREE WORLDS

N. H. BARBOUR, Editor.

ASSISTANT EDITORS,

C. T. RUSSELL, PITTSBURG, PA. ELD. J. H. PATON, ALMONT, MICH.

WORLD BEFORE THE FLOOD. — WORLD THAT NOW IS — WORLD TO COME OR AGE OF AGES.

PATRIARCHAL AGE — JEWISH AGE — GOSPEL AGE. — MILLENNIAL AGE

PLAN OF THE AGES:

"*Both the Cherubim of one measure and one size.*"

PLANE OF THE FLESH		PLANE OF THE SPIRIT
Earthly Jerusalem.	JEWISH CHURCH / GOSPEL CHURCH	Heavenly Jerusalem.
Earthly Sacrifice.		Spiritual Sacrifice.
Earthly Kingdom.		Heavenly Kingdom.
This one looking forward to the sacrifice.		This one looking back to the sacrifice.
TWELVE TRIBES.		TWELVE APOSTLES.
From the end of the Patriarchal age, at the death of Jacob, to the end of the Jewish age, at the death of Christ, was 1845 years.	1841½ / 1841½	From the end of the Jewish age, at the death of Christ, to the end of the Gospel age, should, if of equal measure, be 1845 years.
Birth of Jesus—		2300 days ended in 1843–4.
Baptism of Jesus—	3½ HARVEST / 3½ HARVEST	1335 days ended in 1874, also Jubilee cycles
Crucifixion, A. D. 33—	3½ / 3½	1878, the *double* complete.
Jerusalem destroyed—A. D. 70.	TIME OF TROUBLE 33½ / TIME OF TROUBLE 33½	"Times of the Gentiles" end in 1914.

TERMS—Six Months, 25 Cents; One Year, 50 Cents.

stedeværelse viser, at nogle personer fra hovedkvarterets stab må have vidst, at *Vagttårnet* helt klart ikke var det første blad, der bekendtgjorde og var talsmand for 1914 som udløbet af hedningernes tider. Den lære var i virkeligheden overtaget fra dette adventistskrift af N.H.Barbour.

Det skal også bemærkes, at på den tid, i juli 1878, var Russell blevet medredaktør af dette adventist-blad, *Herald of the Morning*. Det ses også af titelbladet. Russell fortæller selv, hvordan han kom i forbindelse med N.H.Barbour, og hvordan det gik til, at han antog N.H.Barbours kronologi, hvoraf N.H.Barbour igen havde overtaget meget fra John Aquila Brown, deriblandt tolkningen af »de syv tider« i Daniel, kapitel fire. Russells forklaring er offentliggjort i *The Watch Tower* fra den 15.juli 1906, og den danske oversættelse kan læses i *Vagt-Taarnet* fra august 1916, siderne 116, 117:

> Det var omkring Januar 1876, at min Opmærksomhed særligt blev henledt paa Emnet om profetisk Tid, som den knytter sig til disse Læresætninger og Forhaabninger. Det gik til omtrent paa denne Maade: Jeg modtog et Blad, kaldet *The Herald of the Morning* (Morgenens Forkynder), der var sendt mig af Udgiveren Mr. N. H. Barbour. Da jeg aabnede det, satte jeg det, paa Grund af Billedet paa Omslaget, straks i Forbindelse med Adventismen; og jeg undersøgte det med nogen Nysgerrighed for at se, hvilken Tid Adventisterne nu vilde sætte som Tiden for Jordens Opbrænding. Men døm om min Forbavselse og Tilfredshed, da jeg af dets Indhold forstod, at Udgiveren var begyndt at faa sine Øjne op for de Emner, der i nogle Aar saa storligt havde glædet vore Hjerter i vor lille Kreds i Allegheny — at Hensigten med Herrens Genkomst ikke er at *ødelægge*, men at velsigne alle Jordens Slægter; og at Hans Komme vilde være som Tyvens og ikke i Kødet, men som et Aandevæsen, usynligt for Mennesker; og at Hans Menigheds Indsamling og „Klintens" og „Hvedens" Adskillelse vilde gaa for sig i Slutningen af denne Tidsalder, uden at Verden vidste om det.

> **Jeg glædede mig over at finde andre, der var ved at komme til den samme fremskredne Stilling, men blev forbavset ved at finde den Erklæring meget forsigtigt fremholdt, at Udgiveren af *The Herald of the Morning* troede, at Profetierne tilkendegav, at Herren *allerede* var *nærværende* i Verden, uset og usynlig, at Høstarbejdet, Indsamlingen af Hvede og Klinte**

allerede var begyndt, og at dette Synspunkt blev bekræftet af de Tidsprofetier, som han for et Par Maaneder siden troede var slaaet fejl.

Her var en ny Tanke: Kunde det tænkes, at *Tidsprofetierne,* som jeg saa længe havde foragtet, fordi de var blevet anvendt paa en forkert Maade af Adventisterne, virkelig tilkendegav, naar Herren vilde være usynligt *nærværende* for at oprette sit Rige? — en Ting, som jeg klart saa ikke kunde kendes paa nogen anden Maade. Det syntes mildest talt at være meget rimeligt at vente, at Herren vilde underrette sit Folk om Sagen, i Særdeleshed, da Han havde lovet, at de trofaste ikke skulde blive efterladt i Mørke sammen med Verden, og at, skønt „Herrens Dag" vilde komme over andre som en Tyv om Natten (listende, ubemærket), skulde dette ikke være saaledes for de vaagende, de alvorlige hellige. — 1 Thess. 5, 4.

Jeg genkaldte mig visse Argumenter, som min Ven Jonas Wendell og andre Adventister havde brugt for at bevise, at 1873 vilde være Vidne til Verdens Opbrænding o. s. v. — idet Verdens Kronologi viste, at de seks Tusind Aar fra Adam endte ved Begyndelsen af 1873 — og andre Argumenter, der blev uddraget fra Skriften og mentes at falde sammen hermed. Kunde det være muligt, at disse *Tids*beviser, som jeg havde forbigaaet som uværdige til Opmærksomhed indeholdt en vigtig Sandhed, som Adventisterne havde anvendt urigtigt.

Læg mærke til, at Russell indtil dette øjeblik ikke brød sig om tidsprofetier; faktisk foragtede han dem. Hvad gjorde han så nu?

Ivrig efter at lære af enhver, hvad Gud havde at undervise om, skrev jeg straks til Mr. Barbour, underrettede ham om min Enighed med ham paa andre Punkter og om, at jeg ønskede at vide i Særdeleshed, hvorfor og paa hvilke Skriftbeviser han byggede den Anskuelse, at Kristi *Nærværelse* og Evangelietidsalderens Høst daterede sig fra Efteraaret 1874. Svaret viste, at min Formodning var rigtig, nemlig at *Tidsbeviserne,* Kronologien o. s. v. var de samme som Adventisterne brugte i 1873. Det forklarede også, at Mr. Barbour og hans Medarbejder Mr. H. J Paton fra Michigan havde været faste Adventister indtil den Tid; og at de for en Tid havde været dybt

skuffede, da 1874 gik, uden at Verden brændte op, og uden at de saa Kristus i Kødet. De havde undersøgt de Tidsprofetier, der tilsyneladende var forblevet uopfyldte og havde været ude af Stand til at finde nogen Fejl. Derfor begyndte de at grunde paa, om *Tiden* var *rigtig* og deres *Forventninger* forkerte — om ikke Genoprettelse og Verdens Velsignelse, som andre lærte, var det, der skulde spejdes efter.

Ikke længe efter deres Skuffelse i 1874 var der en Læser af *The Herald of the Morning,* der i *Emphatic Diaglott* [en Udgave af det Nye Testamente paa Græsk og Engelsk], som han ejede et Eksemplar af, opdagede noget, der forekom ham mærkeligt — at i Matt. 24, 27. 37. 39 det græske Ord *parousia,* som i vor almindelige Oversættelse er gengivet ved *Komme,* i *Diaglott* er oversat ved *„Nærværelse"* — øjensynligt den korrekte Oversættelse af det græske Ord. Dette var Nøglen; og da de brugte den, var de blevet ledet gennem den profetiske *Tid* henimod de rette Synspunkter med Hensyn til Hensigten med og Maaden for Herrens Genkomst og dernæst til en Undersøgelse af Tiden, naar de Ting, der var tilkendegivet i Guds Ord om Kristi Parousia, skulde finde Sted. Saaledes leder Gud ofte sine Børn fra forskellige af Sandhedens Udgangspunkter. Men hvor Hjertet er alvorligt og tillidsfuldt, maa Resultaterne være at drage alle sammen.

Der var ingen Bøger eller andre Skrifter, der fremholdt Tidsprofetierne, som de da blev forstaaede. Saa sendte jeg Mr. Barbour Rejsepenge og bad ham besøge mig i Allegheny (hvor jeg var beskæftiget med Forretninger i Løbet af Sommeren 1876) for, hvis han kunde det, at vise fuldt og klart og ud fra Bibelen, at Tidsprofetierne tilkendegav, at Aaret 1874 var det Aar, da Herren var *nærværende* og Høsten begyndte. Han kom; og Beviserne tilfredsstillede mig. Da jeg var et Menneske med faste Overbevisninger og fuldt ud indviet til Herren, saa jeg straks, at de særlige Tider, vi lever i, har megen Indflydelse paa vor Pligt og vort Arbejde som Kristi Disciple; at eftersom vi lever i Høsttiden, skal vi gøre Høstarbejde; og den nuværende Sandhed er den Segl, med hvilken Gud vil vi skal udføre Høstarbejdet overalt blandt Hans Børn.

Således ændrede dette besøg af adventisten N.H.Barbour Russells mening om tidsprofetier. Russell blev medredaktør af Barbours blad, *Herald of the Morning.* Fra nu af spillede tidsprofetier en afgørende rolle i Russells skrifter og i det blad, han snart efter grundlagde, nemlig *The Watch Tower.*[141]

Tydningen af »de syv tider« og året 1914, som Russell tog op, var tæt forbundet med året 1874, som Barbour og hans tilhængere tillagde den allerstørste betydning (1914 lå stadig årtier fremme i tiden, eftersom man netop havde passeret 1874). De troede, at 1874 markerede afslutningen på 6000 år af menneskehedens historie, og de havde ventet Kristi genkomst det år. Da året var forbi, følte de sig desillusionerede. En adventistmedarbejder ved Barbours blad ved navn B.W.Keith fandt senere ud af, at en bestemt oversættelse af Det Nye Testamente, *The Emphatic Diaglott,* brugte ordet »nærværelse« i stedet for »komme« i skriftsteder, der talte om Kristi genkomst. Keith fremsatte den tanke for Barbour, at Kristus virkelig var kommet i 1874, men usynligt, og at Kristus nu var *usynligt* »nærværende« og udførte et domsarbejde.

En »usynlig nærværelse« er en meget vanskelig ting både at argumentere imod og at modbevise. Det er noget i retning af at have en ven, der fortæller dig, at en af hans afdøde forældre besøger ham usynligt og trøster ham, og du så prøver på at *bevise* overfor din ven, at det slet ikke passer.

Tanken om »den usynlige nærværelse« fik nu disse adventister i Barbours kreds til at sige, at de havde trods alt haft »det rigtige årstal [1874] men blot havde forventet de forkerte ting«.[142] Den forklaring blev også accepteret og antaget af Russell.

I dag [1983] tror og lærer de mere end to millioner Jehovas vidner, at Kristi usynlige nærværelse begyndte i 1914. Meget få forestiller sig, at i *næsten* halvtreds år forkyndte Vagttårnsselskabet, i sin rolle som profet, at denne usynlige nærværelse begyndte i 1874. Så sent som i 1929, femten år *efter* 1914, forkyndte de stadig dette.[143]

Jehovas vidner tror i dag, at Kristus officielt overtog sin kongemagt i 1914. *The Watch Tower* forkyndte i årtier, at dette havde fundet sted i 1878.[144]

Jehovas vidner tror i dag, at »de sidste dage« og »endens tid« også begyndte i 1914. Bladet *The Watch Tower* lærte *i et halvt århundrede,* at »de sidste dage« begyndte i 1799 (idet de antog George Bells fortolkning, der blev offentliggjort i 1796).

De tror i dag, at opstandelsen af de salvede kristne, som var døde fra Kristi tid og fremefter, begyndte i 1918. *I over fyrretyve år* lærte *The Watch Tower,* at dette begyndte i 1881.

Deres nugældende lære går også ud på, at det store »høstarbejde« har været i gang siden 1914, og ganske særligt siden 1919, og at højdepunktet vil blive ødelæggelsen af det nuværende tingenes system og alle dem, som ikke har reageret på deres forkyndervirksomhed. *The Watch Tower* lærte derimod fra begyndelsen, at »høstens tid« ville strække sig fra 1874 til 1914, og at ødelæggelsen af alle denne verdens menneskelige institutioner ville ske i 1914.

Organisationen i dag tidsfæster »Babylon den Store«s fald til 1919; («Babylon den Store« fortolkes som den falske religions verdensimperium). I mindst fire årtier tidsfæstede *The Watch Tower* denne begivenhed til 1878, efterfulgt af Babylons fuldstændige ødelæggelse i 1914 eller 1918.

Hvad skyldtes ændringerne i alle disse vigtige lærepunkter, som så mange mennesker havde holdt fast ved i så mange år?

Det skyldtes nøjagtigt det samme som i tilfældet med den lange række af forudsigelser helt fra det trettende århundrede og fremefter – manglende opfyldelse af deres vidt og bredt bekendtgjorte forventninger.

Nogle vil nok vælge at se bort fra alt dette som påstande grebet ud af luften. Der er ikke mange Jehovas vidner i dag, der har adgang til de gamle årgange af *Vagttårnet;* og når Selskabets litteratur endelig en sjælden gang omtaler organisationens tidligere historie, så sker det på en måde, så de enten helt ignorerer disse lærepunkter, som de i så mange år gjorde sig til talsmand for, eller nøjes med at bringe en delvis fremstilling af dem, eller også »pynter« på dem. De sørger for, at man kun får en vag forestilling om, hvor direkte og afgjort disse synspunkter blev ført frem. Prøv i det efterfølgende at betragte nogle af vidnesbyrdene fra denne organisations »historie« – denne organisation, der gør krav på at være vore dages profet.

Et bemærkelsesværdigt træk, når man gennemlæser de tidligste numre af bladet *The Watch Tower* fra 1879 og fremefter, er, at man forventede, at store ting skulle ske *allerede dengang.* Selv om bibelstudenterne troede, at 1914 ville markere afslutningen på »hedningernes tider«, så var det ikke det årstal, der optog dem mest. De var meget mere optaget af 1874 og troen på, at Kristus da var begyndt sin usynlige nærværelse og havde tiltrådt sit kongedømme. De forventede derfor deres forvandling til himmelsk liv meget snart, og at kaldet til at blive en del af »Kristi brud« dermed ville være forbi. De forventede ligeledes, at verden længe før 1914 ville blive udsat for store og voksende trængsler, der ville ende i anarki og kaos. I 1914 ville det hele være ovre, forbi, og Jesus Kristus ville have overtaget ledelsen af alle jordens anliggender; hans rige ville fuldstændig erstatte alle menneskelige regeringer.

Dette er rammende beskrevet i følgende materiale fra *The Watch Tower* fra januar 1881 – visse punkter er for tydelighedens skyld kursiveret af mig:

> »Vi ser også, *at høsten i den jødiske tidsalder og evangelietidsalderen er parallelle, ikke bare med henblik på begyndelsestidspunktet, men også i varighed.* Deres varede ialt 40 år, fra Jesu salvelse [i begyndelsen af deres høst år 30 e.Kr.] til ødelæggelsen af Jerusalem i år 70 e.Kr. *Således begynder vores høst i 1874 og ender med »vredens dag« og afslutningen på »hedningernes tider« i 1914 – ligeledes et tidsrum på 40 år.* De første syv år af den jødiske høst var specielt helliget indsamlingen af moden hvede fra denne menighedsnation, tre og et halvt år medens Jesus var til stede som brudgommen, og tre og et halvt år efter at han var kommet til dem som deres konge og var gået ind til sin herlighed; men alt skete under hans overvågning og ledelse.
>
> Som Johannes havde sagt, rensede han sin tærskeplads, samlede sin hvede og opbrændte avnerne. Således bliver parallellen opfyldt: *Vi finder,* [som tidligere vist – se »Day Dawn«] *at loven og profeterne erklærer Kristus for nærværende med jubelkredsenes kulmination i 1874.* Og parallellen viser os, at *da begyndte høsten,* og at *indsamlingen af bruden til et sikkert sted vil vare syv år og slutte i 1881.* Men hvordan, hvornår og hvorfor stødte »tjenernes husholdning« an mod Kristus? Hvis vi kan få det opklaret, vil-

le det give os et fingerpeg om, hvordan, hvornår og hvorfor evangeliehusholdningen støder an; især i betragtning af den kendsgerning, at enkelthederne i det afsluttende arbejde i den tidsalder er *et nøjagtigt forbillede* for vores.

Vi tror, at Kristus nu er nærværende, på den måde, at han har påbegyndt arbejdet med at tiltage sig sin store magt og sit herredømme. Arbejdet begynder med adskillelsen af klinten fra hveden i den levende menighed og forening af hveden fra alle tidsaldre med ham selv i rigets magt og myndighed. »Den, der sejrer, ham vil jeg lade sidde sammen med mig på min trone«, og »ham vil jeg give magt over nationerne«, og det fortsætter, indtil alle ting er ham underlagt. Det synes også rigtigt, at arbejdet skal begynde således, med, at han tager bruden til sig, og de to bliver til ét.«

Det virkelige »nøgleår« for *The Watch Tower* dengang var helt klart 1874. Fra det år var Kristus nærværende. Indenfor de næste 40 år ville han fuldende hele sit høstarbejde. Da man nu troede dette, var man af den formening, at der meget snart ville indtræffe dramatiske begivenheder, måske allerede i det selvsamme år, 1881, som fremført i den efterfølgende artikel med overskriften: »Hvor længe, Herre?« Læg mærke til disse punkter:

»*Der er et spørgsmål, mange sikkert stiller sig selv, nemlig: »Hvornår vil vor forvandling ske?«* Selv om mange af os har set frem til denne forvandling i årevis, tænker vi dog med glæde på det øjeblik, da vi skal forsamles til Jesus og se ham, som han er. *I den artikel i december-nummeret, der omhandler vor forvandling, gav vi udtryk for den anskuelse, at den var nærmere, end mange troede; og medens vi ikke vil gøre forsøg på at fastsætte noget bestemt tidspunkt for forvandlingen, vil vi alligevel foreslå, at man ser på nogle af de vidnesbyrd, der synes at tyde på forvandling fra kødelig til åndelig natur i første halvdel eller til efteråret i dette år, 1881.* Sandsynligheden for, at vor forvandling vil ske ved den tid, er blevet større, efter at vi har forstået, at forvandlingen til åndelige legemer ikke er ensbetydende med brylluppet. Dengang vi troede, at forvandlingen var ensbetydende med brylluppet, og vidste, at der fra 1878 var givet en særlig gunsttid på tre og et halvt år til navnkirken (der nu sidder forladt), kunne vi ikke forvente nogen forandring på denne side af 1881 eller i løbet af disse tre og et halvt år. Men efter at vi har erkendt, at det at gå ind til brylluppet ikke blot betyder at blive gjort rede (gennem anerkendelse af hans nærværelse) til forvandlingen, men også indbefatter selve forvandlingen, *så er vidnesbyrdene om, at vi vil gå ind (eller blive forvandlede) allerede indenfor den angivne tid så stærke, at de er en tilskyndelse til alle interesserede om at undersøge dem nærmere. Bortset fra de direkte vidnesbyrd om, at vor forvandling er nært forestående, så er den kendsgerning, at forvandlingsmåden nu kan forstås, i sig selv et tegn på, at vi er nær forvandlingstidspunktet, for sandheden er »føde i rette tid« og kun i den rette.* Man må erindre sig, at der er blevet fremført meget om emnet hellighed eller den rette bryllupsklædning siden foråret 1878 (da vi fik forståelsen af, at Jesus var nærværende som konge). Og bortset fra parallellen til afslutningen på den jødiske tidsalder og den gunst, der dengang blev vist den jødiske nation, hvilket indbefattede kongens tilstedeværelse og inspektion af bryllupsklædningen, blev det korrekte i anvendelsen også bevist, for »kongen kom ind for at inspicere gæsterne« [Matt.22:11], og derfor var alle interesserede i at vide, hvor de stod for ham. Eftersom inspektion af gæsterne er den sidste ting, der skal ske forud for vor forvandling, som går forud for brylluppet, og vi nu alle ser hen til *forvandlingen*, synes det som om tiden herfor er meget nær.

Vi vil nu gå over til at anføre de forbilleder og profetiske punkter, der synes at indikere, at de hellige vil blive forvandlede og døren til det høje kald blive lukket i løbet af 1881.

Der fulgte nu en detaljeret argumentation med vægten lagt på efteråret 1881

som det sandsynlige tidspunkt for deres forvandling til himmelsk liv og den tid, 'da døren – muligheden for at blive medlem af brudeskaren – ville blive lukket'. Dette var *35 år før 1914*, der for dem simpelthen var den yderste grænse, den tid, da alle ting nåede til sin fuldendelse.

Forventningen om, at de salvede kristne fra »brudeskaren« skulle undergå en forvandling til himmelsk liv i efteråret 1881, blev selvsagt ikke indfriet. Som årene gik, blev opmærksomheden rettet frem i tiden, og man begyndte at lægge mere vægt på 1914. Men det var imidlertid stadig den *yderste* grænse for den tid, hvor de jordiske regeringer ville være fuldstændigt fjernede, og ødelæggelsen af »navnkirken« ville være fuldført; for man troede, at Kristus begyndte at udøve sin fulde kongemagt i 1878, hvilket bliver vist i bogen *The Time Is At Hand*, som Russell skrev i 1889. Nedenstående er uddrag i fotokopi af den dansk/norske udgave af denne bog, *Tiden er for Hånden*, der udkom i 1894, siderne 239 og 247:

Sidestillede Husholdninger. 239

15) for derved at udføre vor Genløsning ved at gi sig selv hen som vor Løsepenge. Han er nu højt ophøjet og dør ikke mere; og ved sit andet Komme, iklædt al Magt (Fil. 2, 9), vil han ophøje sit "Legeme" og derpå *skænke* Verden den Genoprettelsens Velsignelse, som han ved sit første Komme *köbte* for dem med sit eget dyrebare Blod. Kom i Hu, at han ikke længer er Kød, men et Aandevæsen, og vil snart forandre og herliggøre alle sine trofaste Efterfølgere som sine Medlemmer og Medarvinger.

For det jødiske Hus fremstilled Jesus sig i tre Egenskaber — som Brudgom (Joh. 3, 29), Høstmand (Joh. 4, 35. 38) og Konge (Matt. 21, 5. 9). For det kristne Hus fremstiller han sig i de samme tre Egenskaber (2 Kor. 11, 2. Aab. 14, 14, 15; 27. 14). Til det jødiske Hus kom han som Brudgom og Høstmand i Begyndelsen af deres Høst (Begyndelsen af hans Virksomhed); og lige før sin Korsfæstelse fremstilled han sig som deres Konge og udøved kongelig Myndighed, idet han udtalte Dom mod dem, efterlod deres Hus øde og udførte den forbilledlige Rensning af deres Tempel (Luk. 19, 41–46. Mark. 11, 15–17). Netop således har det været i denne Høst. Vor Herres Nærværelse som Brudgom og Høstmand blev indset i de første halvfjerde Aar, fra 1874 til 1878. Siden den Tid har det været så tydelig åbenbart, at Tiden var kommet i 1878, da kongelig Dom skulde begynde med Guds Hus. Det er her, at Aab. 14, 14–20 finder sin Anvendelse, og vor Herre kommer til Syne som den *kronede* Høstmand. Aaret 1878, som svarer til hans Antagelse af Magt og Myndighed i Forbilledet, *afmærker* klart *Ti-*

den for vor nærværende, åndelige, usynlige Herres virkelige Antagelse af Magten som Kongers Konge, — Tiden, da han tog sin store Magt for at regere, hvad der i Spådommen er nøje forbundet med Oprejsningen af hans troende og Begyndelsen af Trængselen og Vreden over Nationerne (Aab. 11, 17. 18).

DE KENDTE IKKE DERES EFTERSYNS TID.
LUK. 19, 44. MATT. 24, 38. 39.

VOR HERRE OPTRÆDENDE I TRE EGENSKABER — SOM BRUDGOM, HØSTMAND OG KONGE.
JOH. 3, 29; 4, 35. 38. MATT. 21, 5. 9. 4. 2 KOR. 11, 2. Åb. 14, 14. 15; 17, 14.

EN ADVENT-BEVÆGELSE VED JESU FØDSEL TREDVE ÅR FØR HANS KOMME OG SALVELSE TIL MESSIAS VED DÅBEN. MATT. 2, 1-16. ÅPG. 10, 37. 38.	EN ADVENT-BEVÆGELSE I 1844, TREDVE ÅR FØR HANS VIRKELIGE NÆRVÆRELSE FOR AT VÆKKE OG PRØVE MENIGHEDEN. MATT. 25, 1.
HERRENS VIRKELIGE NÆRVÆRELSE SOM BRUDGOM OG HØSTMAND — OKTOBER 29 E. KR.	HERRENS VIRKELIGE NÆRVÆRELSE SOM BRUDGOM OG HØSTMAND — OKTOBER 1874 E. KR.
KONGEMAGT OG -NAVN ANTA'T HALVFJERDE ÅR SENERE—ÅR 33.	KONGEMAGT OG -NAVN ANTA'T HALVFJERDE ÅR SENERE — ÅR 1878. ←

KONGENS FØRSTE ARBEJDE — DOM.

DET NAVNJØDISKE HUS FORKASTET, DET BOGSTAVELIGE TEMPEL RENSET. MATT. 20, 18; 21, 5-15; 23, 37; 24, 1.	DET NAVNKRISTNE HUS FORKASTET, DET ÅNDELIGE TEMPEL RENSET. 1 PET. 4, 17. Åb. 3, 16. MAL. 3, 2.
FULDSTÆNDIG ØDELÆGGELSE AF DET JØDISKE STATSSTYRE, UDFØRT I 37 ÅR, EFTER AT DET VAR FORKASTET—ELLER 40 ÅR FRA HØSTENS BEGYNDELSE —ÅR 70 E. KR.	FULDSTÆNDIG ØDELÆGGELSE AF NAVNKRISTENHEDEN, UDFØRT I 37 ÅR, EFTER AT DEN VAR FORKASTET—ELLER 40 ÅR FRA HØSTENS BEGYNDELSE — ÅR 1914 E. KR.

Selv efter århundredskiftet var hovedvægten stadig lagt på 1874 og 1878 som de nøgleår, hvorom alting drejede sig. Man havde befundet sig *i* »de sidste dage« siden 1799, *i* »høstens tid« siden 1874, Kristus havde udøvet sin kongemagt *siden* 1878, og da var opstandelsen begyndt. Selv om årene gik, ændredes ikke noget i disse proklamationer. De havde alle at gøre med *usynlige* begivenheder modsat den forventede og forudsagte »optagelse til himlen af de levende hellige« i 1881. Og da der ikke var nogen synlige beviser til at dementere proklamationerne, kunne man ganske roligt opretholde dem, og det gjorde man så også.

Så sent som i 1911, tre år før 1914, proklamerede *Vagt-Taarnet* stadig betydningen af årene 1874, 1878 og 1881. »Babylon den Store« var faldet i 1878, og hendes fuldstændige tilintetgørelse ville komme i oktober 1914. Der blev dog foretaget en enkelt justering, nemlig med henblik på det tidspunkt, hvor »døren ville blive lukket« for lejligheden til at blive en del af den himmelske rigsskare, som tidligere var sat til 1881. I det følgende materiale fra *The Watch Tower* fra den 15.juni 1911 får læserne at vide, at »døren« stadig »står på klem«:

»*Studerer vi disse paralleller nærmere, ser vi, at 1874 er begyndelsestidspunktet for denne »høst« og indsamlingen af de »udvalgte« fra himmelens fire vinde; at 1878 er det tidspunkt, hvor Babylon formelt blev forkastet, Laodikea udspyet – det tidspunkt, fra hvilket der siges: »Faldet, faldet er Babylon«* – faldet ud af den guddommelige gunst. Parallellen i 1881 synes dog at antyde, at dem indenfor Babylon fortsat nød visse gunstbevisninger helt op til det år, uanset forkastelsen af systemet; men som vi forstår det, har der fra det år ikke været noget fordelagtigt ved dette forhold; men det har faktisk været et misforhold, hvorfra man vanskeligt kunne befri sig: kun ved hjælp af Guds nåde og sandhed. *Og i overensstemmelse med denne parallelisme vil året 1914 blive vidne til Babylons endelige fald, »som en stor møllesten der kastes i havet«, fuldstændigt tilintetgjort som system.*

Og igen: Vi indrømmer, at det er rimeligt at drage den slutning, at ophøret af gunstbevisningerne mod det kødelige Israel repræsenterer ophøret af den særlige gunst i denne evangelietidsalder, nemlig indbydelsen til det høje kald. *Ifølge vor forståelse er dette åbne og almindelige kald til medarveret i riget ophørt i oktober 1881. Men skønt det almindelige »kald« er ophørt, er »døren« dog endnu ikke lukket. Kaldets ophør og dørens tillukning er to særskilte ting. Døren står på klem for en tid,* for at tillade dem, der allerede havde taget imod »kaldet«, men som undlod at bruge deres forrettigheder og lejligheder til selvopofrelse, at blive skubbet ud, for at tillade andre at komme ind og tage deres krone, i overensstemmelse med Åb.3:11. Den nuværende tid, fra 1881 og indtil døren til opofrelse i Herrens tjeneste vil blive lukket helt, er derfor en »sigtnings«-tid hvad angår dem, som allerede befinder sig i den guddommelige gunst, i et pagtsforhold med Gud.«

Det skæbnesvangre år 1914 var nær. Med det ville høsten være forbi, de sidste dage ville have kulmineret, og alle deres forhåbninger ville være gået i opfyldelse. Hvad var det helt nøjagtigt, Vagttårnslitteraturen sagde skulle ske, når 1914 kom?

Bogen *The Time Is At Hand*, dansk/norsk: *Tiden er for Hånden*, udgivet henholdsvis femogtyve og tyve år før 1914, opstiller syv punkter, som følger, (siderne 85-87 i den dansk/norske udgave):

I dette Kapitel fremsætter vi Bibelens Beviser, som godtgør, at det fuldstændige Ophør af Hedningernes Tider, d. v. s. det fulde Udløb af deres Herskerfrist vil nås i 1914 e. Kr., og at det Årstal vil bli den fjerneste Grænse for ufuldkomne Menneskers Styre. Og man lægge Mærke til, at dersom dette viser sig at være en af Skriften fastslåt Kendsgerning, vil det godtgøre: —

Først, at på det Tidspunkt vil Guds Kongedømme, om hvilket vor Herre lærte os at bede: "Komme dit Kongedømme," ha opnåt fuld, verdensomfattende Rådighed, og at det da vil bli "oprettet" eller grundfæstet på Jorden.

For det andet, at han, som har Ret til således at ta Herredømmet, da vil være til Stede som Jordens nye Hersker; og ikke det alene, men det vil også bevise, at han vil være nærværende et temmeligt Stykke Tid forinden, eftersom Omstyrtelsen af disse hedenske Re-

86 *Tiden er for Hånden.*

geringer ligefrem har sin Grund i, at han slår dem i Stykker som en Pottemagers Kar (Sal. 2, 9. Åb. 2, 27) og i deres Sted opretter sin egen retfærdige Regering.

For det tredje, at nogen Tid, før 1914 e. Kr. er omme, vil det sidste Medlem af den guddommelig anerkendte Kristi Menighed, den "kongelige Præstestand," "Kristi Legeme," bli forherliget med Hovedet, eftersom ethvert Medlem skal regere med Kristus, da det er en Medarving med ham til Kongedømmet, og dette kan ikke fuldt "oprettes," uden at ethvert Medlem er til Stede.

For det fjerde, at fra den Tid af skal Jerusalem ikke længer nedtrædes af Hedningerne, men skal rejse sig af den guddommelige Ugunsts Støv til Hæder, fordi "Hedningernes Tider" vil være fuldt udløbet.

For det femte, at på det Tidspunkt eller tidligere vil Israels Blindhed begynde at fjernes; ti deres "Blindhed for en Del" skulde kun vare, "*indtil* Hedningernes Fylde var kommet ind" (Rom. 11, 25), eller, med andre Ord, indtil det fulde Tal blandt Hedningerne, som skal være Medlemmer af Kristi Legeme eller Brud, var udsøgt.

For det sjette, at den store "Trængselstid, som aldrig har været, siden et Folk blev til," vil nå sit Toppunkt og ende med det Årstal; og da vil Menneskene ha lært at være stille og at vide, at Jehova er Gud, og at han vil vorde ophøjet på Jorden (Sal. 46, 11). Den Tingenes Tilstand, der omtales i Billedsprog som Havets oprørte Bølger, smæltende Jord, faldende Bjærge og brændende Himle, vil da være forbi, og de "nye Himle og den nye Jord" med deres Fredsgoder og Velsignelser vil begynde at vinde den trængselsprøvede Menneskeheds Tilslutning, og Herrens Salvede og hans retshjemlede og retfærdige Herskermagt vil begynde at bli

Hedningernes Tider. 87

hyldet, først af en Skare Guds Børn, der vil være kommet gennem stor Trængsel, — den ved *m* og *t* på Tids-

aldrenes Kort fremstillede Klasse (Se også Side 237 og 240 i I. Bind), senere af Israel efter Kødet og derpå af Menneskeslægten i Almindelighed.

For det syvende, at *før det Tidspunkt* vil Guds Kongedømme, ordnet og iklædt Magt, være på Jorden og vil ha slåt til og knust det hedenske Billede (Dan. 2, 34), — det vil ha tilintetgjort disse Kongers Magt. Dets egen Magt og Herredømme vil bli oprettet lige så hurtig, som det ved sine forskellige Indflydelser og Virkemidler knuser og adspreder de nuværende Magter — retslige og kirkelige — Jern og Ler.

Disse erklæringer er fra udgaven fra *før 1914*. Bemærk her, hvorledes nogle af denne udgaves erklæringer blev »justeret« i en udgave *efter 1914* (eng.udg.1924).

Som man kan se af det anførte materiale, siger udgaven fra *før 1914* klart, at 1914 »vil bli den *fjerneste* Grænse for ufuldkomne Menneskers Styre«. Det siges, at Guds rige *»vil ha opnåt* fuld, verdensomfattende Rådighed, og at det da vil bli »oprettet«, eller grundfæstet, på Jorden«.

Udgaven *efter 1914* dækker over dette ved at sige:

I dette Kapitel fremsætter vi Bibelbeviserne for, at det fuldstændige Ophør af Hedningernes Tider, d. v. s. det fulde Udløb af deres Herskerfrist, vil naas i 1914 e. K. Og man maa lægge Mærke til, at dersom det viser sig at være en af Skriften fastslaaet Kendsgerning, vil det bevise:

1) At Guds Rige, om hvilket Herren lærte os at bede: »Komme dit Rige«, ved dette Tidspunkt vil begynde at faa Magt, og at det kort efter vil blive »oprettet« paa Jorden, paa Ruinerne af de bestaaende Institutioner:

I punkt tre sagde udgaven fra *før 1914*, at før udløbet af 1914 ville det sidste medlem af »Kristi Legeme« blive herliggjort sammen med hovedet. Her forandrer udgaven *efter 1914* også ordlyden og borteliminerer enhver hentydning til året 1914:[145]

> 3) at det sidste Medlem af den guddommelig anerkendte Kristi Menighed, det »kongelige Præsteskab«, »Kristi Legeme«, nogen Tid før Omstyrtelsen er tilendebragt, vil blive herliggjort sammen med Hovedet, eftersom ethvert Medlem skal regere med Kristus som hans Medarving til Riget, og eftersom dette ikke kan fuldt »oprettes«, uden at ethvert Medlem er til Stede;

Således blev der i senere udgaver klart gjort forsøg på at dække over de meget direkte, men mest åbenlyst fejlslagne påstande, der var blevet fremsat med henblik på 1914 – nu, da dette år var gået, uden at de forudsagte begivenheder var indtruffet. Kun få Jehovas vidner i dag har noget begreb om de uhyre stærke påstande, der blev fremsat om det år – eller den nedslående kendsgerning, at ikke ét eneste af de syv punkter blev opfyldt på den måde, de var fremsat. De store forventninger, man havde, nævnes nu kun i forbifarten i Selskabets litteratur eller også forbigås de helt.[146]

Faktisk kunne man ved at læse Selskabets nyeste litteratur komme til den slutning, at Russell ikke udtrykkeligt sagde noget om, hvad man kunne vente i 1914. Det antydes, at eventuelle stærke forventninger eller dogmatiske postulater var andres ansvar – nemlig læsernes. Et eksempel på dette er at finde i den officielle historie *Jehovas vidner og Guds gerning*, side 52:

»Der er ingen tvivl om at der i denne periode var mange der i deres nidkærhed gik for vidt i deres udtalelser om hvad man kunne vente. Nogle lagde i artiklerne i *Watch Tower* en betydning som aldrig havde været hensigten med dem. Men samtidig med at Russell nødvendigvis måtte henlede opmærksomheden på den store forandring der med sikkerhed ville indtræffe ved hedningetidernes udløb, opmuntrede han stadig sine læsere til at bevare sindet åbent, især hvad angår tidsregningen.«

Bogen citerer som eksempel herpå forskellige uddrag fra *The Watch Tower* i årenes løb, men ser man dem nærmere efter, støtter de slet ikke den fremsatte erklæring. Det eneste citat med en bestemt tidsangivelse er fra et *Watch Tower* fra 1893:

»Et stort uvejr nærmer sig. Selv om vi ikke ved nøjagtigt hvornår det bryder løs, synes det rimeligt at antage at det ikke kan vare *mere* end tolv til fjorten år endnu.«

Dette støtter på ingen måde den fremsatte påstand.; det bekræfter snarere, hvad andre artikler af Russell også viser, at han helt afgjort forventede verdensomfattende trængsler endog *før 1914*, faktisk allerede i 1905 eller 1907, og at disse ville føre til den endelige tilintetgørelse af alle jordiske regeringer i slutåret 1914.

To år før 1914 tilskyndede *The Watch Tower* dog sine læsere til forsigtighed.

Bogen *Jehovas vidner og Guds gerning* citerer på side 53 en udtalelse af Russell i et *Watch Tower* fra 1912:

»Der er absolut plads for små meningsforskelle i dette spørgsmål, og det påhviler os at overlade hinanden størst muligt spillerum. Det tidsrum hvori magten har været overdraget hedningerne kan udløbe i oktober 1914 eller i oktober 1915. Og den periode hvori der skal være voldsomme stridigheder og anarki, »som hidtil ikke har haft sin mage, så længe der var folkeslag til«, kan enten være den endelige afslutning på hedningernes tider eller begyndelsen til det messianske styre. Men vi minder atter alle vore læsere om at vi ikke har fremsat nogen profeti om hedningetidernes afslutning i en trængselstid eller om den herlige epoke der vil følge kort efter hin katastrofe. Vi har simpelt hen påpeget hvad Skriften siger, fremlagt vort syn på dens betydning og bedt vore læsere hver især bedømme hvad den viser. *Disse profetier siger efter vor mening stadig det samme....*Måske fremkommer *nogle* med bestemte udsagn om hvad de ved, og om hvad de ikke ved; *det vil vi aldrig indlade os på;* vi siger blot at vi tror sådan og sådan af de og de grunde.«

Dette er det billede, organisationen ønsker at bibringe læserne. Prøv at sammenligne dette billede med udtalelser fra andre udgaver af *The Watch Tower* og anden litteratur, som den nyeste *Vagttårns*litteratur aldrig bringer citater fra, og spørg så dig selv, om det er sandt, at ansvaret for alle de dogmatiske postulater *ikke* påhviler Selskabet, men derimod dem, som »lagde en betydning« i litteraturen, der aldrig havde været hensigten, især med henblik på, hvad der skulle ske i 1914.

I den danske udgave af *The Time Is At Hand* fra 1889, nemlig *Tiden er for Hånden* fra 1894, læser vi følgende på siderne 110 og 111:

> **Det er rigtignok at vente store Ting at påstå, hvad vi gør, at i de kommende tyve Åar vil alle nuværende Regeringer bli omstyrtede og opløste; men vi lever i en særskilt og mærkelig Tid, "Jehovas Dag", på hvilken Tingene når deres Toppunkt i en Fart. Og der står skrevet: "En brat Gerning vil Herren udrette på Jorden" (Se I. Bind, XV. Kap.).**
>
> ---
>
> **Med Blikket på disse stærke Bibelbeviser vedrørende Hedningernes Tider, holder vi det for en afgjort Sag, at denne Verdens Rigers Endeligt og Grundlæggelsen af Guds Kongedømme vil være fuldt kommet ved Enden af 1914 e. Kr. Da vil Menighedens Bøn lige siden dens Herres Bortgang: "Komme dit Kongedøm-**

me", — være besvaret; og under den vise og retfærdige Statsstyrelse vil hele Jorden bli opfyldt af Herrens Herlighed, — af Kundskab og Retfærdighed og Fred (Sal. 72, 19. Es. 6, 3. Hab. 2, 14); og Guds Vilje vil ske *"på Jorden, som den sker i Himlen."*

Når man holder noget for »en afgjort Sag«, er det så ikke det samme som at sige, at man *ved*, at sådan er det? Er det så ikke at komme med en afgørende påstand? Hvilken forskel er der?

I samme bog, *Tiden er for Hånden,* finder vi på side 113 disse udtalelser:

Hedningernes Tider. 113

som den, hvis Sværd gik *ud af hans Mund,* "for at han med det kunde slå Folkene, og han skal regere dem med en Jernstav." Det Sværd er SANDHEDEN (Ef. 6, 17); og de levende Hellige så vel som mange af Verden bruges nu som Herrens Krigsfolk til at omstyrte Vildfarelser og Onder. Men lad ingen forhaste sig og deraf slutte, at der her betegnes en *fredelig Omvendelse* af Nationerne; ti mange Skriftsteder, såsom Åb. 11, 17. 18. Dan. 12, 1. 2 Tess. 2, 8. Sal. 149 og 47, lærer det stik modsatte.

Bliv derfor ikke overrasket, når vi i efterfølgende Kapitler fremstiller Beviser for, at Oprettelsen af Guds Kongedømme allerede er begyndt, at det i Profetierne er påpeget som rette Tid for Begyndelsen af Magtudøvelsen i 1878 e. Kr., og at "Krigen på Guds, den Almægtiges, store Dag" (Åb. 16, 14), der vil ende i 1914 med fuldstændig Undergang for Jordens nuværende Herskermagt, allerede er påbegyndt. Samlingen af Hærene er tydeligt synlig fra Guds Ords Standpunkt.

Dersom vort Blik er uhildet af Fordom, kan vi, når vi får Guds Ords Teleskop rigtig stillet, med Klarhed se Beskaffenheden af mange af de Begivenheder, hvis Tid og Tur falder på "Herrens Dag", — at vi allerede er midt oppe i de Begivenheder, og at "hans Vredes store Dag er kommen".

To år efter, at denne bog *The Time Is At Hand* [Tiden er for Hånden] udkom, kom der i 1891 en anden bog af Russell, *Thy Kingdom Come* [Tilkomme dit Rige], og på side 153 i den amerikanske udgave står der følgende:

»Faldet, plagerne, ødelæggelsen o.s.v., som var forudsagt at skulle komme over det figurlige Babylon, afskyggedes på forhånd i den store trængsel og nationale ødelæggelse, som kom over det kødelige Israel, og som endte med deres fuldstændige forkastelse som nation år 70 e.Kr. Faldets tidslængde er også billedligt udtrykt; thi fra den tid af, da Herren sagde: »Eders hus lades eder øde« (i året 33), til år 70 var der 36½ år, og fra 1878 til udløbet af 1914 er der ligeledes 36½ år. *Og, ved enden af 1914 e.Kr. vil det, som Gud kalder Babylon, og som mennesker kalder for kristenheden, være gået under, som allerede påvist ud fra profetierne.*«[149]

Året efter, i 1892, erklærede *The Watch Tower* i 15.januar nummeret, at det endelige »slag« allerede var begyndt, og at det ville nå sin afslutning i 1914:

»Medens det ikke kom som nogen særlig stor overraskelse for os (her må man betænke alle de modsatte sensationelle beretninger, der er blevet bragt) at situationen i Europa nu er, som vi her beskriver den – i overensstemmelse med, hvad vi efter Skriften kunne forvente – så er dog vor tillid til Guds ord og til den nærværende sandheds lys så stor, at vi ikke kunne have betvivlet dets vidnesbyrd, lige meget hvad vi havde fået at se. *Tidspunktet for »slagets« afslutning er afgørende markeret i Skriften til oktober 1914. »Slaget« er allerede i gang – det tog sin begyndelse i oktober 1874.* Det har indtil nu hovedsageligt været et slagsmål i ord og en tid til organisering af styrkerne – kapitalen, fagforeningerne, militæret og hemmelige selskaber.

Aldrig før har vi oplevet en sådan inddeling i grupper som nu. Det er ikke blot nationer, der allierer sig med hinanden for at forsvare sig mod andre nationer; men de forskellige partier i hver nation organiserer sig for at beskytte deres egne, specielle interesser. Men endnu er de forskellige partier blot ved at vurdere situationen, afprøve deres modstanderes styrke og gøre forsøg på at udvide deres planer og magt til den forestående kamp, som mange, også uden at kende Bibelens vidnesbyrd, synes at indse er uundgåelig. Andre bedrager stadig sig selv ved at sige: Fred! Fred! – skønt der ingen muligheder er for fred, før Guds rige overtager magten og gennemtvinger Guds vilje på jorden, på samme måde som den sker i himmelen.

Disse tegn på det forestående slag må fortsætte med varierende resultater for alle de implicerede; organiseringen må være fuldstændig; *og den afsluttende kamp vil blive forholdsvis kort, frygtelig og ødelæggende – og munde ud i almindeligt anarki.* Verdens store generalers anskuelser falder på mange måder sammen med profetierne i Guds ord. Derfor: »Ve det menneske eller den nation, der starter *den næste krig i Europa;* for det *vil blive en udryddelses-krig.*« Den vil blive hjulpet på vej, ikke bare af nationale fjendskaber, men også af social nød, ambitioner og had, og *hvis den ikke blev bragt til standsning ved oprettelsen af Guds rige i hænderne på hans udvalgte og til den tid herliggjorte menighed, ville den tilintetgøre hele menneskeheden.* – Mattæus 24:22.«

Følgende korte artikel i *The Watch Tower* for juli 1894 viser, hvorledes de betragtede tilstandene i verden dengang som et tydeligt bevis på, at denne verden var på vej ind i sin dødskamp og ville drage sit sidste suk i 1914:

»KAN DET TRÆKKE UD TIL 1914?

For sytten år siden sagde mennesker, der interesserede sig for tidstegnene i MILLENNIAL DAWN [milleniets daggry]: De lader til at være fornuftige nok på man-

ge måder; men der kan bestemt ikke ske så radikale ændringer fra nu af og så til udløbet af 1914; hvis I havde fremsat bevis for, at de ville ske i løbet af et århundrede eller to, ville det forekomme meget mere sandsynligt.

Hvilke ændringer er der ikke sket siden, og hvor meget hurtigere går det ikke for hver dag?

»Det gamle svinder hastigt, og det nye gror frem«.

Der er læsere, der skriver til os, om der ikke er fejl ved årstallet 1914? De kan i betragtning af de seneste arbejderuroligheder og truslen om anarki ikke se, hvordan de nuværende tilstande med denne spænding kan fortsætte så længe.

Vi kan ikke se nogen grund til at ændre ved årstallene – og kunne heller ikke gøre det, selv om vi ville. Vi tror, de er Guds årstal, ikke vores. Men betænk, at udløbet af 1914 ikke er tidspunktet for trængselens *begyndelse*, men dens *afslutning*. Vi ser ingen grund til ændringer i den opfattelse, vi har givet udtryk for i *The Watch Tower* for den 15.januar 1892. Vi tilråder, at man læser denne artikel igen.«

Sandt nok, så siger man her til sidst »den opfattelse, vi har givet udtryk for«; men hvor meningsfuldt er det, når man samtidigt bringer Gud ind i billedet som sikkerhed for de anførte årstal? Hvor mange ville være tilbøjelige til at tvivle på »Guds årstal«?

I dag ville organisationen sikkert sige, at disse ting er uvæsentlige og af ringe betydning sammenlignet med den væsentlige kendsgerning, at Selskabet havde ret i, at »afslutningen på hedningernes tider« kom i 1914, forøvrigt det *eneste* af de tidligere lærepunkter om 1914, som de holder fast ved. Men ved at sige dette, fremsætter de den måske største fordrejelse af alle. For faktum er, at alt, hvad der er blevet bibeholdt, er *udtrykket:* »afslutningen på hedningernes tider«. Den *betydning*, der nu er forbundet med dette udtryk, er *fuldstændig forskellig* fra den betydning, Vagttårnsselskabet tillagde udtrykket i løbet af de fyrre år op til 1914.

Gennem alle disse fyrre år forstod de, der var tilsluttet Vagttårnsselskabet, det sådan, at »afslutningen på hedningernes tider« ville betyde en fuldstændig omstyrtelse af alle jordiske regeringer, og at disse ville blive helt fjernet og erstattet af Guds riges verdensomspændende styre. Der ville ikke blive én eneste menneskelig regering tilbage. Tænk igen på erklæringerne på siderne 110 og 111 i *Tiden er for Hånden*, at »i de kommende tyve År [fra 1894] *vil alle nuværende Regeringer bli omstyrtede og opløste.*« At, »Med Blikket på disse stærke Bibelbeviser vedrørende Hedningernes Tider, holder vi det for *en afgjort Sag, at denne Verdens Rigers Endeligt* og Grundlæggelsen af Guds Kongedømme vil være fuldt kommet ved Enden af 1914 e.Kr.«

I dag er det en helt anden betydning, der er knyttet til ordene »afslutningen på hedningernes tider« (eller »nationernes fastsatte tider«). De betyder ikke mere den *faktiske* afslutning på jordiske regeringers herredømme gennem tilintetgørelse ved Jesus Kristus. Nu siger man, at de indebærer afslutningen på hedningernes »uindskrænkede herredømme« over jorden; og »indskrænkningen« består i, at Kristus usynligt har overtaget sin kongemagt og er begyndt at regere i 1914 og nu retter sin opmærksomhed mod jorden på en »særlig måde« (hvilket faktisk er det, man sagde tidligere om året 1874).

Eftersom det nu igen drejer sig om et usynligt område, hvor dette skulle være sket, er det vanskeligt at argumentere imod denne teori. Den omstændighed, at intet i hvert fald har forandret sig siden 1914 med henblik på de jordiske regeringers herredømme over jorden, synes ikke at gøre noget indtryk, som om det havde nogen betydning. Det siges nu, at den tid, hvor de har »forpagtet« magten, er udløbet; deres »forpagtning« er blevet ophævet usynligt af den usynlige konge, og på den måde er afslutningen på deres fastsatte tid kommet.

Det er noget lignende som i fyrretyve år at gå og sige, at en uønsket forpagter af en ejendom på et bestemt tidspunkt vil blive sat ud, fjernet for bestandig – og så, når tidspunktet er inde og forlængst overskredet, og den uønskede forpagter stadig er der og fortsætter som altid, da at forklare dette således: »Jo, men, jeg har opsagt hans kontrakt, og for mig er det det samme, som at han allerede er flyttet. Og desuden så holder jeg et meget mere vågent øje med ejendommen nu!«

Men det må indrømmes, at efterhånden som 1914 nærmede sig, blev man mere afdæmpet i sine forudsigelser. Medens Russell ellers havde hævdet, at en storm af trængsler og universelt anarki ville indtræffe før oktober 1914, sagde han senere i et *Watch Tower* fra 1904, gengivet i *Vagt-Taarnet* fra januar 1906:

Bihang. — Januar 1906.

Almindeligt Anarki lige før eller lige efter Oktober 1914.

Noget, som ved første Øjekast kunde synes at være en ren Ubetydelighed og uden Sammenhæng med Sagen, har forandret vor Overbevisning med Hensyn til det Tidspunkt, da almindeligt Anarki kan ventes i Overensstemmelse med de profetiske Tal. Vi forventer nu, at Anarkiets Højdepunkt i den store Trængselstid, som vil gaa forud for Tusindaarsrigets Velsignelser, vil naas efter Oktober 1914 — meget hurtigt derefter, efter vor Mening — »i een Time«, »pludseligt«.

Og medens Russell i 1894 havde erklæret, at de årstal han fremsatte, var »Guds årstal, ikke vores«, så sagde han nu i *The Watch Tower* fra den 1.oktober 1907, syv år før 1914 [dette ses ikke at være oversat i det danske *Vagt-Taarn*]:

»En kær broder spørger: »Kan vi være absolut sikre på, at kronologien i *Studier i Skriften* er korrekt? – at høsten begyndte i 1874 og vil ende i 1914 i en verdensomfattende trængsel, der vil omstyrte alle de nuværende institutioner og blive efterfulgt af et retfærdigt styre, bestående af herlighedens konge og hans brud, menigheden?« Vi svarer, som vi har gjort gentagne gange i *Studierne og Vagttårnene* og mundtligt og pr. brev, at vi aldrig har gjort krav på, at vore beregninger er ufejlbarligt korrekte; vi har aldrig hævdet, at de var *viden*, heller ikke, at de var baseret på uomtvistelige vidnesbyrd, kendsgerninger eller erfaringer; vi har altid sagt, at de var baseret på *tro.*«

Imidlertid fortsætter den samme artikel med at antyde, at dem, der tvivlede på disse beregninger, udviste mangel på tro. Den siger:

»Vi vil atter minde jer om, at kronologiens svage punkter suppleres af de forskellige profetier, der sammenflettes med den, på en så bemærkelsesværdig måde, at *tro* på kronologien næsten bliver til *viden* om, at den er korrekt. Om tidsregningen forandres blot et enkelt år, ville det ødelægge overensstemmelsen i disse skønne paralleller, fordi nogle af profetierne beregnes fra f.Kr., andre fra e.Kr., og nogle begge dele. Vi tror, at det var Guds hensigt, at disse profetier skulle forstås »i rette tid«; vi tror, at vi forstår dem nu – og at de taler til os igennem kronologien. Bekræfter de ikke derved kronologien? Det gør de ved *tro*, men ikke på nogen andre måder. Vor Herre erklærede: 'De forstandige skal forstå', og han sagde til os, at vi skulle »våge«, for at vi kunne kende; og det er denne kronologi, der *overbeviser os* om (os som kan modtage den i tro, og som gør det), at lignelsen om de ti jomfruer nu er ved at få sin opfyldelse – at det første råb hørtes i 1844, og det andet råb: »Se, brudgommen er der« – nærværende – hørtes i 1874.«

Hvor heldigt er det – eller for den sags skyld: hvor megen ydmyghed er der i at erkende, at man ikke er ufejlbarlig, og så i samme mundfuld at lade forstå, at det kun er dem, som antager ens synspunkter, der udviser tro og er blandt »de forstandige som skal forstå«? Og ville de, der ikke gav agt på »råbene« i 1844 og 1874, ikke ganske logisk blive betegnede som de »uforstandige jomfruer« i lignelsen?

Den samme artikel havde før dette sagt:

»Guds tider og stunder gives på en sådan måde, at de kun kan erkendes af dem, som gennem kundskab om Gud er i stand til at genkende hans karakteristiske fremgangsmåde.«

Hvis nogen udtrykte tvivl om Selskabets kronologi, blev der underfundigt sat spørgsmålstegn ved ægtheden af deres gudsforhold – og ligeledes ved deres tro og klogskab. Dette er en slags intellektuel skræmmetaktik, som anvendtes mere og mere, efter at 1914 var passeret, uden at de forventninger, man havde bekendtgjort verden over, var blevet indfriet.

8

RETFÆRDIGGØRELSE OG SKRÆMMETAKTIK

»Med mange ord undgås ikke overtrædelse, men den der tøjler sine læber handler med indsigt.«
– Ordsprogene 10:19.

I 1916 døde Charles Taze Russell, der havde kaldt sig selv 'Guds talerør'. Han efterlod sig en arv i form af tidsprofetier, hvoraf ikke een var gået i opfyldelse som forudsagt. Desuden efterlod han sig i tusindvis af forvirrede tilhængere.

Bogen *Light I* (da.udg. Lys I), udgivet i 1930, eng.s. 194, da.s. 195, beskriver situationen således:

Alle Herrens Børn saa frem til 1914 med glad Forventning. Da dette Aar kom — og gik — blev der megen Skuffelse, Sorg og Bedrøvelse, og Herrens Børn blev haanet og smædet. Særlig Præsterne og deres Medhjælpere haanede dem og pegede Fingre ad dem, fordi de havde sagt saa meget om 1914 og om, hvad der da skulde ske, men deres »Profetier« var ikke gaaet i Opfyldelse.

Tvivlen begyndte at brede sig blandt Vagttårnstilhængerne, efterhånden som både 1914 og 1915 kom og gik, uden at noget af alt det, der var forudsagt skulle ske i 1914, var indtruffet. Jordiske riger og menneskelige institutioner var ikke blevet fuldstændigt tilintetgjort, Kristi rige havde ikke overtaget herredømmet på jorden, de »salvede« var ikke blevet forvandlede til himmelsk liv, »Babylon den Store« var ikke blevet lagt øde, og Israel var ikke blevet omvendt til kristendommen. Ganske vist var første verdenskrig brudt ud; men det havde ikke ført til det forudsagte verdensomfattende anarki.

I oktober 1916 skrev Russell kort før sin død et forord til en ny udgave af *The Time Is At Hand* [Tiden er for Hånden; den nye udgave kom på dansk til

at hedde *Tiden er nær*] i hvilket han søgte at bagatellisere betydningen af de fejlagtige forudsigelser om 1914. Forordet giver et indtryk af den holdning, han nu indtog:

> Forfatteren erkender, at han i denne Bog har fremsat Tanker, der gaar ud paa, at Herrens hellige kunde vente at blive herliggjort ved Afslutningen af Hedningetiderne. Det var kun forstaaeligt, at vi skulde gøre os skyldige i denne Misforstaaelse; men selv den har Herren ladet blive til Velsignelse for sit Folk. Den Forventning, at Menigheden skulde blive herliggjort omkring Oktober 1914, har visselig haft en opmuntrende og helligende Indflydelse paa Tusinder og atter Tusinder, som derfor kan prise Herren — selv for Fejltagelsen. Mange er paa den anden Side de, der er Herren taknemmelige for, at Opfyldelsen af Menighedens Forhaabninger ikke indtraf til den Tid, vi ventede, saa at vi som Herrens Folk har faaet yderligere Lejlighed til at blive fuldendt i Helliggørelse og til som hans Medarbejdere at frembære hans Budskab.

Det, at han inddrager både Gud og Kristus i 'misforståelsen, som Herren har ladet blive til velsignelse for sit folk', skaffer Russell en bekvem undskyldning for at unddrage sig sit ansvar for urigtigt at have fremført visse årstal som »Guds årstal«, hvad de slet ikke var, – de var simpelthen et produkt af ubeføjede, menneskelige spekulationer. Han regner oven i købet sine falske spådomme for fortjenstfulde på grund af den »opmuntrende og helligende Indflydelse«, de har haft, så man må »prise Herren – selv for Fejltagelsen«. Denne indstilling gav adgang til endnu flere falske forudsigelser med deres »opmuntrende« effekt. Man kommer til at tænke på den sande profets fremstilling af Guds ord, når han siger:

> »Ve dem der kalder ondt for godt og godt for ondt, som gør mørke til lys og lys til mørke, som gør bittert til sødt og sødt til bittert!«[150]

Medens Russell stadig var i live og også nogle få år efter hans død, bevarede hans tilhængere håbet. Men efter at krigen var endt, og forholdene begyndte at blive normale igen, trængte der sig år for år flere spørgsmål på angående den fremsatte kronologi.

Og dette var den situation, dommer Rutherford arvede. (Han var blevet valgt til Selskabets præsident ved den årlige generalforsamling i januar 1917). Han kunne nu vælge mellem to ting: at berigtige, ved en åben indrømmelse af alle fejl – eller at søge at retfærdiggøre sin forgængers fejlslagne forudsigelser. Han valgte det sidste – retfærdiggørelsen.

Rutherford handlede hurtigt for at genskabe *Vagttårns*tilhængernes vaklende tillid og traf forberedelser til en bog med titlen *The Finished Mystery* (dansk: *Den fuldbyrdede Hemmelighed*) til udgivelse allerede i 1917, året efter Russells død.

Denne bog forsøgte at flytte nogle af de begivenheder, der havde været ventet i 1914, op til 1918; og det gjorde den ved at trække en parallel til romernes nedkæmpelse af den jødiske revolte i sin tid. Ødelæggelsen af Jerusalem skete i år 70 e.Kr.; men kampen endte først tre og et halvt år senere, nemlig i år 73 e.Kr. Det samme tidsrum blev nu lagt til efteråret 1914, og *The Finished Mystery* pegede herefter på foråret 1918 som et nyt årstal af meget stor betydning.

Jeg har kursiveret nogle linier i nedenstående uddrag fra bogen, som viser, hvad man nu forudsagde skulle ske. Læg godt mærke til teksten og sig mig så, om det vil være at 'læse noget i bogen som ikke står der', når jeg hævder, at den indeholdt direkte forudsigelser og skabte forventninger, der aldrig blev opfyldt:

> »De i Kommentarerne til Aab.2:1 nævnte Data beviser, at Judæa ikke fuldt ud var undertvunget før Paaskedag Aar 73, og i Lyset af de netop anførte Skriftsteder *beviser de yderligere, at der i Foraaret 1918 vil komme en endnu større Katastrofe over Kristenheden end den, der kom i Efteraaret 1914.*
>
> *[Se igen paa tavlen* over parallelle husholdninger i STUDIER I SKRIFTEN, bind 2, siderne 250 og 251; *læv 37 om til 40, 70 om til 73 og 1914 om til 1918, så tror vi, at tavlen er korrekt og vil blive opfyldt »med megen kraft og herlighed«.* (Mark.13:26).]
>
> Det var ganske umuligt tidligere at vide, om Jesus henviste os til Aaret 70 eller til Aaret 73 som det Tidspunkt, da den jødiske Statsform skulle gaa til Grunde; det kunne vi først se, efter at Oktober 1915 var gaaet. Desuden har vi set de forudsagte Tegn; »paa Jorden ængstes Folkene i Fortvivlelse over Havets og Bølgernes Brusen, medens Mennesker forsmægter af Frygt og Forventning om de Ting, som kommer over Jorderige«, og da har vi Jesu Ord for, at vi deraf kan »skønne, at Guds Rige er nær«, »nær for Døren«, og at vor »Forløsning stunder til«. (Luk.21:25-36; Mark.13:27-30.) Det er muligt, at Aaret 1980 afmærker det Tidspunkt, hvor hele det kødelige Israel atter vil være samlet, udfriet fra deres Fangenskab i Døden. Det er netop 70 Aar efter 1910, det Aar Pastor Russell aflagde sit store Vidnesbyrd for Jøderne i New York Hippodrom.
>
> [Men *hvis tiden for det nominelle Zions fødselsveer (Es.66:8) skal indtræffe i foråret 1918, og vi nu kun er »én dag« (ét år) fra denne begivenhed, som profeten taler om, hvad kan vi da forvente, der skal ske med »den lille hjord« i mellemtiden?* De symbolske veer i denne profeti hentyder til *den store trængselstid – de veer, der skal komme over navnkirken, det store »Babylon«, hvorfra nogle er fundet værdige til at undslippe.]*«[151]

I 1918 skulle kristenhedens nationer således opleve »en endnu større Katastrofe« end den, der kom i 1914, da den første verdenskrig brød ud. I virkeligheden blev krigen det år afsluttet med en våbenhvile. Bogen forudsagde også, at resten af 'de salvede', de sidste af 'Elias-skaren', ville blive forvandlede til himmelsk liv det år, som det siges på siderne 69 og 70 i *Den fuldbyrdede Hemmelighed*: [understregninger foretaget af mig]:

> **Kristi Himmelfart fandt Sted 40 Dage efter hans Opstandelse.** <u>Dette kunde maaske tyde paa, at Menigheden vil blive herliggjort 40 Aar (et Aar for en Dag) efter Opvækkelsen af de sovende hellige i 1878. Det er imidlertid ikke usandsynligt, at de syv Dage før Syndfloden fremstiller syv Aar fra 1914 til 1921. Maaske dog de sidste Medlemmer af Messias-Skaren vil gaa over paa den anden Side</u>

Forhænget i Midten af denne »Aarsuge«, medens den store Skare vil blive borttaget ved Slutningen af denne Uge. Den Omstændighed, at vi finder den første Halvdel af denne Uge saa klart afmærket, giver os i hvert Fald Ret til at vente yderligere tre og et halvt Aars Virksomhed, i hvilke der kan aflægges et Vidnesbyrd, efter at den endelige Omstyrtelse af Kristenheden er begyndt; thi lige siden Skab-

69

Aab. 3, 14 *Den fuldbyrdede Hemmelighed*

ningens Begyndelse synes det at have været vor himmelske Faders Fremgangsmaade at fuldbyrde sit Værk i Uger og halve Uger. Pagten med Abraham blev oprettet 2045 f. K., halvvejs (2081 Aar hver Vej) mellem Adams Fald 4127 f. K. og Kornelius's Omvendelse Aar 36. Israel fejrede det sidste forbilledlige Jubelaar 626 f. K., halvvejs (2500 Aar hver Vej) mellem Afslutningen af Adams Tusindaarsdag 3127 f. K. og Begyndelsen af Genoprettelsens Tider Aar 1874. Det babyloniske Fangenskab, 606 f. K., afmærker Begyndelsen af Hedningernes Tider og indtraf netop halvvejs (2520 Aar hver Vej) mellem Afslutningen af Adams Dag 3127 f. K. og Hedningetidernes Udløb i Aaret 1914. Det babyloniske Fangenskab ligger ogsaa halvvejs (3520 Aar hver Vej) mellem Menneskets Fald 4127 f. K. og dets fuldstændige Genoprettelse og Tilbagevenden til Guds Gunst Aar 2914. Kristi Død Aar 33 fandt Sted netop halvvejs (1845 Aar hver Vej) mellem Jakobs Død 1813 f. K. og det Tidspunkt, hvor Guds Yndest atter vendte tilbage til Israel, nemlig 1878. Kristi Død i Aaret 33 ligger ogsaa halvvejs (tre og et halvt Aar hver Vej) mellem hans Daab i Aar 29 og Kornelius's Omvendelse i Aar 36.

Opvækkelsen af de sovende hellige i 1878 fandt Sted netop halvvejs (tre og et halvt Aar hver Vej) mellem Begyndelsen af Genoprettelsens Tider, 1874, og den almindelige himmelske Kaldelses Ophør i 1881. Maaske nu alt dette betyder, at den lille Hjords Herliggørelse vil finde Sted i Foraaret 1918, nøjagtig halvvejs (tre og et halvt Aar hver Vej) mellem Afslutningen af Hedningernes Tider 1914 og Afslutningen af den himmelske Vej, Aar 1921.

Men som med de tidligere forudsigelser om 1881 slog også denne fejl. Det måske allerstærkeste sprog blev brugt i forudsigelserne om den forfærdelige tilintetgørelse, der i 1918 skulle komme over kristenhedens kirker, med deres døde medlemmer strøet ubegravede omkring. To ud af adskillige eksempler på denne profeti kan ses på siderne 533 og 534 i den danske udgave af bogen:[152]

KIRKERNE SKAL OPHØRE AT VÆRE TIL.

24, 20. 21. Og jeg sagde til dem: Herrens Ord kom til mig saaledes: Sig til Israels Hus: Saa siger den Herre Herre: Se, jeg vanhelliger min Helligdom, eders herlige Stolthed, ederes Øjnes Lyst og ederes Sjæls ømme Kærlighed, og ederes Sønner og ederes Døtre, som I har efterladt, skal falde for Sværd. — Gud giver Forklaringen herpaa. Det var et Billede af, hvad der skulde ske med Kristenheden. Indtil 1878 havde Navnkirken i nogen Forstand været Guds Helligdom eller Tempel. Men fra da af skulde den fjernes fra ham ved et Slag, ved en Vildfarelse i Lære og Gerning, som Gud har tilladt. Dette skulde naa sit Højdepunkt med 1918. Kirken har været Kristenhedens Styrke, det, som hele dens Liv har koncentreret sig om, og paa hvilket dens Institutioner er blevet opbygget. Den var en Øjnenes Lyst for alt Folket, var Genstand for alle de Kristnes Kærlighed. Men Gud vilde aabenbare den Nedværdigelse, som Gejstligheden havde ført Kristi Kirke ind i. Kirkeorganisationerne skulde for ham blive som noget dødt, noget urent, som man ikke skulde røre ved eller sørge over. »Kirkens Børn« skal omkomme ved Sværdet under Krigen, Revolutionen og Anarkiet. Ved Hjælp af Aandens Sværd skal de bringes til at indse, at deres Haab om at vinde Liv paa det aandelige Plan er forgæves, at »Døren er lukket«.

24, 22. Da skal I gøre, som jeg har gjort: Skægget skal I ikke tildække, og Folks Brød skal I ikke æde, — Saa frygtelige og verdensomfattende vil Trængslerne blive, at de døde bogstaveligt skal komme til at ligge ubegravede hen, uden at nogen sørger over dem. Der kan ikke være megen Tale om Sorg over de døde i en Tid, da de levende overvældes af Trængsler, der er værre end Døden.

533

DEN DØDE PASTOR RUSSELL SKAL TALE IGEN.

24, 25. 26. Og du, Menneskesøn! Se, paa den Dag, naar jeg tager deres Værn, deres herlige Fryd, deres Øjnes Lyst og deres Sjæls Længsel, deres Sønner og deres Døtre, fra dem, paa den Dag skal undslupne komme til dig for at lade det høre for Folks Øren. — Naar Gud giver sig til for Alvor at ødelægge Kirkerne, og deres Medlemmer dør i Millioner, saa skal nogle af de undkomne vende sig til Pastor Russells Bøger og deraf lære at forstaa Meningen med »Kristendommens« Omstyrtelse.

24, 27. Den samme Dag skal din Mund oplades, naar de undslupne er kommet, og du skal tale og ikke mere være stum, og du skal være dem til et Varselstegn, og de skal kende, at jeg er Herren. — Pastor Russells Stemme har været stum i Døden. Endnu er hans Røst stum i Sammenligning med, hvad den senere vil blive. Paa Revolutionens og Anarkiets Tid skal han tale, han skal da ikke længere være stum over for dem, som undslipper Ødelæggelsen. Pastor Russell skal blive et Tegn for dem. Han skal fortælle dem Sandheden om Guds Bestemmelser med Trængselen, naar de undersøger hans Bøger, som i Millionvis er spredt ud over Kristenheden. Hans Ord skal blive et Haabets Tegn for dem, som sætter dem i Stand til at se den lyse Side af Skyen. De skal da faa Øjnene op for, at Guds herlige Rige er ved at blive oprettet. De skal »kende, at jeg er Herren«.

Ikke bare kristenhedens kirker, men også dens regeringssystemer skulle blive udsat for katastrofer og nedstyrtet i glemsel:

> **31, 14. for at ingen Træer ved Vandet skal hovmode sig af deres Vækst og strække deres Krone op imellem Skyerne, og de stærkeste af dem, alle de, som drikker Vand, ikke**
>
> 561 36
>
> Ez. 31, 14 *Den fuldbyrdede Hemmelighed*
>
> **staa der i deres Højde; thi de er alle sammen overgivet til Døden, for at komme til Dybets Land, midt iblandt Menneskenes Børn, til dem, som farer ned i Graven. — Intet andet jordisk System skal følge dens Hovmods Eksempel; thi de bliver alle som Systemer betragtet overgivet til Døden, til en vanærende Plads i Samfundet.**
>
> **31, 15. Saa siger den Herre Herre: Den Dag, han for ned i Dødsriget, lod jeg Vanddybet sørge, tildækkede det for hans Skyld, og jeg standsede dets Strømme, og mange Vande blev holdt tilbage, og jeg klædte Libanon i sort for hans Skyld, og alle Markens Træer vansmægtede for hans Skyld. — I Aaret 1918, hvor Kristenheden som System betragtet gaar ned i Glemselen (sheol) for at blive efterfulgt af Revolutionens Republikker, vil Gud foraarsage Sorg i Verden. Han vil for et Øjeblik holde Anarkiets truende Bølger tilbage, Folkene skal sørge over Kristenheden, og alle Systemer i Verden, som Menneskene har dannet sig, skal svækkes ved dens Fald. — V, 392.**
>
> **31, 16. Ved Lyden af hans Fald bragte jeg Folkeslag til at skælve, idet jeg lod ham fare ned i Dødsriget tillige med dem, som farer ned i Graven; da blev de trøstet i Dybets Land, alle Edens Træer, Libanons udvalgte og bedste, alle de, som drikker Vand. — Gud skal faa alle Folkeslag til at skælve i Revolutionens Krampetrækninger, naar den verdslige Kristenhed som et organiseret System bliver nedstyrtet i Glemselen (ligesom Jøderne blev nedstyrtet i Sheol i Lignelsen om den rige Mand og Lazarus).**
>
> **31, 17. Ogsaa de for ned med ham i Dødsriget til dem, som var ihjelslagne ved Sværdet; thi som hans Arm havde de siddet i hans Skygge midt iblandt Folkene. — Men ogsaa de skal følge Kristenheden ned i Glemsel (sheol). – V, 392.**

Alle disse ting var forudsagt til at skulle finde sted i 1918. Ingen af dem skete. Men bogen forudsagde også vældige begivenheder i året 1920. De gigantiske omvæltninger, der skulle begynde i 1918, ville nå deres kulmination i 1920 med fjernelse af jordiske regeringer af enhver slags:[153]

> **for at give det Bægeret med sin Vredes Harmes Vin. — Vinen fra Jordens Vintræ. — Aab. 14, 17—20; Jer. 8, 14; Es. 51, 17—20; Jer. 25, 26—28; Aab. 18, 6.**
>
> **16, 20. Og hver Ø flyede, — Selv Republikkerne vil forsvinde omkring Efteraaret 1920.**
>
> **og Bjerge blev ikke fundet. — Ethvert Rige paa Jorden vil forsvinde, blive opslugt af Anarkiet.**
>
> **16, 21. Og en stærk Hagl, — Sammentrængt Sandhed, der faldt med knusende Kraft. En afsluttende Bemærkning om, hvorledes Bind VII af »Studier i Skriften« tager sig ud for dem, som tilbeder Dyret og dets Billede. — Aab. 11, 19; Es. 28, 17; 30, 30; Ez. 13, 11; Josva 10, 11.**
>
> **centnertung, — Mal. 3, 10.**
>
> **faldt ned fra Himmelen paa Menneskene; — Paa dem, som tilbad Dyret og dets Billede, paa Præsteskabet. Hvorledes disse betragter Bind VII af »Studier i Skriften«, illustreres ved den sidste Plage, der kom over Ægypterne, og som bortrev deres førstefødte. (2 Mos. 11 og 12.) Saa snart Plagen var kommet, blev alle Ægypterne fra Farao og nedefter meget ivrige for at faa Israelitterne bort. De var villige til at give dem alle Slags Sølvsager (den store Skare) og alle Slags Guldsager (den lille Hjord). I Forbindelse**
>
> 286
>
> *Kirkesystemernes syv Plager* Aab. 16, 21
>
> **med Udsagnet om, at der ikke var et Hus, hvori der ikke fandtes nogen død, kan vi forsikre, at hvis vi har overset nogen af de eksisterende Sekter i de Fortegnelser, der staar opført i Kommentaren til Aabenbaringen 8 og 9, er det ikke sket med vor gode Vilje, og vi skal skyndsomst indhente det forsømte i en senere Udgave af Bogen. De tre Dage, da Faraos Hær forfulgte Israelitterne ud i Ørkenen, fremstiller tre Aar efter Krigen, ved Slutningen af hvilke Faraos Sendebud vil blive opslugt af Anarkiets Hav. Under Revolutionstrængslerne vil Hjulene gaa af deres Vogne, deres Organisationer.**

Men også de radikale elementer, der ville fremkalde omvæltningerne i kristenheden i 1918 og forårsage oprettelse af arbejder- og socialistregeringer, skulle på samme måde se disse møde deres endeligt. Og det skulle de, fordi disse i 1920 selv ville blive omstyrtet af anarkiet:

> Ez. 35, 11 *Den fuldbyrdede Hemmelighed*
>
> **sig med Vrede, Avind og Had imod Kirken og Kristendommen, vil Gud gøre over for den socialistiske Statsordning. Ligesom de var med til at omstyrte Kristendommen, skal Anarkisterne igen omstyrte deres Herredømme.**
>
> **35, 12. Og du skal kende, at jeg, Herren, har hørt alle dine Bespottelser, som du har talt mod Israels Bjerge, sigende: De er ødelagt, os er de givet til Føde. — Sociali-**

sterne og de, der slutter sig til dem, vil faa at mærke, at Gud har Magt over Menneskenes Anliggender. Den Almægtige vil høre, hvad de siger imod Kristenhedens (Israels) Riger (Bjerge), naar de efter Kirkens Fald udbryder: »De er ødelagt, os er de givet til Føde.«

35, 13. Og I talte hovmodigt mod mig med eders Mund og brugte mange Ord mod mig; jeg har hørt det. — Idet Socialisterne og andre, der støttede lignende Bevægelser, rasende har angrebet Kapitalismen og ligeledes, skønt mere i det skjulte, Kristendommen, har de i Virkeligheden talt imod en Samfundsorden, som Gud har tilladt at eksistere, og som han har været i — nemlig ved sin hellige Aand i de sande Kristne, som har staaet i Systemerne. Ved deres Erklæring om, at de vil føre Verden ud af de daarlige økonomiske, sociale og politiske Forhold, der nu er raadende, taler de hovmodigt imod Gud, skønt de ikke selv ved af det, idet de bilder sig ind at kunne udføre den Gerning, som Gud har overdraget til sin trofaste Menighed at udføre, og som ikke kan gøres paa nogen anden Maade. Gud vil huske disse mange Ord imod ham fra Socialisternes og andres Side, og de vil faa en retfærdig Gengældelse.

35, 14. Saa siger den Herre Herre: Medens al Jorden glæder sig, vil jeg berede dig Ødelæggelse. — Naar Genoprettelsestiden fuldt ud er inde, vil den socialistiske Arbejderbevægelse være en af de Ting, som ikke skal genoprettes. Naar hele Verden begynder at glæde sig over den nye Samfundsorden, som Gud vil indstifte, vil den socialistiske Stat være gaaet fuldstændig til Grunde.

35, 15. Som du glædede dig over Israels Hus's Arv, fordi den blev ødelagt, saaledes vil jeg gøre mod dig; en Ørk skal Seirs Bjerg og hele, hele Edom vorde, og de skal kende, at jeg er Herren. — Ligesom de kødelig-sindede, frafaldne Kristne, der stiller sig paa de yderliggaaendes og revolutionæres Side, vil glæde sig over den Ødelæggelsesdom, som træffer Kristenheden efter 1918, saaledes vil Gud gøre imod den sejrrige Revolutionsbevægelse. Den skal blive fuldstændig øde, »hele, hele Edom«. Ikke saa meget som et Spor af den skal blive tilbage, naar Anarkiet i Efteraaret 1920 er blevet verdensomfattende. — Aab. 11, 7—13.

594

'Verdensomfattende Anarki i Efteraaret 1920'. Til trods for det fyndige, imponerende sprog og det bastante i alle postulaterne, var der ikke noget af det, der blev til virkelighed. De nye årstal, 1918 og 1920, kom og gik, ligesom 1914, uden den forudsagte »Katastrofe« over kristenheden, uden omstyrtelsen af dens regeringer og tilintetgørelsen af dens kirker – og uden at de salvede var blevet forvandlede til himmelsk liv.

I stedet blev præsident Rutherford og seks andre af Selskabets bestyrelsesmedlemmer tiltalt og idømt fængselsstraf for påstået statsfjendtlig virksomhed, idet *The Finished Mystery* og anden litteratur skulle indeholde tilskyndelser til oprør. Det følgende år, 1919, blev de løsladt og renset for alle anklager.

De var således frie til at følge forløbet af året 1920, i hvilket alle republikker og »ethvert Rige paa Jorden« skulle blive »opslugt af Anarkiet« ifølge *Den fuldbyrdede Hemmelighed.* Imidlertid blev der allerede i det selvsamme år udviklet og proklameret nye spådomme. Uden så meget som at vente på, at 1920 skulle være gået, blev der nu fremsat et nyt årstal, som man kunne se frem til.

»MILLIONER AF NULEVENDE MENNESKER SKAL ALDRIG DØ«

»*Jeg sendte ikke profeterne, dog løb de. Jeg talte ikke til dem, dog profeterede de.*« – Jeremias 23:21.

I 1920 udgav Vagttårnets præsident Rutherford en brochure med titlen »Millioner af nulevende Mennesker skal aldrig dø«. Dette fængslende udtryk bruges af organisationen den dag i dag. Men dengang blev det brugt i forbindelse med en ny forudsigelse, som Vagttårnspræsidenten havde fundet på. Hele bevisbyrden i relation til påstanden om, at millioner, der levede dengang, aldrig skulle dø, hvilede på et nyt årstal: 1925. Bemærk her, hvad der siges i brochuren om det år på siderne 64-66,71,72, (understregninger foretaget af mig):

Jubelaaret.

En Forstaaelse af Jubelaarssystemet, som Herren indførte hos Israel, kan hjælpe til at kaste Lys over de umiddelbart forestaaende Begivenheder. Skriften viser klart, at Israelitterne i de 18 Aarhundreder, Gud særligt tog sig af dem, udgjorde et forbilledligt Folk. Deres Lov var forbilledlig, idet den indeholdt Skygger af de større og bedre Ting, som skulde komme. Herren befalede Moses at indrette Sabbatsaarssystemet fra det Øjeblik af, da Israelitterne naaede ind i Kanaans Land, hvilket fandt Sted 1575 Aar før Kristi Fødsel. (3 Mosebog 25, 1—12.) Ifølge dette System skulde hvert 50. Aar være et Jubelaar. Denne Jubelaarsregning tog sin Begyndelse paa den tiende Dag i den syvende Maaned, paa Forligelsens Dag. »Og I skal holde det 50. Aar helligt, og I skal udraabe Frihed i Landet for alle dem, som bor deri; et Jubelaar skal det være eder, og I skal komme igen, hver til sin Ejendom og komme igen, hver til sin Slægt.« Andre Skriftsteder beviser, at der i alt skulde helligholdes 70 Jubelaar. (Jeremias 25, 11; 2 Krønikebog 36, 17—21.) Et simpelt Regnestykke paa Grundlag af disse Jubelaarskredse giver os nu en meget vigtig Oplysning. 70 Ju-

Mennesker skal aldrig dø 65

belaarskredse paa 50 Aar hver giver en Totalsum paa 3500 Aar. Denne Aarsperiode begyndte at tælle i 1575

f. K. og maa derfor nødvendigvis udløbe i Efteraaret 1925. I 1925 ender Forbilledet, og det store Modbillede begynder. Hvad kan vi vente, at der da skal hænde? I Forbilledet skulde der finde en fuldstændig Genoprettelse Sted. Derfor maa Indtrædelsen af det store Modbillede betegne Begyndelsen til alle Tings Genoprettelse. Først og fremmest skal Menneskeslægten genoprettes til Livet; og da andre Skriftsteder uimodsigeligt slaar fast, at Abraham, Isak, Jakob og de øvrige Fortidens trofaste skal opstaa til Livet, før Verden i Almindelighed bliver Genstand for Guds Gunst, kan vi vente, at disse Israels trofaste i 1925 vil vende tilbage fra Dødstilstanden, idet de bliver oprejst som fuldkomne Mennesker for at være de synlige Repræsentanter for den nye Tingenes Orden paa Jorden.

I Tusindaarsriget skal Jesus og hans herliggjorte Menighed udgøre den store Messias, der tildeler Folket de Velsignelser, det saa længe har ventet paa og længtes efter. Naar denne Tid kommer, skal der være Fred paa Jorden i Stedet for Krig, som Profeten saa smukt udtrykker det: »Men det skal ske i de sidste Dage, da skal Herrens Huses Bjerg være grundfæstet paa Bjergenes Top, og ophøjet skal det være over Højene; og Folkeslag skal strømme op paa det. Og mange Hedningefolk skal gaa og sige: Kom og lad os gaa op til Herrens Bjerg og til Jakobs Guds Hus, for at han maa lære os sine Veje, og vi vandre paa hans Stier! Thi fra Zion skal udgaa Lov og Herrens Ord fra Jerusalem. Og han skal dømme mellem mange Folkeslag og skifte Ret for vældige Hedningefolk hen i det fjerne, og de skal smede deres Sværd om til Hakker og deres Spyd til Vingaardsknive; de skal ikke løfte Sværd, Folk imod Folk, og ikke mere lære Krig, men de skal sidde, hver under sin Vinstok og under sit Figentræ, og ingen skal forfærde dem; thi Herrens, Hærskarernes Guds. Mund har talt.« — Mika 4, 1—4.

66 *Millioner af nulevende*

Fyrsterne paa Jorden.

Som vi allerede har omtalt, skal det store Jubelaar begynde i 1925. Paa den Tid skal den jordiske Side af Riget vinde Anerkendelse. Hebræerbrevets Forfatter nævner i det 11. Kapitel en lang Række af trofaste hellige, der døde, inden Herrens Korsfæstelse havde fundet Sted, og før Udvælgelsen af Menigheden var begyndt. Disse kan ikke komme til at høre med til den himmelske Klasse. Der var ikke givet dem himmelske Løfter; men Gud har noget andet herligt i Vente for dem. De skal blive oprejst som fuldkomne Mennesker og skal ifølge Herrens Løfte udgøre Fyrsterne eller Herskerne paa Jorden. (Psalme 45, 17; Esajas 32, 1; Matthæus 8, 11.) Derfor har vi Lov til at vente, at Aar 1925 vil blive Vidne til, at Abraham, Isak, Jakob og Fortidens trofaste Profeter vender tilbage, alle de, som der hentydes til i Hebræerbrevets 11. Kapitel.

Da skal det ske, at enhver, som holder Herrens Ord, aldrig skal dø. Jesus vilde aldrig have givet et saadant Løfte, hvis det ikke var hans Mening, at det engang skulde faa fuld Kraft og Betydning.

Atter hedder det: »Hver den, som lever og tror paa mig, skal i al Evighed ikke dø.« (Johannes 11, 26.) Tror vi Mesterens Udsagn? Vi har Jesu sikre Ord for, at naar den Tid kommer, da Menneskene lærer Sandheden at kende, skal de, der tror og bøjer sig i Lydighed under hans Bud, faa Lov at leve evigt videre uden nogen Sinde at dø.

Paa Grundlag af de tidligere fremsatte Beviser for, at den gamle Tingenes Orden, den gamle Verden, nu er ved at ende og forsvinde, at en ny Tingenes Orden er ved at bryde frem, og at Aar 1925 vil blive Vidne til

72 *Millioner af nulevende*

de gamle trofastes Opstandelse og Genoprettelsens Begyndelse, og endelig i Betragtning af, at man med Rimelighed kan forvente, at Mængder af Mennesker, som lever nu, ogsaa vil være i Live i 1925, hævder vi at have Guds klare og uimodsigelige Ord for, at Millioner af nulevende Mennesker aldrig skal dø.

Dette betyder imidlertid ikke, at hver eneste, som lever i 1925, absolut skal vedblive at leve; thi nogle vil nægte at adlyde Guds Lov. Men de, som vender sig fra Ondskabens til Retfærdighedens Veje, skal leve og ikke dø.

Dette dannede grundlaget for, hvad der blev kaldt »Millionkampagnen«, et verdensomfattende fremstød igennem to år for at skabe opmærksomhed om budskabet i brochuren. Som bogen *Jehovas vidner og Guds gerning* beretter »opsattes i alle større byer store plakater hvorpå der med fede bogstaver stod »Millioner af nulevende Mennesker skal aldrig dø«.

Der blev også brugt annoncering i aviserne, og alle de offentlige foredrag, der på den tid blev holdt af Vagttårnets repræsentanter, havde dette emne som tema. Selskabet beretter om de forskellige indslag i denne 100% verdensomfattende kampagne.[154] Det bruger endda af og til det imponerende slogan i vore dage. Men hvad det ikke taler om, er, at *hele grundlaget og baggrunden for* påstanden »Millioner af nulevende mennesker skal aldrig dø« var spådommene om 1925, spådomme, som viste sig at være falske i bund og grund.

I 1921 udgav Rutherford sin første rigtige bog, *The Harp of God* (dansk: *Guds Harpe)*. Den stadfæstede endnu engang Selskabets tro på året 1799 som starten på »endens tid« og 1874 som det år, hvor Jesus Kristus begyndte sin »usynlige nærværelse«. Læg i de følgende afsnit (de væsentligste punkter er understreget), mærke til, hvorledes den rivende udvikling på den tid og tilstandene i verden blev brugt som »Vidnesbyrd, [der] ikke kan omdisputeres«, til støtte for disse årstal:

> Vi vil her blot henlede Opmærksomheden paa visse vigtige Data og derpaa undersøge, i hvor vid Udstrækning Profetierne er blevet opfyldt inden for disse Tidspunkter. Tidsregning er i hvert Fald i nogen Grad afhængig af Beregninger, og der er ved saadanne altid Muligheder for Fejltagelse. Opfyldte Profetier er derimod haandgribelige Kendsgerninger, som virkelig eksisterer og er skarpt afgrænsede. Ydre Kendsgerninger af
>
> 216 *Guds Harpe*
>
> denne Art kan ikke lyve. De staar som tavse Vidner, hvis Vidnesbyrd ikke kan omdisputeres.
>
> [400]Der er to vigtige Tidspunkter her, som vi ikke maa blande sammen, men klart holde ude fra hinanden, nemlig Begyndelsen til »Endens Tid« og Tiden for Herrens Nærværelse. »Endens Tid« omfatter, som vi har set, en Periode fra 1799 frem til det Tidspunkt, da Satans Rige bliver fuldstændig omstyrtet og Messiasriget oprettet. Tiden for Herrens Nærværelse begyndte som ovenfor vist i Aar 1874. Den sidste Periode ligger naturligvis inden for den førstes Rammer, idet den nemlig udgør den sidste Del deraf.
>
> [404]Fra den Tid af har der været en tilsvarende stor

> 218 *Guds Harpe*
>
> Forøgelse af Kundskaben inden for alle Videnskabsgrene, ja, i Virkeligheden ogsaa af Almenkundskaben. Folkeskolerne, som altid er blevet bekæmpet af Pavedømmet, har frembudt Muligheder for Almenuddannelse og Forøgelse af Kundskaben for Folk i alle Livsstillinger. Kollegier og Universiteter er blevet opført overalt i Verden. Sammen med Forøgelsen af Kundskaben paa de forskellige Omraader er der kommet de talrige Opfindelser af tids- og arbejdsbesparende Maskiner o. lign.
>
> [405]For 1799 var Samfærdselsmidlerne af en saadan Art, at en Mand kun kunde rejse en kort Strækning paa en Dag. Han maatte rejse enten med et Køretøj, der blev trukket af Heste eller Okser, eller gaa til Fods. Og skulde han rejse over Havet, maatte han tage med et Sejlskib, som kun kom langsomt af Sted. I 1831 blev den første Lokomotivdampmaskine opfundet. Saa vidunderlige Fremskridt er der sket i den Henseende, at man nu kan gennemkrydse næsten enhver Del af Jorden med stor Hastighed i en Jernbanevogn. Senere kom de elektriske Maskiner og Motorerne, og nu foretages der en umaadelig Mængde Rejser paa enhver Del af Jordkloden. Det er ikke usædvanligt, at man rejser med en Fart af femten til tyve Mil i Timen, særlig med Flyvemaskiner, der er en af de seneste Opfindelser.
>
> [406]En anden af Guds Profeter, Nahum, taler om denne samme Tid. I Kapitel 2, Vers 2-7 beskriver han et Syn, han har haft, af et Jernbanetog i fuld Fart. Opfyldelsen af dette Syn skulde være et Tegn paa, at Tiden var kommet til at træffe Forberedelser til Kristi Riges Oprettelse.
>
> [407]I 1844 blev Telegrafen opfundet og noget senere Telefonen. Disse Apparater blev først benyttet i Forbindelse med Ledninger, ad hvilke man ved Hjælp af elektrisk Kraft kunde sende Budskaber rundt over hele Jorden. Men en senere Opfindelse har gjort Ledningerne overflødige, og Budskaberne sendes nu ved Hjælp af særlige Apparater overalt gennem Luften.
>
> *Kristi Genkomst* 219
>
> [408]Denne store Forøgelse af Kundskaben og den enorme Løben hid og did af Folk i alle Egne af Jorden er uden nogen som helst Tvivl en Opfyldelse af den Profeti, der taler om Endens Tid. Disse ydre Kendsger-

ninger kan ikke omdisputeres; de burde være tilstrækkelige til at overbevise ethvert tænkende Menneske om, at vi siden 1799 har befundet os i »Endens Tid«.

[409]Den sidste Del af Endens Tid kalder Jesus for en Høsttid. Han siger: »Høsten er Verdens [Tidsalderens] Ende«. Paa den Tid vilde han være nærværende, erklærede han. I 1874 begyndte Herrens anden Nærværelse, saadan som det tidligere er blevet fremsat. Idet Apostelen Paulus opregner en hel Del Ting, som hændte Israel, siger han, at alt dette »skete dem forbilledligt, men det blev skrevet til Advarsel for os, til hvem Tidernes Ende er kommet«. (1 Korinthier 10, 11.) Man maa da antage, at disse Ting skulde kunne forstaas ved »Tidernes Ende« eller »Endens Tid«.

[410]Herrens Billede af Solen, der stiger op i Østen og skinner indtil Vesten, hvilket Billede skulde faa sin Opfyldelse i Tiden for hans Nærværelse, giver os Forklaringen paa det forøgede Lys, som vi har faaet Lov at se i vor Tid. Ganske sikkert er denne Profeti blevet opfyldt. Arbejderklasserne er altid blevet traadt ned og holdt i Undertrykkelse af de finansielle, kirkelige og politiske Fyrster. Det var i Aaret 1874, Begyndelsesaaret for Herrens anden Nærværelse, at den første Arbejderorganisation blev skabt i Verden. Fra den Tid af har vi været Vidne til en forunderlig Forøgelse af Lyset. De Opfindelser og Opdagelser, der er blevet gjort, er alt for talrige, til at vi kan nævne dem her. Vi skal blot omtale noget af det, der er kommet frem siden 1874, som et yderligere Bevis paa, at Lyset fra Herrens Nærværelse er ved at opfylde Jorden: Aluminium, antiseptisk Kirurgi, automatiske Koblere, Automobiler, Celluloid, Centrifuger, Cykler, Dampplove, Dynamit, Dynamoer, elektriske Jernbaner, elektriske

220 *Guds Harpe*

Kogeapparater, elektrisk Svejsning, Flyvemaskiner, Fonografer, Gasbelysning, Gasmotorer, Guds Verdensplan, Karborund, Kasseapparater, kemiske Farvestoffer, Korrespondanceskoler, levende Billeder, Naadlemaskiner, Pasteurisering, Radium, Regnemaskiner, Røntgenstraaler, Skrivemaskiner, Skyskrabere, Slaamaskiner, Sættemaskiner, Telefoner, traadløs Telegrafi, Tændstikmaskiner.

Bemærk at, efter at have talt om sådanne ting som stigningen i antallet af bibelselskaber, kollegier og universiteter; damp-, el- og benzindrevne samfærdselsmidler; telegraf og telefon – hvilket altsammen resulterede i en forøgelse af

almenkundskaben og menneskers rejsen over hele kloden – siger bogen i paragraf 408:

> »[Dette] er uden nogen som helst Tvivl en Opfyldelse af den Profeti, der taler om Endens Tid. Disse ydre Kendsgerninger kan ikke omdisputeres; de burde være tilstrækkelige til at overbevise ethvert tænkende Menneske om, at vi siden 1799 har befundet os i »Endens Tid«.«

Det, som »er uden nogen som helst Tvivl«, er ganske logisk ufejlbarligt. Det ord bliver ikke brugt, men det er faktisk det, der bliver sagt. Og hvis man tvivler eller ikke føler sig helt overbevist, ja, så er man ganske simpelt ikke noget »tænkende Menneske«. Også dette er intellektuel skræmmetaktik, et våben, som uforfalsket sandhed aldrig behøver at anvende.

Til trods for den »opmuntrende og helligende Indflydelse« disse nye forudsigelser og stærke forsikringer omkring de gamle årstal må have haft i 1922, otte år efter 1914, var dog manges tillid til Selskabets tidsprofetier begyndt at vakle. De metoder, hovedkvarterets organisation tyede til i et forsøg på at overvinde dette problem, er afslørende. De giver også et billede af, hvad der er sket igen i nyere tid – efter 1975.

I stedet for at blive mere moderat i sine påstande og forudsigelser eller anlægge et mere beskedent syn på egen autoritet, pukkede Selskabet nu endnu mere vedholdende og dogmatisk på sin kronologis nøjagtighed. »Troskab« mod den »tro og forstandige Tjeners« [gl.oversættelse] lære (dengang på det bestemteste hævdet at være pastor Russell) var løsenet. Hvis der var nogen, der satte spørgsmålstegn ved pastor Russells kronologi (som igen var baseret på N.H.Barbours, John Aquila Browns og andres kronologi), blev de fremstillet som personer, der ikke alene manglede tro, men som også var opblæste på grund af egen visdom, hovmodige, egoistiske, ærgerrige, egenrådige, vildledte af Djævelen og skyldige i forkastelse af Herren. At lægge vægt på oldtidsforskeres historiske data, hvis disse var i modstrid med organisationens data, var at fæste lid til 'repræsentanter for Satans rige'.

Dersom det synes vanskeligt at tro på, at det var sådan, så betragt de udtalelser, der kom i en stadig strøm i *Vagttaarns*artikler i årene 1922 og 1923. Bemærk den gentagne brug af udtryk som »uomstødelige Kendsgerninger«, »af guddommelig Oprindelse«, »guddommeligt bekræftet«, »absolut og ubetinget rigtig«, »rigtig udover enhver Tvivl«, »kan ikke omdisputeres« – udtryk, der hæftes på hele det kronologiske system, indbefattende 1799 (starten på »Endens Tid«), 1874 (da Kristi usynlige nærværelse begyndte), 1878 (da de salvedes opstandelse tog sin begyndelse), 1881 (da Russell blev endeligt udpeget som Herrens husholder) såvel som 1914, 1918 og det nyeste profetiske årstal, 1925, 'hvorom der ikke kan være mere tvivl, end der kan være med hensyn til 1914'. For at gøre det lettere for læseren har jeg understreget bestemte passager. Her først i *Vagttaarnet* fra maj 1922:

Høstens Tid

Jesus sagde, at Tidsalderen skulde ende med en Høst, i hvilken Tid han selv vilde være nærværende, og at han da vilde udsende sine Budbringere for at

> indsamle hans hellige. (Matthæus 13, 24—30; 24, 31.) Det var at vente, at Herren i Høstens Tid vilde have nogle Vidner paa Jorden til at forkynde hans Nærværelse og Høsten. Her har vi nogle flere Omstændighedsbeviser, nogle flere fysiske Kendsgerninger, der taler tydeligere end hørlige Ord, nemlig: Det var Broder Russell, som forkyndte Høsttiden og Overhøstmandens Nærværelse. Det var ham, der først gik ud i Verden og raabte: Høsttiden er inde, gaa ud i Marken og høst. Tusinder andre tog Feltraabet op og sluttede sig til Forkyndelsen af Budskabet.
>
> Jesus sagde tydeligt, at i hans Nærværelses Tid vilde han have en tro og forstandig Tjener, hvem han vilde bruge til at give Mad i rette Tid til Troens Husfolk. Enhver, som i Dag har Kundskab om Guds Verdensplan maa for at være sanddru indrømme, at han fik denne Kundskab ved at studere Bibelen i Forbindelse med, hvad Broder Russell skrev, og at før han begyndte paa dette, vidste han ikke engang, at Gud havde en Frelsesplan. Enhver, der i Dag glæder sig ved Lyset fra Guds Ords Sandhed, erkender, at Herren bragte ham denne Sandhed og udfoldede den gennem det Arbejde og den Virksomhed, som blev paabegyndt af Broder Russell kort efter Herrens Komme.

Under overskriften »Viis indfor Gud« (hvilket hentyder til Russell) taler artiklen nedsættende om dem, som »tror, at de sidder inde med større Visdom end andre«, og siger så typisk, at de »fremsætter deres Udtalelser i en dogmatisk Form«. Få paragraffer senere begynder artiklen så at fremsætte de »uomstødelige Kendsgerninger« om 1799 og 1874. Hvad der er »dogmatisme«, når det gælder andre, er åbenbart »en ærlig overbevisning«, når det er *Vagttårnets* skribenter, der udtaler sig.

> **Viis indfor Gud**
>
> Var han viis? Efter Verdens Begreber om Visdom, især som det opfattes af de verdslige Præster, *var han ikke viis.* Og Gud være lovet, at han ikke var det. Havde han været i Besiddelse af stor verdslig Visdom, som den hans Bagvaskere har, vilde Herren aldrig have brugt ham. Læg Mærke til, at disse saakaldte lærde gejstlige anfører det imod ham, at han ikke havde studeret Græsk og Hebraisk. Denne Beskyldning er sand. Kendsgerningerne beviser klart og uomstødeligt, at de fleste af de Mænd, der ejer Kundskab om Græsk og Hebraisk, tager sig selv altfor højtideligt. De begynder at tænke, at de ved saa meget, saa de maa frembringe et eller andet forbløffende for at nedrive hvad en anden har udrettet. De afviger fra Herrens Vej og stoler paa deres egen Forstand, i Modstrid med Herrens Ord. (Ordsprogene 3, 5. 6.) De taler og skriver sædvanligvis i saadanne Vendinger, at almindelige Mennesker ikke kan forstaa dem; og dette gør de i Haab om at ophøje deres egen Visdom i andres Øjne. Fordi de tror, at de sidder inde med større Visdom end andre, fremsætter de deres Udtalelser i en dogmatisk Form, uden Hensyn til om de er rigtige eller gale, idet de stoler paa, at de bliver slugt af andre, fordi disse ikke er i Stand til at begribe denne indbildte Visdom.
>
> De uomstødelige Kendsgerninger viser altsaa, at „Endens Tid" begyndte i 1799, at Herrens anden Nærværelse begyndte i 1874, at Høsttiden fulgte herefter, og at der er kommet et større Lys over Guds Ord. Lad os da i denne Forbindelse mærke os Jesu Ord: „Hvem er saa den tro og forstandige Tjener, som hans Herre har sat over sit Tyende til at give dem deres Mad i rette Tid? Salig er den Tjener, hvem hans Herre, naar han kommer, finder handlende saaledes." (Matthæus 24, 45. 46.)

To måneder senere, i juli 1922-nummeret, fortsættes bestræbelserne for at få fjernet enhver tvivl omkring organisationens lære, og her bruges den samme taktik:

> **Ærgerrighedens Frugter**
>
> Nu og da fremstaar der en eller anden, som har efterfulgt Herren i hvert Fald for en Tid, en der er i Besiddelse af et Maal af Skønhed i Sind og Karakter og maaske ogsaa i sit personlige Væsen, — en, som tager sig selv altfor højtideligt. Det lykkes ham at overbevise sig selv om, at Herren har sat ham til at vaage over de guddommelige Ting og at føre Guds Børn ud af Ørkenen. Efterhaanden som han fortsætter paa denne Maade, bliver han i sit eget Sind overbevist om, at Herren begik en Fejl, da han udvalgte Broder Russell til at være den Tjener; og hans Tvivl fører ham senere til den Slutning, at Broder Russell slet ikke var „den Tjener". Han begynder at tvivle paa, hvad Broder Russell har skrevet, og han giver ogsaa Udtryk for dette. Nu overtræder han Herrens Ord, der siger: „Forlad dig paa Herren af hele dit Hjerte, men lid ikke paa din Forstand. Kend ham paa alle dine Veje, saa skal han gøre dine Stier rette."

> Idet han saaledes er denne Formaning overhorig og ledes af Modstanderens listige Indflydelse, bliver han overbevist om, at det er hans højtidelige Pligt at modbevise alt, hvad Broder Russell har lært os, og at lede Menighedens Forstaaelse ind paa den rette Vej. Han skriver et Manuskript og udarbejder nogle Kort til Støtte for det og fremstiller heri sine Anskuelser. Naar andre, som har faaet det til Gennemlæsning, meddeler ham, at hans Tanker er urigtige, opfatter han dette som et Ønske om at forhindre ham i at lade Lyset skinne, og han tager ikke Hensyn til deres Raad. Han er saa overbevist om, at han bør lære Folk saaledes og modsige alt, hvad vi tidligere har lært, at han begynder at offentliggøre sine Tanker og sende Skrifter rundt til de indviede. Hans Argumenter er bestikkende for dem, der blot undersøger Sagen overfladisk, og især for dem, der har glemt, hvad de har lært tidligere. Der opstaar Tvivl for nogle af dem, der læser saaledes. Nu er Prøven begyndt.

Troskab mod den lære, Selskabet havde arvet fra Russell, blev ligestillet med troskab mod Gud og Kristus. At forkaste Russells lære var det samme som at forkaste Kristus. Denne forbløffende påstand fremsættes lige ud i det samme nummer af *Vagttaarnet:*

> Jesus sagde tydeligt, at ved sin anden Nærværelse vilde han i sin Menighed have en tro og klog Tjener, gennem hvem han vilde give sine Husfolk deres Mad i rette Tid. Der findes overvældende Beviser angaaende Herrens anden Nærværelse og Høsttiden samt for, at Stillingen som „den Tjener" har været udfyldt af Broder Russell. Dette er ikke paa nogen Maade Menneskedyrkelse. Det er lige meget, hvem Charles T. Russell var, — om han var Læge, Murarbejdsmand eller Manufakturhandler. Apostelen Peter var Fisker; Paulus var Jurist. Men dette er uvæsentligt. Disse Mænd var, frem for alt, Herrens udvalgte Redskaber. Rent bortset fra hans jordiske Beskæftigelse var Broder Russell, fremfor alt, Herrens Tjener. At forkaste ham bliver da det samme som at forkaste Herren, i Henhold til det tidligere omtalte Princip.

Denne type argument er nøjagtig magen til den, der blev brugt i 1980'erne, godt et halvt århundrede senere, i fordømmelsen af dem, som man kaldte »frafaldne«. Dengang som nu blev kronologien gjort til en afgørende faktor, en

»prøve« på ægtheden af ens kristne tro. Det samme nummer af *Vagttaarnet* siger også advarende, at hvis man betvivler Selskabets kronologi, herunder årstallene 1799, 1874, 1914 og 1925, vil det til sidst føre til »Forkastelse af Gud og vor Herre Jesus Kristus og det Blod, hvormed vi blev købt.« Der siges:

> Atter finder der en Prøve Sted. Og denne Gang gælder det Tidsregningen. Hvis man følger denne urette Fremgangsmaade, vil man finde, at Tvivlens og Modstandens Vej vil føre til, at man kommer til at tvivle paa Herrens anden Nærværelse, Høsttiden, Stillingen som „den Tjener" og den, der udfyldte denne Stilling, Beviserne for Verdens Ende, Rigets Oprettelse, Menneskeslægtens nære Genoprettelse; og til sidst vil det føre til Forkastelse af Gud og vor Herre Jesu Kristus og det Blod, hvormed vi blev købt.

Det ene nummer efter det andet satte nu fokus på Selskabets kronologi, talte nedsættende om enhver, der argumenterede imod den, og lovpriste organisationens egne korrekte årstal i høje toner. 1914 var blot ét årstal ud af en lang række, og *Vagttaarnet* holdt hårdnakket fast ved, at *alle* årstallene (og de dermed forbundne begivenheder) var korrekte, et resultat af guddommelig ledelse; der var derfor ingen grund til at tvivle på nogen af dem. I *Vagttaarnet* fra juli 1922 står der:

> Vi nærer ikke nogen som helst Tvivl vedrørende den Tidsregning, der har at gøre med Aarstallene 1874, 1914, 1918 og 1925. Nogle paastaar, at de har fundet nyt Lys i Forbindelse med de 70 Aar, hvori Landet laa øde, og Israels Fangenskab i Babylon, og med Iver søger de at faa andre til at tro, at Broder Russell tog fejl.
>
> Apostelen Jakob forsikrer os, at „dersom nogen af eder fattes Visdom, han bede derom til Gud, som giver alle gerne og uden Bebrejdelse, saa skal den gives ham". Vi tror dette Løfte og beder hver Dag om himmelsk Visdom og Naade til at blive ledet rigtigt. Vi tror ogsaa, at de helliges Bønner hver Dag stiger op til den himmelske Naadetrone om guddommelig Ledelse med Hensyn til, hvad der skal fremkomme i *Vagttaarnet;* og vi sætter i høj Grad Pris paa denne Omstændighed.

Læserne advares om ikke for let at lade sig påvirke af den verdslige historieskrivning, når denne er i modstrid med Selskabets kronologi. Læg især mærke til den sidste sætning i denne paragraf:

> Ofte finder man, at nogle af deres bedste „Autoriteter“ er upaalidelige, som f. Eks. Josephus og Ptolemæus. Disse Mænd levede i Løbet af de to første Aarhundreder efter Kristus. De havde Vanskeligheder med at samle deres Beretninger; thi nøjagtige Aarstal var ikke tilgængelige for dem. Uden Tvivl gjorde de det bedste, de kunde, under disse begrænsede Forhold. De regnes for at være iblandt de bedste af de verdslige Historieskrivere. Fra disse og andre er visse Aarstal i Almindelighed blevet antaget af historiske Forfattere; men den Omstændighed, at de bliver antaget af Flertallet, beviser ikke, at de er absolut nøjagtige. For at imponere deres Læsere med deres Visdoms Vægt bliver disse Slutninger ofte fremsat i meget bestemte Vendinger, og Læserne er tilbøjelige til at antage dem paa deres blotte Udtalelse uden nogen yderligere Undersøgelse.

Sammenlign den sidste sætning her med det sprog, *Vagttaarnet* herefter bruger i en kraftig opfordring til at antage dets kronologi:

> **Forsynet med Guds Bifalds Stempel**
>
> Det var ud fra denne Tidsregningslinie, at Aarstallene 1874, 1914 og 1918 blev fastslaaet. Og Herren har sat sit Bifalds Stempel paa 1914 og 1918 paa en saadan Maade, at der ikke kan være nogen Mulighed for Fejl. Hvad har vi mere Vidnesbyrd behov?
>
> Naar vi bruger den samme Maalesnor og begynder med det Tidspunkt, da Israels Folk kom ind i Kanaans Land, og regner med de fulde 70 Kredse paa 50 Aar hver, som det tydeligt blev tilkendegivet, ved at Jehova sendte Jøderne til Babylon i 70 fulde Aar, bliver det ikke vanskeligt at fastsætte det modbilledlige Jubelaars Begyndelse til 1925, rimeligvis Efteraaret. Der kan ikke være mere Tvivl med Hensyn til 1925, end der kunde være med Hensyn til 1914. Den Omstændighed, at alt det, man havde ventet i 1914, ikke fandt Sted, forandrer ikke Tidsregningen det aller mindste. Naar Aarstallet er saa tydeligt tilkendegivet, er Sindet let tilbøjelig til at slutte, at alt det, der skal udføres, vil samle sig omkring dette Aarstal; saaledes er mange tilbøjelige til at forvente mere, end der virkelig har været forudsagt. Saaledes var det i 1844, i 1874 og 1878 saavel som i 1914 og 1918. Naar

> vi nu ser tilbage, kan vi med Lethed se, at disse Aarstal var klart afmærket i Skriften, og at de uden Tvivl af Herren var bestemt til at skulle opmuntre hans Børn, hvilket de ogsaa gjorde, saavel som til at være Midler til Prøvelser og Sigtelser, idet alt, hvad nogle ventede, ikke indtraf. At alt, hvad nogle venter at se i 1925, maaske ikke vil finde Sted dette Aar, vil ikke rokke det mindste ved Aarstallet.

Endnu engang bliver fejlslagne forventninger som en følge af tidligere fremsatte tidsprofetier skrevet på Herrens regning, som hans værk, brugt af ham, »uden Tvivl af Herren bestemt til at skulle opmuntre hans Børn«. Man ser ikke noget mærkeligt i den opfattelse, at Gud og Kristus skulle bruge usandhed som et middel til opmuntring af deres tjenere. Og vi læser dog i Bibelen, at »Gud er lys, og der er slet intet mørke i ham«.[155] Den tanke, at Gud eller hans Søn skulle benytte fejl eller vildfarelser i deres ledelse af kristne, er Skriften fremmed. Det er klart et forsøg på at anbringe den spørgende i defensiven, kaste ham ud i rollen som anklager imod Gud.

Der blev lagt stor vægt på påstanden om, at hvis man forandrede bare ét år ved den fremsatte kronologi, ville det være katastrofalt, det »vilde tilintetgøre hele Tidsregningens System«, som den var fremført af Selskabet.[156] Faktisk var de fleste af de årstal, man brugte fra tiden før Kristus, kort tid forinden blevet forandret væsentligt af Selskabet.

Tilsyneladende var der ikke noget tillægsord, der var for stærkt, eller nogen påstand, der var for horribel, når det gjaldt om at fastslå rigtigheden af det, der dengang blev kaldt »den nærværende Sandheds Kronologi«. Tænk på, at langt størstedelen af denne kronologi siden er blevet kasseret, og overvej så disse postulater, fremsat i *Vagttaarnet* for august 1922 (eng.udg. 15.juni 1922, s.187):

> **Yderligere Beviser for den nærværende Sandheds Kronologi**
>
> Der er i Matematikken en velkendt Lov, som kaldes „Sandsynlighedsloven“. Denne Lov anvendes ofte i det daglige Liv for at afgøre tvivlsomme Sager. Hvis der i en Familie med Børn bliver gjort noget galt af en eller anden Art, er det sandsynligt, ja, i Virkeligheden sikkert, at det er et bestemt Barn, der har gjort det, og at de andre sikkert ikke har nogen Skyld deri. Hvis der en Nat sker en eller anden mærkelig Overlast mod et enkelt Hus, saa kan det, ifølge Sandsynlighedsloven, have været et rent Tilfælde; hvis der er sket Overlast mod to Huse paa samme Maade, er det sandsynligvis ikke sket ved et Tilfælde, men ifølge en eller anden Persons onde Hensigt; men hvis tre eller flere Huse har været Gen-

stand for den samme Overlast, falder Sagen ikke længere ind under det, som er Sandsynligheder, men det bliver nu *sikkert*, at det er sket med Overlæg.

Den nærværende Sandheds Kronologi kunde være en slet og ret Tilfældighed, hvis ikke vi havde Gentagelserne i de to store Kredse paa 1845 og 2520 Aar, der fjerner Kronologien fra Tilfældighedernes Verden og sætter den over i Sikkerhedens Verden. Hvis der blot var et eller to tilsvarende Aarstal i disse Kredse, kunde det maaske være en blot Tilfældighed eller et Sammentræf; men naar Aarstal og Begivenheder i dusinvis stemmer overens, kan dette ikke være sket ved et Tilfælde, men maa være sket ifølge en Plan af det eneste personlige Væsen, som er i Stand til at lægge en saadan Plan, — Jehova selv. *Og Kronologien maa i sig selv være rigtig.*

Det kunde være tilfældigt, at to eller tre af Gangene i den store Pyramide i Gizeh stemmer overens med vor Kronologi; men da der er dusinvis af Overensstemmelser med Hensyn til Maalene, beviser det, at det var den samme Gud, som bestemte baade Pyramiden og Planen, — og samtidigt beviser det, at Tidsregningen er rigtig.

Kronologiens Overensstemmelse med visse Maalforhold i Tabernaklet og i Ezekiels Tempel stempler endvidere Kronologien som rigtig.

Det er paa Grundlag af saadanne og saa mange Overensstemmelser, at vi hævder — i Harmoni med de sundeste Love, som Videnskaben kender, — at *bibelsk set, videnskabeligt set og historisk set er den nærværende Sandheds Kronologi rigtig udover enhver Tvivl.* Dens Paalidelighed er rigeligt blevet bekræftet ved Aarstallene 1874, 1914 og 1918 og disse Aars Begivenheder. Den nærværende Sandheds Kronologi er et sikkert Grundlag, paa hvilket det indviede Guds Barn kan forsøge at udforske de kommende Ting. — 1 Peter 1, 11. 12; Johannes 16, 13.

Senere sagde den samme artikel, at kronologien stod »fast som en Klippe, grundlagt paa Guds Ord«, og at tro på den var »en Sag, som drejer sig om Tro paa Jehova og hans inspirerede Ord«. Den nu for en stor dels vedkommende forlængst kasserede kronologis »guddommelige« natur gjaldt ikke bare visse dele af den, men *hele* kronologien. Den bar »Guds Bifalds Stempel«. Således stod der i *Vagttaarnet* fra september 1922 (eng. udg. 15. juli 1922) under overskriften »KRONOLOGIENS STÆRKE KABEL«:

Den nærværende Sandheds Tidsregning er, til at begynde med, blot en Række Aarstal trukket som Perler paa en Snor ligesom andre Tidsregningssystemer. Det vil sige, vi ved, at hvert enkelt Aarstal ligger saa og saa mange Aar før og efter de efterfølgende og foregaaende Aarstal, og hvert Trin bliver stadfæstet af de mest paalidelige Beviser, som findes. Men hvis det var det eneste Bevis paa Kronologiens Tilforladelighed, kunde vi ikke med Sandhed paastaa, at den er mere paalidelig end de verdslige Tidsregninger. Saa langt er den en Kæde, og er derfor ikke stærkere end dens svageste Led.

Der bestaar imidlertid et meget nøje Forhold imellem de forskellige Aarstal i den nærværende Sandheds Kronologi. Disse indre Forbindelser, denne Samhørighed mellem Aarstallene, giver Tidsregningen en Styrke, som ikke kan findes i andre Tidsregningssystemer. Nogle af disse Forbindelser er af en saa iøjnefaldende Karakter, at det tydeligt viser, at denne Tidsregning ikke er af Mennesker, men af Gud. Da den nærværende Sandheds Kronologi er af guddommelig Oprindelse og bliver guddommeligt bekræftet, staar den i en Klasse for sig selv, absolut og ubetinget rigtig.

Ubestrideligt fastslaaet

Naar et Aarstal er afmærket ved flere Beviskæder, staar det fast. Sandsynlighedernes videnskabelige Lov forlener Strengene i Kronologiens Kabel med en samlet Styrke, der langt overgaar Summen af de enkelte Bevisrækker. Dette er en Lov, som man stiltiende stoler paa i vigtige Sager, nemlig at hvis et eller andet antydes blot paa een Maade, kan det være en Tilfældighed, hvis det fremgaar af to forskellige Ting, er det næsten sikkert, at det forholder sig saa, hvis det antydes paa mere end to Maader, er det sædvanligvis umuligt, at det kan være tilfældigt, eller at det ikke skulde være sandt, og hvis der findes flere Beviser, flytter det Sagen fuldstændig ud af Tilfældighedernes Verden over i den fastslaaede Videns.

Dette Princip bliver anvendt hver Dag i Retten i de vigtigste Sager. Et enkelt Vidnes Udsagn kan betragtes som tvivlsomt, men blot to eller tre Vidners Udsagn afgør Sagen ubestrideligt. „Paa to og tre Vidners Mund skal enhver Sag staa fast." — 2 Korinthier 13, 1.

I den nærværende Sandheds Kronologi er de forskellige Aarstal paa saa mange Maader knyttet sam-

men indbyrdes, at det ikke blot bliver en simpel Række af Aarstal som Perlerne paa en Snor, ikke en Kæde, men et Kabel af Traade, der paa det nøjeste er forenet, — et System, der er samlet til eet ved guddommelig Magt, i hvilket de fleste af Aarstallene er forbundet med andre paa en saa iøjnefaldende Maade, at det stempler Systemet som værende af overmenneskelig Oprindelse.

Beviser for guddommelig Oprindelse

Det vil da komme til at staa klart, at den nærværende Sandheds Kronologi indeholder uomtvistelige Beviser for, at Gud forud kendte de vigtigste Aarstal, og at dette er et Bevis paa dens guddommelige Oprindelse og altsaa paa, at Systemet ikke er en menneskelig Opfindelse, men en Opdagelse af guddommelig Sandhed.

Beviset ligger i hele den intime Samhørighed mellem Aarstallene. Uden denne Samhørighed vilde Tidsregningen ikke adskille sig fra verdslige Systemer; men vi tror, at med denne bærer den den almægtige Guds Bifaldsstempel.

Man havde en stærk tro på »Paralleller« som beviser på kronologiens guddommelige oprindelse; parallelle perioder på 1845 år og 2520 år blev brugt i forbindelse med mange årstal og begivenheder i historien. Om denne metode med at bruge paralleller erklærede artiklen i det samme nummer af *Vagttaarnet*:

Paralleller af denne Art er Beviser paa den nærværende Sandheds Kronologis guddommelige Oprindelse, fordi de røber Forudviden. I det nævnte Tilfælde er Israels Deling og Kristenhedens Deling 2520 Aar senere et Bevis paa, at da den første Deling blev tilladt, var den sidste Deling forud kendt. Dette er sandt paa Grund af Forholdet mellem de to Begivenheder baade med Hensyn til Tid og Art.

Naar vi finder, at der er en Række eller et System af parallelle Aarstal, der bestaar af Aarstalspar med et Mellemrum af 2520 Aar, ser vi tydeligt Guds Forudviden i Forbindelse med Sagen. Det vilde være taabeligt at paastaa, at det opdagede Forhold ikke var et Resultat af Guds Bestemmelse. Gud alene har en saadan Forudviden, og dette viser, at han ledede Tider og Begivenheder paa en saadan Maade, at de blev knyttet sammen til et smukt og harmonisk Hele, saa ophøjet og majestætisk, at det ikke kan være et Resultat af Tilfældigheder eller menneskelig Opfindsomhed.

Hele systemet med at bruge paralleller er siden blevet opgivet af organisationen, skønt de dengang blev betegnet som så umiskendelige resultater af guddommelig forudviden, at det ville være »taabeligt« at benægte deres pålidelighed og betydning.

Alt dette materiale, som slog hårdt ned på enhver tendens til at betvivle tidsprofetierne (der udgjorde en så vigtig del af organisationens læremæssige struktur) har tilsyneladende haft det sigte at forberede *Vagttaarnets* læsere på en kommende begivenhed. Det var åbenbart beregnet på at opbygge en bestemt ånd og holdning før afholdelsen af årets konvent i Cedar Point i Ohio. Dette stævne i 1922 omtales med jævne mellemrum som en vigtig milepæl i organisationens historie, og hovedtalen var bygget op på den grundvold, der allerede var lagt med de tidligere *Vagttaarns*-artikler. Organisationen citerer i dag mindre uddrag af talen til støtte for 1914. Men den ignorerer det faktum, at 1799 og 1874 figurerede fuldt ud lige så meget som 1914 i de argumenter, der blev fremsat – og også i den konklusion, som publikum gerne skulle nå frem til – som det ses af følgende uddrag, bragt i *Vagttaarnet* for januar 1923:

Bibelens Profetier viser, at i Aaret 1874 var Tiden inde til, at Herren skulde aabenbare sig anden Gang. Opfyldte Profetier viser ud over enhver Tvivl, at han virkelig kom i 1874. Opfyldte Profetier kaldes ogsaa de ydre, haandgribelige Kendsgerninger; og disse Kendsgerninger kan ikke omdisputeres. Alle sande Vægtere er velkendte med disse Facta, saaledes som de er fremstillet i Bibelen og forklaret i Herrens særlige Tjeners Fortolkning.

Jesus erklærede selv, at han i sin Nærværelses Tid vilde lede et Høstarbejde for sit Folk, i Løbet af hvilket han vilde samle til sig alle de sande og trofaste. Dette Arbejde er blevet udført i nogle Aar og er nu nær ved sin Afslutning. Han erklærede, at i Løbet af sin Nærværelses Tid vilde han have en, der skulde udfylde et Embede som en trofast og forstandig Tjener, gennem hvem Herren vilde bringe sit Folk Mad i rette Tid. Alle Kendsgerningerne viser, at disse Profetier er blevet opfyldt.

HANS FORBEREDELSESDAG

Hvorfor er Kongen kommet? For at oprette sit Rige og regere som Konge. Men han havde et Arbejde at udføre, før hans Regering kunde begynde, og det er et Forberedelsesarbejde. Eftersom hans Legemes Lemmer skal forenes med ham i hans Regering, maa disse først samles sammen og beredes til Regeringens Begyndelse. Hedningernes Tider, under denne Verdens Guds Overherredømme, endte 1. August 1914. Det vilde ikke have været rigtigt, om Herren, Herlighedens Konge, havde tiltaget sig sin store Magt og begyndt sin Regering forud for dette Tidspunkt. (Ezekiel 21, 27). Eftersom han har været nærværende siden 1874, følger det af Kendsgerningerne, som vi nu ser dem, at Tidsrummet fra 1874 til 1914 er Forberedelsesdagen. Dette strider ikke paa nogen Maade imod den Tanke, at »Endens Tid« er Tidsrummet fra 1799 til 1914. Tidsrummet fra 1799 til 1914 kan ikke siges at have været en Forberedelsens Dag, men en Dag, paa hvilken Lyset stadig er forøget. Det er ikke rimeligt at tænke sig, at Kongen begyndte at træffe Forberedelser, før han var nærværende.

I seks Tusinde Aar har Gud truffet Forberedelser til dette Rige. I nitten Aarhundreder har han udsamlet Rigets Klasse iblandt Menneskene. Siden 1874 har Herlighedens Konge været nærværende; og i Løbet af denne Tid har han ledet en Høstgerning og samlet Tempelklassen til sig. I 1914 tog Herlighedens Konge sin store Magt og begyndte at regere. Han har renset Tempelklassens Læber og sendt dens Medlemmer ud med Budskabet. Vigtigheden af Rigets Budskab kan ikke overdrives. Det er alle Budskabers Budskab. Det er netop vor Tids Budskab. Det paahviler alle Herrens Børn at forkynde det. Himmeriges Rige er kommet nær; Kongen regerer; Satans Rige omstyrtes; Millioner af nulevende Mennesker skal aldrig dø.

Tror I det? Tror I, at Herlighedens Konge er nærværende og har været det siden 1874? Tror I, at i Løbet af den Tid, der er gaaet siden da, har han ledet sit Høstarbejde? Tror I, at han i Løbet af denne Tid har haft en trofast og forstandig Tjener, gennem hvem han har ledet sit Arbejde og givet Mad til Troens Husstand? Tror I, at Herren nu er i sit Tempel og dømmer Jordens Nationer? Tror I, at Herlighedens Konge har begyndt sin Regering?

Saa tilbage til Slagmarken, o I den højeste Guds Sønner! Vær iført eders Rustning! Vær ædrue, vær aarvaagne, vær virksomme, vær modige! Vær trofaste og sanddrue Vidner om Herren! Gaa fremad i Kampen, indtil de sidste Rester af Babylon er ødelagte! Forkynd Budskabet vidt og bredt! Verden skal vide, at Jehova er Gud, og at Jesus Kristus er Kongers Konge og Herrers Herre. Vi lever nu i Verdens mest betydningsfulde Tid. Se! Kongen regerer! I er hans Budbringere. Derfor, forkynd, forkynd, forkynd om Kongen og hans Rige!

Til trods for de kraftige opfordringer til troskab mod pastor Russells lære og kronologi, er denne tale bemærkelsesværdig derved, at den afslører de første tegn på en gradvis bevægen sig væk fra denne selvsamme lære. I *Tiden er for Hånden* havde Russell forkyndt, at »1878, som svarer til hans [Kristi] Antagelse af Magt og Myndighed i Forbilledet, *afmærker* klart Tiden for vor nærværende, åndelige, usynlige Herres virkelige Antagelse af Magten som Kongers Konge, – Tiden, da han tog sin store Magt for at regere«.[157] I Rutherfords tale i Cedar Point blev disse begivenheder – usynlige begivenheder – flyttet op fra 1878 til 1914, det år, som var slået fuldstændig fejl med hensyn til alle de ting, man havde forudsagt om det, og som man havde håbet på. Det var starten på, hvad der senere skulle blive en masseoverflytning af begivenheder, fra årstal før 1914 op til 1914 og senere.

Organisationen forkyndte nu, at jubelkredsene (som ifølge Guds lov ved Moses omfattede sammenhængende perioder på halvtreds år med et jubelår hvert halvtredsindstyvende år) pegede på 1925 som starten på tusindårsriget, i overensstemmelse med brochuren *Millioner af nulevende Mennesker skal aldrig dø*. Det ville blive markeret ved de gamle profeters tilbagevenden til jorden. I 1924 udgav organisationen en brochure med titlen *The Way to Paradise* [ses ikke at være oversat til dansk], beregnet for unge mennesker. Læg mærke til, hvor overbevisende disse nye forudsigelser blev lagt frem for de unge sind, herunder en beskrivelse af det jordiske Jerusalem som verdenshovedstad for en genrejst menneskehed (siderne 224-227):

»*Det jødiske kalenderår begynder om efteråret, omkring den 1.oktober. Året 1926 vil derfor begynde omkring den 1.oktober 1925. Vi kan således med rimelighed forvente at se Guds gunst begynde at vende tilbage til det jødiske folk som en del af verden kort efter den tid.* Mange jøder har allerede blikket længselsfuldt rettet mod deres gamle fædreland, Palæstina. Som vi allerede har set, udløb den tidsfrist, Gud havde sat for hedningenationerne, i 1914. Da den jødiske nation som nation mistede Guds gunst med deres korsfæstelse af Jesus, og da de hedenske nationer ikke længere anerkendes af Gud som nationer, *vil Kristus derfor snart begynde at handle med verdens folk som enkeltpersoner, og med jøderne først, gennem de trofaste mænd fra fortiden. Vi kan derfor kort efter 1925 vente at se opvækkelsen af Abel, Enok, Noa, Abraham, Isak, Jakob, Melkisedek, Job, Moses, Samuel, David, Esajas, Jeremias, Ezekiel, Daniel, Johannes Døberen og andre af dem, der er nævnt i Hebræerbrevets 11.kapitel.*

Disse vil udgøre kernen i det nye rige på jorden. En af de første ting, det vil være nødvendigt at gøre, er at bringe Jerusalem i en tilstand, så den kan fungere som ver-

dens hovedstad. Dette vil kræve en hel del arbejde; men der vil være nok af villige arbejdere. De seneste nyheder fortæller os, at opmærksomheden allerede er ved at samle sig om Palæstina, og tusinder af jøder forsøger at vende tilbage dertil. Der er allerede udført meget arbejde i form af at anlægge bedre veje og opdyrke markerne. Vi skal imidlertid ikke forvente arbejdet sat i system, før disse »fyrster« er blevet oprejst som ledere. Ethvert lands hovedstad må være i stand til at kommunikere direkte og hurtigt med alle dele af dets territorium. *Hvis Jerusalem skal være verdens hovedstad, må den være i stand til hurtigt at kunne komme i forbindelse med enhver lokalitet. Kristi rige skal på ét tusind år ophæve virkningerne af det ondes sekstusind-årige herredømme. Gammeldags metoder vil ikke være tilstrækkelige.* Vi har allerede oplevet store nyskabelser. *Den trådløse telegraf og radioen kan nu bringe budskaber halvvejs rundt om jorden; og når fyrsterne kommer tilbage, vil disse opfindelser blive forbedrede, så de kan nå hele jorden rundt.*

Alle verdens mennesker vil så at sige komme til at være »i stue sammen«. Stuen vil være lidt større end den, vi har været vant til at holde møder i; men hvad så? Når vi læser Esajas 2:3 og Zakarias 14:16,17, kan vi nu forstå, hvor let det bliver for alle folk at drage »op til Jerusalem«. *Fyrsterne kan med største lethed sende deres instruktioner via radioen til alle dele af verden. Tænk engang, hvis fyrst Abraham har nogle generelle meddelelser at bringe, så kalder han blot »Hallo, hallo« over radioen, og folk lytter allevegne og* hører hvert ord, han siger, som talte han til dem fra en talerstol i en foredragssal!.

Men *hvis nogen ønsker at besøge Jerusalem og tale personligt med fyrsterne, eller hvis fyrsterne skulle ønske personligt at inspicere et eller andet offentligt arbejde, så vil flyvemaskinerne snart blive så avancerede, at det kun vil være et spørgsmål om få timers rejse til eller fra Jerusalem fra alle dele af kloden.* Dette vil i sandhed blive en ny verden, herlig i alle måder. – Zakarias 14:20,21; Åbenbaringen 21; Salme 72 og 145.

De trofaste fra fortiden vil også have magt til, om nødvendigt, at bruge »jernspiret« mod de egenrådige og ulydige. Alle må lære, at uret adfærd ikke vil blive tolereret. Retfærdighed vil være det nye riges grundlov. – Salme 37:9,10,2,38.

Der er ingen tvivl om, at mange drenge og piger, som læser denne bog, vil opleve at se Abraham, Isak, Jakob, Josef, Daniel og andre trofaste mænd fra fortiden blive oprejst i herlighed til en »bedre opstandelse«, fuldkomne på sind og legeme. Kristus vil hurtigt udpege dem til deres æresposter med myndighed som hans jordiske repræsentanter. Verden med alle de bekvemmeligheder, vi nu har, vil først synes dem fremmed; men de vil hurtigt vænne sig til de nye tilstande. De kan måske til at begynde med få sig nogle morsomme oplevelser, for de har aldrig set telefoner, radioer, automobiler, elektrisk lys, flyvemaskiner, dampmaskiner og mange andre ting, som vi er blevet så fortrolige med.

Hvilket privilegium at leve netop nu og se det gamle forsvinde og det nye blive til! Af alle tider i jordens historie er denne den mest vidunderlige.

Det er vel unødvendigt at sige, at de drenge og piger, som denne brochure var stilet til, nu [1983] mindst er i tresserne eller halvfjerdserne.

Skønt Selskabet lejlighedsvis bruger det fængende slogan »Millioner af nulevende mennesker skal aldrig dø« og gør opmærksom på, at antallet af tilknyttede vidner nu har passeret de tre millioner, dækker de derved over en indlysende fordrejelse. Påstanden om, at »Millioner af nulevende mennesker skal aldrig dø«, blev ikke fremsat overfor mennesker i 1980'erne. Den blev fremsat overfor mennesker, der levede i begyndelsen af 1920'erne. Kun en brøkdel af de nu over tre millioner Jehovas vidner levede dengang. Kun hvis der i dag er over to milloner vidner på 70 år eller derover, kan man hævde, at spådommen til en vis grad er gået i opfyldelse.

Året 1925, som spådommen og slogan'et var baseret på, slog fejl med hensyn til samtlige forudsagte ting. Læren viste sig at være uden indhold, slet og ret et flop, profetiske fantasier.

Men alt sådant materiale i bladet *Vagttaarnet* og anden litteratur skulle gå for at være 'mad i rette tid', tilvejebragt gennem Guds meddelelseskanal, en kanal, der gjorde krav på at være specielt godkendt og ledet af Jesus Kristus som den nu regerende konge. De talte som 'Guds sande profet', som de selv siger.

1925 gik, og fejlslagningen af de seneste spådomme viste, at spåmændene ikke havde handlet som en »trofast og klog [kan også oversættes: »diskret«] træl« [Ny Verden-oversættelsen]. De havde ikke holdt sig trofast og ydmygt til Guds inspirerede ord, der alene fortjener sådanne udtryk som »absolut og ubetinget rigtig«, »kan ikke omdisputeres«, »rigtig udover enhver Tvivl«. De havde heller ikke været kloge [diskrete] igennem alle de år, hvor de havde udråbt sådanne dogmatiske påstande over hele jorden; denne mangel på klogskab eller diskretion blev faktisk erkendt, da dommer Rutherford indrømmede, at han havde »dummet sig«.

Det truende sprogbrug i Guds påståede »kanal«, *Vagttaarnet*, og alle insinuationerne om ærgerrighed, hovmod og troløshed mod Kristus, rettet mod enhver, der ikke ønskede at følge den udstukne, i virkeligheden formastelige kurs, fik uden tvivl de fleste af bibelstudenterne til at »følge trop«, alt imens deres leder fremsatte sine påstande, som han senere måtte indrømme var 'dumme'. Mange mente imidlertid, at de ikke fortsat kunne støtte en så uansvarlig fremgangsmåde, og organisationen mistede en uhyre stor del af sine tilhængere efter det fatale år 1925.[158]

Hvordan beskriver organisationens nyeste litteratur situationen, som den var i 1925? Årbogen *1975 Yearbook of Jehovah's Witnesses* siger, at problemet stammede, ikke fra organisationen, som fremsatte påstandene, men fra »brødrene«, som læste dem. Den siger:

»Året 1925 kom og gik. Jesu salvede efterfølgere var stadig på jorden som en skare. De trofaste mænd fra fortiden – Abraham, David og andre – var ikke blevet genoprejst for at blive fyrster på jorden. (Salme 45:16). Derfor, som Anna MacDonald husker det: »1925 var et bedrøveligt år for mange brødre. Nogle af dem kunne ikke klare det; deres håb var knust. De havde håbet at se nogle af de gamle troshelte genopstå. I stedet for, at det skulle betragtes som en »mulighed«, havde de læst i det, at det var en »vished«; og nogle forberedte sig på at modtage deres egne kære, idet de forventede deres opstandelse.«

Kan en fornyet gennemgang af artiklerne i *Vagttaarnet*, som disse er citeret på de foregående sider i denne bog, på nogen måde retfærdiggøre, at man på denne måde skubber ansvaret over på »brødrene«, som har »tilladt« så store forhåbninger at gro frem i deres sind for derpå at se disse forhåbninger knust?

Årbogen for 1980 (det år, hvor Rutherfords fortrolige bemærkning blev genopfrisket for betelfamilien af præsident Franz) fremstillede sagen på lignende måde. Den fortæller om et besøg, dommer Rutherford aflagde i Schweiz i maj

1926 i anledning af et stævne der, og om hans deltagelse i et diskussionsmøde, hvor følgende ordveksling fandt sted:

»Spørgsmål: Er de gamle troshelte vendt tilbage?
Svar [af Rutherford]: Nej, naturligvis er de ikke vendt tilbage. Ingen har set dem, og det ville være tåbeligt at publicere noget sådant. Det blev forklaret i »Million«-bogen, at vi rimeligvis kunne vente dem tilbage kort efter 1925; men det var slet og ret et skøn, der blev givet udtryk for.«

Enhver har ret til at udtrykke sit »skøn«. Men de mænd, der gør krav på at være Guds talsmænd på jorden, har ikke ret til bare at skønne på må og få, når de samtidig påstår, at det, de siger, har opbakning i Guds eget ord og skal accepteres som sådan. Når meddelelser sendes ud over hele jorden som Guds budskab til menneskeheden, som åndelig 'mad i rette tid' – så er de, der udsender dem, absolut hverken »trofaste« eller »kloge«, hvis de ansvarsløst udtrykker fejlagtige »skøn«, argumenterer hårdnakket for dem, taler ringeagtende om enhver, som ikke er enig – eller værre: sætter spørgsmålstegn ved disses loyalitet og ydmyghed indfor Gud.

I 1930 byggede organisationen et hus i San Diego i Californien, som de kaldte »Beth-Sarim«. Herom siger bogen *The New World*, skrevet af Fred Franz, på side 104:

»Den onde og hans dæmoner bringer nu store veer over jorden og havet for at drive alle nationer ind i et totalitært system og vende alle mennesker imod Gud i bitterhed. Herren Jesus er nu kommet til sit tempel for at dømme, og han har samlet resten af de af hans legemes lemmer, som endnu befinder sig på jorden ind i en tempeltilstand fuldstændigt forenede med ham (Malakias 3:1-3), og *de trofaste mænd fra fortiden kan derfor ventes tilbage fra døden hver dag nu.* Bibelen giver os god grund til at tro, at dette skal ske kort før Harmagedon bryder løs.
I denne forventning blev huset i San Diego i Californien – det hus som er blevet gjort til genstand for megen ondsindet, offentlig omtale – *bygget i 1930 og fik navnet »Beth-Sarim«, hvilket betyder »Fyrsternes Hus«. Det holdes klart i tro, for at disse fyrster kan tage det i besiddelse, når de vender tilbage.* Denne dødsdømte verdens religionstilhængere skærer tænder over det vidnesbyrd, »Fyrsternes Hus« aflægger om en ny verden. Det vil ikke blive nogen glæde for religionstilhængerne og deres sammensvorne, når disse fortidens trofaste mænd vender tilbage for at herske med ret over folket.«[159]

Længe efter 1925, 16 år efter, nemlig i 1941, forsikrede præsident Rutherford, organisationens leder, igen de unge om, at de trofaste mænd og kvinder fra Bibelens tid meget snart ville vende tilbage og hjælpe de unge mennesker i deres valg af ægtefælle, og han rådede dem til at udsætte deres eventuelle ægteskab, til dette skete. Dette foregik ved et stævne i St.Louis i Missouri og er omtalt i et tidligere kapitel i denne bog. *Vagttaarnet* har fortalt om denne begivenhed og om bogen *Børn* («Children«), der blev frigivet ved den lejlighed og omtalte den som »et Redskab, som Herren havde udstyret dem med til virksom Tjeneste *i de forestaaende Maaneder før det store Slag ved Harmagedon«.*[159a]

I 1966, næsten tre hundrede måneder senere, trådte et nyt årstal i forgrunden: 1975.

9

1975: 'EN PASSENDE TID FOR GUD AT HANDLE'

»Det tilkommer ikke jer at få kundskab om tider eller perioder som Faderen har lagt ind under sin egen myndighed.«
– Apostelgerninger 1:7.

I sidste halvdel af Rutherfords præsidentperiode blev de fleste af de ældste tidsprofetier, som der var blevet argumenteret så kraftigt for i første halvdel, hen ad vejen forladt eller lavet om.

Starten på »de sidste dage« blev flyttet op fra 1799 til 1914.

Kristi nærværelse blev også flyttet op fra 1874 til 1914 (allerede i 1922 havde man flyttet den officielle begyndelse af Kristi rige som udøvende magt fra 1878 frem til 1914).

Opstandelsens begyndelse blev flyttet fra 1878 til 1914.

Man hævdede endog i nogen tid, at 1914 virkelig havde betydet »verdens ende« i den forstand, at Gud 'lovmæssigt' havde afsluttet nationernes forpagtning af herredømmet på jorden. Dette blev ligeledes forladt, og »enden«, eller »afslutningen på tingenes ordning« (som gengivet i *Ny Verden-oversættelsen*), er nu henlagt til fremtiden.

Antagelsen af alle disse ting, som var blevet erklæret for »usynligt« nærværende, afhang naturligvis helt og holdent af troen på de fremsatte fortolkninger. Efter et bestemt møde i Det Styrende Råd, hvor tidsprofetierne og ændringerne af dem var til drøftelse, vendte Bill Jackson sig smilende til mig og sagde: »Som vi plejede at sige: Man flytter blot tidspunktet fra den ene skulder og over på den anden.«

Det var først efter Rutherfords død i 1942, at en forandring blev foretaget med henblik på år 606 f.Kr. som begyndelsesåret for de 2520 år. Besynderligt nok havde man i tresindstyve år ikke været klar over eller taget sig noget af den kendsgerning, at 2520 år fra 606 f.Kr. faktisk fører op til år 1915 e.Kr. og ikke 1914 e.Kr.

Så blev lige så stille begyndelsesåret rykket tilbage til år 607 f.Kr., for at man kunne bibeholde året 1914 e.Kr. som slutåret for de 2520 år. Der var ikke fremkommet noget historisk bevis, som kunne tyde på, at ødelæggelsen af Je-

rusalem havde fundet sted ét år tidligere end før antaget. Organisationens ønske om at bibeholde 1914 som det bemærkelsesværdige år, de i så mange år havde peget på (hvad de ikke havde gjort med 1915), dikterede dem til at flytte Jerusalems ødelæggelse ét år tilbage; en simpel ting at gøre – på papiret.

Omkring midten af 1940'erne blev det besluttet, at den kronologi, man havde benyttet under Russells og Rutherfords præsidentperioder, var ca. 100 år forkert med hensyn til tidsrummet tilbage til Adams skabelse. Og i 1966 sagde organisationen, at afslutningen på menneskets sekstusindårige historie ville indtræffe i 1975 i stedet for i 1874, som tidligere forkyndt.

Dette blev i sommeren 1966 bekendtgjort i en bog, skrevet af Fred Franz, med titlen *Life Everlasting in Freedom of the Sons of God* [på dansk i 1969: *Evigt liv i Guds børns frihed*]. I det første kapitel opridser bogen hele jubelårs-arrangementet, som også havde haft en fremtrædende plads i forudsigelserne om året 1925, og den går ind for troen på, at de seks »dage« på hver ét tusind år, i hvilke menneskeheden skulle leve under ufuldkommenheden, skulle efterfølges af en syvende »dag« på ét tusind år, på hvilken fuldkommenheden ville blive genoprettet i et stort jubelår, med udfrielse fra slaveri under synd, sygdom og død. Den danske udgave siger på siderne 28 og 29:

> [41] Siden Usshers tid har bibelkronologien været genstand for et intensivt studium. Nu i det tyvende århundrede er der uafhængigt af tidligere kronologier blevet opstillet en kronologi som ikke blindt følger nogen af kristenhedens traditionelle kronologiske beregninger. Ifølge denne pålidelige kronologi sættes menneskets skabelse til år 4026 f.v.t.,† og de første seks tusind år efter menneskets skabelse vil ifølge denne kronologi udløbe i 1975. Den syvende tusindårsperiode i menneskets historie vil begynde i efteråret 1975.
>
> [42] De første seks tusind år af menneskets eksistens på jorden vil altså snart udløbe, ja i denne generations levetid. Jehova Gud er ikke begrænset af tiden. Som der står skrevet i Salme 90:1, 2: „Herre, du var vor bolig slægt efter slægt. Førend bjergene fødtes og jord og jorderig blev til, fra evighed til evighed er du, o Gud!" Set fra Jehova Guds standpunkt er de forløbne seks tusind år af menneskets historie blot som seks dage à fireogtyve timer, for denne samme salme (versene 3, 4) siger videre: „Mennesket gør du til støv igen, du siger: 'Vend tilbage, I menneskebørn!' Thi tusind år er i dine øjne som dagen i går, der svandt, som en nattevagt." Altså vil vi inden der er gået mange år, i vor egen generations levetid, nå hvad Jehova Gud kunne betragte som den syvende dag af menneskets eksistens.

Hvilken betydning ville dette have? Bogen går videre med yderligere belysning af de fremsatte punkter:

> [43] Hvor ville det passe glimrende om Jehova Gud gjorde denne kommende syvende periode på ét tusind år til en sabbatsperiode med hvile og udfrielse, et stort jubelår hvori der skal forkyndes frihed på hele jorden for alle dens beboere! Det ville være højst velkomment for menneskeheden. Det ville også være højst betimeligt set fra Guds standpunkt, for husk på at menneskeheden stadig har det rige i vente som omtales i den sidste bog i Bibelen, Jesu Kristi tusindårige herredømme over jorden, Kristi tusindårsrige. Da Jesus var her på jorden for nitten hundrede år siden sagde han profetisk om sig selv: „Thi Menneskesønnen er herre over sabbaten." (Mattæus 12:8) Det ville ikke være tilfældigt men helt i overensstemmelse med Jehova Guds kærlige hensigt at lade det herredømme som Jesus Kristus, der er „herre over sabbaten", skal udøve over jorden, løbe parallelt med det syvende millennium eller årtusind af menneskets eksistens.

Havde organisationen nu rent ud sagt, at millenniet ville tage sin begyndelse i 1975? Nej. Men den ovenfor anførte paragraf var det klimaks, som hele kapitlets omhyggeligt konstruerede argumentation havde ledt op til. Der blev ikke fremsat nogen direkte, uforbeholden forudsigelse om 1975. Men skribenten betænkte sig ikke på at erklære, at det ville »passe glimrende« og være »højst betimeligt set fra Guds standpunkt«, hvis Gud ville lade millenniet tage sin begyndelse på dette bestemte tidspunkt. Man skulle mene, det var rimeligt at kræve et vist mål af sikkerhed, dersom et ufuldkomment menneske skal udtale sig om, hvad der er »betimeligt« eller ikke betimeligt for den Almægtige Gud at gøre, og at det absolut ikke må bygge på et blot og bart »skøn«. *Klogskab* ville gøre dette ikke bare ønskeligt, men ville også *forlange* det. Den efterfølgende erklæring er endnu stærkere: »[Det ville være] helt i overensstemmelse med Jehova Guds kærlige hensigt at lade det herredømme som Jesus Kristus, der er »herre over sabbaten«, skal udøve over jorden, løbe parallelt med det syvende millennium eller årtusind af menneskets eksistens.« Og dette syvende millennium var på forhånd fastsat til at tage sin begyndelse i 1975.

Vågn op!, Vagttårnets søsterblad, bragte den 22.april 1967 en artikel med titlen »Hvor længe endnu vil det vare?«, og i et afsnit med undertitlen »6000 år udløber i 1975« drager artiklen her ydermere den slutning, at millenniet vil være de sidste 1000 år af en 7000-årig hviledag for Gud. Artiklen siger blandt andet (siderne 18,19):

Den kendsgerning at vi nærmer os afslutningen på de første 6000 år af menneskehedens historie, er derfor af stor betydning.
Løber Guds hviledag parallelt med den tid mennesket har været på jorden siden dets skabelse? Det ser sådan ud. Af de omhyggeligste undersøgelser af Bibelens kronologi, der samstemmer med mange af verdenshistoriens anerkendte årstal, fremgår det at Adam blev skabt i efteråret 4026 f.v.t. Eva kan udmærket være skabt på et tidspunkt inden for samme år, hvorpå Guds hviledag straks begyndte. I hvilket år udløber de første 6000 år af menneskehedens historie og også de første 6000 år af Guds hviledag da? I året 1975.† Dette er værd at lægge mærke til, især i betragtning af at „de sidste dage" begyndte i 1914, og fordi de begivenheder der i vor tid finder sted som en opfyldelse af profetien, viser at det er denne onde verdens sidste generation. Vi kan derfor forvente at den nærmeste fremtid vil være fyldt med spændende begivenheder for dem der sætter deres lid til Gud og hans løfter. Det betyder at vi, i løbet af forholdsvis få år, vil blive vidne til opfyldelsen af de sidste profetier der har at gøre med denne „endens tid".

Vagttårnet fra den 1.august 1968 fortsætter denne intensivering af forventning. Der blev brugt næsten de samme argumenter som i sidstnævnte artikel, og derpå siges der på side 349 (kursiveringer mine):

»*Den tid der ligger umiddelbart foran os vil være fyldt med store og afgørende begivenheder,* for denne gamle tingenes ordning nærmer sig sin fuldstændige ende. *I løbet af blot nogle få år* vil de sidste profetier om »de sidste dage« blive opfyldt og resultere i menneskeslægtens udfrielse under Kristi tusindårige regering. Det er vanskelige men samtidig storslåede dage der ligger foran os.«

Femten år senere kunne man spørge: hvordan skal man forstå sætningen: »Den tid der ligger umiddelbart foran os«? Hvor mange år er »blot nogle få år«?

I en artikel med titlen »Hvad vil 1970'erne bringe?« fra *Vågn op!* den 22.april 1969 lægges der endnu en gang vægt på, hvor kort tid der er tilbage, idet der siges i begyndelsen af artiklen (side 11):

»Der er nu gået næsten femoghalvtreds år af den periode der kaldes »de sidste dage«. Det er vigtigt at vi gør os dette klart. Det betyder nemlig at der kun er få år tilbage før Gud udsletter den fordærvede tingenes ordning som nu behersker jorden.«

Senere siger artiklen, idet den henholder sig til året 1975 som udløbet af menneskets sekstusindårige historie (side 12):

»Der findes også noget andet som kan hjælpe os til at fastslå at vi lever i de sidste få år af »endens tid«. (Dan. 12:9) Bibelen viser at menneskets historie nu har varet i snart 6000 år.«

Meget ofte citerede Vagttårnslitteraturen udtalelser af fremtrædende mennesker eller »eksperter«, udtalelser, der på en eller anden måde havde med året 1975 at gøre, som f.eks. denne erklæring fra 1960 af tidligere udenrigsminister i U.S.A., Dean Acheson:

»Jeg kender tilstrækkeligt til hvad der foregår, til at forsikre Dem om at verden om 15 år [altså i 1975] vil være for farlig at leve i.«

Bogen *Famine* – 1975! [Hungersnød – 1975!], skrevet af to levnedsmiddeleksperter, blev ofte citeret, især disse erklæringer:

»I 1975 vil verden stå overfor en katastrofe af hidtil ukendt omfang. Den største hungersnød i historien vil hærge u-landene.« »Jeg forudsiger et bestemt år, nemlig 1975, hvor den nye krise vil være over os med hele sin frygtindgydende vægt.« »I 1975 vil indre uroligheder, anarki, militærdiktatur, voldsom inflation, transportsammenbrud og kaos høre til dagens orden i mange af de sultne nationer.«

Tre år efter bogen *Life Everlasting in Freedom of the Sons of God* [Evigt liv i Guds børns frihed], der fokuserede på 1975, skrev dens forfatter, Fred Franz, en brochure med titlen *The Approaching Peace of a Thousand Years.*[160] Sprogbruget heri var næsten endnu mere afgjort og udtrykkeligt, end i den første bog. Den danske udgave *Den kommende fred i tusind år* udkom også i 1969 og indeholdt på siderne 22 og 23 disse udtalelser:

Inden for de senere år har alvorlige bibelforskere på ny gennemgået Bibelens kronologi. Ifølge deres beregninger vil det sjette årtusind efter menneskets skabelse udløbe midt i halvfjerdserne. Det syvende årtusind efter at Jehova Gud skabte mennesket vil således begynde før der er gået mindre end ti år.*

Skal Herren Jesus Kristus være „herre over sabbaten", må hans tusindårige regering strække sig over den syvende af en række tusindårige perioder. (Mattæus 12:8) Hans rige må være et sabbatsrige.

Argumentationen var klar og ligetil: Som sabbaten var den syvende periode, der fulgte efter seks perioder med hårdt arbejde, således vil Kristi tusindårige regering være en sabbat, som det syvende årtusind, der følger efter de seks år-

tusinder med hårdt arbejde og lidelse. Fremstillingen er på ingen måde indviklet eller tvetydig (side 23):

»Skal Herren Jesus Kristus være »herre over sabbaten«, må hans tusindårige regering strække sig over den syvende af en række tusindårige perioder.«

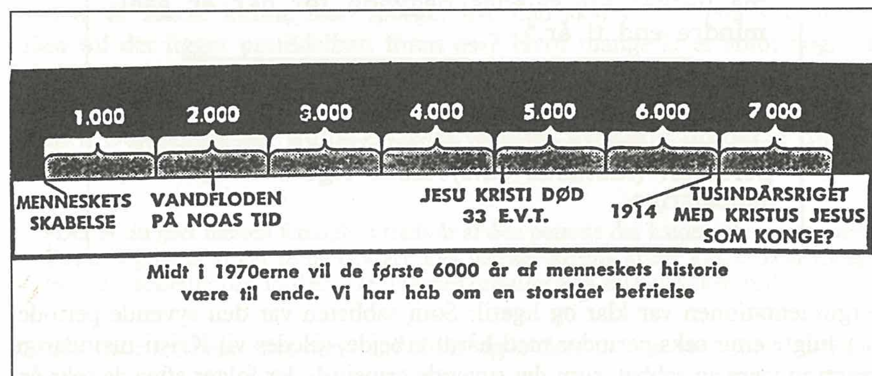
Helt på samme måde, som man havde bestemt, hvad der ville »passe glimrende« og være »højst betimeligt« for Gud at gøre, således stilles der nu også krav til Jesus Kristus. For at han kan blive, hvad han siger, han skal blive, »herre over sabbaten«, så må hans regering »strække sig over den syvende af en række tusindårige perioder«. Menneskelige spekulationer stiller dette krav til Guds Søn. Seks tusind år skulle slutte i 1975, efter dette skulle det syvende årtusind begynde. »Den trofaste og kloge træl« havde faktisk udarbejdet et program, som han forventede, at hans Herre fulgte, hvis han skulle være tro mod sine egne ord.

Skønt sproget er mere afpudset og hele fremstillingen mere kultiveret, er dette materiale i alt væsentligt bemærkelsesværdig lig det, der blev fremsat i dommer Rutherfords brochure *Millioner af nulevende Mennesker skal aldrig dø*, som man må indrømme indeholdt tåbelige påstande. Bortset fra årstallet, var det, som om uret var blevet sat et halvt århundrede tilbage, til tiden før 1925. Den eneste forskel var, at de ting, der dengang blev sagt om 1925, nu blev sagt om 1975.[161]

I 1970'erne fortsatte man med at skabe stadig stærkere forventninger. *Vågn op!* fra den 22.april 1972 talte da igen om seks perioder med arbejde og trængsler efterfulgt af en syvende periode med hvile (en sabbat), idet man sagde (side 21):

»Når vi derfor i dette årti nærmer os udløbet af de første seks tusind år af menneskets historie, har vi det enestående håb at der inden længe venter os en stor sabbat med hvile og udfrielse.«

Derefter fulgte dette kort:

Midt i 1970erne vil de første 6000 år af menneskets historie være til ende. Vi har håb om en storslået befrielse

Alle disse erklæringer er helt klart beregnet på at skabe og intensivere håb og forventninger. De er ikke beregnet til at berolige eller neddæmpe en spændt atmosfære. De fleste var ganske vist ledsaget af afdæmpende udtalelser som, 'vi kan ikke med bestemthed sige' eller, 'vi peger ikke på noget bestemt årstal' og, 'vi kender ikke dagen eller timen'. Men man må erindre sig, at organisationen ikke var nogen novice på dette område. Fra første færd har hele organisationens historie bestået af at få folk til at fæste lid til bestemte årstal – hvorefter disse årstal kom og gik, uden at disse forhåbninger blev indfriet. I de foregående tilfælde har Selskabets litteratur bagefter søgt at placere ansvaret for enhver desillusion hos modtagerne – ikke giverne, af informationen – som tilbøjelige til at vente for meget. Ja, men så burde organisationens ansvarlige mænd bestemt have indset faren, indset, hvordan den menneskelige natur er, og indset, hvor let man kan opvække store forhåbninger.

Og alligevel – skønt de ansvarlige indenfor organisationen omhyggeligt undgik en *udtrykkelig* forudsigelse om, at millenniet ville tage sin begyndelse *nøjagtigt* i det og det år – så godkendte de brugen af udtryk som »inden der er gået mange år«, »Den tid der ligger umiddelbart foran os«, »I løbet af blot nogle få år« og »de sidste få år«, alle brugt i *Vagttårnet* og *Vågn op!* i forbindelse med starten på tusindårsriget og *alle i en sammenhæng, der indbefattede årstallet 1975*. Betyder sådanne ord slet ikke noget? Eller blev de bare brugt ansvarsløst i flæng? Er menneskers forhåbninger, fremtidsplaner og følelser noget, men blot kan lege med? *Vagttårnet* fra den 1.december 1968 antyder oven i købet, at man skal være forsigtig med at lægge for stor vægt på Jesu egne advarende ord (side 544):

»Én ting er absolut sikker: Bibelens kronologi viser, støttet af opfyldte bibelprofetier, at de første seks tusind år af menneskets eksistens vil udløbe snart, ja inden for denne generation! (Matt. 24:34) Det er derfor ikke nu tiden til at være ligegyldig og selvtilfreds. Tiden er ikke inde til at omgås letsindigt med Jesu ord om at »den dag og time kender *ingen*, ikke engang Himlenes engle, ja ikke engang Sønnen, kun Faderen alene«. (Matt. 24:36) Tværtimod er tiden inde til at være lysvågen for at denne tingenes ordning hastigt nærmer sig sit voldsomme endeligt. Tag ikke fejl, det er nok at Faderen *kender* både 'dagen og timen'!

Hvordan kan en »trofast og klog træl« overhovedet sige sådan? Faktisk siges der her, »Jah... det er sandt nok, min herre siger sådan og sådan; men det skal du ikke tage så tungt. Du må forstå, at det tværtimod er det, jeg fortæller dig, du skal rette dig efter i dit liv.«

Nogle af de mest direkte udtalelser kom fra hovedkontorets tjenesteafdeling, der udfærdiger et lille månedsblad, »Kingdom Ministry« [dansk: »Rigets Tjeneste«], et blad, der kun er beregnet til vidnerne og ikke til almindelig offentliggørelse. I marts 1968-nummeret var der en kraftig opfordring til heltidsforkyndelse («pionertjeneste«); der stod:

»I betragtning af den korte tid, der er tilbage, ønsker vi at forkynde så ofte, som omstændighederne tillader det. Tænk bare på, brødre, der er kun halvfems måneder tilbage indtil fuldendelsen af de 6000 års menneskelig eksistens på jorden.«

Maj 1974-nummeret af »Kingdom Ministry« siger, efter at have henvist til »den korte tid der er tilbage«:

»Der er indløbet rapporter om, at brødre har solgt deres huse og ejendele og har planer om at tilbringe resten af deres dage i dette gamle system i pionertjenesten. Dette er sandelig at bruge den korte tid, der er tilbage, før denne onde verdens ende, på en god måde. – 1 Johs. 2:17.«

Og dette var netop, hvad ret mange af vidnerne gjorde. Nogle solgte deres forretninger eller sagde deres arbejde op, andre solgte huse og gårde, og de flyttede med koner og børn til nye områder for at »tjene, hvor behovet var størst«, idet de regnede med at have kapital nok, så de kunne klare sig indtil 1975.

Nogle, også ældre mennesker, omsatte forsikringspolicer eller andre værdipapirer til kontanter; og der var dem, der fik udsat kirurgiske indgreb, i håb om at millenniets komme ville gøre disse unødvendige.

Da 1975 var gået og deres kapital sluppet op, og deres helbredstilstand måske var blevet alvorligt forværret, stod de ansigt til ansigt med de barske realiteter og måtte prøve på at bygge en ny tilværelse op, så godt som de nu kunne.

Hvad tænkte man egentlig indenfor Det Styrende Råd, mens alt dette stod på? Nogle af de ældste i rådet havde personligt oplevet de fejlslagne forhåbninger i 1914 og 1925 og også den spændte forventning i begyndelsen af 1940'erne. Så vidt jeg kunne bedømme, tænkte de fleste, 'lad os nu vente og se'. De kviede sig ved at mane til forsigtighed. Der skete nemlig en stor tilvækst. Betragt optegnelsen over antal døbte i perioden 1960-1975:

År	Antal døbte	År	Antal døbte
1960	69.027	1968	82.842
1961	63.070	1969	120.805
1962	69.649	1970	164.193
1963	62.798	1971	149.808
1964	68.236	1972	163.123
1965	64.393	1973	193.990
1966	58.904	1974	297.872
1967	74.981	1975	295.073

Fra 1960 til 1966 var væksten reelt gået i stå. Men efter 1966, da opmærksomheden blev henledt på 1975, kom der en periode med enestående vækst, som det ses af skemaet.

Jeg kan ikke huske, at jeg i årene 1971-74, hvor jeg gjorde tjeneste i Det Styrende Råd, hørte nogen af medlemmerne give udtryk for betænkeligheder på grund af de eksalterede forventninger, der var blevet fremkaldt. Jeg vil ikke nægte, at jeg selv følte mig betaget til at begynde med i 1966, da bogen *Life Everlasting in Freedom of the Sons of God* (dansk: *Evigt liv i Guds børns frihed*) udkom med dens strålende billede af et tusindårigt jubelår ganske nært forestående. Jeg vil heller ikke påstå, at jeg ikke har haft nogen andel i den første del af kampagnen for at henlede opmærksomheden på året 1975 som endemålet. Men for hvert år, der gik, fra 1966 og fremefter, forekom tanken mig mere og mere uvirkelig. Jo mere jeg læste i Bibelen, jo mere forekom hele idéen mig absurd; den stemte slet ikke med Jesu Kristi egne udtalelser, såsom:

»Men om den dag og time ved ingen noget, hverken himlenes engle eller Sønnen, kun Faderen alene.«

»Hold jer derfor vågne, for I ved ikke på hvilken dag jeres Herre kommer.«

»Af den grund må også I vise jer parate, for Menneskesønnen kommer i en time I ikke forestiller jer.«

»Vær agtpågivende, våg, for I ved ikke hvornår den fastsatte tid er inde.«

»Han sagde til dem: »Det tilkommer ikke jer at få kundskab om tider eller perioder som Faderen har lagt ind under sin egen myndighed.««[162]

Imidlertid var hovedkvarterets organisation nærmest beruset af glæde over at ride på en bemærkelsesværdig vækstbølge, og for mig var der ikke meget at stille op. Jeg prøvede på at moderere nogle artikler om emnet, som jeg blev bedt om at gennemgå ; men det var stort set det hele. I mine personlige aktiviteter forsøgte jeg at henlede opmærksomheden på de ovenfor citerede skriftsteder, både i private samtaler og i offentlige foredrag.

En søndag aften i 1974, efter at min kone og jeg var vendt hjem fra en anden del af landet, hvor jeg havde holdt foredrag, kom min onkel, der dengang var vicepræsident, hen på vores værelse. (Hans syn var blevet meget dårligt, så vi læste hver uge studiematerialet fra *Vagttårnet* højt for ham.) Min kone fortalte ham, at jeg i mit foredrag denne weekend havde advaret brødrene imod at blive alt for ivrige over 1975. Hans svar faldt prompte: »Og hvorfor *skulle de ikke* blive ivrige? Det er da noget at blive ivrig over.«

Jeg er ikke i tvivl om, at vicepræsidenten var den af alle Det Styrende Råds medlemmer, der var mest overbevist om, at det, han havde skrevet, og som andre havde bygget videre på, var rigtigt. En anden aften, denne gang i sommeren 1975, kom en ældre, græsk broder ved navn Peterson (oprindelig Papagyropoulus), som han plejede, og tog del i vores oplæsningsaften; og efter oplæsningen sagde min onkel til ham: »Ved du hvad, det var meget lig dette i 1914. Helt hen i sommermånederne var alt roligt. Så lige pludseligt begyndte tingene at ske, og krigen brød ud.«

Et stykke tid før, omkring nytår 1975, havde præsident Knorr været på rejse jorden rundt og havde haft vicepræsident Franz med sig. Vicepræsidentens taler i alle lande drejede sig om 1975. Der indløb rapporter alle vegne fra til Det Styrende Råd om den eksalterende virkning, som vicepræsidentens foredrag havde, og da præsidenten og vicepræsidenten kom hjem, bad rådet om at høre en båndoptagelse af talen, optaget i Australien. Dette foregik ved et møde i Det Styrende Råd den 19.februar 1975.

I sin tale betegnede vicepræsidenten 1975 som »et år med store muligheder,

kolossale sandsynligheder«. Han fortalte sit publikum, at ifølge den hebraiske kalender befandt de sig »allerede nu i den femte månemåned af 1975«, med mindre end syv månemåneder tilbage af året. Han understregede flere gange, at det hebraiske år ville slutte med Rosh Hashanah, det jødiske nytår, den 5.september 1975.

Han indrømmede, at der skulle ske meget på kort tid, hvis den endelige afslutning skulle komme på det tidspunkt, og gik videre med at tale om muligheden af en difference på ca. et år på grund af tidsrummet mellem Adams og Evas skabelse. Han henviste til de fejlslagne forventninger i 1914 og 1925 og citerede Rutherfords bemærkning: »Jeg ved godt, at jeg har dummet mig«. Han sagde, at organisationen havde lært ikke at fremsætte »dristige, yderliggående forudsigelser«. Henimod slutningen opfordrede han imidlertid sine tilhørere til ikke at indtage det fejlagtige synspunkt, at den kommende ødelæggelse kunne være »år borte« og så begynde at interessere sig for andre ting – som f.eks. at blive gift og få familie, opbygge en god forretning eller bruge år ved en læreanstalt på et eller andet studium.

Efter at have hørt båndet var der nogle af Det Styrende Råds medlemmer, der udtalte, at hvis der ikke var blevet fremsat nogle »dristige, yderliggående forudsigelser«, så var de i hvert fald ret så underfundige, og effekten var åbenbar, som det sås af den spænding, der var opstået.

Dette var første gang, der ved et møde i Det Styrende Råd blev udtrykt betænkeligheder med hensyn til den fremkaldte spænding. Men man foretog sig ikke noget i den anledning, og der blev heller ikke truffet nogen bestemmelser angående den fremtidige politik. Ved den efterfølgende Gilead skoleafslutning den 2.marts 1975 gentog vicepræsidenten mange af punkterne i den samme tale.[163]

1975 gik – som 1881, 1914, 1920, 1925 og 1940'erne var gået. Organisationens fejlslagne forventninger til 1975 blev stærkt omtalt af andre. Der var også betydelig snakken mellem Jehovas vidner selv. Efter min mening berørte det meste af det, der blev sagt, ikke selve sagens kerne.

Jeg følte, at det virkelige spørgsmål gik langt ud over det, om enkeltpersoner var i stand til at forudsige ting med præcision eller ej, om hvorvidt en organisation var troværdig eller ej, eller om dens medlemmer var fornuftige eller lettroende. Det forekom mig, at det virkeligt alvorlige ved hele sagen var, og er, at sådanne spådomme i sidste instans falder tilbage på Gud og på hans ord. Når mennesker fremkommer med sådanne forudsigelser og siger, at de gør det med Bibelen som grundlag, opbygger argumenter for deres forudsigelser ud fra Bibelen, og hævder, at de er Guds »meddelelseskanal« – hvad bliver så virkningen, når deres forudsigelser viser sig at være falske? Ærer det Gud eller opbygger troen på ham og på pålideligheden af hans ord? Eller er det modsatte tilfældet? Er det ikke en yderligere tilskyndelse til dem, der tillægger Bibelens budskab og dens lære meget ringe betydning? De vidner, der havde foretaget drastiske forandringer i deres liv, kunne for de flestes vedkommende samle stumperne op og leve videre til trods for, at de var desillusionerede, og det gjorde de da også. Men det var ikke alle, der kunne. Hvad der end har været tilfældet, så var der imidlertid sket alvorlig skade på mere end én måde.

I 1976, et år efter at det vidt og bredt bekendtgjorte årstal var passeret, begyndte nogle få af Det Styrende Råds medlemmer at slå på, at man skulle fremsætte en eller anden erklæring, der indrømmede, at organisationen havde taget fejl og havde opmuntret til falske forventninger. Andre sagde, at det syntes de ikke, vi skulle; det ville bare »give modstandere våben ihænde«. Milton Henschel mente, at det klogeste ville være simpelthen at ignorere sagen, og at brødrene så med tiden ville holde op med at tale om den. Der kunne helt klart ikke opnås flertal i rådet for at fremsætte en sådan erklæring. Der var det år en artikel i *The Watchtower* fra den 15.juli, der refererede til de fejlslagne forventninger; men da artiklen måtte være i samklang med den herskende holdning i Det Styrende Råd, var ingen åben indrømmelse af organisationens ansvar mulig.

I 1977 dukkede sagen igen op ved et møde. Skønt de samme indvendinger blev rejst denne gang som sidst, gik der et forslag igennem om, at Lloyd Barry skulle indflette en erklæring i en stævnetale, han var udset til at skrive. Jeg kan forstå på det hele, at rådsmedlemmerne Ted Jaracz og Milton Henschel bagefter må have talt med Lloyd om *deres* indstilling til denne sag; men hvad der end er sket, så indeholdt hans tale ikke nogen omtale af 1975, da den var færdigskrevet. Da jeg spugte Lloyd hvorfor, svarede han, at han ganske simpelt ikke havde været i stand til at passe det ind i sit emne. Der gik næsten to år, og så i 1979 tog Det Styrende Råd igen fat på sagen. Da tydede alting på, at 1975 havde fremkaldt en alvorlig »troværdighedskløft«.

Nogle af hovedkvarterets medarbejdere gav udtryk for dette. Én beskrev 1975 som en løkke om vores hals. Sekretær ved Det Styrende Råd, Robert Wallen, skrev følgende:

> »Jeg har været et døbt vidne og har været med i næsten 40 år, og ved Jehovas hjælp vil jeg fortsætte med at være en loyal tjener. Men jeg ville lyve, hvis jeg sagde, at jeg ikke er skuffet; for jeg ved, at mine følelser med hensyn til 1975 voksede frem af, hvad jeg læste i litteraturen; og så får jeg faktisk at vide, at det er mig selv, der er nået til nogle falske slutninger – det, synes jeg, er hverken fair eller ærligt. Jeg ved, at ingen er ufejlbarlige; men for mig er det kun ret og rigtigt, at når der begås fejl af ufuldkomne, men gudfrygtige mennesker, så skal fejlene rettes, så snart de er konstateret.«

Raymond Richardson fra redaktionen sagde:

> »Jeg mener, mennesker føler sig tiltrukket af ydmyghed, og viser de ikke snarest tillid der, hvor de føler, der er *oprigtighed?* Bibelen selv er det største eksempel på oprigtighed. Det er netop en af de vægtigste grunde til, at vi tror, den er sand.«

Fred Rusk, også fra redaktionen, skrev:

> »Stik imod enhver afdæmpende erklæring, som kunne være fremsat hen ad vejen for at formane brødrene til ikke at gå og sige, at Harmagedon ville komme i 1975 – så er det en kendsgerning, at en række artikler i bladene og anden litteratur har mere end antydet, at det gamle system ville blive erstattet af Jehovas nye system i midten af 1970'erne.«

Merton Campbell fra tjenesteafdelingen skrev:

> »En søster ringede forleden fra Massachusetts. Hun var på arbejde. Både hun og

hendes mand er nødt til at arbejde for at få betalt de regninger, der hober sig op, fordi de er blevet syge. De havde begge været så overbeviste om, at 1975 ville bringe afslutningen, at de nu har vanskeligt ved pãny at se dette systems byrder i øjnene. Og dette eksempel er typisk for mange af dem, vi taler med.«

Harold Jackson, også fra tjenesteafdelingen, skrev:

»Det vi nu trænger til, er ikke en redegørelse for, hvorfor vi tog fejl om 1975, men snarere en forklaring på, hvorfor hele sagen er blevet ignoreret i så lang tid, når man tænker på, hvor mange mennesker der har været berørt af den. Nu er det en »troværdighedskløft«, vi står overfor, og det kan vise sig at blive katastrofalt. Hvis vi i det hele taget skal sige noget, så lad os sige det lige ud og være åbne og ærlige over for brødrene.«

Howard Zenke, fra samme afdeling, skrev:

»Jeg tror ikke, vi ønsker, at brødrene skal læse noget eller høre noget andre steder fra, og så sige til sig selv, at den holdning, vi har indtaget i denne sag, minder om »Watergate«.«

Andre kom med lignende kommentarer. De, som nu var de strengeste kritikere, var ironisk nok dem, som havde været blandt de mest højrøstede før 1975 med hensyn til at lægge vægt på dette årstal og den korte tids presserende karakter; for det var dem, der havde skrevet nogle af de tidligere citerede artikler, og de havde også godkendt det materiale i *Kingdom Ministry* (Rigets tjeneste), der roste dem, der solgte huse og ejendele, efterhånden som 1975 nærmede sig. Og mange af de mest dogmatiske udtalelser om 1975 kom fra rejsende repræsentanter, der alle var under tjenesteafdelingens direkte ledelse.

Ved mødet i Det Styrende Råd den 6.marts 1979 blev de samme argumenter imod at bekendtgøre noget som helst ført frem – at det ville blotlægge organisationen for yderligere kritik fra modstanderes side; at der nu var gået så lang tid, at der ikke længere var noget behov for en undskyldning; at der faktisk ingenting ville blive opnået ved det. Men selv de, der brugte disse argumenter, var imidlertid knap så ubøjelige, som de havde været ved tidligere møder. Og dette skyldtes én eneste ting: statistikken for arbejdet i hele verden havde i to år vist en alvorlig nedgang.

De årlige rapporter over det samlede antal deltagere i vidnearbejdet afslører dette:

År	Antal forkyndere	% forøgelse over foregående år
1970	1.384.782	10.2
1971	1.510.245	9.1
1972	1.596.442	5.7
1973	1.656.673	3.8
1974	1.880.713	13.5
1975	2.062.449	9.7
1976	2.138.537	3.7
1977	2.117.194	– 1.0
1978	2.086.698	– 1.4

Denne nedgang syntes mere end noget andet at veje tungt for Det Styrende Råds medlemmer. Der var et flertal på 15 mod 3 til fordel for en erklæring, der kom med i det mindste nogen indrømmelse af, at organisationen bar en del af ansvaret for fejlen. Dette blev offentliggjort i *Vagttårnet* den 15.juni 1980.

Det havde taget næsten fire år for organisationen endelig at indrømme, at den havde taget fejl, at den gennem et helt årti havde opbygget falske forhåbninger. Men man kunne ikke sådan uden videre komme med en oprigtig udtalelse, om den så var aldrig så sand. Ligegyldigt hvad der blev skrevet, så skulle det være acceptabelt for rådet som et hele, før det kunne gå i trykken. Jeg ved det, for det var nemlig mig, der blev udpeget til at skrive erklæringen; og som så ofte før var jeg nødt til at lade mig lede af – ikke, hvad jeg gerne selv ville skrive – heller ikke, hvad jeg mente, brødrene havde brug for at høre – men af, hvad der kunne opnå to-tredjedeles flertal i Det Styrende Råd, når det blev forelagt.

I dag regner man hele denne ti år lange opbygning af forhåbninger omkring 1975 for det rene ingenting – nærmest uden særlig betydning. Pointen i Russells ord fra 1916 finder igen udtryk gennem organisationen: »Den Forventning...har visselig haft en opmuntrende og helligende Indflydelse paa Tusinder og atter Tusinder, som derfor kan prise Herren – selv for Fejltagelsen.«

1914 OG »DENNE GENERATION«

»*Vil man strække sig, er lejet for kort; vil man dække sig, er tæppet for smalt.*«
– Esajas 28:20, *da.aut.*

Jehovas Vidners Styrende Råd føler et vist ubehag med hensyn til, hvad der vedblivende er organisationens væsentligste tidsprofeti. Den tidsramme, der er afsat til profetiens opfyldelse, har vist sig at være ganske kort og meget smal og synes ikke at kunne dække de forudsagte ting. Og for hvert år, der går, forøges det ubehag, man føler.

1914, der engang i mere end tre årtier var *afslutnings*-året for alle organisationens tidsprofetier, er nu *begyndelses*-året for den tidsprofeti, der udgør den stærkeste motivation til Jehovas vidners »meget presserende« aktivitet. Jesu Kristi ord: »Jeg skal sige jer en sandhed: Denne generation skal afgjort ikke forsvinde før alt dette sker«, siges at få sin opfyldelse nu, regnet fra året 1914. Læg i følgende citat især mærke til de af mig understregede udtalelser:

> **Jesus talte her tydeligvis om dem der var gamle nok til at forstå hvad der fandt sted når „de sidste dage" begyndte. Han sagde at nogle af de mennesker der levede ved begyndelsen af 'tegnet på de sidste dage' stadig ville være i live når Gud bragte den nuværende onde verden til ophør.**

> **Selv om vi antager at de yngste som i 1914 kunne forstå betydningen af det der skete dengang kun var 15 år gamle, vil de yngste i „denne slægt" være næsten halvfjerds år gamle i dag. De fleste i den slægt Jesus omtalte er allerede døde. De der er tilbage er højt oppe i årene. Og husk at Jesus sagde at afslutningen på denne onde verden ville komme *før* denne slægt forsvandt i døden. Dette alene siger os at der ikke kan være mange år tilbage før den forudsagte afslutning.**

Dengang bladet *Vågn op!* fra den 22.april 1969 (siderne 11 og 12) behandlede dette emne (husk, det var noget før 1975), blev der lagt vægt på, hvor *snart* 1914-generationen ville være forsvundet, *hvor kort tid* der var tilbage for denne generation. Hvis et Jehovas vidne dengang ville have antydet, at tingene ville gå videre, som de plejede, en tyve-tredive år endnu – ja, så ville et sådant vidne være blevet betragtet som én, hvis indstilling var meget dårlig, som én, der i høj grad manglede tro.

Men da 1975 var gået, sadlede man straks om. Nu gik bestræbelserne ud på at vise, at 1914-generationens tidsspand ikke var så kort endda, at det sikkert kunne strække sig langt endnu.

Således talte bladet *Vagttårnet* fra den 1.januar 1979 (side 22) nu ikke om »dem der var gamle nok til at *forstå* hvad der fandt sted« i 1914, men om dem, som »var i stand til at *iagttage*« de begivenheder, der begyndte det år. Blot at iagttage er noget helt andet end at forstå. Dette kunne ganske logisk sænke minimums-aldersgrænsen for dem, der udgjorde »denne generation«.

Man fortsatte nu i denne retning, og *Vagttårnet* fra den 15.januar 1981 (side 23) citerede en artikel fra bladet *U.S. News and World Report*, der ansætter ti år som den alder, hvor begivenhederne »prenter sig varigt i et menneskes hukommelse«. Videre sagde artiklen, at hvis dette var rigtigt, ville der i dag være over 13 millioner amerikanere, som havde »en erindring om den første verdenskrig«.

»Erindring« tillader også en lavere aldersgrænse end forståelse (som man antog at finde blandt unge mennesker på 15 år i det før citerede 1969-*Vågn op!*). Faktisk fortsatte første verdenskrig helt op til 1918 (først fra 1917 med amerikansk deltagelse). Så den i det citerede nyhedsmagasin ansatte ti års alder behøver ikke nødvendigvis at gælde fra 1914.

Men selv om man ved forskellige beregningssystemer kan vinde et år her og der, så er det dog en kendsgerning, at 1914-generationen svinder hastigt ind, ikke mindst fordi dødsprocenten altid er højere blandt de ældre. Det Styrende Råd er udmærket klar over dette, for sagen har flere gange været oppe til drøftelse.

Spørgsmålet blev rejst under et møde i Det Styrende Råd den 7.juni 1978, foranlediget af nogle forudgående hændelser. For det første havde Albert Schroeder, der sad i Det Styrende Råd, delt et skema ud til medlemmerne med en demografisk rapport for De Forenede Stater. Denne rapport viste, at af de mennesker, der var 20 år og derover i 1914, var mindre end én procent i live i 1978. For det andet var Schroeder under en rejse til visse lande i Europa fremkommet med nogle udtalelser, der havde vakt ikke ringe opmærksomhed.

Der indløb rapporter til Brooklyn om, at han over for andre skulle have antydet, at udtrykket »denne generation«, som bruges af Jesus i Mattæus 24:34, gjaldt generationen af »salvede«, og så længe der stadig var nogle af disse i live, ville »denne generation« ikke være forsvundet. Disse udtalelser var imod organisationens lære og naturligvis ikke autoriseret af Det Styrende Råd.

Da sagen kom op, efter at Schroeder var vendt tilbage, blev hans foreslåede udlægning stemt ned, og der blev stemt for, at Selskabets sædvanlige lære angående »denne generation« skulle bekræftes i et »Spørgsmål fra læserne« i et af de kommende numre af *The Watchtower.*[164] Interessant nok, så blev der ikke tildelt rådsmedlem Schroeder nogensomhelst dadel eller irettesættelse for at have fremsat sit uautoriserede, modstridende synspunkt under sin Europarejse.

Ved møderne den 6.marts og den 14.november 1979 dukkede spørgsmålet op igen. Da opmærksomheden nu var blevet rettet mod emnet, tog jeg nogle kopier af de første tyve sider af det materiale, der var blevet indsendt af en svensk ældste, og som indgående berettede om den kronologiske spekulations historie og også afslørede den faktiske kilde til udregningen af de 2520 år og året 1914. Hvert medlem af rådet fik en kopi; men bortset fra en enkelt, tilfældig kommentar lod det ikke til, at rådet var stemt for at drøfte materialet.

Lyman Swingle kendte som leder af redaktionen materialet i forvejen. Han henledte nu rådets opmærksomhed på de dogmatiske, påståelige erklæringer, der havde været offentliggjort i de forskellige numre af *Vagttaarnet* i 1922, og han læste nogle af disse højt for medlemmerne. Han sagde, at han ikke kunne huske ret meget om 1914, han havde kun været fire år gammel; men han kunne huske, at der havde fundet diskussioner sted i hans hjem om året 1925.[165] Og hvad der var sket i 1975, huskede han alt om. Han ønskede personligt ikke at blive vildledt med noget nyt årstal.

Jeg påpegede under mødets forløb, at Selskabets begyndelsestidspunkt, 607 f.Kr., ikke havde nogen som helst historisk støtte. Med hensyn til 1914 og generationen fra dengang, stillede jeg dette spørgsmål: Hvis Selskabets lære er korrekt – hvordan kan så Jesu *ledsagende* ord passe på de mennesker, der levede i 1914? Han sagde: »Således ved I også, når I ser alt dette, at han er nær for døren«, og »når disse ting begynder at ske, da ret jer op og løft jeres hoveder, for jeres befrielse nærmer sig.« Litteraturen har med jævne mellemrum erklæret, at disse ord gælder fra 1914 og fremefter og er henvendt til de kristne, der levede i 1914. Men hvis dette er tilfældet, må man spørge: Til *hvem* af dem var disse ord henvendt? Til dem, som dengang var 50 år? Disse ville nu, hvis de levede, være 115 år gamle. Til de 40-årige? De ville være 105. Selv de 30-årige ville være 95, og de 20-årige ville allerede være 85 [i 1979].

Dersom disse betagende ord 'løft jeres hoveder, for jeres befrielse *nærmer sig*, den er *nær for døren*' virkelig henvendtes til mennesker i 1914 og var ensbetydende med, at de ville have håb om at se den endelige afslutning, så måtte denne oplivende bekendtgørelse nødvendigvis ledsages af ord som disse: »Ja, du kan *måske* komme til at se afslutningen – altså, hvis du er meget ung nu og kommer til at leve et meget, meget langt liv.« Som eksempel pegede jeg på min far, som var født i 1891 og var en ung mand på 23 år i 1914. Han levede ikke blot 70 eller 80 år, men hele 86 år, og han havde nu været død i to år og døde uden at se opfyldelsen af de forudsagte ting.

Jeg spurgte derefter rådet, hvor meningsfyldte Jesu ord i Mattæus 24:33,34 ville være, hvis man anvendte dem på 1914, og de eneste, der kunne gøre sig håb om at se dem opfyldte, ville være børn i teenagealderen eller derunder? Jeg fik ikke noget specifikt svar.

Mange af medlemmerne brugte imidlertid deres stemme til støtte for organisationens hidtidige lære om »denne generation« og året 1914. Lloyd Barry gav udtryk for skuffelse over, at der herskede tvivl indenfor rådet med hensyn til denne lære. Han refererede til Lyman Swingles oplæsning af proklamationerne fra de forskellige numre af *Vagttaarnet* fra 1922 og sagde, at han ikke kunne se nogen grund til bekymring angående disse: de havde været »nærværende sandhed« for brødrene i den periode.[166] Hvad 1914-generationens fremskredne alder angik, pegede han på, at der i Sovjetunionen er folk, der bliver 130 år gamle. Han opfordrede til, at man udviste et enigt standpunkt over for brødrene, så de bevarede deres fornemmelse af sagens presserende karakter. Andre udtrykte lignende synspunkter.

Da dette senere blev taget til følge af ordstyreren, bemærkede jeg hertil, at vi kunne have brug for at erindre os, at det, vi i dag forkynder som »nærværende sandhed«, med tiden også kan blive »gammel sandhed«, og at den »nærværende sandhed«, der erstatter en sådan »gammel sandhed«, også selv kan blive erstattet af en »ny sandhed«. Efter min opfattelse var det simpelthen meningsløst at bruge ordet »sandhed« i disse sammenhænge.

Hvis ikke den gældende forklaring var den rigtige, sagde et par af rådsmedlemmerne, hvad var så forklaringen på Jesu udtalelser? Eftersom spørgsmålet syntes rettet til mig, svarede jeg, at jeg mente, der måtte være en forklaring, der var i overensstemmelse med både Bibelen og kendsgerningerne; men at jeg også mente, at hvad vi end ville fremkomme med, så skulle det ikke være nogen »hovsa«-løsning; men det skulle være noget, der var omhyggeligt efterforsket og overvejet. Jeg sagde, at jeg mente, vi havde brødre, der var i stand til at foretage en sådan efterforskning; men at de nødvendigvis måtte have Det Styrende Råds bemyndigelse. Om Det Styrende Råd var interesseret i at få dette foretaget? Der kom ingen respons, og spørgsmålet blev opgivet.

Med nogle få undtagelser gav rådsmedlemmerne henimod slutningen af diskussionen udtryk for, at de syntes, vi fortsat skulle holde fast ved 1914 og læren om »denne generation« i forbindelse hermed. Redaktionskoordinatoren, Lyman Swingle, fremkom med denne kommentar: »Godt, hvis det er sådan, I vil have det. Men I ved i det mindste, at med hensyn til 1914, så har Jehovas vidner fået det hele – rub og stub – fra adventisterne!«

Men den mest foruroligende tanke for mig var måske, at samtidigt med, at organisationen opfordrede brødrene til at bevare en usvækket tro på denne fortolkning, så var der mænd i ansvarlige stillinger indenfor organisationen, der gav udtryk for, at de ikke selv havde fuld tillid til forudsigelserne omkring 1914.

Som et klart eksempel på dette kan berettes, at efter mødet i rådet den 19.februar 1975, under hvilket rådet lyttede til Fred Franz' båndede tale om 1975, kom det til en diskussion om usikkerheden i tidsprofetierne. Den daværende præsident, Nathan Knorr, tog ordet og sagde:

> »Der er noget, jeg ved – jeg ved, Jehova er Gud, at Jesus Kristus er hans Søn, og at han gav sit liv som en løsesum for os; at der er en opstandelse. Alt andet er jeg ikke så sikker på. 1914 – jeg ved ikke. Vi har talt om 1914 i meget lang tid. Vi kan have ret, og jeg håber, vi har det.«[167]

Det var ellers årstallet 1975, der var under drøftelse ved det møde, så det kom som en overraskelse, at der blev talt om det langt mere fundamentale årstal, 1914, i denne sammenhæng. Præsidentens ord blev som nævnt udtalt, medens hele Det Styrende Råd var samlet, og ikke i en privat samtale.

Redaktionsudvalget havde under et udvalgsmøde forud for den store drøftelse af 1914 ved mødet i Det Styrende Råd den 14.november 1979 drøftet tilrådeligheden af fortsat at holde fast ved 1914.[168] Under udvalgsdrøftelsen kom der forslag frem om, at vi i det mindste skulle afholde os fra at »opreklamere« årstallet. Som jeg kan huske det, mindede Karl Klein os om den praksis, man sommetider havde fulgt, nemlig, simpelthen ikke at nævne en bestemt lære i et stykke tid; og hvis der så kom en ændring, ville det ikke gøre nær så stærkt et indtryk som ellers.

Det er værd at bemærke, at redaktionsudvalget enstemmigt vedtog i hovedsagen at anvende denne fremgangsmåde i litteraturen fra nu af med hensyn til 1914. Denne holdning blev imidlertid kortlivet, eftersom mødet i Det Styrende Råd den 14.november 1979 gjorde det klart, at flertallet var stemt for at lægge vægt på 1914, som man plejede.

Medens jeg var på en tur til Vestafrika i efteråret 1979, skete der noget, som fik mig til at forstå, at problemerne omkring denne lære ikke var begrænset til Brooklyn. I Nigeria var jeg sammen med to medlemmer af det nigerianske afdelingsudvalg samt en mangeårig missionær taget ud for at se på en grund, Selskabet havde erhvervet med henblik på bygning af et nyt afdelingskontor. På vejen hjem spurgte jeg de tre, hvornår de forventede, de ville være i stand til at flytte til det nye sted. De svarede, at med rydning af grunden, godkendelse af planer og indhentning af tilladelser, og så selve opbygningen kunne det meget nemt blive helt hen i 1983, før flytningen ville blive en realitet.

Jeg spurgte dem derfor: »Er der nogen af de lokale brødre, der stiller spørgsmål angående den lange tid, der er forløbet siden 1914?« Der blev et

øjebliks tavshed, og så sagde afdelingskoordinatoren: »Nej, de nigerianske brødre spørger sjældent om den slags – men VI gør!« Næsten i samme åndedrag kom det fra den mangeårige missionær: »Bror Franz, kunne det ikke tænkes, at Jesu omtale af »denne generation« kun gjaldt de mennesker tilbage i tiden, der oplevede ødelæggelsen af Jerusalem? Hvis det er tilfældet, så ville alting passe.«

I hans bevidsthed var det klart, at ikke alting passede, sådan som den nugældende lære var. Jeg svarede med få ord, at noget sådant måtte anses for en mulighed; men at jeg for øvrigt ikke kunne sige mere om det. Jeg refererede denne samtale overfor Det Styrende Råd, da jeg vendte hjem, da den for mig vidnede om den tvivl, der eksisterede i menneskers bevidsthed over hele jorden – også i disse respekterede mænds bevidsthed, som i kraft af deres stilling havde en betragtelig myndighed. De bemærkninger, mændene i Nigeria fremkom med, og *måden*, de gjorde det på, viste tydeligt, at de havde drøftet spørgsmålet, længe før mit besøg fandt sted.

Under et møde i Det Styrende Råd den 17.februar 1980 – kort efter, at jeg var vendt tilbage fra Afrika – gav Lloyd Barry igen udtryk for, hvor vigtigt, han mente, det var, at vi holdt fast ved læren om 1914 og »denne generation«. Lyman Swingle sagde, at det materiale, der var blevet bragt i rubrikken »Spørgsmål fra læserne« i *Vagttårnet* året før, ikke havde afgjort sagen i brødrenes bevidsthed. Albert Schroeder rapporterede, at brødre på Gileadskolen og på afdelingsudvalgskurser havde sagt, at der nu blev talt om 1984 som et muligt nyt årstal; 1984 var 70 år fra 1914 (man anså åbenbart tallet 70 for at være særlig betydningsfuldt). Rådet besluttede at drøfte sagen nærmere ved næste samling.

Ordstyrerudvalget, der bestod af Albert Schroeder, Karl Klein og Grant Suiter, fremlagde nu et højst usædvanligt dokument. Alle rådets medlemmer fik en kopi. Kort fortalt, så ledte disse tre mænd tanken hen på, at snarere end at gælde for mennesker, der levede i 1914 – kunne udtrykket »denne generation« gælde fra året 1957, 43 år senere!

Her er materialet, nøjagtigt, som disse tre medlemmer af Det Styrende Råd overgav det til os:

To Members of the Governing Body -- On Agenda for Wednesday Mar.5 '80

Question: What is "this generation (genea')?"(Mt. 24:34; Mr. 13:30; Luke 21:32)

TDNT (many Commentaries) say: genea' "mostly denotes the sense of contemporaries." Vol. 1, p. 663

Most all say genea' differs from genos, genos means offspring, people, race. See TDNT Vol. 1 p. 685 (genos at 1 Pet. 2:9)

Answer may be tied to question on Mt. 24:33. What is meant by: "When you see all these things"?

Lange's Commentary (Vol. 8) suggests that "these things" do not refer to C.E. 70, nor the parousia 1914 but to vss. 29,30 the celestial phenomina that we now see began with the space age 1957 onward. In that case it would then be the contemporary generation of mankind living since 1957.

Three Sections

Lange's Commentary divides Matthew 24th chapter into "three cycles."
His 1st cycle-- Matt. 24:1-14
2nd cycle-- Matt. 24:15-28
3rd cycle-- Matt. 24:29-44 (synteleia or conclusion)
(See Vol. 8 pp 421, 424 and 427)
Based on Matt. 24:3 question in three parts.

The Watchtower and God's Kingdom of a Thousand Years (ka) Have now also divided Matthew 24 into three parts so to speak

(1) Matt. 24:3-22 Has parallel fulfillments in 1st century and today since 1914. (See w 75 p. 273, ka p. 205)

(2) Matt. 24:23-28 Period into Christ's parousia of 1914. (See w 75 p. 275)

(3) Matt. 24:29-44 "Celestial Phenomina"have literal application since the space age began in 1957 and onward to include Christ's erkhomenon (coming as the executioner at the beginning of the "great tribulation.") (See w 75 p 276 par. 18; ka pp 323 to 328)

"All these things" would have to throw back in the context to the nearest items listed in the composite sign, namely, the celestial phenomina of verses 29 and 30.*

If this is true:
Then "this generation" would refer to contemporary mankind living as knowledgeable ones from 1957 onward.

*Confirmed in thought by C.T.Russell in Berean Commentary, p. 217: "Genea, people living contemporaneously which witness the signs just mentioned." Vol. 4 p. 604.

Chairman's Committee, 3/3/80

OVERSÆTTELSE:

»Til medlemmer af Det Styrende Råd – på dagsordenen 5.marts '80

Spørgsmål: Hvad er *»denne generation (genea)?«* (Mt. 24:34; Mr. 13:30; Luk. 21:32

TDNT (mange bibelkommentarer) siger: *genea'* »betegner for det meste mennesker, der lever på samme tid.« Bind I, side 663.

Næsten alle siger, at *genea'* er forskelligt fra *genos; genos* betyder afkom, folk, race. Se TDNT bind I, side 685; (*genos* i 1 Pet. 2:9)

Svaret kan være forbundet med spørgsmål til Mt. 24:33. Hvad menes der med: »Når I ser alle disse ting«?

Langes kommentar (bind 8) lader formode, at »disse ting« ikke refererer til år 70 e.Kr., heller ikke til *parousiaen* 1914, men til versene 29,30. De himmelske fænomener, vi ser nu, begyndte med rumalderen 1957 og fremefter. I så fald ville det da være den samtidige generation af menneskeheden, der har levet siden 1957.

Tre afsnit
Langes kommentar opdeler Mattæus, kapitel 24, i »tre kredse«.
Hans 1. kreds – Matt. 24:1-14
2. kreds – Matt. 24:15-28
3. kreds – Matt. 24:29-44 (*synteleia* eller afslutning)
(Se bind 8 siderne 421, 424 og 427)
Baseret på tredelt spørgsmål Matt. 24:3.

The *Watchtower* [Vagttårnet] og *God's Kingdom of a Thousand Years* [Guds tusindårige rige] (*ka*) har også opdelt Mattæus 24 i tre dele, så at sige.

1) Matt. 24:3-22 Har parallelle opfyldelser i det første århundrede og i dag siden 1914. (Se w 75 side 273, *ka* side 205)
2) Matt. 24:23-28 Periode under Kristi *parousia* fra 1914. (Se w 75 side 275)
3) Matt. 24:29-44 »Himmelske fænomener« gælder bogstaveligt rumalderen fra dennes begyndelse i 1957 og fremefter og indbefatter Kristi *erkhomenon (komme* som bøddel ved »den store trængsels« begyndelse). (Se w 75 side 276 par. 18; ka siderne 323 til 328)

»Alle disse ting« må vise tilbage i sammenhængen til de nærmest anførte enkeltheder i det sammensatte tegn, nemlig de himmelske fænomener i versene 29 og 30. *)

Hvis dette er sandt: Så vil »denne generation« gælde den samtidige menneskehed, dem der er i stand til at forstå, der levede fra 1957 og fremefter.

*) Bekræftet indirekte af C.T.Russell i *Berean Commentary* [Berøa kommentar] side 217: »*Genea,* mennesker der lever samtidigt, *som ser de nævnte tegn.*« Bind 4 side 604.

Ordstyrerudvalget, 3/3/80«

1957 var det år, da den første russiske sputnik blev skudt ud i jordens ydre rum. Ordstyrerudvalget mente åbenbart, at denne begivenhed kunne bruges til at markere begyndelsen til opfyldelsen af disse ord af Jesus:

»...skal solen formørkes, og månen skal ikke give sit lys, og stjernerne vil falde ned fra himmelen, og himlenes kræfter skal rystes.«[169]

Anvendes denne tydning, så må konklusionen blive, som de siger:

»Så vil »denne generation« gælde den samtidige menneskehed, dem der er i stand til at forstå, der levede fra 1957 og fremefter.«

De tre udvalgsmedlemmer foreslog ikke, at 1914 skulle droppes. Dette årstal skulle blive stående som »afslutningen på hedningernes tider«. Men »denne generation« skulle først gælde fra 1957.

I betragtning af det hastigt svindende antal mennesker, der tilhører generationen fra før 1914, ville denne nye fortolkning utvivlsomt vise sig mere brugbar end ideen om nogle mennesker, der angiveligt kunne blive 130 år gamle i visse dele af Sovjetunionen. Sammenlignet med 1914 ville dette nye begyndelsestidspunkt, 1957, forøge den periode, der omfattes af udtrykket »denne generation«, *med 43 år.*

Det Styrende Råds regler krævede, at hvis et udvalg ville fremsætte et forslag, skulle der være fuldstændig enighed om sagen udvalgets medlemmer imellem (i modsat fald kunne uenigheden forelægges rådet til afgørelse). Der må derfor have hersket fuldstændig enighed blandt de tre udvalgsmedlemmer om den nye tanke angående 1957.

Dersom man ville spørge dem, hvordan de så på fremsættelsen af denne tanke i dag, tror jeg svaret ville blive: »Åhr, det var jo bare et forslag.« Muligvis, men det var dog et forslag, der var alvorlig ment. Og når Albert Schroeder, Karl Klein og Grant Suiter indbragte forslaget for Det Styrende Råd, *må de dog inderst inde have haft et ønske om at se den foreslåede ændring blive ført ud i livet.* Hvis deres tro og overbevisning med hensyn til Selskabets hidtidige lære om »denne generation« (gældende fra 1914 og fremefter) virkelig havde været stærk og urokkelig, ville de bestemt aldrig være fremkommet med den nye fortolkning, som de gjorde.

Det Styrende Råd accepterede ikke det nye synspunkt, der var foreslået af disse tre medlemmer. Forskellige kommentarer viste, at mange betragtede forslaget som fantasifuldt. Tilbage står imidlertid den kendsgerning, at rådsmedlemmerne Schroeder, Klein og Suiter fremsatte deres tanke som et alvorligt ment forslag, hvilket afslørede deres egen manglende overbevisning med hensyn til den gældende læres pålidelighed.

Imidlertid fortsætter »profet«-organisationen indtil den dag i dag udgivelsen af sine dristige, direkte og stærke erklæringer angående 1914 og »denne generation« som bibelsk begrundede kendsgerninger, og alle Jehovas vidner opfordres kraftigt til at nære fuld tillid til disse og bringe budskabet ud til andre mennesker over hele jorden. Det samme *Vagttårn,* som havde ladet forstå, at aldersgrænsen for 1914-generationens medlemmer godt kunne sættes helt nede ved omkring ti år, sagde samtidigt i et tydeligt forsøg på at dæmpe uroen omkring den stærkt svindende generation:

»Og selv om den nuværende onde verdensordning skulle fortsætte indtil århundredskiftet [år 2000], hvilket er højst usandsynligt i betragtning af tendensen i verdensbegivenhederne og opfyldelsen af Bibelens profetier, ville der stadig være nogle mennesker tilbage af den generation der oplevede den første verdenskrig.«

De, der var ti år i 1914, ville ved århundredskiftet være 96 år gamle. Der kunne dog stadig være nogle få af dem her og der, og det anses åbenbart for tilstrækkeligt til at opfylde Jesu ord – naturligvis afhængigt af, om man går ind for tanken om, at Jesu ord var rettet specielt til børn på 10 år.

Jeg har ingen idé om, hvad fremtiden vil bringe med hensyn til Det Styrende Råds indstilling til denne sag. Ved at understrege 1914 med fornyet styrke ligger de faktisk, som de har »redt«, og ser ud til at føle sig tvunget til at fortsætte dermed. Men 1914-generationens tidsspand er nu som et leje, der er for kort til at være behageligt, og de ræsonnementer, der bruges til at dække dette doktrinære »leje«, er som et vævet tæppe, der er for smalt, i dette tilfælde ikke i stand til at holde de kolde, realistiske kendsgerninger ude.

Der er naturligvis en mulighed for, at de en eller anden gang henad vejen vil føle sig tvunget til at foretage en justering. Men så længe tallene viser i det mindste nogen fremgang, tvivler jeg på, at de vil gøre det. Jeg kan dårligt tro, at de vil antage året 1957 som begyndelsesåret for »denne generation«, som foreslået af medlemmerne Schroeder, Klein og Suiter.

De har også andre valgmuligheder. De kunne anerkende det historiske bevismateriale, der fastsætter Jerusalems ødelæggelse til et tidspunkt tyve år se-

nere end Selskabets årstal, 607 f.Kr. Dette ville så få »hedningernes tider« til at udløbe i 1934 (hvis de bruger deres 2520 års fortolkning). Men man har tillagt 1914 en så enorm betydning, og som det er blevet vist, er mange af de allervigtigste doktriner lænket sammen med dette årstal, så også dette forekommer at være et usandsynligt skridt.

Måske kunne Alberts Schroeders tanke om at anvende skriftstedet på »den salvede skare« (en tanke der har floreret rundt omkring i organisationen i mange, mange år) vise sig at være mere attraktiv. Der er hvert år flere mennesker (nogle ret unge), der beslutter, at de fra nu af tilhører »den salvede skare«. Så dette ville give en næsten ubegrænset forlængelse af tiden for læren omkring »denne generation«.

Én ting kan jeg sige med sikkerhed, at selv fandt jeg de ræsonnementer, der blev brugt indenfor Det Styrende Råd, ret utrolige. Og jeg fandt det tragisk, at en tidsprofeti kunne blive forkyndt i hele verden som noget pålideligt, mennesker kunne og *skulle* stole på, bygge deres forhåbninger på og indrette deres liv efter – når de selvsamme, som bekendtgjorde dette, vidste, at der ikke inden for deres eget kollektive råd var enstemmighed om en ærlig og fast overbevisning med hensyn til rigtigheden af denne lære. Men måske vi lettere forstår deres holdning, hvis den ses på baggrund af organisationens mangeårige manipulering med stadig skiftende årstal.

Hvad der forekommer mig endnu mere utroligt, er, at ordstyrerudvalgets medlemmer, Albert Schroeder, Karl Klein og Grant Suiter, ca. *to måneder efter* deres forelæggelse af den nye tanke om »denne generation«, opførte læren om Kristi nærværelse siden 1914 på listen over afgørende lærepunkter, som man bedømte efter, når man skulle tage stilling til, hvorvidt personer (herunder også medregnet medlemmer af hovedkvarterets stab) var skyldige i »frafald« og derfor fortjente udstødelse. Og de gjorde dette, vel vidende, at de selv blot nogle få måneder forinden havde sat spørgsmålstegn ved den med 1914 tæt forbundne lære om »denne generation«. Men dette er en sag, der vil blive taget op i det følgende kapitel.

10

AFGØRELSENS TIME

»Men alt det, som jeg dengang syntes
var så stort og værdifuldt, har jeg nu
fuldkommen afskrevet for at kunne sætte
min tro og mit håb til Kristus alene.
Ja, alt andet er værdiløst sammenlignet
med det uvurderlige privilegium, det er
at kende Kristus Jesus, min Herre, for
hvis skyld jeg har mistet alt.«
– Filipperbrevet 3:7,8; *NY Testamente –på hverdagsdansk.*

Hen imod slutningen af 1979 var jeg nået til min personlige korsvej. Jeg havde tilbragt næsten 40 år i tjenesten på fuld tid og havde tjent på alle niveauer. De sidste femten år havde jeg tilbragt på det internationale hovedkvarter og heraf de sidste ni år som medlem af Jehovas Vidners Styrende Råd.

Det var disse sidste år, der var af helt afgørende betydning for mig. Illusionerne blev konfronteret med virkeligheden og satte mig i stand til bedre at forstå sandheden i en nu afdød statsmands udtalelse, jeg for nylig læste:

> »Sandhedens værste fjende er som regel ikke løgnen – den overlagte, udspekulerede og uhæderlige løgn – men myten – den vedholdende, overbevisende og urealistiske myte.«

Det begyndte at gå op for mig, at den overvejende del af mit voksenliv havde været baseret på netop dette – en 'vedholdende, overbevisende og urealistisk myte'. Mit syn på Bibelen havde ikke ændret sig, snarere tværtimod. Om noget, så var min værdsættelse af den blevet forøget på grund af mine oplevelser. Den alene gav mig forståelse for det, jeg så ske – de holdninger, jeg så blive lagt for dagen, og de argumenter, der blev lagt til grund herfor – og også for den anspændthed og det pres, der hvilede på mig. Den måde, jeg tidligere havde læst Bibelen på, havde været dikteret af et helt igennem sekterisk synspunkt, en snare, som jeg havde troet mig beskyttet imod; og det var erkendelsen heraf, der medvirkede til den forandring, der skete med mig. At lade skriftstederne tale for sig selv – uden at de først var blevet sluset igennem en menneskelig »kanal«, der meget nemt kunne tage fejl – blev af overordentlig

stor betydning for mig. Ja, jeg blev rent ud sagt målløs, efterhånden som jeg fandt ud af, hvor stor en del af deres egentlige betydning, jeg var gået glip af.

Spørgsmålet var: hvad skulle jeg nu gøre? Mine år i Det Styrende Råd – de ting, jeg hørte blive sagt under møderne, og som jeg kendte ud og ind, den grundlæggende ånd, der rådede der – førte mig støt og roligt frem til følgende erkendelse om organisationen: 'vinsækken var blevet for gammel'; den havde mistet den fleksibilitet, den muligvis havde haft engang. Den var stivnet på grund af modvilje mod enhver korrektion af bibelske lærespørgsmål og på grund af de metoder, der blev anvendt overfor mennesker, der ønskede at lade sig lede af Bibelen.[170] Jeg syntes dengang, og det gør jeg stadig, at der er mange gode mænd i Det Styrende Råd. Men som et tidligere vidne sagde til mig i telefonen: »Vi har været tilhængere af tilhængere.« En anden sagde: »Vi har været ofre for ofre.« Jeg tror, begge udtalelser er sande. Charles Taze Russell blev en discipel af de synspunkter, nogle mennesker havde på hans tid; og han blev et offer for nogle af de myter, de udbredte som »åbenbaret sandhed«. Alle de efterfølgende ledere i organisationen er vandret videre i samme spor og har føjet nye myter og flere detaljer til de oprindelige myter. Jeg føler ingen bitterhed mod disse mænd, som jeg kender så godt, for jeg har selv været et sådant 'offer for ofre', en 'tilhænger af tilhængere'.

Fra 1976 og fremefter blev hvert år i Det Styrende Råd mere og mere vanskeligt og stressende for mig. Jeg blev dog ved med at klynge mig til det håb, at tingene ville forbedre sig. Med tiden blev jeg tvunget til at erkende, at der ikke var den ringeste antydning af noget, der kunne nære dette håb.

Jeg var ikke modstander af autoritet. Men jeg gjorde indvendinger mod den måde, autoriteten blev håndhævet på. Jeg kunne ikke forestille mig, at Gud nogensinde havde haft til hensigt, at nogle mennesker skulle udøve en så altdominerende magt over deres medtroendes liv og levned. Min forståelse gik ud på, at Kristus tillod en autoritet i sin menighed, men kun for at tjene, ikke for at dominere.[171]

Jeg havde heller ikke noget imod organisationen, så længe den virkede i den hensigt at opretholde en vis orden, og jeg forstår, at den første kristne menighed også havde et sådant arrangement.[172] Jeg troede dog kun, organisationen havde en berettigelse som en hjælp for brødrene; den skulle tjene deres interesser og ikke omvendt. Formålet måtte til enhver tid være at styrke mænd og kvinder til at blive åndeligt fuldvoksne, modne kristne i stedet for at være åndelige spædbørn, der var afhængige af mennesker og menneskeskabte systemer. Det kunne ikke være meningen, at brødrene skulle opøves til at handle i overensstemmelse med organisatoriske forskrifter og regulativer; men derimod, at de skulle have »deres opfattelsesevne opøvet til at skelne mellem ret og uret«.[173] Formålet måtte også være at opbygge et virkeligt broder-samfund, hvor der herskede ytringsfrihed og gensidig fortrolighed, og ikke et samfund, bestående af nogle få »regerende« og de mange, der bliver regeret. Og sidst, men ikke mindst, måtte de »regerende« regere ved eksemplets magt og holde sig nøje til Guds ord og videregive Mesterens belæring præcis, som han fremsatte den – og ikke lave om på belæringen for at få den til at passe til en menneskeskabt organisations interesser; de måtte heller ikke lægge en autoritær holdning for dagen ligesom »nationernes herskere«.[174] Og et helt overordnet formål måtte være at ophøje Jesus Kristus som hoved for menigheden, ikke at ophøje et jordisk system og dets ledere. Jeg syntes, at Jesu rolle blev overskygget og tilsidesat ved organisationens autoritære handlemåde og bestandige selvglæde og selvros.

Jeg vil på ingen måde benægte, at der er behov for oplæring, og at den er værdifuld. Men jeg kan ikke anerkende, at organisatoriske fortolkninger, baseret på menneskers omskiftelige spekulationer, nogensinde kan ligestilles i autoritet med de ægte udtalelser i Guds uforanderlige ord. Jeg kan heller ikke acceptere, at traditionelle synspunkter tillægges så stor betydning, at Bibelens ord vendes og drejes for at kunne tilpasses dem. Selvmodsigelser og dobbeltmoral bliver resultatet, og det var det, der virkede så oprørende på mig. Oplæring er udmærket, men ikke dogmatisme.

Den overbevisning, jeg nåede frem til, prøvede jeg at efterleve alle de år, jeg sad i Det Styrende Råd. Fra begyndelsen skaffede det mig vanskeligheder og fjendskab, og til sidst førte det til min bortvisning og udstødelse.

I efteråret 1979 havde jeg fået til opgave at besøge nogle afdelingskontorer i Vestafrika. I nogle af disse lande var Jehovas vidners virksomhed forbudt, og der var en risiko for, at jeg kunne blive anholdt og fængslet. Jeg syntes derfor, at jeg forud for rejsen måtte fortælle min kone om mine bekymringer; (i betragtning af min kones dårlige helbred og hendes blodmangel, som nær havde kostet hende livet i 1969, havde jeg fundet det bedst at rejse alene). Skønt hun ikke har kunnet undgå at bemærke den følelsesmæssige belastning, jeg led under, havde jeg dog aldrig talt med hende om årsagerne hertil. Jeg havde ikke følt mig fri til at gøre det. Nu derimod, følte jeg, at det ikke alene var det eneste rigtige; men at jeg også var forpligtet til at indvie hende i de omstændigheder, der havde ført til min psykiske stresstilstand, og fortælle hende om de ting, jeg var blevet opmærksom på ud fra Bibelen. Hvordan kunne jeg forsvare at lade andre mennesker forhindre mig i at drøfte de sandheder, jeg havde læst i Guds eget ord, med min egen kone?

Vi nåede nu til den konklusion, at det ville være klogest af os at afslutte vores virksomhed på det internationale hovedkvarter. Vi følte, at det var nødvendigt for at få fred i sindet og bevare vores psykiske såvel som vores fysiske helbred. Desuden havde vi opretholdt et svagt håb om, at det endnu ville være muligt for os at få et barn, og vi havde talt med 2 læger om det, herunder fortroligt med den ene af lægerne på Betel, dr. Carlton.[175] Jeg var 57 år, og jeg vidste, at det ville blive endog meget vanskeligt at finde et verdsligt arbejde i min alder. Men jeg stolede på, at et eller andet ville vise sig.

Beslutningen var vanskelig, og jeg følte mig delt mellem to ønsker. På den ene side: hvis jeg blev i rådet, kunne jeg i det mindste tale til fordel for andres interesser, til fordel for Bibelens sandhed og til fordel for mådehold og besindighed, selv om jeg blev påhørt med irritation eller også helt ignoreret. Jeg fornemmede dog, at det tidsspand, der var levnet mig til det, svandt hurtigt ind, og at jeg snart ville blive helt udelukket fra at kunne sige noget ved Det

Styrende Råds møder. På den anden side nærede jeg også et stærkt ønske om at blive fri for den mistænksomme atmosfære, jeg mærkede var ved at udvikle sig, og at blive fri for at deltage i en autoritær struktur, jeg ikke bibelsk kunne forsvare, og hvis beslutninger jeg ikke moralsk kunne gå ind for.

Hvis det var en økonomisk sorgløs og sikret tilværelse, jeg var ude efter, var der ingen tvivl om, at jeg skulle blive, hvor jeg var. Som medarbejdere ved hovedkvarteret blev der sørget for vore fysiske behov. Vore mange års »anciennitet« gav os ret til at vælge en af de bedre lejligheder, der fra tid til anden blev ledige i en af Selskabets mange store bygninger.[176] Vores ferieperiode ville også blive forlænget og stige til 6 uger om året. Som medlem af Det Styrende Råd kunne man altid kombinere sin ferie med en foredragsrejse, og på den måde kunne man besøge steder overalt i U.S.A. og Canada. Hvis man kombinerede sin ferie med zonebesøg, kunne man rejse overalt i verden (Det Styrende Råds medlemmer holder regelmæssigt ferie på steder, andre mennesker kun har råd til at drømme om). På bare ét år var min kone og jeg oppe og flyve 50 gange, og vi har gennem årene rejst både i Central- og Sydamerika, Asien, Europa og Mellemøsten.

Hvis det var prestige eller en fremtrædende stilling, jeg søgte, kunne jeg heller ikke forlange noget bedre. Jeg havde så mange indbydelser til at komme og holde foredrag, at for hver invitation, jeg tog imod, måtte jeg afslå tre eller fire. Dersom et medlem af Det Styrende Råd ønskede at holde et internationalt foredrag i Paris, Madrid, Lissabon, Mexico City eller en hvilken som helst anden storby, behøvede han blot på forhånd at meddele det til det pågældende afdelingskontor – hvorefter der blev arrangeret et møde, hvor tusindvis af Jehovas vidner strømmede til. Det blev almindeligt for os at tale til et publikum, der vekslede i størrelsesorden fra fem tusind op til tredive tusind. Desuden var man som medlem af Det Styrende Råd æresgæst blandt vidnerne stort set hvert eneste sted, man rejste til på jorden.[177]

Den anseelse, man nød i kraft af at være medlem af Det Styrende Råd, kunne ganske enkelt sikres ved, at man med jævne mellemrum gav udtryk for, at organisationen havde ens fulde støtte, og så – med enkelte undtagelser – lægge godt mærke til, hvilken side flertallet hældede til under vore drøftelser, og derpå tale og stemme i overensstemmelse hermed. Det er ikke for at være kynisk, jeg fortæller dette. De få andre i rådet, der af og til af samvittighedsgrunde har følt sig tvunget til at stemme imod visse traditionelle synspunkter med hensyn til Selskabets fremgangsmåde og lære, ved, at det forholder sig sådan – selv om de ikke taler højt om det.

Som om det ikke var nok, var jeg også blevet tildelt en post i to af Det Styrende Råds mest indflydelsesrige udvalg, redaktionsudvalget og tjenesteudvalget.

Redaktionsudvalget havde givet mig til opgave at have tilsyn med en hel del publikationer (jeg skulle ikke selv skrive dem), som til slut skulle trykkes i millioner af eksemplarer og på mange sprog.[178]

Den »opskrift«, man skulle bruge, for at bevare en fremtrædende stilling indenfor organisationen, var letfattelig. Men af samvittighedsmæssige grunde kunne jeg ikke acceptere den.

Jeg skulle have været blind for ikke at se, at mine udtalelser om visse spørgsmål, motiveret af hvad jeg anså som klare bibelske principper, i høj grad mishagede mange inden for rådet. Nogle gange havde jeg, før jeg gik til møder i Det Styrende Råd, besluttet simpelthen ikke at sige noget for at undgå at vække modvilje. Men når der så blev taget ting op til overvejelse, der kunne gribe dybt ind i andre menneskers liv, følte jeg, at jeg måtte sige noget; jeg ville have følt mig skyldig, hvis jeg ikke havde gjort det. Jeg havde ingen illusioner om, at det, jeg sagde, blev tillagt betydning – faktisk vidste jeg fra tidligere erfaringer, at det muligvis kun ville gøre min egen situation endnu vanskeligere – men jeg følte, at hvis jeg ikke stod op for visse principper, som jeg fandt afgørende for kristendom – ja, så var der ikke nogen mening med, at jeg skulle være til stede – og for dens sags skyld heller ikke nogen mening med mit liv.

Som nævnt skete der fra omkring 1978 en ændring af klimaet inden for rådet. Den gode stemning, der var i begyndelsen efter de dramatiske forandringer indenfor administrationen, døde hen. Også den »broderlige« ånd, der rådede et stykke tid og gav sig udtryk i større moderation og fleksibilitet, formindskedes mærkbart. Medlemmerne havde slået sig til ro i deres respektive stillinger i de forskellige udvalg, og efter nogen tid begyndte visse personer at »spille med musklerne«. Der begyndte at tegne sig ret så tydelige konturer indenfor medlemskabet, så det nu ofte blev let at forudse afstemningsresultatet i en sag.

Hvis f.eks. Milton Henschel, Fred Franz, Ted Jaracz og Lloyd Barry rakte hænderne op, så kunne man *som regel* være sikker på, at Carey Barber, Martin Poetzinger, William Jackson, George Gangas, Grant Suiter og Jack Barr også gjorde det. Og modsat, hvis de førstnævntes hænder ikke blev rakt op, så blev de sidstnævntes det sædvanligvis heller ikke. Der var nogle få andre, der var tilbøjelige til at stemme på samme måde; men deres stemme var ikke slet så forudsigelig. Dette mønster holdt sig med sjældne undtagelser.

Mønsteret gjaldt især, når dele af Vagttårnsselskabets traditionelle fremgangsmåde og holdning var til drøftelse. Man kunne næsten på forhånd sige, hvilke medlemmer, der ville stemme for den traditionelle fremgangsmåde og imod enhver forandring i den. Netop i spørgsmålet om »alternativ tjeneste« var disse medlemmer i stand til at opretholde et to-trediedeles flertal imod enhver forandring af den gældende holdning.

I visse kontroversielle sager syntes der at være tegn på lobbyist-virksomhed fra nogle medlemmers side. Jeg er af den formening, at hvis nogen ønskede at komme med oplysninger udover dem, der blev fremsat under mødet, så skulle de hellere rundkaste dem skriftligt til alle medlemmerne, så alle fik den samme information, og så 'kortene blev lagt på bordet'. Men sådanne rundskrivelser var temmelig sjældne, og når der endelig var nogen, så tog man sig sædvanligvis ikke tid til at drøfte dem ordentligt igennem.

Det Styrende Råds møde den 14.november 1979 var sandsynligvis en forløber for de traumatiske begivenheder, der rystede hovedkvarteret voldsomt i foråret 1980, og som resulterede i, at en række medarbejdere blev udstødt for »frafald«, og også, at jeg selv forlod Det Styrende Råd og hovedkvarteret.

Vi behandlede den dag fire mindre sager, og de blev alle enstemmigt vedtaget. Men hvis der havde været nogen samklang overhovedet, så blev den imidlertid brat ødelagt af en chokerende meddelelse. Grant Suiter sagde, at han ønskede at tage en sag op, som der var »en hel del sladder« om. Han sagde, han havde hørt, at nogle medlemmer af Det Styrende Råd og redaktionen var fremkommet med kritiske kommentarer, der ikke var i overensstemmelse med Selskabets lære, i nogle foredrag, de havde holdt, og at dette havde vakt bestyrtelse. Han havde også hørt, at nogle inden for betelfamilien havde sagt sådan noget som: »Når kong Saul dør, så vil tingene ændre sig.«[179]

Jeg havde aldrig hørt nogen fra hovedkvarterets familie fremsætte en sådan udtalelse. Grant Suiter fortalte ikke, hvor han havde sine oplysninger fra, eller hvem der eventuelt kunne være kilde til sladderen; han var meget sammenbidt, og både ud fra hans ord og hans ansigtsudtryk kunne man forstå, at han var temmelig oprevet. Det var ved denne lejlighed, udtrykket »frafald« første gang dukkede op ved et møde i Det Styrende Råd.

Dette medførte nu en del diskussion, og de fleste af medlemmerne gav udtryk for, at det var første gang, de hørte dette. Selv fremførte jeg, at jeg havde holdt foredrag overalt i staterne og også i mange andre lande; men jeg havde ikke i noget tilfælde fremsat udtalelser, der var i modstrid med Selskabets lære. Når der blev holdt foredrag af medlemmerne af Det Styrende Råd, var der som regel en eller anden, der optog det på bånd; så hvis der var blevet sagt noget forkert, ville det let kunne bevises. Nogen ville i så fald have skrevet ind og stillet spørgsmål om det, så i den sag, påpegede jeg, behøvede rådet ikke at støtte sig til rygter alene. Jeg spurgte Grant Suiter, om han selv kendte til et sådant tilfælde, hvor det drejede sig om et medlem af rådet eller redaktionen? Han svarede, at 'det bare var noget, der blev talt om', og fortalte, at nogle afdelingsudvalgsmedlemmer, der havde deltaget i seminarer på hovedkontoret, havde udtalt, at de var »forvirrede«, fordi de havde hørt modstridende synspunkter fra dem, der ledede disse seminarer.

Resultatet blev, at undervisningsudvalget (som førte tilsyn med seminarerne) skulle undersøge sagen. På et efterfølgende møde aflagde de rapport om, at de ikke havde fundet nogen beviser på de ting, der var blevet talt om; og at den eneste »forvirring« hos afdelingsmedlemmerne var opstået i en klasse, ledet af medlem af Det Styrende Råd, Carey Barber. Han havde talt om, at Kristi rige var begyndt i år 33 e.Kr. efter hans himmelfart, og nogle havde vanskeligheder med at forene dette med læren om 1914.[180] Enden på sagen blev en aftale om, at medlemmerne skulle udvise forsigtighed, når de holdt foredrag. Det blev imidlertid slået fast på mødet, at dette ikke indebar forsøg på at kontrollere private samtaler imellem venner. Dette sidste standpunkt viste sig ikke at holde, da det kom på prøve.

Jeg fandt denne drøftelse betydningsfuld. Selv om Grant Suiter havde sagt, at han ikke kendte til noget tilfælde, hvor et medlem af rådet havde fremsat kritiske kommentarer i modstrid med den officielle lære, kunne jeg godt komme i tanker om en og anden. Det Styrende Råd havde allerede drøftet ét tilfælde, hvor Albert Schroeder under et besøg i Europa havde fremsat det synspunkt, at udtrykket »denne generation« kunne have en anden betydning end den officielle. Det havde vi fået rapporter om fra mere end ét sted. Det var også almindelig kendt, at Fred Franz havde fremsat et nyt synspunkt angående »rigets nøgler« (omtalt i Mattæus 16:19), da han underviste nogle klasser på Gileadskolen, et synspunkt, der også afveg fra organisationens officielle lære. Dette var sket uden forudgående drøftelse med Det Styrende Råd og ikke bare som en formodning, men som et *korrekt* synspunkt.[181] Hele klasser drog ud fra Gilead til deres tildelte distrikter med dette nye synspunkt, som ingen af brødrene nogensinde havde hørt om.

Disse tilfælde blev imidlertid ikke taget frem på Det Styrende Råds møde, og jeg havde heller ikke noget ønske om at tage det frem.[182] Men jeg havde en stærk fornemmelse af, at der foregik et eller andet i det skjulte, som før eller senere ville dukke op til overfladen. Og jeg følte mig overbevist om, at når dette skete, så ville skytset ikke blive rettet mod de to før omtalte personer, men mod mig selv og – udenfor rådet – Edward Dunlap.

På grund af den stemning, jeg mærkede fra adskillige medlemmers side, havde jeg allerede overvejet at trække mig tilbage fra tjenesteudvalget og kun forblive i redaktionsudvalget. Jeg talte en dag med sekretær i tjenesteudvalget, Robert Wallen (der ikke selv hørte til Det Styrende Råd), og fortalte ham da, at jeg næsten havde besluttet mig til at gå ud af dette udvalg.[183] Han svarede mig: »Det kan du ikke gøre. Der må nødvendigvis være en vis form for balance.« Og han opfordrede mig kraftigt til at ombestemme mig.

Der skete imidlertid det, at den modvilje, jeg havde fornemmet under mødet den 14.november 1979, nu dukkede op igen ved et senere møde – og som jeg havde forudset, blev jeg nu specielt trukket frem. Lloyd Barry gav under mødet udtryk for stor betænkelighed ved, at jeg ikke havde sat mit navn under nogle artikler, der var bestemt til offentliggørelse i *Vagttårnet;* han nævnte også, hvor mange det drejede sig om. Lloyd Barry havde ansvaret for sammensætningen af artikler til bladet, og alle artikler blev før udgivelsen sendt rundt til redaktionsudvalgsmedlemmerne, som skulle godkende dem ved at sætte deres navn under. Jeg forstod ikke, hvorfor han bragte dette op på et møde i Det Styrende Råd i stedet for at sige det til mig selv eller tage det frem ved et møde i redaktionsudvalget. Men jeg var godt klar over, at det, han sagde, var rigtigt. (Jeg var noget forbavset over at høre det nøjagtige antal artikler, jeg havde undladt at underskrive, for jeg havde ikke talt dem; men det havde han åbenbart.)

Jeg forklarede, at jeg ikke havde gjort det, ganske simpelt fordi jeg ikke kunne gøre det med en god samvittighed; men at jeg ikke havde gjort mig nogen som helst anstrengelser for at forhindre udgivelsen af disse artikler. (Nogle af artiklerne var bygget over Jeremias' profetier; de var skrevet af præsidenten, der havde lagt stor vægt på den »profetiske rolle«, organisationen spillede heri, ligesom der blev lagt stor vægt på bestemte årstal som f.eks. 1914 og 1919). Jeg havde heller ikke forsøgt at skabe problemer om sagen. Min manglende underskrift betød kun afstandtagen til – ikke modstand imod – det skrevne. Jeg sagde til hele rådet, at hvis det var et problem for dem, at nogen afstod fra

at skrive under af samvittighedsmæssige grunde, så var der en enkel løsning. De kunne blot udvælge en anden til at tjene i redaktionsudvalget, som ikke ville få samvittighedskvaler af at underskrive det foreliggende materiale. Jeg nævnte ved den lejlighed også mine overvejelser om at trække mig tilbage fra tjenesteudvalget, så jeg i stedet kunne bruge mere tid på arbejdet i redaktionen. Jeg ville nu overlade sagen til dem, sagde jeg, og gjorde det klart, at lige meget hvad de besluttede, så ville jeg acceptere det.

Lyman Swingle, der dengang var koordinator for både redaktionen og redaktionsudvalget, kaldte mig efter mødet ind på sit kontor og sagde: »Det kan du ikke gøre imod mig. Okay, hvis de selv beslutter at erstatte dig med en anden i redaktionsudvalget, så er det i orden. *Men du må ikke selv tilbyde at trække dig tilbage.*« Han talte med stor vægt. Jeg sagde til ham, at jeg ganske enkelt overlod det hele til rådet, for jeg var træt af alle de kontroverser, der var; og jeg ville være lykkelig for hvad som helst, der kunne lindre det psykiske pres, jeg var under. Han gentog sin opfordring til mig.

Rådet foretog ingen ændringer i mine opgaver.

Ikke desto mindre havde jeg en stærk forudfølelse af, at der var problemer under opsejling. Men jeg kunne ikke i min vildeste fantasi forestille mig, at jeg inden 6 måneder ville være midt i en storm af næsten fanatisk styrke, hvorunder Det Styrende Råd reagerede med barske metoder imod, hvad de betragtede som »en sammensværgelse« af betydelige dimensioner, der truede selve organisationens hjerte. Læg i det følgende mærke til, hvad denne »farlige sammensværgelse« bestod i, og hvor »betydelige« dens dimensioner egentlig var, hvor »kriminelt« det var for de indblandede personer – hvilken retfærdiggørelse, der kunne være, for at frembringe den »belejringstilstand«, som nu opstod inden for organisationen, og som råder den dag i dag – og endelig de begivenheder, der førte til »udrensningen« i foråret 1980.

Dagen før min afrejse til Paris på den første etape af min rejse til Vestafrika (den 16.november 1979) var det Selskabets præsident, der fungerede som ordstyrer under drøftelsen af dagens tekst ved morgenbordet. I sine kommentarer sagde han, at der var nogen, der betvivlede Selskabets standpunkt (fremsat tidligere i *The Watchtower*), at Jesus Kristus kun var mellemmand for »de salvede« og ikke for de andre godt to millioner Jehovas vidner.[184] Om disse sagde han:

> »De vil stille alle på lige fod og gøre Jesus Kristus til mellemmand for enhver Tom, Dick og Harry.«

Jeg kunne ikke lade være med at tænke på alle de Tom, Dick og Harry'er blandt hovedkvarterets medarbejdere, der var til stede, og spekulerede på, hvad de mon tænkte om dette. Jeg vidste også, at der var megen diskussion om denne sag indenfor betelfamilien, og nogles meninger var så afgjort imod Selskabets.

Præsidenten gik videre med at fastslå, at Selskabets lære på dette punkt var korrekt. Det eneste skriftsted, han anførte, var Hebræerne 12, versene 7 og 8:

> »Det er til [jeres] optugtelse at I holder ud. Gud handler med jer som med sønner. For hvad er det for en søn som en fader ikke tugter? Men hvis I er uden den tugt som alle får andel i, er I jo uægte børn, og ikke sønner.«

Så gav han en illustration med en hest, hvis herre tugter den for at lære den at gå rundt i en cirkel og sagde: »Sommetider koster det nogle rap af pisken for at få den til at gøre det.« Han kom med en kraftig opfordring til alle, som var i tvivl om Selskabets lære på dette punkt, til at holde ud, tage imod tugtelse og »vise, at de havde ***karakterstyrke*** til at klare det.«[185]

Den aften tog jeg af sted til Paris; men i flere dage følte jeg mig syg indvendig, ikke bare over disse ord, men også over hele den ånd og den indstilling, jeg havde været vidne til de sidste par år.

For mig var det indlysende ud fra Bibelen, at Jesus Kristus tilbød at være mellemmand for at bringe en forsoning med Gud i stand for enhver Tom, Dick og Harry, og at han gav sit liv for alle mennesker som et helligt offer og gjorde goderne heraf tilgængelige for alle og enhver, som ønskede at modtage dem. Dette var det stik modsatte af, hvad jeg havde hørt på hovedkontoret. Det lød for mig, som om vi blev præsenteret for 'en afvigende god nyhed' (Gal.1:8), og ikke den gode nyhed [eller det evangelium], som fremsættes i de inspirerede skrifter fra det første århundrede.

I Afrika besøgte jeg som det næstsidste land Mali. De fleste af vore missionærer der var franske. Efter at jeg på fransk møjsommeligt havde fået fremsat nogle punkter, som jeg tog frem over for missionærerne i alle lande, spurgte jeg dem, om der var noget, de var i tvivl om. Der blev stillet flere spørgsmål, og det andet spørgsmål, der blev stillet, lød: »*Vagttårnet* siger, at Jesus kun er mellemmand for »de salvede« og ikke for os andre – kan du forklare os det? Ikke engang i bøn skulle han være vores mellemmand?«

Hvis jeg havde været interesseret i at skabe tvivl, ville dette have været en oplagt lejlighed. Men i stedet prøvede jeg på at berolige dem og pegede på 1 Johannesbrev 2:1,2, der taler om Jesus som »en hjælper« for dem, for hvem han er »sonoffer for synder«, ja, for »hele verden«. Jeg sagde, at selv om de måske ikke kunne tænke på Jesus som deres mellemmand, så kunne de helt bestemt tænke på ham som deres hjælper, og én ting kunne de være helt sikre på: at Jesus Kristus var lige så interesseret i dem, som i nogen som helst andre mennesker på jorden.

Jeg følte, det var lykkedes for mig at afværge, at problemet blev til et alvorligt stridsspørgsmål iblandt dem; og jeg havde ikke sagt noget, som på nogen måde kunne rejse tvivl om *Vagttårnets* fremstilling.

Men nogle dage senere, da jeg var på vej til lufthavnen for at rejse videre til Senegal, kom missionærerne ud for at sige farvel. En af de kvindelige missionærer spurgte mig da igen: »Og Jesus er ikke engang vores mellemmand i bøn?« Jeg kunne ikke gøre andet end at gentage og pany understrege de samme punkter, som jeg tidligere havde fremsat for dem under mødet i missionærhjemmet.

Efter ca. tre ugers forløb vendte jeg tilbage til Brooklyn, og den eneste van-

skelighed, jeg havde været ude for på turen, var en togafsporing af det nattog, jeg rejste med fra Ouagadougou i Øvre Volta til Abidjan på Elfenbenskysten.

Ved morgenbordet efter min hjemkomst kom jeg til at sidde ved siden af et afdelingsudvalgsmedlem, der sammen med sin kone var på besøg på hovedkontoret. Vi var dårligt nok begyndt at spise, før konen spurgte, om hun måtte stille mig et spørgsmål. »Ja selvfølgelig«, svarede jeg, »men jeg ved jo ikke, om jeg kan svare på det.« Hun fortalte da, at de aftenen før havde været med til studiet af *Vagttårnet*, der behandlede emnet om Jesus Kristus som mellemmand; og så stillede hun nøjagtigt det samme spørgsmål, som den franske missionær i Mali havde stillet. Jeg gav hende det samme svar, som jeg havde givet i Mali.

Jeg skulle holde foredrag den weekend i New Jersey, og efter foredraget kom en af tilhørerne, et aktivt kvindeligt vidne, op til mig og sagde, at hun havde nogle spørgsmål, hun gerne ville stille. Der var tre, og nummer to var igen spørgsmålet om Jesus som mellemmand. Igen gav jeg det samme svar.

Jeg har fortalt om disse tilfælde, fordi de viser min sædvanlige praksis, når jeg skulle besvare spørgsmål, der drejede sig om organisationens officielle lære. Enhver tvivl, som jeg måske selv kunne have med hensyn til det bibelske grundlag for visse lærepunkter, drøftede jeg kun med gamle venner, som havde været med i mange år, og som alle for mændenes vedkommende var »ældste«. Indtil 1980 var der kun 4 eller 5 mennesker udover min kone, der vidste, hvor store problemer, jeg tumlede med; og der var ingen af dem, der kendte så nær alle årsagerne til problemerne. Det ville have krævet en tyk bog som denne at forklare dem det.

Jeg var dog ikke spor i tvivl om, at mange, mange andre Jehovas vidner havde de samme tvivlsspørgsmål som jeg.[186] Men fra mine år i Det Styrende Råd vidste jeg, at man ikke ønskede at se disse tvivlsspørgsmål åbent i øjnene eller gøre dem til genstand for en tilbundsgående undersøgelse ud fra Skrifterne, for derpå at få dem afgjort – på grundlag af bibelske beviser eller mangel på samme, ikke på grundlag af de traditionelle synspunkter, man længe havde haft.

Alting pegede i stedet på den konklusion, at enhver åben drøftelse af disse vanskeligheder blev betragtet som en stor fare for organisationen og som illoyalitet mod organisationens interesser. Enighed, eller snarere ensretning, var vigtigere end sandheden. Tvivlsspørgsmål angående organisationens lære måtte kun drøftes inden for Det Styrende Råd og ingen andre steder. Lige meget, hvor hidsigt vi drøftede tingene, skulle rådet fremstå som enigt udadtil, også selv om et sådant »enigt ansigt« i virkeligheden dækkede over alvorlige uoverensstemmelser på mange punkter.

Jeg fandt ikke noget i Bibelen, der kunne retfærdiggøre en sådan forstillelse, for Skrifterne anbefalede sig selv ved deres ligefremhed, åbenhed og oprigtighed i erkendelsen af f.eks. de eksisterende meningsforskelle i den første kristne menighed, herunder også mellem apostlene og de ældste. Og hvad mere er, så fandt jeg heller ikke noget i Bibelen, der retfærdiggjorde indskrænkning af diskussioner til en lukket kreds af mænd, hvis to-tredjedeles flertalsaf-

gørelse skulle accepteres som »åbenbaret sandhed« af alle kristne. Jeg tror ikke, sandheden har noget at frygte fra en åben diskussion og heller ikke fra en omhyggelig undersøgelse. Enhver lære, der må beskyttes mod sådant, er uværdig til at bestå.

Fra den tid, da vi arbejdede på værket *Aid to Bible Understanding* [Hjælp til forståelse af Bibelen] har jeg haft et tæt samarbejde med Edward Dunlap. Første gang, jeg mødte ham, var i 1964, da jeg deltog i et ti-måneders kursus på Gileadskolen. Han var dengang skolens registrator og en af dens fire lærere. Vores klasse (den 39.) bestod af ca. 100 personer, de fleste af dem var mænd fra afdelingskontorerne. I fuld overensstemmelse med sandheden kan jeg sige, at de fleste af disse syntes, at Dunlaps kurser var langt de mest instruktive, når det gjaldt om at opnå forståelse af Bibelen.[187] Han kom oprindelig fra Oklahoma og var måske lidt upoleret, og han havde kun en ganske almindelig uddannelse; men han ejede en evne til at tage fat på vanskelige og komplicerede emner og så omsætte dem til et forståeligt sprog; og det var, hvadenten det drejede sig om Moseloven eller videnskabelige afhandlinger om arvelighedslære. Men hvad jeg satte endnu højere, var dog hans beskedenhed. Rent bortset fra en forkærlighed for skrigende slips, var han meget stilfærdig, og han holdt en lav profil i fremtoning, opførsel og tale. Uanset hvilken opgave han fik, så var og blev han den samme.

Han kom engang under en eksamen på skolen med en bemærkning, der for mig var typisk for hans personlighed. Vi havde gennemgået forskellige af Paulus' breve i vores klasse, og hver uge var der prøve over de punkter, vi havde gennemgået, og der var som regel spørgsmål om placering i tid for brevenes tilblivelse. Så længe vi tog et brev ad gangen, var det ikke svært at huske; men da tiden for den afsluttende eksamen nærmede sig, gik det op for mig, at vi så ville få ALLE tretten breve for på en gang, og problemet var så, hvordan skulle vi kunne huske de forskellige tider og steder for nedskrivelsen? De stod jo ikke i kronologisk orden i den bibelske kanon. Jeg arbejdede i lang tid på sagen og fandt til sidst på en huskeregel, som skulle sætte mig i stand til at huske det.

Eksamen kom, og vi fik to timer til at klare opgaven. Jeg blev færdig i god tid, og da jeg gik ud af klasseværelset, mødte jeg Ed, som var på vej ind. »Nå, var det slemt?«, spurgte han. »Nej«, svarede jeg; »men jeg tilgiver dig aldrig.« Han spurgte mig, hvad jeg mente med det, og jeg svarede: »Jeg har slidt og slæbt for at finde på en måde, så jeg kunne huske tid og sted for hvert af Paulus' breve, og så spurgte du ikke engang om det.« Jeg tror nok, kan opfattede min bemærkning mere alvorligt, end den var ment; men svarede så: »Ved du, hvorfor jeg ikke har stillet noget spørgsmål om det? Jeg kan nemlig ikke selv huske den slags.« Af de fire instruktører på skolen, Ulysses Glass, Bill Wilkinson, Fred Rusk og Ed Dunlap, er jeg sikker på, at Ed var den eneste, fra hvem man kunne vente et sådant svar. Det var bare typisk for ham.

Ed havde altid været organisationen fuldstændig hengiven, og han havde tjent på fuld tid lige så længe som jeg. En anden omstændighed, der siger noget om ham, står i forbindelse med en sygdom, han pådrog sig sidst i tresser-

ne. Den bliver almindeligvis kaldt *tic douleureux* (et fransk udtryk der betyder »pinefulde krampeanfald«); det medicinske navn for den er trigeminal neuralgia. Det er en betændelse i en stor tredelt ansigtsnerve, som kan fremkalde de frygteligste smerter. Sygdommen kan komme i udbrud ved f.eks. en let brise eller en berøring; og efterhånden, som den bliver værre, kan vedkommende næsten ikke foretage sig selv de mest elementære ting, som at børste tænder, rede sit hår eller spise, uden at det udløser et anfald. Nogle af de lidende er ligefrem blevet drevet til selvmord.

Ed led af denne sygdom i 7 år; han havde anfald nu og da, og efterhånden blev det værre. Daværende præsident Knorr havde fået den opfattelse (måske ud fra andres udtalelser), at denne sygdom i Eds tilfælde skyldtes noget emotionelt, og ikke havde nogen fysisk årsag. En dag, da han talte med Ed, spurgte han ham, hvordan han havde det i sit ægteskab, og om andre ting, som han mente, måske kunne have forbindelse med sygdommen. Ed forsikrede ham om, at det ikke havde noget som helst med det at gøre; han kunne være på ferie og være afslappet og glad, og alligevel kunne han pludselig blive ramt af et sådant anfald uden varsel. Præsidenten tillagde imidlertid ikke Eds forklaring nogen betydning og fortalte ham, at han havde besluttet at flytte ham over på trykkeriet et stykke tid, så han kunne få noget motion. Han skulle arbejde i bogbinderiet.

Ed var i tresserne, og han havde gennem nogen tid taget en stærk medicin, ordineret af betelhjemmets læge, som skulle afhjælpe de stærke smerter, der kunne tvinge ham til at holde sengen i flere dage. Men nu blev han sendt over til bogbinderiet, hvor det var hans opgave at passe en maskine i binderilinjen. Dette gjorde han i flere måneder, og han prøvede stille og roligt at få det bedste ud af sin »teokratiske« udnævnelse. Men som han senere betroede mig, fik dette ham for første gang til at forstå, hvilken absolut kontrol Selskabet udøvede over hans liv. Hans forsøg på at forklare blev ignoreret, og imod al sund fornuft blev han sat til et arbejde, som var noget af det værste for en, der led af denne sygdom.

Først efter nogle års forløb, da han var ved at blive absolut desperat af sygdommen, hørte han om en neurokirurg i Pittsburgh, der mente at have fundet årsagen til denne gammelkendte lidelse, og han havde udviklet en måde at helbrede den på ved hjælp af en operation. Ed gennemgik denne operation, hvor man fjernede en del af hovedskallen og ændrede operativt på hovedarterien til hjernen, der løber parallelt med den betændte nerve. Således blev han til sidst kureret og slap af med sine smerter. Han havde ingen forventninger om at få en undskyldning fra organisationen for den alvorlige fejl, man havde begået ved bedømmelsen af hans smertefulde sygdom, og det fik han da heller ikke.

Da vores arbejdspladser, både under arbejdet med *Aid*-bogen og også senere, lå tæt ved hinanden, talte vi regelmæssigt sammen og delte med hinanden de interessante opdagelser, vi faldt over i efterforskningen. Det Styrende Råds redaktionsudvalg havde udpeget os til at arbejde sammen om en del projekter, bl.a. bogen *Commentary on the letter of James* [kommentar til Jakobs brev]. Vi var slet ikke altid enige; men dette havde ingen indflydelse på vores venskab og gensidige respekt.

Jeg nævner alt dette, fordi Ed Dunlap var en af de få personer, der var bekendt med min dybe bekymring over meget af det, jeg oplevede i organisationen, og især inden for Det Styrende Råd. Han tog del i denne bekymring; for der var også meget af det, han så, hørte eller læste, som han heller ikke kunne få til at stemme med Bibelen.

Selv om han havde været tilsluttet organisationen siden først i 1930'erne, regnede han i det meste af al den tid ikke med, at han tilhørte »den salvede skare«. Da jeg engang sidst i 1970'erne talte med ham om det, fortalte han, at i begyndelsen, da han var tilsluttet, var det *Vagttårnets* lære, at der var to skarer, som ville arve himmelsk liv: »de udvalgte« (som bestod af de 144.000) og »den store skare« (Åbenbaringen kapitel 7). »Den store skare« sagde man, var kristne med en *mindre tro* end de udvalgte, og de ville derfor, skønt de også var bestemt til himmelsk liv, ikke være at finde blandt dem, der skulle regere med Kristus som konger og præster. Af disse to skarer var den ene klart højere og den anden lavere, og typisk for Ed, så gik han ud fra, at han måtte tilhøre den lavere klasse, »den store skare«.

I 1935 bekendtgjorde dommer Rutherford ved stævnet i Washington D.C. den »åbenbarede sandhed«, at »den store skare« ifølge Bibelen var bestemt til liv på jorden i stedet for i himlen. Som Ed sagde, havde han altid haft håb om himmelsk liv; han mente, at der ikke måtte være noget mere vidunderligt end at tjene i Guds nærvær sammen med hans Søn; men som følge af den nye forståelse, som Selskabet nu gjorde sig til talsmand for, gav han afkald på dette håb og accepterede, at han skulle være en del af den jordiske skare.

Det var ikke før i 1979, at han kom til den konklusion, at ingen menneskelig organisation kan forandre det kald, den indbydelse, som Bibelen indeholder, ved f.eks. at fastsætte et årstal for en ændring af det håb, Bibelen fremholder for enhver, der ønsker at gribe det, hvad enten hans navn er Tom, Dick, Harry eller Ed. Så 44 år efter 1935 begyndte han at tage del i symbolerne ved Herrens aftensmåltid, som kun »de salvede« inden for Jehovas vidner gør.

Når et vidne eller en anden spørger: »Hvordan ved man, om man tilhører »den salvede skare« med himmelsk håb?«, så er standardsvaret at henvise til Romerne, kapitel 8, versene 16 og 17:

> »Ånden selv vidner sammen med vor egen ånd om at vi er Guds børn. Og når vi er børn, er vi også arvinger: ja, Guds arvinger og Kristi medarvinger, forudsat vi lider sammen med ham så vi også kan blive herliggjort sammen med ham.«

Den officielle lære har været, og er, at kun de, der tilhører »den salvede skare« kan have et sådant 'vidnesbyrd fra ånden', og at dette siger dem, at de tilhører den udvalgte skare på 144.000, som alene har håb om himmelsk liv. Alle andre kan kun klassificeres som »kommende« børn af Gud, og deres håb må være jordisk.

Ved at læse hele kapitlet i sammenhæng blev Ed klar over, at apostelen gan-

ske rigtigt taler om to skarer. Men *ikke* to skarer, som er adskilt af deres håb om enten et himmelsk eller et jordisk liv i fremtiden.

Det fremgår klart, at disse to skarer i stedet for er: de, som lader sig lede af Guds ånd, på den ene side, og de, som lader sig lede af det syndige kød, på den anden side.

Den forskel, apostelen taler om, er ikke mellem liv i himmelen eller liv på jorden; men mellem selve livet og døden – mellem venskab eller fjendskab med Gud. Som versene 6-9 siger:

»At holde sindet rettet mod kødet betyder nemlig død, men at holde sindet rettet mod ånden betyder liv og fred; for at holde sindet rettet mod kødet betyder fjendskab med Gud, for det er ikke underordnet Guds lov, og kan jo heller ikke være det. Så de der er i harmoni med kødet kan ikke behage Gud.« »I er imidlertid ikke i harmoni med kødet men med ånden, hvis ellers Guds ånd bor i jer. Men hvis nogen ikke har Kristi ånd, så tilhører han ham ikke.«

Her er ikke tale om et himmelsk eller et jordisk liv, men om man lever i harmoni med Guds ånd eller lever i harmoni med det faldne kød. Paulus gør det klart, at det er enten det ene eller det andet: Enten har man Guds ånd og bærer dens frugter, eller også er man Guds fjende og tilhører ikke Kristus. Uden denne ånd kan der ikke være »liv og fred«, kun død. Hvis mennesker *har* Guds ånd, så er de Guds børn, som Paulus siger i vers 14:

»For alle som ledes af Guds ånd, de er Guds sønner.«

Eller som der står i den danske autoriserede oversættelse: »Thi alle, som drives af Guds Ånd, er Guds børn.«[188] Som Ed bemærkede, så sagde Paulus, ikke nogle, men »ALLE som ledes af Guds ånd«, er hans sønner, eller børn. De, som ledes af ånden, vil have åndens vidnesbyrd om det, herunder vidnesbyrdet om åndens frugter i deres liv. Det er noget lignende, som når Bibelen siger, at Abel, Enok, Noa og andre fik det »vidnesbyrd«, at de havde Guds velbehag.[189]

Det relevante i disse synspunkter vil blive endnu tydeligere, når vi ser på, hvad der videre sker.

Det er tilstrækkeligt her at sige, at Ed Dunlap i alt væsentligt nærede de samme bekymringer som jeg, især bekymringen over den autoritære og dogmatiske ånd, der var fremherskende. Hans synspunkt var ligesom mit, at menneskelig autoritet, drevet ud over alle grænser, uundgåeligt vil formindske Jesu Kristi rolle som hoved for menigheden.

Kort efter min tilbagekomst fra Afrika kom der en gammel ven og besøgte os på vores værelse på hovedkvarteret. Hans navn var Rene Vazquez, og jeg havde kendt ham i omkring 30 år. Jeg mødte ham første gang i Puerto Rico, i byen Mayaguez, hvor han boede med sin far, som var gift for anden gang. Rene gik dengang i gymnasiet og var i teenagealderen. Både hans far og hans fars kone var meget imod, at Rene studerede med Jehovas vidner. Til sidst blev deres modstand så stærk, at Rene en aften efter studiet hjemme hos nogle missionærer følte, at han ikke kunne klare det længere. Han tilbragte natten på en bænk i en offentlig park. Den næste morgen gik han hen til en onkel og tante og spurgte, om han måtte bo hos dem, og det fik han lov til. De brød sig ikke om Jehovas vidner; men de var tolerante mennesker. Efter sin studentereksamen tog Rene straks heltidstjenesten som »pioner« op.

Efter at have overværet et stævne i New York i 1953, bestemte Rene sig til at blive i De Forenede Stater. Han mødte en ung pige i Michigan, de giftede sig og blev pionerer sammen. De blev tilbudt at udføre rejsetjeneste mellem spanske menigheder i det vestlige Amerika, gennemgik senere Gileadskolen og blev sendt til Spanien. Rene blev snart udpeget til områdetilsynsmand der. Arbejdet var forbudt; men han og hans kone Elsie rejste over hele Spanien og måtte konstant være på vagt over for politiet og var hele tiden bevidst om faren for at blive opdaget, arresteret og deporteret. Alle møder blev holdt hemmeligt. Efter flere år med dette undergrundsarbejde var Renes nerver tyndslidte, og han var på randen af et sammenbrud. På det tidspunkt havde de arbejdet i Spanien i 7 år. På grund af sit helbred og nogle behov i Elsies familie vendte de tilbage til De Forenede Stater. De betalte selv rejsen og ankom praktisk talt uden en øre på lommen.

Det eneste arbejde, Rene kunne finde, da de kom tilbage, var på et stålværk, hvor han skulle løfte tunge byrder. Han var en lille mand; hans spinkle legemsbygning gav efter allerede den anden dag, og han blev sendt på hospitalet. Senere fandt han et andet arbejde, og da de havde klaret deres finansielle problemer, genoptog han og hans kone pionertjenesten, derefter arbejdet i rejsetjenesten og til sidst blev de tilbudt at blive medlemmer af Brooklyn hovedkvarterets stab, hvor Rene fik overdraget arbejdet med at føre tilsyn med alle de spanske menigheder i U.S.A.; dette ville sige ca. 30.000 vidner. Her tjente han indtil 1969, da Elsie blev gravid, og de derfor måtte opgive beteltjenesten.

Rene fortalte mig, at han ville prøve på at forblive i New York, ikke fordi han kunne lide byen, men ud fra den tanke, at hvis omstændighederne tillod det, så kunne han måske blive til nogen nytte for hovedkvarteret. Og sådan gik det. I nogle år brugte han to dage om ugen til at hjælpe med at oversætte til spansk, og han stod for båndoptagelser af skuespil på spansk til stævnerne, samtidig med, at han udførte deltidsarbejde som kreds- og områdetilsynsmand for de mange spanske menigheder i New York-området. Han havde opholdt sig nogen tid i Portugal, og da der begyndte at blive dannet portugisiske menigheder, friskede han sit portugisiske op og betjente også disse.

Jeg er sikker på, at ingen i Puerto Rico, Spanien eller De Forenede Stater nogensinde har haft anledning til at klage over Renes tjeneste i løbet af de over tredive år, han arbejdede for organisationen. Han var en blid natur, men samtidig en person med faste principper; han havde imidlertid lært sig kunsten at være bestemt uden på nogen måde at være hård eller barsk. Selv efter det, der skete, hvilket vil blive fortalt senere i dette kapitel, er jeg overbevist om, at de mennesker, som arbejdede sammen med ham, vil nikke genkendende til denne vurdering af ham som menneske. Hvis han havde nogen nævneværdige fejl, så var det det, som han også selv erkendte, at han var for eftergi-

vende og for let at overtale til at gøre noget for andre, især for Selskabet. Han synes i dag, at hans familieliv led unødvendigt under dette.

For at tage et eksempel, så havde han og hans kone i en del år ikke haft rigtig ferie, og de havde bestemt sig for at tage en tur til Spanien. Kort før de skulle rejse, ringede lederen af tjenesteafdelingen, Harley Miller, og bad Rene udføre noget kredstilsynsarbejde lige netop i den tid. Rene mente, at det rigtigste ville være at sige ja hertil, for han havde aldrig afslået et stykke arbejde for »Herrens organisation«. Så Renes kone rejste til Spanien uden ham, sammen med sin mor.

Rene boede tæt ved La Guardia lufthavnen, og tjenesteafdelingens medlemmer, heriblandt Harley Miller, bad med jævne mellemrum Rene om at hente dem der og køre dem til Betel, når de vendte hjem pr. fly efter et weekend-foredragsengagement. Nogle af flyene landede lige omkring midnat, andre endnu senere. Rene havde insisteret på at gøre det samme for mig, og det havde jeg på grund af vort mangeårige venskab benyttet mig af – indtil jeg blev klar over, i hvilken udstrækning andre gjorde brug af hans hjælpsomhed. Da han efter min mening blev udnyttet på grund af sin venlighed, søgte jeg, med sjældne undtagelser, andre måder at komme hjem på.

Hvis vi kunne få at vide, hvem Det Styrende Råd anså for at være hovedkræfterne bag »sammensværgelsen mod organisationen«, som de gik så grundigt til værks for at stoppe, så tror jeg, de ville pege på os tre: Ed, Rene og mig. Og dog havde vi aldrig været sammen alle tre på en gang. I løbet af den tid, sagen drejer sig om, havde jeg kun to gange ført egentlige samtaler med Rene, og det samme gjaldt også Ed og Rene indbyrdes. Hvori bestod de formodede, skumle aktiviteter, vi havde engageret os i? Ganske enkelt dette: Vi drøftede Bibelen som venner og sammen med gamle venner!

Den aften, Rene kom til vores værelse, havde han lige deltaget i et seminar for »ældste«, som Selskabet havde arrangeret. Vi talte om hans indtryk, som overvejende var positive. Imidlertid sagde han på et tidspunkt i samtalen: »Det er, som om vi næsten tilbeder tal. Sommetider ville jeg ønske, vi kunne komme af med rapporteringen.« Med rapporteringen mente han det system, Jehovas vidner har, at de skal aflevere en rapport hver måned, der fortæller, hvor mange timer, de har brugt i forkyndelsen, hvor meget litteratur, de har afsat, o.s.v.[190]

Jeg kunne huske nogle punkter, der var blevet fremsat ved det foregående kredsstævne, angående »tro og gerninger«, og vi talte nu om dette og apostelens udtalelser i Romerbrevet om det. Efter min opfattelse gik apostelens lære først og fremmest ud på at opbygge menneskers tro. Når det var sket, fulgte gerningerne af sig selv – for ægte tro er skabende og virksom, på samme måde som ægte kærlighed er det. Man kan presse mennesker til at udføre et stykke arbejde, og det kan også godt være, de gør det, fordi de føler sig presset til det. Men hvor er beviserne for, at deres arbejde er motiveret af tro og kærlighed? Og hvis ikke det er ud fra disse motiver – hvor meget behag vil Gud så finde i det?

Det syntes helt klart, at troens gerninger måtte være spontane, ikke sat i system eller udført for at passe til en bestemt skabelon, på samme måde som kærlighedsgerninger skulle være spontane, og ikke noget man gjorde for at rette sig efter et fastlagt skema, lavet af andre. En vis orden er af det gode, men det må være med det formål at skabe lettelser og ikke for at blive brugt som et middel til med listig tvang at opbygge skyldkomplekser hos dem, der ikke passer ind i »skabelonen«. Jo mere mennesker prøver på at bestemme over deres medkristne, jo mindre bliver muligheden for, at det er troen og kærligheden, der driver værket. Jeg erkender, at det er langt vanskeligere og anderledes hårdt arbejde at opbygge menneskers tro og værdsættelse ud fra Bibelen, end det er at holde opildnende foredrag, som får dem til at føle sig skyldige; men ud fra det, apostelen skrev, så syntes denne vanskeligere måde at gøre det på for mig at være både den klogeste og mest bibelske.

Dette var indholdet af vores samtale. Spørgsmålet om rapportering var det, der gav stødet til den; men derefter talte vi ikke mere om det. Da jeg nogen tid senere mødte Rene i lobbyen i en af bygningerne, sagde han, at han syntes, det, vi havde talt om fra Paulus' brev til Romerne, havde gjort, at han nød sit arbejde som kreds- og områdetilsynsmand meget mere, og givet hans samtaler med de ældste mere indhold.

Nogle uger senere var min kone og jeg inviteret hjem til Renes til middag. Vi to par havde været i den samme spanske menighed i Queens i New York de første år, vi var i byen; men siden dengang havde vi kun mødt hinanden sporadisk. Både før og efter middagen ville Rene gerne tale med mig om indholdet i Paulus' brev til Romerne. Jeg følte en forpligtelse til at svare på hans spørgsmål, skønt ikke helt på samme måde, som når min kone spurgte mig. Jeg havde kendt ham i 30 år; jeg vidste, at han studerede Bibelen meget seriøst. Jeg talte til ham som en ven, ikke som en repræsentant for organisationen; og når jeg drøftede Guds ord med ham, følte jeg mig mere ansvarlig over for Gud end over for en menneskelig organisation. Hvis jeg undlod at tale med mennesker som ham om, hvad jeg anså for Bibelens helt klare lære, hvordan kunne jeg så sige, som Paulus siger til de ældste i Efesus, gengivet i Apostlenes gerninger, kapitel 20, versene 26 og 27, i den danske autoriserede oversættelse:

> »Derfor vidner jeg for jer på denne dag, at jeg ikke er skyldig i nogens blod; thi jeg har ikke undladt at forkynde jer hele Guds frelsesplan.«

Paulus vidste, at denne hans fremgangsmåde var årsag til, at man talte ilde om ham i synagogen i Efesus.[191] Jeg vidste også, at mine udtalelser kunne forårsage, at det måske ville komme til at gå mig på samme måde.

Blandt andre ting drøftede vi første halvdel af Romerne, kapitel 8 (omtalt tidligere i dette kapitel). Jeg var interesseret i at vide, hvordan han opfattede vers 14 med hensyn til det at være sønner, eller børn, af Gud, når vi læste teksten i sammenhæng. Han havde aldrig prøvet at læse det i sammenhæng (og det gælder muligvis praktisk talt alle Jehovas vidner). Da han læste det på denne måde, var hans reaktion både spontan og rørende. Hvad der for andre

kan synes at være fuldstændig indlysende, kan for et Jehovas vidne forekomme som en åbenbaring. Renes kommentar var: »I årevis har jeg haft en følelse af at have stået Guds ånd imod, når jeg læste i Bibelen. Jeg kunne læse i den, og så kunne jeg pludselig stoppe op og sige, 'jamen, disse ord er ikke henvendt til mig, de er kun til de salvede'.«

Jeg ved, han ved, og Gud ved, at jeg ikke prøvede på at få ham til at se tingene anderledes. Det var apostelens egne ord, læst i sammenhæng, der gjorde udslaget. Han har ved et senere tilfældigt møde udtalt over for mig, at fra det øjeblik blev Bibelen meget mere levende for ham.

Det, at et Jehovas vidne (som ikke tilhører de få tusind, der udgør »den salvede skare«) kommer til den konklusion, at ordene fra Mattæus til Åbenbaringen i Bibelen *er* rettet til ham og *gælder* ham, ikke bare »indirekte«, men fuldt og helt og direkte, åbner for en lavine af spørgsmål, hvortil der savnes svar; men disse spørgsmål har ingen turdet stille.

Når jeg atter tænker på, hvad der er blevet gjort i nyere tid af bestræbelser for at opretholde organisationens fortolkninger, og den manipulation med Bibelen og kendsgerningerne, der har fundet sted, kan jeg kun fyldes med taknemmelighed over, at jeg ikke lod bekymringen for en organisations gunst afholde mig fra at påpege, i hvert fald overfor nogle mennesker, hvad Skriften siger om i det mindste nogle af disse punkter.

Den 4.marts 1980 indgav jeg en ansøgning til Det Styrende Råds personaleudvalg om orlov fra den 24.marts til den 24.juli. Min kone og jeg følte begge, at vort helbred trængte til, at vi kom væk fra det hele et stykke tid. Jeg håbede også i løbet af den tid at kunne finde muligheder for arbejde og et sted at bo, hvis vi blev nødt til at afslutte vores tjeneste ved hovedkvarteret. Vi havde sparet ca. 600 dollars op, og foruden en syv år gammel bil var det næsten alt, hvad vi ejede.

Noget af det første, vi gjorde, var at underkaste os en grundig fysisk helbredsundersøgelse. Min viste, at jeg var i farezonen for hjerteanfald.

Under vores deltagelse i nogle kredsstævner i Alabama var vi kommet til at kende et vidne, der hed Peter Gregerson. Han inviterede os senere til at komme på besøg i Gadsden i Alabama, hvor jeg så skulle holde foredrag i den lokale menighed. Peter var ejer af en lille supermarkedskæde i Alabama-Georgia området. Da jeg i 1978 var på en »zonerejse« så langt væk som til Israel, sluttede Peter og hans kone sig til os, og vi rejste sammen rundt i det bibelske land i næsten 14 dage.

Peter gav dengang udtryk for alvorlig bekymring for eftervirkningerne af de fejlslagne forudsigelser (eller »antydninger«) om året 1975. Han sagde også, at han troede, det ville være en alvorlig fejl, hvis Selskabet blev ved med at lægge så stor vægt på 1914 – og at skuffelsen efter 1975 ville være for intet at regne sammenlignet med den, der ville opstå, hvis de skulle blive tvunget til at gå væk fra kronologien omkring 1914. Jeg lod ham forstå, at jeg ikke var i tvivl om, at han havde ret; men vi gik ikke nærmere ind på sagen.

Da Peter hørte om vores orlov, opfordrede han os til at komme og tilbringe noget af tiden sammen med dem; han ville klargøre en beboelsestrailer, som

en af hans sønner ejede, og så kunne vi komme og bo i den. Han tilbød mig, at jeg kunne udføre noget havearbejde for ham, så jeg kunne tjene lidt penge og samtidig få noget af den legemlige motion, som lægerne havde anbefalet mig.

Peters far var blevet et af Jehovas vidner, da Peter var en lille dreng; fra han var fire år, havde hans forældre taget ham med til møderne. Som ung mand arbejdede han som pionér; og efter at have giftet sig og efter at det første barn var kommet, havde han stadig kæmpet hårdt for at fortsætte som pionér, medens han arbejdede som vicevært for at tjene til livets ophold.[192] Han var blevet sendt til Illinois og Iowa for at afhjælpe nogle vanskeligheder, der var opstået i de lokale menigheder der. I 1976 var han med i en gruppe af ældste, der var inviteret til Brooklyn til samtale med Det Styrende Råd, og et par år senere blev han bedt om at tjene som lærer ved et »ældste«-seminar i Alabama-området.

Et årstid efter dette seminar gav han imidlertid afkald på sin ældstepost i menigheden. Han havde også for nylig overdraget stillingen som direktør for indkøbskæden til en af sine brødre, og havde gjort brug af sin større frihed til at fordybe sig i studiet af Bibelen. Han var bekymret over nogle af organisationens lærepunkter og ønskede at styrke sin overbevisning og tillid til sin livslange religion. (Han var nu først i halvtredserne).

Resultatet blev det stik modsatte. Jo mere han studerede Bibelen, jo mere overbevist blev han om, at der var alvorlige fejl i Selskabets udlægninger. Dette førte til hans beslutning om at give afkald på sin ældstepost. Som han sagde: »Jeg kan simpelthen ikke få mig selv til at stille mig op foran andre mennesker og lede studier med dem over ting, som jeg ikke kan se har bibelsk støtte; jeg ville føle mig som en hykler, hvis jeg gjorde det, og det ville være imod min samvittighed.« Skønt jeg opfordrede ham kraftigt til at overveje det endnu engang, da jeg hørte om hans beslutning, så kunne jeg ikke benægte, at der kunne være noget rigtigt i hans alvorlige tvivlsspørgsmål, og jeg kunne kun respektere hans samvittighedsfuldhed og hans foragt for hykleri. Han var nået til sin personlige korsvej, før jeg nåede min.

Og dette var den mand, som organisationen senere betegnede som »et ondt menneske«, hvem man end ikke skulle spise sammen med; og det, at jeg spiste et måltid mad sammen med ham på en restaurant i 1981, førte til processen imod mig og min efterfølgende udstødelse af organisationen.

Det var i april 1980, medens vi befandt os på orlov i Gadsden, at jeg første gang hørte om nogle mærkelige begivenheder, som fandt sted hjemme i Brooklyn. Den forventede storm var ved at bryde løs over vore hoveder.

INKVISITION

»Da han kom ud derfra begyndte de skriftlærde og farisæerne at øve et frygteligt pres på ham og at bearbejde ham med spørgsmål om flere ting, mens de lurede på ham for at fange et eller andet [ord] fra hans mund.«
– Lukas 11:53,54.

En inkvisition i religiøs forstand er et *forhør* om enkeltpersoners personlige overbevisning og tro.

Historisk har formålet med dette været at anklage og dømme mennesker som kættere – ikke at hjælpe den enkelte eller finde et grundlag for at ræsonnere med ham.

Anledningen til forhøret har tit slet ikke noget at gøre med, om det enkelte menneske har forbrudt sig mod nogen lov, har udvist ondskab eller måske har udbredt sig højlydt om sin personlige overbevisning. Ren og skær mistænksomhed er nok til at starte forhørsprocessen. Den mistænkte har overhovedet ingen rettigheder. Selv hans personlige samtaler med nære venner anses for noget, forhørslederne har fuld ret til at blande sig i.

Det var ikke kun de grusomme straffemetoder, der gav den spanske inkvisition et så foragtet navn i historien. Det var også den autoritære og arrogante måde, afhøringerne foregik på, for at nå frem til den anklage, der så ivrigt efterstræbtes af den religiøse domstol. Torturen og de voldelige straffemetoder er forbudt i dag. Men de autoritære og arrogante forhørsmetoder kan åbenbart stadig praktiseres ustraffet.

Jeg kommer her til at tænke på en artikel i *Awake!* fra den 22.januar 1981. Titlen var *Searching Out Legal Roots* [«Lovenes rødder«]. Den lagde vægt på de ypperlige, retslige fortilfælde, man har fundet i Moseloven, og sagde bl.a.:

> »Dengang befandt domstolen sig i byporten, så der var heller ingen tvivl om, at retssagen var offentlig! (5 Mose 16:18-20). Alle kunne følge med i behandlingen, og dette hjalp sikkert dommerne til at være omhyggelige og fuldt retfærdige – [kvaliteter som ofte forsvinder, når afhøringerne sker i hemmelighed i lukkede rum.]«.[193]

Dette princip blev rost i Selskabets artikel, men i praksis bar man sig helt anderledes ad. Som Jesus sagde: »De siger det nok, men gør det ikke.«[194] De hemmelige forhør blev foretrukket, hvilket begivenhederne klart viser. Kun frygt for sandhedens magt tilskynder til den slags hemmelige procedurer. Disse metoder tjener ikke til fremme af retfærdighed eller barmhjertighed, men tjener udelukkende deres sag, der søger at mistænkeliggøre andre.

Fire uger efter at jeg havde påbegyndt min orlov i Alabama, blev jeg ringet op af Ed Dunlap. Efter lidt almindelig snak frem og tilbage fortalte han mig, at to af Det Styrende Råds medlemmer, Lloyd Barry og Jack Barr, en dag var kommet ind på hans kontor og havde udspurgt ham om hans personlige tro i ca. tre timer. På et tidpunkt havde Ed spurgt dem: »Hvad er meningen med dette 'tredjegradsforhør'?« De forsikrede ham om, at det ikke var noget 'tredjegradsforhør'; men at de blot ønskede at høre, hvad han troede om visse spørgsmål.

De gav ham ingen som helst forklaring på, hvorfor de udspurgte ham. Til trods for deres påstand om, at drøftelsen kun havde et oplysende formål, var det Eds bestemte indtryk, at dette var starten på en organisatorisk aktion, som kunne vise sig både inkvisitorisk og føre til straf. Deres spørgsmål gik på hans syn på organisationen, læren om 1914, de to skarer af kristne, det himmelske håb og lignende punkter.

Angående organisationen fortalte Ed sine udspørgere, at han var meget bekymret over den åbenlyse mangel på bibelstudium hos medlemmerne af Det Styrende Råd; at han mente, de havde en forpligtelse over for deres brødre til at give bibelstudium og bibelforskning første prioritet i stedet for altid at være så optaget af papirarbejde og andre ting, at deres bibelstudium blev skubbet til side. Hvad 1914 angik, så erkendte han lige ud, at han syntes, at dette nok var noget, man ikke skulle være alt for dogmatisk med, og han spurgte dem, om Det Styrende Råd selv troede på, at 1914 stod helt fast. Svaret fra de to mænd var, at »medens der nok var én eller to, der tvivlede, så gik rådet som helhed helt og fuldt ind for dette årstal.« Ed sagde nu til dem, at hvis de andre redaktionsmedlemmer ellers ville udtale sig, så ville det blive klart, at de næsten allesammen havde forskellige synspunkter angående visse ting.

Nogle dage senere begyndte Albert Schroeder og Jack Barr at udspørge hvert enkelt medlem af redaktionen. Men ingen af dem indrømmede, hvad de tidligere havde sagt i personlige samtaler, nemlig, at de var usikre overfor visse lærepunkter.

Det ironiske ved dette var de forskellige synspunkter, der eksisterede inden for Det Styrende Råd selv; men det omtalte eller erkendte spørgerne aldrig over for de udspurgte.

Jeg vidste, at koordinatoren for både redaktionen og redaktionsudvalget, Lyman Swingle, var bortrejst på den tid. Jeg fandt det mærkeligt, at en så intensiv undersøgelse blev påbegyndt, medens han ikke var hjemme. De rådsmedlemmer, der foretog undersøgelsen, havde jo givet udtryk for, at der ikke var sket noget ud over det almindelige, som krævede en sådan tilbundsgående undersøgelse. Fra min årelange erfaring med organisationen vidste jeg, at den manglende forklaring på årsagen til deres aktion ikke tydede på noget harmløst eller gavnligt, men på noget der, når det kom for dagen, ville vise sig at være totalt ødelæggende for dem, det drejede sig om. Derfor ringede jeg mandag den 21.april 1980 til Brooklyn hovedkvarteret fra Alabama og bad om at få lov at tale med medlem af Det Styrende Råd, Dan Sydlik. Han var ikke til stede, sagde Selskabets telefonvagt. Jeg spurgte så efter medlem af Det Styrende Råd, Albert Schroeder, der var fungerende ordstyrer for rådet det år, men han var heller ikke til stede. Så efterlod jeg en besked hos telefonvagten om, at jeg ville sætte pris på, hvis en af de to ville ringe mig op.

Albert Schroeder ringede den næste dag.

Før vi ser på, hvad vi talte om, og den måde, han besvarede mine spørgsmål på, når man betænker, at han var ordstyrer for Det Styrende Råd – så lad os se på, hvad jeg nu endelig havde fundet ud af var ved at ske, og allerede var sket, på det tidspunkt, da vi talte sammen i telefonen.

Otte dage før Schroeder ringede tilbage til mig, nemlig den 14.april, havde et Jehovas vidne i New York ved navn Joe Gould ringet til Brooklyns tjenesteafdeling og talt med Harley Miller, der var medlem af det 5 mand store tjenesteudvalg.[195] Han fortalte nu Miller, at et cubansk vidne ved navn Humberto Godinez, som var en af hans kolleger, havde berettet om en samtale i sit hjem med en ven, der var medlem af betelfamilien, og at vedkommende havde

fremsat et utal af punkter, hvori han ikke var enig med Selskabets lære. Miller bad nu Gould om gennem Godinez at forsøge at få opklaret navnet på det pågældende betelfamiliemedlem. Dette gjorde Gould, og navnet Cris Sanchez blev nu nævnt. Godinez havde også sagt, at mit navn var indblandet, tillige med Ed Dunlaps og Rene Vazquez'. Miller gav ikke Gould og Godinez det råd, at de skulle forsøge at klare sagen sammen med dem, der var indblandet, ej heller, at de skulle søge at løse problemet ved hjælp af en broderlig samtale. Han gik heller ikke hen og talte med Ed Dunlap, som han udmærket kendte, og som arbejdede i et kontor lige over for, på den anden side af gaden. Miller ringede heller ikke til Rene Vazquez, som han havde kendt i årevis, og hvis tjenester som frivillig chauffør han regelmæssigt havde benyttet sig af. Han gjorde ikke noget forsøg på at kontakte Cris Sanchez, der arbejdede i trykkeriafdelingen, og som han nemt kunne have fået fat i pr. telefon.

Han talte allerførst med de øvrige medlemmer af tjenesteudvalget og spurgte dem, om de kunne give yderligere oplysninger af samme slags. Derefter gik han til ordstyreren for Det Styrende Råd, Albert Schroeder.

Hos ham blev han bedt om at træffe aftale med Godinez og hans kone om, at de skulle komme hen på hovedkontoret til en samtale med Miller. Der blev ikke sagt noget til hverken Cris Sanchez, Ed Dunlap eller Rene Vazquez – og heller ikke til mig. Det Styrende Råds ordstyrerudvalg mente øjensynlig ikke, at en så venlig fremgangsmåde var ønskværdig, selv om man derved kunne undgå at gøre en myg til en elefant.

Under Millers samtale med Godinez og hans kone foreslog han Godinez, at han skulle ringe til Rene Vazquez og »taktfuldt« forsøge, om han kunne få ham til at udtale sig om sagen. Miller fandt det ikke passende at gøre det selv, ligesom han heller ikke fandt det tilrådeligt at ringe til Ed Dunlap eller gå tværs over gaden for at tale med ham om sagen. Godinez ringede til Rene, og så opnåede man, hvad man ville: Rene svarede på en måde, som kunne virke mistænkelig i deres øjne. Der blev arrangeret en ny samtale med Godinezparret, denne gang med ordstyrerudvalget, Schroeder, Suiter og Klein. Denne fandt sted tirsdag den 15.april. Der var stadigvæk ikke blevet sagt noget til Rene, Ed, Cris eller mig. Samtalen varede to timer og blev optaget på bånd. Godinez fortalte, hvad han kunne huske, og om sit indtryk af samtalen med sin cubanske kammerat og gamle ven, Cris Sanchez, under middagen i Godinez' hjem. Man havde drøftet en hel del kontroversielle lærepunkter, og der var adskillige henvisninger til Rene, Ed og mig i Godinez' fremstilling. Til sidst på båndet roste Det Styrende Råds medlemmer, Schroeder, Suiter og Klein, ægteparret Godinez for deres loyalitet, og udtalte deres misbilligelse af dem, der var blevet omtalt på båndet.

Det Styrende Råds ordstyrerudvalg gjorde sig – ligesom Miller – ingen anstrengelse for at komme til at tale med Cris Sanchez, om hvem de kun havde hørt løs snak. De gjorde sig heller ingen bestræbelser for at komme til at tale med Rene Vazquez, Ed Dunlap eller mig, om hvem de kun havde tredjehåndsinformationer. Og alligevel, den næste dag, onsdag den 16.april 1980, ved Det Styrende Råds ordinære møde, blev det omtalte totimers bånd spillet for rådet i sin fulde længde. (På trods af, at hverken Milton Henschel, Lyman Swingle eller jeg var til stede).

Alt dette fandt sted en *uge* før Schroeder ringede til mig – en opringning, han kun foretog efter min anmodning.

Det var efter, at båndet var blevet spillet for Det Styrende Råd, at Ed Dunlap blev forhørt – og igen efter forhøret af ham, at alle på redaktionen var blevet udspurgt om deres opfattelser. Det var altså dette bånd, der havde motiveret forhørene. De medlemmer af Det Styrende Råd, der havde stået for forhørene, Barry, Barr og Schroeder, vidste altså alt om, at sagen forholdt sig således. Og alligevel havde de ikke sagt noget om det – selv ikke, da Barry og Barr direkte var blevet spurgt af Ed Dunlap om årsagen til undersøgelsen. Hvorfor?

Den proces, der nu gik igang, var både hurtig, omfattende og koordineret. Cris Sanchez og Nestor Kuilan og deres koner blev nu forhørt. Cris og Nestor arbejdede i den spanske oversættelsesafdeling, hvor Rene kom to dage om ugen.

Harley Miller ringede til Rene og bad ham om at komme ind på kontoret. »Vi vil bare gerne lige udnytte din viden i forbindelse med nogle punkter«, sagde han.

Ordstyrerudvalget havde til denne lejlighed nedsat nogle undersøgelsesudvalg, der skulle stå for forhørene af de forskellige. Ingen af medlemmerne af disse udvalg tilhørte Det Styrende Råd, undtagen Dan Sydlik. Gennem ordstyrerudvalget dirigerede Det Styrende Råd alle aktioner, men holdt sig ellers fra nu af i baggrunden. De arrangerede det således, at disse undersøgelsesudvalg fik adgang til at lytte til uddrag af det totimers bånd, der var blevet afspillet for Det Styrende Råd – så de kunne være godt rustede til deres udvalgsaktioner. Det er grunden til, at disse udvalg gentagne gange brugte mit og Eds navn i deres forhør af Sanchez, Kuilan og Vazquez. Alligevel havde ordstyrerudvalget stadig ikke fundet det passende at underrette os om dette bånds eksistens. Hvorfor ikke?

Formålet med undersøgelsesudvalgene blev indlysende ud fra den drejning, man gav disse afhøringer. Det udvalg, som forhørte Nestor Kuilan, bad ham beskrive sine personlige samtaler med Ed Dunlap og mig. Han svarede, at han ikke troede, hans personlige samtaler var noget, andre havde ret til at udspørge ham om. Han gjorde det klart, at hvis han mente, der var blevet sagt noget forkert eller »syndigt«, så ville han ikke have tøvet med at fortælle dem det; men at det helt bestemt ikke forholdt sig således. De, der forhørte ham, sagde nu til ham, at han skulle 'samarbejde, ellers risikerede han at blive udstødt'. Hans reaktion var: »Udstødt? For hvad?« Svaret var: »For at dække over frafald.« Kuilan sagde: »Frafald? Hvilket frafald? Hvem er de frafaldne?« De svarede, at det var man ikke helt klar over endnu; men at de var helt sikre på, at der var nogen.

Det er næsten det samme som en mand, der bliver truet med fængsling, hvis han ikke samarbejder ved at give oplysninger om visse personer; og hvis han så spørger, hvad man vil fængsle ham for, så svarer man, at han vil blive fænglet for medvirken i bankrøveri. Når han så spørger: »Hvilken bank?

Hvem er røverne?« siger man til ham: »Det ved vi ikke rigtigt endnu; men vi er sikre på, at der har været et bankrøveri et eller andet sted; og med mindre du svarer på vore spørgsmål, vil du blive dømt skyldig i medvirken og sat i fængsel.«

Nestor forklarede, at han havde været været elev på Gileadskolen, hvor Ed Dunlap var en af de fire instruktører, og at han havde kendt ham siden dengang, og mig havde han kendt fra dengang, jeg tjente som missionær og afdelingstilsynsmand i Puerto Rico. Han erkendte, at han af og til havde talt med os, hver for sig, men at disse samtaler hverken havde indeholdt noget syndigt eller dårligt, og de måtte være hans eget anliggende.

Da Albert Schroeder imødekom min anmodning og ringede til mig den 22.april, var organisationens retsmaskineri allerede i fuld gang, og det gik stærkt. Som Det Styrende Råds ordstyrer vidste han bedre end nogen anden besked med alle disse kendsgerninger, for undersøgelsesudvalgene stod alle under ledelse af ordstyrerudvalget.

Han vidste, at hans udvalg havde spillet det før omtalte bånd for Det Styrende Råd allerede en uge, før han ringede til mig.

Han vidste, at de forskellige undersøgelsesudvalg alle havde fået særlige instrukser, og at man havde ladet dem høre uddrag af båndet, og nu, da han talte med mig, vidste han også, at mit og Ed Dunlaps navn blev brugt i forhørene.

Han vidste også, at den yderst alvorlige anklage for »frafald« blev bragt op i udvalgsafhøringerne. Han måtte kende de meget alvorlige konsekvenser, dette kunne få for os to mænd, som han havde kendt i årtier, og som han kaldte sine »brødre«.

Men hvad sagde han egentlig til mig i den telefonsamtale? Læg godt mærke til det:

Efter en kort udveksling af hilsener, spurgte jeg: »Sig mig, Bert, hvad er det, der sker inden for redaktionen?« Hans svar var:

> »Joh – Det Styrende Råd mente, det ville være godt, hvis nogen af os foretog en undersøgelse i afdelingen for at se, hvad der kunne gøres for at forbedre samarbejdet og effektiviteten – og – for at se, om nogen af brødrene tog forbehold på nogle punkter.«

Denne sidste udtalelse om personer, der måske tog forbehold, blev sagt nærmest som en sidebemærkning. Han havde haft en oplagt mulighed for at fortælle mig, hvad der virkeligt fandt sted. Han bestemte sig til at lade være.

Så spurgte jeg ham. hvilken anledning der vel kunne være til en så omfattende undersøgelse? Nu havde han endnu en mulighed for at give mig en ærlig forklaring på situationen. Hans svar var:

> »Joh, ser du, afdelingen arbejder ikke så effektivt, som den skulle. Bogen til sommerens stævner vil blive forsinket, den når ikke over i trykkeriet til tiden.«

For anden gang valgte han at give mig et undvigende svar i stedet for at svare direkte på mit spørgsmål. Med hensyn til hans udtalelser om forsinkelsen af bogen, svarede jeg, at dette ikke var noget nyt, men at i fjor var både bogen *Commentary on the Letter of James* [Kommentar til Jakobs brev] (skrevet af Ed Dunlap) og bogen *Choosing the Best Way of Life* [Vælg den bedste livsform] (skrevet af Reinhard Lengtat) nået i trykken allerede i januar, og dette havde været i god tid. (Dette vidste jeg med bestemthed, for det var nemlig mig, der havde haft ansvaret for, at disse bøger blev færdige til tiden. Bogen for 1980 med titlen *Happiness, How to Find It* [Hvordan finder man lykken?] var ved at blive skrevet af Gene Smalley, som aldrig havde skrevet en bog før; og dette var et projekt, som jeg ikke havde ansvar for.) Jeg sagde nu til ham, at jeg ikke kunne se, at dette skulle være nogen grund til en sådan undersøgelse. Schroeder fortsatte:

> »Og så er der nogen af brødrene, der ikke bryder sig om den måde, deres artikler bliver bearbejdede på. Ray Richardson sagde, han havde indleveret en artikel om [her opgav han artiklens emne], og han var meget ked af den måde, den var blevet omarbejdet på.«

Jeg sagde: »Bert, hvis du kender bare en lille smule til skribenter, så ved du også, at de ikke kan lide, der bliver »skåret i« deres materiale. Men det er heller ikke noget nyt; så længe redaktionen har eksisteret, har det været sådan. Hvad siger Lyman [Swingle, redaktionskoordinatoren] til alt dette?«

Han svarede: »Åh, Lyman er her ikke lige nu.«

»Det ved jeg godt«, svarede jeg, »han er på zone-rejse. Har du skrevet til ham?«

»Nej«, svarede han.

Så sagde jeg: »Bert, jeg finder alt dette meget mærkeligt. Hvis f.eks. Milton Henschel [udgiverudvalgets koordinator, der havde ansvaret for hele trykkerivirksomheden] var bortrejst, og endnu et medlem af udgiverudvalget, f.eks. Grant Suiter, var bortrejst; og der indløb rapporter til Det Styrende Råd om, at trykkeriet ikke arbejdede, som det skulle – tror du så, at Det Styrende Råd ville indlede en omfattende undersøgelse af trykkeriet og dets arbejdsgang, så længe disse to brødre var væk?« (Jeg vidste, at man end ikke ville tænke på det.)

Han tøvede lidt, så sagde han: »Tjah – Det Styrende Råd bad os om at gøre det, og vi er ganske enkelt ved at udarbejde en rapport. Vi aflægger rapport til rådet i morgen.«

Mit svar var: »Nå, men jeg vil sætte pris på, hvis du vil fortælle rådet, hvad jeg mener om den sag. Jeg synes, det er en personlig fornærmelse mod Lyman Swingle, når man tager hans position og mange års tjeneste i betragtning, at foretage en sådan aktion uden at tale med ham eller overhovedet at lade ham vide noget om det.«

Schroeder lovede at viderebringe denne udtalelse. Jeg føjede til, at hvis der var noget af vigtighed, der krævede min tilstedeværelse, så kunne jeg til hver en tid rejse derop. Han sagde: »Kunne du det?« »Selvfølgelig kan jeg det. Det vil kun være et spørgsmål om at tage det første fly.« Han spurgte, om jeg kunne komme den følgende onsdag. Jeg svarede: »Ville det ikke være formålsløst, så længe Lyman Swingle ikke er der?« Her sluttede samtalen.

Ordstyreren for Jehovas Vidners Styrende Råd havde haft masser af lejligheder til at svare åbent og ærligt på mine spørgsmål. Han kunne f.eks. have sagt: »Ray, vi mener, det er en meget alvorlig sag, der her er tale om; det drejer sig endda muligvis om frafald. Vi synes, du skal vide, at dit navn er indblandet; og vi tænkte, at det eneste rigtige for os som kristne var at tale med dig, før vi foretager os noget.« I stedet for sagde han ingenting – ikke ét eneste ord, som kunne antyde, hvordan sagerne stod. Selvfølgelig kunne han ikke så godt være kommet med den sidste del af denne udtalelse, eftersom han og de andre medlemmer af ordstyrerudvalget allerede havde sat en storstilet operation i gang, med både båndoptagelser, undersøgelsesudvalg og forhør. Det billede af situationen, som Det Styrende Råds talsmand gav mig, var rent ud sagt bedragerisk og fingeret. Men på det tidspunkt havde jeg ingen anelse om, hvor bedragerisk og fingeret det var. Det skulle jeg snart få at vide, men først og fremmest fra kilder udenfor Det Styrende Råd.

Hvis denne handlemåde fra Det Styrende Råd og dets ordstyrerudvalgs side er svær at forstå, så anser jeg det for endnu mere uforståeligt – og vanskeligt at forsvare – at de ikke var åbne og ærlige over for Ed Dunlap, som jo befandt sig lige midt iblandt dem i hovedkvarteret. Da han spurgte Barry og Barr, hvad der var årsagen til deres forhør, så burde ligefrem ærlighed have tilskyndet dem til at fortælle ham, hvorfor Det Styrende Råd havde bedt dem udspørge ham, og hvilke alvorlige anklager, der var rettet imod ham. Bibelske principper – heriblandt Jesu Kristi udtalelse om, at vi skal gøre mod andre, hvad vi ønsker, at de skal gøre mod os – burde have *krævet*, at en eller anden var gået direkte til ham og havde fortalt ham om de anklager for »frafald«, der var ved at blive rejst bag hans ryg. Men de, som vidste besked, valgte ikke at gøre det – endda *næsten en hel måned efter dette.* Og dog var hans navn, ligesom mit, blevet videregivet til de forskellige udvalg, og det vil sige mindst 12 personer eller flere – og *stadig* var der ingen fra Det Styrende Råd, der henvendte sig til ham for at fortælle ham, hvilke alvorlige anklager, der var ved at blive knyttet til hans navn. *Og det skønt mange af dem så ham hver eneste dag.*

Jeg forstår ikke, hvordan nogen kan kalde en sådan handlemåde kristen.

Et dømmende udvalg, bemyndiget og ledet af Det Styrende Råds ordstyrerudvalg, udstødte fredag den 25.april – tre dage efter Schroeders telefonopringning til mig – Cris Sanchez og han kone, samt Nestor Kuilan. Rene og Elsie Vazquez blev udstødt af et andet udvalg, og det samme gjorde en »ældste« fra en nabomenighed til Renes. Meddelelsen om udstødelserne, med navnene på alle de udstødte, undtagen navnet på den »ældste« fra nabomenigheden, blev læst op for hele hovedkvarterets personale. Det Styrende Råd informerede således langt over 1500 mennesker herom. De fandt det ikke nødvendigt at informere mig. Til sidst hørte jeg det naturligvis, men gennem telefonopringninger fra de mennesker, der var blevet behandlet på denne måde – ikke fra mine kollegaer i Det Styrende Råd.

Diane Beers, som havde arbejdet ved hovedkvarteret i ti år, og som udmærket kendte ægteparrene Sanchez og Kuilan, beskriver sine indtryk af begivenhederne i ugen fra den 21. til den 26.april på denne måde:

»Jeg tror, at det, som gjorde mest indtryk på mig i den uge, var den grimme måde, disse venner blev behandlet på. De vidste aldrig, hvornår de blev bedt om at komme til et udvalgsmøde. Pludselig ringede telefonen, og så måtte Cris gå. Så kom han tilbage. Telefonen ringede igen, og så var der bud efter Nestor. Sådan fortsatte det hele tiden. De blev holdt i konstant spænding hele den uge. En dag, da jeg talte med Norma, fortalte hun mig, at udvalget ønskede, hun skulle fortælle dem om ting, når Cris ikke var der, og hun vidste ikke, hvad hun skulle gøre. Jeg foreslog, at Cris skulle være der hele tiden, for ellers ville hun aldrig have et vidne på, hvad der var blevet sagt. De kunne sige ét, og hun ville aldrig kunne bevise, at de havde sagt noget andet. Det var helt klart, at de forsøgte at sætte Norma op imod Cris.

Til sidst, fredag eftermiddag [den 25.april] kl. ca. 16.45, kom udvalget gående op på 8.sal, hvor vi alle arbejdede, og samledes i et konferencerum, der lå lige bag mit skrivebord. Lidt efter lidt begyndte alle at forlade deres arbejde og gå hjem; men jeg blev for at se, hvad der skulle ske. De kaldte Cris og Norma, Nestor og Toni ind, og da de kom ud igen, gik jeg hen for at se, hvad 'dommen' lød på. Jeg husker, at da jeg gik ind på Nestors kontor bagefter for at tale med ham og Toni, sagde de til mig, at jeg hellere måtte gå, for ellers ville jeg komme i vanskeligheder, fordi jeg var blevet set sammen med dem. Jeg gik hjem til mig selv og kæmpede hele tiden for at holde gråden tilbage. Jeg var helt ødelagt. Jeg kunne ikke tro, at det virkelig var sket. Det er en følelse, jeg aldrig vil glemme. Dette havde været mit hjem i mange år, og jeg havde været glad for det – men nu var det, som om jeg var på et helt fremmed sted. Jeg tænkte på, som Jesus sagde, at »på deres frugter skal I kende dem«, og jeg kunne ikke tro det, jeg havde set og hørt i denne uge, og jeg kunne ikke forstå, at det skulle være kristent. Det var så iskoldt og benhårdt. Dette var mennesker, som havde ofret mange, mange år i Selskabets tjeneste ; de havde et godt omdømme og var elsket af alle. Og alligevel blev der ikke vist dem nogen form for barmhjertighed. Det var komplet uforståeligt for mig.

Jeg skulle til møde den aften, men jeg gik ikke til det, jeg var alt for oprevet. Senere på aftenen, da Leslie [Dianes værelseskammerat] kom fra møde, snakkede vi lidt sammen, og det bankede på døren. Klokken var ca. elleve om aftenen. Det var Toni Kuilan. Hun kom knapt inden for døren, før hun brød sammen og græd. Hun ønskede ikke, at Nestor skulle se, hvor oprevet hun var. Vi sad der allesammen og græd og snakkede. Vi forsikrede hende om, at både hun og Nestor var vores venner, som de altid havde været, og prøvede at opmuntre hende. Jeg sov dårligt den nat og stod op ved to-tretiden om morgenen. Jeg sad på badeværelset og tænkte på, hvad der var sket, og det føltes som et mareridt. Det var helt uvirkeligt for mig.

Lørdag morgen gik jeg hen for at se til Nestor og Toni, Cris og Norma, og da jeg kom ind på Kuilanparrets værelse, havde de lige haft besøg af John Booth [et medlem af Det Styrende Råd]. Han var blevet sendt derop for at fortælle dem, at Det Styrende Råd havde afslået deres appel. Udvalget havde fredag aften fortalt dem, at de kunne appellere inden lørdag morgen kl. 800. Dette var i sig selv latterligt; men de gjorde det; og Booth var nu blevet sendt med afslaget. Nestor spurgte hvorfor, men Booth sagde, at han bare var bydreng, og gjorde det klart, at han ikke ønskede at diskutere med nogen af dem.«

Her var tale om mennesker, der havde været med i årtier og helhjertet havde givet mange år af deres liv i det, som de troede var tjeneste for Gud – og i løbet af bare seks dage, fra den 21. til den 26.april, blev alt dette fejet til side, og de blev udstødt. Når forhørslederne i løbet af denne uge brugte Bibelen, gjorde de det på en anklagende og fordømmende måde – ikke på den måde, som Paulus gør rede for i 2 Timoteus 2:24,25, (da.aut.):

»Og en Herrens tjener bør ikke leve i ufred, men være mild imod alle, dygtig til at lære fra sig, rede til at finde sig i ondt. Han bør med sagtmodighed tilrettevise de

genstridige, om Gud dog engang ville give dem omvendelse, så de kom til erkendelse af sandheden.«

Jeg mener, det er for dårligt af et hvilket som helst trossamfund, hvis det ikke er villigt til at tage den tid, der behøves, for at tale med mennesker, der betvivler det bibelske grundlag for trossamfundets lære – ud fra Guds ord – om det så skulle tage uger eller måneder. Når de forhørte anførte dette og bragte deres synspunkter frem, blev der svaret: »Vi er ikke her for at drøfte jeres bibelske spørgsmål!«. Harley Miller sagde til Rene Vazquez: »Jeg gør ikke krav på at være bibelkyndig; jeg prøver bare på at være på linie med Selskabets publikationer, det er det hele.« I forhørernes bevidsthed var det vigtigste ikke loyalitet mod Gud og hans ord, men mod organisationen og dens lære. Og heri fik de, som allerede vist, så rigelig opbakning i Selskabets litteratur.

Det skal i sandhedens interesse siges, at ingen af de udstødte havde haft nogen som helst tanke om at trække sig tilbage fra Jehovas vidner eller opmuntre andre til at gøre det. Deres holdning er gribende udtrykt i dette brev, sendt af Rene Vazquez til Selskabet for at appellere sin og sin kones udstødelse:

»Rene Vazquez
31-06 81 Street
Jackson Heights, NY 11370

4.maj 1980

Det dømmende udvalg
c/o Claudius Johnson
1670 E 174 Street Apt. 6 A
Bronx, NY 10472

Kære brødre!

Jeg finder det nødvendigt igen at appellere til jer, til jeres sunde fornuft og jeres upartiske dømmekraft, for jeg ønsker, I skal indse, at min kone og jeg ikke er skyldige i det, som vi anklages for; vi ved ikke engang, hvem det er, der har anklaget os.

Da vi blev forhørt, gav vi af hjertet gentagne gange udtryk for, også over for Jehova Gud i sandhed, at selve de ideer om at starte en ny sekt eller optræde som frafaldne fra den kristne tro var fuldkommen utænkelige for vort vedkommende. Har jeg ikke bevist dette gennem min indviede tjeneste for Jehova gennem de sidste 30 år, der har medført, at jeg ofte har tilsidesat min familie og mit arbejde? Hvorfor skulle det, som jeg for nylig har gjort, nemlig at tale med nogle kære brødre og venner om bibelske ting – hvorfor skulle det pludselig betragtes som angreb på organisationen eller som frafald? Hvorfor var det nødvendigt at foretage noget så yderligtgående som at udstøde os, når en sund, fornuftig samtale i kristen kærlighed kunne have rettet alle misforståelser og lindret al smerte, som var konsekvensen af ubetænksom tale, som måske ikke var i harmoni med det, som Selskabet lærer offentligt? Hvor er den onde person, den oprører, gudshader, uforbederlige gører af onde gerninger, som skulle uskadeliggøres? Hvorfor skulle en spidsfindig fortolkning af et udtryk som »frafald« bruges på en så kold og ubarmhjertig måde til at dømme mennesker, der ikke har gjort andet end at tjene trofast og give deres liv til gavn for brødrene i så mange år?

Hvad er det, der smæder Jehovas navn og giver organisationen et dårligt rygte? Er det ikke de drastiske aktioner, der bliver foretaget, de ukærlige metoder, der anvendes, de sladderagtige rygter, der bliver spredt, mangelen på barmhjertighed og kristen kærlighed, mistænkeliggørelsen, frygten og rædslen for de inkvisitoriske forhør, der gør enhver misforståelse eller utilsigtet skade forvoldt ved tankeløs snak tusind gange værre?

Brødre, der findes ikke andet end kærlighed i vore hjerter over for hele samfundet af vore brødre, og hverken min kone eller jeg har nogen sinde ønsket i ond hensigt at skabe forvirring i deres tro. Hvordan ville Jesus handle i en situation som denne?

Det syntes at være udvalgets hensigt at ville føre bevis for, at der var nogle, der var faldet fra, så man kunne kende os skyldige. Og til trods for vore gentagne udtalelser, der kom fra hjertet, om at vi aldrig kunne drømme om at følge en kurs, som førte til frafald, så vedblev man at fremture med denne anklage. Det syntes som om udvalget var blevet udvalgt for at bevise, at vi er frafaldne, på grund af en personlig samtale med nogle af vore bedste venner, og hensigten med denne samtale skulle være, at vi ville danne en sekt eller skabe splittelse og frafald. Ved to forskellige lejligheder brugte broder Harold Jackson illustrationen med en ung pige, som havde begået utugt; men den blotte tanke om at have begået utugt skræmte hende i en sådan grad, at hun over for sig selv sagde, at hun ikke havde gjort det; men hun var blevet gravid. Meningen med denne illustration var at vise, at uanset hvor afskyelig tanken om at være frafaldne var for os, og uanset, at vore hjerter og vor samvittighed fortalte os, at det var utænkeligt for os at gøre sådanne ting – så var vi alligevel frafaldne.

Men brødre, vi kender stadig forskel på højre og venstre. Dette er ikke det samme som en ung pige, der mangler forståelse og erfaring. Men lad os sige, at det er sådan, at vi er noget, som vore hjerter og vor samvittighed siger os, at vi ikke er – hvordan ville Jesus så have behandlet en sådan sag? Ville han ikke have udrakt sin hånd i kærlighed og barmhjertighed mod den pige? Døde han ikke for os, så vi kunne blive vist barmhjertighed, så synden ikke skulle herske iblandt os?

På den anden side – er det et udtryk for himmelsk visdom at bruge eksemplet med den pige, som er sikker på, at hun ikke har bedrevet utugt, men hendes mave vokser – som en principsag til afgørelse af andre sager? Hvad ville der ske, hvis en nærmere undersøgelse viste, at hun havde en svulst i maven, og at hun i virkeligheden fortalte sandheden, men at hun var så hårdt presset af den måde, hun blev forhørt på, og bevidstheden om, at der måske ville begynde at gå sladderagtige rygter om hende, at hun skulle have tvillinger, ja, at hun allerede havde født tvillinger, o.s.v.; ville det ikke være meget uretfærdigt over for hende? Hvem ville så have været årsag til eller have gjort den største fortræd? Ville Jesu Kristi kærlighed og barmhjertighed ikke undgå en sådan form for uretfærdighed?

Af netop denne grund sagde Jesus til dem, der fordømte ham for at helbrede på sabbaten: »Hold op med at dømme efter det ydre, men fæld en retfærdig dom.« – Johs.7:24.

Broder Episcopo fra det dømmende udvalg påstod ved hjælp af en række suggestive spørgsmål, at en frafalden kunne være meget alvorlig i det, han lærte, men alligevel være en frafalden. Det skulle forstås på den måde, at til trods for vore fortsatte udtalelser om, at en frafalden kurs for vort vedkommende var fuldstændig utænkelig, at vi aldrig havde haft til hensigt at skade organisationen eller at danne en sekt, så måtte vi stadigvæk betragtes som frafaldne på grund af de ting, som vi havde snakket med vore venner om.

Men hvis vi skal kaldes frafaldne, så må vi samtidig slå fast, at historisk set er Jehovas vidners organisation fuld af frafaldne. Da vi forkyndte, at Jesu usynlige nærværelse begyndte i 1874, mente vi det oprigtigt. Men Jehova vidste, at vi forkyndte noget, som ikke var i harmoni med Bibelens sandheder, så hvis vi skulle følge broder Episcopos' definition, ville Han have været nødt til at anse os allesammen for

frafaldne. Tit og mange gange har vi som organisation og i gudsfrygt og oprigtighed forkyndt ting, som vi troede var i harmoni med Guds ord, men som viste sig ikke at være det; og vi har set vore brødre blive forvirrede over det og svage i troen. Ville det nu være i overensstemmelse med kærlighed og barmhjertighed at dømme organisationen som frafalden af den grund? Ville det være sund fornuft at sammenligne organisationen med Hymenæus og Filetus, som ødelagde andres tro ved at sige, at opstandelsen allerede havde fundet sted?

Grundlaget for processen imod os var, at vi havde drøftet visse skriftsteder i Bibelen med nogle få brødre i en privat samtale. En af de fundamentale rettigheder, ethvert menneske har, er at kunne tale fortroligt med en ven eller et menneske, man stoler på. Hvis denne rettighed bliver taget fra os, eller hvis det kræves af os, at vi bekender sådanne fortrolige samtaler, og man skal dømmes på grund af de udtalelser, man er kommet med under sådanne omstændigheder, eller hvis dem, som vi har betroet os til, skræmmes til at angive os, fordi vi har talt til dem, da de ellers selv vil blive retsforfulgte, hvilken slags underkastelse er det da, som organisationen kræver? Ville det så ikke være ensbetydende med total underkastelse under organisationen? Ville det ikke være at tilsidesætte Jesu Kristi ledelse af menigheden?

Vi kan give adskillige eksempler på sådanne samtaler, som mange har ført, også nogle af dem, som sad i udvalget, om ting, som organisationen ikke har lært offentligt. Hvis jeg kender til det, hvor mange andre kender så ikke også til det? Hvor mange har de talt med om disse ting? Skulle vi nu starte en inkvisitorisk undersøgelse for at finde ud af, om de er frafaldne? Grunden til, at jeg ikke omtalte sådanne eksempler og nævnte navne, er, at det ikke ville være retfærdigt af mig. Vi ville ikke få det til at se ud, som om vi pegede på andre. Skal det nu til at være sådan, at man skal leve i en atmosfære af frygt, så det er mistænkeligt, hvis man selv læser Bibelen derhjemme, og skal man stemples som frafalden eller endog som »kætter« for det?

Under forhøret udtrykte vi beklagelse over den uro, som syntes at stamme fra os, ved at vi var kommet med ubetænksomme udtalelser til en række brødre. Og når vi forsikrede om, at vi ikke ville gøre det igen, men hellere sige til alle, som ville tale om sådanne ting med os, at sådan noget måtte der ikke tales om – så udtalte broder Harold Jackson alligevel meget lidenskabeligt, at vi måtte give dem en eller anden garanti for det; og så fortsatte han med at sige, at vi var til fare for organisationen, og at jeg fulgte et bestemt mønster, hvor jeg ligesom dækkede over noget, og at han personligt ikke troede på, hvad jeg sagde. Hvad siger Bibelen om dette? Hvordan kan man give en sådan »garanti«? Selv om der havde været grund til at anklage nogen for at ville starte en ny sekt, så siger Titus 3:10: »Et menneske som vil danne en sekt skal du afvise efter en første og en anden formaning.« Der skulle gives en fornyet formaning til det menneske, der *fortsatte sine forseelser* ved at stræbe efter at danne en ny sekt. Selv om vi blev anset for at være den slags mennesker lige fra den første, ulykkelige misforståelse, så har vi siden forholdt os helt unormalt tavse for at undgå yderligere misforståelser. Og selv om en mundtlig garanti ikke ville være nok, som det kan ses af Pauli ord, så ville vedkommende med sine gerninger kunne give en tilstrækkelig garanti, nemlig ved at undgå yderligere fejl, så han ikke engang behøvede en fornyet formaning.

Mere end én gang erklærede broder Jackson, at de ting, der var blevet sagt, viste, at der havde været et angreb på selve kernen i organisationen. Men for det første har der slet ikke været noget angreb, og for det andet kender jeg ikke nogen, som kunne tænke sig at angribe organisationen. Kan det være et udtryk, som et uforstandigt menneske har anvendt, og som har ført til en forhastet slutning, hvorefter det er blevet til et klagepunkt? Kan man regne sådan en udtalelse eller forhastet slutning som ufejlbarlig sandhed, sådan uden videre, så andre kan bedømmes derefter? Brødre, den mærkelige fremfærd, man har anvendt i denne situation, er meget forvirrende.

Vi appellerer i retfærdighedens og barmhjertighedens navn, for vi er blevet dømt for noget, som vi ikke har gjort.

Vi beder til Jehova om, at denne sag må blive opklaret, så hans navn kan blive velsignet, til gavn for hans folks åndelige velfærd.

Jeres brødre –
Elsie og Rene Vazquez«

Ca. 30 år tidligere havde Rene forladt sin fars hjem for at slippe ud af, hvad han følte, var en snæversynet, underkuende og intolerant atmosfære. Han søgte frihed, for at han kunne følge sin interesse for Jehovas vidner. Fra da af havde han givet sit hjerte og sin sjæl for at kunne tjene mellem Jehovas vidner. Nu, i løbet af bare to uger, måtte han se alle disse år blive fejet af bordet som noget ganske uvæsentligt. Han blev underkastet en intens undersøgelse, der blev rejst tvivl om hans motiver, og han blev stemplet som en oprører mod Gud og Kristus. Hans brev udstråler den pine og kval, han føler ved at opdage, at han befinder sig i den selvsamme atmosfære af religiøs intolerance og snæversynethed, som han troede, han var undsluppet fra.

Rene fik lov til at fremføre sin appel for et nyt udvalg (bestående af fem andre ældste). Men alle de bestræbelser, han gjorde sig, for at være forsonlig og for at vise, at han ikke havde noget ønske om at være dogmatisk eller gøre specifikke lærepunkter til stridsspørgsmål, blev afvist som undvigende manøvrer og blot betragtet som et yderligere bevis på hans skyld.

På et tidspunkt, da han var blevet bombarderet med spørgsmål gennem flere timer, blev mødet afbrudt af Sam Friend fra appeludvalget, som sagde: »Sikke en gang *pladder* – nu læser jeg en liste med spørgsmål op for dig, som du skal besvare med ja eller nej.« Rene, hvis modersmål var spansk, kendte ikke det anvendte udtryk, og han fortalte bagefter, at selv om han tænkte, at det nok var et lokalt udtryk, så ramte det ham som et sprogligt beskidt ord, og det var, som om noget »kammede over« inden i ham og han udbrød: »Nej, jeg vil ikke besvare flere af jeres spørgsmål. I, som kun er mennesker, prøver på at ransage mit hjerte; og jeg kan ikke holde det ud mere!« Man besluttede da at holde pause; men Rene gik ud, og da han nåede ned på gaden, brast han i gråd.

Udvalget bekræftede kendelsen om at udstøde ham.

Ikke én eneste af alle de mennesker, som Rene havde kendt og arbejdet sammen med i tjenesteafdelingen, indbefattet dem, der igennem mange år ofte havde benyttet sig af hans hjælpsomhed, stod frem for at sige bare en lille smule til hans forsvar eller gjorde sig til talsmand for, at han skulle have en venligere behandling.[196] Al Renes ærlighed, hans uplettede levned i de sidste 30 år, blev ikke tillagt nogen værdi, dersom han ikke var fuldstændig enig med organisationen og tav helt stille, uden at spørge om noget. Et eller andet sted i alt dette synes disciplen Jakobs ord at passe, der hvor han siger:

»I skal tale og handle som de, der skal dømmes efter frihedens lov. Thi dommen er ubarmhjertig mod den, der ikke har øvet barmhjertighed, men barmhjertighed ser frimodigt dommen imøde.«[197]

Endelig, den 8.maj 1980, fortalte Det Styrende Råd mig officielt, at mit navn var indblandet i alt dette. Jeg fik en opringning fra ordstyrer Albert Schroeder,

og han sagde, at Det Styrende Råd ønskede, at jeg skulle komme til Brooklyn for at tale med dem. Dette var *første gang*, de gav mig grund til at tro, at jeg var under mistanke.

Der var nu gået 15 dage siden den samtale, hvor ordstyreren flere gange undlod at fortælle mig, hvad det egentlig var, der skete. Jeg kendte stadigvæk ikke noget til det totimers bånd, som allerede var blevet afspillet for resten af Det Styrende Råd under et møde for 23 dage siden.

I løbet af de 23 dage havde de ikke bare afspillet båndet for Det Styrende Råd, men også uddrag af det, hvor både jeg og Ed Dunlap blev nævnt med navn, for mindst 17 personer uden for rådet (de, der var med i de undersøgende og dømmende udvalg). De havde udstødt tre medlemmer af hovedkvarterets personale og tre personer udenfor Betel, hvoraf én havde været min ven i 30 år. De havde også optaget et andet bånd, et interview med en mand ved navn Bonelli (det bånd kommer vi tilbage til senere), og de havde søgt med lys og lygte hos medlemmer af betelfamilien og andre efter tegn på hvad som helst, der kunne være belastende; og de var ikke gået af vejen for at true med udstødelse af disse, hvis de ikke »samarbejdede«.

Først efter alt dette fandt Det Styrende Råd det betimeligt at lade mig vide gennem ordstyrerudvalget, at de anså mig for at være indblandet i det skete. Hvorfor mon?

Alt, hvad jeg vidste, havde jeg fra andre kilder end Det Styrende Råd, hvor jeg dog havde været medlem i ni år. De betelmedarbejdere, som var blevet trukket gennem pinefulde forhør, havde ringet til mig og udtrykt deres forfærdelse over den uvenlighed og intolerance, de havde oplevet. De gav udtryk for, at de troede, de var blevet trukket gennem alt dette, for at man gennem dem ville nå det endelige mål, nemlig Edward Dunlap og mig. De mente, der var blevet lagt en kurs, hvor man begyndte med at fange »de små fisk«, de mindre kendte og i lavere stillinger, for bagefter at nå de store. Ved at bevise de små fisks »skyld«, fik man det til at se ud, som om situationen var overordentlig alvorlig og farlig; og når de så havde lagt grunden, så godt de kunne, kunne de begynde at trække de større fisk i land. Om det var rigtigt eller forkert, så var dette deres indtryk. Det kunne blive interessant at høre ordstyrerudvalgets medlemmer fortælle om grunden til, at de var gået frem på den måde, som de var; for de havde fået alle de endelige rapporter, og de havde givet alle udvalgene deres særlige instrukser

Da ordstyrer Schroeder ringede til mig den 8.maj, udtrykte jeg over for ham min forundring over, at ikke én eneste af dem, jeg havde arbejdet sammen med i Det Styrende Råd uge efter uge i ni år (andre gennem femten år), havde tænkt på at tale med mig som broder til broder og fortælle mig, hvad det egentlig var, der gik for sig. (For nu ikke at gøre alle medlemmerne uret, må jeg sige, at det er muligt, at de ikke har kendt ordstyrerudvalgets behandling af sagen i detaljer. Måske har de slet ikke kendt indholdet af Schroeders telefonsamtale med mig den 22.april, skønt samtalen højst sandsynligt var optaget på bånd. Ligegyldigt hvordan og hvorledes, må man huske på, at mange af medlemmerne må have forventet og troet, at ordstyrerudvalget ledte sagerne på udmærket vis i overensstemmelse med kristne principper, så de gjorde mod andre, som de gerne ville have, andre skulle gøre imod dem.)

Så spurgte jeg Albert Schroeder, hvordan han ville have følt det, hvis man hjemme i Brooklyn var begyndt at beskylde ham for at have tendenser til frafald, dengang man hørte om, at han ovre i Europa udbredte sin egen opfattelse af udtrykket »denne generation«, og var begyndt at samle andre udtalelser sammen, som han på et eller andet tidspunkt måtte have fremsat, for til sidst at stykke dem sammen til et bevis, der kunne bruges til en alvorlig anklage imod ham – og at alt dette gik for sig, uden at man fortalte ham noget om det. Hvordan ville han have følt det?

Han svarede ikke. Jeg sagde så, at jeg ville komme til Brooklyn, som de havde bedt om, og vi afsluttede samtalen.

Da jeg ankom til Brooklyn den 19.maj, havde de konstante overraskelser taget sådan på mig, at jeg faktisk var på randen af et nervesammenbrud. Det, der foregik, syntes at være blottet for al fornuft. Nogle kaldte det et mareridt, andre brugte ordet »paranoia«. Uskyldige kristne blev behandlet, som var de farlige fjender.

For nylig faldt jeg over en artikel, som jeg i sin tid havde klippet ud af *The New York Times*. Overskriften lød »Mistro i Nixons stab«, og den sagde blandt andet:

> »En psykiatriker, der arbejdede i Det Hvide Hus i årene 1971-73, siger, at inderkredsen omkring Richard M.Nixon nærede dyb mistro til andre menneskers motiver. De betragtede hensyntagen til andre menneskers følelser som en karakterbrist og kunne ikke acceptere loyal opposition eller anderledes tænkende.
>
> »At være af en anden mening og at være illoyal var i deres øjne ét og det samme«, sagde dr. Jerome Jaffe. »Det var virkelig tragisk. At være anderledes tænkende var det samme som at være illoyal. Det var det tema, der gik igen og igen...«
>
> »Ledelsen beundrede de mennesker, som kunne være kolde og ufølsomme, når de traf afgørelser i personalesager«, sagde han. »At gøre indrømmelser for at tilgodese menneskers følelser og at erkende, at et bestemt mål ikke var det værd, at man ødelagde folk for det, var ikke noget, der kunne vække beundring. Det blev betragtet som en alvorlig fejl.«
>
> »De nærede dyb mistro til andre menneskers motiver, og de kunne ikke tro, at mennesker var i stand til at hæve sig op over selviske formål«, sagde han.«[198]

Jeg finder en skræmmende parallel mellem dette og de holdninger, som blev udvist i Brooklyn i foråret 1980. »At være anderledes tænkende var det samme som at være illoyal. Det var det tema, der gik igen og igen.« Jesu Kristi mildhed manglede totalt. Den kærlige forståelse, som kommer af venskab, var blevet overtaget ef en kold organisatorisk indstilling, der gik ud på altid at tro det værste, aldrig at lade tvivlen komme nogen tilgode, betragtede mildhed og tålmodighed som en svaghed og som fjendtlig overfor organisationens interesser og dens mål: at ensrette alle. Det var, som om en tung retsmaskine var sat i gang og nu ufølsomt og ubønhørligt forfulgte sit mål. Jeg kunne næsten ikke tro, at det virkelig foregik sådan.

På hovedkontoret fandt jeg på mit skrivebord bl.a. en liste, udarbejdet af ordstyrerudvalget den 28.april 1980. Den så således ud: [oversat]

»(Til Det Styrende Råds medlemmer)

NYE BEVISER FOR AT DER BLIVER UDSPREDT FALSK LÆRE.

Følgende er nogle af de falske læresætninger, som er blevet spredt, især fra Betel. De er kommet til Det Styrende Rådes kendskab fra den 14.april og fremefter.

1. At Jehova ikke har en organisation på jorden i dag, og at organisationens Styrende Råd ikke er ledet af Jehova.

2. Enhver, som er døbt fra Kristi tid og frem til den endelige afslutning, har et himmelsk håb. Alle disse skulle deltage i Herrens aftensmåltid og ikke bare dem, der hævder at tilhøre den salvede skare.

3. Der findes ikke nogen gyldig ordning som »den trofaste og kloge træl«, bestående af de salvede og deres Styrende Råd, til at lede Jehovas folk. Udtrykket bruges af Jesus i Matt. 24:45, men kun som en illustration af enkeltpersoners trofasthed. Regler er ikke nødvendige, det er nok at følge Bibelen.

4. Der er ikke to skarer i dag, en himmelsk og en jordisk, også kaldet »de andre får« i Johs. 10:16.

5. At tallet 144.000 i Åbenbaringen 7:4 og 14:1 er symbolsk og ikke skal forstås bogstaveligt. »Den store skare«, omtalt i Åbenbaringen 7:9, tjener også i himlen, som vist i vers 15, hvor det siges, at denne skare »tjener dag og nat i hans tempel *(naos)*«.

6. At vi ikke nu lever i en særlig periode, der kaldes »de sidste dage«; men at »de sidste dage« begyndte for 1900 år siden, i år 33 e.Kr., som vist i Ap.G. 2:17, hvor Peter citerer fra profeten Joel.

7. At 1914 ikke er et afmærket årstal. At Jesus Kristus ikke blev sat på tronen på det tidspunkt, men har hersket i sit rige siden år 33 e.Kr. At Kristi komme *(parousia)* ikke er sket endnu, men vil ske, når 'Menneskesønnens tegn viser sig på himmelen' (Matt. 24:30) engang i fremtiden.

8. At Abraham, David og andre trofaste mænd fra fortiden også vil få himmelsk liv, baseret på Hebr. 11:16.

Obs. De ovenfor anførte synspunkter på bibelsk lære er der nogen, der har antaget, og de giver dem nu videre til andre som »ny forståelse«. Sådanne synspunkter er i modstrid med Selskabets opfattelse af den grundlæggende, bibelske lærestruktur (Rom. 2:20; 3:2). De er også i modstrid med det »mønster af sunde ord«, der har været accepteret som bibelsk korrekt af Jehovas folk igennem årene (2 Tim. 1:13). Sådanne ændringer fordømmes i Ord. 24:21,22. Det ovenfor anførte er derfor 'afvigelser fra sandheden... og ødelægger troen hos nogle'. (2 Tim. 2:18). Alt taget i betragtning, er dette så ikke FRAFALD, der må medføre organisationens indgriben. Se Ks 77, s. 58.

Ordstyrerudvalget 04.28.1980«

Jeg blev meget overrasket over nogle af punkterne, for det var ting, jeg aldrig havde tænkt på og langt mindre talt med andre om. Jeg var oprørt over den dogmatiske måde, tingene blev fremsat på; men bemærkningerne forneden var det, der var det virkelige problem. For disse bemærkninger fokuserede

endnu engang på *»Selskabets opfattelse af den grundlæggende, bibelske lærestruktur« og det »'mønster af sunde ord', der har været accepteret som bibelsk korrekt af Jehovas folk gennem årene«*. Dette lød velkendt i mine ører; for det var argumenter, der regelmæssigt blev brugt ved Det Styrende Råds møder. Den traditionelle lære, og ikke Guds ord, var det, der blev lagt vægt på.

Den 20.maj mødtes jeg med ordstyrerudvalget, og de afspillede et bånd for mig med deres rapport til Det Styrende Råd om deres interviews med redaktionsmedlemmerne, samt de skridt, de havde taget, til at sætte de retslige processer i gang. Derefter gav de mig to bånd, jeg kunne tage med og lytte til; det ene var det totimers bånd, som var optaget med det cubanske ægtepar Godinez; det andet var noget kortere og indeholdt en samtale med et vidne ved navn Bonelli. Det var *første* gang, jeg fik noget at vide om dette totimers bånd, og at de allerede for over en måned siden havde afspillet det for Det Styrende Råd. Jeg finder det næsten latterligt i betragtning af, hvor meget der på grund af dette bånd allerede var ødelagt for mennesker, at de først nu lod mig høre det – dagen før jeg selv skulle afhøres på et plenarmøde med Det Styrende Råd.

Jeg tog båndene med ind på mit kontor og spillede dem. De gjorde mig syg om hjertet. Alt havde fået en hæslig fordrejning. Jeg var overbevist om, at ægteparret Godinez søgte at gengive tingene, som de selv havde hørt dem, for jeg kendte dem og havde altid anset dem for at være ærlige mennesker; men som Harley Miller ledte interviewet, måtte jeg uvilkårligt spørge mig selv, om tingene virkelig havde været fremsat på en så ekstrem måde, som han fik det til at lyde. Jeg var imidlertid effektivt afskåret fra at finde ud af det på nuværende tidspunkt, eftersom ordstyrerudvalget havde sørget for, at retssagerne allerede var afsluttet og de implicerede udstødt.

På slutningen af båndet hørte jeg de tre medlemmer af orstyrerudvalget udtale deres tilfredshed med, at de nu havde et klart billede af det hele; så roste de ægteparret Godinez for deres loyalitet og udtalte deres misbilligelse af de mennesker, som var omtalt. Dette gjorde, at jeg følte mig endnu mere syg om hjertet. Hvordan kunne de gøre det uden at have talt med Cris Sanchez? Hvorfor var han der ikke? Hvorfor var Rene Vazquez blevet »luret« med den af Harley Miller foreslåede (det var på selve båndet) »taktfulde« opringning fra Godinez, som prøvede på at få ham til at udtale sig på afgørende vis? Hvad var disse mænd ude på, hvad ville de opnå? Var det et ærligt forsøg på at hjælpe disse mennesker, at forstå deres synspunkter og arbejde hen imod en fredelig løsning, at ordne sagen uden alt for store menneskelige omkostninger, med venlige råd og opmuntringer til mådehold og varsomhed – eller var hensigten, at der *skulle* formuleres en anklage mod visse personer? Jeg fandt intet på hele båndet, der kunne tyde på noget andet mål end det sidste.

Men hvis indholdet af det første bånd var slemt, så var det andet endnu værre. Ægteparret Godinez havde fortalt, hvad de kunne huske fra en samtale i deres hjem, og hvilket indtryk det havde gjort på dem, og som sagt, så tror jeg, de gjorde det af et ærligt hjerte. Det andet bånd indeholdt næsten ikke an-

det end rygter. Men det mest nedslående aspekt ved begge optagelser var de udtalelser, der blev fremsat af hovedkvarterets interviewere.

Bonelli var medlem af en spansktalende menighed, der var nabomenighed til Renes. Albert Schroeder begyndte med at præsentere Bonelli som en mand, der tidligere havde været »tjener« (eller »diakon«) i to forskellige menigheder; men at han for øjeblikket ikke var tjener. Han citerede Bonelli for at have sagt, at grunden til, at han ikke var tjener i øjeblikket, var den, at der var en ældste i menigheden ved navn Angulo, som var modvilligt indstillet over for ham.

Bonelli vidnede nu imod denne ældste, som han sagde var skyld i, at han ikke var blevet udnævnt til tjener. (Angulo var en af de personer, som nu var udstødt.) Han fortalte også, at han om aftenen, den 31.marts, efter mindehøjtiden (Herrens aftensmåltid) var gået med hjem til Rene, hvor han boede; og at han der havde set Renes kone og mor tage del i symbolerne, brød og vin.[199] Bonelli sagde, at han også havde taget del i symbolerne.

Denne sidste udtalelse affødte overraskede kommentarer fra hans interviewere, Albert Schroeder, samt Dave Olson og Harold Jackson fra tjenesteafdelingen. Bonelli forklarede videre – og her citerer jeg hans ord på båndet ordret: »Jeg er nemlig lumsk.« Og han sagde nu, at han var taget med hjem til Rene for at spionere.[200]

Han fortsatte med at sige, at han havde forstået på andre vidner, at Angulo og Rene allerede havde købt sig en bygning, hvor de ville holde møder, og at de allerede havde døbt nogen ind i deres nye tro.

Der var *ikke ét eneste sandt ord* i disse rygter. Intervieweme spurgte ikke, hvor bygningen lå, eller om navnene på de mennesker, som skulle være blevet døbt. Det var der heller ikke nogen, der kunne have fortalt dem, for de eksisterede ikke.

Længere henne på båndet kneb det for Bonelli at udtrykke det, han ville sige, på engelsk; men Harold Jackson, som kan spansk, fik ham til at sige det på spansk, hvorefter han oversatte det. Bonelli grinede og sagde: »Mit engelske er ikke så godt, men mine oplysninger er!« Dave Olson sagde hurtigt: »Ja, broder, du giver os lige nøjagtigt det, vi har brug for. Fortsæt!«

Da jeg hørte disse ord, sank hjertet i livet på mig. I hele denne samtale havde denne mand ikke sagt ét eneste ord, der kunne tydes som et forsøg på at hjælpe dem, der havde en forkert opfattelse af Skriften. Kun hvis hensigten var at anklage og fordømme, kunne det siges, at han 'gav dem lige det, de havde brug for'. Men i netop dette vidneudsagn var halvdelen ubegrundede, falske rygter, og den anden halvdel kunne kun anses for gyldig ud fra det synspunkt, at en religiøs organisation har ret til både at forbyde private samtaler om Bibelen mellem venner, hvis disse ikke er i overensstemmelse med organisationens lære, og til at dømme andre menneskers samvittighedsfulde gerninger, selv når de foregår inden for hjemmets fire vægge.

Ved afslutningen på Bonellis vidneudsagn spurgte Dave Olson ham, om han kunne oplyse navnene på andre »brødre«, der kunne give lignende oplysninger. Bonelli havde hævdet, at der var blevet talt til masser af mennesker om denne »frafaldne tro«. Han svarede, at han mente, han kendte navnet på en broder i New Jersey, som måske kunne give nogle oplysninger. Olson spurgte om hans navn, men Bonelli kunne ikke huske det; men han troede godt, han kunne finde ud af det. Olson sagde: »Jamen der må da være mange andre, som kan fortælle os noget.« Bonelli sagde så, at han troede nok, han kendte nogle »søstre«. Hvad var deres navne? Også det var han nødt til først at finde ud af.

Albert Schroeder gav derpå udtryk for udvalgets taknemmelighed over for Bonelli for hans samarbejde og rådede ham til at 'holde sig selv åndeligt stærk ved at overvære møderne regelmæssigt'. Og han tilføjede, at hvis Bonelli hørte mere om alt dette, skulle han komme og sige det.

Efter min mening er der ikke noget, der mere klart end dette bånd viser formålet med hele denne proces med alle dens tilhørende undersøgelser, afhøringer og endelige domsafsigelser. Jeg kan ikke komme i tanker om noget, der bedre end dette bånd kunne hjælpe Jehovas vidner overalt til at få et afbalanceret billede af, hvad der egentlig skete, hvilken ånd, der herskede, og hvordan mennesker, der hørte til Guds »kanal«, førte sig frem; og så skulle de sammenligne indholdet af dette bånd med, hvad de ellers har hørt fra organisationens side og gennem rygter. Men de skulle også have ret til at stille spørgsmål om, hvad der bagefter var blevet gjort for at efterprøve sandfærdigheden af denne mands vidneudsagn, for at skille rygter fra kendsgerninger; og de skulle samtidig have ret til at spørge, hvorfor disse vidneudsagn blev anset for at være *»lige nøjagtigt det, vi har brug for«* af hovedkvarterets mænd.

Men sandsynligheden for, at organisationen ville lade nogen høre dette bånd i sin helhed og bagefter stille spørgsmål om det, anser jeg for at være lig nul. Så ville de hellere destruere det. Og jeg forstår slet ikke, at ordstyrerudvalget ikke skammede sig over at lade mig høre det.

Det Styrende Råd var fuldt vidende om, at der i løbet af nogle få dage efter udstødelsen af nogle af hovedkvarterets medarbejdere begyndte at versere rygter magen til dem på båndet indenfor betelfamilien. De »frafaldne« ville lave deres egen religion, havde allerede holdt separate møder, havde døbt folk og antaget navnet »Frihedens sønner«. Disse rygter havde heller ikke noget som helst på sig. De medlemmer af Det Styrende Råd, der præsiderede som ordstyrere ved drøftelsen af dagsteksten om morgenen, kom med mange kommentarer angående de »frafaldne«; men de fandt det ikke betimeligt at fortælle, at de verserende rygter var falske. Disse rygter fik lov til at spredes uhindret og var til sidst spredt ud over hele jorden; og således var alle de vidner, der lod rygterne gå videre, med til at 'aflægge falsk vidnesbyrd imod deres næste', selv om de ikke altid var sig dette bevidst. De eneste, der kunne fortælle, at rygterne var falske, var Det Styrende Råd. Hvorfor gjorde de det ikke? Jeg tror gerne, at nogen af dem ærligt troede på, hvad de hørte; men med det store ansvar de har, burde de så ikke have følt sig forpligtede til at efterforske sagen og på den måde hjælpe andre med at finde ud af, hvad der var sandhed i alt dette, og hvad der var sårende, ja, ondskabsfulde løgne?

Jeg vil ikke påstå, at der kun var fejl på den ene side. Jeg tvivler ikke om, at mange af os, som blev bragt til forhør, også kom med uovervejede udtalelser. Der er meget, der tyder på, at nogen af de mest ekstreme udtalelser kom fra en

mand, som, da man henvendte sig til ham, omgående tilbød at fungere som »anklagerens vidne« og derefter vidnede imod en medældste. Jeg kender ikke personligt hverken denne mand eller den ældste. De tilhørte en nabomenighed til Rene.

Jeg synes ikke, det var forkert af hovedkontoret at foretage i det mindste nogen efterforskning på grund af det, de havde hørt. Det ville være helt naturligt. Det ville endda have været forkert af dem ikke at gøre det, hvis de tror, at det de forkynder, er Guds sandhed.

Det, jeg finder så svært at forstå og få til at harmonere med Bibelen, er *den måde,* hvorpå denne efterforskning foregik – den hovedkuldse reaktion – de metoder, der blev taget i brug, f.eks. det at dække over eller tilbageholde oplysninger fra mennesker, hvis hele tilværelse var afgørende berørt, og hvis gode navn og rygte stod på spil – brugen af trusler om udstødelse for at få belastende vidnesbyrd frem – og først og fremmest den despotiske fremgangsmåde, det følelseskolde paragrafrytteri og den hårdhed, der prægede det hele. Og lige meget hvilke uoverlagte udtalelser, der måtte være fremsat af dem, der blev 'trukket for retten' – så berettigede det slet ikke til den fremgangsmåde, der blev brugt.

Som under inkvisitionen var alle rettigheder på udspørgernes side. De kunne tillade sig at stille et hvilket som helst spørgsmål, og på samme tid nægte at svare på de spørgsmål, der blev stillet til dem. De insisterede på, at processerne skulle foregå hemmeligt, uden at andre fik noget at vide; men samtidig hævdede de at have ret til at spionere og snage i private samtaler i private hjem. De regnede det for korrekt at hemmeligholde det, det var jo »fortrolige« sager, og deres undvigelser var blot »praktiske«, strategiske – medens de anklagedes forsøg på at bevare indholdet af private samtaler som helt privat blev kaldt underfundige og regnet for beviser på en sammensværgelse. De forventede, at deres egne handlinger blev regnet for udslag af nidkærhed for Gud og den »åbenbarede sandhed«, men samtidig mistænkte de de anklagede for det værste og accepterede ikke deres oprigtige forsøg på at tjene Gud først, ejheller deres kærlighed til sandheden, når denne blev modsagt af den traditionelle lære.

Da Rene Vazquez f.eks. under forhørene udtrykte sig moderat og udogmatisk for at vise, at han ikke ønskede at blæse ubetydelige lærepunkter op til store stridsspørgsmål, og for at gøre det klart, at han ikke holdt på, at andre skulle se tingene, som han så dem, eller antage hans synspunkter, så fandt han ud af, at det dømmende udvalg var meget utilfreds med ham. De ligesom søgte at blotlægge hans inderste tro og tanker. Når de ikke nåede dette mål, stillede de blot nye spørgsmål, og han nåede tit ikke at svare på det ene, før der kom et andet oveni; og de ville ligesom tvinge ham til at give et kategorisk svar. Under hans forhør foran det første dømmende udvalg, blev en anden ældste også forhørt, nemlig Benjamin Angulo. Han var meget sikker i sin sag, ja, ligefrem ubøjelig i mange af sine udtalelser. Da Rene talte i moderate vendinger, var der et af udvalgsmedlemmerne, Harold Jackson, der sagde til ham: »Du er ikke engang en god frafalden«, og han fortsatte med at sige, at Rene ikke klart forsvarede sin tro, og sagde videre:

»Se på Angulo, *han* forsvarer sin tro! Du har fortalt Angulo om disse ting, og se nu, hvordan han taler om dem. Det kan være, han bliver udstødt på grund af dine synspunkter, og du kan ikke engang selv definere dem ordentligt.«

Ved det andet forhør, under appeludvalget, var det, at Renes forsøg på at være moderat, udløste udtrykket »pladder«. Mildhed, tolerance og eftergivenhed, hvor tingene tillader det, er ikke gode egenskaber hos en person, der skal udstødes som en rebel og »frafalden«. Og dog er disse egenskaber en del af Renes natur, hvad alle de, som kender ham, udmærket ved.

To år efter, at Rene var blevet udstødt, talte jeg med ham om hele affæren; og jeg spurgte ham, hvordan han havde det nu med dette, at han havde talt til andre om sin forståelse af Bibelen. Hvad han f.eks. ville svare en person, der måske fremsatte det argument, at man, hvis man arbejdede i en verdslig forretning, måtte opretholde denne forretnings synspunkter, så længe man arbejdede der; og hvis man ikke kunne det, så måtte man forlade den, før man udtalte sin kritik af dens politik? Hans svar var:

»Men det er jo en verdslig forretning, og jeg tænkte slet ikke i de baner. Jeg så på det, som det, det var, mit forhold til Gud. Jeg ved med mig selv, hvordan mine følelser var dengang, og hvad der lå mig på sinde, og ingen kan overbevise mig om noget andet. Hvis jeg havde været med i en eller anden sammensværgelse, hvad jeg ikke har, hvorfor skulle jeg så benægte det nu? Da forhørene begyndte, bad jeg til, at jeg ikke blev udstødt, og det gjorde de andre også – og alligevel skete det.

Hvis jeg havde ønsket at forblive indenfor, fordi jeg var ude på at hverve proselytter inden for organisationen, så ville jeg kæmpe endnu. Hvor er den 'sekt', som jeg arbejdede hen imod? Den skulle jo have været der i dag, hvis det var det, der var mit mål. Helt op til i dag foretrækker jeg at lade andre mennesker henvende sig til mig, hvis de vil tale med mig; jeg tager ikke selv initiativet.

Hvis jeg skulle gøre det hele om igen, ville jeg stå overfor det samme dilemma. Jeg syntes, at alt det, jeg lærte fra Skriften, var til så meget gavn for mig, at det var en ren velsignelse at få tingene afklaret, at det bragte mig nærmere til Gud.

Hvis jeg havde været 'intrigant', kunne jeg have planlagt det hele – men det, jeg gjorde, var kun menneskeligt, jeg reagerede bare på menneskelig vis. Dette menneskelige var stærkere end frygten for en organisation. Den tanke, at forlade vidnerne, havde aldrig strejfet mig. Jeg glædede mig blot over det, som jeg læste i Bibelen, og de slutninger, jeg kom til, stammede kun fra min personlige bibellæsning. Jeg prøvede på ingen måde at være dogmatisk.

Det jeg spørger mig selv om, efter alle disse tredive år som et vidne – hvorfor følte de ikke som jeg, hvorfor havde de ikke barmhjertighed og medfølelse? Hvorfor skulle spørgsmålene udformes så lumsk? Forhørene foregik jo, som om vor »skyld« skulle bevises, ikke for at hjælpe en 'vildfarende' broder.«

Der var et rygte, der bredte sig helt til udlandet, og det gik ud på, at Vazquez, Sanchez og Kuilan, som alle tre havde arbejdet i den spanske oversættelsesafdeling, i virkeligheden lavede om på det, der skulle oversættes, og at jeg vidste det uden at sige noget om det. (I fransktalende lande gik det samme rygte angående oversættelser til fransk.) Renes kommentar til dette var:

»Det er latterligt. Det ville have været fuldstændigt umuligt. Der blev ikke lavet noget om, og den tanke har aldrig strejfet os. Det var der heller ingen, der beskyldte os

for. Alle oversættelser skulle passere fem forskellige personer, der checkede dem. Fabio Silva var den sidste af de fem. Vi prøvede altid på at gå så tæt på den oprindelige tekst som muligt, når vi oversatte.«[201]

Måske var det mest ondskabsfulde rygte, der cirkulerede som »sandt« forskellige steder her i landet, idet både ældste og andre fortalte det videre, det, at der blev praktiseret homoseksualitet mellem de »frafaldne«. Hvor en så himmelråbende løgn kom fra, kan man dårligt forestille sig. Den eneste forklaring for mig at se må være den, at et årstid før vores sager kom for, var et medlem af organisationen i en temmelig højt ansvarlig stilling blevet beskyldt for homoseksuelle tendenser. Det Styrende Råd behandlede sagen og bestemte sig for at gå stille med dørene. Ikke desto mindre gav det anledning til en del snakken. I rygtesmedenes værksted blev hans gerninger nu overført til de »frafaldne«. Dette var meget nemt at gøre, for rygtesmede bekymrer sig sjældent om kendsgerninger. Det er i mine øjne den eneste mulige forklaring.

Hvordan kunne mennesker, der roste sig af deres høje kristne principper, viderebringe sådanne rygter, når de ikke havde noget som helst at basere dem på? Jeg tror, at mange inderst inde havde et behov for at retfærdiggøre alt det, der var sket. Man måtte finde noget, der kunne forklare den hårde lynjustits, der var blevet iværksat over for mennesker med et uplettet rygte – mennesker, som selv deres allernærmeste kun kendte som fredelige og slet ikke stridbare personer. Det, at den grimme betegnelse »frafalden« pludselig blev hæftet på disse mennesker, ligesom krævede *noget mere*, end der egentlig lå i sagens kendsgerninger. Uden disse ekstra rygter ville de, der kendte disse mennesker eller i hvert fald havde hørt om dem, måske være nødt til at se i øjnene, at den organisation, de betragtede som Guds talerør på jorden, måske ikke var det. For mange var dette at tænke det utænkelige. Det ville forstyrre deres følelse af sikkerhed alvorligt (meget mere end de fleste vil indrømme), idet denne følelse hviler på deres blinde tro på en menneskelig organisation.

FOR SANHEDRINET

»Her må indskydes, at det, man først og fremmest kræver af forvaltere, er troskab. Det er mig så ligegyldigt, om jeg bliver bedømt af jer eller af en menneskelig domstol, ja, jeg bedømmer ikke engang mig selv. Ganske vist mener jeg ikke selv, at jeg har noget på samvittigheden, men det frikender mig ikke. Den, som skal bedømme mig, er Herren.«
– 1 Korinther 4:2-4, *Seidelin.*

Da jeg ankom til Brooklyn, fik jeg smidt alle de oplysninger, som man hidtil havde forholdt mig, i hovedet på én gang. Den næste morgen skulle jeg give møde for det samlede Styrende Råd.

Bagefter kunne jeg nøjagtigt se, hvad der var sket, hele handlingsprogrammet, og de metoder man havde brugt; men i det øjeblik føltes det hele bare som et chok. Der var ingen mulighed for at spørge de andre involverede om rigtigheden af det, der nu blev fremført overfor mig, for de var allerede udstødt, og deres vidnesbyrd derfor uantagelige for rådet.

Jeg kunne stadig ikke fatte, at de mennesker, den gruppe, der havde givet mig hele min livslange, religiøse arv, nogensinde kunne finde på at bære sig ad, som jeg lige havde fået vished for, at de havde. Mine følelser overfor det at rejse til hovedkvarteret i Brooklyn denne gang, var ikke ulige dem, jeg havde haft, dengang jeg foretog mine smutture til Den Dominikanske Republik under diktator Trujillos regime. I Puerto Rico, hvor jeg kom fra, var alting så frit og åbent; folk talte helt frit sammen på gaden eller i offentlige transportmidler. Men når flyet landede i Ciudad Trujillo (nu Santo Domingo), var forandringen så godt som total. Folk var uhyre forsigtige i deres udtalelser, og i offentlige transportmidler var konversationen minimal. Man var bange for at fremsætte selv den mindste bemærkning, der kunne opfattes som ufordelagtig for diktatoren og blive rapporteret videre af det spionsystem, som blomstrede under hans regime. Almindelig samtale og udveksling af tanker, der blev betragtet som noget dagligdags og fuldstændig normalt i Puerto Rico, var farligt i Den Dominikanske Republik og kunne medføre, at man blev stemplet som en fjende af staten. I det første land kunne man udtale sig imod flertallets mening uden at behøve at bekymre sig, selv om man fik at vide senere, at disse udtalelser var blevet bragt videre. I det andet ville sådanne udtalelser, der ikke var i overensstemmelse med den herskende ideologi, få den, der havde fremsat dem, til at bebrejde sig selv, at han gjorde det, som om han havde gjort noget galt, og tanken om, at hans ord skulle blive bragt videre, var ildevarslende. I det sidstnævnte tilfælde var det lige meget, om det var sandt, det man sagde; om det var ærligt ment, om det var moralsk korrekt – det var ikke det, det kom an på; det kom kun an på, hvordan de mænd, der sad på magten, ville optage det.

Jeg havde af og til haft disse følelser på hovedkontoret før foråret 1980, men kun i lettere grad; nu overvældede de mig simpelthen. Den holdning, de, der udøvede den styrende autoritet, allerede havde indtaget, var indlysende ud fra de »instruktioner«, jeg havde fået af ordstyrerudvalget, og ud fra de bemærkninger, som de og mændene fra tjenesteafdelingen var fremkommet med på båndene. I den stærkt følelsesladede atmosfære og det klima af mistænksomhed, der havde udviklet sig, var det svært at blive ved med at huske på, at det, som jeg og andre havde sagt, kunne ses i et anderledes lys end det skærende kolde, som disse mænd så det i. Det var svært at holde sig for øje, at det, som fra organisationens synspunkt kunne fordømmes som kættersk, kunne være rigtigt, sandt og godt ud fra Guds ord, ikke mindst efter et helt liv i organisationens tjeneste. Jeg vidste med mig selv, at jeg ikke havde opsøgt nogen for at tale med dem om disse ting; de havde henvendt sig til mig, og jeg havde følt, at det var min pligt at henvise dem til Guds ord for at finde svaret på deres spørgsmål, også selv om det svar, de fandt der, måske ikke stemte med autoriteternes.

Jeg var sikker på, at langt de fleste af de mænd, jeg nu skulle møde, *kun* vil-

le betragte sagen ud fra et organisatorisk synspunkt. Hvis man fra starten havde udvist en helt anden holdning, var jeg sikker på, at hele sagen kunne have været klaret stille og fredeligt, i en venlig, broderlig diskussion, hvori de, der havde udtalt sig for uforbeholdent eller uoverlagt, kunne formanes til at veje deres ord bedre. Hvis man havde søgt at undgå skarpe konfrontationer og havde undladt egenmægtige angreb og paragrafrytteri, så havde det slet ikke været nødvendigt at blæse nogle få personers private samtaler op til en vældig sag, en *cause célèbre*, der fik voldsom indflydelse på mange menneskers liv, og som kom til at give genlyd og forvolde sladder overalt på jorden.

Da jeg trådte frem for rådet, havde jeg ingen lyst til at kaste mere ved på bålet, der allerede blussede lystigt. Det havde allerede fortæret nogle af mine kæreste venner. Jeg var parat til at erkende, at nogle få af de indblandede personer kunne have fremsat yderliggående eller dogmatiske udtalelser – og det kunne jeg kun beklage – selvom jeg ikke på dette tidspunkt kunne vide, hvor langt de var gået, for det drejede sig hovedsagelig om mennesker, som jeg aldrig havde drøftet bibelske lærepunkter med; der var endog nogle iblandt dem, som jeg ikke kendte.

Onsdag den 21.maj åbnedes Det Styrende Råds møde med Albert Schroeder som ordstyrer. Han meddelte allerførst, at rådet havde spurgt mig, om jeg ville gå med til at få Det Styrende Råds drøftelser med mig optaget på bånd; og at jeg var gået med til dette på den betingelse, at jeg fik en kopi af båndet.

I Det Styrende Råds mødelokale stod der et langt, ovalt bord, som der kunne sidde ca. tyve personer rundt om. Det samlede råd på sytten medlemmer var tilstede. Der var ikke ét eneste medlem, der havde talt til mig hele dagen, lige bortset fra Lyman Swingle, der sad til venstre for mig; og dagen før var der ikke én, der havde besøgt mig, hverken på mit kontor eller på mit værelse. Hvis der herskede nogen varme eller broderlige følelser i mødelokalet, så var jeg ikke i stand til at opfange dem. Jeg havde en følelse, som når jeg før i tiden skulle give møde for verdslige domstole, med den undtagelse, at jeg dengang følte mig mere fri til at tale og vidste, at der var andre mennesker til stede, som var parate til at vidne til min fordel, og som var enige med mig i mine synspunkter. Men dette var et lukket, hemmeligt møde. Den holdning, der blev lagt for dagen, syntes kun at bekræfte, hvad Rene Vazquez havde fortalt mig om den holdning, man havde udvist over for ham.

Ordstyreren sagde, at rådet først ønskede, at jeg skulle udtale mig om de otte punkter, ordstyrerudvalget havde optegnet som beviser på frafald på deres liste af 28.april. Det gjorde jeg så, og jeg bestræbte mig for at være moderat og udogmatisk; så eftergivende og forsonlig, som jeg på nogen måde kunne være det uden at hykle eller gå på akkord med min samvittighed. Den ultimative facon, ordstyrerudvalget havde udformet sin liste på, at enten så accepterede man fuldt og helt organisationens lære på disse punkter, eller også så man på dem på samme dogmatiske måde som nævnt på listen, den passede slet ikke på mig. Ingen af udvalgets otte punkter udtrykte, hvad jeg mente. For mig var problemet ikke, *om* Gud havde en »organisation« på jorden, men *hvilken slags* organisation: en centraliseret, stramt struktureret, autoritær organisation – eller simpelthen en menighed af brødre, hvor den eneste myndighed var bemyndigelse til at hjælpe, vise vej, tjene og aldrig at dominere. Mit svar måtte være, at jeg troede, Gud havde en organisation i den forstand, at han havde en menighed på jorden, nemlig den kristne menighed, et brodersamfund.

Problemet var ikke, hvorvidt Gud havde ledet eller ville lede dem, der udgjorde dette Styrende Råd, men i hvilken udstrækning og under hvilke forudsætninger? Jeg var ikke i tvivl om, at Gud ville lede disse mænd, hvis de oprigtigt søgte hans ledelse (jeg syntes, at de havde truffet ikke så få gode, barmhjertige beslutninger, især i de tidligere år); men jeg troede bestemt ikke, at dette var noget, der skete rent automatisk, det var altid afhængigt af visse faktorer. Så mit svar gav udtryk for, at jeg troede, en sådan ledelse bl.a. var afhængig af, i hvilken udstrækning man holdt fast ved Guds ord; holdt man fast, så fik man hjælp, ellers ikke. (Det tror jeg forøvrigt gør sig gældende for både enkeltpersoner og grupper, hvem de end er.)

Mine svar på alle punkterne var holdt i denne stil; hvis nogen af de andre havde udtalt sig på den dogmatiske og enerådige måde, som ordstyrerudvalget påstod, så ville jeg gerne søge at opveje det ved at tale fornuftigt og roligt, for at forsone i stedet for at forbitre stemningen, og jeg strakte mig, så langt som jeg overhovedet kunne.

Der blev ikke stillet ret mange andre spørgsmål til mig. Lyman Swingle spurgte, hvordan jeg så på bibelkommentarer, hvorfra jeg gættede, at dette havde været et diskussionsemne i rådet. Jeg svarede, at jeg var begyndt at gøre mere brug af dem, efter at min onkel under *Aid*-projektet havde opfordret mig til det; og at dersom rådet mente, at disse ikke burde bruges, ja, så var der hele afsnit af Betels bibliotek, der måtte tømmes, eftersom der fandtes dusinvis, ja, snesevis af kommentarsæt der.

Martin Poetzinger, der havde tilbragt adskillige år i Hitlers koncentrationslejre, var utilfreds med mine svar på de otte doktrinære punkter. Hvordan kunne det hænge sammen, spurgte han, at jeg følte det sådan, når de andre havde udtrykt sig så eftertrykkeligt? (Han havde aldrig personligt talt med nogen af dem).[201a] Jeg svarede, at jeg ikke kunne være ansvarlig for den måde, andre udtrykte tingene på, og jeg henledte deres opmærksomhed på Romerne 3:8 og 2 Peter 3:15,16 som eksempler på, hvordan selv apostlen Paulus' udtalelser enten var fremsat på en uklar måde eller misforstået af andre. Selv om jeg ikke sagde det, følte jeg, at min situation var som den, der beskrives i Lukas 11:53, at jeg var omringet af mænd, der prøvede på at 'bearbejde mig med spørgsmål om flere ting, mens de lurede på mig for at fange et eller andet [ord] fra min mund' Det Styrende Råds opførsel de sidste par uger havde ikke givet anledning til at tro andet.

Poetzinger gik videre med at udtale sig om sit syn på de udstødte »frafaldne« og sagde ret opbragt, at de havde vist deres sande jeg ved at »smide deres Vagttårnslitteratur i skraldespanden, inden de rejste!« (Dette var et af de rygter, der havde størst udbredelse inden for betelfamilien – faktisk blev det fortalt til hele betelfamilien en morgen af et medlem af Det Styrende Råd). Jeg

sagde til Martin Poetzinger, at jeg i hvert tilfælde ikke ville indlade mig på at drage forhastede slutninger, før jeg personligt havde talt med de implicerede parter for at få rede på kendsgerningerne. I de femten år, sagde jeg videre, hvor jeg havde været på hovedkontoret, kunne man næsten aldrig komme ind i et skralderum, uden at se masser af Selskabets litteratur, gamle bøger og blade, som var kasseret af betelfamiliens medlemmer; og nogle af de udstødte fra Betel skulle, så vidt jeg vidste, med fly til Puerto Rico, og noget af det tungeste, de havde – og det, der lettest kunne erstattes, når de nåede frem – var sådanne bøger. Jeg gentog, at jeg fandt det forkert at dømme ud fra, hvad man havde hørt, og at det især var upassende for én, der sad som dommer. Han stirrede på mig, men sagde ikke mere.

Der blev stillet et andet spørgsmål med hensyn til »mindehøjtiden« (Herrens aftensmåltid), som jeg måneden før (april) havde ledet i Homestead i Florida.[202] Om det var sandt, at jeg ikke havde omtalt »de andre får« (dem med et jordisk håb) i min tale der? Jeg sagde, at det var sandt; og fortalte dem om en oplevelse, jeg havde haft det første år, jeg var kommet til Betel fra Den Dominikanske Republik. Min kone og jeg havde deltaget i mindehøjtiden i en menighed, der holdt højtiden tidligt på aftenen. Derfor kom vi tidligt tilbage til hovedkvarteret, hvor vi nåede at høre min onkel, der dengang var vicepræsident, holde sin tale der. Efter talen blev vi sammen med min onkel inviteret hen på Malcolm Allens værelse (han var én af medarbejderne). Min kone spurgte straks min onkel: »Jeg lagde mærke til, at du slet ikke omtalte »de andre får« i din tale. Hvordan kan det være?« Han svarede, at han betragtede aftenen som specielt beregnet for »de salvede« – «og derfor koncentrerer jeg mig om dem«, sagde han. Jeg fortalte rådet, at jeg stadig lå inde med notaterne fra denne tale af vicepræsidenten og havde brugt dem mange gange, når jeg havde ledet mindehøjtiden. De var velkomne til at se dem, dersom de ønskede det. (Fred Franz var naturligvis tilstede, hvis de havde lyst til at spørge ham ud om talen). Emnet blev droppet.[203]

Jeg var virkelig ked af alt det, der var sket, som følge af, at nogen åbenbart havde været yderliggående i deres udtalelser. Jeg sagde til rådet, at hvis jeg havde været informeret i tide, ville jeg have gjort alt, hvad der stod i min magt, for at forhindre det. Jeg ville ikke på nogen måde nægte, at der var blevet handlet uoverlagt – og heri undtog jeg ikke mig selv – men at jeg fandt det forkert at ligestille, hvad der var uoverlagt, med, hvad der var ondsindet. Jeg udtrykte min respekt for og min tiltro til de kristne egenskaber hos dem af de udstødte, som jeg kendte personligt, og som var blevet betragtet som ondsindede og behandlet derefter. Jeg fortalte dem, hvad jeg vidste om Rene Vazquez' trediveårige selvopofrende tjeneste og hans uplettede ry i Puerto Rico, Spanien og U.S.A. Jeg gav også udtryk for min store skuffelse over, at ikke én af mine medtjenere i rådet havde fundet det passende at rette henvendelse til mig og fortælle mig om de alvorlige ting, der fandt sted – efter alle de år, vi havde levet og arbejdet sammen.

Ordstyrer Schroeder var den eneste, der reagerede. Han sagde straks: »Jamen Ray, du var heller ikke fuldstændig ærlig over for os. Du sagde ikke noget i vores telefonsamtale om, at du kendte til afhøringerne i redaktionen.« Jeg sagde: »Spurgte du mig?« »Nej«, var hans svar. Jeg sagde: »Hvis du havde spurgt mig, ville jeg uden tøven have fortalt dig det. Det var Ed Dunlap, der ringede og sagde det.« Kort efter indrømmede Karl Klein, et andet medlem af ordstyrerudvalget, med et smil på læben: »Vi var ikke helt ærlige over for Ray«, og tilføjede: »Hvis Rene Vazquez havde reageret på spørgsmålene på samme måde som Ray, var han ikke blevet udstødt.« Eftersom hverken Karl Klein eller nogen af de andre medlemmer af rådet havde gjort sig nogen ulejlighed for at komme til at tale med Rene – eller for at komme til at overvære det første undersøgelsesinterview med ham eller den første afhøring for det dømmende udvalg eller appelafhøringen – kunne de kun bedømme hans reaktioner ud fra rapporterne fra dem, der havde ført processerne for dem. Hvordan de mente sig i stand til at dømme eller sammenligne ud fra sådanne andenhåndsoplysninger, forstod jeg ikke. Ordstyrerudvalget, heri indbefattet Karl Klein, havde givet sig tid til at møde anklagerne, høre på deres anklager, herunder de ugunstige vidneudsagn, der var blevet afgivet af ægteparret Godinez, samt Bonelli; men *de havde ikke fundet tid til at tale med én eneste af de anklagede.* Jeg har meget svært ved at se dette som et eksemplarisk udtryk for broderlig kærlighed, kammeratlige følelser eller empati.

Størstedelen af rådet sad bare og lyttede; de spurgte ikke om noget og fremsatte ingen kommentarer. Efter to-tre timers forløb (jeg var alt for oprørt i mit sind til at holde øje med tiden) fik jeg besked om, at jeg godt kunne forlade mødelokalet, og at de ville sætte sig i forbindelse med mig. Jeg gik til mit kontor og ventede. Det blev middag, og jeg så fra mit vindue Det Styrende Råds medlemmer gå gennem haven til spisesalen. Jeg havde ikke lyst til mad og ventede bare videre. Ved tretiden følte jeg mig helt udmattet og gik hen til min kone på vores værelse. De foregående uger, telefonsamtalen med ordstyreren, og det chok, jeg fik, da det gik op for mig, hvor misvisende, den havde været; de mange telefonopringninger fra de ulykkelige ofre for de indgående afhøringer, det pres, de havde været udsat for, de umiddelbart påfølgende, hjerteløse udstødelser – og så det værste af alt: Det Styrende Råds totale tavshed, så jeg ikke blev holdt informeret om alt dette, der kulminerede i deres isnende kulde over for mig denne morgen – og nu alle de timer, jeg havde ventet. Da vi nåede til aften, følte jeg mig rigtigt syg.

Hen på aftenen ringede ordstyrer Schroeder til vores værelse og bad mig om at mødes med rådet endnu i aften for at besvare nogle flere spørgsmål. Min kone havde taget telefonen for mig, og jeg bad hende om at sige til ham, at jeg simpelthen var for syg til at komme; at jeg havde sagt alt, hvad jeg havde at sige. De måtte træffe deres afgørelse ud fra, hvad de allerede havde hørt.

Senere samme aften kom Lyman Swingle, der boede på et værelse to etager over os, for at se, hvordan jeg havde det. Det blev jeg glad for, og jeg fortalte ham, hvilken anspændt tid, jeg havde været igennem de sidste mange uger. Jeg sagde også til ham, at det, der bekymrede mig allermest, ikke var, hvad Det Styrende Råd besluttede sig til at foretage sig over for mig; men det, at Guds ords rene sandheder var blevet forvandlet til noget grimt og hæsligt. Så-

dan følte jeg det dengang, og jeg mener stadig, at langt det alvorligste aspekt ved alt det, der skete, var dette, at organisationens lære blev brugt som en målestok, hvormed man målte Bibelens enkle og ligefremme sandheder; og at disse enkle sandheder (da de ikke stemte med det organisatoriske fortolknings-«mønster«) blev betegnet som fordrejet lære, der var bevis på »frafald«.

Jeg tænkte på sådanne enkle, men vidunderlige sandheder i Guds ord, som:

»Én er jeres lærer, og I er alle brødre.«
»I er ikke under lov, men under ufortjent godhed.«
»Alle som ledes af Guds ånd, de er Guds sønner.«
»Det er ét legeme og én ånd, ligesom I blev kaldet med det ene håb, der hører jeres kaldelse til; én Herre, én tro, én dåb; én Gud og alles Fader, som er over alle og gennem alle og i alle.«
»For så ofte som I spiser dette brød og drikker dette bæger, forkynder I Herrens død, indtil han kommer.«
»For der er én Gud og én mellemmand imellem Gud og mennesker, et menneske, Kristus Jesus.«
»Det tilkommer ikke jer at få kundskab om tider eller perioder som Faderen har lagt ind under sin egen myndighed.«[204]

I modsætning hertil er der *ikke ét eneste af de otte punkter* på ordstyrerudvalgets liste over »frafaldsbeviser«, der blev brugt som en »trosbekendelse« til at dømme mennesker efter, der vil kunne opnå støtte fra Bibelen i form af enkle, direkte udtalelser. Hvilken direkte udtalelse i Bibelen kan man pege på og sige: »Her siger Bibelen tydeligt...«:

1. At Gud har en organisation på jorden (af den slags vi her taler om) og bruger et styrende råd til at lede den? *Hvor kan vi finde sådanne udtalelser i Bibelen?*

2. At det himmelske håb ikke er åbent for enhver, som vil tage imod det; at det er blevet erstattet af et jordisk håb (siden 1935), og at Jesu ord i forbindelse med symbolerne brød og vin »Bliv ved med at gøre dette til minde om mig« ikke gælder alle mennesker, der udviser tro på hans genløsningsoffer. *Hvor i Skriften står det?*

3. At »den trofaste og kloge træl« er en skare, som kun består af bestemte kristne, at udtrykket ikke kan gælde enkeltpersoner, og at den handler igennem et styrende råd. *Igen, hvor siger Bibelen noget om dette?*

4. At kristne er adskilt i to skarer med hver sit forhold til Gud og Kristus, afhængig af en jordisk eller en himmelsk bestemmelse? *Hvor står dette?*

5. At de 144.000 i Åbenbaringen skal forstås som et bogstaveligt antal, og at »den store skare« ikke kan referere til personer, der tjener ved Guds himmelske domstol? *Hvor siger Bibelen dette?*

6. At »de sidste dage« begyndte i 1914, og at apostelen Peter, da han omtalte disse (i Apostelgerninger 2:17) som gældende fra pinsedagen, ikke mente de samme »sidste dage«, som Paulus mente (i 2 Timoteus 3:1)? *Hvor?*

7. At året 1914 var det år, hvor Kristus officielt blev sat på tronen som konge over hele jorden, og at det år afmærker begyndelsen til hans parousia? *Hvor?*

8. At når Bibelen siger i Hebræerne 11:16, at mænd som Abraham, Isak og Jakob 'tragtede efter et bedre [fædreland], det vil sige et der hører himmelen til', så kan det umuligt betyde, at de vil få himmelsk liv? *Hvor?*

Ikke ét eneste af de her omtalte organisatoriske lærepunkter ville kunne underbygges med letfattelige, direkte udtalelser fra Bibelen. Hvert eneste punkt ville kræve komplicerede forklaringer, indviklede kombinationer af skriftsteder og i mangfoldige tilfælde ikke så lidt af en gang hjernegymnastik i forsøget på at finde bibelsk støtte for dem. Og dog blev disse punkter brugt til at dømme menneskers kristentro, de blev fremsat for at bruges som grundlag for at bedømme, om disse mennesker, der havde givet hele deres liv i Guds tjeneste, var faldet fra troen!

Morgenen efter at Det Styrende Råd havde forhørt mig, kom ordstyrer Schroeder hen på vores værelse med en båndoptager, hvorpå det var meningen, at jeg skulle indtale mine kommentarer til nogle vidneudsagn fra et stabsmedlem, Fabio Silva. Det drejede sig om noget, Rene Vazquez skulle have fortalt ham en aften, da han kørte ham hjem fra lufthavnen. Jeg sagde, at jeg ingen kommentarer havde til sådanne andenhåndsvidneudsagn.

Morgentimerne gik. Jeg følte, jeg var nødt til at komme væk fra stedet og dets tyngende atmosfære. Da jeg var sikker på, at alle var færdige med at spise frokost, forlod jeg vores værelse og gik ovenpå, hvor jeg var heldig at træffe Lyman Swingle, da han kom gående fra elevatoren på vej til sit værelse. Jeg spurgte ham, hvor meget længere han mente, jeg skulle vente. Han fortalte mig, at de var nået frem til en afgørelse, og at jeg ville få besked den samme eftermiddag. Den måde, han talte på, gav mig anledning til at tro, at nogle af medlemmerne havde presset på for at få mig udstødt; og alt imens han stod og sagde noget til mig, fik han pludselig trækninger i ansigtet, og han sagde: »Jeg kan slet ikke forstå, hvordan nogle mennesker tænker... jeg kæmpede – åh, hvor jeg kæmpede...« Hans læber pressede sig sammen, hans skuldre hævede sig, og med ét begyndte han at hulke højlydt. I næste øjeblik var det mig, der var ifærd med at trøste ham og forsikre ham om, at det virkeligt ikke betød så meget for mig, hvad deres afgørelse blev – at jeg blot ønskede at få en afslutning på sagen. Men da han blev ved med at græde, lod jeg ham være, for at han kunne gå ind på sit værelse.

Jeg er overbevist om, at der ikke er noget menneske i Det Styrende Råd, der er organisationen mere hengiven, end netop Lyman Swingle. Jeg havde altid beundret ham for hans ærlighed, og fordi han havde sine meningers mod. Jeg har ingen anelse om, hvordan hans holdning over for mig ville være i dag, det kan være, at han har vendt sig helt imod mig. Men jeg ved, at om ikke af anden årsag, så vil jeg altid holde af ham for den oprigtige medfølelse, han udtrykte den dag ude på gangen. I hans bedrøvelse fandt jeg styrke.[205]

Ordstyrer Schroeder overbragte mig den eftermiddag Det Styrende Råds afgørelse. De, som gik ind for udstødelse, havde øjensynligt ikke kunnet opnå totrediedeles flertal – for han sagde ganske enkelt til mig, at jeg hermed blev bedt om at tage min afsked fra rådet og som medarbejder på hovedkvarteret.

Rådet tilbød at sætte mig og min kone på listen over svagelige pionerer – en ordning, som blev tilbudt kreds- og områdetilsynsmænd, der måtte forlade rejsearbejdet på grund af alder eller dårligt helbred. De, der er på denne liste, rapporterer hver måned til Selskabet og modtager en månedlig, finansiel hjælp; men man forlanger ikke, at de skal nå et bestemt antal timer i forkyndelsesarbejdet.[206] Jeg oplyste ham om, at hverken min kone eller jeg ønskede at høre under en ordning, der medførte nogen som helst forpligtelse, ikke engang selv om den var indirekte. Han fremsatte derefter nogle få bemærkninger om den »fantastiske bog« *Aid to Bible Understanding* var blevet, og derpå gik han.

Jeg skrev en kort afskedsansøgning og afleverede den, og jeg har lige til nu holdt alt, som jeg lovede. Min kone og jeg rejste væk et par dage for at få styr på vore følelser, og så vendte vi tilbage for at hente det, vi ville have med os. Jeg lod størstedelen af mine optegnelser blive tilbage og tog kun dem med, som omhandlede de sager, jeg selv havde været mest engageret i. Jeg tænkte, at det måske kunne blive nødvendigt i fremtiden at kunne dokumentere min holdning til disse spørgsmål, hvis nogen skulle give fejlagtige oplysninger herom, hvad det da også i nogle tilfælde blev.

May 22, 1980

Governing Body

Dear Brothers:

By means of this letter I submit my resignation as a member of the Governing Body.

I will also be terminating my Bethel service.

My prayers will continue to be offered on your behalf as well as for Jehovah God's servants earthwide.

Your brother,

R V Franz

OVERSÆTTELSE:

Den 22.maj 1980

Styrende Råd

Kære brødre,

Med dette brev indgiver jeg min afskedsbegæring som medlem af Det Styrende Råd.

Samtidig ønsker jeg at ophøre med at tjene på betelhjemmet.

Jeg vil fortsat bede for jer og for Jehova Guds tjenere over hele jorden.

Jeres broder,
R.V.Franz

Da vi vendte tilbage fik vi øje på Ed Dunlap, som stod udenfor en af hovedkvarterets bygninger. Han skulle den dag give møde for et dømmende udvalg.

Ed var nu 69 år gammel. Året før, i 1979, havde han alvorligt overvejet at forlade hovedkvarteret. Han vidste, at han havde været udsat for personlige angreb, både indenfor og udenfor Det Styrende Råd. På et tidspunkt måtte han bede redaktionsudvalget, om ikke de kunne sørge for, at han blev fri for chikane. Udvalget udpegede tre af dets medlemmer, Lyman Swingle, Lloyd Barry og Ewart Chitty, til at tale med Karl Klein, der var medlem af Det Styrende Råd (selv om han ikke var medlem af redaktionsudvalget på den tid, det blev han først, efter at Chitty var trådt tilbage). De opfordrede ham indstændigt til at lade være med at gå ind på Eds kontor og kritisere ham, såvel som at lade være med at tale til andre om Ed, som han gjorde. Dette syntes at hjælpe et stykke tid, i hvert fald udenfor rådet, men ikke indenfor rådet og på dets møder.

Sidst på året 1979, da jeg fortalte Ed om vores tanker om at forlade hovedkvarteret, sagde han, at han også havde overvejet det, men var kommet til den konklusion, at det ikke ville være gennemførligt for ham. I hans fremskredne alder og hans økonomiske situation kunne han ikke se, at han havde bare et rimeligt håb om at kunne forsørge sig selv og sin kone. Ved at blive ville de i det mindste have et sted at bo, mad hver dag og lægehjælp, hvis det var. Så derfor, sagde han, havde han besluttet sig for at blive og tilføjede: »Hvis der bliver for meget vrøvl i redaktionen, så be'r jeg bare om at blive forflyttet til snedkerværkstedet eller noget andet.«

Mindre end et år senere fandt han sig selv indstævnet for et dømmende udvalg. Den dag, vi mødte ham, sagde han: »Jeg har tænkt mig at tale lige ud til dem. Det er imod min natur at knibe udenom.« Han sagde også, at han ikke var særlig meget i tvivl om, hvad udvalget ville gøre.

Det var nu i slutningen af maj. Omkring seks uger var forløbet, siden ordstyrerudvalget havde afspillet Godinez-båndet for Det Styrende Råd, hvori Eds navn blev nævnt adskillige gange. Næsten lige så lang tid var gået, siden Barry og Barr havde udspurgt ham og forsikret ham om, at de 'bare gerne ville udnytte hans viden'. I alle disse seks uger var der *ikke én* fra ordstyrerudvalget,

der havde henvendt sig til ham for at drøfte disse ting med ham og oplyse ham om de alvorlige anklager, der var rejst imod ham – endskønt Ed befandt sig lige i deres midte og endda til det sidste arbejdede på en bog om Jesu Kristi liv, som Det Styrende Råd havde udpeget ham til at skrive. Disse mænd havde den fulde ledelse af sagen, de kendte alle Ed indgående – og alligevel sagde de i al den tid ikke et ord til ham om disse ting.[207]

Efter Barrys og Barrs oprindelige samtale med Ed, havde *ingen fra Det Styrende Råd* talt med ham om disse ting – i hen ved seks uger. De havde ikke ræsonneret med ham eller drøftet Guds ord med denne mand, der havde været én af deres egne i næsten et halvt århundrede, hvoraf de fyrretyve år havde været i heltidstjenesten – han bekendte sig til det himmelske håb og var nu tæt ved halvfjerds år gammel. De er selv vidner på, at dette er sandt. De opførte sig bestemt ikke som hyrden, der forlod de nioghalvfems får for at søge efter det ene »vildfarne får« – og det var jo det, han var i deres øjne.

Som sagt kan det godt være, at der var nogle få af dem, der blev udstødt, der havde ladet nogle uoverlagte ord falde, men de ledendes reaktion var efter min mening himmelråbende i sammenligning hermed.[207a]

Et udvalg på fem mænd fra hovedkvarteret blev udpeget til at udføre arbejdet med at dømme Ed. Det Styrende Råd holdt sig i baggrunden. Alle de fem udpegede mænd var yngre end Ed, og ingen af dem bekendte sig til »den salvede skare«. Efter bare én dags drøftelser nåede de til deres afgørelse.

Helt typisk for den holdning, der blev udvist, er dette referat:

Da Ed blev spurgt om sit syn på organisationens lære om to skarer af kristne, henledte han deres opmærksomhed på Romerne 8:14, at »ALLE som ledes af Guds ånd, de er Guds sønner.« Han spurgte: »Hvordan skal det ellers forstås?« Fred Rusk, der havde tjent som instruktør på Gileadskolen under Ed som leder i adskillige år, sagde: »Åhr, Ed, det er bare din fortolkning af det.« Ed spurgte: »Jamen, hvordan vil du ellers forklare det?« Fred Rusk svarede: »Hør nu her, Ed, det er dig, der er under anklage, ikke mig.«

Adspurgt om organisationens udformning af regler, fremhævede Ed, at den kristne ikke er under lov, men under ufortjent godhed (eller nåde). Han sagde, at tro og kærlighed var en større tilskyndelse til retfærdige gerninger, end love og regler nogensinde kunne blive det. Robert Wallen sagde: »Jamen Ed, jeg kan lide at have nogen til at fortælle mig, hvad jeg skal gøre.« Ed kom her til at tænke på apostelens ord i Hebræerne 5:13,14 om, at kristne ikke skulle være som spædbørn, men som fuldvoksne mennesker, »som gennem brugen har fået deres opfattelsesevne opøvet til at skelne mellem ret og uret«, og han svarede: »Så har du brug for at læse noget mere i Bibelen.« Robert Wallen svarede smilende: »Jeg, og to millioner andre.« Ed svarede: »At de ikke gør det, fritager ikke dig fra at gøre det.« Han understregede nu, at dette netop var hovedproblemet; brødrene studerede ganske enkelt ikke Bibelen; de satte deres lid til litteraturen, deres samvittighed var ikke oplært ud fra *Bibelen*.

Men den vigtigste faktor, som dukkede op igen og igen under hele mødet, var øjensynligt dette, at Ed ved to lejligheder havde drøftet bibelske spørgsmål med nogen af dem, der nu var blevet udstødt. Det dømmende udvalg havde ikke noget bevis for, at dette havde været tilfældet; men Ed gav dem frivilligt alle oplysninger; han havde fra første begyndelse sagt, at han ville tale fuldstændig frit ud over for dem på alle punkter. Disse mennesker havde henvendt sig til ham, ved to lejligheder havde han spist sammen med dem, og bagefter havde de drøftet dele af Romerbrevet.[208] Det dømmende udvalg ønskede nu at vide, om han havde til hensigt at tale med nogen andre om disse ting. Han svarede, at han ikke havde nogen planer om at føre »kampagne« blandt brødrene. Men, sagde han, hvis der kom nogen til ham og søgte hjælp, og han måske kunne henvise dem til noget i Bibelen, der kunne være til hjælp for dem, så ville han gøre det, for det følte han var hans pligt. Dette var sandsynligvis den afgørende faktor. Frihed til private, bibelske drøftelser og udtalelser kunne ikke accepteres og blev betragtet som kætteri og en fare, der kunne føre til splittelser.

Især én udtalelse forekom fuldstændig paradoksal. Ed havde fortalt dem lige ud, at han ikke havde nogen ønsker om at blive udstødt; at han nød samværet med brødrene og ikke havde nogen ønsker eller tanker om at afskære sig selv fra dem. Udvalget opfordrede ham da til at »vente på organisationen« og sagde: »Hvem ved? Om fem år vil måske mange af de ting, du siger nu, blive antaget som officiel lære og udgivet!«

De kendte organisationens lærepunkters flygtige natur, og mente uden tvivl, at de på den baggrund kunne sige sådan. Men hvad viste dette med hensyn til deres overbevisning om sandheden i organisationens lærepunkter og det holdbare, bibelske grundlag for dem? Hvis de accepterede, at organisationens lære ikke var mere pålidelig og holdbar end som så, hvordan kunne de så overhovedet bruge den som basis for at afgøre, om denne mand var en loyal Guds tjener eller en frafalden?

Hvis de anså organisationens lære for så foranderlig, at det var værd at vente fem år og se, hvad tiden ville bringe – hvorfor var det så ikke også værd at vente med at dømme denne mand, som havde givet, ikke bare fem år, men et halvt århundrede af sit liv i tjenesten for denne organisation?

Logikken i en sådan holdning kan kun forstås, hvis man accepterer og fastholder det princip, at en enkeltpersons interesser – indbefattende hans gode navn og rygte, som han har opbygget i et langt livs tjeneste – kan ofres, hvis de står i vejen for organisationens mål.

Jeg er sikker på, at det dømmende udvalg indså, at Ed Dunlap nærede en dyb kærlighed til Gud, til Jesus Kristus og til Bibelen – og alligevel mente de, at de var nødt til at føre sag imod ham. Hvorfor? De kendte det klima, der herskede inden for Det Styrende Råd, og som kom til udtryk gennem dets ordstyrerudvalg. Loyalitet mod organisationen krævede, at en sådan proces blev gennemført ved dem, for denne mand accepterede ikke, kunne ikke acceptere, alle organisationens påstande og fortolkninger.

Så udstødte de Ed Dunlap, og han blev bedt om at forlade det, der havde været hans hjem på hovedkvarteret. Han vendte tilbage til byen Oklahoma, hvor han var vokset op, og hvor han nu [1983], 72 år gammel, prøver på at for-

sørge sin kone og sig selv som tapetserer – et håndværk, han havde, før han begyndte sin fyrretyve år lange heltidstjeneste for Vagttårnsselskabet.

Hvorledes de ansvarlige – de virkelig og øverst ansvarlige – for alt dette, kan henvende sig til Gud i deres aftenbøn og sige: »Vær barmhjertig mod os, som vi har været barmhjertige mod andre«, er vanskeligt for mig at forstå.

11

EFTERVIRKNINGER

»Jeg ved at der efter min bortgang vil
komme undertrykkende ulve ind iblandt jer,
og de vil ikke behandle hjorden skånsomt.«
– Apostelgerninger 20:29.

Der findes et gammelt udtryk, »en jernnæve i en fløjlshandske«.

Jeg tror ikke, at begivenhederne i foråret 1980 var det, der fremkaldte den hårdhændede behandling, der blev lagt for dagen af den autoritative struktur. Jeg tror, hårdheden var der i forvejen, hvad også de foreliggende oplysninger viser. Hvad der skete i foråret 1980 var slet og ret årsag til, at fløjlshandsken blev taget af, så den hårde jernnæve indeni kom til syne. Hvad der fulgte bagefter, støtter denne konklusion.

Da det dømmende udvalg, bestående af fem betelældste, gjorde for Det Styrende Råd, hvad Det Styrende Råd selv burde have følt sig moralsk forpligtet til at gøre, til slut mødtes med Ed Dunlap og informerede ham om deres beslutning om at udstøde ham, sagde Ed til dem:

> »Godt, hvis det er jeres afgørelse. Men *lad være med at sige, at det er på grund af »frafald«.* Som I ved, betyder frafald oprør mod Gud og Kristus, og *I ved, at dette ikke er sandt i mit tilfælde.«*

I augustudgaven af *Our Kingdom Service* [Rigets tjeneste], et månedsskrift, der sendes ud til alle menigheder, var der på forsiden en meddelelse om, at et antal personer i betelfamilien var blevet udstødt, og der taltes om »frafald fra organisationen«. Dette udtryk var i det mindste nærmere sandheden end visse meddelelser, der blev bragt andre steder, skønt det stadig ikke passede (for det indebar, at der havde været et oprør, og det havde der ikke været, selv ikke mod organisationen).

Den 28.maj 1980 blev mit brev om, at jeg trak mig tilbage, læst op for betelfamilien. Den 29.maj blev der sammenkaldt til et møde for betelældste. Imellem disse var Jon Mitchell. Han tjente som sekretær, både i tjenesteafdelingen og i Det Styrende Råds kontorer. Min eneste kontakt med ham havde været, at han skaffede mig visum til min tur til Afrika. Han havde aldrig talt med nogen af dem, der var blevet udstødt. Han havde imidlertid set noget af den

korrespondance, der gik igennem kontorerne, og hørt noget sladder i afdelingen om »kætterretssager«. Han fortæller her om sit indtryk af ældstemødet og de taler, som to af Det Styrende Råds medlemmer, Schroeder og Barry, holdt:

»Schroeders tale koncentrerede sig om emnet organisation. Han talte om vores 'fint afstemte organisation' og om, hvordan visse personer, som følte, at de ikke kunne leve med dens love og forordninger, 'burde forlade den og ikke mere deltage i det fremadskridende arbejde, der nu foregår'. (Her holdt han bogen *Branch Organization* [Afdelingsorganisation] op for at illustrere, hvor 'fint afstemt' organisationen var; og han sagde, at denne bog indeholdt over 1000 love og forordninger angående afdelingernes og Brooklyn hovedkvarterets virke). Han understregede, at der ikke foregik nogen 'heksejagt'; men måske nok en vis 'beskæring'.

Om dem, der var rejst, sagde han: »Det er ikke, fordi de ikke tror på Bibelen, for så måtte de jo være ateister; men de forstår den anderledes.«

Han afsluttede sit indlæg med at give de tilstedeværende betelældste lejlighed til at stille spørgsmål. Harold Jackson rakte hånden op og foreslog et 'forum' eller en åben drøftelse af, hvad problemerne var. Schroeder svarede, at det havde de ingen planer om. Hvis vi havde spørgsmål i den retning, kunne vi indsende det skriftligt. En anden ældste, Warren Weil, spurgte, om man havde overvejet muligheden af at lade brødrene aflægge 'troskabsed'. Broder Schroeder svarede, at den udvej ønskede man ikke at bruge i dette tilfælde.

Lloyd Barrys tale syntes at være et forsøg på at gendrive nogle af de anskuelser, de »frafaldne« åbenbart havde, og han slog til lyd for loyalitet mod organisationen. Han læste Ordsprogene 24:21,22 højt, og sagde advarende, at vi skulle vogte os for 'dem der ønsker en omvæltning'. Han talte nedsættende om visse personer, som kom sammen for at studere Bibelen på en uafhængig måde, og hævdede, at nogle endda gjorde det i stedet for at gå til Vagttårnsstudiet mandag aften.

Han talte også i ugunstige vendinger om dem, som kunne lide at bruge kristenhedens bibelkommentarer. (Der var nogen i tjenesteafdelingen, der var i besiddelse af Barnes' *Notes on the New Testament* og havde dem stående åbent fremme; denne bemærkning fik dem til at fjerne dem og lægge dem ned i skufferne). Barry talte om vores 'rige arv' som Jehovas vidner og var tydeligt oprevet over, at nogen måske ikke satte lige så stor pris på denne arv, som han gjorde, men syntes tilbøjelige til at tænke på en måde, der kunne blive til skade for organisationens vækst og lykke.«

Skønt han aldrig havde drøftet nogen af de bibelske lærepunkter eller andre af de problemer, det drejede sig om, med os, som disse taler var rettet imod, skriver Jon:

»Dette møde og de efterfølgende begivenheder forstærkede den sygelige følelse i mig, der var opstået, da jeg første gang hørte de foruroligende nyheder om udstødelserne og broder Franz' bortvisning.

The Watchtower fra den 1.august 1980 [*Vagttårnet*, 1.november 1980] skulle indeholde en artikel med en liste over, hvad man betragtede som forskellige 'tegn på frafald'. Men jeg havde allerede nogle helt klare idéer om, hvad de *virkelige* kendetegn var. Jeg var dybt rystet over, at organisationen selv mere og mere syntes at stille disse tegn til skue, så som:

1) Undertrykkelse af fri bibellæsning. Skønt jeg nok var klar over, at der ikke ville blive nogen bibelafbrændinger, var det ikke desto mindre tydeligt, at den fulde frihed til at læse i Bibelen og kunne glæde sig over åbne bibelske drøftelser var ved at blive indskrænket. Hvorfor ville Det Styrende Råd ikke gå med til en åben drøftelse af problemerne som foreslået, især da det drejede sig om personer, der havde gjort et stort arbejde indenfor organisationen, og som var højt respekterede som virkeligt

bibelkyndige? Hvad var det, de søgte at skjule? Kunne 'sandheden' ikke stå for en nærmere undersøgelse?

2) Det åbenbare omsving fra at lægge vægt på Bibelen og til at lægge vægt på vor 'rige arv' eller organisatoriske traditioner. Jeg vidste kun alt for godt, at dette var den fejl, mange religiøse sekter havde begået, herunder også farisæerne på Jesu tid. I Mattæus 15 og Markus 7 finder vi de udtalelser af Jesus, hvor han anklager dem for at lægge større vægt på deres traditioner end på Guds ord. Forslaget om at kræve en 'troskabsed' for at sikre loyalitet mod en organisation og dens traditioner fandt jeg absolut forfærdende. Og dog var det fremsat i ramme alvor.

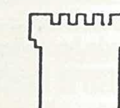
3) Inkvisitoriske fremgangsmåder. Det syntes klart for mig, at Det Styrende Råd, hvis formål jeg mente var at betjene brødrene, nu brugte en meget stærk, autoritær hånd og var besluttet på at handle hurtigt og beslutsomt i denne sag. Ville det ikke have været langt klogere af dem at handle forsigtigt og velovervejet, grundigt at tænke over og studere tingene, og derefter *stille og roligt* nå frem til en afgørelse?

Jeg kan huske, jeg tænkte ved mig selv under ældstemødet: »Stop! Sæt farten ned! Kan I da ikke se, hvad det er, I gør?« Og sådan tænkte jeg, ikke fordi jeg var illoyal mod organisationen; men fordi jeg elskede den og ønskede mere end noget andet, at den skulle være solidt funderet på sandhedens faste grund.«

Jeg havde også, ligesom han, i begyndelsen opretholdt håbet om, at en mere rationel tænkemåde ville få overtaget, når mareridtet var ovre; at denne følelsesladede, næsten hysteriske 'belejringsmentalitet', der behandlede nogle få personer med anfægtelser, som om de udgjorde en kæmpetrussel mod den verdensomspændende organisation – at den ville blive afløst af en roligere, mere afbalanceret, tanke og handling. Men det modsatte skete.

Efterfølgende brev, dateret den 1.september 1980, der blev sendt ud til alle rejsende repræsentanter, kreds- og områdetilsynsmænd, fra tjenesteafdelingen på det internationale hovedkvarter, illustrerer måske bedre end noget andet de utrolige krav om ensretning, der nu blev stillet. Herunder gengives de to første sider af brevet; afsnittet under overskriften »BESKYTTELSE AF HJORDEN« er specielt interessant i forbindelse med det, vi her drøfter (særligt relevante punkter er kursiverede).

[DEN ENGELSKE TEKST ER I SAMTLIGE BREVE ERSTATTET AF DANSK OVERSÆTTELSE, overs.anm.]

WATCHTOWER
BIBLE AND TRACT SOCIETY OF NEW YORK, INC.

CABLE WATCHTOWER

117 ADAMS STREET, BROOKLYN, NEW YORK 11201, U.S.A. PHONE (212) 625-1240

SCG:SSF September 1, 1980

TIL ALLE KREDS- OG OMRÅDETILSYNSMÆND

Kære brødre:

Vi ved, at I og jeres hustruer har draget stor nytte af områdestævnerne »Guds kærlighed«. Disse henledte på en virkningsfuld måde vor opmærksomhed på, at kærlighed er den gavnligste frugt, vi kan udvikle (1 Kor.13:13). Kærlighed sætter os i stand til at forblive forenede til trods for vore begrænsninger og fejl.--Kol.3:12-14.

I kan være sikre på, at brødrene vil blive opløftede og styrkede i troen af jeres kærlige eksempel. Vi har fået mange breve, der fortæller om den kærlighed, I brødre og jeres koner har lagt for dagen. Ét ældsteråd skrev om deres kredstilsynsmand: »(Han) er i sandhed indviet til at gøre Jehovas vilje ... en åndelig hjælp for alle ... én, man kan henvende sig til om enhver sag. (Han er god til at lytte og viser empati mod brødrene. Sådanne brødre kan vi stole på, når fremtidige problemer, vi ved vil komme, sætter ind.«

I kan være overbeviste om, at brødrene sætter pris på jeres venskab, samvær og kærlighed, når I 'oprigtigt bekymrer jer for deres situation' (Fil.2:19-23,29). Fortsæt derfor med at gøre jer umage med at behandle dem kærligt. Læg aldrig pres på dem og skænd aldrig på dem. Led dem, arbejd hårdt sammen med dem, tilskynd dem efter behov. Vær tålmodige, hvis deres fremgang synes langsom. En sådan kærlig, tålmodig behandling vil forfriske brødrene.--Matt.11:28-30.

BESKYTTELSE AF HJORDEN

En tilsynsmands vigtigste ansvar, når han 'vogter Guds menighed', er at beskytte den mod farer. (Apg.20:28). Apostelgerninger 20:29,30 viser, at én af disse farer kan være mennesker, der falder fra. Der er et fint studium over dette emne i The Watchtower fra den 1.august 1980 [Vagttårnet, 1.december 1980]. I vil alle ønske at gøre jer fuldstændigt fortrolige med indholdet af disse studieartikler. Anspor især de ældste og tjenerne til at gøre det samme. Medtag nøglepunkter i jeres program: »Forsæt i de ting du har lært«.

Hjælp de ældste til at skelne mellem en frafalden, der volder vanskeligheder, og en kristen, der er blevet svag i troen og har tvivlsspørgsmål. (2 Pet.2; Judas 22,23). Den første skal behandles beslutsomt, efter at man har gjort sig de største anstrengelser for at retlede ham. (2 Johs.7-10). Til gengæld skal én, der er svag i troen, hjælpes tålmodigt og kærligt til at få den nøjagtige kundskab, der vil gøre ham fast i troen.

Side 2

Vær opmærksomme på, at *en frafalden ikke behøver at udbrede de frafaldne synspunkter aktivt for at blive udstødt.* Som nævnt i The Watchtower fra den 1.august 1980, side 17, kommer ordet 'frafald' fra et græsk udtryk, der betyder 'afstandtagen fra', 'bortfald, afhopning', 'oprør, opgivelse'. Derfor, hvis en døbt kristen opgiver Jehovas lære, som den fremstilles af den trofaste og kloge træl, og *stædigt bliver ved med at tro* på andre lærepunkter til trods for bibelsk irettesættelse, så er han ved at falde fra. Man må gøre sig de største anstrengelser for på en venlig måde at retlede ham. *Hvis* han imidlertid, efter at sådanne store anstrengelser er blevet gjort for at retlede ham, *fortsætter med at tro på de frafaldne tanker og forkaster, hvad han har modtaget gennem 'trælleskaren', da må man tage passende retslige skridt i anvendelse.*

Det vil ikke sige, at I eller de ældste skal gå på nogen form for 'heksejagt' og udspørge jeres brødre om deres personlige tro. Men hvis noget virkeligt væsentligt kommer de ældste for øre hen ad vejen, ville det være passende at foretage en venlig, diskret forespørgsel for at beskytte hjorden. Vi kan ikke kraftigt nok understrege nødvendigheden af at være varsom, diskret og venlig, når man har med sådanne situationer at gøre.--Jakob 1:19,20.

SAMARBEJDE MELLEM ÆLDSTERÅD

I nogle af vore større byer har vi lagt mærke til, at flere menigheder til tider kan være indblandede, når forseelser bliver afsløret. I sådanne tilfælde er der behov for fuldt samarbejde mellem ældsterådene i disse menigheder. De ældste skulle være årvågne over for behovet for hurtigt at videregive enhver oplysning om forkyndere i deres menighed, der måtte nødvendiggøre en undersøgelse, til ældsterådene i andre menigheder. Enhver, som uforvarende har ladet sig indblande i en forkert adfærd, har behov for hjælp omgående. Enhver, som er blevet forhærdet i sit sind, har behov for at blive alvorligt irettesat, og dersom han er uimodtagelig for irettesættelse, da at blive udstødt af menigheden. Det ville være godt, dersom I gjorde ældsterådene i jeres område vågne over for hovedtrækkene i det materiale, der blev præsenteret for jer ved jeres seminar i efteråret 1979, paragraf 13, under overskriften: »Ældste behøver fortsat hjælp til at klare problemer menigheder imellem.« Hvilke som helst andre oplysninger, der skulle være nødvendige eller anvendelige, skulle hurtigt videregives til de ældste i de involverede menigheder.

I ønsker at hjælpe ældste til at føle en stærk forpligtelse ind for Gud til at hindre forseelser i at snige sig ind og spredes inden for menigheden. (1 Kor.5:6-8). Det dømmende udvalg skal gøre sig store anstrengelser for at bedømme, hvorvidt en person virkelig har angret, før de giver tilgivelse for det dårlige omdømme, han har påført menigheden. En person, der virkelig har angret, plejer at fremvise »frugt som stemmer med sindsændringen« (Matt.3:8). Vi ønsker at huske på, at lige meget hvor gode råd eller tugt personen har fået – hvis hans hjerte er uimodtageligt, vil han gentage sin synd, når lejlighed byder sig. For at beskytte hjorden må de ældste være villige til at handle beslutsomt i sådanne tilfælde.

Brevet fremsætter en officiel holdning. Det siger faktisk, at dersom nogen blot tror – ikke, at han aktivt udbreder, men ganske enkelt *tror på* – noget, der adskiller sig fra organisationens lære, så er dette grund nok til, at der tages retslige skridt imod ham for »frafald«!

Brevet begrænser sig ikke til sådanne trosforskelle, som har at gøre med de grundlæggende lærepunkter i Guds ord, såsom Guds Søns komme til jorden som menneske, løsesummen, troen på Kristi udgydte blod som grundlag for frelse, opstandelsen eller lignende grundlæggende bibelske læresætninger. Det siger end ikke, at vedkommende reelt er uenig med Bibelen, Guds ord. Snarere, at han er uenig med »Jehovas lære, *som den fremstilles af den trofaste og kloge træl*«. Hvilket næsten er det samme som at sige, at fordi et menneske accepterer og adlyder en konges skriftlige budskab, er det ingen garanti for, at dette menneske er loyalt; det er han kun, hvis han accepterer og adlyder, hvad budbringeren hævder, at regenten mener!

Initialerne øverst på brevet af 1.september 1980 viser, at brevskriveren var Leon Weaver, en af hovedkvarterets medarbejdere. Men man skulle ikke mene, at denne regel om »sindelags-kontrol« var udtænkt af én enkelt person, ej heller at det var en forhastet og improviseret, ekstrem udtalelse, som man bagefter kan føle sig flov over, fordi det var en overilet, barsk og højst ukristen holdning at indtage. Weaver var medlem af tjenesteafdelingens udvalg, hvis medlemmer – også Harley Miller, David Olson, Joel Adams og Charles Woody – alle er senior-repræsentanter for organisationen med årtiers erfaring bag sig. De overvåger for Det Styrende Råd over 7500 menigheders aktivitet og også alle ældste, kreds- og områdetilsynsmænd i De Forenede Stater, hvor en fjerdedel af alle Jehovas vidner bor. De er i regelmæssig kontakt med Det Styrende Råds tjenesteudvalg og må formodes at være fuldstændig fortrolige med Det Styrende Råds erklærede hensigter og i harmoni med dets tænkemåde, synspunkter og ånd.

Men dette tjener blot til at understrege, hvor rystende den holdning er, der udvises i dette brev. Jeg ved fra mine år i tjenesteudvalget, at et så vigtigt brev *skal* forelægges Det Styrende Råds tjenesteudvalg til godkendelse, før det sendes ud.[209] Indsigelse fra bare ét medlem af udvalget ville have resulteret i, at brevet skulle forelægges hele Det Styrende Råd til drøftelse.

Men hvad der end har været tilfældet, så burde brevet og dets politik – som vækker mindelser om religiøse myndigheders holdning under inkvisitionen – have været godkendt af et antal repræsentanter for hovedkvarteret, heri indbefattet flere medlemmer af Det Styrende Råd. Eftersom mange menneskers venskaber, familieforhold, personlige ære og andre livsvigtige interesser stod på spil, måtte man forvente, at disse mænd tænkte længe og omhyggeligt over indholdet i dette brev af 1.september 1980, før de godkendte det som en officiel meddelelse fra Jesu Kristi »trofaste og kloge træl«. Det ville ikke være nogen let sag senere at bortforklare indholdet ved at sige: »Jamen, vi mente det virkelig ikke på den måde, som det er blevet opfattet.« Det er en kendsgerning, at mange, mange mennesker blev udstødt og fortsatte med at blive udstødt alene på grundlag af denne selvsamme regel om sindelags-kontrol, der hermed blev bekendtgjort. De fik det sorte stempel »frafalden« sat på deres navne, ganske enkelt fordi de ikke inderst inde kunne acceptere enhver af Selskabets fortolkninger.

Muligvis var denne fremgangsmåde et resultat af eller var blevet influeret af noget, der skete tidligere på året i en af New York menighederne. Jon Mitchell, der som tidligere nævnt arbejder på deltid i tjenesteafdelingen, beretter:

> »En eller anden gang omkring ved denne tid [tidligt på sommeren 1980] kom der et notat ned fra F.W.Franz, øjensynligt som svar på et spørgsmål fra Harold Jackson [fra tjenesteafdelingens stab]. Det så ud til, at der var en pionersøster (heltidsforkynder) i en spansktalende menighed, som følte med sin samvittighed, at hun ikke kunne undervise andre om, at tallet 144.000 i Åbenbaringen 7 og 14 var et bogstaveligt antal. Hun ville ikke gøre noget forsøg på at hverve proselytter for eller bekendtgøre et opponerende synspunkt; men hun kunne ikke i sin undervisning ved hjemmebibelstudier lære, at de 144.000 var et tal, der skulle forstås bogstaveligt.
>
> Broder Jacksons spørgsmål gik åbenbart på, hvorvidt en sådan person skulle regnes som en »frafalden« eller ej. Notatet bekræftede, at en sådan person sandelig skulle anses for at være en frafalden og skulle udstødes, dersom hun ikke gik ind på at undervise i, hvad Selskabet instruerede hende om at undervise i. Jeg kan huske, at en eller anden i tjenesteafdelingen talte om udgangen på denne sag og berettede, at pigen havde »tilbagekaldt« sine udtalelser. Jeg var forbløffet over, at han kunne bruge et sådant udtryk i denne forbindelse uden den mindste skamfølelse.«

Man skulle mene, at den yderliggående holdning i brevet af 1.september 1980, der blev videregivet til alle ældste gennem de rejsende repræsentanter, ville forårsage, om ikke en storm af protester, så i det mindste et vist mål af forfærdelse fra ældste og andre. Men de var alt for godt afrettede til, at dette kunne blive tilfældet. Nogle få personer udtrykte sig; men forsigtigt – af frygt for, at også de skulle blive stemplede som »frafaldne«. Mangelen på protester skyldtes helt sikkert ikke, at de havde 'forvisset sig om, hvad der var Guds gode, velbehagelige og fuldkomne vilje', som apostlen opfordrer til.[210] For læser man paragraffen på side 2 i brevet igen, så finder man ikke ét eneste skriftsted anført som bevis for, at en sådan sindelags-kontrol har støtte i Skriften. Den kristnes tanker skal 'tages til fange ind under lydighed mod Kristus', ikke mod mennesker eller en organisation.[211] Hvorfor da denne villighed til at overgive sin samvittighed til en sådan total kontrol?

Det skyldes ene og alene begrebet »organisationen«. Dette begreb skaber den tro, at ligegyldigt, hvad organisationen siger, så er det i virkeligheden, som om det var Gud selv, der havde sagt det. Den ånd, som Selskabets erklæringer, indbefattet dette brev, befordrer, illustreres måske bedst ved en tilfældig hændelse under et kredsstævne for ældste i Alabama. Områdetilsynsmanden, Bart Thompson, holdt en af Selskabets bøger, der havde et grønt omslag, op og sagde til forsamlingen af ældste: »Hvis Selskabet fortalte mig, at denne bog er sort i stedet for grøn, ville jeg sige: 'Jeg kunne have svoret på, at den er grøn; men hvis Selskabet siger, at den er sort, så er den sort!'« – Der er også andre, der har brugt lignende illustrationer.

Sandt nok er der mange tænkende Jehovas vidner, der føler sig frastødte af sådanne grove udtryk for blind tro. Men alligevel er de fleste stadig villige til at indordne sig, ja, endog tage »retslige skridt« imod enhver, der udtrykker tvivl om Selskabets fortolkninger. Hvorfor? Jeg prøver i mit eget sind og hjerte at forstå alle disse menneskers følelser, også dem i Det Styrende Råd. Baseret på mine egne erfaringer iblandt dem, tror jeg, de i virkeligheden er fanger af et begreb. Det begreb eller det sindbillede, de har af organisationen, synes næsten at antage sin egen personlighed; og det bliver således selve begrebet, der styrer dem, og gennem at forme deres tanker, holdninger og dømmekraft får dem til at gøre eller ikke gøre forskellige ting. Jeg tror ikke, mange af dem ville indtage den holdning, de nu gør, hvis de kun tænkte i baner som Gud, Kristus, Bibelen og deres kristne brødres og medmenneskers interesser – ikke en organisations interesser. Dette, at begrebet »organisationen« skydes ind og radikalt ændrer deres tanker og synspunkter, bevirker, at denne faktisk bliver den altdominerende, styrende magtfaktor.

Når mændene i Det Styrende Råd tænker på og taler om »organisationen«, tror jeg ligeledes, at de tænker på et *begreb* snarere end en realitet. De tænker på »organisationen« som noget langt større og bedre end dem selv, tænker på den talmæssige side af den, på omfanget af dens åndelige ledelse og som noget internationalt, verdensomfattende. De indser åbenbart ikke, at disse aspekter mere angår organisationens *domæne*, end det, den selv i virkeligheden er. Når de imidlertid opfordrer kraftigt til »loyalitet mod organisationen«, så må de vide – eller *burde* i al fald vide – at de så ikke taler om dens domæne, om de tusinder af menigheder og deres medlemmer, som organisationen leder. De taler om loyalitet mod *kilden* til ledelsen, *kilden* til læren, *kilden* til autoriteten. Hvad enten Det Styrende Råds medlemmer anerkender det eller ej, eller foretrækker ikke at tænke på det, så står den kendsgerning tilbage, at i disse afgørende henseender er de, og de alene, »organisationen«. Hvilke som helst andre autoriteter, der måtte være – afdelingsudvalgene, område- og kredstil-

synsmændene, menighedernes ældsteråd – alle disses autoritet er totalt afhængig af dem, underlagt reguleringer, forandringer og fjernelse ved deres beslutning, énsidigt, betingelsesløst. Apostlen siger i det trettende kapitel i Romerbrevet, at jordiske regeringer »er af Gud anbragt i deres relative stillinger«. Man kunne sammenligne hans ord med den ovenfor nævnte situation, for alle de eksisterende autoriteter indenfor organisationen 'er af Det Styrende Råd anbragt i deres relative stillinger', fuldstændig underlagt dette råds kontrol.

Jeg tvivler som sagt på, at ret mange af disse mænd tænker over disse kendsgerninger. Så for dem forbliver »organisationen« noget forholdsvis udefineret, en abstraktion, et begreb snarere end en konkret realitet. Måske på grund af et sådant illusorisk syn på »organisationen« kan et menneske blive medlem af et sådant råd, der i realiteten har uindskrænket magt og myndighed, og alligevel ikke have nogen udpræget følelse af personligt ansvar for, hvad rådet gør, for hvilken skade det kan forvolde, eller hvad forkert information og deraf følgende vildledning kan resultere i. »Det var *organisationen*, der gjorde det, ikke os«, synes tankegangen at være. Og når man så tror, at »organisationen« er Guds udvalgte redskab, lader man ansvarligheden gå videre til Gud. Det var hans vilje – selv hvis den specielle beslutning eller den specielle lære senere viser sig at være forkert og bliver ændret. Mange mennesker kan være blevet udstødt eller på anden måde gjort fortræd på grund af den forkerte beslutning. Men det enkelte medlem af Det Styrende Råd føler sig frikendt for personligt ansvar. Ligegyldigt hvilket rod, der er blevet lavet, så vil Gud rydde op efter »organisationen«.

Jeg har fortalt om alle disse ting, ikke for at fordømme, men at forklare; at søge at forstå, hvordan det kan gå til, at visse mennesker, som jeg betragter som ærlige og venlige af natur, kan tage del i, hvad jeg mener, de normalt i deres hjerte og sind ville have sagt nej til. Jeg tror, at det tidligere omtalte begreb er den tilgrundliggende, tragiske misforståelse, der er lige så ødelæggende, som den er tragisk. Jeg synes, at de drastiske aktioner, der er blevet foretaget over for de såkaldt »frafaldne«, i så godt som alle tilfældene var ikke bare uretfærdige, men frastødende, uværdige for kristne som for ethvert frit menneskesamfund. Endnu sætter denne bestræbelse for at forstå det, der ligger bagved, mig i stand til at undgå at ruge over det eller at blive bitter overfor de indblandede personer, såvel de enkelte som hele gruppen. Bitterhed er både selvdestruktiv og destruktiv i det hele taget. Der er ingen af de involverede personer, som jeg ikke ville modtage gæstfrit i mit hjem uden at stille spørgsmål og uden at rejse debat om en eventuel undskyldning. Hverken jeg eller nogen af mine personlige venner har haft nogen tanker om at afskære dem eller andre fra samvær med os på grund af forskel i opfattelsen af visse ting. Den afskæring, der fandt sted, var ikke udtænkt af os, blev ikke udført af os.

Da jeg mødtes med Det Styrende Råd, blev mødet optaget på bånd, og jeg var blevet lovet en kopi af båndet. Hvordan gik det nu med dette? Jeg tror, at hvad der skete, giver en god illustration af de ting, jeg lige har talt om.

Omkring tre uger efter, at jeg var kommet tilbage til Alabama fra Brooklyn, havde jeg en anledning til at skrive til Det Styrende Råd og benyttede mig af lejligheden til at spørge efter min kopi af båndet. Jeg modtog følgende svar:

PHONE (212) 625-1240 WATCH TOWER CABLE WATCHTOWER
BIBLE AND TRACT SOCIETY OF PENNSYLVANIA
124 COLUMBIA HEIGHTS, BROOKLYN, NEW YORK 11201, U.S.A.

26.juni 1980.

R.V.Franz
c/o P.V.Gregerson
Route 4, Box 444
Gadsden, AL 35904

Kære broder Franz:

Vi har modtaget dit brev af 14.juni.

Vi har forhørt os i forsendelsesafdelingen; og de har oplyst os om, at dine møbler, nedpakket i kasser, blev afsendt her fra Brooklyn den 24.juni, så du skulle snart modtage dem.

Med hensyn til det bånd, du skriver om, så er vi opmærksomme på sagen; og det vil blive tilsendt dig, så snart vi kan få lavet en kopi og sendt afsted til dig.

Vi ser frem til at modtage de to procedurebøger, du vil sende til os. Vi anerkender modtagelsen af det materiale til en konventtale, du returnerede til os.

Må Jehovas velsignelse være med dig, og vi sender dig en kristen kærlig hilsen.

Dine brødre,

Watch Tower B. & T. Society
OF PENNSYLVANIA

For ordstyrerudvalget

To uger gik, og så kom dette brev:

PHONE (212) 625-1240 CABLE WATCHTOWER

124 COLUMBIA HEIGHTS, BROOKLYN, NEW YORK 11201, U.S.A.

10.juli 1980.

Hr. Raymond V.Franz
c/o P.V.Gregerson
Route 4, Box 444
Gadsden, AL 35904

Kære broder Franz:

Yderligere med hensyn til vort brev af 26. juni:

Vi takker dig for returnering af bøgerne *Branch Organization* og *Governing Body Procedure*, som ankom forleden. Forsendelsesafdelingen har også meddelt os, at dine møbler er afsendt, og at du har modtaget dem.

Mens ordstyrerudvalget har meddelt, at 'man var opmærksom på' sagen om at sende dig båndet fra den 20.maj (selv om det måske er båndet fra mødet i Det Styrende Råd den 21.maj, du har i tanke), så har Det Styrende Råd nu fundet det rigtigst ikke at fremstille eller udlevere båndkopier fra nogen af disse møder. Også i betragtning af, at en fortrolig meddelelse, der blev omdelt i april til Det Styrende Råds medlemmer, på en eller anden måde er kommet i hænderne på et af de medlemmer af betelfamilien, der blev udstødt, og er blevet sat i omløb, har Det Styrende Råd besluttet, at det ikke vil være tilrådeligt at åbne referaterne fra dets møder (hvad enten det er pr. bånd eller protokol) til nogen, der ikke befinder sig på betelhjemmet mere. Desuden er der sket en ændring i din egen status; men hvis du skulle ønske at høre noget fra båndet, ville der ikke være noget til hinder for, at du kunne komme og høre det her på Betel.

Skønt vi både mundtligt og skriftligt har nævnt, at en kopi af båndet ville blive tilstillet dig, så har situationen nu ændret sig drastisk. Som du uden tvivl vil kunne forstå, mener Det Styrende Råd, at dette vil være den klogeste fremgangsmåde. Vi regner med, at du vil indse det fornuftige i denne ordning.

Vi håber, at du har det godt, og vi sender dig vore kristne kærlige hilsener.

Dine brødre,

Watch Tower B. & T. Society
OF PENNSYLVANIA

For ordstyrerudvalget

Brevet bragte uvægerligt mindelser om hele den måde, tingene fra første færd var blevet grebet an på, fra det øjeblik ordstyrerudvalget havde iværksat det retslige maskineri og de processer, der førte til de forskellige udstødelser. Jeg havde håbet, at alt dette var et overstået stadium. Jeg havde ingen anelse om, hvad det var, de mente, når de skrev om en »fortrolig meddelelse, der blev omdelt i april til Det Styrende Råds medlemmer«. Jeg havde ikke mødt nogen af de udstødte personer, mens jeg var i Brooklyn, og heller ikke efter at jeg var kommet tilbage til Alabama. Så jeg svarede som følger:

19.juli 1980.

Vagttårnsselskabet,
ordstyrerudvalget.

Kære brødre:

Jeg anerkender herved modtagelsen af jeres brev af 10.juli. Ja, vi har modtaget vore møbler i god behold, og vi påskønner det arbejde, brødrene i forsendelsesafdelingen har haft med dette.

Jeg ser, hvad I skriver om jeres beslutning om ikke at sende mig båndet fra den 21.maj (fejlhusket af mig som den 20.maj). Som I må kunne indse, var aftalen, og det blev også udtalt af rådets ordstyrer, før mødet begyndte, at en kopi ville blive tilstillet mig. Der blev ikke talt om nogen begrænsninger, såsom min status eller om jeg opholdt mig på Betel eller udenfor Betel. Det var ganske enkelt en godkendelse af mit eneste forlangende for at ville gå med til, at mødet blev optaget på bånd, og I accepterede denne klausul, og vi var enige om det. Eftersom I skriftligt har erkendt, at dette er tilfældet, synes jeg, I skulle overholde vores aftale. Hvad andre har gjort, kan ikke bruges som grund til at bryde jeres aftale med mig. Hvis I ikke har i sinde at holde aftalen, så er det eneste rigtige for jer at gøre at destruere båndet og enhver afskrift eller kopi af det. For hvis jeg ikke er berettiget til en kopi, så er I det heller ikke, eftersom jeg kun gik med til, at det blev optaget på de betingelser, at jeg ville få en kopi.

Jeg er ikke helt færdig med at gennemse mine papirer; men jeg tror, at jeg har mere materiale, som skal returneres til jer og vil gøre dette så snart som muligt.

Jeg ser frem til at høre fra jer i nær fremtid om båndsagen. Jeg forventer at modtage enten båndet eller jeres brev om, at optagelsen og enhver kopi eller afskrift heraf er destrueret.

På forhånd tak for, at I tager jer af det ovennævnte, og måtte Gud hjælpe jer med loyalt at fastholde de høje principper i hans ord og de gode nyheder om hans rige.

Jeres i Jehovas tjeneste,

R. V. Franz

Dette er det svar, Det Styrende Råd sendte mig tre uger senere:

PHONE (212) 625-1240

WATCH TOWER
BIBLE AND TRACT SOCIETY OF PENNSYLVANIA
124 COLUMBIA HEIGHTS, BROOKLYN, NEW YORK 11201, U.S.A.

CABLE WATCHTOWER

8.august 1980.

Raymond Franz
c/o P.V.Gregerson
Route 4, Box 444
Gadsden, AL 35904

Kære broder Franz:

Det Styrende Råd har besluttet ikke for øjeblikket at sende dig båndene fra mødet den 21.maj, som også meddelt i vort brev til dig af den 10.juli. Som nævnt i vort brev, dersom du ønsker at høre indholdet af disse bånd, står de til rådighed for dig, så du kan høre dem her på Betel.

Vi sender vore hilsener.

Dine medtjenere for Jehova

Watch Tower B. & T. Society
OF PENNSYLVANIA

For ordstyrerudvalget

De svarede ikke på ét eneste af de punkter, jeg havde påpeget. Den følelse af uvirkelighed, jeg før havde oplevet, vendte nu tilbage. Det var vanskeligt at forstå, at mænd i ansvarlige stillinger kunne handle så ansvarsløst. Hele tonen i brevet afspejlede den holdning, at alle rettigheder tilhørte dem (»organisationen«), og at den enkeltes rettigheder simpelthen kunne tilsidesættes, hvis de syntes, det var det bedste; de kunne kort og godt ignoreres som værende uden særlig betydning. Jeg skrev endnu engang, som følger:

28.august 1980.

Ordstyrerudvalget
Brooklyn, New York

Kære brødre:

Jeg har modtaget jeres brev af 8.august som en reaktion på mit brev af 19.juli, der omhandlede det bånd, som vi var enige om, at I skulle sende mig.

Jeres brev er en reaktion, ikke en besvarelse. Det gentager simpelthen i forkortet form jeres brev af 10.juli og giver intet svar på de punkter, jeg tog frem i mit brev af 19.juli.

Det er en kendsgerning, at når I i jeres besiddelse har nogle bånd fra mødet den 21.maj, så er det kun som et resultat af en brudt aftale. At opstille nye betingelser, efter at en aftale er indgået, er virkelig ikke fair, ligemeget hvordan man ser på det. I jeres brev af 26.juni anerkendte I skriftligt, at vi havde en aftale om, at I skulle overlade mig en kopi af båndet fra mødet og meddelte, at I havde til hensigt at fremstille en sådan kopi og sende den til mig. Min status var allerede på det tidspunkt ændret – alligevel blev dette senere brugt som en af grundene til ikke at holde vores aftale. De andre årsager, I fremfører i jeres brev af 10.juli som grunde til ikke at føre vores aftale ud i livet, kan på ingen måde retfærdiggøre et løftebrud.

Jeg må på det indstændigste anmode jer om at tænke over konsekvenserne af en sådan fremgangsmåde og huske på det princip, der fremsættes i 3 Mosebog 19:15 og Romerne 1:31. I betragtning af jeres åbenlyse frygt for at frigive en kopi af båndet, har jeg tilbudt jer det eneste hæderlige alternativ, nemlig at destruere båndet og enhver kopi eller afskrift deraf. Dersom I ønsker at beholde båndet, er det eneste rigtige for jer at gøre at overholde den aftale, der skaffede jer det. Jeg er helt sikker på, at dersom omstændighederne havde været de omvendte – at jeg havde båndet i min besiddelse, og I bad om at få en aftalt kopi – så ville I indtage den samme holdning, som jeg gør. – Mattæus 7:12.

Jeg beder jer tage imod ovenstående som et udtryk for min omsorg for jeres egen åndelige interesser, så vel som for brødrenes overalt. Skønt min status måske anses for at være beskeden og ikke særlig høj, ville jeg sætte pris på, om I tænker alvorligt over de punkter, jeg har fremsat i dette brev og i mit brev af 19.juli.

Jeres broder,

R. V. Franz

Næsten én måned senere kom der endnu et brev:

PHONE (212) 625-1240

WATCH TOWER
BIBLE AND TRACT SOCIETY OF PENNSYLVANIA
124 COLUMBIA HEIGHTS, BROOKLYN, NEW YORK 11201, U.S.A.

CABLE WATCHTOWER

GT/A 24.september 1980

Raymond V.Franz
Route 4, Box 440F
Gadsden, AL 35904

Kære broder Franz:

Dit brev af 28.august 1980 er blevet modtaget og gjort til genstand for overvejelse.

Dette for at oplyse dig om, at båndene fra mødet den 21.maj 1980, som du har henvist til, nu er blevet destrueret. Der var tre vidner fra Det Styrende Råd tilstede, da båndene blev ødelagt. Der fandtes ikke nogen afskrifter af båndene og heller ikke nogen båndkopier. Båndene er blevet fuldstændig destruerede.

Dette er i overensstemmelse med dine ønsker, som fremsat i din korrespondance til os.

Dine brødre,

Watch Tower B. & T. Society
OF PENNSYLVANIA

For ordstyrerudvalget

Som den anførte korrespondance viser, gik mine »ønsker« faktisk ud på at få tilsendt en kopi af båndet, som det var blevet lovet. Eftersom de helt klart var uvillige til at udlevere en sådan (det minder noget om »Watergate«-holdningen), havde jeg tilbudt dem en udvej, som de til slut benyttede sig af. I hvert fald var jeg glad for at få sagen afgjort og håbede så inderligt på, at dette var afslutningen på al kontakt med Det Styrende Råd. Det var det ikke.

Nogle uger efter at jeg var kommet tilbage til Alabama, sendte Selskabet mig en check på 10.000 dollars som en gave, »som hjælp til at retablere mig i Syden«. Jeg havde ikke bedt om penge, så det var en uventet, men værdsat gestus. Vi optog et lån på yderligere 5000 dollars, så vi kunne så købe os en beboelsestrailer, som Peter Gregerson gav os lov til at stille op på hans grund. Jeg var taknemmelig for, at jeg kunne få noget hårdt legemligt arbejde hos Peter i form af havearbejde (ligesom det også var en økonomisk nødvendighed for os). Min hverdag gik med at slå græs, klippe hæk, luge ukrudt – og blive stukket og bidt utallige gange af hvepse og myrer, mens jeg svedte bravt, eftersom temperaturen i en vis periode i tredive dage i træk nåede op over 100° fahrenheit [ca. 38° celsius]. Jeg kan ikke mindes nogen anden periode i mit liv, hvor det konstant gjorde ondt på mig et eller andet sted, som da; men alligevel var jeg glad for det, for det tjente som modvægt mod den psykiske smerte, jeg led under.

Men den største hjælp for både min kone og mig var vores daglige læsning i Bibelen. Hver morgen læste vi fire af Salmerne, og det fortsatte vi med, indtil vi havde læst dem alle. Skønt vi havde læst i dem så tit, var det, som om det var første gang, vi så dem. Vi følte, at de virkelig angik os. For hvis der er nogen del af Bibelen, der beskriver det rent *personlige* forhold, der kan og gerne skulle være mellem Gud og hans tjenere, så er det Salmernes bog. Den følelsesmæssige choktilstand, den tilstand af hjælpeløshed og fortvivlelse og de hjertesuk, som salmedigterne så ofte giver udtryk for – og så deres endelige erkendelse hver gang af, at de må sætte deres håb, ikke til mennesker, men til Gud alene som deres klippe og deres tilflugt – alt dette fandt en stærk genklang hos os begge.

Da vi forlod det internationale hovedkvarter, var det min faste beslutning, at jeg ikke ønskede at vække uro. Jeg var ikke ude på at skabe problemer. Problemerne kom til mig.

I mange måneder glædede vi os over et dejligt samvær med medlemmerne af East Gadsden-menigheden af Jehovas vidner; vi deltog i deres møder og i forkyndelsen på arbejdsmarken. Nogle måneder efter min ankomst skrev det lokale ældsteråd til Brooklyn og forslog, at jeg blev udpeget til ældste i menigheden. I Selskabets ret kortfattede skriftlige svar stod der kort og godt, at Selskabet ikke fandt det tilrådeligt af de ældste at foreslå mig til ældste (eller menighedstjener). Den eneste grund, der blev angivet, var, at der var gået for kort tid, siden meddelelsen om min tilbagetræden var blevet bragt i *Our Kingdom Service* [Rigets tjeneste] (for øvrigt i det samme nummer hvor oplysningen om de forskellige udstødelser af medarbejdere ved hovedkvarteret blev bragt). Menighedens præsiderende tilsynsmand syntes opbragt over tonen i brevet; men jeg bad ham om ganske enkelt at glemme alt om det.

Men med dette brev, samt med de direktiver, der blev videregivet til de ældste fra Selskabets brev af 1.september 1980 (der slog fast, at bare det, at man *troede* noget, der adskilte sig fra Selskabets officielle lære, var grund nok til udstødelse) – begyndte atmosfæren gradvist at forandre sig. *The Watchtower* begyndte at offentliggøre artikler, der helt klart var beregnet på – ikke at få sagerne til at falde til ro – men at koncentrere opmærksomheden om en drøftelse af det formodede »frafald«, der havde fundet sted. Lige fra dengang og til nu havde man åbenbart forberedt en større kampagne i skrift og tale, der skulle retfærdiggøre den hårdhændede behandling, de nu udstødte brødre i Brooklyn havde været udsat for. Og i stedet for en indskrænkning af dogmatismen blev nu kravet på guddommelig autoritet, og de heraf følgende opfordringer til ubetinget loyalitet, fremsat endnu mere højrøstet. Det ene nummer af *Vagttårnet* efter det andet fokuserede på de lærepunkter, der havde været ytret tvivl om, idet man insisterede på deres rigtighed, og fremkaldte i det hele taget generelt en fastlåst »skyttegravs«-holdning i stedet for en opblødning. Den argumentation, der blev brugt for at nå frem til dette, syntes at synke til nye lavmål i sin fordrejede fremstilling af ethvert anderledes synspunkt.

Efterhånden udviklede der sig en atmosfære af mistænksomhed og frygt. Mange ældste, som ellers af natur var besindige mennesker, turde næsten ikke opfordre til mådehold af frygt for at blive betragtede som illoyale. De, der var stemt for at følge en hård kurs, fik nu rig lejlighed til at vise det. I det hele taget mindede det hele om McCarthy-perioden i U.S.A., dengang alle, der kæmpede for borgernes rettigheder og frihed og misbilligede de hensynsløse metoder, der da anvendtes til nedkæmpning af upopulære ideologier, stod i virkelig fare for at blive »sat i bås« som »kommunistsympatisører« og radikale elementers »medløbere«.

Som sagerne stod, blev det mere og mere deprimerende for mig at deltage i møderne, eftersom det var ensbetydende med at høre Guds ord blive misbrugt, idet det blev udlagt, så det sagde ting, som det i virkeligheden slet ikke sagde, og at høre på organisationens ustandselige selvretfærdiggørelse og selvros. Man greb sig selv i at ønske, at der bare var lige så megen frihed til at udtale sig, som der var i synagogerne i det første århundrede, hvor blandt andre apostlene fik lejlighed til at tale for sandhed og ret (skønt det også der uundgåeligt førte til en stramning, der til sidst lukkede døren til synagogen for dem). Som jeg sagde til Peter Gregerson, betragtede jeg mig selv som gæst i rigssalen; det var deres sal, deres møder, deres undervisning; jeg havde ikke

noget ønske om at »lægge en dæmper« på dem. Så jeg begrænsede mine kommentarer til oplæsning af relevante skriftsteder og lagde vægt på de dele heraf, der passede på det, vi drøftede. Næsten efter hvert møde var der en eller anden, ofte en af de ældre, der gav udtryk for sin værdsættelse.

Den »korstogs«-stemning, der var under udvikling, gav mig imidlertid grund til at tro, at det kun var et spørgsmål om tid, før der ville blive taget yderligere skridt imod mig. Og således gik det.

FORBRYDELSEN OG DOMSAFSIGELSEN

»Derfor gik både farisæerne og de skriftlærde og mumlede vredt, idet de sagde: »Denne mand tager venligt imod syndere og spiser sammen med dem.«« – Lukas 15:2.

Ét eneste måltid mad var alt det bevismateriale, der var nødvendigt. Det gik således til:

Et halvt års tid efter min ankomst til det nordlige Alabama sendte Selskabet en ny kredstilsynsmand til området. Den foregående havde været en besindig mand, der helst ville gøre så lidt som muligt ud af problemerne i stedet for at gøre et stort nummer ud af dem. Men ham, der kom nu, var kendt for at være ret pågående. Dette var omkring ved den tid, da Selskabets brev til alle område- og kredstilsynsmænd blev sendt ud, det brev, der sagde, at »frafald« indbefattede personer, der blot *troede* noget, der var anderledes end organisationens lære.

Under sit andet besøg i East Gadsden menighed i marts 1981 aftalte den nye kredstilsynsmand, Wesley Benner, en samtale med Peter Gregerson og ankom til hans hjem sammen med en lokal ældste, Jim Pitchford. Og grunden hertil? Jo, Benner fortalte Peter, at der var »en masse snak« om ham i byen og i kredsen. Peter sagde, at det var han da ked af at høre. Hvor denne »snak« kom fra? Det ville Benner ikke så gerne sige; men Peter holdt på, at det var han nødt til at vide, hvis han skulle have en mulighed for at råde bod på situationen. Benner sagde da, at kilden var en person i Peters svigerfamilie.

Peter fortalte nu, at han havde gjort sig de største anstrengelser for at være varsom i sine udtalelser, og at de absolut eneste, han havde talt med om bibelske spørgsmål, havde været hans egen familie. Han stod derfor helt uforstående over for, at personer uden for hans nærmeste familie nu fremkom med »en masse snak«, som kredstilsynsmanden havde udtrykt det. »Hvordan kunne det gå til?« spurgte han. Det gav Wesley Benner ingen forklaring på.

Jamen, hvad »snakken« da gik ud på? Benner pegede nu på et bestemt punkt i en *Vagttårns*artikel, som Peter skulle have gjort indsigelse imod. Det var et punkt, som slet ikke kunne siges at være en »vigtig« bibelsk lære; det drejede sig faktisk om en teknisk finesse.[212] Denne finesse blev imidlertid betydningsfuld, fordi Peter ikke var enig med organisationen. Der fulgte nu en lang drøftelse; men til sidst blev kredstilsynsmanden nødt til at indrømme, at dette punkt faktisk godt kunne være fejlagtigt fremsat i *Vagttårnet.*

Bagefter sagde Peter til mig: »Jeg var fast besluttet på, at der ikke skulle opstå nogen konfrontationer; og jeg gjorde, hvad jeg kunne, for at holde samtalen på et roligt og fornuftigt plan.« Og da kredstilsynsmanden og den lokale ældste var gået, var det Peters indtryk, at sagen var blevet afsluttet på en venskabelig måde, og han var glad for, at det var endt sådan. Det var det ikke.

Ugen efter kom der besked fra kredstilsynsmanden, at han ønskede endnu et møde om sagen.

Nu følte Peter, at tiden var kommet til at træffe en endelig afgørelse. Den stemning, der var blevet frembragt af Det Styrende Råd, dets tjenesteafdeling og denne afdelings brev af 1.september 1980, efterfulgt af de forskellige *Vagttårns*artikler, havde nået et punkt, hvor der herskede en atmosfære som ved en »heksejagt«. Han syntes, det ville være naivt af ham, dersom han ikke erkendte den stærke sandsynlighed, der var for, at man ville gøre et forsøg på at få ham udstødt. Alene det, at han var ven med mig, var i hvert fald en medvirkende faktor, mente han. Efter hans opfattelse havde han to valgmuligheder: Enten frivilligt at forlade organisationen, eller også lade de bestræbelser, der var i gang for at få ham udstødt, fortsætte, til de nåede det ønskede resultat. Han var ikke glad for nogen af delene; men ud af de to muligheder mente han, han burde vælge den første: at gå selv.

Da jeg gav udtryk for tvivl om, at tingene virkelig var nået til dette punkt, svarede han, at han nu var overbevist om, at dette var det eneste rigtige for ham at gøre: han havde overvejet sagen grundigt og bedt om vejledning. Den største bekymring gjaldt hans familie. De var allesammen Jehovas vidner. Tre af hans syv børn var gift og havde børn igen; og han havde tre brødre og to søstre og mange nevøer og niecer, og de boede allesammen lige i nærheden.[213] Hvis han tillod organisationens repræsentanter at presse på, lige til de fik ham udstødt, ville det skabe en meget vanskelig situation for alle disse familiemedlemmer. Det ville bringe dem i et alvorligt dilemma med hensyn til, om de fortsat kunne komme sammen med ham som deres far, bedstefar, broder eller onkel, eller om de i stedet ville vælge at være lydige imod organisationen og derfor helt undgå at have noget med ham at gøre. Desuden havde han omkring 35 Jehovas vidner ansat i sit supermarked. Han var derfor nået til den slutning, at det var bedst, hvis han frivilligt meldte sig ud; så ville han ikke længere være medlem af menigheden, og så ville det ikke kræve den strenge afskærelse af al forbindelse, som organisationens fremgangsmåde krævede i tilfælde af udstødelse.[214]

Den 18.marts 1981 indsendte Peter et brev om, at han trak sig tilbage. Det blev læst op for menigheden. Da Peter havde været et vidne lige fra barndommen og havde deltaget i ledelsen af den lokale menighed i mange år, fulgte der naturligvis nogle generelle kommentarer om disse ting; men alt ialt syntes brevet at klare luften, eftersom det stille og roligt fremsatte hans bevæggrunde for dette skridt og ikke på nogen måde gav udtryk for fjendskab. Med enkelte undtagelser behandlede Jehovas vidner i Gadsden bagefter Peter venligt, når de mødte ham. Og det tænker jeg, de var blevet ved med, hvis de kun havde ladet sig lede af deres egen fornemmelse af, hvad der var ret og uret. Det så virkeligt ud, som om en krise var blevet afværget.

Imidlertid begyndte *Vagttårnet* indenfor det næste halve år at offentliggøre artikler, der fuldstændigt ændrede billedet. Der var nogen, der kommenterede artiklerne til mig på denne måde: »Lige med undtagelse af dit og Peter Gregersons navne, så havde de fået det hele med i bladet.« Jeg tror nu ikke, situationen i Gadsden alene var ansvarlig for disse artikler; men jeg tror, den i nogen grad havde påvirket dem, der havde følt sig motiverede til at skrive artiklerne. Men hvad var det i disse artikler, der fik billedet til at skifte?

Tilbage i 1974 havde Det Styrende Råd givet mig til opgave at skrive nogle artikler om behandling af udstødte personer. (Rådet havde netop truffet en afgørelse, der nødvendiggjorde dette).[215] Disse artikler, skrevet af mig, men behørigt godkendt af rådet, mildnede i høj grad den indstilling, man indtil da havde haft, og opfordrede vidnerne på visse steder til at udvise større medfølelse i deres kontakt med udstødte personer og mildnede de strenge regler for sådannes samvær med udstødte familiemedlemmer.

The Watchtower fra den 15.september 1981 [*Vagttårnet* fra den 15.november 1981] vendte ikke bare op og ned på alt dette, men på nogle punkter førtes holdningen tilbage til en endnu hårdere kurs end den før 1974. (Et eksempel på at »krydse baglæns«, denne gang til et punkt *bag* startlinien).[216]

Der blev foretaget en kovending med hensyn til dem, der frivilligt melder sig ud af organisationen (som Peter Gregerson havde gjort nogle få måneder forinden). For første gang blev det nu officielt bekendtgjort, at personer, som gjorde således, skulle behandles på samme måde, som hvis de var blevet bortvist fra menigheden.[217]

Da jeg læste denne artikel og overvejede den i lyset af mine egne erfaringer med Det Styrende Råd (og især mine seneste erfaringer med ordstyrerudvalget), var jeg ikke i tvivl om, hvad hensigten var. Jeg kom ikke til at vente længe.

Hvad der følger nu, fortæller jeg i detaljer – ikke fordi det drejer sig om min sag, eller fordi den er særlig usædvanlig – men netop fordi den er så typisk for, hvad også mange andre har oplevet: Jehovas vidners ældstes metoder i den ene sag efter den anden af lignende art. Den belyser i høj grad den tankegang og ånd, de er besjælede af, og som ikke stammer fra dem selv, men fra en central kilde.

The Watchtower for den 15.september [*Vagttårnet* 15.november] udkom over to uger før den angivne dato. Få dage efter fik jeg besøg af en lokal ældste fra East Gadsden-menigheden af Jehovas vidner, Dan Gregerson, Peters yngste bror. Han spurgte, om han og et par andre ældste kunne komme og tale med mig. Jeg sagde, at det var i orden, men hvad de ønskede at tale med mig om? Efter nogen tøven sagde han, at det var for at drøfte nogle kritiske bemærkninger, jeg havde fremsat om organisationen. Da jeg spurgte ham, hvem der havde sagt dette, svarede han, at personen foretrak at være anonym. (Disse »skud i tågen« er ganske almindelige, og den anklagede forventes også at betragte dette som normalt og i orden).

Så spurgte jeg ham, om han ikke syntes, at Jesu råd i Mattæus 18:15-17 burde gælde her? (Dette råd går ud på, at hvis én har noget at indvende mod en broder, så skal han først gå hen til ham selv og tale med ham om problemet). Dan indrømmede, at det burde det. Jeg foreslog ham så, at han som ældste skulle gå hen til vedkommende og råde ham at gå hen og tale med mig om sagen og på den måde følge Jesu anvisning. Dan svarede, at det følte vedkommende sig ikke »kvalificeret« til. Jeg påpegede, at dette ikke kunne være noget problem, da jeg ikke var interesseret i at argumentere med nogen; men at jeg, hvis jeg havde foruroliget en broder, ville sætte pris på, om han fortalte mig det og derved gav mig lejlighed til at undskylde og således få sagen bragt ud af verden.[218] Dans svar var, at jeg måtte forstå, at de ældste »havde et ansvar for at beskytte hjorden og varetage fårenes interesser«. Jeg erklærede mig fuldstændig enig heri, men sagde, at jeg var sikker på, han forstod, at dette sandelig også indebar, at ældste måtte tilskynde hele hjorden til omhyggeligt at holde sig til Guds ord og handle efter det i deres liv. I dette tilfælde kunne de hjælpe den pågældende til at indse nødvendigheden af at følge Jesu råd og komme og tale med mig, så jeg kunne finde ud af, hvad det var, der havde stødt denne person og give en eventuel påkrævet undskyldning.

Han sagde, han ville lade dette punkt ligge, og fortsatte med at sige, at de ønskede at drøfte min »omgangskreds« med mig. Det var de velkomne til, sagde jeg, og vi blev enige om, at han og en anden ældste skulle komme to dage senere. Dan og en ældste ved navn Theotis French kom. Samtalen begyndte med, at Dan læste nogle vers fra Bibelen, nemlig 2 Korinther 13:7-9, og oplyste mig om, at de var kommet for at »korrigere« min tankegang i forbindelse med *The Watchtower* for den 15.september 1981, ganske særligt med henblik på hans bror, Peter Gregerson, som nu havde trukket sig tilbage fra menigheden. Dan havde været tilstede i en restaurant i august måned, hvor Peter og jeg og vores koner havde siddet og spist et måltid mad sammen.

Jeg spurgte dem, om de var klar over, at de lige nu opholdt sig på Peters grund, at han faktisk var min vært. Og at jeg også arbejdede for ham. Det vidste de godt.

Jeg forklarede dem, at jeg i denne som i alle andre sager lod mig lede af min samvittighed, også med hensyn til min omgangskreds, og jeg henledte opmærksomheden på Paulus' råd om betydningen af samvittigheden i Romerbrevet, det fjortende kapitel. Jeg ville med glæde gøre, hvad Bibelen sagde; men jeg kunne ikke se nogen beviser til støtte for det synspunkt, man nu havde antaget, angående personer, der havde trukket sig tilbage – eller havde »afskåret sig selv fra menigheden«, som man nu udtrykte det. Hvilken bibelsk støtte var der for det?

Konversationen fulgte nu en let forudsigelig kurs: Dan henviste til 1 Korintherbrev, kapitel 5, til støtte for holdningen. Jeg påpegede, at apostelen der talte om, at man ikke skulle omgås personer, der kaldtes brødre; men som var utugtige, afgudsdyrkere, spottere, drankere og udsugere. Den slags mennesker fandtes der ingen af i min omgangskreds, og jeg ville ikke have dem inden for i mit hjem. Men de mente da vel ikke, at Peter Gregerson hørte til denne kategori af mennesker? Der kom ikke noget svar fra nogen af dem.

Dan henviste nu til apostlen Johannes' ord i 1 Johannesbrev 2:19: »De ud-

gik fra os, men de var ikke af vor slags; for hvis de havde været af vor slags, ville de være forblevet hos os.« Da jeg spurgte dem, hvilken slags personer, sammenhængen viste, at Johannes talte om her, erkendte de, at han talte om »antikrister«. Jeg påpegede nu, at det samme var tilfældet i 2 Johannesbrev, versene 7-11, der handler om samkvem med sådanne. Jeg forsikrede dem, at jeg aldrig ville have fællesskab med en antikrist, én, der havde sat sig op imod Gud og Kristus; men atter understregede jeg, at der ikke var nogen af den slags i min omgangskreds. De ville da vel ikke mene, at Peter Gregerson var en antikrist? Heller ikke denne gang svarede nogen af dem.[219]

Dette var *faktisk* omfanget af den bibelske »korrektion«, jeg modtog fra disse to vogtere af hjorden. Fra nu af henviste de udelukkende til *The Watchtower.* Accepterede jeg, hvad bladet sagde om dette emne? Underordnede jeg mig organisationens ledelse? Jeg fremførte, at til syvende og sidst måtte det være afgørende, hvad Guds ord sagde om enhver sag. Nogle af lærepunkterne i *The Watchtower* var helt klart pålidelige og solidt forankrede i Guds ord, medens andre kunne tænkes at blive gjort til genstand for ændringer hen ad vejen.

For at illustrere dette, spurgte jeg Dan, om han troede det muligt, at organisationen engang i fremtiden ville ændre sit syn på forståelsen af Jesu udtalelse om »denne generation« i Mattæus 24? (Jeg fortalte dem ikke, at tre af Det Styrende Råds medlemmer, nemlig Schroeder, Klein og Suiter, faktisk havde foreslået en ændring, der ville have flyttet starttidspunktet for »denne generation« fra 1914 til 1957). Dans svar var: »Hvis organisationen finder det formålstjenligt en eller anden gang i fremtiden at ændre det, så vil jeg acceptere det«. Selv om det ikke var et helt klart svar, så antydede det dog, at han erkendte muligheden af en ændring. Derefter spurgte jeg ham, om han troede, der var mulighed for, at organisationen ville forandre læren om, at Jesus Kristus gav sit liv som en løsesum for menneskeheden? Han bare så på mig. Jeg sagde så, at jeg var sikker på, han ikke troede, at en sådan ændring kunne finde sted, for den lære var nemlig solidt funderet på Bibelen. Den anden lære derimod var en »for øjeblikket gældende forståelse«, som kunne gøres til genstand for ændringer, slet ikke i klasse med læren om genløsningen. Jeg betragtede faktisk materialet i*The Watchtower* for den 15.september 1981 og dets forbud mod samkvem med personer, der havde trukket sig tilbage, som en »nugældende lære«.

Dan begyndte nu at tale om »nødvendigheden af at være ydmyg« og acceptere Guds ledelse. Jeg kunne af hele mit hjerte tilslutte mig dette og sagde, at jeg var sikker på, de ville give mig ret i, at de, der prædiker ydmyghed, skal være de første til at tjene som eksempler herpå.

For igen at give et billede af det, fortalte jeg dem om en gruppe mennesker, som sad sammen i en stue og diskuterede. Én af dem understregede kraftigt sine synspunkter om flere forskellige ting. Da han var færdig, tog en anden af deltagerne ordet og sagde, at han var helt enig med den foregående taler på mange punkter; men der var imidlertid et par af tingene, han så anderledes på, og det angav han nu sine grunde til. Dette blev den første person højst opbragt over, og han opfordrede nu resten af forsamlingen til at vise denne person ud af stuen som upassende selskab – fordi han ikke havde været enig med ham på *alle* punkter. Hvem af disse, spurgte jeg, har brug for at lære noget om ydmyghed? Heller ikke denne gang var der nogen af dem, der svarede; og kort efter sluttede samtalen og de gik.

Peter kom om aftenen for at høre, hvorledes mødet var forløbet. Han blev meget ked af at høre om den holdning, man havde udvist over for mig, og vidste meget vel, hvad det kunne føre til. Han ønskede, jeg skulle vide, at hvis jeg fandt det bedst ikke at komme sammen med ham mere, ville han forstå det.

Jeg mindede ham om en hændelse en aften for halvandet år siden, kort før jeg rejste til Brooklyn til mit afsluttende møde med Det Styrende Råd. Vi var alene i hans bil, og jeg fortalte ham, at Cynthia og jeg havde talt om tingene og besluttet, at det ville være bedst ikke at vende tilbage til Alabama efter mødet, men i stedet tage hjem til noget af Cynthias familie. Jeg sagde, at jeg ikke vidste, hvad udfaldet af mødet ville blive – måske »det værste«, og jeg ønskede ikke at skabe problemer for ham og hans familie.[220] Vi mente, der var mindre sandsynlighed for at skabe problemer for min kones familie, hvis vi rejste derhen. Han svarede, at de meget gerne ville have os tilbage, ja, de regnede med, at vi kom. Jeg fortalte ham, at det satte vi meget stor pris på; men at han havde en stor familie – kone, sønner og døtre, brødre og søstre, børnebørn og svigerbørn, alle vidner – og at min tilbagekomst, hvis jeg blev udstødt, kunne resultere i betydelige vanskeligheder og ubehageligheder for dem fra organisationens side.

Hans svar var: »Det er jeg klar over, og vi har tænkt meget på det. Vi har drøftet det igennem sammen og er parat til at tage konsekvenserne. Vi ønsker, I skal komme tilbage, ligemeget hvad der sker.«

Det ville være vanskeligt at beskrive, hvor meget de ord betød for mig lige præcis på det tidspunkt. Jeg fortalte ham, at jeg ikke kunne se, hvordan jeg kunne gøre mindre for ham nu, da situationen var omvendt. Jeg kunne ikke være med til at stemple en mand som ugudelig, fordi han ganske enkelt handlede efter sin samvittighed, af respekt for sandheden og for andre menneskers interesser.

Efter »korrektionsmødet« med de to ældste fra East Gadsden-menigheden, blev der ikke sagt mere til mig, før kredstilsynsmanden, Wesley Benner, ankom nogle uger senere. Han aftalte en samtale hjemme hos mig sammen med Dan Gregerson. Tom Gregerson, også en bror til Peter, den anden af de fire Gregerson-sønner, kom også til stede efter egen anmodning.

Samtalen fulgte det samme forudsigelige mønster som sidst, bortset fra, at kredstilsmanden havde det med at afbryde mine udtalelser i en grad, så jeg til sidst spurgte ham, om han i det mindste ikke som gæst i mit hjem kunne lade være med at afbryde mig, før jeg havde talt færdig. »Korrektionen« var endnu engang baseret på *Vagttårnet*, ikke på Bibelen. Da jeg atter spurgte, om de virkelig betragtede Peter Gregerson som et »ondt« menneske af den slags, der er beskrevet i 1 Korinther, kapitel 5, eller en »antikrist«, som beskrevet hos apostlen Johannes, havde ingen af dem nogen kommentarer.

Jeg henledte deres opmærksomhed på Romerne, kapitel 14, hvor apostlen understreger nødvendigheden af at være tro mod sin samvittighed; at enhver,

der gør noget, som han tvivler på, at Gud kan godkende, derved synder, eftersom »alt hvad der ikke er ud af tro, er synd«. Og eftersom Bibelen erklærer, at »Den der kender den ugudelige retfærdig og den der kender den retfærdige ugudelig, ja, de er begge en vederstyggelighed for Jehova«, kunne jeg ikke for min samvittigheds skyld gøre vold på dette princip ved at betragte eller behandle Peter Gregerson som et ondt menneske, når alt, hvad jeg vidste om ham, sagde mig noget andet.[222]

Benners reaktion var, at dersom jeg ville lade mig lede af min samvittighed, så måtte de ældste også lade sig lede af deres. Og hvis dette var min holdning, så »måtte de skride til handling i overensstemmelse hermed«. (De ældstes samvittighed tillod dem åbenbart ikke at respektere et andet menneskes samvittighed, når denne bød det at være tolerant). Det blev helt klart i hans næste udtalelse, hvilken slags »handling«, han hentydede til, for han sagde, at han ganske enkelt betragtede sig selv som én, der viderebragte de ting, som organisationen foreskrev. For at bruge hans egne ord, så sagde han: »Jeg gentager, hvad Det Styrende Råd siger, præcis som en papegøje«. Dette blev udtalt med åbenlys stolthed, af grunde som jeg ikke fatter. Jeg har aldrig betragtet det som noget beundringsværdigt at være som en papegøje, en »eftersnakker«.

Kort efter var samtalen forbi, og de gik alle tre. Tom Gregerson rystede på hovedet i vantro over det, han havde hørt, og sagde, at det havde været en afslørende, men deprimerende oplevelse. Han havde aldrig troet, at nogen mennesker kunne få sig selv til at sige de ting, han lige havde hørt dem sige.

Først i november begyndte det samme retslige maskineri, som havde fungeret i Brooklyn, at virke i Gadsden. Der kom telefonopringninger fra de ældste, som spurgte om en masse ting; og jeg blev adviseret om, at der ville blive nedsat et dømmende udvalg, der skulle behandle min sag.

Jeg havde planlagt at skrive til Det Styrende Råd for at meddele, at jeg trak mig tilbage som medlem af organisationens selskaber. Jeg havde i en årrække været et stemmeberettiget medlem af begge selskaber, det i Pennsylvania og det i New York.[223] Og samtidig med, at jeg oplyste rådet om, at jeg trak mig tilbage som medlem, skrev jeg den 5.november følgende:

> »Lokalt har visse ældste opfattet oplysningerne i *The Watchtower* fra den 15.september 1981 som autorisation til at kræve en ændring i mit venskabelige forhold til Peter Gregerson, som jeg arbejder for, og på hvis grund jeg bor. De siger, at, eftersom han har »afskåret sig selv fra menigheden«, skal jeg betragte ham som en af dem, man ikke skal spise sammen med – onde mennesker og antikrister – og at undladelse af at tilpasse sig denne holdning kræver udstødelse. Da jeg nærmer mig de 60 år og ikke har nogen finansielle resurser, er jeg ikke i stand til at flytte eller skaffe mig andet arbejde. Så jeg ville sætte stor pris på at vide, om intentionerne i jeres erklæringer i det pågældende nummer af bladet virkelig er, som de fremsættes, nemlig, at det er udstødelsesgrund, hvis jeg siger ja til en invitation fra min vært og arbejdsgiver til at spise et måltid mad sammen med ham. Hvis de derimod er gået for vidt i forhold til hensigten med, hvad der er blevet bekendtgjort, ville en tilrådning til mådehold spare mig for en situation, der kunne blive en tyngende byrde for mig. Jeg vil sætte pris på en afklaring af dette spørgsmål, enten direkte eller gennem en af jeres afdelinger.«

Samme dag kom der en telefonopringning fra de ældste. Jeg havde givet min kone besked om, at hvis de ældste ringede, når jeg ikke var der, så skulle hun bede dem om at sende det skriftligt, uanset hvad de ville sige; for de havde ringet så tit, og deres henvendelser var så lidt broderlige, at vi ligefrem var ved at få dårlige nerver over det. Det gjorde min kone så, og den næste dag skrev det udpegede dømmende udvalg; men brevet ankom ikke før den 10.november.

Mange Jehovas vidner finder det utroligt, at jeg faktisk blev udstødt, fordi jeg spiste et måltid mad sammen med et andet menneske, Peter Gregerson. Nogle påstår, at det ikke kan være rigtigt. Jeg synes, den korrespondance, der nu fremkom, viser det tydeligt. Det første brev, der blev sendt fra det dømmende udvalg, var dateret den 6.november 1981:

> 2822 Fields Avenue
> East Gadsden, AL 35903
> November 6, 1981
>
> Raymond V.Franz
> Route 4, Box 440F
> Gadsden, AL 35904
>
> »Kære broder Franz:
>
> I henhold til din besked gennem søster Franz torsdag den 5.november, skriver vi dette til dig for at bede dig mødes med det dømmende udvalg på lørdag, den 14.november, kl. 14.00 i East Gadsdens rigssal. Formålet med mødet er at drøfte med dig dit fortsatte samkvem med en person, der har afskåret sig selv fra menigheden.
> Dersom du ikke er i stand til at mødes med os på ovennævnte tidspunkt, da kontakt venligst en af os for at aftale en anden tid.
>
> Dine brødre,
>
> Theotis French
> Edgar Bryant
> Dan Gregerson«

Brevet viser tydeligt, at én anklage, og kun én anklage, dannede grundlag for deres »retsforfølgelse«, nemlig mit 'fortsatte samkvem med en person, der havde afskåret sig selv fra menigheden'.

I mit skriftlige svar til de ældste i Gadsden påpegede jeg, at jeg havde skrevet til Det Styrende Råd for at få en afklaring af den artikel, der fandtes i *The Watchtower* 15.september 1981; og jeg var forundret over, at de ikke havde taget dette i betragtning og åbenbart var uvillige til at give mig tid til at modtage et svar. Jeg pegede også på det urimelige i, at Dan Gregerson tjente i det dømmende udvalg, eftersom han allerede havde præsenteret sig som min anklager. Jeg gav også udtryk for mit håb om, at det dømmende udvalg kunne udstrække sig til at muliggøre en fair og upartisk drøftelse af denne nye fremgangsmåde og dens rette anvendelse.[224]

Så sendte jeg brevet, og en uge senere, fredag den 20.november, da jeg kom hjem fra arbejde, fortalte min kone, at ældste Theotis French havde ringet. Han sagde, de ville samles som dømmende udvalg allerede den næste dag, lørdag eftermiddag. De havde sendt mig et brev angående dette.

I den eftermiddags post var der en meddelelse om et anbefalet brev. Jeg skyndte mig at køre til postkontoret og nåede lige at få brevet inden lukketid. Brevet var dateret den 19.november 1981:

2822 Fields Avenue
East Gadsden, AL 35903
November 19, 1981

Raymond V.Franz
Route 4, Box 440F
Gadsden, AL 35904

»Kære broder Franz:

Som ældsteråd har vi modtaget dit brev og fremsætter herved vort svar. Først vil vi gerne lade dig vide, at ældsterådet har fået at vide, at du har sendt et brev til Vagttårnsselskabet, men vi har besluttet at fortsætte med høringen i det dømmende udvalg. Dernæst, i betragtning af Dan Gregersons rolle som anklager, har ældsterådet besluttet at erstatte ham i det dømmende udvalg med Larry Johnson.

For det tredie, så er der da andre end Dan, der kunne tjene som vidner i den foreliggende sag, men vi mener ikke, det er nødvendigt at oplyse deres navne i betragtning af, at du har indrømmet, at du har haft samkvem med personer, der har afskåret sig selv fra menigheden.

For det fjerde har ældsterådet besluttet, at udvalget skal bestå af tre ældste. Vi kan forsikre dig om, at de udpegede brødre ikke har dømt dig på forhånd, og at de vil komme til mødet med et objektivt syn på sagen.

Broder Franz, til slut vil det dømmende udvalg gerne fastsætte mødet med dig til lørdag, den 21.november, kl. 16.00 i rigssalen. Hvis du ikke er i stand til at komme, anmoder vi dig om at kontakte en af de nedenfor anførte brødre, for at vi kan fastsætte et mere belejligt tidspunkt.

Dine brødre,

Larry Johnson
Edgar Bryant
Theotis French«

Brevet var ikke bare formelt, det kunne lige så gerne være kommet fra en eller anden civil retsinstans, for selv om det var underskrevet »Dine brødre«, fornemmede man ikke noget af det kristne broderskabs varme. Den dominerende tone var kold og streng som en lovparagraf. Med mindre jeg allerede var dømt på forhånd (hvad de sagde, jeg ikke var), burde der da vel have været udtrykt en broderlig ånd, en medfølende omhu for modtagerens livsvigtige interesser. Om de så valgte at se bort fra hele mit voksne livs tjeneste blandt Jehovas vidner eller min tjeneste i Det Styrende Råd eller min alder og nuværende omstændigheder – om de valgte at se helt bort fra alt dette, så burde de dog stadig have udvist et vist mål af kærlig interesse, selv om de måske betragtede mig som *'en af de mindste* af Kristi brødre'. (Se Mattæus 25:40). Jeg tror ikke, den ufølsomme ånd i brevet stammede fra disse mænd. Den kom fra en anden kilde. Brevet var typisk.

Min kone havde allerede fortalt ældste French i telefonen, at vi ventede udenstats gæster lørdag, og at vi ikke havde nogen mulighed for at komme i forbindelse med dem og lave om på planerne.

Om mandagen skrev jeg igen for at lade dem vide, at jeg var forfærdet over den forhastede og ubetænksomme måde, det dømmende udvalg gik frem på.

Den samme eftermiddag blev jeg ringet op af ældste French, der meddelte, at det dømmende udvalg ville samles to dage senere, onsdag den 25.november om aftenen, og træffe deres afgørelse, hvad enten jeg var til stede eller ej. Jeg forstod da, at det var nytteløst at sende det brev, jeg lige havde skrevet til dem.[225] De lod til at have meget travlt, et enormt hastværk med at komme til at afsige dom i sagen. Jeg tror ikke, at dette var efter deres egen tilskyndelse. Som udvalgets ordstyrer senere indrømmede, stod de i kontakt med Selskabets repræsentant, kredstilsynsmand Wesley Benner. Mange af deres udtalelser og holdninger genspejlede påfaldende den måde, han havde benyttet i mit hjem. Han stod til gengæld næsten helt sikkert i forbindelse med tjenesteafdelingen på hovedkontoret i Brooklyn, og denne afdeling stod – uden al tvivl – i forbindelse med Det Styrende Råd. Dette er ikke usædvanligt; det er den måde, tingene almindeligvis fungerer på. De anvendte metoder var ikke overraskende for mig, de var ganske enkelt deprimerende.

Da onsdag den 25.november oprandt, besluttede jeg, at jeg ville gå til deres møde – hellere end at blive dømt *in absentia* – som ældste French havde sagt ville blive holdt »onsdag aften«. Om eftermiddagen ringede jeg til et af udvalgets medlemmer for at få besked om tidspunktet. Hans kone sagde, at hendes mand allerede var henne i rigssalen. Jeg ringede til rigssalen og fik at vide, at de ville afholde mødet om eftermiddagen – for dem betød »aften« åbenbart en hvilken som helst tid efter kl. 15. Jeg fortalte dem, at jeg ikke havde fået opfattelsen af dette, at der ikke var blevet angivet noget bestemt tidspunkt over for mig og spurgte, om de kunne udsætte mødet til efter kl. 18. Det indvilgede de i.

Tom Gregerson havde sagt, at han gerne ville med mig til mødet, og jeg ringede nu til ham. Da vi ankom til rigssalen, gik vi ind i konferencerummet, hvor det dømmende udvalg, ældste French (ordstyrer), ældste Bryant og ældste Johnson opholdt sig. De oplyste Tom om, at han ikke kunne være til stede, undtagen for at afgive vidneudsagn. Han sagde, at han ønskede at være til stede, fordi omkring 35 Jehovas vidner arbejdede i det supermarked, hvor han var leder, og han havde behov for at vide, nøjagtigt hvilket standpunkt man ville indtage i dette spørgsmål. Deres svar var stadig: Nej, det kunne ikke lade sig gøre.

Da han var gået ud, begyndte udvalget høringen og kaldte vidnerne ind. Der var 2: Dan Gregerson og fru Robert Daley.

Dan udtalte sig først. Han sagde, han havde set mig i »Western Steak House« sammen med Peter Gregerson (og vores koner). Dette var hans vidneudsagn i en nøddeskal. Da han var færdig, spurgte jeg ham, hvornår dette havde været, og han erkendte, at det havde været om sommeren og altså før 15.september 1981, da *The Watchtower* med de nye regler om at behandle enhver, der frivilligt havde trukket sig tilbage fra menigheden, som om han var udstødt. Jeg sagde til udvalget, at med mindre de troede på *ex post facto*-love [love med tilbagevirkende kraft], så var Dans udsagn irrelevant.

Det andet vidne blev nu bedt om at afgive forklaring. Hun vidnede stort set om de samme ting som Dan – med den undtagelse, at hændelsen i restauranten havde fundet sted *efter* udgivelsen af *The Watchtower* for den 15.september 1981.

Jeg indrømmede beredvilligt, at jeg virkelig havde spist et måltid sammen med Peter på det tidspunkt, hun fortalte om. Men jeg spurgte hende, om det ikke var sandt, at også hun og hendes mand (en ældste i East Gadsden-menigheden) også havde spist et måltid sammen med Peter? (Peter var en dag gået ind i Morrisons cafeteria og ved et tilfælde kommet til at sidde lige bag ved ældste Daley og hans kone. Eftersom Daley før sit nuværende ægteskab havde været Peters stedfar (idet han havde giftet sig med Peters mor efter Peters fars død), så puffede Peter nu til Daley med albuen, og Daley vendte sig om og begyndte at tale med Peter og opfordrede ham om at sætte sig sammen med dem, og de sad nu alle tre og talte sammen, medens de spiste. Dette foregik også efter udgivelsen af *The Watchtower* for den 15.september 1981).

Vidnet blev fuldstændig oprevet over dette og sagde, at selv om dette ganske vist var sandt, så havde hun bagefter sagt til nogle af »søstrene«, at hun godt vidste, at det ikke var rigtigt gjort, og at hun aldrig ville gøre det mere. (Senere, efter høringen, nævnte jeg dette for Peter, og han sagde: »Jamen, de spiste sammen med mig to gange! En anden dag, da jeg gik ind hos Morrisons, sad de også derinde; og da de så mig, vinkede de ad mig, for at jeg skulle komme og sætte mig hos dem.« Vidnet havde ikke sagt noget om denne anden hændelse, som jeg ikke kendte noget til, da høringen fandt sted).

Dette var det absolut væsentlige i »beviset« imod mig. De to vidner gik.

Det dømmende udvalg begyndte nu at spørge mig ud om min holdning til *The Watchtower* fra den 15.september 1981. Jeg spurgte dem, hvorfor de havde være uvillige til at afvente Det Styrende Råds svar på mit spørgsmål om dette, sendt den 5.november? Ordstyreren, Theotis French, lagde sin hånd på det åbne 15.september-nummer af *The Watchtower*, der lå foran ham og sagde: »Dette er al den autoritet, vi behøver«.

Jeg spurgte, om de ikke ville føle sig mere sikre, hvis de havde fået deres synspunkt bekræftet af Det Styrende Råd? Han gentog, at 'de måtte holde sig til det, der var blevet udgivet', men at 'de alligevel havde ringet til Brooklyn om sagen'. Dette var første gang, jeg hørte om en sådan henvendelse. Det var øjensynligt derfor, udvalgets ordstyrer, Theotis French, havde sagt, da jeg talte med ham i telefonen for to dage siden, at ældsterådet »ikke fandt det nødvendigt« at vente på Det Styrende Råds svar på mit brev! De brugte den samme hemmelighedsfulde fremgangsmåde, som ordstyrerudvalget tidligere havde benyttet, og fandt det åbenbart overhovedet ikke påkrævet at oplyse mig om, at de allerede havde talt i telefon med hovedkvarteret i Brooklyn.

Jeg spurgte nu, om de havde talt med nogen fra Det Styrende Råd. Svaret var: Nej, de havde talt med et medlem af tjenesteafdelingen. Hvilken besked de havde fået? French sagde, de havde fået besked om, at 'der ikke var lavet om på noget, I kan bare fortsætte'.

French sagde, at det var hans opfattelse, at 'Selskabet nøje havde gransket den tidligere holdning [i *Vagttårnet* fra 1974], og at de nu var gået tilbage til den måde, det var på før den tid'. (Det var faktisk præcis det samme, som kredstilsynsmand Wesley Benner havde sagt i mit hjem). Theotis gik videre med at sige, at »Vagttårnet hjælper os til at forstå, hvor vi skal 'trække stregen' i disse sager«. Og ældste Edgar Bryant tilføjede: »Vi prøver alle på at rette os efter, hvad *Vagttårnet* forlanger«.

Indtil dette øjeblik havde ingen af de tre mænd henvist til Bibelen. Jeg understregede nu, at den var min rettesnor. Jeg ville gerne vide, på hvilket ***bibelsk*** grundlag jeg skulle betragte Peter Gregerson som en person, det ikke passede sig at spise sammen med?

Ældste Johnson vendte sig nu til 1 Korintherbrev, kapitel fem, begyndte at læse et par vers, tøvede, og stoppede så og gav ingen forklaring på teksten. Jeg spurgte nu hver af de tre personligt, om de helt ærligt selv troede, at Peter Gregerson var et menneske af den slags, som var beskrevet i sådanne skriftsteder, indbefattet skriftstederne hos Johannes om »antikrister«? Theotis French reagerede med nogen ophidselse og sagde, at 'det var ikke op til ham at bedømme manden', at 'han ikke vidste alt om Peter, så han var i stand til at foretage en sådan bedømmelse'. Jeg spurgte ham da, hvorledes de så kunne bede mig om at foretage en sådan bedømmelse – og tage følgerne deraf – når de ikke selv var villige til at gøre det samme?

Hans reaktion var: »Vi er ikke kommet her for at blive belært af dig, broder Franz«. Jeg forsikrede ham, at jeg ikke var der for at belære dem; men at der var sat spørgsmålstegn ved hele min måde at leve mit kristenliv på, og jeg syntes, jeg havde en ret til at sige min mening. Hverken Edgar Bryant eller Larry Johnson ønskede at komme med nogen klar udtalelse om, hvordan de så på Peter Gregerson, med hvem det at spise et måltid mad nu blev behandlet som en »kriminel« handling.

Ordstyreren sagde nu, at han ikke så noget formål med yderligere drøftelser. Tom Gregerson blev kaldt ind og spurgt, om han havde noget at vidne om. Han spurgte, hvilken virkning denne *Vagttårns*holdning ville have for de vidner, der var ansat i det firma, han ledede, og som lejlighedsvis måtte foretage rejser og indtage et måltid sammen med én, der 'havde afskåret sig selv fra menigheden'? Larry Johnson sagde, at de ikke var her for at besvare et sådant spørgsmål; det måtte Tom tage op ved en anden lejlighed.[225a] Tom svarede, at han havde spurgt om det i nogen tid nu og også havde spurgt kredstilsynsmanden, men stadig ikke fået noget svar. Der kom ingen reaktion – mødet sluttede, og vi gik. Det dømmende udvalg blev tilbage for at drøfte »beviserne«.

En uge senere ringede telefonen, og Larry Johnson meddelte mig, at udvalget havde besluttet at udstøde mig. Jeg havde syv dage fra nu til at appellere deres afgørelse.

Jeg skrev et længere brev til dem, mit »appelbrev«. Jeg var af den formening, at lige meget hvad jeg havde at sige, så var det bedst at gøre det skriftligt. Det talte ord kan let forandres, fordrejes eller glemmes; det skrevne består, og kan ikke så let ignoreres. Mit indtryk fra høringen gjorde det klart, at der herskede et meget usundt klima, og at selv i en appelhøring var sandsynligheden for en rolig, bibelsk begrundet drøftelse yderst ringe.

I brevet henledte jeg deres opmærksomhed på Selskabets råd om, at ældste i et dømmende udvalg skulle »overveje sagerne omhyggeligt«, at de ikke skulle 'lede efter stive regler til vejledning', men 'tænke i principper'; de skulle være sikre på, at retledningen var solidt baseret på Guds ord, skulle 'give sig den fornødne tid og søge at nå den pågældende persons hjerte', skulle 'drøfte de anvendte skriftsteder med den pågældende og sikre sig, at de blev forstået'. Det var, hvad der blev sagt; det var ikke, hvad der var blevet gjort (og dog var det, som var blevet gjort, kendt af dem, som var ansvarlige for disse råd). Det væsentligste i min holdning til alt dette kan måske bedst opsummeres i følgende to paragraffer:

> Måske kan man sige, at jeg ikke har givet udtryk for, at jeg har angret at have spist sammen med Peter Gregerson. Men for at udtrykke anger må jeg først overbevises om, at denne handling er synd overfor Gud. Det eneste, der kan overbevise mig om dette, er Guds ord, der alene er inspireret, ufejlbarligt og pålideligt. (2 Timoteus 3:16,17). Min forståelse ud fra Skrifterne er, at loyalitet mod Gud og mod hans ord er det vigtigste af alt og må gå forud for loyalitet mod hvilke som helst andre eller hvilket som helst andet, hvad det end måtte være. (Apostelgerninger 4:19,20; 5:29). Min forståelse er også, at det hverken står til mig eller noget andet menneske eller nogen gruppe af mennesker at føje noget til dette ord, hvilket ville indebære risiko for at blive kaldt en »løgner« eller endog blive udsat for guddommelig straf. (Ordsprogene 30:5,6; Åbenbaringen 22:18,19). Jeg kan ikke tage sådanne bibelske advarsler let. I lyset af alle de bibelske formaninger om ikke at dømme andre har jeg en sund frygt for at stille mig selv (eller noget andet menneske eller nogen gruppe af mennesker) op som lovgiver og føler mig tvunget til at lade Guds ord alene dømme. For at gøre det, må jeg være sikker på, at jeg ikke blot følger en eller anden menneskelig udtænkt moralkodeks, der giver sig ud for at være en guddommelig moralkodeks; men som i virkeligheden ikke er inspireret af Gud og er helt uden støtte i Guds ord. Jeg ønsker ikke at gøre mig skyldig i indbildskhed og overmod ved at dømme nogen, som Gud i sit eget udtrykte ord ikke har dømt. --Romerne 14:4, 10-12; Jakob 4:11,12; se også *Commentary on the Letter of James* [Kommentar til Jakobs brev] siderne 161-168.
>
> Jeg kan forsikre jer om, at hvis I kan hjælpe mig til at se ud fra Skrifterne, at det at spise sammen med Peter Gregerson var en synd, så vil jeg ydmygt angre denne synd ind for Gud. De, som indtil nu har talt med mig, har ikke gjort dette, men har anført det ovenfor nævnte blad som deres »autoritet« (udtrykket brugt af det dømmende udvalgs ordstyrer). Min forståelse er, at al autoritet indenfor den kristne menighed må hidrøre fra og være solidt baseret på Guds ord. Ordsprogene 17:15 siger, at »Den der kender den ugudelige retfærdig og den der kender den retfærdige ugudelig, ja, de er begge en vederstyggelighed for Jehova.« Jeg ønsker ikke at være en vederstyggelighed for Gud, og som følge heraf ligger denne sag mig stærkt på sinde.

Jeg sluttede med at appellere til dem endnu engang, at de ville efterkomme mit ønske om at afvente et svar fra Det Styrende Råd på mit brev af 5.november.[226]

Nu var jeg imidlertid næsten sikker på, at Det Styrende Råd ikke havde i sinde at besvare mit brev. Der var allerede gået en måned, og de kendte meget godt mine omstændigheder og var klar over, hvor påkrævet det var med en udtalelse fra dem. Jeg vidste med bestemthed fra års erfaringer med rådet, at de blev holdt underrettet om enhver udvikling i min sag, skønt de foretrak at forblive i baggrunden. Tjenesteafdelingen blev forsynet med rapporter fra kredstilsynsmanden, og den forventedes at videregive alle oplysninger. Alting tydede på, at proceduren var dirigeret direkte fra autoritetens centrum gennem kredstilsynsmanden, både de aktioner, der var blevet foretaget, og de udtalelser, der var kommet fra de lokale ældstes side. Autoritetens centrum, Det Styrende Råd, var villige til at kommunikere med dem, som skulle dømme mig, og det gjorde de gennem deres tjenesteafdeling; men de var ikke villige til at reagere på det andragende, jeg havde sendt til dem – ikke engang til at anerkende, at de havde modtaget brevet.

Så den 11.december, syv uger efter mit første brev, skrev jeg igen til Det Styrende Råd, sendte dem en kopi af mit »appelbrev« og mindede dem om mit brev af 5.november.[227]

Præcis syv dage efter at jeg havde indsendt mit appelbrev, ringede ældste French for at fortælle mig, at der var blevet dannet et appeludvalg og gav mig navnene på dem, der var udvalgt hertil. Endnu tre dage gik, og jeg blev ringet op igen; denne gang oplyste han mig om, at appeludvalget ville mødes med mig på søndag. Jeg fortalte, at jeg havde skrevet til ham for at få de fulde navne på appeludvalgets medlemmer (han havde kun givet mig efternavnet på et par af dem). Det fik jeg, og jeg oplyste ham nu om, at jeg ville bede om en ændring i udvalgets sammensætning. Jeg spurgte ham, hvorfor netop disse mænd var blevet udvalgt, og han svarede, at det var Selskabets repræsentant, Wesley Benner, der havde udvalgt dem.

Dem, han havde valgt til medlemmer af udvalget, var: Willie Anderson, Earl Parnell og Rob Dibble. I betragtning af, at hovedanklagen imod mig var mit samkvem med Peter Gregerson, fandt jeg denne udvælgelse helt utrolig.

Det ville være højst usandsynligt, om nogen af disse tre mænd ville være i stand til at udvise objektivitet i en sag, hvori Peter figurerede.

Som jeg påpegede i et brev til de ældste i Gadsden menigheden (skønt de udmærket vidste det i forvejen), havde Willie Anderson været leder af et udvalg, der havde skabt betydeligt røre i Gadsden gennem den behandling, de havde udsat et stort antal unge mennesker i de lokale menigheder for. Peter Gregerson havde henvendt sig til hovedkvarteret i Brooklyn og bedt dem om at sende et undersøgelsesudvalg til Gadsden; og dette udvalg fandt, at udvalget ledet af Willie Anderson var gået alt for vidt i flere af sagerne. Dette havde haft stor indflydelse på forholdet mellem ældste Anderson og Peter Gregerson i tiden derefter.

Kredstilsynsmand Benners udvælgelse af Earl Parnell var endnu mere ufor-

stålig. En af Peter Gregersons døtre havde været gift med en søn af Parnell; men de to unge var for nylig blevet skilt. Det anstrengte forhold mellem de to forældrepar var åbenlyst. Kredstilsynsmand Benner kendte udmærket denne skilsmissesag, og man skulle mene, han havde finfølelse nok til at forstå, hvor upassende det ville være at udpege ældste Parnell til en sag, hvor Peter Gregerson var en af de centrale skikkelser.

Det samme med Rob Dibble. Han var ældste Parnells svigersøn, og hans kone var derfor søster til den Parnellsøn, der for nylig var blevet skilt fra Peter Gregersons datter.

Som jeg skrev til de ældste i Gadsden, havde jeg vanskeligt ved at forestille mig et udvalg, der var mindre i stand til at foretage en upartisk, objektiv høring. Den eneste måde, jeg kunne se noget logik i udvælgelsen, var at regne med, at man bevidst gik efter at få mig domfældt. I mit brev anmodede jeg om, at der blev udpeget et helt andet appeludvalg.[228]

Den dag, jeg skrev dette brev (den 20.december), kom der en ny telefonopringning fra ældste French. Appeludvalget ønskede at oplyse mig om, at de ønskede at mødes med mig allerede den næste dag, mandag, og at de 'ville afholde høringen, hvad enten jeg var til stede eller ej'. Jeg fortalte ældste French, at jeg havde skrevet for at anmode om en ændring i sammensætningen af udvalget og også havde skrevet til hovedkvarteret i Brooklyn. Jeg afleverede personligt kopier af disse breve i hans hjem den næste dag, mandag.

To dage senere, onsdag den 23.december, ankom følgende note i et anbefalet brev:

RAY FRANZ,
THE MEETING THAT WAS SET FOR THURSDAY
DEC. 24 AT 7:00 PM AT THE EAST GADSDEN
CONFERATION HAS BEEN CHANGED, TO DEC. 28th
1981 AT 7:00 PM AT THE EAST GADSDEN CONG.
WOULD VERY MUCH LIKE TO SEE YOU THERE.
Theotis French

OVERSÆTTELSE:

»RAY FRANZ,
MØDET DER VAR FASTSAT TIL TORSDAG DEN 24.DECEMBER KL. 19.00 I EAST GADSDENS KONFERENCEVÆRELSE ER BLEVET FLYTTET, TIL DEN 28.DECEMBER 1981 KL. 19.00 I EAST GADSDEN MENIGH. *VILLE MEGET GERNE* SE DIG DER.

Theotis French.«

Ingen havde sagt noget til mig om et foreslået møde torsdag. Men ovenstående note var den officielle besked til mig om et møde, mandag den 28.december.

I løbet af de næste to dage, efter at jeg havde afleveret mit brev i ældste Frenchs hjem, fandt jeg ud af, at han forsøgte at samle oplysninger om mig til støtte for en ny og helt anderledes anklage. Mark Gregerson, en anden bror til Peter, fortalte Peter, at French havde ringet helt til Florida, til Marks hjem. Ældste French havde talt med Marks kone og spurgt hende, om hun nogensinde havde hørt mig fremsætte udtalelser, som gik imod organisationen. Hun svarede, at hun aldrig havde hørt mig fremsætte udtalelser imod nogen, heller ikke organisationen. Hvorfor han ville vide det? Han svarede, at han 'blot søgte oplysninger'. Han bad ikke om at tale med hendes mand.

Dette mindede mig igen om det mareridt, jeg havde oplevet halvandet år tidligere, og om den opførsel, Det Styrende Råds ordstyrerudvalg havde lagt for dagen.

Omkring syv uger var gået, siden jeg første gang skrev til Det Styrende Råd og bad om en udtalelse om artiklen i *The Watchtower* fra den 15.september 1981 [*Vagttårnet* 15.november 1981] og fortalte dem, hvorfor det var af virkelig betydning for mig. Jeg havde nu skrevet til dem yderligere to gange og bedt dem komme med en udtalelse. De nedværdigede sig ikke til at svare, ikke engang til at anerkende modtagelsen af mine breve. Synes det utroligt, at denne ledelse af en verdensomspændende organisation med mere end to millioner medlemmer, der selv gør krav på at være et lysende eksempel på troskab mod kristne principper, skulle kunne opføre sig sådan? Nej, ikke hvis man kender den holdning, der råder inden for ledelsen. Jeg har personligt været vidne til en lignende ignorering af breve, når Det Styrende Råd mente, at det var til deres fordel ikke at svare. Og det mente de tydeligvis i mit tilfælde.

Jeg havde fra første begyndelse været fuldt på det rene med det endelige mål for alt, hvad man foretog sig. Jeg var led ved hele handlemåden i sagen, som jeg kun kan betegne som snæversynet – en åbenlys bestræbelse for at finde noget, lige meget hvor ubetydeligt og overfladisk, det måtte være – der kunne bruges som grundlag for en proces imod mig. Så jeg skrev mit sidste brev, dateret den 23.december 1981, og sendte et eksemplar til både Det Styrende Råd og til ældsterådet i East Gadsden menigheden.

23.december 1981.

Ældsterådet i East Gadsden menighed
Gadsden AL

Kære brødre:

Med dette brev ønsker jeg at trække min appel af jeres beslutning om at udstøde mig tilbage. Min grund til at gøre dette er som følger:

På grundlag af vidneudsagn om, at jeg i ét tilfælde har spist et måltid mad med Peter Gregerson efter udgivelsen af *The Watchtower* fra den 15.september 1981, besluttede det første dømmende udvalg at udstøde mig. At fyrretyve års heltidstjeneste

kunne ignoreres på så spinkelt et grundlag, gør det klart for mig, at der ikke er nogen virkelig interesse for at tage hensyn til min samvittighed eller mine følelser, som jeg gav en detaljeret redegørelse for i mit brev af 8.december 1981; heller ikke at vise mig ud fra Skriften, hvori jeg har fejlet.

Dertil kommer, at den udvælgelse, der er foretaget af kredstilsynsmanden af medlemmer til appeludvalget, ikke giver grundlag for at forvente en ærlig bedømmelse i min sag. Den foretagne udvælgelse var, som påpeget i mit brev af 20.december 1981, af tre personer, der helt klart ville være blandt de dårligst egnede til at behandle min sag på en objektiv måde, upåvirkede af personlige følelser. Jeg kan ikke forestille mig, at retfærdigheden vil ske fyldest med denne udvælgelse, og tror, det vil blive en parodi af en retssag.

Der synes ikke at være noget, der tyder på, at Det Styrende Råd ønsker at komme mig til hjælp eller gribe ind, eftersom der nu er gået ca. syv uger uden svar på mit brev af 5.november 1981. Da ordstyreren for det første dømmende udvalg har gjort rede for, at han ved mere end én lejlighed har ringet til tjenesteafdelingen, er der heller ikke noget i disse samtaler, der tyder på deres indgriben, eftersom de sagde, iflg. ordstyreren, at »der er ikke lavet om på noget, I kan bare fortsætte«.

Sluttelig så ved jeg, at man har gjort forsøg på pr. telefon, endda over store afstande, at finde noget, man kunne anklage mig for. Dette er sket indenfor de sidste få dage efter min henvendelse i brev af 20.december 1981, hvori jeg anmoder om et andet appeludvalg. Endskønt den person, man har rettet henvendelse til, aldrig har fremført nogen anklage imod mig, blev vedkommende opfordret til at prøve at komme i tanker om et eller andet, jeg kunne have sagt, som måske kunne være upassende. Dersom jeg havde været ansvarlig for at bringe forstyrrelse ind i menigheden på en forhærdet og ondskabsfuld måde, ville det ikke være nødvendigt at ty til den slags metoder for at dokumentere en sådan anklage.

En fortsat anvendelse af sådanne metoder kan kun resultere i, at man yderligere skader mit gode navn og rygte, og det er en åben invitation til mistænkeliggørelse og rygtedannelse.

Jeg føler det nu på samme måde, som apostlen udtrykker i Galaterne 6:17: »Lad herefter ingen volde mig besvær, for jeg bærer på mit legeme de brændemærker som hører [en træl af] Jesus til«. I de sidste otte uger har min kone og jeg været udsat for mange psykiske kvaler, ikke blot på grund af de gentagne besøg og de mere end et dusin opringninger (til det punkt hvor telefonens kimen blev en ubehagelig lyd); men ganske særligt på grund af den holdning, der er blevet lagt for dagen. Nu er der til alt dette kommet afsløringen af, at der foregår en hemmelig undersøgelse, der klart går imod mine retmæssige interesser. Jeg oplevede en tilsvarende behandling sidste år i New York, hvor lignende forsøg blev gjort i en hel måned – og ikke ét ord blev sagt til mig i den tid for at antyde over for mig, at min handlemåde var under anklage; og dette til trods for det faktum, at jeg gav dem, der ledte undersøgelsen, alle muligheder for at udtrykke noget sådant over for mig. Jeg har intet ønske om at blive udsat for en tilsvarende dårlig behandling én gang til, især eftersom der ikke er noget, der tyder på, at sagen kan blive bekendtgjort på en sådan måde, at den ubeføjede vanære, den har frembragt, kan fjernes. Dette må nu ligge i Guds hånd. --Mattæus 10:26.

Tilbagetrækkelsen af min appel skal på ingen måde opfattes som en indrømmelse af skyld, eller en accept af at udstødelsesgrunden i nogen som helst forstand er rigtig, retfærdig eller bibelsk korrekt. Atter vil jeg sige som apostlen: »Nu betyder det meget lidt for mig at skulle bedømmes af jer eller af en menneskelig domstol. Jeg bedømmer end ikke mig selv. Jeg er mig nemlig intet bevidst. Dog, derved er jeg ikke kendt retfærdig, men den der bedømmer mig er Jehova.« (1 Korinther 4:3,4). Jeg nærer ubetinget tillid til hans retfærdige dom, og min tillid til retfærdigheden og sandheden i hans ord er kun blevet styrket gennem det, jeg har oplevet. Og så længe jeg lever, vil jeg bestræbe mig for at gøre sandheden i dette ord kendt for andre til velsignelse for dem og til Guds pris.

Med hensyn til mine brødre blandt Jehovas vidner kan jeg sige, at mit hjertes gode vilje og min bøn til Gud er til deres bedste. Jeg har arbejdet samvittighedsfuldt siden 1938 på deres åndelige interesser, og jeg kan forsikre jer, at dersom jeg så noget håb om, at det, at jeg udsatte mig selv for yderligere retslig behandling, ville resultere i en fordel for dem, så ville jeg med glæde udholde en sådan. --Sml. Romerne 9:1-3.

Ærbødigst,
R.V.Franz

Rt.4, Box 440F
Gadsden AL 35904«

Jeg var dog ikke i tvivl om, at de, som styrede hele sagen, var begyndt at føle, at det »bevis«, der blev brugt for at udstøde mig – ét måltid sammen med Peter Gregerson – var temmeligt svagt. Og hellere end at søge at tilvejebringe beviser fra Guds ord (der kunne vise at min handling virkelig var syndig), hvad jeg også havde bedt om i mit appelbrev, prøvede de nu på at opbygge en stærkere »sag« ved at anmode om ugunstige vidneudsagn imod mig. Jeg fandt det nytteløst fortsat at underkaste mig dette.

Otte dage senere kom der en telefonopringning fra Larry Johnson, der oplyste mig om, at de havde modtaget mit brev; og i betragtning af, at jeg havde trukket min appel tilbage, så ville den udstødelse, der var foretaget af det første udvalg, blive regnet for at stå ved magt.

At opringningen kom på netop den dag, syntes meget passende. Jeg var blevet døbt den 1.januar 1939, og nøjagtig treogfyrre år senere, den 31.december 1981, oplevede jeg at blive udelukket af menigheden – den eneste anklage, der tjente som grundlag herfor, var et vidneudsagn om, at jeg havde spist et måltid sammen med en person, der selv havde trukket sig tilbage fra menigheden.

Tror jeg nu selv, at dette var den virkelige grund til processen imod mig? Nej. Jeg tror, det simpelthen var en teknisk spidsfindighed, der blev brugt for at nå et mål. Hensigten helligede midlet, efter deres opfattelse. At organisationen ville gøre brug af en så ubetydelig, teknisk formalitet, røber efter min mening et usædvanlig lavt handlesæt, og en meget stor usikkerhed.

Det var »fordelagtigt« for dem, at jeg blev udstødt, for at fjerne, hvad de betragtede som en »trussel«. Det er den slutning, jeg er nået til på grundlag af mine seneste erfaringer med Jehovas Vidners Styrende Råd og dets ordstyrerudvalgs handlemåde i foråret 1980 og på grundlag af det materiale, der er blevet offentliggjort fra dengang og til nu. Og hvis det hænger således sammen, synes jeg, det afslører en stor følelse af usikkerhed – især for en verdensomspændende organisation, der gør krav på at være Guds udvalgte redskab, der støttes af selve universets eneherre, og er udpeget af den regerende konge til at overvåge alle hans jordiske interesser. Dette kunne bestemt *ikke* være en handling udført af en organisation i fuld harmoni med sin egen lære, fast overbevist om, at hvad den fremfører, er sandt, med massiv støtte i Guds ord. Det er heller ikke en handling, udført af en organisation, der har virkelig tillid til sine tilhængere, tillid til, at den instruktion og oplæring, der er blevet givet, har frembragt modne kristne mænd og kvinder, der ikke behøver noget moderligt

magisterium til at give forskrifter for, hvad de skal læse, tale om eller tænke, men som tværtimod selv er i stand til gennem deres kundskab ud fra Guds ord at skelne mellem godt og ondt, ret og uret.

Denne handlemåde har imidlertid været *typisk* for mange religiøse organisationer gennem tiden, helt tilbage til det første århundrede, organisationer, der har følt det tvingende nødvendigt at fjerne alt, hvad der *efter deres mening* kunne true med at indskrænke deres autoritet over andre.

I sin bog *A History of Christianity* [En kristendomshistorie] skriver Paul Johnson om metoder, der blev anvendt under den mørke periode med religiøs intolerance, der førte til inkvisitionen:

»Når det drejede sig om domfældelser for »tanke-lovbrud«, som var vanskelige at fastslå, brugte inkvisitionen metoder, der var bandlyst i enhver anden ret, og handlede således imod byvedtægter, skrevne og hævdvundne love og faktisk ethvert aspekt af etableret retsvidenskab.«[229]

De metoder, der i dag jævnligt anvendes af dømmende udvalg, der er sammensat af vidne-ældste, ville blive betragtet som uværdige af retssystemerne i ethvert oplyst land. Den samme forholdelse af afgørende, vigtige oplysninger (såsom navnene på fjendtligt indstillede vidner), brugen af anonyme anmeldere og lignende fremgangsmåder, der, som beskrevet af historikeren Johnson, blev praktiseret under inkvisitionen, har disse mænd ofte grebet til, når de skulle tage sig af dem, der ikke var fuldstændig enige med »kanalen«, »organisationen«. Det, der skete dengang, finder sit modstykke i langt de fleste af sagerne nu; som Johnson siger det:

»Målet var ganske simpelt at fremskaffe domfældelse for enhver pris; kun således mente man, at kætteri kunne undertrykkes.«[230]

VARETAGELSE AF HJORDEN

»Diotrefes...bagvasker os med onde ord; og ikke nok med det: selv tager han ikke imod brødrene, og dem, som vil gøre det, forhindrer han deri og udstøder dem af menigheden«.
– 3 Johannes 9,10, *da.aut.*

Når repræsentanter for organisationen bliver spurgt af udenforstående, herunder dag- og ugebladsreportere, angående behandlingen af dem, som af samvittighedsgrunde ikke kan tilslutte sig ethvert af Selskabets lærepunkter, præsenterer disse et billede af næsten venlig tolerance.

En artikel i bladet *Chicago Tribune* den 25.juni 1983 citerer en Vagttårnsrepræsentant, Samuel Herd, for at sige:

»...uroen er blevet frembragt af nogle få 'utilfredse' tidligere medlemmer, hvoraf de fleste 'har vendt sig imod Bibelen'.

Vi er ikke åndelige politibetjente... vi prøver ikke på at undertrykke nogens meninger.«

PR-lederen fra den kanadiske afdeling af Vagttårnsselskabet, Walter Graham, blev citeret i en Toronto-avis som ude af stand til at forstå, hvorfor afvigere »frygter repressalier« fra menigheden. Artiklen siger:

»'Hvis nogen ikke ønsker at leve efter vore principper, kan de jo blot gå. De bliver ikke udsat for psykisk eller emotionel chikane fra vor side', siger han«.

»Hr. Graham tilføjede, at klagepunkter bliver behandlet på menighedsplan af ældsteråd. 'Vi er ikke dikteret fra hovedkontoret. Vi er en meget åben organisation, og der indrømmes en høj grad af individualitet', fortsatte han«.

PR-repræsentanten fra det internationale hovedkvarter i Brooklyn, Robert Balzer, har udtalt sig på lignende måde.

Disse »public relations«-udtalelser stemmer imidlertid slet ikke med kendsgerningerne.

Skønt der kunne anføres masser af eksempler, er der især ét, med udgangspunkt i Irland, der bedre end noget andet illustrerer dette.

To Jehovas vidner i Dublin, der var gode venner, læste den artikel i bladet *Time*, der fortalte om min udstødelse. De ringede til de journalister, der havde skrevet artiklen og spurgte dem ud; de kunne ikke tro, det var rigtigt. Så ringede de til Peter Gregerson, og til sidst til mig. Begge var »ældste«, den ene var fuldtidspioner, og de var nogle af de mest aktive vidner i deres land. De aftalte at flyve til U.S.A., og de kom i marts 1982 og tilbragte fem dage sammen med os. De var begge hver på sin måde typisk irske: Martin Merriman havde røde kinder og sort, krøllet hår og var hurtig i opfattelsen; John May var slank og lyshåret, af poetisk natur og tale. De var begge fuldstændig frigjorte i deres spørgsmål til os.

Efter de fem dage fortalte de os, at deres egentlige formål med at komme til De Forenede Stater var det, at de personligt over for Det Styrende Råd ønskede at give udtryk for den bekymring, de selv og mange andre i Irland nærede på grund af den hårde linie, der var blevet lagt i organisationen. De spurgte, hvilke muligheder, jeg mente, der var, for at komme til at tale med rådet? Det mente jeg, der var meget ringe muligheder for, ja, at det faktisk var næsten omsonst at forsøge. Det højeste, de kunne håbe på, var et møde med et eller to medlemmer på et privat kontor. Det lod til, at de tvivlede på, at dette virkelig kunne være sandt. For dem var det den naturligste ting af verden, at medlemmerne af Det Styrende Råd, som jo var deres kristne brødre, ville mødes med dem og høre på dem, i det mindste kortvarigt, om ikke for andet, så af interesse for den irske arbejdsmark, som de var så aktive i. Martin Merriman udtrykte det senere således:

»Vi havde fuldstændig tillid til, at vores Styrende Råd ville mødes med os og jævne sagen ud – ingen tvivl om det«.

Da de havde forladt Gadsden, startede de med at ringe til Jack Barr, et af rådets medlemmer. Barrs kone havde nemlig været missionær i Irland og kendte John May-familien. De fortalte nu Jack, at de havde været i Gadsden og talt med Peter og mig, og de havde nogle tvivlsspørgsmål, de ønskede løst. Jack svarede overrasket: »Tror I, det var klogt?«

John May svarede: »Det var måske ikke så klogt, hvad organisationen angår; men vi elsker sandheden, og det vigtigste i denne sag er sandheden.«

Jack fortalte dem nu, at medlemmerne af Det Styrende Råd 'havde meget travlt', og at han ikke mente, det var muligt at få et møde med dem. De ville så i stedet gerne tale med én, der var i stand til at give dem et afgørende svar, sagde de, for de havde været ude på en meget lang og dyr rejse.

Den følgende morgen ringede de til Lyman Swingle, rådets fungerende ordstyrer det år. Da John May præsenterede sig, sagde ordstyreren: »Jeg ved, hvem du er. Du er den mand, der har tilbragt fem dage sammen med udstødte og udmeldte personer. Og nu er du så ridderen på den hvide hest, der er redet tværs over Atlanterhavet for at ordne tingene?« Martin fortalte bagefter, at han ud fra udtrykket i Johns ansigt og med sit kendskab til hans poetiske natur næsten kunne høre ham sige til sig selv: »Jeg har i grunden aldrig set på mig selv på den måde; men det lyder da dejligt.« Men udadtil svarede John ganske enkelt, at han og Martin gerne ville fortælle Det Styrende Råd nogle ting, som måske kunne skabe forståelse hos rådet for, hvad der rørte sig i mange af vennerne i Irland. Han opfordrede Swingle til at ringe til afdelingskontoret i Irland for at finde ud af, hvad de var for nogen mennesker, og at de ikke var kommet for at skabe vanskeligheder, men blot ønskede svar på nogle ærligt mente spørgsmål for at hjælpe brødrene derhjemme.

Lyman Swingle svarede: »Send det skriftligt.« John fortsatte og anmodede flere gange indtrængende om, at man ville høre på dem; men hver gang var svaret: »Send det skriftligt.«

Martin tog nu røret og sagde:

> »Jeg kan ikke tro det, du siger, at I ikke vil mødes med os. Hvis jeg rejser hjem og fortæller brødrene og søstrene hjemme i Irland, at I ikke vil mødes med os, så vil de sige, at jeg lyver. I Irland går vi ved dørene og praler over for folk og siger, at 'de kan ikke komme ind og besøge deres biskop; men vi kan mødes med vort Styrende Råd.'«

Ordstyreren sagde: »Der er ikke noget fortilfælde for det her.« Martin svarede: »Broder Swingle, må det være mig tilladt at henlede din opmærksomhed på Apostelgerninger, kapitel 15, hvor der fortælles, at Paulus og Barnabas rejste op til Jerusalem for at mødes med Det Styrende Råd.« Svaret var: »Nå, er I nu Paulus og Barnabas?« Martin sagde nu, at han følte sig dybt skuffet over den holdning, der blev udvist, men igen var svaret: »Send det skriftligt.«

Da der var gået ca. tyve minutter, sagde Martin til ordstyreren for Det Styrende Råd:

> »For fjorten år siden tilhørte jeg den romersk-katolske kirke. Jehovas vidner kom og besøgte mig, og de rejste nogle spørgsmål om mit liv, som jeg ikke kunne svare på. Så gik jeg til sognepræsten. Han sagde: »Kom ind og sid ned«, og han gav mig the og kiks. Nu kunne han ikke besvare mine spørgsmål, broder Swingle, men han viste mig i det mindste den høflighed at byde mig en stol og at høre på mig.« »Broder Swingle, nu spørger jeg dig ikke, om du vil mødes med mig, og jeg siger heller ikke, at du *må* mødes med mig; men jeg beder dig *indtrængende* om at mødes med mig. For nu står jeg igen ved en korsvej, som jeg gjorde det for fjorten år siden. Jeg er forvirret, jeg er rystet, og jeg må simpelthen have mine hyrder til at hjælpe mig.«

Hvad var nu svaret på denne bøn? »Send det skriftligt.« Martin sagde, han følte sig meget såret og havde lyst til at sige en masse ting. Men, siger han, i stedet beherskede jeg mig og 'ønskede ham Jehovas velsignelse og sagde, at jeg ville bede for ham, for det mente jeg virkelig, han trængte til med den holdning, han udviste – tænk, at være en ældste og så have sådan en holdning.'[231]

De gav ordstyreren deres telefonnummer og gav sig til at vente. I tre dage ventede de; men telefonen ringede ikke. Så tog de flyveren tilbage til Shannon i Irland; de følte sig som lammede, og de kunne næsten ikke tro på, hvad de selv havde hørt. Hele verden syntes formørket, for de havde ikke ønsket at høre, hvad de hørte, ej heller at tro, at tingene var, som de faktisk havde konstateret, at de var.

Tænk igen på den kanadiske PR-repræsentants udtalelse om, at »Vi er ikke dikteret fra hovedkontoret. Vi er en meget åben organisation, og der indrømmes en høj grad af individualitet.« Sammenlign dette med, hvad der skete med disse to irske vidner.

Det irske afdelingskontor skulle efter planen have besøg fra Det Styrende Råd ugen efter, at disse to var vendt hjem fra Amerika, og Lloyd Barry kom for at aflægge besøget. John og Martin havde troet, at han måske ville træffe en aftale om at tale med dem om deres tvivlsspørgsmål; men det gjorde han ikke. Han gjorde derimod noget andet. Han indledte de retslige processer i Irland.

Den følgende uge blev John og Martin kontaktet af afdelingskontoret, der bad dem om at mødes med afdelingsudvalget. Ved mødet blev de spurgt ud om deres tur til Amerika. Udfaldet blev, at afdelingsudvalget bad dem om ikke at drøfte med andre, hvad de havde hørt i De Forenede Stater.

Personligt fandt jeg det interessant at sammenligne behandlingen af deres sag med min egen. Der var ingen overensstemmelse i anvendelsen af Selskabets egne fremgangsmåder. Vidneudsagn om, at jeg havde spist ét måltid mad med en udmeldt person, var nok til, at jeg blev udstødt. Her var der derimod to mænd, der havde tilbragt fem dage og nætter i den samme persons hjem, havde spist sammen med ham og mig adskillige gange og havde drøftet forskellige spørgsmål med os i mange timer. Det Styrende Råd vidste om deres femdages besøg. Alligevel foretog man sig ikke noget imod dem i første omgang.

Jeg synes, grunden hertil er tydelig. Afdelingskontoret kendte de irske vidners holdning, deres manglende tilbøjelighed til at lade sig dominere og diktere; de kendte den respekt, begge disse to mænd nød blandt vidnerne overalt i Nordirland. De mente utvivlsomt, at de her stod i en situation, hvor det var »politisk« fordelagtigt ikke at tage for strenge forholdsregler.

Imidlertid blev der et halvt år senere – *ligesom* i min sag – sendt en kredstilsynsmand (E.G.Watt) til Dublin og omegn. Ikke længe efter blev der dannet et dømmende udvalg til at forhøre John May og Martin Merriman. Da John fortalte kredstilsynsmand Watt, at deres eneste interesse var at vide, hvad der var sandheden i denne sag, blev der sagt til ham: »Hvad der er sandt eller usandt, rigtigt eller forkert, er ikke det væsentligste. Det er: er det i harmoni med Selskabets synspunkter, og: taler du om det.«

Denne udtalelse fik John May til at beslutte sig. Han meddelte, at han trak sig tilbage fra organisationen. Han mente, at han ikke længere kunne støtte et system, der handlede efter sådanne normer.

Nu var det Martin, opmærksomheden samlede sig om. Kredstilsynsmanden besøgte mange af vidnerne i Dublin og omegn og forhørte dem om eventuelle udtalelser, Martin måtte være kommet med. Flere af disse ringede til Martin efter besøget og fortalte ham om disse forhør. Dette var en aktion, fortaget af et Selskab, som den kanadiske repræsentant beskrev som 'en meget åben organisation, der indrømmer en høj grad af individualitet.'

Martin blev stævnet til en afhøring. Han meddelte dem, der skulle stå for den, at han ønskede tre ting skriftligt: Hvem udvalget bestod af, hvad anklagen gik ud på og hvem anklagerne var. En dag, da han kom hjem fra arbejde, var kredstilsynsmand Watt der. Watt sagde til ham, at han ikke behøvede at få disse oplysninger skriftligt (en mærkværdig modsat holdning i forhold til den, Martin havde været præsenteret for i Brooklyn, hvor det gentagne gange blev sagt til ham: »Send det skriftligt«). Det tog Martin tre timer at overbevise manden om, at han havde ret til sådanne skriftlige informationer; man kunne eventuelt blot tage en side ud af et stilehefte og skrive det ned på. Watt opgav ham nu navnene på udvalgets medlemmer; men sagde så, at der var ingen anklage og ingen anklagere. Martin kunne ikke acceptere dette, og til sidst skrev Watt, at afhøringen gik ud på at »drøfte den situation, der virker forstyrrende på menigheden«. (Martin syntes, at Watts besøg og afhøringer var det, der virkede mest forstyrrende på menigheden). Han bad nu Watt om at underskrive papiret. Det tog ham endnu en halv time at overtale ham til at gøre det.

Afhøringen foregik en lørdag eftermiddag i Jehovas vidners Dun Laoghaire-rigssal. Flere end fyrretyve vidner havde ønsket at ledsage Martin og overvære afhøringen. Han accepterede anmodningen fra tyve af dem. Det dømmende udvalg, der bestod af afdelingskoordinatoren, kredstilsynsmanden og en lokal ældste, var overraskede over at se alle disse mennesker i salen. Til deres ros lyttede de til vidneudsagn fra disse mennesker om, at Martin ikke på nogen måde havde forsøgt at gøre et stort nummer ud af sagen, men tværtimod havde prøvet på at undgå at skabe forstyrrelse.[232]

Den mest interessante episode for Martin indtraf under afhøringen, da han begyndte at fortælle udvalget om den telefonsamtale, han og John May havde ført med ordstyreren for Jehovas vidners Styrende Råd. Afdelingskoordinatoren afbrød Martin og fortalte ham, at de allerede havde hørt båndet. Martin stod et øjeblik som lammet og sagde så: »Båndet? Hvilket bånd?« Afdelingskoordinatoren så ud til at blive noget forfjamsket og meddelte nu, at Det Styrende Råd havde sendt afdelingskontoret et bånd af telefonsamtalen.

Hvis der derfor er nogen, der tvivler på indholdet af denne samtale, som er gengivet tidligere i dette kapitel, så kan de få indholdet bekræftet i Brooklyn. Dette er årsagen til, at jeg tidligere har givet udtryk for den tanke, at min telefonsamtale med ordstyrer Albert Schroeder i foråret 1980 ligeledes kan bekræftes i Brooklyn. At den besynderlige interesse for at have alt, hvad andre siger, på bånd, var vokset, sås nu tydeligt og klart ved Det Styrende Råds indrømmelse af den hemmelige optagelse på bånd af telefonsamtalen mellem Lyman Swingle og de to vidner fra Irland, John May og Martin Merriman.

Det dømmende udvalg foretog sig ingenting imod Martin Merriman. Afdelingskoordinatoren, Arthur Matthews, erklærede åbent, at Martins og Johns motiver aldrig havde været draget i tvivl. Dette var en prisværdig udtalelse. Det Styrende Råds fremgangsmåde var dog således, at andre vidner ikke mere måtte tale med John May, som nu var en person, der »havde afskåret sig selv fra menigheden«.

Senere arrangerede Det Styrende Råd, at et af dets medlemmer, Jack Barr, skulle aflægge et specialbesøg i Irland. Jack Barr var ledsaget af en mand fra Brooklynredaktionen, Robert Pevy (der havde tjent i Irland som missionær). De rettede deres taler til vidnerne i Dublin-området og understregede heri vigtigheden af »loyalitet mod organisationen«.

Efter en sådan tale henvendte Martin Merriman sig til Jack Barr på platformen og præsenterede sig selv ved at sige: »Broder Barr, jeg er ansigtet bag telefonen.« Da Barr så uforstående ud, gav Martin ham sit navn. Barr svarede: »Åh, broder Merriman – rart at se dit ansigt.« Martin svarede: »Ja, det er pænt af dig at sige det, broder Barr. Der er bare det ved det, at jeg hellere ville have hørt det for et halvt år siden i New York.« Han spurgte nu Barr, om denne ville sætte tid af til at mødes med ham for at drøfte hans tvivlsspørgsmål. Han påpegede, at der var udbredt foruroligelse i Irland omkring Det Styrende Råds fremgangsmåde overfor dem, som selv trak sig tilbage fra menigheden, navnlig beslutningen om at bare det at sige goddag til sådanne var forkert. Han refererede til John May som et »godt og hæderligt menneske« og sagde henvendt til afdelingskoordinator Matthews, som stod ved siden af: »Er det ikke rigtigt, Arthur?« Arthur svarede: »Jo, John er en retskaffen mand.« Martin fortalte nu Jack Barr, at han havde gjort det klart for afdelingen og nu også gjorde det klart for Barr, at 'han ikke ville behandle John May, som om han var et ondt menneske, og at han ville spise sammen med ham til hver en tid.' – Heller ikke denne gang fandt rådsmedlemmet det belejligt at mødes med Martin for at drøfte hans problemer.

Efter dette besøg fra Brooklyn kom det Martin for øre, at vidner nu igen blev afhørt, udspurgt med hensyn til eventuelle samtaler med ham. Da han også hørte, at man nu havde besluttet sig til at anlægge en »hårdere kurs«, meddelte Martin den 27.oktober 1982 menigheden, at han trak sig tilbage efter fjorten års meget aktivt medlemskab.

Hvorfor traf han og John May (og deres koner) denne afgørelse? Det var ik-

ke, hvad de havde erfaret gennem samtaler med Peter Gregerson og mig, der bragte dem så vidt. Da de forlod Gadsden, var de fast besluttede på at fortsætte som medlemmer af Jehovas vidner og at bidrage, så godt de kunne, til organisationens fremgang. De forlod os med et stærkt håb om, at forbedringer var mulige, at Det Styrende Råd ville erkende deres oprigtighed og redelige hensigter.

Æren (hvis man kan kalde det sådan) for deres beslutning om at trække sig tilbage tilfalder ikke Gadsden, Alabama. Den tilfalder Brooklyn – hvor deres samtaler med medlemmerne af Det Styrende Råd fandt sted, hvor én af disse samtaler blev optaget hemmeligt på bånd, og hvorfra direktiver udgik til afdelingsudvalget i Irland om at starte processen med undersøgelser og forhør af to oprigtige, kristne mænd, som kun ønskede det bedste for Jehovas vidner. Jeg er glad for, at hvis det ikke havde været for det, som organisationens aktioner og ånd udsatte dem for, *efter* at de havde forladt Gadsden, så ville de stadig have været tilsluttet Jehovas vidner. Organisationen havde ikke tid til at drøfte deres spørgsmål og bekymringer med dem, da de stod ved døren og bankede på. Men den var villig til at sende agenter på en dyr rejse tværs over oceanet og bruge lange timer på undersøgelser og forhør af andre for at beskytte »organisationens interesser«.

Det Styrende Råd ønsker sikkert ikke at tage ansvaret for den beslutning, disse mænd kom til, de vil sikkert benægte deres ansvarlighed; men ikke desto mindre er og bliver det deres ansvar. Det var mere end noget som helst andet deres udtalelser, deres holdning, deres processer, der var de afgørende – og desillusionerende – faktorer.

Hvad disse mænd oplevede, er i alt væsentligt det samme, som hundreder af andre har oplevet. Jo tættere de kom på deres »hyrder«, jo mere veg det bløde, fløjlsagtige ydre til side for den ubøjelige, kolde jernhånd indeni.

Må jeg endnu engang have lov at sige, for en sidste gentagelse: Jeg tror ikke, at den kulde og hårdhjertethed, den reserverede, overlegne, endog selvtilfredse holdning, som mange har oplevet, i nævneværdig grad skyldes de involverede personers normale personlighed. Jeg tror, den helt afgjort skyldes falsk lære, en lære, der tillader en organisation at gøre krav på en helt enestående autoritet og en utilnærmelig overlegenhed, som er helt og aldeles ubeskeden og ubegrundet. Denne lære bør ikke blot betvivles, den fortjener også at blive afsløret som det skadelige og gudsbespottelige dogme, den er.

12

PERSPEKTIVER

»Derfor giver vi ikke op; nej, selv om vort ydre menneske hentæres, så fornys jo vort indre menneske fra dag til dag. For skønt trængselen er kortvarig og let, udvirker den for os en mere og mere overvældende vægt af herlighed, som er evig, mens vi holder vort blik rettet, ikke mod de synlige ting, men mod de usynlige. For de synlige er midlertidige, men de usynlige er evige.«
– 2 Korinther 4:16-18.

Dette er så min beretning. Dette er de tilgrundliggende stridsspørgsmål, der forårsagede min samvittighedskrise. Jeg har gjort rede for deres virkning, for mine følelser og reaktioner og for de konklusioner, jeg nåede frem til. Læserne kan nu bedømme dem efter, hvad de synes, de er værd. Jeg stiller ganske enkelt dette spørgsmål: Hvordan ville din egen samvittighed være blevet berørt, hvis det havde været dig?

Men med omkring fire milliarder mennesker på jorden og kun Gud kan vide hvor mange generationer i fortiden, er et hvilket som helst menneskes liv kun en forsvindende lille del af altet. Vi er bittesmå dråber i et meget stort hav. Og dog lærer kristendommen os, at, små og ubetydelige som vi er, kan vi hver især bidrage med fortjenstfulde gerninger over for andre, som slet ikke står i forhold til vor egen lidenhed.[233] Tro gør dette muligt, og, som apostlen udtrykker det, »Kristi kærlighed tvinger os«.[234]

For at leve sådan behøver vi ikke at have en stor organisation i ryggen, med en øverste ledelse, der kontrollerer, tilskynder og skubber på. Dersom vi af hjertet værdsætter Guds ufortjente godhed, nemlig dette, at han giver os livet som en »foræring«, hvor det ikke kommer an på gerninger, men på tro – så er det tilstrækkeligt, ja mere end nok, til at motivere os. »I elskede, når Gud således elskede os, så er vi også skyldige at elske hverandre.«[235] Dersom vi respekterer og værner om vor kristne frihed, vil vi ikke reagere over for nogen anden påvirkning. Vi vil heller ikke påtage os noget andet åg end det ene, vi får tilbudt med disse ord:

»Kom hid til mig, alle I, som er trætte og tyngede af byrder, og jeg vil give jer hvile. Tag mit åg på jer og lær af mig, thi jeg er sagtmodig og ydmyg af hjertet; 'så skal I finde hvile for jeres sjæle'. Thi mit åg er gavnligt, og min byrde er let«.[236]

Jeg tror, at når man når til afslutningen på sit liv, og man ser sig tilbage – så er det eneste, der vil bringe sand tilfredsstillelse, dette: I hvilken udstrækning man har brugt sit liv til at bidrage til andres velfærd, først og fremmest åndeligt, og i anden række følelsesmæssigt, fysisk og materielt.

Jeg kan ikke tro, at »uvidenhed er lykken« – eller at det er ensbetydende med at være god mod andre mennesker at tilskynde dem til at leve på en illusion. Før eller senere konfronteres illusioner med virkeligheden. Jo længere tid, det tager, før dette sker, jo voldsommere kan den psykiske påvirkning ved overgangen – der foranlediges af desillusioneringen – blive. Jeg er kun glad for, at det ikke tog længere tid, end det gjorde, i mit tilfælde.

Og dette er grunden til, at jeg har skrevet, hvad jeg har skrevet. Jeg har forsøgt af et oprigtigt hjerte at være ærlig og nøjagtig gennem hele beretningen. Men ud fra, hvad der indtil nu er sket, og hvad der er blevet offentliggjort, og hvad der er blevet sat i omløb af rygter og sladder, er jeg ikke i tvivl om, at der vil blive gjort forsøg på at nedvurdere betydningen af mine oplysninger. Hvis man kan finde noget som helst, der kan betegnes som en fejl – om det så blot er en difference på en dag i en tidsangivelse, en forskel på én i et tal, et forkert anbragt komma i et citat, et forkert stavet navn – så anser jeg det for højst sandsynligt, at nogle vil bruge sådanne eller lignende ting til at sige: »Den bog er fuld af fejl«. Hvad der nu end måtte blive sagt, kan jeg blot sige, at jeg er villig til at stå ved, hvad jeg har skrevet. Hvis der er fejl, vil jeg være taknemmelig imod enhver, der vil påpege sådanne over for mig – og jeg vil gøre alt, hvad jeg kan, for at rette dem.

Hvad vil fremtiden bringe for Jehovas vidners organisation og dens centrale styrende råd? Skønt jeg ofte bliver spurgt om dette, har jeg ingen mulighed for at vide noget om det. Tiden alene vil vise det.

Der er nogle ting, jeg føler mig ret sikker på, men de er kun ganske få. Jeg tror personligt ikke, at der vil komme en masseflugt ud af organisationen. Der rapporteres i øjeblikket om rimelig vækst i mange lande. Flertallet af Jehovas vidner er ganske enkelt ikke klar over, hvordan den autoritative struktur fungerer i virkeligheden. Gennem min livslange erfaring iblandt dem i mange lande ved jeg, at for manges vedkommende har organisationen en vis »aura«, som var den omgivet af en lysende udstråling, der giver dens erklæringer en betydning langt ud over den, man normalt ville tillægge ufuldkomne menneskers ord. Organisationens lære får for dem en vis esoterisk værdi – med esoterisk menes: »kun bestemt for og forståeligt for de særligt indviede«, sædvanligvis nogen i en lukket, eksklusiv gruppe. De fleste går ud fra, at møder i Det Styrende Råd foregår på et højt plan, hvor man gør brug af en mere end almindelig bibelkundskab og åndelig visdom. Som vidner bliver de faktisk alle påmindede på denne måde:

> »Efter at vi på denne kost har fået den åndelige styrke, vi nu ejer, bliver vi så pludselig klogere end vor tidligere forsørger, og opgiver vi så den oplysende vejledning, vi har fået fra den organisation, der har været en moder for os?«[237]

De bliver hele tiden formanede til at være ydmyge, forstået på den måde, at de må acceptere hvad som helst, organisationen fremsætter, som stammende fra en kilde af overordnet visdom. Dette, at det almindelige Jehovas vidne kun har en vag fornemmelse af den måde, ledelsen når frem til sine konklusioner på, forøger organisationens aura af esoterisk visdom. Den er, får de at vide, 'den eneste organisation på jorden som forstår »Guds dybder«!'[238]

Det er kun nogle ganske få, der nogensinde har været stillet over for de problemer, som denne bog handler om, og den udfordring til samvittigheden, som disse medfører. Jeg hælder til den anskuelse, at mange, måske de fleste, helst ville undgå at konfronteres med dem. Der er flere, der personligt har udtrykt over for mig, at de nyder deres venskaber indenfor organisationen og nødigt vil se dem forstyrrede. Sådan havde jeg det også, og jeg nærede og nærer stadig, hengivenhed for de mennesker, jeg har tilbragt det meste af mit liv sammen med. Men jeg følte også, at der var spørgsmål om sandhed og ærlighed, godhed og retfærdighed, kærlighed og barmhjertighed, der var større end disse venskaber og min glæde ved dem.

Jeg siger ikke hermed, at jeg synes, man skal provokere til vanskeligheder eller fremtvinge unødvendige konfrontationer. Jeg kan af hele mit hjerte sympatisere med dem, der kommer fra hele familier af Jehovas vidner, og som er fuldt på det rene med, hvilken smertefuld virkning, det ville have på deres familieforhold, hvis de øvrige medlemmer af familien blev tvunget til at betragte en far eller mor, bror eller søster, søn eller datter, som en »frafalden«, en gudsfornægter og åndeligt uren person. Jeg har aldrig opfordret nogen til at fremprovokere en sådan situation; jeg forsøgte også at undgå det i mit eget tilfælde.

Men med det klima, der i øjeblikket hersker i organisationen, bliver det mere og mere vanskeligt at undgå dette uden at gå på kompromis med sin samvittighed, uden at »holde gode miner til slet spil« og foregive at tro noget, man måske slet ikke tror – men måske oven i købet tror er en forvrængning af Guds ord, med ukristne gerninger og skadelige virkninger til følge.

Jeg kender flere, som har prøvet på at trække sig stille og roligt tilbage, og nogle som prøver på at holde sig skjult, så at sige; mennesker, der er gået til den yderlighed at flytte til andre områder, og som har forsøgt at holde deres opholdssted hemmeligt for organisationen, for at undgå at blive chikaneret. Jeg kunne anføre mange tilfælde, hvor ældste har opsøgt sådanne mennesker, der har gjort sig alle mulige anstrengelser for at undgå konfrontationer, og hvor de ældstes eneste interesse åbenbart har været at få dem til at udtale sig om deres holdning – ikke til Gud eller Kristus eller til Bibelen – men til »organisationen«. Hvis personerne dumper i denne »loyalitetstest«, der fremsættes som et klart ultimatum, bliver de næsten altid udstødt og dermed afskåret fra familie og venner, hvis disse er med i organisationen.

Typisk er det seneste eksempel med en ung kvinde, hustru og mor, fra det sydlige Michigan. Hun var blevet afhørt af de ældste på grund af sin tvivl med hensyn til visse lærepunkter og var så følelsesmæssigt nedbrudt af sin oplevelse, at hun holdt op med at komme til møderne. Efter nogle måneders forløb blev hun ringet op af de ældste, der anmodede hende om at mødes med dem

igen. Hun sagde, at hun ikke ønskede at opleve det samme én gang til. De tilskyndede hende til at komme og sagde, at de ønskede at hjælpe hende med hendes tvivlsspørgsmål, og at dette ville blive sidste gang, de bad hende om at mødes med dem. Hendes mand, der ikke er et vidne, rådede hende til at gå og »få det overstået«. Hun gik så til mødet.

Men som hun sagde: »Det tog ikke mere end ti minutter, før jeg kunne fornemme, hvilken retning det hele ville tage.« En halv time efter, at de var begyndt på deres afhøring, havde de udstødt hende. Hun sagde, at alene den fart, det hele skulle foregå i, tog pippet fra hende. Som hun udtrykte det: »Jeg kunne ikke tro det. Jeg sad bare der og hulkede, og indenfor tredive minutter havde de 'sparket mig ud af Guds rige'. Jeg havde troet, de på det nærmeste ville have kastet sig på knæ for mig og med tårer i øjnene bedt mig indtrængende om ikke at gå.« En af de fem ældste, der under drøftelsen af og til sad og blundede, sagde på et tidpunkt under afhøringen: »Hvilken frækhed af den kvinde at sige, at hun ikke er sikker på, dette er Guds organisation.«

Dersom alle anstrengelser for at undgå en uønsket konfrontation slår fejl, tror jeg, der vil være trøst at hente i bevidstheden om, at kriser og hjertesorg i mange familier kun har én eneste årsag. De er nemlig resultatet af organisationens fremgangsmåde, der understøttes med truslen om at bortvise enhver, der ikke retter sig efter den, eller ikke vil behandle udstødte eller udmeldte personer, uanset hvor oprigtige og selvopofrende, man ved, de er, som om de var forkastede af Gud. Den religiøse intolerance, der forårsager splittelse og ødelægger samhørigheden og hengivenheden i hele familier, er ikke gensidig, men som på Jesu tid er den énsidig, den stammer fra én eneste kilde – en kilde, der sætter lighedstegn mellem meningsforskelle af samvittighedsgrunde og illoyalitet.[239] Det er der, ansvaret for de følelsesmæssige krænkelser og lidelser til syvende og sidst må placeres.

Mange Jehovas vidner finder det vanskeligt, selv om de kan være dybt foruroligede over, hvad de oplever, at indstille sig på den tanke, at man godt kan tjene Gud uden at være tilsluttet en magtfuld organisation og drage fordel af dens betydelige udbredelse og styrken ved at være mange. Sandt nok er Jehovas vidners organisation lille i forhold til mange andre; men den er udbredt. Dens synlige opbygning er ikke så imponerende som Vatikanets og andre store religioners; men ikke desto mindre er der meget, der kan imponere gennemsnitsmennesket: Det stærkt voksende internationale hovedkvarter, der nu ejer en betragtelig luns af Brooklyn, de mange afdelinger rundt omkring i landene – nogle af dem med kæmpemæssige trykkerier, bygget eller købt for millioner af dollars og med i hundredevis af medarbejdere (i Brooklyn alene omkring to tusinde), de mægtige stævnehaller og de mange tusinde rigssale (hvoraf ikke så få har kostet over en kvart million dollars at bygge). Enhver nyerhvervelse eller udvidelse af materiel ejendom hilses som et tegn på guddommelig velsignelse og som bevis på organisationens åndelige lykke og fremgang. Og mere end alt andet, så fremelsker læren om, at de, og kun de, er det eneste folk på jorden, som Gud har forbindelse med, og at direktiver fra Det Styrende Råd er fra en guddommelig »kanal«, en følelse af en større sammenhæng og af, at de er noget ganske særligt. Opfattelsen af alle andre mennesker som »denne verdens børn« styrker fornemmelsen af at tilhøre et fast sammentømret fællesskab.

Af disse grunde tror jeg, det må være lige så vanskeligt for et almindeligt Jehovas vidne at tænke på at tjene Gud uden disse ting, som det var for jøder i det første århundrede at tænke på at tilbede Gud uden de religiøse ordninger, de var vant til. De imponerende tempelbygninger og forgårde i Jerusalem, hvor tempeltjenesten blev udført af en vældig stab på hundreder, ja, tusinder af indviede tempeltjenere, leviter og præster, og deres krav på, at de alene var Guds udvalgte folk, mens alle andre skulle betragtes som urene – alt dette stod i skærende kontrast til de kristne, der på den tid ikke havde nogen store bygninger, men mødtes i almindelige hjem, som ikke havde nogen levitter eller præster, og som ydmygt erkendte, at »i hvert folk er den, som frygter ham og øver retfærdighed, kærkommen for ham«.[240]

Især blandt ældre Jehovas vidner er der ganske mange, der udtrykker et ærligt håb om, at der vil komme en eller anden slags »reform«, der vil rette op på de fejl, de er klar over, der er, både læremæssigt og organisatorisk. Nogle mener, at denne reform kunne tænkes at komme gennem et personskift i ledelsen. Allerede før jeg rejste på orlov fra hovedkvarteret tidligt på året 1980, var der et medlem af afdelingsudvalget i et stort land, et skarpsindigt menneske, der forstod den sorg, jeg følte over den herskende holdning og situation, og som sagde til mig: »Ray, du må ikke give op! De er gamle mænd, de lever ikke evigt.« Dette blev ikke sagt af en hård og ufølsom kyniker, men tværtimod af et venligt og varmhjertet menneske. Men sådanne udtalelser udspringer ofte af en tro på, at der må komme en forandring – at tendensen hen imod en endnu hårdere linie og større dogmatisme *må* vige for en mere kristen indstilling, en mere ydmyg præsentation af troen.

Jeg tror ikke selv, at der vil ske fundamentale ændringer, fordi nogle af dem, der i dag sidder i autoritative stillinger, dør. Jeg siger her *fundamentale* ændringer – for der har været større og mindre ændringer i organisationens historie, og nogle af dem kom som følge af Russells og Rutherfords død. Hvad end disse ændringer har været, så er det grundlæggende fundament dog forblevet det samme. Forandringen i den autoritative struktur i 1975-76 var nok en af de største ændringer, der har fundet sted i hele organisationens historie. Autoriteten blev fordelt blandt et råds medlemmer, hvoraf mange var nye ansigter i de forreste rækker. Alligevel har de traditionelle læresætninger og synspunkter overvundet enhver bestræbelse for at udvirke en virkelig forandring – væk fra udspekulerede udlægninger, dogmatisme, talmudlignende lovtrældom, en elitegruppes totale kontrol og andre undertrykkende foranstaltninger, for i stedet at nå frem til et enkelt broderskab, forenet i alt det væsentlige, tolerant og smidigt i alt uvæsentligt, såvel i teori som i praksis.

Som det var tilfældet med Selskabets tidligere præsidenter, har også den nuværende præsident, Fred Franz, været en ledende skikkelse, og selv om præsidentembedet faktisk blev ribbet for al væsentlig magt under decentraliseringen i 1975-76, har han fortsat stor personlig indflydelse. Han er nu i halvfem-

serne. Der er ingen tvivl om, at hans død vil påvirke og ændre billedet, for blandt de øvrige medlemmer af Det Styrende Råd er der ingen med en karismatisk personlighed som hans (eller hans forgængeres, Russells, Rutherfords og Knorrs). Eftersom den doktrinære overbygning, der har udviklet sig siden dommer Rutherfords død i 1942, i alt væsentligt stammer fra Fred Franz' pen, og en stor del af de grundlæggende synspunkter angående udstødelsessager ligeledes stammer fra ham, ville muligheden for doktrinære forandringer eller »justeringer« klart blive større, hvis han ikke længere var der.

Hvilke forandringer der end måtte komme, så vil de efter min mening blive små, og de vil ikke påvirke organisationens grundlæggende, doktrinære holdning i større udstrækning. Af de tilbageværende medlemmer af Det Styrende Råd, er der ingen med Fred Franz' evne til at forme nye udlægninger i det magtfulde sprog og med den komplicerede argumentation, som man finder i hans skrifter. De fleste af medlemmerne skriver meget lidt og nogen slet ingenting. Lloyd Barry er den eneste, der har skrevet bøger, og disse har ganske enkelt været gentagelser af bestående synspunkter uden tilføjelse af noget nyt.[241] Organisationens øvrige betydende skribenter er ikke medlemmer af Det Styrende Råd og bekender sig heller ikke til at tilhøre »den salvede skare«.

Hvis man kan sige, at den største virkning af rekonstruktionen i 1975-76 var som at flytte rundt på indermurene i et hus – så kunne en eventuel fremtidig personudskiftning indenfor administrationen sammenlignes med en omrokering af møblerne, eventuelt at man anskaffede et par nye, i begge tilfælde ville huset være det samme. Hvis man ser bort fra præsidenten, så udøves den største indflydelse blandt de resterende 14 rådsmedlemmer af: Milton Henschel, Ted Jaracz og Lloyd Barry.[242] Det ville gå imod al sædvane, hvis en sag, som disse tre gik ind for, ikke fik hel og udelt støtte fra Carey Barber, Martin Poetzinger, Jack Barr og George Gangas. Selv om Albert Schroeder og Karl Klein er større individualister end disse fire, ville de nok også følge trop i de fleste sager, og dette antal stemmer ville være afgørende.

Hvis fortiden kan give et fingerpeg, så vil disse medlemmer følge en konservativ kurs og modsætte sig enhver retning eller holdning, der ikke opretholder og virker for den nugældende, traditionelle lære og praksis. Hvad der er blevet offentliggjort, og hvad man har foretaget sig de sidste par år, giver ikke noget som helst grundlag for at forvente sådanne »reformer«, som nogen mener må komme. Det er sandt, at mange af Det Styrende Råds medlemmer er i halvfjerdserne og firserne. Enhver udskiftning skal imidlertid godkendes af de resterende medlemmer og især af dem med den dominerende indflydelse. Men det bliver utvivlsomt mere og mere vanskeligt at finde »egnede« kandidater til medlemskab af rådet i betragtning af det svindende antal, der bekender sig som »salvede«. Dette kunne måske en dag tvinge Det Styrende Råd til at opgive sit grundlæggende krav om, at kun mænd fra denne skare kan blive medlemmer. Det ville blive vanskeligt at forene med deres lære om »den trofaste og kloge trælleskares« privilegerede stilling og vil nok blive undgået så længe som muligt. Her kunne den omstændighed, at der ind imellem er yngre medlemmer af organisationen, der påstår, at de tilhører »de salvede«, give løsningen, idet sådanne kunne blive mulige kandidater til medlemskab af rådet.

De, der venter reformer som en følge af personaleændringer, tager efter min mening fuldstændig fejl, hvis de tror, at situationen skyldes mændene i toppen. Det er kun tilfældet til en vis grad. Den skyldes ikke først og fremmest lederne. Den skyldes det *begreb, der styrer – de grundsætninger,* som hele bevægelsen er grundlagt på.

Her må vi ikke glemme, at det, der mest markant adskiller Jehovas vidner fra andre, ikke er deres manglende tro på evig pine eller en udødelig sjæl eller en treenighed, og heller ikke deres brug af navnet Jehova eller deres tro på et paradis her på jorden. Alle disse lærepunkter findes også i andre religiøse organisationer.[243]

Men det, der især adskiller dem fra enhver anden trosretning, det, der er nøglepunktet, er deres lære om 1914 som året, hvor Kristi regering tog sin begyndelse, og hvormed han indledte sin domsperiode – og vigtigst af alt: hans udvælgelse af Vagttårnsorganisationen som sin officielle kanal og overdragelse af kontrollen med alle sine interesser her på jorden til en »trofast og klog trælleskare«, idet han overgav den absolutte myndighed til denne skares Styrende Råd. Hvis man opgav denne nøglelære, ville det berøre hele den doktrinære struktur, og det er højst usandsynligt og ville være meget vanskeligt at forklare. De sidste få år har desuden vist det stik modsatte, nemlig en beslutsom indsats gennem Vagttårnets spalter og anden litteratur for at konsolidere forsvaret for de fortolkninger, der knytter sig til dette årstal og for at styrke troen på de påstande, man har fremsat på dette grundlag. En af de vigtigste af disse påstande gælder organisationens autoritet, og der er i øjeblikket en intensiv kampagne igang for at øge støtten til og loyaliteten mod den autoritative struktur.

Sandt nok, så øges belastningen for denne lære og disse påstande for hvert år, der går. I året 1984 var der gået 70 år siden 1914. Til syvende og sidst kan læren om »denne generation«, dem der levede i 1914, blive *for* vanskelig at forsvare med bare en rimelig troværdighed. Men der er jo forskellige muligheder for »justeringer«, nogle af disse omtales i kapitel 9 – og de fremsatte påstande kunne således måske opretholdes i en ændret form.

Rent organisatorisk er man ved at gå tilbage til en mere centraliseret myndighed (endnu en »krydsen baglæns«). I foråret 1983 genindførte en ny organisationshåndbog stillingen som mere eller mindre fast præsiderende tilsynsmand til ordstyreren for ældsterådet – så vel som andre centraliserende skridt, bestemt til at skaffe større kontrol hele vejen igennem den organisatoriske overvågning. Hvorvidt dette vil føre til en fornyet centralisering af autoriteten i selve Det Styrende Råd med en fast ordstyrer eller overordnet koordinator, vil tiden vise. Det synes temmeligt usandsynligt, at den nuværende præsident for Selskabet skulle blive udvalgt til en sådan stilling, eftersom han ikke er særlig interesseret i administrativt arbejde. Hans logiske efterfølger ville være Milton Henschel, og en omstrukturering indenfor rådet med ham i en sådan ny stilling ville forekomme betydeligt mere sandsynlig.

Men hvilke ændringer der end må komme, så vil de ganske givet blive udråbt som et resultat af guddommelig ledelse, og de foregående doktriner eller arrangementer, som måtte blive kasserede, vil blive betegnet som »Guds vilje for den tid«, måske en slags »manøvrering« af den himmelske kaptajn, Jesus Kristus, som er yderst gavnlig, fordi den sigter hen imod et bestemt mål. Som i de forløbne et hundrede år af organisationens historie skal man ikke forvente, at ændringerne bliver erkendt som det, de virkelig er: de er nemlig sædvanligvis en følge af, at man ikke har holdt sig til Bibelen fra første færd; de fleste ændringer foretages desuden, fordi man er tvunget af omstændighederne, for at komme uden om dilemmaer, der ventes at opstå på grund af et uholdbart standpunkt. Dette er på ingen måde det samme som korrektioner, der foretages af mennesker, der gransker i Skrifterne, og som et resultat af, hvad de har fundet ud af der, åbent indrømmer, at de har taget fejl, og nu ønsker de at rette deres fejltagelser.

I alt dette vil man fortsat fastholde den grundlæggende forudsætning, det begreb, der dominerer i tanke, skrift og handling. Det er den grundtanke, at Gud *må* meddele sig til mennesker gennem en organisation, og at hans konge, Jesus Kristus, har udvalgt Vagttårnsorganisationen til dette formål, der hindrer mange forstandige mennesker i at se, hvor det virkelige problem ligger. Som ordproget siger: »De kan ikke se skoven for bare træer«. De kan se de mange uoverensstemmelser og uretfærdigheder, det urigtige i mange af lærepunkterne, det uærlige i mange af de fremførte argumenter og den ukristne ånd, der tydeligt ses i mange handlinger. Men de kan ikke se, hvad alt dette bliver til sammenlagt, hvad den totale sum er. De ser disse ting som enkeltheder, ikke som et hele. Nogle af disse mennesker sidder i højt ansvarlige stillinger. Ligesom jeg gjorde, klynger de sig til håbet om, at fremtiden vil bringe store forbedringer, fordi deres tankegang er formet efter det organisatoriske begreb. De tror, at Gud *må* gøre noget for at bringe tingene i orden, for dette begreb *må* vise sig at være sandt. Gud må bekræfte og opretholde det. Og dog er dette begreb roden til netop de fejl, som de selv beklager. Det er et begreb, der ikke stammer fra Gud. Der er ingen grund til at tro, at Han vil føle sig tvunget til at støtte det.

Jeg kommer i denne forbindelse til at tænke på et ordsprog, jeg fik sendt fra en god ven. Det lyder:

> »Det sind, der én gang for alle opgiver et forgæves håb, belønnes med en stadig voksende ro.«

Dette ordsprog har vist sig at være sandt i mit eget tilfælde. Og jeg ved, at det samme har været tilfældet for mange andre.

Men hvilken fortvivlelse man end føler til at begynde med – en fortvivlelse, der ofte følger af den nedværdigende oplevelse at blive forhørt af mænd, der lader én føle den magt, de har, idet de faktisk berøver én al menneskelig værdighed og formaster sig til at fordømme éns stilling ind for Gud – hvor sønderrevet, man end kan synes indvendig, bagefter kommer der en udpræget følelse af befrielse, af fred. Og det er ikke blot det, at man nu ved, at man endelig er uden for sådanne mænds rækkevidde og ikke længere er genstand for deres gejstlige ransagelse og tvang – nej, det er sandheden og det, at man afviser at gå på kompromis med den, der fører til en helt anderledes og vidunderlig frihed. Jo mere ansvarsbevidst man er i sin brug af denne frihed, jo større glæde har man af den.

Men den største frihed er den at kunne tjene Gud og hans Søn, såvel som at kunne være til gavn for andre mennesker, uden at være dikteret af ufuldkomne mennesker, friheden til at tjene, som éns samvittighed byder én. Denne frihed giver én følelsen af at være sluppet af med en stor byrde, at være lettet for en tung belastning. Hvis man virkelig værdsætter den, giver den én lyst til at gøre, ikke mindre men meget mere, for at tjene dem, der har skænket denne frihed.[244]

Selv om den første overgang kan være traumatisk, kan den føre til, at man udvikler et virkeligt *personligt* forhold til disse to venner, der er de bedste venner, nogen kan få. Organisationen har i den grad trængt sig frem i forgrunden, den har optaget så stor en plads på den åndelige scene og henledt opmærksomheden så meget på sin egen enorme betydning, at det har hindret mange i at opnå det nære fællesskab med deres himmelske fader, som de ellers kunne have opnået. Organisationens skikkelse har i den grad tårnet sig op for dem, at den har overskygget Guds egen Søns storhed, og den har formørket udsynet for mange, så de ikke kunne få øje på det varme fællesskab, han indbyder mennesker til at dele med ham, og har fordrejet deres opfattelse af hans hjertevarme personlighed.[245] Det er derfor ikke overraskende, at mange af de mennesker, som bliver udelukkede fra organisationen, føler sig ensomme og tumler rundt, uden at vide hverken ud eller ind, simpelthen fordi de ikke længere er bundet til en håndgribelig, autoritativ struktur, deres liv er ikke længere fastlåst i dens programmerede aktivitets stramme rutine, de føler sig ikke længere begrænset af dens synspunkter og regler.

Det synes, som om man ofte må udstå et vist mål af smertelige erfaringer for at nå til den fulde erkendelse af, hvad fuldstændig afhængighed af Gud og hans Søn virkelig indebærer. Personligt kender jeg ikke nogen, som under sådanne omstændigheder har erkendt nødvendigheden af at komme ind i et tættere forhold til Gud, og som alvorligt har givet sig til at læse hans ord og har prøvet på at være andre til hjælp og opmuntring – som ikke har været i stand til at komme godt igennem disse oplevelser, for siden at føle sig i høj grad styrkede derved og mere grundfæstede på det eneste pålidelige fundament, troen på at Gud har sendt os sin Søn.[246] De har mere end nogensinde før erkendt det fortrolige forhold, de har til deres herre og ejer som *hans* disciple, hvem han behandler som personlige venner – ikke som får der holdes indelukkede i massevis i en indhegning – men får, hvem hyrden viser individuel, personlig opmærksomhed og omsorg. Uanset deres alder eller hvor lang tid, det tog dem at nå til denne forståelse, så kan deres følelser udtrykkes i den velkendte sætning: »I dag er den første dag i resten af mit liv.« De har et lyst og positivt livssyn, for deres forhåbninger og higen er ikke afhængig af mennesker, men af Gud.

At tænke på denne måde betyder ikke, at man ikke erkender, at Gud har en hjord, en menighed, der ledes af Jesus Kristus. Guds Søn gav den forsikring, at han ville have sande efterfølgere, ikke bare i det første århundrede eller i det tyvende århundrede, men også i alle de mellemliggende århundreder, for han sagde: »Jeg er med jer *alle dage indtil afslutningen på tingenes ordning.*«[247] Skønt de voksede sammen med alt det »ukrudt«, der jo måtte komme, vidste han, hvem disse sande disciple var, *ikke* fordi de tilhørte en organisation, men på grund af det, de var, *som mennesker.* Hvor de end var, og hvor vanskeligt det end har været set ud fra et menneskeligt synspunkt at få øje på dem som en del af hans menighed, så har han dog op gennem århundrederne kendt dem og ledet dem som deres Hoved, deres Mester. Hans apostel siger til os: »Dog, Guds faste grundvold står urokket, beseglet med denne indskrift: »Herren kender dem, der hører ham til«.«[248] Hvorfor skulle vi tvivle på, at dette gælder endnu helt op til dette øjeblik? Guds ord siger, at det ikke står til mennesker – ja, at det ikke er muligt for mennesker – at adskille folk, så de nu så at sige har samlet al »hveden« ind i én lade. Bibelen gør det klart, at først når Guds Søn gør sine domme kendt, vil det åbenbares, hvem der hører til hans menighed.[249]

Det er en glæde nu at have frihed til at møde andre mennesker uden at føle sig forpligtet til at se efter, om de har et »stempel«, for at man kan vide, hvordan man skal betragte dem. Man er ikke nødt til automatisk at klassificere dem som enten et »vidne« eller et »denne verdens barn«, som enten »i sandheden« eller som »en del af Djævelens organisation« – som enten én, der i kraft af, at de har har vidne-«stemplet«, automatisk er éns »broder« eller »søster« – eller, hvis de mangler stemplet, kun er én, som man bør vidne for, men som ikke er værdig til at være sammen med på venskabelig basis. I stedet for alt dette har man nu en velgørende bevidsthed om, at man nu kan gøre, hvad man føler er ærligt, og fordomsfrit betragte ethvert menneske som det, det er – som et menneske. Det er beroligende, at man kan gøre dette, fordi man ved, at »Gud ikke er partisk, men i hver nation er den der frygter ham og øver retfærdighed velkommen for ham.«[250]

Mange af dem, som har søgt at være tro mod deres samvittighed, har haft smertelige erfaringer ved at erkende, hvor brat selv langvarige venskaber kan tage ende – hvor hurtigt det, man troede var næstekærlighed, kan skifte til kold mistillid. I en af sydstaterne var der en kvinde, én af de mest aktive i sin menighed, der begyndte at få øjnene op for, hvor langt organisationen var kommet bort fra Bibelens lære. Hun fortalte det til en bekendt, men sagde, at til trods for dette havde hun ingen tanker om at trække sig ud. Som hun udtrykte sig: »Der er mange i vores menighed, som jeg personligt har studeret Bibelen sammen med og hjulpet til at komme ind i menigheden. Jeg holder uendeligt meget af dem og mange andre, så af den grund synes jeg, jeg skal blive. Jeg kan ikke forlade de mennesker, jeg holder af.« De ældste, som var blevet opmærksomme på hendes forbehold over for visse lærepunkter, begyndte nu at betvivle hendes »loyalitet«. Næsten fra den ene dag til den anden forandredes deres holdning over for hende. Hun fandt sig selv domfældt af sladder og insinuationer. Som hun sagde: »Jeg opdagede, at den dybe kærlighed, jeg troede eksisterede, faktisk ikke var gensidig. Mennesker, som jeg virkelig holdt meget af, blev pludselig kolde over for mig, uden så meget som at prøve på at tale med mig for at finde ud af, hvad jeg faktisk tænkte.«

Efter at man har været udsat for den værste af alle bagvaskelser, nemlig, at man har smædet selve din ærefrygt, hengivenhed og integritet ind for Gud, så er det en nedslående oplevelse at høre én, som du har anset for en nær ven, sige: »Jeg ved ikke, hvad der er sket, og jeg vil helst ikke vide det.« Eller at erfare, at en sådan »ven« har sagt: »Jeg kender ikke kendsgerningerne i sagen; men der må være gode grunde til, hvad organisationen har foretaget sig.«

Den så højt berømmede næstekærlighed, der hævdes at eksistere i det »åndelige paradis«, viser sig alt for ofte at være fuldstændig overfladisk. Et vidne fra en nærliggende stat, der stadig er aktivt tilknyttet organisationen, fortalte mig i telefonen, at hendes mand, der er en fremtrædende ældste i deres by, i nogen tid havde været under betydeligt pres fra de andre lokale ældste. »Hvis de havde kunnet finde noget som helst imod ham, havde de hængt ham i det nærmeste træ, de kunne finde«, sagde hun. Jeg svarede, at det mindede mig om den kendte sætning »Med sådanne venner, hvad skal man så med fjender?« »Du ved ikke, hvor tit vi har sagt det«, svarede hun.

Mine følelser er som dem, der lægges for dagen i et brev fra én, som har været udsat for denne kolde afvisning, og som skrev:

> »Selv den smerte, jeg følte, da mange tidligere venner igennem adskillige år valgte at tro disse historier i stedet for at komme til mig og finde ud af sagens rette sammenhæng, måtte vige for min glæde...og også bevidstheden om, at årsagen til deres handlemåde er frygt. Jeg kan virkelig tilgive dem af hele mit hjerte, fordi jeg ved nøjagtigt, hvordan de følte – nemlig, at det mindste, jeg havde gjort, var at svigte Jehova (ved at forlade hans organisation), men at det værste var, at jeg havde ladet mig bedrage af Satan og lede på vildspor. Begge dele gjorde, at man ikke måtte henvende sig til mig. Jeg er ked af, hvis jeg har såret dem eller nogen andre i organisationen. Jeg elsker dem virkelig og ville gøre alt i verden for at nå ind til dem og prøve på at fortælle dem sandheden om, hvad der er sket med mig.«

Jeg har det på samme måde, fordi jeg tror, at det, at man kan »lukke af« for sin næstekærlighed med samme lethed som at slukke for lyset på en lyskontakt, også er et produkt af organisatorisk indoktrinering, og ikke noget, der er normalt for de fleste menneskers følelser.

Hvad der end er tilfældet, så vil det vidne, der vælger at følge sin samvittighed, virkelig finde, at snart enhver ven, som han eller hun havde, forsvinder. Under sådanne omstændigheder har man brug for den holdning, der udtrykkes af salmisten:

> »Om så min fader og min moder forlod mig, da ville Jehova tage mig til sig.«[251]

Kun en voksende erkendelse af Gud og hans Søns venskab kan kompensere for dette og sætte alle andre forbindelser i det rette perspektiv med hensyn til deres relative værdi. Selv om det måske kan tage tid, er der god grund til at stole på, at man kan knytte andre venskaber, hvis man gør sig de nødvendige

anstrengelser herfor. Og sandsynligvis vil de vise sig at være mere varige, eftersom de ikke bygger på organisatorisk medlemskab, en slags »klubånd«, men på, hvad man er som menneske, på de kristne egenskaber man udviser, og hvordan éns hjertelag er. Selv mistede jeg ikke alle mine venner, langt fra. Og for hver ven, jeg mistede, har jeg fået en anden. Det er mennesker, der har besluttet, at de ikke vil lade forskelle i opfattelser eller synspunkter have en ødelæggende virkning på deres venskab. Dette harmonerer med det givne råd:

»Vær derfor ydmyge og milde. Hav tålmodighed med hinanden. Vær altid rede til at bære over med hinandens fejl og mangler. Prøv i fællesskab at lade jer lede af Helligånden, og gør alt, hvad I kan, for at bevare Åndens enhed i det fredens bånd fra Gud, som binder os sammen.«[252]

Fordi man i så lang tid har været vant til, at der er blevet lagt enorm vægt på ydre vækst, og til den påstand, at vækst i medlemstal er bevis på guddommelig ledelse og velsignelse, kan det blive vanskeligt at anlægge et mere ydmygt og beskedent livssyn, at »nedtrappe« sine synspunkter på disse områder. For første gang i sit liv kan man måske komme til at værdsætte og skatte Jesu forsikring om, at 'hvor to eller tre er forsamlede i hans navn, der er han midt iblandt dem'. Det er min erfaring, at det har vist sig fuldt ud tilfredsstillende og lønnende kun at være to eller tre om at læse og drøfte Bibelen. Sandt nok, så har det været mere interessant, og der har været flere kommentarer de gange, vi har været mange sammen ved disse bibelske drøftelser, men Guds ords styrkende kraft og rigdom har ikke været mindre i de tilfælde, hvor vi kun har været »to eller tre«. Jeg kan ærligt og redeligt sige, at jeg i begge tilfælde har »fået mere med mig hjem« end så mange gange før i tiden, hvor jeg har været sammen med hundreder, tusinder, ja titusinder af mennesker ved organisationens planlagte, officielle arrangementer.

Det kræver tro at stole på, at dette vil vise sig at være sandt. Men det er forbundet med endnu en af fordelene ved den frihed, det giver, at holde fast ved Guds sandhed, nemlig, at i stedet for at leve af en streng, ensartet »diæt«, tillavet af en menneskelig autoritet, kan man genopdage Guds ord, for hvad det virkelig er, for hvad det faktisk siger. Det er overraskende, hvor forfriskende det kan være at læse i Skrifterne og simpelthen lade dem tale for sig selv uden at være »overstemplede« af menneskers traditionelle lære. En kvindelig bekendt fra én af sydstaterne, som fortalte, at hun som vidne aldrig havde undladt at rapportere sin virksomhed i én eneste måned i 47 år, og som havde deltaget regelmæssigt i møderne i lige så lang tid, gav udtryk for hvor spændende hun nu fandt det at læse i Bibelen. Hun sagde: »Jeg har aldrig haft lyst til at blive oppe til kl. 2 om natten for at læse *Vagttårnet;* men nu griber jeg mig selv i at gøre lige netop dette med Bibelen.«

Det kan måske være vanskeligt at erkende og acceptere den bemærkelsesværdige enkelhed i Bibelens egentlige budskab, efter at man i så mange år har været vant til forvirrende fortolkninger, indviklede argumenter og en fantasifuld allegorisering af Skrifterne. Det kan også være vanskeligt at erkende, at

Jesus mente lige nøjagtigt, hvad han sagde, da han, efter at have fremsat den kendte leveregel om, at »alt hvad I vil at menneskene skal gøre mod jer, det samme skal I gøre mod dem«, fortsatte med at sige: »Thi sådan *er* loven og profeterne.«[253] Det viser, at hele hensigten med alle de inspirerede Skrifter, der fandtes dengang, var rettet mod at lære mænd og kvinder at elske Gud og hinanden. Dette stemmer med Jesu erklæring, at på de to bud om at elske Gud og elske sin næste som sig selv »hviler hele loven og profeterne«. Bemærk, ikke bare loven, men også profeterne.[254]

Formålet med profeti er derfor ikke udvikling af nogle spekulative fortolkninger og en højst fantasifuld anvendelse af dem på bestemte årstal og begivenheder i nyere tid (der ofte forandres, efterhånden som tidens gang gør den ubrugelig) – heller ikke at skaffe en organisation grundlag for at kunne rose sig af sin formodede, overordnede forbindelse til Gud. Al profeti har til formål at føre os til »Guds Søns kærlighed«, for at vi må lære kærlighed af ham og leve i kærlighed, ligesom han levede i kærlighed. Derfor læser vi: »Thi Jesu vidnesbyrd er profetiens ånd.«[255]

Når som helst Skrifterne anvendes på nogen anden måde, når som helst dogmatisme og sekterisk argumentation fordunkler og komplicerer denne enkle hensigt med Skrifterne, er det åbenbart, at de, der argumenterer på denne måde, har overset hele hensigten med Bibelen.

De, som tror, at de netop omtalte fantasifulde fortolkninger udgør »Guds dybder«, røber faktisk en mangel på forståelse af, hvad dette skriftsted hentyder til. Da apostlen Paulus brugte dette udtryk (i sit første brev til korintherne), havde han kort forinden fremsat denne udtalelse:

»Da jeg kom til jer, brødre, kom jeg heller ikke og forkyndte jer vidnesbyrdet fra Gud med fremragende veltalenhed eller visdom. Thi jeg havde fattet det forsæt ikke at ville vide af noget andet, medens jeg var iblandt jer, end Jesus Kristus og det som korsfæstet. Og jeg kom til jer i svaghed og frygt og megen bæven, og min tale og mit budskab virkede ikke ved visdoms overtalende ord, men ved Ånds og krafts bevis, for at jeres tro ikke skulle bygge på menneskers visdom, men på Guds ords kraft.«[256]

Hvad han her beskriver, er præcis det modsatte af den type undervisning, som får folk til at føle sig afhængige af en menneskelig organisation, der fremsætter komplicerede og ofte forvirrende fortolkninger af profetier, som kun få kan forklare uden specielle bøger ved hånden.

Det er også en velsignelse at blive i stand til at erkende, at de virkelig »dybder« i Skriften drejer sig om at lære »dybden af Guds rigdom og visdom og indsigt« at kende, især som den kommer til udtryk i hans barmhjertighed gennem Jesus Kristus, så at »han efter sin herligheds rigdom vil give jer, at I med kraft må styrkes ved hans Ånd i det indre menneske, at Kristus må bo ved troen i jeres hjerter, og at I må blive rodfæstede og grundfæstede i kærlighed...må kunne fatte, hvor stor bredden og længden og højden og dybden er, og kende Kristi kærlighed, som overgår al erkendelse, så I kan fyldes med hele Guds fylde.«[257]

At »de gode nyheder« drejer sig om netop dette udtryk for Guds barmhjertighed gennem Kristus og genløsningen ved ham, kan påvises af enhver, der vil give sig tid til at slå det op i en konkordans og finde alle steder, hvor dette udtryk forekommer. Af de over et hundrede gange, udtrykket »gode nyheder« [eller »evangeliet, det gode (glade) budskab«] forekommer, er der otte gange, hvor det hentyder til de gode nyheder om »Guds rige«; men der er snesevis af hentydninger til de gode nyheder om »Kristus«. Dette skyldes, at Guds rige, der er indbegrebet af hans kongelige suverænitet, er helt koncentreret i hans Søn, og de ting Han har gjort og endnu vil gøre gennem ham. Det er om Jesus Kristus, og ikke om nogen menneskelig organisation, vor opmærksomhed og interesse skulle samle sig, for »Omhyggeligt skjult i ham er alle visdommens og kundskabens værdier.«[258] I sammenligning med studium, meditation og bøn, som tager sigte på en større forståelse af dybden af Guds barmhjertighed og kærlighed og godhed – så viser de skrifter, der består i nogle forklaringer af profetierne, sig at være virkeligt overfladiske, lige meget hvor fængslende, mystificerende og eksotiske de end kan være.

Det er derfor dejligt at være i stand til at læse Guds ord uden at føle sig tvunget til at forsøge at bestemme meningen med hver eneste lille del deraf med absolut præcision, eller at finde på en officiel udlægning til enhver profetisk udtalelse. For hvad apostlen Paulus skrev, holder stadigt stik:

> »For vor kundskab er delvis og vor profeteren er delvis; men når det fuldstændige kommer, vil det delvise blive afskaffet... For nu ser vi i uklart omrids ved hjælp af et metalspejl, men da vil det være ansigt til ansigt. Nu kender jeg delvis, men da vil jeg kende fuldt ud... Nu forbliver imidlertid tro, håb, kærlighed, disse tre; men størst af disse er kærligheden.«[259]

Hvis vor kærlighed til Gud, hans Søn og vore medmennesker er blevet opbygget og styrket ved at læse i Skrifterne, så har denne læsning ubestrideligt opfyldt sit vigtigste formål. Der er mange punkter i Skriften, der er således udformede, at de ganske enkelt ikke kan låses fast til én forklaring som den eneste rigtige og mulige. Hvis der findes alternative forklaringer, der også stemmer med resten af Bibelen, og som også kan fremme tro, håb og kærlighed – hvorfor så falde i den sekteriske fælde at holde ubøjeligt fast ved kun én af dem?

Jeg kan godt lide det, som en person fra en af Stillehavsøerne skrev om dette:

> »Jeg vil ikke tro på eller støtte nogen lære, som jeg mener er forkert, og jeg vil holde fast ved det, jeg tror, der er sandt; men jeg kan ikke længere dømme andre, der elsker Gud, og mene, at jeg er bedre end dem, fordi jeg måske ved noget, som de ikke ved. Gud tager sig af os alle ud fra, hvor vi står. Vi tager alle fejl på nogen punkter, og det er ikke Guds vilje, at vi skal dømme, sammenligne, konkurrere med og skille os ud fra andre, som elsker Gud, og som også søger ham. Hans vej er kærlighed, som forener og helbreder og skjuler en mangfoldighed af synder og fejl. Med tiden vil vi alle komme til at kende hele sandheden; men i mellemtiden må vi dele, hvad vi har, og hjælpe og opmuntre andre, ikke trække kamplinier.«

Efter at man har argumenteret og debatteret frem og tilbage om bestemte punkter eller læremæssige spørgsmål, som så ofte omfatter ting, der ikke er detaljeret forklaret i Skriften, hvad godt har man da udrettet? Tilbage står det virkelige spørgsmål: Hvordan er vi som mennesker? Hvor godt genspejler vi vor himmelske Fader og hans Søns egenskaber? Tjener vi ved vores livsførelse, ved vores måde at behandle andre på, som sande eksempler på deres lære? Enhver lære, organisatorisk eller individuel, som ikke virkelig bidrager til, at man bliver medfølende, hensynsfuld og hjælpsom i sin behandling af andre, kan aldrig være fra Gud, for »dette bud har vi fra ham, at den der elsker Gud også skal elske sin broder.«[260]

Nu vil nogen spørge: Hvor skal jeg så gå hen? Hvad skal der blive af mig?

Jeg føler ikke behov for at »gå« nogen steder hen. For jeg kender ham, som har »det evige livs ord«.[261] Jeg er glad for det opmuntrende fællesskab med dem, som jeg har lært at kende (enten personligt eller pr. brev), og jeg håber, fremtiden vil bringe mig i forbindelse med endnu flere oprigtige mennesker, som er interesserede i sandheden, ikke bare som lære eller i ord, men også som noget at leve efter.[262]

Jeg er ganske enkelt ved at prøve på at blive en kristen, en Guds Søns discipel. Jeg kan ikke se, hvorfor nogen som helst skulle ønske at blive noget som helst andet. Jeg kan ikke forstå, hvorledes nogen som helst kan håbe på at blive andet og mere end det.

Jeg har nu fortiden bag mig. Jeg har meget at være taknemlig for og forholdsvis lidt at fortryde. Hermed vil jeg ikke bagatellisere det alvorlige i at begå fejl. Når sandet i éns timeglas begynder at løbe ud, kan de skadelige virkninger af at have tilladt større eller mindre vildfarelser at påvirke ens beslutninger og livsførelse blive temmelig smertelige og åbenbare. Jeg beklager mig ikke over de genvordigheder, jeg har måttet udstå hen ad vejen. Jeg synes, jeg har lært uhyre meget godt af dem. Den oprigtige tillid, jeg nærede til en menneskelig organisation, viste sig imidlertid at være malplaceret. Efter at have tilbragt det meste af mit liv i bestræbelse på at føre mennesker til Gud og hans Søn, går det nu op for mig, at organisationens ledere kun betragter dem som deres hjord, der er ansvarlig over for dem og undergivet deres vilje. Ikke desto mindre er jeg glad ved bevidstheden om, at jeg altid har søgt at tilskynde folk til at bygge deres tro på Guds ord som det sikre fundament. Jeg er sikker på, at det arbejde vil ikke være gjort forgæves.

I en alder, hvor andre mennesker overvejer at trække sig tilbage, er jeg nu ved at prøve på at skabe en ny tilværelse for min kone og mig selv. Alligevel kan jeg med bibelskribenten roligt sige: »Herren er min hjælper, jeg vil ikke frygte; hvad kan et menneske gøre mig?«[263] Jeg fortryder ikke på nogen måde, at jeg har fulgt min samvittighed; de goder, det har medført, opvejer langt de ubehageligheder, jeg har været udsat for.

Nogle af mine tidligere beslutninger, der var baserede på en falsk fremstilling af Guds vilje, har haft en næsten uoprettelig virkning. Jeg får stadig en tom følelse indvendig, hver gang jeg kommer til at tænke på, at jeg måske kommer til at efterlade mig en hustru uden nogen søn eller datter til at støtte

og trøste hende eller måske til at sørge for hendes økonomiske fornødenheder, bedre end jeg vil være i stand til i de år, der nu er tilbage. Men der er en fremtid, der rækker langt ud over den allernærmeste fremtid, og det er den fremtid og de guddommelige løfter i forbindelse med den, der giver hjertet ro.

Jeg føler mig ikke mere bemyndiget eller tilbøjelig til at fælde dom over de enkeltpersoner, der vragede mig – skønt jeg finder deres handlinger uforståelige – end jeg mener, at de var bemyndigede til at fælde dom over mig. Mit oprigtige ønske for dem er, at fremtiden vil bringe dem noget bedre; for jeg mener, der var meget, de kunne gøre for at udvide deres horisont og forbedre deres livskvalitet og derved gøre deres tilværelse rigere og mere meningsfyldt.

Jeg håber, jeg har lært af mine fejltagelser, og selv om jeg sikkert vil gøre flere endnu, stoler jeg på, at der i det mindste vil ske forbedringer til bedste for andre så vel som for mig selv. Jeg er ked af, at jeg ikke kan undskylde personligt over for dem, jeg på en eller anden måde har forurettet; men det er min bøn, at der ikke er sket varige skader, og jeg stoler på Guds omsorg på de områder, jeg alligevel ikke kan gøre noget ved. Forhåbentlig vil de tilbageværende år af mit liv bringe min kone og mig selv et vist mål af fred og Guds velsignelse over vore forenede anstrengelser for at tjene ham alle vore dage.

Efter sin bratte bortvisning fra det internationale hovedkvarter kom Edward Dunlap igennem Alabama på sin rejse til Oklahoma, hvor han skulle begynde et nyt liv i en alder af niogtresindstyve år. Da jeg talte med ham, sagde ham: »For mig at se er det eneste, man kan gøre, at prøve på at føre et kristent liv og hjælpe andre mennesker, lige meget hvilken indflydelse de er underlagt. Alt andet ligger i Guds hånd.«

Jeg er taknemmelig for, at jeg har været i stand til at præsentere disse oplysninger, som jeg mener, andre har ret til at få. Der kunne siges meget andet – måske er det nødvendigt, at der bliver sagt meget andet – for at give læserne det fuldstændige billede. Men hvad enten tiden, livsforløbet og omstændighederne tillader dette eller ej, så er jeg tilfreds med at lægge udfaldet af, hvad der nu er blevet sagt, i Guds hænder.

TILLÆG

Til kapitel 3:

PASTOR RUSSELLS SIDSTE VILJE OG TESTAMENTE

Da jeg ved forskellige Lejligheder i de forløbne Aar har overdraget til *The Watch Tower Bible & Tract Society* al min personlige Ejendom med Undtagelse af en i Nationalbanken i Pittsburgh staaende lille Sum paa henimod 200 Dollars, som vil blive udbetalt til min Hustru, hvis hun overlever mig, har jeg blot kærlige Hilsener og gode Ønsker at efterlade alle de kære Medlemmer af Bethelfamilien og alle andre kære Medarbejdere i Høstens Gerning samt alle Troens egne paa hvert Sted, alle dem, der paakalder Herren Jesus som deres Frelser.

Da jeg overdrog Bladet *Zions Watch Tower* og Bogserien ***Studier i Skriften*** tillige med andre Skrifter og Bøger til *Watch Tower Bible & Tract Society,* gjorde jeg det imidlertid under den udtrykkelige Forudsætning, at jeg skulde have fuld Raadighed over disse Skrifter, saa længe jeg levede, og at de efter min Død skulde ledes og udnyttes i Overensstemmelse med mine Ønsker. Jeg fremsætter derfor nu disse mine Ønsker som min sidste Vilje desangaaende:

EN REDAKTIONSKOMITÉ PAA FEM MEDLEMMER

Jeg bestemmer, at Redaktionen af *Zions Watch Tower* skal overdrages en Komité paa fem Brødre, som jeg formaner til at udvise stor Omhu og Trofasthed over for Sandheden. Alle Artikler, der fremkommer i dette Blads Spalter, skal være ubetinget godkendt af mindst tre af Komiteens Medlemmer; hvis en eller anden Artikel bliver godkendt af tre af Redaktionens Medlemmer, men vides eller antages at være i Modstrid med et af de andre eller begge de andre Komitémedlemmers Anskuelser, er det mit bestemte Ønske, at en saadan Artikel gøres til Genstand for fornyet Overvejelse, Bøn og indbyrdes Drøftelse i tre Maaneder, inden den offentliggøres, idet det er mit Haab, at det paa den Maade vil blive muligt at bevare Troens Enhed og Fredens Sambaand inden for den redaktionelle Ledelse af Bladet.

Navnene paa Redaktionskomiteens Medlemmer skal (med saadanne Forandringer, som der fra Tid til anden maatte forekomme) offentliggøres i hvert Nummer af Bladet. Men der skal ikke paa nogen Maade gives Udtryk for, hvem der har skrevet de forskellige Artikler i Bladet. Det vil være tilstrækkeligt, at alle forstaar, at Artiklerne er godkendt af Komiteens Flertal.

Ligesom *Selskabet* over for mig allerede har forpligtet sig til ikke at udgive andre Tidsskrifter, bør det ogsaa forlanges af Redaktionskomiteens Medlemmer, at ingen af dem skriver til eller paa nogen Maade er knyttet til andre Tidsskrifter. Min Hensigt med disse Forlangender er at værne Komiteen og Bladet imod alt, hvad der har med Ærgerrighed eller Hovmod eller Herskesyge at gøre, og at bidrage til, at Sandheden maa blive erkendt og elsket som Følge af

dens eget Værd, og at det i fuldt Maal maa erkendes, at Herren er Menighedens Hoved og Sandhedens Kilde.

Aftryk af mine Søndagsprædikener, der igennem en længere Aarrække er blevet offentliggjort i Dagspressen, er blevet bevaret og kan bruges som ledende Artikler for *The Watch Tower*, hvis Komiteen anser dette for bedst, ellers ikke, men mit Navn bør ikke knyttes dertil, idet det ikke paa nogen Maade bør gives til Kende, hvem Forfatteren er.

De Personer, der i det efterfølgende foreslaas til Medlemmer af Redaktionskomiteen (under Forudsætning af at de tager imod det), antager jeg for at være fuldt i Overensstemmelse med Bibelens Lære særlig med Læren om Genløsningen, Læren om, at ingen kan komme frem for Gud og frelses til det evige Liv uden ved Tro paa Kristus og ved Lydighed mod hans Ord og mod dets Aand. Om nogen af de her nævnte paa noget Tidspunkt ikke mere er i Harmoni med dette, vil de krænke deres Samvittighed og følgelig begaa Synd, om de vedbliver at staa som Medlemmer af denne Redaktionskomité, idet de ved, at de derved vilde handle i Modstrid med denne Bestemmelses Aand og Tanke.

Redaktionskomiteen supplerer sig selv. Hvis et af dens Medlemmer dør eller trækker sig tilbage, vil det være de øvriges Pligt at vælge en Efterfølger for ham, saa at der aldrig vil udkomme et Nummer af Bladet, uden at der har været en fuldtallig Redaktionskomité paa fem Medlemmer. Jeg paalægger den nævnte Komité at udvise stor Forsigtighed ved Valget af andre Medlemmer til Komiteen og at se til, at en ren Livsvandel, klar Forstaaelse af Sandheden, Nidkærhed for Gud, Kærlighed til Brødrene og Trofasthed over for Genløseren er fremtrædende Træk hos den, der vælges. Foruden de fem, jeg har foreslaaet til Komiteen, har jeg nævnt fem andre, som jeg foretrækker ved Valg til ledige Pladser inden for Redaktionskomiteen, førend man henvender sig til andre, medmindre der i Mellemtiden, mellem dette Testamentes Oprettelse og min Død, skulde indtræffe noget, der synes at vise, at disse er mindre skikkede, eller at andre er bedre skikkede til at udfylde de omtalte ledige Pladser. Navnene paa Redaktionskomiteens Medlemmer er følgende:

William E. Page,
William E. Van Amburgh,
Henry Clay Rockwell,
E. W. Brenneisen,
F. H. Robison.

Navnene paa de fem Brødre, jeg foreslaar som de sandsynligvis bedst skikkede til at udfylde de ledige Pladser i Redaktionskomiteen er følgende: A. E. Burgess, Robert Hirsh, Isaac Hoskins, Geo. H. Fisher (Scranton), J. F. Rutherford, Dr. John Edgar.

Følgende Bekendtgørelse skal findes i hvert Nummer af *The Watch Tower* efterfulgt af Navnene paa Komiteen:

ZIONS WATCH TOWER'S REDAKTIONSKOMITÉ

Dette Blad redigeres af en Komité, af hvilken mindst de tre Medlemmer har gennemlæst og anerkendt som Sandhed enhver Artikel, der optages i dets Spalter. Redaktionskomiteen bestaar af: (her følger Navnene).

Med Hensyn til Lønninger tror jeg, det er klogest at bibeholde Selskabets hidtidige Fremgangsmaade, nemlig at der ikke betales nogen Løn, men at blot de nødvendige Udgifter dækkes for dem, som tjener Selskabet i en eller anden Henseende. I Overensstemmelse med Selskabets Fremgangsmaade foreslaar jeg, at Vederlaget til Redaktionskomiteen eller til de tre, som deltager aktivt, ikke skal bestaa i andet end, at der gives dem Føde og Husly, og ti Dollars om Maaneden med et passende lille Tillæg for Hustru eller Børn eller andre, der maatte være afhængige af dem; dette Tillæg fastsættes af Selskabets Ledelse, efter hvad den anser for ret og rimeligt. Der skal ikke gives Lejlighed til at lægge Penge op.

Det er mit Ønske, at *Old Theology Quarterly* skal vedblive at udkomme som hidtil, i den Udstrækning det er muligt at udbrede det og Landets Love tillader det, og jeg ønsker, at dets Indhold skal bestaa i Optryk af gamle Numre af *The Watch Tower* eller Uddrag af mine Taler, men at der ikke skal nævnes noget Navn i Forbindelse med Artiklerne, medmindre Loven fordrer det.

Jeg ønsker, at de samme Regler skal gælde for de tyske, franske, italienske, danske, svenske og andre udenlandske Udgaver af de Skrifter, der udsendes af *Watch Tower Bible & Tract Society*.

Jeg vil, at en Afskrift af det her opsatte Dokument skal sendes til hver enkelt af dem, der er nævnt ovenfor som Medlemmer af Redaktionskomiteen eller som mulige Suppleanter til denne og ligeledes til hvert Medlem af *Watch Tower Bible & Tract Society's* Ledelse. Dette skal ske, saa snart der kommer Meddelelse om min Død, saa at man om muligt inden en Uge derefter kan have hørt fra de Personer, der er nævnt som Medlemmer af Redaktionskomiteen. Disse bør adressere deres Brev til Vicepræsidenten for *Watch Tower Bible & Tract Society*, hvem der end paa dette Tidspunkt beklæder denne Stilling. De udpegedes Svar skal være direkte og uden Omsvøb, idet de klart udtaler, enten at de gaar ind paa eller forkaster de stillede Betingelser.

De, der muligvis enten er bortrejst fra Byen eller fra Landet, skal have en rimelig Tidsfrist til at indsende deres Svar. Imidlertid skal i det mindste tre af Komiteens Medlemmer straks begynde at udøve deres Virksomhed som Redaktører. Det paahviler Selskabets Funktionærer som en Pligt at lægge alt til Rette for Medlemmerne af Redaktionskomiteen og hjælpe dem paa enhver mulig Maade ved Udførelsen af deres Gerning i Tilslutning til de Overenskomster, som jeg har truffet med dem i saa Henseende.

Jeg har allerede overdraget til *Watch Tower Bible & Tract Society* alle mine Aktiestemmer i dette Selskab, idet jeg har betroet følgende fem at forvalte dem: Søster E. Louise Hamilton, Søster Almeta M. Nation Robison, Søster J. G. Herr, Søster C. Tomlins, Søster Alice G. James.

Dette Hverv betros dem for Livstid. I Tilfælde af Død eller Tilbagetræden vælges Efterfølgerne af de overlevende sammen med *The Watch Tower Society's* Ledelse og Redaktionskomiteen, efter at Sagen er lagt frem for Herren i Bøn.

Jeg træffer nu Bestemmelse om, hvorledes et Medlem af Redaktionskomiteen skal kunne anklages og afskediges, dersom han findes uværdig til at beklæde Stillingen som Følge af Brist i Liv eller Lære:

Mindst tre af Komiteen maa være enige om at bringe Anklagen frem, og Dommersædet skal beklædes af *The Watch Tower Bible & Tract Society's* Tillidsmænd og de fem, der har faaet betroet mine Aktiestemmer, og Redaktionskomiteen med Undtagelse af den anklagede. Af disse 16 Medlemmer maa mindst 13 støtte Anklagen og stemme for Afskedigelsen, for at denne kan finde Sted.

BESTEMMELSER VEDRØRENDE BEGRAVELSEN

Jeg ønsker at bliver begravet i det Stykke Jord, der ejes af vort Selskab, i *The Rosemont United Cemetery*. Alle Enkeltheder ved Ordningen af Begravelsen overlader jeg det til min Søster, Mrs. M. M. Land, og hendes Døtre, Alice og May, eller dem af dem, som maatte overleve mig, at træffe Bestemmelse om, idet de, om de ønsker det, kan søge Hjælp og Bistand hos Brødrene. I Stedet for en almindelig Begravelsestale ønsker jeg, at de skal faa nogle af de Brødre, der er vant til at tale offentligt, til hver at sige nogle faa Ord. Begravelsen skal være enkel og billig og skal foregaa fra *The Biblehouse Chapel* eller fra hvilket som helst andet Sted, man maatte anse for lige saa vel egnet dertil.

MINE SIDSTE HILSENER

Til hele den kære Bethelfamilie under eet og til hver enkelt af dem efterlader jeg mine bedste Ønsker med Haab om, at Herren vil skænke dem sin Velsignelse, der gør rig og ikke bringer Sorg. De samme Ønsker sender jeg endnu videre omkring, til alle, der hører til Herrens Familie, hvor det end maatte være, særlig til dem, der glæder sig ved Høstens Sandhedsbudskab. Jeg formaner indtrængende eder alle til stadig at gaa fremad, til at vokse i Naade, i Kundskab og fremfor alt i Kærlighed, denne Aandens rige Frugt. Jeg formaner til Sagtmodighed, ikke blot over for Verden, men ogsaa i indbyrdes Omgængelse, til Taalmodighed over for hverandre indbyrdes og over for alle Mennesker, til Mildhed over for alle, til Broderkærlighed, til Gudfrygtighed, til Renhed. Jeg minder eder om, at alt dette er nødvendigt for os, nødvendigt for at vi kan naa ind i det forjættede Rige; jeg minder om, at Apostelen har forsikret os, at hvis vi gør dette, skal vi ikke støde an, men "saa skal der rigelig gives os Indgang i vor Herres og Frelsers evige Rige".

Det er mit Ønske, at denne min sidste Vilje og mit Testamente bliver offentliggjort i det Nummer af *The Watch Tower*, der udkommer umiddelbart efter min Død.

Mit Haab for mig selv saavel som for hele Guds kære Israel er, at vi snart skal mødes for aldrig mer at skilles, i den første Opstandelse, til at være sammen med Mesteren, hvor der er Glædesfylde evindelig og altid. Vi skal mættes, naar vi vaagner i hans Lighed —

forvandlet fra Herlighed til Herlighed.

(sign.) Charles Taze Russell

UNDERTEGNET I OVERVÆRELSE AF NEDENNÆVNTE VIDNER:

Mae F. Land,
M. Almeta Nation
Laura M. Whitehouse

Allegheny, Pa., den ni og tyvende Juni nitten Hundrede og syv.

Ovenstående er det testamente, som grundlæggeren af Vagttårnsselskabet og dets blad *The Watchtower*, Charles Taze Russell, skrev, som det blev bekendtgjort i bind I af *Studier i Skriften* i udgaven fra 1917.

Til kapitel 10:

Spørgsmålet om brugen af udtrykket »ordineret præst« opstod første gang i 1974. Jeg har en komplet samling af akterne i denne sag, som har været et vanskeligt spørgsmål for mange vidner, da næsten ingen kender baggrunden for det.

Grant Suiter foreslog i 1974 en konventtale over emnet »Ordinerede præster for Gud«. Den skulle følge den gældende praksis med at bruge udtrykket om enhver mand, kvinde eller barn, der var døbt som et af Jehovas vidner. Præsident Knorr gav mig (i en skrivelse af 15.februar 1974) til opgave at udarbejde et foredrag, der opridsede emnet i hovedtræk. For mig at se var udtrykket simpelthen overtaget fra kristenhedens præsteskab, og jeg kunne ikke se nogen bibelsk baggrund for den måde, man anvendte det på, idet man ligestillede dåben med en ordinations-ceremoni. Men hvad der forekom mig mere betydningsfuldt var, at da jeg arbejdede på *Aid*-projektet, gjorde det et stort indtryk på mig at erfare, at det engelske ord »minister« på originalsproget (både hebraisk og græsk) ganske enkelt betød »tjener«, og den ydmyghed, dette indebærer, står i skarp kontrast til den ikke ringe prestige, man ofte forbinder med titlen »ordineret præst«.

I min bestræbelse for at holde mig så vidt muligt på bibelsk grund talte jeg allerførst med min onkel om sagen. Han erklærede ganske afgjort, at dåben ikke med rette kan kaldes en »ordination«. Hvis det ikke havde været for denne udtalelse af min onkel, tvivler jeg stærkt på, at jeg havde haft mod til at skrive, som jeg gjorde, til præsident Knorr om sagen. Men det brev, jeg skrev, resulterede i en drøftelse i Det Styrende Råd, og præsident Knorr selv gik kraftigt imod enhver forandring i den gældende måde at anvende udtrykket på. (Det blev faktisk ikke brugt i menighedssammenhæng, men kun, når man havde med folk udenfor at gøre, herunder øvrighedspersoner). Jeg fortalte om mine grunde til at sætte spørgsmålstegn ved den gældende praksis, idet jeg understregede den bibelske betydning af ordet »minister«, nemlig »tjener«. Men det ville ikke være i overensstemmelse med sandheden, hvis jeg sagde, at mit ind-

læg vejede tungt i debatten. For det første var jeg yngste mand i rådet, der dengang bestod af elleve medlemmer, desuden havde jeg ingen høj stilling, og under en drøftelse af bogen »Organisation« havde jeg været gjort til genstand for nogle ret så bidende bemærkninger fra præsidentens side. Uden at være spidsfindig kan jeg sige, at én og kun én eneste omstændighed resulterede i en holdningsændring til brugen af udtrykket »ordineret præst« om enhver døbt mand, kvinde eller barn blandt vidnerne. Denne omstændighed var Fred Franz' indlæg i debatten. Han udtalte med stor bestemthed, at dåb og ordination *ikke* er det samme. De af denne gruppe på elleve, der stadig er i live, ved, at dette er sandt.

Efter en ret skarp debat blev en ændring *enstemmigt* vedtaget, og tre medlemmer af rådet, Fred Franz, Raymond Franz og Lyman Swingle, fik til opgave at udarbejde en skriftlig redegørelse for årsagerne til ændringen. Fred Franz blev udpeget til at skrive det endelige dokument, og han udarbejdede en redegørelse på 46 sider, der så skulle trykkes i *The Watchtower* (jeg har stadig en kopi af denne redegørelse). Men da den blev forelagt for rådet, fandt medlemmerne teksten uklar og således formuleret, at det var vanskeligt at forstå meningen. Jeg fik derfor til opgave at skrive det om til et lettere sprog.

I min redegørelse lagde jeg først og fremmest vægt på den ydmyghed, der var knyttet til originalsprogenes udtryk for »præst« eller »minister« [tjener] i Bibelen. Det var mit hovedformål. Jeg vidste også, at den betydning, vi havde lagt i selve det engelske udtryk »minister«, nemlig »præst«, kun fandtes på visse sprog (engelsk, fransk, italiensk, spansk, portugisisk), og at det på andre sprog end disse som oftest betød et medlem af en verdslig regering; og når man i disse lande skulle oversætte vores egen litteratur, var man godt klar over, at det ikke drejede sig om en verdslig minister, og oversatte det derfor anderledes, på tysk f.eks. med ordet »Prediger« [prædikant] og på dansk med »ordets tjener«. Mange nyere bibeloversættelser oversætter imidlertid originalsprogenes udtryk med ordet »tjener«. I den forstand er enhver kristen en »minister«, og det fremgår da også af min redegørelse. Se *Vagttårnet*, 1.april 1976, siderne 160-165 (eng.udg. 1.dec.1975, s.732, par.18).

Jeg kunne imidlertid ikke begrænse min artikel til dette punkt alene. Præsident Knorr nævnte i detaljer i sin tresiders skrivelse af 11.september 1974, hvilke punkter han yderligere ønskede belyst, f.eks. hvilke udtryk, der blev brugt om de forskellige kategorier af vidner, der tjente som ældste, menighedstjenere, pionerer, betelfamiliemedlemmer m.m. Han understregede, at alt dette måtte nødvendigvis belyses i en sådan artikel. Milton Henschel skrev om de samme spørgsmål (efter anmodning fra præsident Knorr i et brev af 18.september 1974). Bemyndigelserne i disse breve førte til førnævnte artikel i *Vagttårnet*, 1.april 1976, hvori også fremsættes forslag til, hvad man skulle svare, hvis man af øvrighedspersoner blev spurgt, om man var en »ordineret præst«.

Min redegørelse blev forelagt Det Styrende Råd til drøftelse, og den blev grundigt debatteret. Igen var det respekten for vicepræsidenten og hans indflydelse, der førte til den endelige godkendelse af stoffet til udgivelse. Vedtagelsen var enstemmig, som den skulle være på den tid, før to-tredjedeles reglen var indført.

Jeg fremfører alt dette, fordi kendsgerningerne i denne sag er blevet groft fordrejede siden foråret 1980, både af Det Styrende Råds medlemmer og andre. Men som sagt er jeg i besiddelse af komplette optegnelser med alle oplysninger, herunder signerede breve, der kan bekræfte ovenstående redegørelse.

Jeg synes, Grant Suiter optog sagen meget personligt, selv om min granskning af disse punkter gjaldt organisationens praksis og ikke var ment som en kritik af noget, han tidligere havde udarbejdet. I de nærmest følgende år tog han sagen op tre gange i Det Styrende Råd og gav udtryk for sin uenighed med Selskabets erklærede holdning. Sidste gang var under et møde den 6.februar 1980, hvor vi drøftede breve fra tre af vidnernes sagførere. De var blevet opfordret til at skrive ind om emnet, som også var blevet drøftet på et møde for vidnernes læger og sagførere. På Det Styrende Råds møde kaldte Grant Suiter Selskabets ændrede praksis for »et angreb på organisationen«. Mange af de tilstedeværende medlemmer var dog klar over, at det var vicepræsident Fred Franz' stemme og indflydelse og hans imødegåelse af selv præsident Knorrs indvendinger, der førte til rådets vedtagelse af ændringen. Og alle de tre gange, Suiter bragte sagen op i rådet, var det Fred Franz' faste holdning – nemlig, at dåb ikke er en »ordination« – der blev den afgørende faktor. I alle tre tilfælde var det rådets beslutning ikke at vende tilbage til det foregående synspunkt, der gik ud på, at udtrykket »ordineret præst« gjaldt ethvert døbt vidne. Alle de medlemmer, der var til stede ved de tre møder, ved, at sagen hænger således sammen.

Året efter at jeg havde trukket mig tilbage fra Det Styrende Råd, holdt Fred Franz en tale ved Gileadskolens afslutningsfest, hvori han genindførte den tidligere praksis med at kalde enhver døbt mand, kvinde eller barn blandt vidnerne for »ordineret præst« – ikke bare en »tjener« for Gud. Han fremførte nu det argument, at de havde lige så stor ret til at bruge denne betegnelse som kristenhedens gejstlige.

Og man kan naturligvis med god ret sige, at de har samme ret til at bruge ordet »biskop« i stedet for »tilsynsmand«, eftersom dette udtryk er en omskrivning af det græske ord for tilsynsmand *episkopos*, og »diakon« i stedet for »menighedstjener«, som er en gengivelse af det græske ord for tjener, *diakonos*.

Men der var ved disse tre møder ingen af dem, der argumenterede for at kalde enhver døbt mand, kvinde eller barn blandt vidnerne for »ordineret præst«, der interesserede sig for, hvad Skriften sagde om det – de interesserede sig kun for, *hvilke fordele* dette kunne indebære, nemlig de fordele og privilegier, som man tilstod gejstlige – f.eks. fritagelse fra militærtjeneste og fritagelse for visse skatter. Dette og ikke andet var deres altoverskyggende interesse, ikke, hvad Bibelen sagde.

Til kapitel 11:

Dette er mit brev som svar på indkaldelsen fra East Gadsden-menigheden af Jehovas vidner til en retslig høring:

»12.november 1981.

Ældsterådet
East Gadsden menigheden af Jehovas vidner
2822 Fields Avenue
East Gadsden, AL 35903

Kære brødre:

Jeres brev af 6.november ankom tirsdag aften, den 10.november. Det brev, jeg her skriver, når jer måske ikke før lørdag, så jeg vil kontakte Theotis pr. telefon, så brødrene ikke skal gå forgæves til rigssalen.

Jeg bad Dan om at lade jer vide, at jeg har skrevet et brev til Det Styrende Råd og bedt om yderligere informationer og ville sætte pris på, om I ville afvente et svar derfra, før I går videre med jeres sag. Jeres brev siger ikke noget om dette. I kan måske skrive til mig om jeres beslutning med hensyn til denne anmodning, hvis I da i det hele taget har overvejet den. Som I måske ved, har jeg brugt fyrretyve år af mit liv i heltidstjenesten som pioner, specialpioner, kredstilsynsmand, områdetilsynsmand, missionær, afdelingstilsynsmand, betelfamiliemedlem og medlem af Det Styrende Råd. Jeg ved ikke, om I kunne lade disse fyrretyve år komme mig så meget til gode, at I tålmodigt kunne afvente et svar fra Brooklyn, lige meget hvor lang tid, det eventuelt kan tage. Jeg håber, dette må være tilfældet, og at jeres interesse i deres svar må være lige så stor som min.--Jakob 2:12,13.

Er det de tre, der har skrevet under på brevet, der udgør det dømmende udvalg? Hvis det er tilfældet, må jeg da i al beskedenhed anmode ældsterådet om at overveje deres udvælgelse én gang til? Ud fra, hvad der blev sagt på mødet med Wesley Benner og Dan Gregerson, har Dan faktisk præsenteret sig selv som anklager i sagen, idet han allerede i begyndelsen af samtalen udtalte, at 'han havde set mig spise sammen med Peter Gregerson' (hvilket foregik for nogle måneder siden, før udgivelsen af *The Watchtower* fra den 15.september 1981). Indtil nu ved jeg ikke af nogen andre anklager for formodede forseelser. Findes der sådanne? (Det vil være nødvendigt for mig at vide, hvad sådanne går ud på--hvem der har rejst sådanne eventuelle anklager--hvis det skal være muligt for mig at føre vidner til mit forsvar.) Men hvordan det så end er, så vil det ikke på nogen måde være ret og rimeligt at lade anklageren sidde i det dømmende udvalg. Der er også andre grunde til, at Dan er uegnet til at sidde i det udvalg; men dem vil jeg ikke komme ind på her.

Jeg vil sætte stor pris på, hvis I vil overveje det tilrådelige i at omdanne det dømmende udvalg. Anklagen indbefatter et nyt synspunkt, som Det Styrende Råd har antaget (placering af udmeldte personer i samme kategori som udstødte har hidtil i litteraturen været begrænset til dem, der er gået ind i militæret eller i politisk virksomhed). Udover det har jeg hørt, at nogle ældste fra udvalget skulle have fremsat nedsættende bemærkninger om mig. Eftersom ingen har sagt noget til mig selv, kan jeg ikke vide, om deres vidnesbyrd er korrekte. Men da det rejser spørgsmålet om forhåndsdom, ville jeg være glad, hvis der kom nogle andre ældste ind i udvalget for at sikre en retfærdig og upartisk drøftelse.

Mit brev er blevet temmelig langt; men det beder jeg jer undskylde i betragtning af, at min hengivenhed for Gud, hans Søn og hans inspirerede ord er blevet draget i tvivl. På forhånd tak for jeres overvejelse af ovennævnte punkter og må Jehova Gud og vor Herre Jesus Kristus være med den ånd, I udviser.--2 Timoteus 4:22; Filemon 25.

Jeres broder,
R.V.Franz

Rt.4, Box 440-F
Gadsden, AL 35904«

Det følgende brev, dateret den 23.november 1981, blev aldrig sendt på grund af den fart, hvormed det hele skulle foregå, og det dømmende udvalgs uvillighed til at afvente svar i sagen. Men brevet er ikke desto mindre lærerigt, da det giver en idé om den måde, det dømmende udvalg behandlede sagen på:

»23.november 1981

Ældsterådet
East Gadsden-menigheden

Kære brødre:

Jeg skriver dette brev til ældsterådet, fordi jeg gerne vil vide, om I faktisk alle godkender behandlingen af min sag, som det hele er foregået indtil nu.

Som I ved, har jeg skrevet et brev til Det Styrende Råd (dateret den 5.november) hvori jeg anmoder om nærmere oplysning om anvendelsen af materialet i *The Watchtower* fra den 15.september 1981 med henblik på min personlige situation. En del af mit brev handlede om andre ting; men jeg vedlægger en kopi af den del, der handler om de lokale forhold og de ældste her.

Da jeg blev tilsagt til en høring, der skulle afholdes lørdag den 14.november, henledte jeg jeres opmærksomhed på, at det dømmende udvalg overhovedet ikke nævnte min anmodning om at indrømme Det Styrende Råd tid til at svare på brevet.

Torsdag den 19.november skrev det dømmende udvalg et brev til mig, som var afsendt samme eftermiddag, og i det brev indkaldte de mig til en høring om *lørdagen.* De kunne umuligt have forventet, at brevet kunne nå mig tidligere end fredag, og hvis ikke jeg var kommet tidligt hjem fredag eftermiddag og var gået på postkontoret, ville brevet ikke have nået mig før mandag, *to dage* efter den tid, der var fastsat for høringen. Broder French ringede ca. *24 timer* før tidspunktet for høringen; ellers ville jeg ikke have vidst noget om brevet. Min kone forklarede ham i telefonen, at vi ventede gæster om lørdagen (besøget var blevet aftalt efter en opringning fra en person i en af de andre stater). Det var først, da jeg kom hjem, at jeg fik noget at vide om brevet og gik på postkontoret for at hente det. Jeg finder dette åbenlyse hastværk meget nedslående.

Måske anser I, brødre, dette for en korrekt måde at behandle sager på. Jeg håber sandelig, at dette ikke er tilfældet.

Ydermere blev jeg i eftermiddags ringet op af broder French, som oplyste mig om, at det dømmende udvalg vil mødes førstkommende onsdag aften for at behandle min sag, hvad enten jeg er til stede eller ej. Dette indebærer, at de anser deres måde at behandle sager på for normal og korrekt, og at min reaktion retfærdiggør, at de regner mig for én af dem, der 'gentagne gange afslår eller undlader' at være til stede ved en retslig høring.

Tror I virkelig, på baggrund af kendsgerningerne, at det er sådan, det hænger sammen? Jeg har ikke i nogen af mine udtalelser nægtet at mødes med det dømmende udvalg; men i stedet har jeg givet, hvad jeg mener må være en gyldig og rimelig grund til, at det fastsatte tidspunkt ikke passede mig.

Da broder French ringede i aftermiddags, var jeg ved at skrive et brev som svar på det fra det dømmende udvalg. I brevet fra udvalget stod der: »Ældsterådet har fået at vide, at du har sendt et brev til Vagttårnsselskabet; men vi har besluttet, at vi vil fortsætte med høringen i det dømmende udvalg.« Brevet indeholder ingen forklaring eller grund til ikke at indrømme Det Styrende Råd tid til at besvare mit

brev. Da jeg spurgte broder French i eftermiddags, hvilken mulig grund, der kunne være til ikke at lade dem svare først, sagde han, at udvalget 'ikke mente, det var nødvendigt.'

Jeg indser det faktum, at det, at jeg har ofret mere end to-tredjedele af mit næsten 60-årige liv i tjenesten for Gud, nu fuldstændig ignoreres som en eventuel grund til at tage hensyn til min anmodning. Men mener I brødre virkelig, at det, at I siger 'vi mente ikke, det var nødvendigt' er et passende svar på en sådan anmodning, lige meget hvem der har fremsat den?

Tror I på det ofte gentagne råd om, at det er bedre at gå for langt i tålmodighed, overbærenhed, mildhed og barmhjertighed end i hastværk, hårdhed og strenghed? Tror I, at ren og skær nødvendighed, eller snarere *mangel* på samme, retfærdiggør, at man ikke agter på dette råd? Ligemeget hvilken personlig holdning nogle af jer end måtte have til mig, mener jeg oprigtig talt, at min anmodning fortjener et bedre svar, end den indtil nu har modtaget. Sådanne principper, som er anført i Ordsprogene 14:29; 25:8-10 kunne måske formå jer til at give en langt bedre begrundet retfærdiggørelse af den kurs, I nu følger.

Måtte I træffe en afgørelse, som I oprigtigt tror, har Guds velsignelse, og som er i overensstemmelse med det eksempel og den undervisning, hans Søn praktiserede, mens han var her på jorden.--Mattæus 5:5; 12:7.

Ærbødigst
R.V.Franz«

Følgende er det appelbrev i uforkortet udgave, som jeg sendte efter det dømmende udvalgs beslutning om at udstøde mig:

8.december 1981

East Gadsden menigheds ældsteråd

Kære brødre:

Med dette brev vil jeg gerne appellere den afgørelse om at udstøde mig, som blev truffet af det dømmende udvalg, I udpegede.

I denne forbindelse er der en af Selskabets publikationer, der siger, at 'ældste, der tjener som et dømmende udvalg, må overveje sagerne omhyggeligt, vel vidende, at bestemte faktorer kan adskille én situation fra en anden. I stedet for at lede efter stive regler til vejledning, må I tænke i principper og bedømme enhver sag ud fra dens egne præmisser.' Den samme publikation siger om rådgivning: »Vær sikre på, at jeres råd er baseret solidt på Guds ord. Brug den fornødne tid, og søg at nå ind til personens hjerte. Giv jer også tid til at lytte. Vær sikker på, at I har alle kendsgerninger med. Tag en drøftelse af de skriftsteder, der anvendes, og vær sikker på, at de bliver forstået. Brug om nødvendigt tid på efterforskning, før I giver råd eller besvarer spørgsmål. Hvis I ikke kan afse den fornødne tid, ville det være godt at lade andre ældste behandle sagen.« (Fotokopier vedlagt).

Jeg mener ikke, at alt dette indtil nu er blevet fulgt i mit tilfælde. Jeg finder det sørgeligt, at der tværtimod er blevet udvist et uhørt hastværk og en åbenlys modvilje eller manglende evne til at 'drøfte de skriftsteder, der anvendes, med henblik på en klar forståelse.' Jeg mener, at en broderlig fremgangsmåde ville kræve tålmodighed frem for hastværk, medfølelse og forståelse frem for en stiv fastholden ved regler.

Mine omstændigheder skulle ikke være ukendte for jer. Efter fyrretyve års heltidstjeneste, hvorunder jeg har udholdt afsavn, fattigdom, sult, tørst, kulde, hede, feber, dysenteri, fængsling, har været i fare under pøbeloverfald, krig og ildkampe og risikeret liv og frihed i diktatoriske lande – altsammen under hårdt arbejde – stod jeg pludselig i en alder af 58 år over for problemet med at skaffe hjem og arbejde, så jeg kunne forsørge min kone og mig selv. Eftersom jeg startede som pioner lige efter

min studentereksamen i 1940, havde jeg ingen erfaring i verdsligt arbejde og ingen økonomiske resurser at trække på. Den sum, jeg fik af Selskabet (åbenbart som en slags kompensation for 40 års tjeneste) var mindre end de fleste mennesker tjener på ét år ved verdsligt arbejde og dækkede kun en del af vore startudgifter.

Peter Gregerson støttede mig med arbejde og et sted at parkere den beboelsesvogn, vi anskaffede os, og som endnu ikke er betalt. Han blev således både min vært og min arbejdsgiver. For ca. 6 måneder siden trak han sig under pres tilbage fra den lokale menighed. Som I ved, var det eneste grundlag for den retslige afhøring af mig anklagen for at have spist sammen med Peter Gregerson på en lokal restaurant.

Nogle ældste her på egnen mener, at deres arbejde i Warehouse Groceries fritager dem for anklage, når de spiser sammen med Peter Gregerson, som er formand for bestyrelsen. Og dog er mit forhold til Peter Gregerson endnu tættere end deres, da jeg ikke blot arbejder for Warehouse Groceries, men også arbejder for ham personligt på hans grund og hans hus, hvilket kræver regelmæssige samtaler og drøftelser, ofte i hans hjem, både ved måltider og andre lejligheder. Jeg er ude af stand til at forstå, at en broderlig fremgangsmåde ikke skulle fordre en medfølende og forstående holdning, skulle overveje mine omstændigheder og se på de 'faktorer, som kan adskille én situation fra en anden.'

Kun det ene af de to vidner afgav ved den retslige høring vidneudsagn om noget, der har fundet sted efter udgivelsen af *The Watchtower* fra den 15.september 1981, der placerer udmeldte personer i samme kategori som udstødte. Det ene vidne sagde, at han havde set mig i restauranten sammen med Peter og Janet Gregerson, men indrømmede, at begivenheden havde fundet sted om sommeren og dermed før offentliggørelsen af det pågældende nummer af bladet. Med mindre man tror på, at loven skal have tilbagevirkende kraft, er hans vidneudsagn næppe relevant.

Det andet vidne afgav vidneforklaring om et nyere tilfælde. Vedkommende havde set mig gå ind på en restaurant sammen med min kone og Janet Gregerson (som ikke er udmeldt) og derefter set Peter komme ind. Dette samme vidne spiste sammen med en ældste fra East Gadsden menighed på restaurant sammen med Peter Gregerson ved to lejligheder efter udgivelsen af *The Watchtower* fra den 15.september 1981. Peter havde i ingen af tilfældene bedt om at sidde sammen med dem; men i begge tilfælde var han blevet inviteret til at sidde ved deres bord og tage del i deres utvungne samtale. Dette blev tilsyneladende ikke anset for alvorligt nok til en retslig høring; men det blev det ene af tilfældene i min sag altså anset for. Jeg nævner kun dette, fordi I i jeres brev af 19.november forsikrede mig om, at de ældstes behandling af min sag ville være fri for forhåndsdom og ville være fuldstændig objektiv. Den åbenlyse uoverensstemmelse gør det vanskeligt for mig at føle mig overbevist om, at dette har været tilfældet. Det rejser alvorlige spørgsmål med hensyn til motivationen for den retslige proces imod mig samt den trufne afgørelse.

Jeg finder det ligeledes svært at forstå anklagen imod mig, når man ser den på baggrund af, hvad der ellers sker i Gadsden-området. Det ville være uhyre vanskeligt at holde rede på alle de tilfælde, hvor ældste og andre har spist sammen med eller på anden måde har haft social kontakt med udmeldte og udstødte personer, eftersom disse tilfælde er talløse. Og dog er jeg af en eller anden grund blevet udvalgt til »syndebuk«. Hvis man anlægger det synspunkt, at det ganske enkelt er et spørgsmål om at starte med en eller anden (statuere et eksempel), hvorfor skulle så netop jeg være den, man begyndte med – på baggrund af vidneudsagn fra ét eneste vidne om ét eneste tilfælde efter fremkomsten af *The Watchtower* fra den 15.september 1981? Også dette rejser spørgsmål med hensyn til objektivitet og upartisk motivation.

Måske kan man sige, at jeg ikke har givet udtryk for, at jeg har angret at have spist sammen med Peter Gregerson. Men for at udtrykke anger må jeg først overbevises om, at denne handling er en synd overfor Gud. Det eneste, der kan overbevise mig om dette, er Guds ord, der alene er inspireret, ufejlbarligt og pålideligt. (2 Timoteus 3:16,17). Min forståelse ud fra Skrifterne er, at loyalitet mod Gud og mod hans ord er det vigtigste af alt og må gå forud for loyalitet mod hvilke som helst an-

dre eller hvilket som helst andet, hvad det end måtte være. (Apostelgerninger 4:19,20; ↄ:29). Min forståelse er også, at det hverken står til mig eller noget andet menneske eller nogen gruppe af mennesker at føje noget til dette ord, hvilket ville indebære risiko for at blive kaldt en »løgner« eller endog blive udsat for guddommelig straf. (Ordsprogene 30:5,6; Åbenbaringen 22:18,19). Jeg kan ikke tage sådanne bibelske advarsler let. I lyset af alle de bibelske formaninger om ikke at dømme andre har jeg en sund frygt for at stille mig selv (eller noget andet menneske eller nogen gruppe af mennesker) op som lovgiver og føler mig tvunget til at lade Guds ord alene dømme. For at gøre det, må jeg være sikker på, at jeg ikke blot følger en eller anden menneskelig udtænkt moralkodeks, der giver sig ud for at være en guddommelig moralkodeks; men som i virkeligheden ikke er inspireret af Gud og er helt uden støtte i Guds ord. Jeg ønsker ikke at gøre mig skyldig i indbildskhed og overmod ved at dømme nogen, som Gud i sit eget udtrykte ord ikke har dømt.--Romerne 14:4,10-12; Jakob 4:11,12; se også *Commentary on the Letter of James* [Kommentar til Jakobs brev] siderne 161-168.

Jeg kan forsikre jer om, at hvis I kan hjælpe mig til at se ud fra Skrifterne, at det at spise sammen med Peter Gregerson var en synd, så vil jeg ydmygt angre denne synd ind for Gud. De, som indtil nu har talt med mig, har ikke gjort dette, men har anført det ovenfor nævnte blad som deres »autoritet« (udtrykket brugt af det dømmende udvalgs ordstyrer). Min forståelse er, at al autoritet indenfor den kristne menighed må hidrøre fra og være solidt baseret på Guds ord. Ordsprogene 17:15 siger, at »Den der kender den ugudelige retfærdig og den der kender den retfærdige ugudelig, ja, de er begge en vederstyggelighed for Jehova.« Jeg ønsker ikke at være en vederstyggelighed for Gud, og som følge heraf ligger denne sag mig stærkt på sinde.

Jeg accepterer fuldt ud den bibelske vejledning i 1 Korinther 5:11-13 og 2 Johannes 7-11 og har forsikret dem, som jeg har talt med, at jeg ikke har noget ønske om at omgås eller spise sammen med eller modtage sådanne mennesker i mit hjem, som er beskrevet der, onde mennesker og antikrister. Mit problem er at se, hvorledes disse skriftsteder kan anvendes på det menneske, som er det springende punkt i sagen imod mig, Peter Gregerson. Han trak sig under pres tilbage fra Jehovas vidners menighed; men som I ved, meddelte han følgende i sit brev:

»Jeg har i går erfaret, at jeg har været årsag til foruroligelse for mange brødre i hele Gadsden og i kredsen, skønt jeg har forsøgt af al magt at undgå dette.

Det er sandt, at jeg har næret alvorlig tvivl om visse af Selskabets lærepunkter. Jeg vil imidlertid gerne henlede opmærksomheden på to punkter af vigtighed. For det første: jeg har kun i ringe grad drøftet disse ting indenfor menigheden. Jeg har ikke engang drøftet dem med ældsterådet af frygt for, at det ved et uheld skulle forårsage »snak« indenfor menigheden. Jeg har haft fortrolige samtaler med nogle få mennesker, næsten alle fra min egen familie.

For det andet: mit syn på Jehova Gud, Jesus Kristus og Bibelens ligefremme lære, såsom opstandelsen, har ikke ændret sig.

Så sandt Jehova Gud er min dommer, er jeg ikke bevidst om nogen adfærd, som ikke sømmer sig for en kristen. I næsten 50 år, siden vinteren 1931-32, da min far begyndte at tage mig med til møderne, har jeg været et regelmæssigt og hårdt arbejdende Jehovas vidne. Mit gode navn og rygte er af stor værdi for mig, både blandt jer og i samfundet i almindelighed.

For at mit »gode navn« kan bibeholdes, og for at der ikke skal blive skabt yderligere problemer og forstyrrelse indenfor og imellem jer, trækker jeg mig herved tilbage fra organisationen.

Dette ændrer ikke noget ved min respekt for alt det gode, Vagttårnsselskabet har gjort. Det ændrer heller ikke mit venskab og min kærlighed til jer som enkeltpersoner. Og jeg vil naturligvis acceptere en hvilken som helst holdning, I måtte vælge at indtage overfor mig.

Ærbødigst,
Peter V.Gregerson«

[Her slutter kopien af Peter Gregersons brev. Det efterfølgende er en fortsættelse af mit appelbrev.]

Han skriver, at han ikke er »bevidst om nogen adfærd, som ikke sømmer sig for en kristen«, hvilket må betyde, at han ikke er et menneske som det, der er beskrevet i 1 Korinther 5:11-13. Han udtrykker sin tro på Jehova Gud, hans Søn og Bibelens ligefremme lære, hvilket taler imod, at han skulle være et af den slags mennesker, som er beskrevet i 2 Johannes 7-11. Mig bekendt har ingen bestridt disse erklæringer eller gendrevet dem. Hvis jeg ville behandle ham som et ondt menneske eller en antikrist uden et klart bibelsk grundlag herfor, tror jeg, jeg ville udsætte mig selv for guddommelig misbilligelse.

Jeg har spurgt hver enkelt af de ældste, som har talt med mig, herunder også de tre medlemmer af det dømmende udvalg, om de selv ser på Peter Gregerson som et menneske af den slags, som er beskrevet i 1 Korinther 5:11-13 og 2 Johannes 7-11, nemlig et ondt menneske eller en antikrist. De nærede helt tydeligt selv betænkeligheder ved at sige, at disse skriftsteder passer på ham. Og dog er *disse de eneste skriftsteder, der fremsætter formaninger, der kan identificere personer, som en kristen ikke skal spise sammen med.* Er det retfærdigt at forlange af mig, at jeg skal anvende disse skriftsteder på ham og derved dømme ham som en person, det ikke passer sig at spise sammen med, når de, der skal dømme mig, selv er uvillige eller ude af stand til at gøre det samme? Til dette øjeblik kan jeg ikke se, at disse skriftsteder gælder Peter Gregerson. Jeg har brug for jeres hjælp, hvis jeg skal kunne se, at dette er tilfældet.

Jeg forstår godt, at de ældste kvier sig ved at sige, at de selv ville placere Peter Gregerson imellem den slags mennesker, som er beskrevet af den inspirerede apostel i 1 Korinther 5:11-13: utugtige, havesyge, afgudsdyrkere, spottere, drankere og udsugere. Jeg tvivler alvorligt på, at én eneste af jer i ældsterådet ville erkende dette som bare en fjern mulighed. Ret mig venligst, hvis jeg tager fejl.

Tilbage er de, der er beskrevet i 2 Johannes 7-11, antikrister. Kan I forstå, hvorfor jeg er nødt til at føle mig virkelig overbevist i mit hjerte, før jeg kan anvende disse vers på nogen som helst? Apostelen Johannes, som er den eneste, der bruger dette udtryk, beskriver en sådan med disse ord: »Hvem er løgneren om det ikke er den der fornægter og siger at Jesus ikke er Messias? Denne er antikrist, den der fornægter Faderen og Sønnen.« (1 Johannes 2:22). »Men enhver inspireret udtalelse som ikke bekender Jesus, er ikke af Gud. Og dette er antikrists [inspirerede udtalelse]«. (1 Johannes 4:3). »Mange bedragere er nemlig gået ud i verden, de der ikke bekender Jesus Kristus som kommet i kødet. Dette er bedrageren og antikrist.« (2 Johannes 7). På grundlag af dette har nogle kommentatorer (citeret adskillige gange i Selskabets litteratur) fremsat disse punkter:

Barnes Notes on the New Testament siger: »Ud fra dette er det tydeligt, at Johannes ved dette ord forstod alle dem, som nægtede, at Jesus er Messias, eller at Messias var kommet i kødet....De satte sig op imod ham og førte en lære, som faktisk var i fuldstændig opposition mod Guds Søn.«

Fra *Lange's Commentary:* »Anti kan betyde både »fjendskab« og »substitution« [»surrogat for noget« eller »erstatning med noget andet«]. I det første tilfælde betegner det modstanderen af Kristus, antikrist; i det sidste *prætendent* [den der forestiller at være] – Kristus eller *pseudo*-Kristus.... De antikristne benægter, at Jesus er Kristus; at han ikke kom i kødet, at han ikke er Gud Søn, at han ikke er af Gud. Denne lære er nægtelse af sandheden, *løgnen*, de er selv LØGNERE, og iflg. Johannes 8:44 børn af djævelen, af løgnens fader (1 Johannes 3:3-10)....antikrist og de antikristne må anses for at være 'klart forbundne med Satan', og de to ord betegner ikke her »substitution« [»erstatning med noget andet«], men »fjendskab« mod Kristus....antikrist er i udpræget grad Satans redskab og værktøj.«

Tror nogle af jer i ældsterådet virkelig alvorligt, at Peter Gregerson skal sættes i bås sammen med den slags mennesker?

Jesus Kristus sagde, at »enhver som tiltaler sin broder med et ringeagtende skældsord, skal stå til ansvar over for den øverste domstol; mens enhver der siger: 'Din foragtelige tåbe' vil være hjemfalden til ilden i Gehenna.« (Mattæus 5:22). For mit eget vedkommende vil jeg langt hellere kaldes 'en foragtelig tåbe' end at blive stemplet som »antikrist«. Der findes helt sikkert ikke noget hæsligere udtryk i hele Bibelen. Eftersom selv den uberettigede anvendelse af udtrykket »foragtelige tåbe« kan gøre én hjemfalden til Gehenna, hvor meget mere så ikke anvendelsen af betegnelsen »antikrist«, brugt uberettiget? Det ligger mig stærkt på sinde ikke at løbe en så alvorlig risiko, og jeg stoler på, at I som enkeltpersoner vil overveje den risiko med lige så stor ængstelse som jeg. I Mattæus 12:36 siger Jesus: »Jeg siger jer at menneskene på dommens dag skal aflægge regnskab for hver eneste unyttig [ligegyldig, *The Revised Standard Version;* ubegrundet, *The Jerusalem Bible]* udtalelse de fremsætter.« Hvordan kan nogen af os tage en sådan advarsel let? Eller hvordan kan vi tro, at vi kan lade ansvaret for vore handlinger hvile på andre, dersom vi fejlagtigt *uden noget reelt grundlag* erklærer en person, det er upassende at spise sammen med, for en person, der er 'fjendtlig mod Kristus'? Guds Søn understreger vort personlige forhold til og vor ansvarlighed over for ham, såvel som over for hans far, når han siger: »Jeg er den der ransager nyrer og hjerter, og jeg vil give jer *hver især* efter jeres gerninger.« – Åbenbaringen 2:23.

Loyalitet mod Gud tvinger mig til at lade mig lede af min samvittighed, som er formet efter Skrifterne. Gør en sådan samvittighedsmæssig kurs mig hjemfalden til fordømmelse? Godt nok udtalte kredstilsynsmanden i mit hjem, at 'Det Styrende Råd kan underkende vor samvittighed'. Men da han sagde – for at bruge hans egne ord: »Jeg gentager, hvad Det Styrende Råd siger, præcis som en papegøje«, lod det til, at han i det tilfælde talte for egen regning, for jeg ved ikke af nogen af Selskabets publikationer, der har fremsat en sådan udtalelse. Og hvad der er af større betydning: jeg ved ikke af noget skriftsted, der støtter en sådan betragtning. Selv hvor en handling i sig selv er rigtig, siger den inspirerede apostel, at hvis en person er i tvivl, »er [han] allerede dømt skyldig«, eftersom »alt hvad der ikke er ud af tro, er synd.« (Romerne 14:23). Hvis min samvittighed skal laves om, må det ske ved Guds ords kraft og styrke, ikke ved hjælp af blotte og bare menneskelige ræsonnementer, for jeg er besluttet på at 'lade Gud stå som sanddru, om så hvert menneske er en løgner' og som følge heraf besluttet på at være iblandt dem, som 'ikke forfalsker Guds ord, men anbefaler os til ethvert menneskes samvittighed for Guds åsyn ved åbent at forkynde sandheden'.--Romerne 3:4, *da.aut.*; 2 Korinther 4:2, *da.aut.*

Jeg har fremlagt disse ting så detaljeret for at sætte jer i stand til at se det problem, jeg står overfor, nemlig: at jeg ubetinget og uden samvittighedsskrupler skal acceptere det af jer fremsatte synspunkt, at Peter Gregersons brev (kopi heraf indbefattet i dette brev)--i sig selv og uden noget andet retfærdiggørende bevismateriale til støtte--giver enhver ret til at sige, at han automatisk er blevet en ond person, som det er upassende for kristne at spise sammen med. Har jeg misforstået betydningen af de skriftsteder, som nu holder mig tilbage fra at fælde en sådan automatisk dom? Siger de ikke det, jeg forstår dem til at sige? Og gør min samvittighedsmæssige bekymring for at være tro mod Guds ord nu også mig til genstand for fordømmelse som et ondt menneske, upassende at spise sammen med? Tre mænd iblandt jer har afgivet en sådan bedømmelse. Også til deres bedste skriver jeg dette og af bekymring for dem, såvel som for jer andre. Hvis jeg tager fejl, og Guds ord siger noget andet, end jeg kan få øje på, så vil det ikke blot blive accepteret, men også være meget velkomment, hvis I vil korrigere mig ud fra Guds inspirerede ord.

Jeg sender en kopi af dette brev til hvert medlem af ældsterådet, eftersom det dømmende udvalg, som traf sin afgørelse imod mig, var udpeget af jer. Jeg sender også kopier til Det Styrende Råd og dets tjenesteafdeling, da jeres udvælgelse til ældste kommer fra dem. Som I ved, skrev jeg den 5.november d.å. til Det Styrende Råd og bad om følgende oplysninger:

»Lokalt har visse ældste opfattet oplysningerne i *The Watchtower* fra den 15.september 1981 som autorisation til at kræve en ændring i mit venskabelige forhold til Peter Gregerson, som jeg arbejder for, og på hvis grund jeg bor. De siger, at, eftersom han har »afskåret sig selv fra menigheden«, skal jeg betragte ham som en af dem, man ikke skal spise sammen med – onde mennesker og antikrister – og at undladelse af at tilpasse sig denne holdning kræver udstødelse. Da jeg nærmer mig de 60 år og ikke har nogen finansielle resurser, er jeg ikke i stand til at flytte eller skaffe mig andet arbejde. Så jeg ville sætte stor pris på at vide, om hensigten med jeres erklæringer i det pågældende nummer af bladet virkelig er, som de er blevet udlagt, nemlig, at det er udstødelsesgrund, hvis jeg siger ja tak til en invitation fra min vært og arbejdsgiver til at spise et måltid mad sammen med ham. Hvis de ældste derimod er gået for vidt i forhold til hensigten med, hvad der er blevet bekendtgjort, ville et råd om mådehold spare mig for en situation, der kunne blive en tyngende byrde for mig. Jeg vil sætte stor pris på en afklaring af dette spørgsmål, enten direkte eller gennem en af jeres afdelinger.«

Jeg har flere gange bedt jer om at give dem tid til at besvare denne anmodning om nærmere oplysninger. Indtil nu har I tilsyneladende ikke ønsket at opfylde dette ønske. Jeg håber, I vil gøre det nu.

Med venlig hilsen,
R.V.Franz«

En kopi af dette brev blev sendt til Det Styrende Råd sammen med følgende skrivelse:

»11.december 1981.

Jehovas Vidners Styrende Råd
Brooklyn, New York

Kære brødre:

Den 5.november d.å. skrev jeg til jer og bad om afklaring med hensyn til det nye standpunkt, der blev fremsat i *The Watchtower* fra den 15.september, hvori udmeldte personer blev sat i samme kategori som udstødte, med detaljerede instrukser om, hvordan alle Jehovas vidner skulle betragte og behandle sådanne personer. Jeg gav i det brev udtryk for bekymring over de konsekvenser, som dette kunne få.

Siden da har lokale ældste i den menighed, som jeg har været tilknyttet, brugt materialet som bemyndigelse til at udstøde mig, idet anklagen lød på, at jeg havde spist et måltid mad sammen med en udmeldt person på en restaurant, nemlig min vært og arbejdsgiver.

Jeg vedlægger en kopi af det appelbrev, jeg har indsendt til det lokale ældsteråd. Hvis I kan godkende det dømmende udvalgs aktion som værende i overensstemmelse med hensigten i det materiale, I har offentliggjort, så er appelbrevet sikkert uden interesse for jer. Hvis det imidlertid ikke er tilfældet, og I er bekymrede over denne aktion (ikke blot fordi den relaterer til mig, men også fordi den kan fungere som en slags strømpil for den sandsynlige, almindelige reaktion på det offentliggjorte materiale) – så kunne I måske tænke jer at gøre noget for at neddæmpe virkningen af dette materiale. Det firma, jeg arbejder for, Warehouse Groceries, beskæftiger mellem 35 og 40 vidner i dets kontorer og ti butikker. Formanden for bestyrelsen har trukket sig tilbage fra menigheden; han er også chef for Non-Foods-sektionen; andre af personalet, deriblandt lederen af en af deres større forretninger, er udstødte personer. Så den afklaring, jeg beder om i mit brev, kunne være til gavn for mange mennesker i dette område.

Det synes indlysende, at det standpunkt, I har indtaget i jeres materiale, vil have en gradvis tiltagende effekt, med flere og flere mennesker indblandet. Hvis det bru-

ges konsekvent i stedet for vilkårligt afgrænset, som det er sket i mit tilfælde, kunne det med lethed, bare i dette område, føre til udstødelse af mindst en snes mennesker, hvis navne jeg kender godt. Mener I virkelig, at en sådan handlemåde kan retfærdiggøres ud fra Skriften? Eftersom ansvaret for følgerne af det nævnte materiale i sidste instans hviler på jer, brødre, finder jeg det bedst at lade disse oplysninger gå videre til jer og jeres tjenesteafdeling.

Med venlig hilsen,
R.V.Franz

Rt.4, Box 440-F
Gadsden, AL 35904«

Nedenstående er mit brev af 20.december, hvori jeg anmoder om en ændring af appeludvalget, udpeget af kredstilsynsmand Wesley Benner:

»20.december 1981

East Gadsden menigheds ældsteråd
Gadsden AL

Kære brødre:

Med dette brev vil jeg gerne anmode om, at der bliver udpeget et andet appeludvalg. Kopier af dette brev tilstilles Det Styrende Råds og Vagttårnsselskabets tjenesteafdeling, idet jeg vil anmode om, at der sammensættes et udvalg, der ikke er fra dette område eller denne kreds. Mine grunde hertil er som følger:

Den 15.december modtog jeg en telefonopringning fra Theotis French, hvori han meddelte, at der var blevet dannet et appeludvalg, bestående af Willie Anderson, enten Earl eller Felix Parnell (han var ikke sikker på hvem af dem) og broder Dibble (så vidt jeg husker, blev der ikke sagt, om det var faderen eller sønnen). Jeg fortalte ham, at jeg ville skrive et brev, og at jeg ville sige noget om udvalgets sammensætning. Jeg spurgte, hvorfor der ikke blev brugt ældste fra East Gadsden menighed, og han svarede, at sådan gjorde man ikke mere, og at han havde opfordret kredstilsynsmanden til at foretage udvælgelsen.

Fredag den 18.december skrev jeg til Theotis og bad ham om skriftligt at give mig navnene på dem, der var blevet endeligt udpegede til at tjene i udvalget. Jeg sendte brevet om morgenen. Samme aften ringede Theotis og sagde, at appeludvalget ville træde sammen om søndagen. Jeg fortalte ham, at jeg havde skrevet et brev, som han ville modtage om en dagstid eller så. Lørdag aften ringede han igen og sagde, at han havde modtaget brevet, og at udvalget ønskede at mødes med mig om mandagen, øjensynligt den 21.december. Han meddelte hverken tid eller sted, hvad han heller ikke havde gjort, da han informerede mig om det planlagte søndagsmøde. Han gav mig navnene på de foreslåede udvalgsmedlemmer: Willie Anderson, Earl Parnell og Rob Dibble. Jeg anmodede ham atter om at sende informationen skriftligt. Her til morgen ringede han alligevel igen og meddelte, at appeludvalget ville mødes om mandagen (heller ikke denne gang meddelte han tid eller sted). Jeg sagde til ham, at det foreslåede udvalg burde skrive til mig direkte i stedet for at få ham til at ringe og fortalte ham, at jeg gjorde indsigelse mod udvalgets sammensætning og ville skrive det brev, jeg skriver her, og anmode om et andet udvalg. Han sagde, at det foreslåede udvalg under alle omstændigheder ville mødes om mandagen. Jeg svarede, at med mine fyrretyve års erfaring havde jeg aldrig oplevet et sådant tilsyneladende hastværk med en sag, til hvilket han svarede, at Selskabets nyeste kurs havde bragt ændringer (hvilke sagde han ikke). På trods af mine indvendinger mod deres ubetænksomme hastværk, sagde han nu, at udvalget ville mødes i alle tilfælde, og at hvad som helst, jeg havde at sige, skulle siges der. Jeg sagde igen, at jeg anmodede om et andet udvalg.

Jeg mener, mine grunde til at komme med en sådan anmodning er væsentlige. Jeg vil fremstille dem detaljeret til oplysning for jer og tjenesteafdelingen og for at slå kendsgerningerne fast.

Jeg tjente i Det Styrende Råds tjenesteudvalg på den tid, da Gadsden gennemlevede en meget forvirrende periode for mange familier, og et stort antal unge mennesker i området var indblandet. Via tjenesteafdelingen fik jeg kendskab til sager, der blev groft fejlagtigt behandlet af det lokale udvalg, hvilket krævede udsendelse af et specialudvalg til at sætte tingene på plads. Sagen står frisk nok i min erindring til, at jeg kan forsikre jer, at jeg ikke kan nære tiltro til en kompetent høring, dersom appeludvalget indbefatter én, der spillede en så fremtrædende rolle i det udvalg, der var ansvarligt for disse grove fejl, som broder Anderson. Yderligere ved jeg, både gennem information fra tjenesteafdelingen på den tid og gennem personligt kendskab, som jeg har fået siden, at Peter Gregerson aktivt søgte en nærmere undersøgelse af det lokale udvalgs handlemåde og medvirkede væsentligt til nedsættelsen af det udefra kommende udvalg, udpeget af Selskabet. Ser man på det samlede billede, bidrager udvælgelsen af broder Anderson til at være meddommer i min sag, i hvilken mit forhold til Peter Gregerson er det centrale punkt, ikke ligefrem til, at man kan tro på klogskab, uvildighed og objektivitet. Mens det måske kan håbes, at broder Anderson har haft gavn af irettesættelsen fra det daværende undersøgelsesudvalg, så forstærkes min erindring om den fejlagtige behandling af sagerne dengang, når man oplever det nuværende udvalgs handlemåde, deres hastværk med at dømme og deres irregulære metoder. Jeg tror, I vil forstå, at jeg med rette protesterer mod en sådan udvælgelse og finder den fuldstændig uacceptabel.

Med hensyn til udvælgelsen af Earl Parnell, så er det ræsonnement, som har ført til dette valg, virkeligt svært at fatte. Må jeg endnu engang slå fast, at mit forhold til Peter Gregerson er det punkt, hvorom hele denne sag drejer sig, og hvorpå alle vidneforklaringerne imod mig var baseret, og på grund af hvilket det første udvalg bestemte, at jeg skulle udstødes. Hvordan kan der da være nogen retfærdighed eller rimelighed i at udvælge Earl Parnell til at være med i mit appeludvalg? Han er, som I godt ved, og som kredstilsynsmanden ved, far til Dana Parnell, som for nylig blev skilt fra Vicki Gregerson, Peter Gregersons datter. Uden at gå i detaljer med disse ting, skulle det være tilstrækkeligt her at sige, at der nu et stykke tid har hersket meget anstrengte følelser mellem de to familier, især mellem de to fædre. Kredstilsynsmanden var helt sikkert klar over disse meget stærke følelser, idet Dana blev bragt på bane i hans samtale med Peter under hans foregående besøg i Gadsden. Det må synes klart for enhver, selv af middel begavelse, at udvælgelsen af Danas far til at tjene i en sag, hvor Peter Gregerson er indblandet, er et slag i ansigtet på alt, hvad man ellers kunne forvente af god dømmekraft, retfærdighed og almindelig sund fornuft. Hvilket muligt ræsonnement eller hvilken ret motivation kunne lede til et sådant valg?

Omstændighederne omkring broder Parnell berører uundgåeligt det tredie medlem af det foreslåede udvalg, Rob Dibble. Han er Earl Parnells svigersøn, gift med Danas søster, Dawn. Om nødvendigt, tror jeg, der kan fremskaffes vidneudsagn, som viser, at Robs kone har været stærkt berørt af Peter Gregersons datters skilsmisse fra hendes bror og har talt ret meget om det. Det forekommer meget usandsynligt, at hun ikke også har udtrykt over for sin mand, hvad hun har giver udtryk for overfor andre. At forvente at han skulle kunne indtræde i en sag, i hvilken éns forbindelse med Peter Gregerson er et centralt problem, og gøre det med den nødvendige frihed for personlige følelser og den nødvendige objektivitet, tror jeg, er mere, end man med rimelighed kan forlange.

I betragtning af alt dette anmoder jeg ærbødigst om, at der bliver dannet et andet udvalg, sammensat af brødre, der bor udenfor dette område og udenfor denne kreds. Måske med én undtagelse kan jeg ikke forestille mig et udvalg på tre enkeltperso-

ner, der kan være mindre egnede med henblik på en objektiv, fordomsfri høring af min appel end det, der er blevet udpeget. Måske har kredstilsynsmandens udvælgelse været resultatet af en forhastet beslutning uden den fornødne overvejelse af de her nævnte faktorer. Nu vil nogen måske argumentere imod eller søge at bortforklare disse faktorer, men kærlighed til retfærdighed og ærlighed burde udelukke noget sådant. Jeg håber, dette vil få jer til at indse, at appeludvalget bør sammensættes på en sådan måde, at det ikke har behov for retfærdiggørelse; men at det skal være et udvalg, som kan respekteres, uden at nogen kan sætte alvorlige spørgsmålstegn ved dets kompetence. --- 1 Timoteus 5:21,22.

Det kan være, I også ønsker at skrive til Selskabet om disse ting, og det er I fra min side velkomne til at gøre.

Til jeres orientering venter jeg i dag nogle gæster, som har rejst over 800 km for at besøge os, og som kun kan tilbringe nogle få dage hos os. Mandag eftermiddag har jeg en aftale i Birmingham (indgået for nogle dage siden), hvorfra jeg sandsynligvis ikke kommer hjem før sent den aften. Senere den samme uge skal vi på en tur udenstats, planlagt for et stykke tid siden, hvor alle arrangementer er truffet af dem, vi skal bo hos. I dagene før og efter nytårsdag får vi besøg af en hel familie af udenstats venner, der kommer pr. fly. Men efter den 5.januar skulle jeg have tid til at mødes med det ny udvalg, og dette skulle også give Selskabet tid til at træffe arrangementer for et sådant.

Må jeg også have lov at anmode om, at jeres fremtidige kommunikation med mig bliver ført skriftligt, så de hyppige udeladelser og vanskeligheder, der allerede har været, ikke skal fortsætte. På forhånd tak for jeres tjenstvillighed i denne henseende.

Med venlig hilsen,
R.V.Franz

Rt.4, Box 440-F
Gadsden AL 35904«

Kopier af dette brev blev sendt til Det Styrende Råd og til tjenesteafdelingen sammen med følgende skrivelse:

»20.december 1981

Watchtower Bible and Tract Society
Brooklyn N Y

Adresseret: tjenesteafdelingen

Kære brødre:

Med dette brev appellerer jeg til jer om at danne et appeludvalg til at påhøre min appel, et udvalg, der er sammensat af brødre, der bor udenfor Gadsden-området og vores kreds. Mine grunde til at fremsætte en sådan anmodning er der gjort rede for i det vedlagte brev, sendt til East Gadsden menighedens ældsteråd, af samme dato.

Ordstyreren for det oprindelige dømmende udvalg har informeret mig om førte samtaler med jer, så I er ikke uvidende om sagen.

Jeg anmoder om, at udvalget bliver sammensat af brødre udenfor kredsen, delvis på grund af den store mængde rygter og sladder, der har cirkuleret, og hvoraf meget er sivet tilbage til mig. Men jeg er også overbevist om, at den udvælgelse, der er foretaget af jeres udpegede repræsentant, kredstilsynsmanden, viser, at hans dømmekraft er, for at sige det lige ud, såre mangelfuld, set ud fra oplysningerne i det vedlagte brev.

Som omtalt i det appelbrev, der er sendt til jer tidligere og dateret den 8.december 1981, så udviste broder Benner, da han besøgte mig i mit hjem, en sådan stivhed i

sin holdning, at det er umuligt at have tiltro til hans dømmekraft i sager af denne art. Som han udtalte, så tror han, at éns samvittighed 'kan underkendes af Det Styrende Råd' (det kan dog kun Bibelen); og han sagde om sig selv, at han blot 'gentog hvad Det Styrende Råd siger, præcis som en papegøje'. Den holdning vækker bekymring, idet den minder foruroligende meget om den mentalitet, som førte til så mange uretfærdigheder i Tyskland i nyere tid, for ikke at tale om de religiøse mennesker, som gennem århundrederne ubetinget har accepteret og vist troskab imod direktiver fra den såkaldte »moderkirke«. Den udvælgelse af appeludvalgsmedlemmer, han har foretaget, øger disse mine bekymringer, snarere end at berolige mig. Jeg tror, vedlagte brev tydeliggør dette.

Jeg anmoder jer indtrængende om at tage affære for at rette den åbenlyse fejlbehandling af denne sag.

Ærbødigst,
R.V.Franz

Rt 4, Box 440-F
Gadsden AL 35904«

Jeg havde nu skrevet til Det Styrende Råd ialt tre gange og anmodet om deres meningstilkendegivelse (den 5.november, 11.december og 20.december). I de otte uger, der er gået, fra det tidspunkt, da jeg skrev mit første brev, og indtil min endelige udstødelse, har jeg ikke fået svar på nogen af disse breve. Man har end ikke anerkendt modtagelsen af dem.

Hvis De ønsker oplysninger om øvrige eller kommende udgivelser fra Kommentar-forlaget, så skriv eller ring til:

KOMMENTAR-FORLAGET
Birkevænget 1,
DK 7130 Juelsminde
tlf. 75 69 50 60

SUPPLERENDE NOTER

1) Dette var de afsluttende ord i Luthers forsvarstale ved Rigsdagen i Worms, Tyskland, i april 1521. (Niels Nøjgaard: *MARTIN LUTHER*, 1943, side 145.)
2) Apostelgerninger 4:19,20
3) 1 Korinther 11:3
4) Overværelse af disse forelæsninger regnes dog ikke med som en del af studiet.
5) I 1982 fortalte Desmond Ford under en privat samtale i Chattanooga, Tennessee, at over 120 præster i syvendedagsadventisternes kirke indtil da havde trukket sig tilbage eller var blevet fradømt kjole og krave, fordi de ikke kunne støtte visse lærepunkter eller deres kirkes seneste sanktioner.
6) 2 Korinther 12:11; sml. 3:1,2; 5:12,13; 6:4-10; 11:21-29.
7) Brochuren *Se Kendsgerningerne i Øjnene*, dansk 1938, side 3.
8) *Samme*, side 7-8. (Jehovas vidner accepterer nu ordet »religion« som en betegnelse, der også dækker sand gudsdyrkelse.)
9) *Samme*, side 8-9. (Læren gik dengang ud på, at eftersom den tid, Satan havde fået lov til at regere, udløb i 1914, så »endte verden« også i denne henseende. Dette læres ikke mere i Selskabets publikationer.)
10) *Samme*, side 16,26. (Selskabet har nu en anden udlægning af »ødelæggelsens vederstyggelighed« [Mattæus 24:15], her refereret til som et uhyre.)
11) *Samme*, side 39. (Dette syn på arkens symbolske betydning er ændret, men organisationens rolle som en vigtig faktor til opnåelse af frelse er praktisk taget den samme.)
12) *Samme*, side 45,46.
13) Det var først i 1959, da jeg var 36 år gammel, at jeg endelig giftede mig. Min kone og jeg er barnløse og har været meget påpasselige med ikke at få børn indtil for nogle få år siden.
14) Dette omtales i *1975 Yearbook of Jehovah's Witnesses*, siderne 186-188; også i brochuren *Teokrati*, udgivet i 1941, siderne 44-46.
15) Bogen *Børn*, udgivet 1942, side 363.
16) *Vagttaarnet*, 1.februar 1942, side 47.
17) «Specialpionerer« er heltidsforkyndere, der har fået tildelt specielle opgaver af Selskabet, med et større antal timer og en månedlig godtgørelse til hjælp for ens udgifter.
18) Størrelsen af denne godtgørelse afhang af, hvor meget litteratur vi havde afsat, og hvor mange penge vi havde brugt. Fordi differencen ikke altid nåede op på femten dollars, fandt jeg det rigtigst at bede om et mindre beløb, hvilket resulterede i, at jeg havde stadig færre penge til rådighed. Senere opdagede jeg, at de fleste »specialpionerer« bare bad lige ud om femten dollars.
19) Se bogen *Frelse*, udgivet i 1941, siderne 289,290.
20) Der gik ikke mange år herefter, før »Beth Sarim« blev solgt. Troen på, at de »trofaste mennesker fra fortiden« ville opstå før Harmagedon, gik man også væk fra.
21) Den samme regel blev stort set anvendt på det internationale hovedkontor og på alle afdelingskontorer; i midten af 1950'erne blev denne regel ændret; Knorr selv giftede sig.
22) Skønt jeg er af middelhøjde, var min vægt kun omkring 53 kg, medens jeg boede i Caribien. Jeg kunne anbringe adskillige blade mellem et dobbelt sæt undertøj og en åben bog på 384 sider i mine shorts og stadig se normal ud. Mit eneste problem var under flyveturen, hvor bogens hjørner skar mig i lårene.

23) Generalissimussen modtog mig i fuld uniform med alle sine medaljer på (mange, om ikke alle, havde han tildelt sig selv.) Da han fandt ud af, hvad min egentlige mission gik ud på, endte mødet brat. Ikke desto mindre må det have gjort et vist indtryk på ham, for nogen tid senere blev forbudet ophævet, og det varede ca. et år, før det blev genindført.
24) 2 Korinther 6:4-10, *da.aut.*
25) Ordsprogene 18:13, *da.aut.*
26) Denguefeber minder om malaria og bliver overført af moskitoer, men sygdommen stopper af sig selv. Dens permanente virkning på mig kan skyldes, at jeg i barndommen har været angrebet af skarlagensfeber.
27) Det var den daværende leder af redaktionen, Karl Adams, der tildelte os emnerne.
28) Jeg kan næsten ikke tro, han mente det særligt alvorligt, eftersom han selv gjorde brug af kommentarerne og vidste, at Fred Franz også tit brugte dem.
29) Senere udgaver af *New World Translation* slettede denne tilføjelse. I de første udgaver lød verset således: »Desuden udnævnte de ældste til at varetage et embede for dem i hver menighed, og efter at have bedt under faste betroede de dem til Jehova, som de havde fået tro på.« [Oversættelse].
30) For at retfærdiggøre denne handling bliver der sædvanligvis sat fokus på visse ældstes manglende samarbejde med henblik på vidnearbejdet fra hus til hus, som der nu blev gået kraftigt ind for. De bliver omtalt, som om de kun var interesserede i at lede møder og holde taler. Det bliver aldrig nævnt, at Vagttårnets præsident, dommer Rutherford, fulgte nøjagtig den samme fremgangsmåde, hvilket forklares med, at hans mange pligter ikke tillod ham at tage del i hus-til-hus arbejdet.
31) Senere udgaver af *New World Translation* bruger udtrykket »ældste«, men kun i Åbenbaringen i de skriftsteder, der omtaler de 24 ældste foran Guds trone.
32) Jeg fik overdraget de fleste historiske opgaver, herunder Ægyptens, Assyriens og Medo-Persiens historie og deres herskere samt Babylons regenter.
33) Fra side 322 til og med side 348, ialt 27 sider.
34) *Aid to Bible Understanding*, siderne 326-28,330,331
35) I 1978 opgjorde en finansiel rapport til Det Styrende Råd aktiverne til 332 mill. dollars (ejendomme, beholdninger m.m.). Selv indenfor Det Styrende Råd er det kun få, der ved ret meget om arten af Selskabets finansielle status.
36) Romerne 1:14.
37) 2 Mosebog 20:16; 3 Mosebog 19:16; Salmerne 15:3; 1 Peter 2:21-23.
38) Ordsprogene 17:17.
39) 2 Korinther 5:11,12; 7:2,3; *da.aut.*
40) Mattæus 12:36,37.
41) Salme 37:5-9,32,33; Romerne 12:17-21; 1 Peter 2:21-23.
42) *Vagttårnet*, 15.november 1982, indeholder en drøftelse af Judas' brev; og angående Judas' ord om dem, som »spotter sådanne som er herlige« (vers 8), siger artiklen, at disse herlige indbefatter »udnævnte tilsynsmænd«, og advarer mod »tendens til ringeagt for gudgiven myndighed«.
43) Se bogen *Hele Skriften er inspireret af Gud og gavnlig* (1969) side 341.
44) Apostelgerninger 4:5-23; 5:17-40.
45) Mattæus 5:11,12; sml. Jakob 5:10,11.
46) 1 Korinther 11:1; Efeserne 5:1; 1 Peter 2:21.
47) Udtrykket »den trofaste og kloge træl« er hentet fra Jesu lignelse i Mattæus 24:45-47, og tallet 144.000 stammer fra Åbenbaringen 7:4 og 14:3.
48) Se Vagttårnet 1.januar 1990, side 23 (MINDEHØJTID, NØD SYMBOLERNE I HELE VERDEN).
49) Da jeg kom ind i rådet, bestod det af følgende medlemmer: Nathan Knorr, Fred Franz, Grant Suiter, Thomas Sullivan, Milton Henschel, Lyman Swingle, John Groh (disse syv var også bestyrelsesmedlemmer i Vagttårnsselskabet), William Jackson, Leo Greenlees, George Gangas og Raymond Franz. Sullivan, Groh, Knorr, Jackson, Suiter og Greenlees er siden afgået ved døden.

50) Det Styrende Råd holder fællesmøde hver onsdag.
51) Højere uddannelser er man ikke begejstret for, da man mener, de er en fare for troen og kan føre til umoralitet.
52) Dengang var reglen, at en skilsmisse kun var bibelsk gyldig, dersom det var den *uskyldige* part, der havde opnået den.
53) Det havde før været sådan, at man ikke skulle betale bøden, da det ville være en indrømmelse af skyld og derfor et brud på ens integritet. Dette er nu ændret.
54) En artikel i *Vagttårnet*, 15.marts 1970, henledte først opmærksomheden på sådanne seksuelle samlivsformer og brugte herefter megen spalteplads på at behandle emnet. Denne artikel gjorde uden tvivl de ældste lydhøre overfor anmeldelser af sådanne sager, og faktisk var den nok også fra begyndelsen årsag til denne rapport om folks privatliv i deres eget soveværelse.
55) Se *Vagttårnet* 15.februar 1973, siderne 94-96.
56) I et memorandum til Det Styrende Råd af 9.august 1976 skrev en af hovedkvarterets medarbejdere, der havde til opgave at besvare Selskabets breve, således: »Dette standpunkt har forårsaget virkelig mange problemer, især hvor manden ikke er troende [d.v.s., at han ikke er et Jehovas vidne]. Hustruer har nægtet at lade deres mænd stimulere dem på denne måde eller at stimulere deres mænd således. Dette har ført til ødelagte ægteskaber.«
57) Mange vidner henviser til organisationen som »vores mor«, og det skyldes, at bladet *Vagttårnet* har brugt denne benævnelse, f.eks. i udgaverne fra 15.maj 1952, side 153, og 1.august 1957, siderne 236-242.
58) Denne kopi er af gennemslaget og har derfor ikke noget stempel som signatur. Bogstaverne SCE identificerer brevskriveren som Merton Campbell fra tjenesteafdelingen.
59) Se *Vagttårnet*, 15.maj 1972, side 240.
60) Ordet »ægteskabsbrud« i Mattæus 19:9 er oversat fra ordet *moikheia* i den græske grundtekst, og modsat *porneia* er det *ikke* et bredt, men et meget begrænset udtryk, der betegner ægteskabsbrud i dette ords almindelige forstand.
61) *Ny Verden-oversættelsen* angiver ikke noget navn på oversætteren, men præsenteres som et anonymt arbejde af en 'Ny Verden-oversættelseskomité'. De andre medlemmer af denne komité var Nathan Knorr, Albert Schroeder og George Gangas. Fred Franz var imidlertid den eneste, der havde tilstrækkeligt kendskab til de bibelske sprog til at forsøge sig med en sådan oversættelse. Han havde studeret græsk i to år på universitetet i Cincinnati, men var selvlærd i hebraisk.
62) Se *Vagttårnet* 1.marts 1973, siderne 118 og 119.
63) Fru Russell trak sig tilbage som medredaktør af *The Watchtower* i oktober 1886 på grund af uenighed med sin mand, og den 9.november 1897 lod hun sig separere fra ham. Hun forblev imidlertid medlem af bestyrelsen indtil den 12.februar år 1900. I 1906 opnåede hun skilsmisse.
64) *The Watch Tower*, 15.juli 1906, side 229.
65) Russell opførte ikke Rutherford på listen blandt disse fem, men placerede ham i en gruppe på fem suppleanter, der kunne træde til i påkommende tilfælde.
66) I bogen *Jehovas Vidner og Guds Gerning*, udgivet på dansk i 1964, står der, at iflg. amerikansk lov døde Russells stemmer sammen med ham.
67) Typisk for denne sag var Rutherfords beslutning om at udgive en bog med titlen *The Finished Mystery* [dansk: *Den fuldbyrdede Hemmelighed]* præsenteret som »et efterladt værk af Russell«, men i virkelighed skrevet af Clayton J.Woodworth og George H.Fisher. Rutherford havde ikke bare undladt at rådføre sig med bestyrelsen om at få denne bog skrevet; de vidste end ikke, at den var blevet udgivet, før Rutherford præsenterede den for »betelfamilien«, medarbejderne på hovedkvarteret. I senere Vagttårnslitteratur, bl.a. bogen *Jehovas Vidner og Guds Gerning*, siderne 70,71, fordrejes kendsgerningerne som om det var bogen, der var starten og den egentlige grund til, at de fire bestyrelsesmedlemmer gjorde indsigelser. I virkeligheden kom meddelelsen om de fire bestyrelsesmedlemmers afsættelse, *før* bogen blev præsenteret for hovedkvarterets stab, men samme dag, (17.juli 1917).

68) A.H.MacMillan, *Faith on the March* [Troen på march] (Englewood Cliffs: Prentice-Hall, Inc., 1957), side 80. Forordet til denne bog er af N.H.Knorr.
69) *Se Den fuldbyrdede Hemmelighed* side 5; *Vagttaarnet* juli 1922, side 100; maj 1923, side 73.
70) I bogen *Faith on the March* siger A.H.MacMillan på side 152: »Russell overlod det stort set til den enkelte selv at finde ud af at varetage sine forpligtelser.... Rutherford ønskede at skabe ensartethed i forkyndelsesarbejdet; så i stedet for at den enkelte gav udtryk for sin egen overbevisning og handlede i overensstemmelse hermed, blev det lidt efter lidt sådan, at Rutherford gjorde sig til hovedtalsmand for organisationen. Han syntes, budskabet bedst blev spredt uden uoverensstemmelser på den måde.«
71) Spørgsmålet var enten det nye »syn«, at de »højere myndigheder« i Romerne 13:1 ikke var de verdslige autoriteter, men derimod Jehova Gud og Jesus Kristus – eller beslutningen om afskaffelse af ældsteråd; hvilke af de to ting husker jeg ikke mere.
72) Af os tre, der modtog kopier, var jeg den eneste, der bekendte mig til »den salvede skare«, hvilket jeg havde gjort siden 1946.
73) *Life Everlasting in Freedom of the Sons of God*, udgivet 1966, siderne 29,30. [Dansk: *Evigt liv i Guds børns frihed*, udgivet 1969, siderne 29,30].
74) Selv pegede jeg på, at argumentationen hvilede næsten udelukkende på et afsnit af Skriften, som det var vanskeligt at være dogmatisk om, og under alle omstændigheder var begrundelsen for svag.
75) I *Vagttaarnet*, 1.august 1938, side 232, blev udtrykket »den centrale Myndighed« brugt i en artikel om »Organisation«, men kun for at referere til det råd, der udgjordes af apostlene og deres nærmeste medarbejdere. Der blev ikke peget på en moderne anvendelse.
76) Dansk: Marley Cole, *Jehovas vidner – Den nye verdens samfund* (C.A.REITZELS FORLAG, 1957), siderne 90-93. Cole skrev bogen, som om han var et ikke-vidne, der skrev en objektiv beretning. Idéen var at ved at få bogen udgivet på et andet forlag kunne den måske nå til mennesker, som normalt ikke ville tage imod Selskabets litteratur. Altså en form for »public relations«-taktik.
77) *Samme*, side 91.
78) Endskønt vicepræsidenten refererer til en »redaktionskomité«, siger han senere, at den kun består af to af bestyrelsesmedlemmerne, nemlig præsident Knorr og ham selv. I realiteten var der ingen *officiel* »redaktionskomité«, bortset fra disse to. I 1965 var Karl Adams den eneste, udover præsidenten og vicepræsidenten, hvis underskrift regelmæssigt krævedes på materiale, der skulle udgives; og han var ikke medlem af bestyrelsen, og han bekender sig heller ikke til »den salvede skare«.
79) Se bogen *Menneskets udfrielse fra verdens trængsler er nær!*, udgivet i 1976, siderne 200-209; også *Vagttårnet*, 15.januar 1976, siderne 29-43.
80) *Vagttårnet*, 15.februar 1972, siderne 94,95.
81) Præsident Knorr var selv tilstede på tribunen imens, men kom ikke med nogen indvendinger mod min beskrivelse.
82) Jeg fik til opgave at udarbejde følgende kapitler: »Your Service to God« [Din tjeneste for Gud], »Safeguarding the Cleanness of the Congregation« [Menighedens renhed vogtes] og »Endurance That Results in Divine Approval« [Udholdenhed der fører til guddommelig godkendelse].
83) Mattæus 23:8,10; 20:25,26; *da.aut.*
84) Vagttårnet 15.februar 1972. Artiklerne i dette nummer handlede om forholdet mellem Det Styrende Råd og selskaberne og indeholdt udtrykket »halen der logrer med hunden«.
85) På det første møde i femmandsudvalget blev det efter mit forslag besluttet, at Leo Greenlees skulle tjene som ordstyrer.
86) Milton Henschel er en høj mand, der som regel var ret alvorlig og sjældent udtalte sig i diskussioner; men når det endelig skete, gjorde han det med stor sikkerhed og bestemthed. I sine yngre år havde han været præsident Knorrs privatsekretær; da denne diskussion foregik, var han midt i halvtredserne.

87) Alle ord i citationstegn er fra notater, nedskrevet da ordene blev udtalt, og er naturligvis i hvert tilfælde blevet hørt af over tusind mennesker.
88) Se Apostelgerninger 8:5-13; 21:8.
89) Det må erindres, at hele grundlaget for vidnernes lære om et »styrende råd« og dets myndighed er, at en sådan ordning virkede i Jerusalem på Bibelens tid.
90) Herefter talte præsident Knorr. Han var tydeligt bevæget og kunne næsten ikke få et ord frem for bare følelser. Han udtrykte dyb værdsættelse af, hvad der var blevet sagt, og jeg er sikker på, at han mente det ærligt. Han holdt derefter et udmærket foredrag med titlen »Sund tale«.
91) 2 Kongebog 2:8,11-14.
92) »*Lad dit navn blive helliget*«, udgivet i 1965, side 336.
93) Fra den officielle retsprotokol, siderne 387,388.
94) Covington havde haft alvorlige alkoholproblemer og havde gennemgået en »afvænningskur«, allerede mens han var på hovedkontoret. Han gennemgik endnu én på Speers hospital i Dayton, Kentucky, efter at være blevet udstødt i 1970'erne og overvandt til sidst sit problem. Han blev genoptaget og var tilsluttet menigheden lige til sin død.
95) Karl Klein havde under rådets møder ved flere lejligheder refereret til Fred Franz som organisationens »orakel« gennem mange år. Skønt han som regel sagde det med et smil, antydede hans gentagne brug af dette udtryk, at der lå mere bag det end blot en spøg.
96) *Vagttaarnet* 15.januar 1945.
97) I et medfølgende brev fra Leo Greenlees, stod der bl.a. følgende: »Motivet bag vore forslag er ikke utilfredshed med den måde, arbejdet hidtil er blevet administreret på, men snarere interesse for indførelse af den ledelsesstruktur, der bliver omtalt i Bibelen og i *Vagttårnets* artikler. Vi tror, at når de bibelske principper bekræfter en sag, er det helt klart, at vi skal handle i overensstemmelse hermed.«
98) Dette andet udvalg var sammensat af: Milton Henschel, Ewart Chitty, Lyman Swingle, Lloyd Barry og Ted Jaracz.
99) Den eneste væsentlige ændring, det andet udvalg foretog i det første udvalgs forslag, var, at der i tilslutning til de skiftende ordstyrere i Det Styrende Råds forskellige udvalg også skulle være en permanent »koordinator« i hvert udvalg.
100) Bladet *Time* 11.juli 1977, side 64.
101) Citeret fra side 5 og 6 i *Branch Office Procedure*, en opslagsbog for alle afdelingskontorer [landskontorer], der blev brugt på den tid.
102) Peter Gregerson fra Gadsden i Alabama var også blandt de inviterede. Dette, at jeg spiste et måltid mad sammen med Peter nogle år senere, førte til min udstødelse af menigheden.
103) Eftersom alle Det Styrende Råds møder er lukkede, er det faktisk kun medlemmerne, der ved, hvad der foregår ved disse møder.
104) Allerede i Nathan Knorrs levetid var det den normale procedure for Fred Franz' vedkommende. Der var ingen, der fik lejlighed til at overveje og drøfte nogen af hans ideer og fortolkninger, før de var udarbejdede i deres endelige form, og da var det som regel kun præsidenten, der fik lov.
105) Se *Vagttårnet* 15.maj 1980.
106) Jeg kan kun huske, og det stemmer også med mine notater, et par gange i løbet af over otte år, hvor jeg var helt alene om ikke at stemme.
107) Den hemmelighedsfuldhed, der er omkring Det Styrende Råds møder, medfører naturligvis, at det er meget lidt sandsynligt, at nogen får noget at vide. Mødeprotokollerne er hemmelige, så ingen andre vidner får lejlighed til at se i dem.
108) Tre ud af fem er kun 60%, ikke 66⅔ % som ved totredjedeles flertal.
109) Ifølge mine optegnelser stemte disse for: John Booth, Ewart Chitty, Ray Franz, George Gangas, Leo Greenlees, Albert Schroeder, Grant Suiter, Lyman Swingle og Dan Sydlik. De, der stemte imod, var: Carey Barber, Fred Franz, Milton Henschel, William Jackson og Karl Klein. Ted Jaracz undlod at stemme.

110) Mattæus 23:4.
111) Milton Henschel havde ganske givet den samme indstilling som Jaracz. Han gav ofte udtryk for, at vi måtte »være praktiske«, når vi gik igang med at behandler sådanne sager, og ved afstemninger havde han og Ted Jaracz tit den samme mening.
112) *Awake!* 8.december 1969, siderne 21-23 [denne artikel er tilsyneladende ikke oversat til dansk].
113) Mattæus 20:1-15; Lukas 15:25-32.
114) Der blev brugt henvisninger til: 1 Mosebog 9:3,4; 3 Mosebog 17:10-12; Apostelgerninger 15:28,29.
115) Se Selskabets publikation *Defending and Legally Establishing the Good News*, side 58.
116) *Samme*, side 62.
117) Hebræerne 13:17.
118) Detaljer om disse angreb og tilstandene i flygtningelejrene står at læse i *1965 Yearbook of Jehova's Witnesses*, side 171; *Vagttårnet* 1.april 1968, siderne 149-151, 165-167; *Vågn op!* 8.april 1968, siderne 8-13; 22.januar 1973, siderne 3-22; 8.februar 1976, siderne 3-12.
119) Dette argument var fremsat i *Vågn op!* 22.januar 1973, side 14. Den artikel, jeg skrev, kom i *Vågn op!* 8.februar 1976.
120) *New Webster's Dictionary*, Deluxe Encyclopedic Edition.
121) Sml. Mattæus 17:24-27, *da.aut.*, hvor Jesus erklærer, at en bestemt skat faktisk ikke kan kræves af ham; men ikke desto mindre giver han Peter besked om at betale den 'for ikke at forarge myndighederne'.
122) Romerne 13:7.
123) Mattæus 5:41.
124) I disse vers siges der: »Den der er svag i troen, skal I acceptere, men ikke for at bedømme [hans] indre tvivlsspørgsmål. En har tro til at spise alt, men den svage spiser grøntsager. Lad ikke den der spiser, se ned på den der ikke spiser, og lad ikke den der ikke spiser, dømme den der spiser, for Gud har accepteret vedkommende.« »Men den der har tvivl, er allerede dømt skyldig hvis han spiser, for [han spiser] ikke ud af tro. Ja, alt hvad der ikke er ud af tro, er synd.«
125) Fra et memorandum af Lloyd Barry.
126) Fra et memorandum af Karl Klein.
127) Fra udtalelser af Fred Franz, og nærmere forklaret i et brev fra William Jackson til Paul Trask.
128) Fra brevet fra det danske afdelingsudvalg, citeret i Lloyd Barrys indlæg.
129) Fra udtalelser af Ted Jaracz.
130) Fra en udtalelse af Carey Barber.
131) Fra en udtalelse af Fred Franz.
132) *Vågn op!* 8.april 1968, side 13. Sml. Mattæus 7:1-5.
133) På den tid (1978) var Nathan Knorr død; Fred Franz, der nu var præsident, deltog i alle diskussionerne om alternativ tjeneste.
134) Regeringen i Mexico har faktisk udvist betydelig mildhed mod Jehovas vidner, for det må være almindelig kendt, at deres præsentation af sig selv som en ikke-religiøs, »kulturel« organisation ganske enkelt er et påskud.
135) Daniel 6:1-11.
135a Overs.anm. Det var uden tvivl, fordi Raymond Franz offentliggjorde disse kompromitterende fakta om vidnernes status i Mexico, og den voksende kritik dette har medført fra vidner verden over, som har læst hans bog, at Vagttårnsselskabet til sidst fandt det nødvendigt at indregistrere sin organisation i Mexico som en religiøs organisation. *Vagttårnet* 1.januar 1990 præsenterer denne forandring på side 7, men forsøger samtidig at give det udseende af, at der har været en slags forbud mod vidnernes religionsudøvelse i landet, og at dette forbud nu er blevet ophævet. Man skriver: »Et af højdepunkterne i 1989 var at Jehovas Vidner fik en ændret status i Mexico. Som følge heraf kan man nu for første gang bruge Bibelen i hus-til-hus-arbejdet og indlede møderne med bøn.«

136) Såvidt oversætteren kan se, er denne artikel ikke blevet oversat til dansk.
137) I 1975 citerede Fred Franz den samme bemærkning, da han talte til et stort publikum i Australien.
138) Daniel 4:17,23-33.
139) 4 Mosebog 14:34; Ezekiel 4:6.
140) Daniel 8:14; 12:11,12. Hele resultatet af Carl Olof Jonssons efterforskning er siden blevet udgivet under navnet *The Gentile Times Reconsidered*, (Lethbridge: Hart Publishers, 1983; anden udgave, Commentary Press, 1986). Bogen er også udkommet på svensk (CKI-forlaget, Gøteborg, 1983) under titlen: *Slutade hedningarnas tider 1914?*
141) Det var efter mødet med Barbour, at Russell skrev en artikel i *The Bible Examiner*, udgivet af en adventist ved navn George Storrs, i hvilken Russell anførte året 1914, som Barbour var kommet frem til. Russell tog i lighed med mange adventistblade ordet »Herald« med i navnet på sit nye blad *Zion's Watch Tower and Herald of Christ's Presence* [Zions Vagt Taarn og Forkynder af Kristi Nærværelse], (som man altså dengang mente begyndte i 1874.)
142) Det tidligere citerede *Vagt-Taarn* fra den 1.august 1916 viser, at de virkelig fremførte dette argument.
143) Se bogen *Profetierne*, udgivet i 1930, siderne 64,65. *The Watch Tower* fra den 15.august 1974 nævner kort denne lære, men siger ikke noget om, at den fortsat blev forkyndt efter 1914.
144) Dette synspunkt tog man skridt til at ændre ved Cedar Point-konventet i 1922, otte år *efter* 1914.
145) Disse uddrag er fra den senere danske udgave *Tiden er nær*, side 77, og den er helt tydeligt en *efter 1914*-udgave, da den har disse og flere andre ændringer.
146) Sådan er det også gået med påstandene om årene 1878 og 1881, der sammen med dem om 1799 og 1874 alle er kasserede som fejlagtige.
147) udgår.
148) udgår.
149) Denne paragraf er oversat efter fotokopien i den amerikanske bog, da oversætteren ikke har haft adgang til den dansk/norske udgave *Tilkomme dit Rige*, der så vidt vides udkom i 1897. I udgaven *efter 1914* af denne bog, *Komme dit Rige*, (side 147) står der i dette afsnit: »*Kort Tid efter 1914*« i stedet for »*Og ved Enden af 1914 e.Kr.*«.
150) Esajas 5:20.
151) Dette citat er skrevet af fra den danske udgave af denne bog, *Den fuldbyrdede Hemmelighed*, siderne 68 og 69. Men sætningerne i klammer er oversat fra den amerikanske bog, da de mangler i den danske oversættelse.
152) På side 534 står der i den danske version: »*Når Gud giver sig til for Alvor...*«; ifølge fotokopien fra den amerikanske bog skal der stå: »*I Året 1918, når Gud giver sig til for Alvor...*«
153) *Hvor der her i den danske oversættelse står: »De tre Dage... fremstiller tre År efter Krigen...«*, står der i den amerikanske udgave: »*De tre Dage...fremstiller de tre År fra 1917 til 1920...*«
154) *Jehovas vidner og Guds gerning*, siderne 98, 100, 104.
155) 1 Johannes 1:5.
156) *Vagttaarnet*, august 1922, side 125.
157) *Tiden er for Hånden*, side 239.
158) Alvin Franz, min fars bror og den yngste af de fire Franz-brødre, var imellem disse.
159) Få år efter, at denne bog af Fred Franz var udgivet (i 1942), blev huset solgt. Ved et stort stævne, som Jehovas vidner afholdt på Yankee stadion i New York i 1950, holdt Fred Franz en tale, hvori »fyrsternes« forudsagte tilbagekomst før Harmagedon blev officielt opgivet og erstattet af det synspunkt, at de af Selskabet udpegede tjenere rundt omkring i menighederne allerede udfyldte en sådan fyrstelig rolle.
159a O.a.: Ordet »forestående« er her oversat fra ordet »remaining« i den engelske udgave. Dette ord betyder »*resterende*« eller »tilbageværende«, *ikke* forestående. *Vagttaarnet* 1.februar 1942, side 47 (eng.udg. 15.september 1941, s.288).

160) Denne 32-siders brochure føres ikke længere af Selskabet.
161) På side 22 bruges der ganske vist den mindre præcise tidsangivelse »midt i halvfjerdserne«; men året 1975 var allerede forinden blevet fremstillet som et årstal, der var afmærket i Bibelen, og det fæstnede sig dybt i alle Jehovas vidners bevidsthed.
162) Citeret fra Mattæus 24:36,42,44; Markus 13:33; Apostelgerninger 1:7.
163) Se *Vagttårnet* 1.august 1975.
164) Se *Vagttårnet* 1.januar 1979.
165) Af de nuværende rådsmedlemmer var det kun Fred Franz, der var ude over teenageårene i 1914, idet han da var 21 år gammel. George Gangas var 18, John Booth 12, Karl Klein og Carey Barber var 9, Lloyd Barry og Lyman Swingle 4, Albert Schroeder 3, Jack Barr 1, og Dan Sydlik, Milton Henschel og Ted Jaracz var endnu ikke født, de blev først født efter første verdenskrig.
166) Udtrykket »nærværende sandhed« var populært i Russells og Rutherfords tid og skyldtes en fejlagtig oversættelse af 2 Peter 1:12. *Ny Verden-oversættelsen* siger der mere rigtigt: »Sandheden som er nærværende hos jer«.
167) Dette syntes ikke at have været blot et øjebliks indskydelse for præsident Knorrs vedkommende, for det samme synspunkt blev udtrykt i stort set de selvsamme ord af en af hans nærmeste medarbejdere, George Couch. Når man kender de to, forekommer det mest sandsynligt, at Couch har fået synspunktet fra Knorr, og ikke omvendt.
168) Redaktionsudvalget bestod dengang af: Lloyd Barry, Fred Franz, Raymond Franz, Karl Klein og Lyman Swingle.
169) Mattæus 24:29.
170) Sammenlign med Jesu ord i Lukas 5:37-39.
171) Mattæus 20:25-28; 23:8-12; 2 Korinther 4:5; 1 Peter 5:3.
172) 1 Korinther 12:4-11,25; 14:40.
173) Hebræerne 5:14; 1 Korinther 8:9; 16:13,14.
174) Mattæus 20:25.
175) Min kone er 13 år yngre end jeg. Lægerne havde gjort os opmærksomme på de risici, der var forbundet med en graviditet; men vi var indstillede på at tage konsekvensen heraf.
176) Man havde kort forinden købt det 15-etager høje Towers hotel som supplement til de øvrige ti-etagers huse, man allerede ejede i Brooklyn Heights-området. Siden da har Selskabet (gennem agenter) erhvervet Standish Arms hotel og Bossert hotel, begge i Brooklyn.
177) Alt dette fik mig til at tænke på Jesu ord i Mattæus 23:6.
178) Dette indbefattede bøgerne *Is This Life All There Is?* [Er dette liv alt?], skrevet af Reinhard Lengtat, *Life Does Have a Purpose* [Livet har en hensigt] af Ed Dunlap, *Making Your Family Life Happy* [Hvordan man opnår et lykkeligt familieliv], skrevet hovedsageligt af Colin Quackenbush, *Choosing the Best Way of Life* [Vælg den bedste livsform] af Reinhard Lengtat og *Commentary on the Letter of James* [Kommentarer til Jakobs brev] af Ed Dunlap. Da jeg trak mig tilbage, var jeg ellers udpeget til at have tilsyn med fremstillingen af en bog om Jesu Kristi liv, som Ed Dunlap havde fået til opgave at skrive.
179) Sandsynligvis mente de Selskabets præsident. Nogle har åbenbart fejlagtigt troet, at præsidenten havde den samme magt, som han havde haft indtil 1976.
180) Den officielle lære går ud på, at Kristus begyndte at regere udelukkende over den kristne menighed efter sin opstandelse; men at han i 1914 overtog magten over hele jorden.
181) Til sidst kom dette for Det Styrende Råd, og efter megen debat blev det godkendt og bekendtgjort i bl.a. *Vagttårnet* fra den 1.januar 1980, side 8-20.
182) Ved et møde (i Chicago tror jeg, det var) med vidnernes sagførere og læger havde et andet rådsmedlem bedt dem udtale sig om Selskabets daværende holdning til brug af udtrykket »ordineret præst«. Skønt han ikke ved den lejlighed fremsatte nogen divergerende opfattelse, gjorde han det senere foran Det Styrende Råd. Dette er et af

de spørgsmål, som har været meget diskuteret blandt vidnerne, dog uden at nogen rigtig var på det rene med kendsgerningerne. For interesserede er der yderligere informationer i tillægget i denne bog.
183) De øvrige udvalgsmedlemmer dengang var Ted Jaracz, Milton Henschel, Albert Schroeder, William Jackson og Martin Poetzinger.
184) Se *Vagttårnet* 15.juni 1979, side 24, og 15.februar 1980, siderne 17-22.
185) Ed Dunlaps kommentar bagefter til dette var: »Jeg har altid troet, at det, som gjorde os i stand til at holde ud, var tro, ikke karakterstyrke.«
186) En dag kom en af tjenesteafdelingens seniormedarbejdere hen til mig og stillede et spørgsmål om noget i en artikel, skrevet af præsidenten. Jeg sagde, at jeg ikke kunne svare for det, der stod i artiklen, men foreslog ham at skrive spørgsmålet ned og sende det ind; men han svarede, at det havde han prøvet før, men det »sved endnu«. Jeg sagde så, at hvis der ikke var nogen, der skrev ind, så kunne man jo ikke vide noget om deres tvivl og bekymringer. Hans svar var: »Hvis I virkelig ønsker at kende folks mening om disse artikler, så bed kreds- og områdetilsynsmændene om at skrive ind og fortælle, hvordan de har det med dem – men sig til dem, at de IKKE skal sætte deres navne under, for så skriver de ikke deres oprigtige mening, men kun, hvad de mener, Selskabet ønsker at høre.« Han sagde, at det helt klart ville være det samme, hvis betelældste blev bedt om at skrive om deres tvivl.
187) Lloyd Barry var også i den klasse, og han udtalte sig på samme måde ved mere end én lejlighed, mens han var medlem af Det Styrende Råd. Der var vist ingen af eleverne, der nogensinde tvivlede på Eds store kærlighed, og kendskab, til Bibelen.
188) Sammenlign dette med apostelens brug af det samme udtryk »ledes af ånden« i en lignende kontrast mellem det syndige kød og Guds ånd i Galaterne 5:18, hvor det siges, at de som »ledes af ånden« ikke er »under loven«. Hvis dette ikke gælder *alle* kristne, men kun en udvalgt gruppe, ville det betyde, at alle de andre stadig var under loven og lovens fordømmelse.
189) Hebræerne 11:1-7.
190) Den vægt, der lægges på disse rapporter, er ubestridelig. Hvert vidne rapporterer til menigheden, hver menighed rapporterer til afdelingskontoret i deres land, og afdelings-kontoret sender detaljerede, månedlige rapporter til det internationale hovedkvarter, hvor de bliver talt sammen, og den procentvise forøgelse regnet ud. De bliver studeret med samme glubende interesse, hvormed et stort firma ville studere tallene for sin produktion og omsætnings-forøgelse; ethvert udslag eller nedadgående tendens i Jehovas vidners rapporter, hvad enten der er tale om forkyndertallet, de anvendte timer eller den omdelte litteratur, bliver betragtet med bekymring. Afdelingsrepræsentanter bliver nervøse, hvis tallene for deres land ikke viser en stigning – eller endnu værre: viser en nedgang.
191) Apostelgerninger 19:8,9.
192) Han og hans kone har nu syv børn og lige så mange børnebørn.
193) Sætningen i klammer mangler i den danske oversættelse, der står i *Vågn op!* fra den 8.maj 1981, s.12-15.
194) Mattæus 23:3, *da.aut.*
195) Dette udvalg overvåger tjenesteafdelingen, der dengang havde fyrre medarbejdere.
196) Ganske vist foregik alle disse samtaler og forhør i al hemmelighed; men trods alt var der mange, der godt vidste, hvad der skete, eller de hørte det af den snak, der gik i afdelingen.
197) Jakob 2:12,13, *da.aut.*
198) *New York Times,* 12.januar 1976, side 12.
199) På et tidspunkt før min orlov havde Rene fortalt mig, at han selv, hans kone og hans mor følte, at det rigtige for dem ville være at deltage ved at spise af brødet og drikke af vinen. Rene sagde, at han var sikker på, det ville resultere i en masse snak, hvis de gjorde det henne i rigssalen (det er sjældent, en spansktalende menighed har nogen, der bekender sig til »den salvede skare«); så han mente, at hvis de gjorde det derhjemme, ville det ikke være så stort et problem. Han fortalte, at Bonelli ikke hørte til deres menighed, og at han ikke var blevet inviteret, men selv havde spurgt, om han måtte komme med hjem. (De kendte hinanden ret godt, da Renes mor engang havde ledet et bibelstudium med Bonelli.)

200) Personligt tvivler jeg på, at det var hans motiv på det tidspunkt.
201) Alt blev ikke bare checket af et antal personer i Brooklyn; men mange blandt afdelingspersonalet i de spansktalende lande forstår engelsk og læser publikationerne på begge sprog. Hvis der havde været noget forkert, ville det hurtigt være blevet opdaget og rapporteret til hovedkontoret.
201a Lloyd Barry var også utilfreds og sagde, at jeg havde udtalt mig tvetydigt om alle de otte punkter, som ordstyrerudvalget havde fremsat som bevis på »frafald«.
202) Jehovas vidner fejrer dette som en højtid én gang om året ved påsketid.
203) Typisk for de rygter, der verserede (og jeg fik stillet spørgsmål om det helt fra New Zealand) var, at jeg havde holdt en tale, hvori jeg havde opfordret alle til at tage del i symbolerne, og at en hel menighed havde gjort dette; (hvad der ville have været en opsigtsvækkende begivenhed indenfor Jehovas vidner). Kendsgerningerne er imidlertid, at ved den tale, jeg holdt i Florida i april 1980, var der nøjagtigt to, der deltog i symbolerne, nemlig mig selv og så en kvinde, der ikke var et vidne, men et medlem af den lokale kirke.
204) Mattæus 23:8; Romerne 6:14; 8:14; Efeserne 4:4-6; 1 Korinther 11:26; 1 Timoteus 2:5; Apostelgerninger 1:7.
205) I løbet af de følgende måneder blev Lyman Swingle, skønt han fortsatte som rådsmedlem, fjernet fra sin post som koordinator for redaktionen og redaktionsudvalget og erstattet af Lloyd Barry.
206) På den tid vist nok 175 dollars pr. person.
207) Albert Schroeder havde ligesom Ed været lærer på Gileadskolen i mange år. Karl Klein arbejdede i redaktionen sammen med ham, deres kontorer lå side om side. Grant Suiter var et årstid før kommet til Ed med en opgave; han skulle udarbejde en disposition til en klassedrøftelse ved afdelingsseminarerne og havde spurgt Ed, om han ikke ville skrive den for ham, fordi, som han sagde, han havde så travlt, og han var sikker på, at Ed »kunne gøre det meget bedre«.
207a 1 Johannes 3:14-16,18.
208) Ed havde af Det Styrende Råds undervisningsudvalg fået til opgave at lede et specielt kursus over Romerbrevet på et seminar for afdelingsudvalgsmedlemmer.
209) Medlemmerne på det tidspunkt var: Ted Jaracz (koordinator), Milton Henschel, Albert Schroeder, William Jackson og Martin Poetzinger.
210) Romerne 12:2.
211) 2 Korinther 10:5, *da.aut.*
212) Artiklen i *The Watchtower* fra den 15.august 1980 [*Vagttårnet* 15.november 1980] søgte at vise, at det græske udtryk *naos* (tempel eller helligdom), der bruges i Åbenbaringen 7:15 i forbindelse med »den store skare«, kunne anvendes om templets forgårde; og artiklen siger, at Jesus jog vekselererne ud af *naos* (forgården). Eftersom Bibelen selv i den græske grundtekst i Johannes 2:14-16 bruger et andet ord om forgården *(hieron)*, var påstanden åbenlys forkert, »et eksempel på enten intellektuel uærlighed eller intellektuel uvidenhed«, som en ældste udtrykte det.
213) Der var også mange vidner i hans kones familie.
214) Jeg vidste personligt, at indtil nu havde Det Styrende Råd kun ligestillet udmeldelse og udstødelse i de tilfælde, hvor en person gik ind i politik eller i militæret, ikke ved en almindelig udtræden af menigheden. Jeg havde faktisk haft til opgave at foretage en revision af håndbogen *Aid to Answering Branch Office Correspondance* [Hjælp til besvarelse af afdelingskontorernes korrespondance], der detaljeret forklarede alle fremgangsmåder i denne henseende, og jeg vidste, at man ikke havde haft en så yderliggående holdning ved udmeldelser. Personer, der trak sig tilbage, blev ikke behandlet på samme måde som dem, der blev udstødt – med den ene undtagelse, at hvis de ønskede at gå ind i menigheden igen, måtte de indsende en ansøgning herom. Efter at jeg havde konstateret, at tjenesteafdelingen nu udsendte breve, der foretog en sådan ligestilling, talte jeg med et medlem af tjenesteafdelingens udvalg

og påpegede, at sagen aldrig havde været fremme for Det Styrende Råd, og at en sådan handlemåde måtte stå for tjenesteafdelingens egen regning (et eksempel på afdelingens lejlighedsvise, uautoriserede, »præcedens-skabende« aktioner). Han erkendte, at intet af dette havde været behandlet af Det Styrende Råd.

215) To sager havde været for Det Styrende Råd om udstødte personer, der ønskede at deltage i møderne, men behøvede hjælp hertil. Den ene var en ung pige, der boede i et landdistrikt i New England, den anden en kvinde i et resocialiseringscenter for stofmisbrugere i Midtvesten. Ingen af dem kunne komme til møderne uden hjælp til transport. Det Styrende Råds beslutning var, at det ville være acceptabelt at sørge for transportmulighed i sådanne tilfælde.

216) *The Watchtower* fra den 1.december 1981 bragte en artikel, der forsøgte at retfærdiggøre al denne skiften frem og tilbage i forskellige af Selskabets lærepunkter. Den brugte som eksempel en båd, der måtte krydse imod vinden. Problemet er bare, at disse skiftende lærepunkter faktisk ofte bringer dem tilbage til det punkt, hvor de startede. Denne artikel ses ikke at være bragt i det danske *Vagttårnet.*

217) Dette var rettet direkte mod dem, som selv trak sig tilbage, medens de, som gik ind i politik eller militæret, »kun« automatisk blev regnet som »ikke-tilsluttede«, da det ikke på samme måde blev betragtet som en frivillig handling fra deres side. Men den nye holdning angik dem, som *frivilligt* trak sig tilbage.

218) Jeg ved stadigvæk ikke, hvem han talte om.

219) Dan indrømmede, at han aldrig havde talt med sin bror om dennes afvigende synspunkter, skønt han kendte til dem.

220) Peter havde på det tidspunkt ikke trukket sig tilbage fra menigheden. Det skete først et årstid senere.

221) udgår.

222) Ordsprogene 17:15.

223) Dette medlemskab fortsatte, efter at jeg havde forladt det internationale hovedkvarter. Både i 1980 og 1981 modtog jeg den sædvanlige »fuldmagt« til at stemme ved det årlige møde. Det første år sendte jeg fuldmagten ind; men det næste år kunne jeg ikke få mig selv til at gøre det, især ikke i betragtning af de artikler, der havde været bragt i Selskabets blade.

224) Dette brev er gengivet i sin fulde ordlyd i tillægget.

225) Også dette brev er med i tillægget.

225a Tom Gregerson var på dette tidspunkt bestyrelsesformand i Warehouse Groceries.

226) Brevet kan ses i sin fulde længde i tillægget.

227) Se tillægget.

228) Se tillægget.

229) Paul Johnson, *A History of Christianity* (New York: Atheneum, 1979), side 253.

230) Samme, siderne 253,254.

231) Jeg tror, den indstilling, som ordstyreren her gav udtryk for, var det Styrende Råds indstilling, som han følte sig forpligtet til at holde fast ved.

232) Den lokale ældstes kone havde med sin mands billigelse sendt et brev til udvalget, der gav udtryk for det samme.

233) 1 Korinther 3:6,7; 2 Korinther 4:7,15; 6:10.

234) 2 Korinther 5:14, *da.aut.*

235) 1 Johannes 4:11, *da.aut.*

236) Mattæus 11:28-30, *da.aut.*

237) *Vagttårnet,* 15.maj 1952, side 153.

238) *Vagttårnet,* 1.oktober 1973, side 448.

239) Mattæus 10:17,21; Markus 13:9-12; Lukas 21:16.

240) Apostlenes gerninger 10:35, *da.aut.*

241) Bøgerne *Good News to Make You Happy,* udgivet i 1976 [dansk: *Den gode nyhed der gør os lykkelige*], og »*Let Your Kingdom Come*«, udgivet i 1981 [dansk: *Lad dit rige komme*], er skrevet af Lloyd Barry.

242) Grant Suiter ville ellers have været en af disse tre, navnlig fordi han i mange år var Selskabets sekretær og kasserer; men han kom imidlertid i 1983 ud for en tragisk ulykke og døde få måneder senere.

243) Ikke blot de forskellige »Samfund for bibelstudium«, hvoraf mange er internationale; men også nogle af afdelingerne af »Guds kirke« har næsten tilsvarende lærepunkter i disse henseender; men syvendedagsadventisterne tror også på, at sjælen dør, tror heller ikke på evig pine, men tror på et paradis på jorden, regeret af Kristi rige.

244) Galaterne 5:1,13,14; 1 Korinther 9:1,19; Kolossenserne 3:17,23-25.

245) Mattæus 11:28-30; Markus 9:36,37; 10:13-16; Lukas 15:1-7; Johannes 15:11-15.

246) Salme 31:11-16; 55:2-6, 12-14, 22; 60:11,12; 94:17-22; Romerne 5:1-11; 8:31-39.

247) Mattæus 28:20.

248) 2 Timoteus 2:19, *da.aut.*

249) Sammenlign Mattæus 13:37-43 med Romerne 2:5-10, 16; 14:10-12; 1 Korinther 4:3-5; 2 Korinther 5:10; 10:12,18; og 2 Timoteus 4:1.

250) Apostelgerninger 10:34,35.

251) Salme 27:10; sml. Salme 31:11; 38:11; 50:20; 69:8,9,20; 73:25,28.

252) Efeserne 4:2,3, *NY Testamente – på hverdagsdansk.*

253) Mattæus 7:12, *da.aut.*

254) Mattæus 22:40, *da.aut.*

255) Åbenbaringen 19:10, *da.aut.*

256) 1 Korinter 2:1-5, 10, *da.aut.*

257) Romerne 11:33; Efeserne 3:16-19; *da.aut.*

258) Kolossenserne 2:3.

259) 1 Korinther 13:9,10,12,13.

260) 1 Johannes 4:21.

261) Johannes 6:68.

262) 1 Johannes 3:18.

263) Hebræerne 13:6, *da.aut.*